

Merion
Cimer Bredli

ŠUMSKA
KUĆA

AUTOROVA BELEŠKA

Oni koji poznaju Belinijevu operu 'Norma' prepoznaju poreklo ove priče. U čast Beliniju, himne u petom i dvadeset drugom poglavlju prerađene su iz libreta, prvi čin prva scena, a u tridesetom poglavlju iz drugog čina, druga scena. Himne mesecu iz sedamnaestog i dvadeset četvrtog poglavlja preuzete su iz knjige 'Carmina Gadelica', zbirke tradicionalnih molitvi sa Visoravni, koje je krajem devetnaestog veka sakupio prečasni Aleksander Karmajkl.

OSOBE U PRIČI

* - istorijska ličnost

() - mrtav pre početka priče

RIMLJANI

Gaj Macelije Severus Silurikus (zvani Gaj; domorodačko ime Gaven), mladi oficir, rođen od britanske majke

Gaj Macelije Severus, stariji (zvani Macelije), Gajev otac, prefekt drugog legiona Adiutrika u Devi, pripadnik konjičkog staleža (Moruad, princeza Silura, Gajeva majka)

Manlije, lekar u Devi

Kapelije, Macelijev posilni

Filo, Gajev grčki rob

Valerije, Macelijev sekretar

Valerija (kasnije Senara), polu-Britanka, Valerijeva nećaka

Marcije Julije Licinije, prokurator (finansijski nadzornik) Britanije

Julija Licinija, njegova kći

Haris, njena grčka služavka

Lidija, dadilja njene dece

Licinije Koraks, prokuratorov rođak u Rimu

Marcelus Klodije Maleus, senator, Gajev zaštitnik

Lucije Domicije Brut, komandant XX legije Valerija Viktriks, posle prekomande u Devu

Otac Petros, hrišćanski pustinjač

Flavije Makro, legionar koji pokušava da opljačka Šumsku Kuću

Longus, legionar koji pokušava da opljačka Šumsku Kuću

*(Gaj Julije Cezar, 'obogotvoreni Julije', koji je započeo pokoravanje Britanije)

*(Svetonije Paulinus, guverner Britanije tokom Boudikine pobune)

*(Vespazijan, imperator, 69-79 n.e.)

*(Kvintus Petilije Cerealis, guverner Britanije, 71-74 n.e.)

*(Sekstus Julije Frontinus, guverner Britanije, 74-77 n.e.)

*Gnej Julije Agrikola, guverner Britanije, 78-84 n.e.

*Gaj Kornelije Tacit, njegov nećak i pomoćnik, istoričar

- *Salustije Lukulus, guverner Britanije posle Agrikole
- *Tit Flavije Vespazijan, imperator Tit, 79-81 n.e.
- *Tit Flavije Domicijan, imperator Domicijan, 81-96. n.e.
- *Herenije Senecio, senator
- *Flavije Klemens, Domicijanov rođak

BRITANCI

Bendeigid, druid koji živi u blizini Vernemetona

Reis, kći Ardanosova, žena Bendeigidova

Mairi, njihova najstarija kći, žena Rodrijeva

Vran, njen mali sin

Eilan, njihova srednja kći

Senara, njihova najmlađa kći

Gaven, Eilanin sin sa Gajem

Sinrik, usvojeni sin Bendeigidov

Ardanos, Vrhovni druid Britanije

Dieda, njegova mlađa kći

Klotinije Albus (Karadak), romanizovani Britanac

Gvena, njegova kći

Crveni Rajan, irski razbojnik

Hadron, jedan od Gavranova, otac Valerijin (kasnije Senarin)

*(Boudika, 'Kraljica ubica', kraljica Icenije, vođa pobune 61. g.n.e.)

*(Karakterakus, vođa pobunjenika)

*Kartimandua, kraljica Briganta koja je izdala Rimljanima Karakterakusa)

*Kalgakus, kaledonijski poglavar koji je predvodio plemena na planini Grapius

ŠUMSKA KUĆA

Lianon, sveštenica Proročanstva, Vrhovna sveštenica Vernemetona (Šumske kuće)

Hju, njen telohranitelj

(Helva, Vrhovna sveštenica pre Lianon)

Kaileja, starija sveštenica koja pomaže Lianon

Latis, gospodarica trava

Celimon, učitelj rituala

Eilid, Eilanina prijateljica

Mielin, Eilanina prijateljica

Tanais, ušla u Vernemeton pošto je Eilan postala Vrhovna sveštenica

Rian, ušla u Vernemeton pošto je Eilan postala Vrhovna sveštenica

Anis, gluva starica koja služi Eilan tokom trudnoće

Lia, dadilja Eilaninog sina Gavena

BOŽANSTVA

Tanarus, britanski bog grmljavine, odgovara Jupiteru

Rogati, arhetipski bog životinja i šuma, sa mnogo lokalnih varijacija

Don, mitska mati bogova, pa time i Britanaca

Katubodva, Gospa od Gavranova, boginja rata nalik na Morigan

Arianrod, Gospa od srebrnog točka, devica-boginja povezana sa magijom, morem i mesecom

Cerera, rimska boginja žita i poljoprivrede

Venera, rimska boginja ljubavi

Mars, rimski bog rata

Bona Dea, Dobra Boginja

Vesta, boginja svetog ognjišta Rima, služe joj device

Mitra, persijski bog-heroj, poštuju ga vojnici

Jupiter, kralj bogova

Junona, kraljica bogova, njegova žena, zaštitnica braka

Izida, egipatska boginja koju u Rimu poštuju kao zaštitnicu pomorske trgovine

MESTA

Britania Superior - južna Engleska

Mona - ostrvo Anglesi

Segontium - tvrđava blizu Kernarvona

Vernemeton (najsvetiji gaj) - Šumska Kuća

Breg Devica - Bikerton

Deva - Čester

Glevum - Gločester

Virokonijum Kornoviarum - Vrokseter

Venta Silurum - Servent

Iska Silurum - Kerlion

Akve Sulis - Bat

Tor - Glastonberi

Letnja zemlja - Samerset

Iska Dumnoniorum - Eksiter

Lindum - Linkoln

Londinium - London

Britannia Inferior - severna Engleska

Eburakum - Jork

Luguvalium - Karlajsl

Kaledonija - Škotska

zaliv Bodotria - zaliv Fort

Tava - reka Taj

Sabrina - Solvej

Trimontium - Njusted

Pinata Kastru - Inčutil

planina Graupius - položaj nesiguran, možda blizu Invernesa

Hibernija - Irska

Temair - Tara

Druim Kliad - Kilder

Germania Inferior - gornja zapadna Nemačka

Kolonia Agripensis - Keln

Renus - Rajna

PROLOG

Ledeni vetar pretvarao je baklje u plamene bičeve. Ljutiti plamen ogledao se u tamnim vodama zaliva i štitovima legionara koji su čekali sa druge strane. Sveštenica je kašljala od zadaha dima i morske magle i osluškivala buku iz latinskog logora kako odjekuje preko vode dok je rimljanski komandant postrojavao svoje ljude. Druidi su u odgovor zapevali, prizivajući gnev nebesa, i vazduh je zadrhtao od grmljavine.

Podigli su se i ženski glasovi, u promuklom prizivanju od kojeg joj je telo zadrhtalo, ili je to možda bilo od straha. Njihala se sa ostalim sveštenicama, ruku podignutih u prizivanju; njihovi tamni ogrtači lepršali su kao gavranova krila.

Ali i Rimljani su zavijali, i upravo su prvi redovi ušli u vodu. Druidska ratna harfa tutnjala je od užasne muzike, a grlo joj je bilo oderano od vriske, ali neprijatelj je i dalje napredovao.

Prvi vojnik u crvenom ogrtaču stupio je nogom na tlo Svetog ostrva, a bogovi ga nisu uništili. Sada je pesma jenjala. Sveštenik je gurnuo sveštenicu iza sebe kada se rimski čelik sudario sa svetlošću baklje; mač se spustio, i na njenoj tamnoj odeždi pojavile su se kapi krvi.

Ritam pesme se izgubio. Sada je ostala samo vrisaka, i potrčala je ka drveću. Iza nje su Rimljani kosili druide kao žito. Završili su suviše brzo i crvena plima se razlila dublje u kopno.

Sveštenica se saplitala kroz drveće, tražeći svete krugove. Nad Kućom Žena pojavio se narandžasti sjaj. Kamenje se izvijalo uvis pred njom, ali iza sebe je čula uzvike. Stigla je u središte i uhvatila se za središnji, oltarski kamen. Sada će je sigurno ubiti... Prizvala je Boginju i ispravila se, očekujući udarac.

Ali nisu nameravali da na njoj upotrebe oružje od čelika. Otimala se kada su grube ruke posegnule za njenim telom, kidajući joj odeću. Primorali su je da legne na kamen, i prvi muškarac je legao na nju. Nije bilo načina da pobegne; mogla je samo da upotrebi posvećenu disciplinu da povuče um iz tela dok oni ne završe. Ali dok je svest bleдела, uzviknula je: "Gospo od Gavranova, osveti me! Osveti me!"

"Osveti me...!" Probudio me je sopstveni uzvik, i sela sam u postelji, zureći u prazno. Kao i uvek, trebalo mi je nekoliko trenutaka da shvatim kako je to bio samo san, i to čak ne ni moj, jer ja sam još bila dete one godine kada su legije pobile sveštenike i silovale žene na Svetom ostrvu; neželjeno žensko dete po imenu Kaileja, bezbedno u Hiberniji, na drugoj strani mora. Ali otkako sam prvi put čula priču, ubrzo pošto me je sveštenica Proročanstva dovela u ovu zemlju, počeli su da me progone duhovi tih žena.

Zavesa na mojim vratima se zanjihala i zavirila je jedna od devojaka koje su me služile. "Moja gospo, jesi li dobro? Mogu li da ti pomognem oko oblačenja? Skoro je vreme da pozdravimo zoru."

Klimnula sam, osećajući kako mi se ledeni znoj suši na čelu, i pustila je da mi obuče čistu haljinu i da mi na grudima i čelu namesti ukrase Vrhovne sveštenice. Potom sam pošla za njom napolje, na vrh drugog ostrva, zelenog Tora koji se diže iz prepletenih močvara i livada koje muškarci nazivaju Letnjim morem. Iz dubine je dopirala pesma devojaka koje čuvaju Sveti kladenac, a ispod njih, iz doline, zvono koje poziva pustinjake na molitvu u malu crkvu, nalik na košnicu, sagrađenu kraj belog trnovitog drveta.

Oni nisu bili prvi koji su potražili utočište na ovom ostrvu na kraju sveta, iza mnogih mora, a mislim da neće biti ni poslednji. Toliko je godina prošlo od smrti Svetog ostrva, i mada u mojim snovima drevni glasovi još pozivaju na osvetu, teško stečena mudrost govori mi da mešanje krvi pojačava soj, ukoliko drevno znanje nije izgubljeno.

Ali sve do danas nisam našla ništa dobro u Rimljanima, niti u njihovim običajima. Zato čak ni radi Eilan, koja mi je bila draža od kćeri, nisam mogla da verujem nijednom Rimljaninu, čak ni Gaju, koga je volela.

No, ovde nas ne uznemirava trupkanje gvožđem potkovanih legionarskih sandala po kamenom popločanim putevima, jer bacila sam veo magle i misterije da nas zakloni od oštrog rimljanskog sveta.

Danas ću, možda, ispričati devojkama priču o tome kako smo došle ovamo, jer između uništenja Kuće Žena na ostrvu Mona i

povratka sveštenica na Jabukovo ostrvo, žene druidi obitavale su u Vernemetonu, Šumskoj kući, i ta priča se ne sme zaboraviti.

Tamo sam naučila Misterije Boginje i potom njima podučila Eilan kći Reisinu, koja je postala najveća Vrhovna sveštenica, a neki bi rekli i najveća izdajica svog naroda. Ali kroz Eilan su se pomešale krv Zmaja i krv Orla sa krvlju Mudrih, i u času najveće potrebe ta krv će uvek dolaziti u pomoć Britaniji.

Ljudi na tržnicama govore da je Eilan bila žrtva Rimljana, ali ja znam da nije. Šumska kuća je u svoje vreme očuvala Misterije, a bogovi ne zahtevaju da svi budemo osvajači, čak ni da svi budemo mudri, nego samo da služimo istini koja nam je data dok ne budemo mogli da je predamo dalje.

Moje sveštenice se okupljaju oko mene, pevajući. Podižem ruke, i dok se sunce probija kroz maglu, blagosiljam zemlju.

1.

Pruge zlataste svetlosti probijale su se kroz krošnje dok je zalazeće sunce nestajalo za oblacima, ovičavajući zlatom svaki osvetljeni list. Kosa dweju devojaka koje su išle šumskom stazom sijala je istom bledom vatrom. Ranije tokom dana padala je kiša. Gusta, neproređivana šuma koja je i dalje pokrivala većinu južne Britanije bila je mokra i tiha, a sa nižih grana kišne kapi su još klizile preko staze kao blagoslov.

Eilan je duboko udisala vlažni vazduh, težak od živih mirisa drveta i sladak kao tamjan posle zadimljenosti u sali očeve kuće. Pričali su joj da u Šumskoj kući koriste posvećeno bilje da pročiste vazduh. Nagoni se ispravila, pokušavajući da hoda kao neka od sveštenica koje tamo žive, i podigla korpu sa ponudama imitirajući što je bolje mogla njihovu ljupkost. Telo joj se trenutak kretalo u ritmu potpuno nepoznatom a ipak tako prirodnom, kao da je u davnoj prošlosti naučila to da radi.

Tek kad su joj počela mesečna krvarenja smela je da donosi ponude na izvor. Kao što su nju mesečnice učinile ženom, rekla joj je majka, tako vode iz svetog izvora daju plodnost zemlji. A rituali Šumske kuće služe duhu, dovodeći samu Boginju u noćima punog meseca. Mesec je bio pun prethodne noći i Eilan je dugo, dok je majka nije pozvala unutra, stajala i gledala u njega, sa iščekivanjem koje nije mogla da razjasni.

Možda će me sveštenica Proročanstva zatražiti za Boginju na svečanosti Beltana. Zatvorila je oči i pokušala da zamisli plavu odeždu sveštenice kako lebdi iza nje, i veo kako joj tajanstveno zaklanja lice.

"Eilan, šta to radiš?" Diedin glas ju je vratio u stvarnost, pa se saplela o koren i gotovo ispustila kotaricu. "Čepiš se kao matora krava! Požurimo, inače nećemo stići kući pre mraka."

Eilan se pribrala i požurila za Diedom, ljutito pocrvenevši. Već se čulo blago šaputanje izvora. Staza je počela strmo da se spušta naniže, i dve devojke stigle su do pukotine u kojoj je voda izvirala između dve stene i padala u kladenac. Nekada davno ljudi su

unaokolo postavili kamenje; voda je vremenom uglačala tragove dleta. Ali leska za čije grane je narod vezivao trake sa željama bila je mlada, potomak mnogog drveća koje je tu raslo.

Smestile su se kraj kladenca i raširile tkaninu za ponude, vešto pripremljene kolače, bočicu medovine, nekoliko srebrnih novčića. Ovo je ipak samo mali kladenac, gde obitava mala boginja ove šume, a ne neko sveto jezero na kome čitave armije žrtvuju osvojena blaga; ipak, žene iz njene porodice godinama su donosile svoje ponude ovamo, posle svake mesečnice, kako bi obnovile vezu sa Boginjom.

Drhteći pomalo zbog hladnoće, svukle su haljine i nagle se nad kladenac.

"Sveti izvoru, ti si materica Boginje. Kao što tvoje vode daju život, neka bih i ja donela novi život na ovaj svet..." Eilan je zagrabila vodu dlanovima i pustila da joj poteče niz trbuh i između butina.

"Sveti izvoru, tvoje vode su mleko Boginje. Kao što ti hraniš svet, neka bih ja hranila one koje volim..." Bradavice su joj se ukrutile od dodira hladne vode.

"Sveti izvoru, ti si duh Boginje. Kao što tvoje vode izvire iz dubine, daj mi moći da obnovim svet..." Zadrhtala je kad joj je voda dotakla čelo.

Eilan se zagledala u površinu u senci, posmatrajući kako se u ponovo umirenoj vodi uobličava njen bleđi odraz. Ali dok je stajala nagnuta, lice se promenilo. Ugledala je stariju ženu, još bleđe kože, sa pepeljastim uvojcima u kojima su crveni prelive ličili na plamen, iako su oči ostale iste.

"Eilan!"

Kad se Dieda oglasila, Eilan je žmirnula, i lice koje joj je uzvraćalo pogled iz vode opet je postalo njeno. Njena rođaka je drhtala, i odjednom je i Eilani postalo hladno. Žurno su se obukle. Potom je Dieda izvukla iz kotarice kolače, i glasovi su im se, bogati i iskreni, stopili u pesmi.

"Gospo od svetog kladenca,
donosim ti ove darove:
Molim ti se za život, sreću i ljubav

Boginjo, prihvati ponude ove."

U Šumskoj kući, pomislila je Eilan, peva čitav hor sveštenica. Njen glas, tanak i pomalo drhtav, stapao se sa Diedinim u čudnom i prijatnom sazvučju.

Blagoslovi šume i njive
da donesu svoj plod
Neka sve bude zdravo i celo
čuvaj nam telo i rod.

Eilan je sipala u vodu medovinu iz bočice, a Dieda je izmrvila kolače i ubacila ih u kladenac. Struja ih je ponela, i Eilani se za trenutak učinilo da je zvuk vode postao glasniji. Dve devojke su se nagnule nad vodu, spuštajući novčiće koje su donele.

Dok su se talasići smirivali, Eilan je ugledala njihova dva lica, tako slična, odražena zajedno. Ukočila se, plašeći se da će opet ugledati nepoznatu ženu, ali kad joj se pogled zamutio pred njom je bilo samo jedno lice, sa očima koje su sijale u vodi kao zvezde u tamnom moru nebesa.

"Gospo, jesi li ti duh kladenca? Šta želiš od mene?" upitalo je njeno srce. Učinilo joj se da je začula odgovor:

"Moj život teče kroz sve vode, kao što teče i tvojim venama. Ja sam Reka Vremena i More Prostora. U mnogim životima bila si moja. Adsarta, kćeri moja, kada ćeš ispuniti zavete koje si mi dala?"

Učinilo joj se da u Gospinim očima blista sjaj koji joj obasjava dušu, a možda je to bilo i sunčevo svetlo, jer kada se pribrala treptala je prema svetlosti koja se probijala kroz drveće.

"Eilan!" rekla je Dieda glasom kao da ponavlja po drugi put. "Šta je s tobom danas?"

"Dieda!" uzviknula je Eilan. "Zar je nisi videla? Zar nisi videla u kladencu Gospu?"

Dieda je odmahнула glavom. "Zvučiš kao neka od onih svetih kučki iz Vernemetona, što brbljaju o vizijama!"

"Kako možeš tako da govoriš? Ti si kći Vrhovnog druida - u Šumskoj kući bi te obučili za barda!"

Dieda se namrštila. "Ženski bard? Ardanos to nikada ne bi dozvolio, niti bih ja želela da provedem život okružena gomilom žena. Radije bih se pridružila Gavranovima sa tvojim usvojenim bratom Sinrikom, pa da se borim protiv Rima!"

"Psst!" Eilan se osvrnula kao da i drveće ima uši. "Bolje da ćutiš, čak i ovde. Osim toga, ne bi ti da se boriš uz Sinrika, nego da ležiš sa njim - videla sam kako ga gledaš!" Nasmejala se.

Sada je Dieda pocrvenela. "Nemaš ti pojma!" uzviknula je. "Ali doći će i tebi vreme, i kada se pretvoriš u glupaču zbog nekog muškarca, biće na mene red da se smejem." Počela je da savija tkaninu.

"Nikada neću", rekla je Eilan. "Ja želim da služim Boginji!" Vid joj se za trenutak zamutio, a šum vode kao da je postao glasniji, kao da ju je Gospa čula. Utom joj je Dieda gurnula u ruke kotaricu.

"Idemo kući." Pošla je uz stazu. Eilan je ipak oklevala, jer učinilo joj se da je čula nešto što nije bilo zvuk izvora.

"Čekaj! Čuješ li? Od stare jame za veprove..."

Dieda je zastala i okrenula se, i utom su ponovo čule, nešto tiši, zvuk kakav bi ispustila životinja u bolu.

"Bolje da odemo i pogledamo", rekla je Dieda, "iako ćemo zbog toga zakasniti kući. Ali ako je nešto upalo unutra, muškarci će morati da dođu i prekrate mu muke."

Mladić je ležao na dnu jame, polusvestan i obliven krvlju, a nada u spas je nestajala zajedno sa sunčevim svetlom.

Jama u kojoj je ležao bila je prljava i smrdljiva, zaudarala je na izmet životinja koje su tu ranije upadale. Iz dna i stranica jame štrčali su oštri kočevi; jedan mu je zaparao rame - činilo mu se da rana nije opasna, čak ni naročito bolna za sada, jer ruka mu je još bila utrnula od siline pada. Ali ipak, ma koliko mala, ta rana će mu doći glave.

Ne baš da se plašio da umre; Gaj Macelije Severus Silurikus imao je devetnaest godina i položio je zavet imperatoru Titu kao oficir Rima. Učestovvao je u prvoj bici pre nego što mu je obraze prekrila brada. Ali ljutio se što će umreti zato što je upao u zamku kao glupi kunić. Sam je bio kriv, gorko je razmišljao Gaj. Da je poslušao Klotinija Albusa, sad bi lepo sedeo kraj tople vatre, pio bi

južnjačko pivo i flertovao sa domaćinovom kćeri, Gvenom - koja je odbacila čedno ponašanje tipično za Britanke i počela da se ponaša kao slobodne devojke u rimljanskim gradovima kakav je London, jednako lako kao što je njen otac usvojio latinski jezik i togu.

Ipak, i on je na ovo putovanje poslat zbog poznavanja britanskog narečja, setio se, i mračno se nasmešio. Severus stariji, njegov otac, bio je prefekt logora Druge legije Adiutriks u Devi, i oženio se crnokosom kćeri poglavara Silura još u početku osvajanja, kada se Rim još nadao da će uspeti da sklopi savezništva sa plemenima. Gaj je govorio njihov jezik pre nego što je umeo da protepa i reč latinski.

Postoje trenuci, naravno, kada oficir imperatorske legije, stacioniran u tvrđavi Deva, ne bi trebalo ni da pokušava da svoje zahteve izrazi jezikom pokorene zemlje. Flavije Rufus, tribun druge kohorte, čak ni sada nije mario za takve prefinjenosti. Ali Macelije Severus stariji, prefekt, bio je odgovoran isključivo Agrikoli, guverneru britanske provincije, a Macelije Severus je bio zadužen da sačuva mir i sklad između naroda provincije i legije koja ih je okupirala, čuvala i vladala nad njima.

Još bolno svestan rana, samo generaciju pošto je Kraljica Ubica, Boudika, pokušala svoju uzaludnu pobunu - a legije je zbog toga nemilosrdno kaznile - narod Britanije je bio prilično miran pod teškim teretom poreza i doprinosa. Sakupljanje kulučara nisu trpeli baš tako mirno, a ovde, na ivici imperije, i dalje je tinjalo nezadovoljstvo, pažljivo potpirivano od strane nekih sitnih plemenskih glavara i nezadovoljnika. Pošto je to moglo da izazove nevolje, Flavije Rufus je poslao odred legionara da nadgledaju sakupljanje kulučara za imperatorske rudnike olova u brdima.

Politika imperije nije dozvoljavala da mladi oficir bude stacioniran u istoj legiji u kojoj njegov otac ima važan položaj prefekta. Zato je Gaj sada bio vojni tribun u legiji Valerija Viktriks u Glevumu, i uprkos polubritanskom poreklu, od detinjstva je bio podvrgnut strogoj disciplini kakva sleduje sinu rimskog vojnika.

Macelije stariji za sada još nije tražio privilegije za svog sina. Ali Gaj je bio lakše ranjen u nogu tokom jednog okršaja na granici; pre nego što se sasvim oporavio, groznica ga je odvela kući u Devu, sa dozvolom da se tamo oporavi pre povratka na dužnost. Kad se

pridigao, nije mogao da se skrasi u očevoj kući; prilika da isprati kulučare do rudnika činila mu se kao prijatno putovanje.

Pohod je bio uglavnom nezanimljiv; pošto su natmureni kulučari isporučeni gde treba, Gaj, kome je ostalo još dve nedelje odsustva, prihvatio je poziv Klotinija Albusa, podržan nimalo čednim pogledima njegove kćeri, da ostane nekoliko dana i pozabavi se lovom. Klotinije je takođe voleo tu zabavu, a Gaj je znao da mu je milo što mu se ukazala prilika da ponudi gostoprimstvo sinu visokog rimskog činovnika. Gaj je slegnuo ramenima, uživao u lovu, koji je bio sjajan, i napričao je Klotinijevoj kćeri gomilu prijatnih laži, što je takođe bilo sjajno. Još koliko juče je ubio jelena u istoj ovoj šumi, pokazavši se vičnim koplju koliko i Britanci svom oružju; ali sada...

Sklupčan u đubretu na dnu jame, Gaj je sručio bujicu psovki na račun snebivljivog roba koji se ponudio da mu pokaže prečicu od Klotinijeve kuće do rimskog puta koji vodi pravo u Devu, ili je bar ovaj tako tvrdio; na svoju glupost što je pustio da taj glupak upravlja dvokolicom; na kunića, ili već ono što je iskočilo pred njih i preplašilo konje; na loše obučene životinje, i na budalu koja ih je pustila da se propnu; i na trenutak nepažnje kada je izgubio ravnotežu i pao na zemlju, napola ošamućen.

Ošamućen, to da, ali da nije potpuno izgubio pamet od pada, bio bi dovoljno razuman da ostane tu gde se našao; čak i ona budala od kočijaša pre ili kasnije bi obuzdala konje i vratila se po njega. Najviše je psovao sebe što je pokušao da sam prođe kroz šumu i što je sišao sa staze. Ko zna kuda je zalutao.

Mora da je još bio ošamućen od pada, ali sa bolnom jasnoćom se sećao naglog klizanja, šuštanja lišća i granja koje mu je popustilo pod nogama, a potom pada i zarivanja koca u ruku, tolikom snagom da je na nekoliko minuta izgubio svest. Kad se dovoljno pribrao da prebroji povrede, popodne je već prilično odmaklo. Drugi kolac mu je zaparao potkolenicu, otvorivši staru ranu; povreda nije bila opasna, ali je pritom povredio članak, koji je dosad otekao do debljine butine; svakako je bio slomljen - ili je barem toliko bolelo. Da nije bio povređen, Gaj bi začas izišao iz jame, jer je bio dovoljno spretan za tako nešto; ali sad je bio suviše slab i ošamućen da bi se i pomerio.

Ako ne bude iskrvario do mraka, znao je da će miris krvi svakako

privući divlje životinje koje će ga dokrajčiti. Pokušao je da ne misli na nekadašnje dadiljine priče o još gorim bićima koje bi miris mogao da privuče.

Ledena vlaga mu se uvlačila u čitavo telo; promukao je od dozivanja. E, ako već mora da umre, umreće dostojanstveno, kao Rimljanin. Navukao je preko lica kraj okrvavljenog ogrtača, a onda mu je srce naglo zakucalo i nekako se uspravio; jer začuo je glasove.

Uložio je svu preostalu snagu u uzvik - napola urlik, napola vrisak; zastideo se neljudskog zvuka istog časa pošto ga je ispustio, i trudio se da drugi put zvuči ljudskije, ali više nije imao glasa. Čvrsto se uhvatio za jedan od kočeva, ali uspeo je samo da se podigne na jedno koleno i osloni se o prljavi zid.

Za trenutak ga je zaslepeo poslednji zrak sunca. Zažmirkao je i ugledao glavu devojke ovenčanu svetlošću.

"Velika Majko!" povikala je jasnim glasom. "Kako si, za ime bogova, uspeo da upadneš tu? Zar nisi video znake upozorenja na drveću?"

Gaj nije uspeo da odgovori; devojka mu se obratila veoma čistim narečjem koje mu nije bilo potpuno poznato. Naravno, ovde obitava pleme Ordovika. Morao je malo da razmisli pre nego što je odgovorio majčinim, silurskim narečjem.

Pre nego što je stigao da odgovori, javio se drugi ženski glas, dublji i nekako snažniji. "Glupavko, trebalo bi da ga ostavimo unutra kao mamac za vukove!" Pojavilo se još jedno lice, toliko slično prvom da se za trenutak zabrinuo da ga vid izdaje.

"Evo, drži me za ruku, mislim da nas dve možemo da te izvučemo", rekla je druga devojka. "Eilan, pomози mi!" Ženska ruka, bela i vitka, pružala se ka njemu; Gaj je pružio upotrebljivu ruku, ali nije mogao da je dosegne. "Šta je bilo? Jesi li povređen?" upitala je devojka blažim glasom.

Pre nego što je Gaj stigao da odgovori, prva devojka - nije mogao da razabere njeno lice, video je samo da je mlada - sagnula se preko ivice da bolje vidi.

"O, sad vidim - Dieda, pa on krvari! Potrči da dovedeš Sinrika da ga izvuče odatle."

Gaja je zapljusnulo toliko olakšanje da je gotovo izgubio svest, i skljojao se nazad, ječeći zbog bola koji je pokret prouzrokovao u ranama.

"Ne smeš da se onesvestiš", začuo se jasni glas nad njim. "Neka moje reči budu konopac koji će te vezivati za život, čuješ?"

"Čujem", šapnuo je. "Nastavi da mi pričaš."

Možda je dozvolio sebi da oseća bol jer je znao da pomoć stiže, ali rane su počele strašno da ga bole. Čuo je devojčin glas nad sobom, ali reči više nije razumeo. Talasale su se kao voda u potoku, podižući ga iznad bola. Svet se smračio; tek kad je video baklje, shvatio je da ga ne izdaje vid, nego da je pala noć.

Devojčino lice je nestalo. "Oče", čuo ju je da dovikuje, "u staru jamu za veprove je upao čovek."

"Izvadićemo ga", odgovorio joj je duboki glas. "Hmmm..." Gaj je osetio nad sobom pokret. "Izgleda da će nam biti potrebna nosila. Sinriče, bolje siđi da pogledaš."

Sledećeg trenutka u jamu se spustio mladić. Odmerio je Gaja i ljubazno mu se obratio. "Na šta si ti mislio? Stvarno treba biti spretni da se upadne unutra kad svi znaju da je jama tu već trideset godina!"

Prikupivši ostatke ponosa, Gaj je zaustio da obeća mladiću nagradu ukoliko ga izvuče napolje, ali odmah mu je bilo jasno da je bolje da ćuti. Kako su mu se oči postepeno privikavale na svetlo baklji, mladi Rimljanin je shvatio da je spasilac otprilike njegovih godina, ali ogromnog rasta, pravi div. Plava kosa mu se kovrdžala na ramenima, a lice, još bez brade, bilo je vedro i smireno kao da svakog bogovetnog dana spasava polumrtve strance. Nosio je tuniku na kvadrate i obuću od dobro obojene kože; vezeni vuneni ogrtač bio je pričvršćen na ramenu zlatnom iglom u obliku stilizovanog gavrana. Takvu odeću nose članovi plemenitih porodica, ali ne i oni koji poštuju osvajače i oponašaju rimljanske običaje.

"Ja sam ovde stranac", rekao je Gaj plemenskim jezikom. "Ne poznajem vaše oznake."

"Ne brini više zbog toga; hajde da te izvučemo, pa ćemo onda pričati kako si upao unutra." Mladić je uhvatio Gaja oko pojasa i podigao ga lako kao dete.

"Iskopali smo tu jamu za veprove i Rimljane", nemarno je rekao. "Šteta što si upao unutra." Podigao je pogled ka otvoru jame. "Spusti svoj ogrtač, Dieda; to je lakše nego da pravimo nosila. Njegov ogrtač je sav ukrućen od krvi."

Kad je dobio ogrtač, mladić ga je vezao Gaju oko pojasa, a drugi kraj je prebacio sebi preko vrata. Zakoračio je na najniži kolac. "Viči ako te zaboli", rekao je. "Izvlačio sam ovako medvede, ali oni su bili mrtvi i nisu mogli da se žale."

Gaj je stegao zube i trpeo, iako se gotovo onesvestio od bola kad je zakačio neki koren oteklim člankom. Neko se odozgo nagnuo i uhvatio ga za ruke, i konačno je uspeo da se prebaci preko ivice. Ležao je i dahtao nekoliko minuta pre nego što je smogao snage da otvori oči.

Nad njim se naginjao postariji čovek. Pažljivo je povukao Gajev umazani i okrvljeni ogrtač i zviznuo.

"Neki bog mora da te voli, stranče; dva prsta niže, i taj kolac bi ti se zario u pluća. Sinriče, devojke, pogledajte ovo", nastavio je. "Tu gde rame još krvari krv je tamna i spora, znači da se vraća u srce; da dolazi iz srca bila bi svetlo crvena i šikljala bi; verovatno bi iskrvario na smrt pre nego što smo ga našli."

Plavokosi mladić i dve devojke su se nagnuli, jedno po jedno, da pogledaju. Gaj je ćutke ležao. Počela je da ga obuzima užasna sumnja. Već je odustao od pomisli da se predstavi i zamoli da ga odnesu u kuću Klotinija Albusa, uz poveliku nagradu. Sada je znao da ga je spasla samo stara britanska tunika koju je obukao za put. Čovekovo površno medicinsko znanje ukazalo mu je na to da se pred njim nalazi druid. Onda ga je neko podigao, i svet je potamneo i nestao.

Probudio se kraj vatre, a nad njim se naginjalo devojačko lice. Za trenutak je sve plivalo u oreolu svetlosti. Bila je mlada i beloputa, ali oči su joj bile čudne boje, između kestenjaste i sive, široko razmaknute. Na obrazima je imala jamice, ali usta su joj imala tako ozbiljan izraz da su izgledala starija od ostatka lica; kosa joj je bila svetlo plava, gotovo bezbojna sem tamo gde ju je osvetljavala vatra. Prešla mu je šakom preko lica i osetio je svežinu; umivala ga je vodom.

Činilo mu se da ju je vrlo dugo gledao, sve dok nije zauvek urezao u pamćenje njeno lice. Potom se začuo glas: "Dosta je, Eilan, izgleda da se probudio", i devojka se povukla.

Eilan... Čuo je već to ime. Možda u nekom snu? Bila je divna.

Gaj je uložio napor da se osvrne, i ustanovio je da leži na klupi ugrađenoj u zid. Pokušavao je da shvati gde se nalazi. Kraj njega su stajali Sinrik, mladić koji ga je izvukao iz jame, i stari druid čije ime nije znao. Nalazio se u drvenoj zgradi u starom keltskom stilu, okrugloj, sa uglačanim deblima koja su se spuštala od vrha zašiljenog krova. Nije bio u takvoj kući od detinjstva, od vremena kada ga je majka vodila u posetu rođacima.

Pod je bio pokriven debelim slojem čvrste slame; zid istkan od leskovog pruća bio je prekriven slojem beličaste gline, a pregrade između kreveta bile su takođe od pruća. Na ulazu se umesto vrata nalazila velika kožna zavesa. Odjednom se osećao kao dete, kao da su godine koje je proveo među Rimljanima odjednom nestale.

Polako je prelazio pogledom po unutrašnjosti kuće, a onda ga opet vratio na devojku. Nosila je haljinu od crvenkasto-smeđeg lana, a u ruci je imala bakarnu činiju; bila je visoka, ali mlađa nego što je mislio, jer telo joj je pod haljinom još bilo ravno kao dečije. Svetlost sa ognjišta bojila joj je kosu u crveno.

Svetlo mu je pokazalo i starijeg čoveka, druida. Gaj je malo pomerio glavu i pogledao ga ispod trepavica. Druidi su britanski mudraci, ali čitavog života je slušao o njihovom fanatizmu. Naći se u druidskoj kući bilo je kao probuditi se u vučjem brlogu, i Gaj se nije stideo da prizna da se plaši.

Barem je bio dovoljno priseban da ne kaže da je Rimljanin kada je čuo čoveka kako mirno raspravlja o cirkulaciji krvi, jer očev grčki lekar mu je rekao da to spada u znanja sveštenika-iscelitelja najvišeg reda.

Doduše, ovi ljudi se nisu trudili da sakriju ko su. "Iskopali smo tu jamu za veprove i Rimljane" sasvim mirno je rekao onaj mladić. Već to je pokazivalo da je daleko zabasao od malog zaštićenog kruga kojim Rimljani zaista vladaju. A nalazio se najmanje na dan jahanja od legije u Devi!

Ako je i pao šaka neprijateljima, barem su ga dobro negovali.

Devojčina odeća je bila fine izrade; bakarna činija koju je držala bila je veoma lepa - svakako je poticala sa tržnica na jugu.

Sa krova su visile posude sa uljem u kojima je svetlucao žižak; klupa na kojoj je ležao bila je zastrta platnom, a slamarica je mirisala na slatke trave. Bilo je božanstveno toplo posle ledene jame. Čovek koji je upravljao njegovim spasavanjem sad je prišao da sedne kraj njega, i Gaj je prvi put imao prilike da dobro pogleda svog spasioca.

Bio je krupan i snažan, ramena toliko širokih da je sigurno mogao da obori i bika. Lice je bilo nekako oštro, kao da je nemarno isklesano od kamena, a oči su mu bile svetlosive i hladne. Bio je prilično prosed; Gaj je procenio da je otprilike istih godina kao i njegov otac, oko pedeset.

"Imao si strašnu sreću, momče", rekao je Druid. Gaj je imao utisak da je čovek naviknut da drži predavanja. "Sledeći put drži otvorene oči. Za koji minut ću ti pregledati to rame. Eilan..." pozvao je rukom devojku i počeo da joj tiho daje uputstva.

Devojka je otišla. "Kome dugujem život, Časni?" upitao je Gaj. Nikada nije ni pomislio da će ukazivati poštovanje jednom druidu. Gaj je, kao i svi drugi, odrastao uz užasne priče o žrtvovanju ljudi, i o ratovima vođenim da bi se suzbio druidski kult u Britaniji i Galiji. One koji su preostali, Rimljani su dosta dobro kontrolisali, ali i dalje su mogli da prave nevolje koliko i hrišćani. Razlikovali su se jedino po tome što su hrišćani uglavnom sejali nezadovoljstvo po gradovima i odbijali da obožavaju imperatora, a druidi su mogli čak i pokorene narode da pokrenu u krvavi rat.

Ipak, nešto u ovom čoveku zahtevalo je poštovanje.

"Zovem se Bendeigid", rekao je druid, ali nije uzvratio pitanjem Gaju, i mladi Rimljanin se setio kako mu je majka pričala da je među Keltima gost još svetinja, barem van gradova. Čak i čovekov najljući neprijatelj mogao je da zatraži hranu i zaklon u njegovoj kući i da ode bez ikakvog pitanja. Sad je Gaj malo lakše disao; ovde je izgleda bilo bezbednije - i mudrije - tražiti gostoprimstvo kao gost nego ga iznuđivati kao osvajač.

Utom se vratila devojka po imenu Eilan, noseći mali sanduk od hrastovine okovan gvožđem, i rog za piće. "Nadam se da sam pogodila pravi", bojažljivo je rekla.

Otac joj je kratko klimnuo, uzeo sanduk i dao joj znak da rog doda Gaju. Mladić je pružio ruke i iznenadio se kad je video da nema dovoljno snage u prstima da ga uzme.

"Popij to", rekao je druid glasom čoveka naviknutog da izdaje naređenja i to bez pogovora. "Trebaće ti dok završimo sa tobom", dodao je. Zvučao je sasvim prijatno; ali Gaj je počeo da se plaši.

Bendeigid je dao znak devojci, koja je ponovo prišla Gajevoj postelji.

Nasmešila se, okusila nekoliko kapi u tradicionalnom gestu gostoprimstva, a potom prinela rog njegovim usnama. Gaj je pokušao da se pridigne, ali mišići ga nisu slušali. Eilan je tiho uzviknula, a onda mu podlakticom pridržala glavu kako bi mogao da pije.

Pažljivo je srknuo prvi gutljaj; u rogu je bila jaka medovina, sa dodatkom nečeg gorkog, očito lekovitog bilja.

"Umalo da dospeš u Zemlju mladosti, stranče, ali nećeš umreti", tiho je rekla devojka. "Videla sam te u snu, ali bio si stariji - i bio si sa malim dečakom."

Pogledao ju je, već suviše ošamućen da bi ga to uznemirilo. Ma koliko bila mlada, u njenom naručju se osećao kao kraj majke. Sada, obuzet bolovima, kao da je gotovo mogao da je se seti, i oči su mu se ispunile suzama. Jedva je primetio da mu je stari druid prosekao tuniku i da mu je sa mladim Sinrikom isprao rane nečim što peče - ali nije bilo ništa gore od onog što mu je stari Manlije stavljao na nogu kada je bio ranjen. Premazali su mu nogu nečim lepljivim i peckavim, i čvrsto je previli platnenim trakama. Potom su prešli na otekli članak, i neko je rekao: "Ništa naročito - nije čak ni slomljen."

Ali trgao se iz ošamućenosti na Sinrikove reči: "Drži se, momče; onaj kolac je bio zagađen, ali misim da ćemo moći da ti spasemo ruku ako spalimo ranu."

"Eilan", naređivao je stari druid, "izlazi odavde; mlade devojke ne treba da gledaju ovakve stvari."

"Ja ću ga držati, Eilan", dodao je Sinrik. "Idi samo."

"Ja bih ostala, oče. Možda mogu da pomognem." Uhvatila je Gaja za ruku, i starac je odgovorio gundanjem. "Radi kako hoćeš, ali nemoj da vrištiš ni da padneš u nesvest."

Gaj je sledećeg trenutka osetio snažne ruke - Sinrikove? - kako ga čvrsto drže u ležećem položaju. Eilan ga je i dalje držala za ruku, i osećao je da njeni prsti podrhtavaju; okrenuo je glavu od nje, čvrsto zažmurio i stegao zube da mu ne bi izleteo neki kukavički krik. Osetio je miris usijanog gvožđa, a onda mu je čitavo telo obuzela užasna agonija.

Usne su mu se izvijale u grču vriska, i osetio je da krklja; a onda je grubi stisak nestao i osećao je samo devojčine meke prste. Kada je uspeo da otvori oči, video je druida kako ga posmatra, sa nagoveštajem osmeha negde pod prosedom bradom. Sinrik, još nagnut nad njim, bio je veoma bled; Gaj je viđao takav izraz lica na mladićima kojima je komandovao, obično posle prve bitke.

"Pa, svakako nisi kukavica, momče", rekao je Sinrik stegnutog grla.

"Hvala", glupo je rekao Gaj. I onesvestio se.

2.

Kad je Gaj opet došao sebi, osećajući se kao da je dugo bio u nesvesti, svetiljke su bile pogašene. Ognjište je bacalo tek malo svetla, i jedva je mogao da razabere devojkicu Eilan kako sedi kraj njega, gotovo usnula. Osećao se izmoždano, ruka ga je bolela i bio je žedan. Iz neposredne blizine čuli su se ženski glasovi. Rame mu je bilo čvrsto previjeno platnenim trakama - osećao se kao beba u pelenama. Osećao je da mu je rame klizavo od nekog masnog melema, a zavoji su mirisali na mast i balzam.

Devojka je ćutke sedela kraj njega na tronošcu, vitka i bleđa kao mlada breza, kose začušljane sa slepoočnica, ali blago ustalasane; bila je suviše meka da bi ležala mirno. Imala je oko vrata srebrni lanac sa nekakvom amajlijom. Gaj je znao da britanske devojke kasno sazrevaju; ova možda ima petnaest godina. Nije još žena, ali svakako nije ni dete.

Začula se lupnjava kao da je neko ispustio kofu i razlegao se mladi glas: "Onda idi i pomuzi ih sama kad ti se tako žuri!"

"A šta je to bilo sa govedarkom?" oštro je upitao ženski glas.

"O, cvili i zapeva kao sinja kukavica što su joj oni rimski zlotvori odveli muža u kuluk, a nju ostavili sa tri bebe", odgovorio je prvi glas. "A sada je moj Rodri pošao za njima."

"Neka bi Tanarus proklela sve Rimljane..." počeo je glas koji je Gaj prepoznao kao Sinrikov, ali starija žena ga je brzo prekinula.

"Bolje ćuti. Mairi, postavi sto, nemoj tako stajati i vikati na dečake. Ja idem da razgovaram sa jadnicom - reći ću joj da može da dovede decu ovamo u kuću - ali neko večeras mora da pomuze krave, makar Rimljani odveli sve muškarce iz Britanije."

"Ti si tako dobra, pomajko", rekao je Sinrik, i glasovi su se ponovo sveli na mrmljanje. Devojka je pogledala Gaja i ustala sa tronošca.

"O, probudio si se", rekla je. "Jesi li gladan?"

"Mogao bih da prožderem konja i kočije i da jurim kočijaša sve do na pola puta od Vente", ozibiljno je rekao Gaj, a ona je za trenutak zurila u njega pre nego što je raširila oči i zakikotala se.

"Idem da vidim imaju li u kuhinji konja i kočije", rekla je, smejući

se, a onda se svetlo iza nje pojačalo i na vratima se pojavila gospa. Jačina svetlosti ga je za trenutak zbunila; soba je bila puna sunca.

"Šta je sad, već je jutro?" upitao je bez razmišljanja, a gospa se nasmejala, okrenula se i širom razmakla konjsku kožu, zakačivši je na kuku i ugasivši uljanu lampu jednim glatkim pokretom.

"Eilan nije dala da te budimo ni da jedeš", rekla je. "Tvrдила je da će ti odmor koristiti više od hrane. Veovatno je bila u pravu, ali sada si sigurno jako gladan. Izvini što nisam bila tu da ti poželim dobrodošlicu u našu kuću; otišla sam da pomognem bolesnoj ženi u jednoj od kuća našeg klana. Nadam se da te je Eilan dobro pazila."

"Oh, veoma", rekao je Gaj. Zatreptao je, jer nešto u gospinom ponašanju ga je bolno podsetilo na majku.

Gospa se zagledala u njega. Bila je veoma lepa, prava Britanka, i toliko je ličila na devojkicu da je bilo očito da su rod, čak i pre nego što joj se devojkica obratila. "Majko..." rekla je i zastala, suviše postidjena da nastavi. Žena je, kao i devojkica, imala plavu kosu i tamne oči boje lešnika. Izgledalo je da je radila zajedno sa poslugom, jer je na lepoj vunenoj tunici imala razmazano brašno, ali haljina ispod nje bila je bela, od najboljeg platna što je dosad Gaj video u Britaniji, i izvezena po ivici. Imala je cipele od dobro obojene kože, a haljinu su pridržavale lepe zlatne igle.

"Nadam se da ti je bolje", ljubazno je rekla.

Gaj se pridigao na zdravu ruku. "Mnogo bolje, gospo", rekao je, "i ostajem večito zahvalan vama i vašima."

Gospa je blago odmahнула rukom. "Jesi li ti iz Deve?"

"Da, bio sam ovde u poseti", odgovorio je. Ako bude mislila da je iz rimljanskog grada, to će objasniti njegov latinski naglasak.

"Pošto si budan, poslaću Sinrika da ti pomogne da se okupaš i obučeš."

"Kupanje će mi prijati", rekao je Gaj, povlačeći malo više ćebe kad je shvatio da na sebi nema ništa osim zavoja.

Žena je pratila njegov pogled. "On će ti naći neku odeću; verovatno će ti biti prevelika, ali poslužiće za sada. Ako bi radije da ležiš i odmaraš se, samo izvoli; ali slobodno dođi da jedeš sa nama ako se osećaš sposobnim."

Gaj je trenutak razmišljao. Svaki mišić ga je boleo kao da su ga

prebili buzdovanima; s druge strane, bio je radoznao da upozna ovu porodicu, i ne sme ostaviti utisak da se kloni njihovog društva. Verovao je da su Britanci koji nisu priznali Rim samo divljaci, ali u ovom domu nije bilo ničeg primitivnog.

"Rado ću vam se pridružiti", rekao je i protrljao šakom obraz, zburjen neurednom strnjikom. "Ali voleo bih da se operem - i možda obrijem."

"Mislim da ne bi trebalo da se paštiš oko brijanja - svakako ne zbog nas", rekla je gospa, "ali Sinrik će ti pomoći da se opereš. Eilan, nađi brata i reci mu da nam je potreban."

Devojka je izišla. Gospa se okrenula da pođe za njom, a onda je opet pogledala Gaja; sada ga je videla jasnije jer je sobica bila praznija. Pogled joj se promenio, od učtivosti do izraza koji ga je podsetio na majčin pogled, tako davno. "Pa ti si samo dečak", rekla je.

Gaj je za trenutak bio uvređen - već tri godine se bavio muškim poslom - ali pre nego što je stigao da učtivo odgovori spolja se začuo podrugljivi glas. "Da, a ako je on dečak, pomajko, ja sam beba u pelenama. Pa, nespretnjakoviću, jesi li spreman da upadneš u sledeću jamu za veprove?"

U sobicu je ušao Sinrik. Gaj se ponovo iznenadio koliko je ovaj visok, ali inače je bio ipak samo mladić; mada bi od njega mogla da se naprave dva Gaja. Nasmejao se. "Pa", rekao je, "ne izgledaš više tako spreman da te odvuče onaj starac što ubija budale i pijance. Samo da ti pogledam nogu, pa ćemo videti jesi li spreman da malo hodaš." Ma koliko bio krupan, ruke su mu bile nežne dok je pregledao povređenu nogu, i kada je završio opet se nasmejao.

"Trebalo bi da svi imamo noge tako spremne za hodanje! Ovo je uglavnom samo dobar uboj; šta si radio, udario se o kolac? To sam i mislio. Bilo ko drugi bi je slomio na tri mesta i ostao hrom do kraja života; ali mislim da tebi neće mišta faliti. Rame je nešto drugo; nećeš moći da putuješ barem još pet-šest dana."

Gaj se žurno uspravio. "Moraću", rekao je. "Moram da budem u Devi za četiri dana." Tada mu se završava odsustvo...

"Slušaj, ako za četiri dana stigneš u Devu, tvoji prijatelji će te tamo odmah i sahraniti", odvratio je Sinrik. "Čak i ja toliko znam. E,

da", zauzeo je svečan položaj i odverglao kao napamet naučenu lekciju: "Bendeigid šalje pozdrave gostu svoje kuće, i nalaže mu da se oporavi što bolje može; žali što će ga dužnost udaljiti od kuće danas i noćas, ali radovaće se da te vidi kad se vrati." Nastavio je normalnim glasom. "Samo neko mnogo hrabriji od mene smeo bi da ga dočeka sa vestima da nisi hteo da prihvatiš njegovo gostoljublje."

"Tvoj otac je veoma ljubazan", odgovorio je Gaj.

Baš je mogao i da se odmara. Ništa nije mogao da preduzme. Klotinusa se nije usuđivao ni da pomene. Dalji događaji će zavisiti od onog glupog kočijaša; ako se vratio i uredno izvestio da je prefektov sin ispao iz kočija i verovatno poginuo, sad već verovatno prečešljavaju šumu u potrazi za njegovim telom. A ako je glupan nešto slagao, ili iskoristio priliku da pobedne u neko selo koje nije pod rimskom vlašću - a takvih ima dosta, čak i ovako blizu Deve - pa, sve je moguće. Možda neće primetiti njegov nestanak sve dok Macelije Severus ne počne da se raspituje za svog sina.

Sinrik se nagnuo nad sanduk u podnožju kreveta; izvukao je košulju i zagledao se u nju, nasmejan i zbunjen. "One krpe koje si imao na sebi nisu ni za strašilo", rekao je. "Reći ću devojkama da ih operu i zakrpe, ako se to uopšte može; po ovakvom vremenu nemaju mnogo posla. Ali u ovako dugačkoj košulji ćeš izgledati kao devojka." Spustio je odeću. "Idem da pozajmim nešto što će ti više odgovarati."

Izišao je, a Gaj je počeo da pretura po ostacima odeće koja je ležala savijena kraj postelje; tražio je kožnu kesu za pojas, koju su mu juče odrekli. Koliko je mogao da vidi, ništa nije bilo dirano. Nekoliko olovnih kvadratića koji još važe za novac van rimskih gradova, kopča, sklopivi nož, dva mala prstena i još neke sitnice koje nije želeo da nosi u lov - ah, evo ga. Baš mu je koristio! Za trenutak se zagledao u komadić pergamenta sa prefektovim pečatom; propusnica mu ovde neće nimalo korisiti, a možda bi ga i ugrozila; ali kad bude pošao dalje, biće mu potrebna mu na putu.

Brzo ju je vratio u kesu. Jesu li primetili njegov pečatni prsten? Počeo je da ga skida sa prsta da ga skloni u kesu; ali baš tada je ušao Sinrik, sa odećom prebačenom preko ruke. Gaj se osetio kao krivac; izgledalo je kao da proverava jesu li mu ukrali nešto.

"Čini mi se da se pečat na prstenu olabavio od pada", brzo je rekao i malo zaklatio zeleni kamen. "Bojim se da bi ispao ako ga budem nosio."

"Rimski rad", rekao je Sinrik, pogledavši ga. "Šta piše?"

Imao je samo Gajeve inicijale i oznaku legije, ali Gaj je bio veoma ponosan na njega, jer Macelije ga je naručio čak iz Londiniuma kad je Gaj stupio da dužnost; sada je ipak slagao. "Ne znam, dobio sam ga na poklon."

"Rimska izrada", ponovio je Sinrik, mršteći se. "Rimljani seju svoje smeće odavde do Kaledonije. Ne piše odakle potiče."

Nešto u Sinrikovom ponašanju pokazalo je Gaju da je sada u većoj opasnosti po život nego dok je čučao u jami. Sam druid, Bendeigid, nikada ne bi narušio zakon gostoprimstva; znao je to iz priča koje su mu pričale majka i dadilja. Ali ko zna šta bi učinila ova mlada usijana glava.

Bez mnogo razmišljanja je izvadio iz vrećice jedan od onih manjih prstenova.

"Dugujem život tebi i tvom ocu", rekao je. "Da li bi prihvatio ovo kao poklon od mene? Nije skup, ali mogao bi da te podseća na dobro delo koje si učinio."

Sinrik je primio prsten; mogao je da ga stavi samo na mali prst. "Sinrik, sin Bendeigida druida, zahvaljuje ti, stranče", rekao je. "Ne znam kojem imenu da uputim zahvalnost..."

To je bilo najbliže nagoveštaju što je lepo vaspitanje dozvoljavalo, i Gaj nije mogao da ostane ućtiv a da ne odgovori. Mogao je da pozajmi ime majčinog brata; ali ime silurskog poglavara koji je dao sestru Rimljaninu možda je doprlo i do ovog zakutka Britanije. Malo narušavanje istine bolje je nego veliko narušavanje ljubaznosti.

"Majka me je zvala Gaven", konačno je rekao. To je barem bilo tačno, jer njegovo rimsko ime, Gaj, bilo je tuđe na njenom jeziku. "Rođen sam u Venti Silurum, na jugu, i nemam srodstvo tebi poznato."

Sinrik se malo zamislio, okrećući prsten na malom prstu. Potom mu se na licu pojavio čudan izraz. Pažljivo se zagledao u Gaja. "Lete li gavranovi u ponoć?" upitao je.

Gaja je zapanjilo i pitanje i Sinrikovo ponašanje. Za trenutak se

upitao nije li mladić zaostao; ali odgovorio je bez razmišljanja. "Bojim se da moraš pitati nekog ko bolje poznaje šume; ja ih nisam viđao."

Zagledao se u Sinrikove ruke i ugledao prste prepletene na neki naročit način, i počelo je da mu sviće. To mora da je znak nekog od mnogih tajnih društava, uglavnom verskih kao što su kultovi Mitre ili Nazarećanina. Jesu li to hrišćani? Ne, njihov znak je nekakva riba, a ne gavran.

Pa, to ga nije ni najmanje zanimalo, i mora da mu se to videlo na licu. Izraz mladog Britanca se neprimetno izmenio. "Vidim da sam pogrešio", žurno je rekao i okrenuo se. "Evo, mislim da će ti ovo odgovarati; pozajmio sam to od svoje sestre, Mairi, pripada njenom mužu. Hodi, pomoći ću ti da odeš do kupatila i doneću ti očev brijač ako hoćeš da se briješ - mada mislim da si dovoljno odrastao da pustiš bradu. Pazi - ne oslanjaj se punom težinom na tu nogu, inače ćeš pasti na pod."

Okupan, obrijan i, uz Sinrikovu pomoć, obučen u čistu tuniku i široke pantalone kakve nose Britanci, Gaj se osetio sposobnim da ustane i sam hrama okolo. Čitava ruka ga je bolela, a i noga na nekoliko mesta, ali moglo mu je biti i mnogo gore, a znao je da će mu se mišići ukočiti ukoliko ostane u krevetu. Ipak, sa zahvalnošću se oslonio o Sinrika dok ga je mladi div vodio preko dvorišta, ka prostranoj trpezariji.

Duž čitave prostorije protezao se sto od izglačanih dasaka, sa masivnim klupama sa obe strane. Na oba kraja sale nalazilo se po jedno ognjište. Oko svakog su se okupili ljudi - muškarci, žene, čak i deca. Dugobradi muškarci u grubo tkanim ogrtačima govorili su među sobom narečjem toliko izobličanim da Gaj nije razumeo ni reč.

Mada mu je učitelj govorio da je latinska reč familia nekada označavala sve one koji žive pod istim krovom: gospodara, decu, slobodnjake i robove, Rimljani su odavno držali poslugu odvojenu od porodice. Sinrik je njegov izraz blagog gađenja pogrešno razumeo kao slabost, pa je požurio da ga odvede do tapaciranog sedišta na gornjem kraju duge odaje.

Tu je, malo izdvojena od posluge na donjem kraju stola, u širokoj stolici sedela gospodarica kuće. Kraj nje je bila još jedna stolica, prekrivena medvedom kožom, očito određena za gospodara. Na

ostalim stolicama i klupama sedelo je nekoliko mladih muškaraca i žena, po čijoj odeći i ponašanju se videlo da su deca ili usvojenici porodice, ili možda najviše sluge. Gospa je klimnula mladićima, ali nije prekinula razgovor sa starcem koji je sedeo kraj samog ognjišta, visokim i žilavim kao postariji duh, sa sedom kosom kratkom i podšišanom tako da se kovrdžala. I brada mu je bila seda i ukovrdžana. Na licu su najupadljivije bile zelene oči; dugačka tunika bila mu je snežno bela, bogato izvezena, a mala žičana harfa koju je držao kraj sebe bila je ukrašena zlatom.

Bard! No, to za kuću jednog druida nije bilo nikakvo čudo. Nedostajao je još samo prorok, pa da se nađu na okupu sve tri vrste druida koje je opisao Cezar. No, taj bi lako prozreo pretvaranje mladog Rimljanina. Čak i stari bard je počatvovao Gaja dugim pogledom od koga se naježio, ali potom se opet obratio domaćici.

Začuo je Sinrikov tihi glas. "Moju pomajku Reis znaš; ovo je bard Ardanos. Zovem ga dedom, jer je on otac moje pomajke; ja sam inače siročće."

To je potpuno učutkalo Gaja, jer je za Ardanosa već čuo u štabu legije. Verovalo se da je on vrlo moćan druid, možda i poglavar onih koji su ostali na britanskim ostrvima. Mada je Ardanos na prvi pogled izgledao kao i svaki drugi harfista spreman da svira, svaki njegov pokret prosto je privlačio pogled. Gaj se, po ko zna koji put, upitao kako će odavde izvući čitavu kožu.

Jedva je dočekao da sedne na klupu kraj ognjišta i da ga svi zaborave. Mada je napolju još bilo svetlo, osećao je jezu i vatra mu je prijala. Odavno nije morao da se priseća običaja u majčinom rodu. Nadao se da neće napraviti grešku kojom bi se odao.

Sinrik je nastavio da objašnjava. "Moju sestru Eilan poznaješ; kraj nje je sestra moje majke, Dieda." Eilan je sedela blizu Reis. Sinrik se nasmejao Gajevom zaprepašćenju što kraj Eilan vidi drugu devojkicu u zelenom platnu, kako zavaljena u stolici sluša starog barda. U prvi mah je ličila na Eilan kao jedan hrastov list na drugi; a onda je primetio da je devojkicu koju je Sinrik predstavio kao Diedu nešto starija, i da ima plave oči, za razliku od Eilaninih gotovo sivih. Nejasno se sećao da je video dva lica kako ga gledaju sa ivice jame za veprove, ali dosad je mislio da je to bilo bunilo.

"Zaista su dve; liče kao bliznakinje, zar ne?"

Sasvim tačno, ali Gaj je odjednom bio uveren da će sigurnost sa kojom je prepoznao Eilan oduvek ostati u njemu. Čitavog života će biti jedan od nekolicine koji umeju da nagoniski razlikuju dve žene. Javilo mu se sećanje, kratko i puno bola i vatre - Eilan ga je sanjala.

Slobodno zagledan u njih dve, uočio je da se razlikuju u bezbroj sitnica; Dieda je bila malo viša, i kosa joj je bila zaglađena oko čela dok je Eilanina bežala ispod poveza u oblaku sićušnih uvojaka. Diedino lice je bilo glatko, bledo i savršeno i izgledala je ozbiljna; Eilan je bila nekako ružičasta, kao da je njeno lice uhvatilo sunčevu svetlost i zadržalo je u sebi.

Činile su mu se veoma različite, a takvi su im bili i glasovi. Dieda je rekla nešto beznačajno učtivo; glas joj je bio bogat i melodičan, bez stidljivosti ili smeha kao kod Eilan.

"Znači, ti si glupavko koji ide okolo i upada u jame za veprove?" ozbiljno je upitala Dieda. "Po onom što je Sinrik rekao, očekivala sam nekakvog mesečara, ali ti deluješ relativno pristojno."

Gaj je oprezno klimnuo; bilo je neobično videti tako mladu devojkicu da se tako hladno ponaša. Smesta se zagrejao za Eilan, ali ko zna zašto, mada naizgled nije bilo nikakvih razloga, činilo mu se da se ovoj devojci uopšte nije dopao.

Sinrik je klimnuo i okrenuo se ka mladoj ženi koja je upravo prolazila sa krčagom mleka. "Mairi, naš gost se zove Gaven, ako se nisi pretvorila u mlekaricu sa tolikim žarom da ne možeš ni da ga pozdraviš." Žena je učtivo klimnula, ali nije ništa rekla. Kad se okrenula, Gaj je shvatio da nije punačka, nego u poznoj trudnoći. Izgledala je kao da je maločas plakala.

"I to smo svi, osim moje male sestre Senare", rekao je Sinrik. To je bila devojčica od šest ili sedam godina, kose plave kao Eilan. Stidljivo je provirila iza Mairine suknje, a onda se malo ohrabрила. "Eilan uopšte nije došla kod mene u krevet; mama kaže da je cele noći sedela kraj tebe."

"Počastvovan sam njenom ljubaznošću", nasmejao se Gaj, "ali imam vrlo malo uspeha kod žena ako najlepša od njih nije obratila pažnju na mene. Zar nisi želela da bdiš kraj mene, malena?"

Devojčica je imala okruglo lice, bila je sva rumena, i podsetila ga

je na njegovu sestru, koja nije dugo nadživela majku; obe su umrle pre tri godine. Privukao je dete sebi zdravom rukom, a ona se uspenjala na klupu, sela kraj njega i zadovoljno se ugnezdila. Kasnije, kad su starije devojke, Mairi i Dieda, donele hranu, zahtevala je da deli tanjir sa njim, Gaj se nasmejao i udovoljio joj.

Sinrik i Dieda su poluglasno razgovarali. Gaj je pokušao da jede, ali bilo mu je teško zbog previjene ruke. Eilan je to primetila i došla da sedne kraj njega. Malim oštrim nožem koji je nosila za pojasom neupadljivo je isekla njegovu hranu u komadiće sa kojima je mogao da se snađe, i rekla detetu, tako tiho da niko drugi nije mogao da čuje, da ne gnjavi gosta. Kad je to obavila, opet je postala stidljiva. Bez reči je otišla do ognjišta, i Gaj je bio zadovoljan što može da je gleda.

Neko od posluge doneo je Mairi dete od oko godinu dana, i ona je bez ikakvog stida raskopčala haljinu i sela da ga doji, pričajući sa Sinrikom. Bezazleno je pogledala Gaja. "Sada vidim zašto si došao da pozajmiš drugu tuniku i pantalone mog muža. On je otišao da..." Brzo je prekinula, namrštivši se. "Mislim da se neće ljutiti što sam dala njegove stvari gostu, ali možda bi se bunio kad bi znao da sam nekom dala njegovu suhu odeću dok on kisne u šumi. Reci mi, Gavene, jesu li svi Siluri tako niski kao ti, kao da su od Malog naroda, ili se tvojoj baki u krevet jednom ušunjao neki Rimljanin?"

Sve što bi Gaj mogao da odgovori nestalo je pod burom smeha duž čitavog stola. Gaj se setio da su Britanci skloni grubljim šalama nego što bi pristojni Rimljani smatrali za prihvatljivo. Činjenica je da su Siluri niži od ostalih Britanaca, tamnopusi i krhki u poređenju sa krupnim, plavokosim pripadnicima drugih plemena, kakvi su bili Sinrik, Eilan, Dieda i Reis. Ali Gaj se svog ujaka, koji je vladao Silurima, sećao kao moćnog čoveka uprkos manjku visine, čoveka uvek spremnog na smeh ili bes, sa zmajevima istetoviranim oko podlaktica.

Sinuo mu je odgovor koji ne bi smeo da se upotrebi među Rimljanima, ali ovde je lepo mogao da posluži. "To ne bih umeo da kažem, gospo Mairi, ali sasvim mi dobro stoje - a vi ste bili spremni da ih ja popunim."

Sinrik je zabacio glavu urlajući od smeha, a sledili su ga i ostali.

Čak se i ćutljiva Reis nasmešila, ali se brzo uozbiljila, kao da je znala nešto što Mairi ne zna. Za trenutak je izgledalo kao da prisiljava sebe na vedrinu. Obratila se Ardanosu.

"Oče, možemo li da čujemo malo muzike?"

Ardanos je podigao harfu i oštro pogledao Gaja. Mladić je iznenada bio potpuno uveren da stari druid zna šta je - a možda i ko je on. Ali kako je to moguće? Gaj je bio tamnokos na oca, ali Siluri, kao i neka druga plemena na zapadu i jugu, takođe mogu da imaju tamnu i kovrdžavu kosu. Bio je gotovo siguran da starca nikad ranije nije sreo. Ubeđivao je sebe da mu se samo pričinjava - taj oštri pogled prepoznavanja verovatno je samo znak kratkovidosti.

Stari druid je uzeo harfu, udario akord, a onda je spustio. "Nisam raspoložen za pesmu", rekao je i zagledao se u jednu od plavokosih devojaka. "Dieda, dete moje, hoćeš li da nam pevaš?"

Eilan se nasmešila. "Uvek na usluzi, deda, ali jesi li siguran da zaista želiš da ti ja pevam?"

Ardanos se nasmejao kao krivac. "Oh, opet sam uspeo. Eilan, to si ti? Kunem se da ti i Dieda namerno pokušavate da me zbunite. Pa niko ne može da vas razlikuje dok ne otvorite usta!"

Reis se blago usprotivila. "Ne čini mi se da su baš toliko slične, oče. Naravno, jedna mi je sestra a druga ćerka, ali meni nimalo ne liče. Jesi li siguran da te ne izdaje vid?"

"Ne, oduvek sam ih brkao dok jedna ne počne da peva", pobunio se druid. "Tada više niko ne može da ih pomeša."

"Ne moraš da izgledaš kao da si zagrizao kiselu jabuku, deda", rekla je Eilan. "Nisam ni pomislila da postanem bard!" Potom su svi začutili i slušali Diedu kako peva:

Ptica u vazduhu reče mi zagonetku:

Riba je ptica što u moru leti,

Ptica je riba što kroz vazduh pliva.

Dok je pesma trajala Reis je pozvala Mairi bliže sebi. "Jesu li Rimljani odveli još nekoga sem govedara?"

"Ne koliko ja znam, majko, ali Rodri je pošao za njima pre nego što sam stigla da pitam." Mairi je odmahнула glavom. "Rekao je da je

većina ostalih kulučara pokupljena na severu."

"Taj matori krmak Karadak! Ili bi trebalo da kažem Klotinije, kako ga Rimljani zovu!" planuo je Sinrik. "Da je stara stenica ostala sa nama, Rimljani se nikada ne bi usudili da pošalju svoje legije u ovaj kraj zemlje - ali pošto svi odlaze ili kod Rimljana ili u Kaledoniju..."

"Budi miran!" oštro je rekla Dieda, prekinuvši pesmu. "Na kraju ćeš i ti morati na sever..."

"Tiho, deco", blago je rekla Reis. "Te porodične stvari svakako ne zanimaju našeg gosta." Ali Gaju je bilo jasno šta je zapravo mislila: nije bezbedno pričati o tome dok je u kući stranac.

"Ovaj kraj zemlje je sada mnogo mirniji nego proteklih godina", mirno je rekao Ardanos. "Rimljani misle da su nas ukrotili, i da sada vredimo tek za uterivanje poreza. Ali njihove najbolje trupe sada pokušavaju da pokore severnjake - i zato je ovde manje reda."

"Takav red nam nikad nije ni bio potreban", oštro je rekao Sinrik, ali Ardanos ga je ućutkao strogim pogledom.

Gaj se nagnuo malo napred. Bio je siguran da bi mu bilo mnogo bolje da ćuti, ali bio je i radoznao.

"Bio sam do nedavno u Devi", polako je rekao. "Tamo se priča da će imperator možda opozvati Agrikolu iz Albe, uprkos njegovim poredama. Kažu da nema koristi traćiti ljude i zalihe na zauzimanje tako neplodne zemlje."

"Ne verujem da ćemo imati tu sreću", rekla je Dieda i prezrivo se nasmejala. "Rimljani možda zaista namerno povraćaju da bi napravili u stomaku mesta za još hrane; ali nijedan Rimljanin nikada nije odustao ni od pedlja osvojene zemlje!"

Gaj je zaustio da nastavi, ali se brzo predomislio. "Zar je Agrikola tako strašan?" upitala je Reis. "Zar zaista može da pokori čitavu Britaniju sve do severnog mora?"

Ardanos je iskrivio lice. "Govorkanja po Devi možda i sadrže zrnice istine; sumnjam da čak i rimski sakupljači poreza mogu da izvuku nešto od tamošnjih vukova i divljaka."

Dieda je iznenada zlobno pogledala Gaja. "Ti si živeo među Rimljanima", rekla je. "Možda možeš da nam kažeš zašto nam odvođe muškarce i šta će sa njima biti?"

"Provincijski senatori plaćaju poreze u ljudima za kuluk. Verujem

da će ih odvesti u rudnike olova u brdima Mendip", oprezno je rekao Gaj, "a šta će tamo biti s njima, to ne znam."

Ali znao je. Bičevanjem i slabom hranom pokušaće da im slome duh, a uštrojiće svakog ko bude pokušao da se odupre. Oni koji prežive marš biće oterani na rad u rudnike u kojima će ostati dok budu živi. Pobedonosni sjaj u Diedinim očima pokazao mu je da devojka zna da je nešto prećutao. Trgao se kad je Mairi počela da plače. Nikada nije sreo - niti je mislio da će sresti - nekoga ko ima veze sa kulučarima.

"Zar se ništa ne može učiniti?" uzviknula je Mairi.

"Ove godine nikako", odgovorio je starac.

"Niko tu ne može ništa", rekao je Gaj kao da se brani, "ali ne možeš poreći da su rudnici obogatili čitavu Britaniju..."

"Možemo da živimo i bez tog bogatstva", besno je rekao Sinrik. "Rim se bogati na vrhu, a porobljava na dnu."

"Nisu se samo Rimljani obogatili..." počeo je Gaj.

"Misliš li na izdajnike kao što je Klotinije?"

Reis se nagnula napred kao da bi da prekine razgovor koji je postao nezgodan, ali Sinrika ništa nije moglo da zaustavi.

"Ti koji si živio među Rimljanima", besno je govorio, "znaš li kako je Klotinije Beloputi stekao svoje bogatstvo? Vodio je legije na Monu, ili si možda suviše Rimljanin da bi se sećao da je tamo nekada postojalo svetište - Ostrvo žena - najsvetije mesto u Britaniji pre Paulinusovog dolaska?"

"Znao sam da je tamo bilo svetište", oprezno je rekao Gaj, opet se naježivši jer je osetio opasnost. Za Rimljane je uništenje Mone bilo zasenjeno katastrofom pobune Icena, ali znao je da ne treba raspravljati o Moni u kući jednog druida, pogotovo otkako je Agrikola prethodne godine uništio ono malo otpora što je tamo ostalo.

"Kraj našeg ognjišta sedi bard", nastavio je Sinrik, "koji ume da peva o ženama Mone tako da ti srce prepukne!"

Druid je progovorio gotovo uglas sa njim. "Ne večeras, momče", a gospodarica kuće se nagnula napred. "Ne za mojim stolom; to nije priča za goste koji pokušavaju da večeraju", strogo je rekla.

Na osnovu toga Gaj je pretpostavio da pesma i nije toliko omiljena - ili je dovoljno ispolitizirana da bi razgovor o tome mogao

biti nesiguran. Ali složio se sa mišljenjem barda; ovog časa uopšte nije bio raspoložen za slušanje o nasilju Rimljana.

Sinrik se trenutak durio, a onda se poluglasno obratio Gaju. "Ispričaću ti kasnije. Moja pomajka je možda u pravu; to nije priča koja se priča za večerom, pogotovo ne pred decom."

"Bolje bi nam bilo", rekla je Reis, "da pričamo o pripremama za svečanost Beltana." Na to su se Mairi i devojke, kao po komandi, udaljile od stola. Sinrik je ponudio ruku Gaju i pomogao mu da se vrati u krevet. Mladi Rimljanin je bio mnogo umorniji nego što je mislio; boleo ga je svaki mišić, i mada je bio rešen da ne zaspi dok dobro ne razmisli o svemu, ubrzo je već dremao.

Tokom narednih nekoliko dana Gajevo povređeno rame je oteklo i vezalo ga za krevet, mučeći ga bolovima - ali Eilan, koja ga je predano negovala, rekla je da je ta neudobnost sitnica u poređenju sa bolešću koju je mogao da zaradi od onog prijavog koca.

Jedini podnošljivi trenuci bili su kada je, dva ili tri puta dnevno, Eilan - koja je izgleda odlučila da mu bude negovateljica - dolazila da mu donese jelo i da ga nahrani, pošto je jedva mogao da drži i kašiku, a kamoli da seče meso. Nije bio toliko blizak sa nekom ženom još otkako mu je umrla majka, i sve do sada nije shvatio koliko mu je ta bliskost nedostajala. Možda zato što je bila žena, ili zato što je pripadala narodu njegove majke, ili zbog nekog duhovnog srodstva koje ih je vezivalo, sa njom je zaista mogao da se opusti. U dugim satima između njenih dolazaka nije imao o čemu drugom da razmišlja, i svakog narednog dana je sve više čeznuo da je vidi.

Jednog jutra Sinrik i Reis su mu predložili da malo iziđe na sunce i pokuša da hoda. Mučno je hramao po dvorištu kad ga je našla mala Senara i izbrbljala kako ona i Eilan idu na livadu da beru cveće i pletu vence za sutrašnju svečanost Beltana.

U normalnim prilikama Gaju ne bi bilo nimalo zanimljivo da bere cveće sa decom; ali posle nekoliko dana u krevetu radovao bi se i izletu u štalu da gleda Mairi - ili i govedarku - kako muze krave. Zapravo, sve je veoma ličilo na izlet, jer pridružili su im se i Sinrik i Dieda. Devojke su zavitlavale Sinrika kao da im je rođeni brat, i natovarile su mu marame i korpu sa ručkom.

Senara je pratila Gaja; oslanjao se na nju teže nego što je želeo, ubeđujući sebe da joj samo udovoljava. Sinrik je lebdeo oko Diede kao da joj nije samo brat, i nešto su tiho razgovarali. Dok ih je gledao, Gaj se upitao jesu li obećani jedno drugom; nije dovoljno poznao običaje ovog plemena, ali znao je da ne treba da im smeta.

Raširili su po travi sadržaj korpe; bilo je tu sveže pečenog hleba, isečenog hladnog pečenja, jabuka - prilično potamnelih i smežuranih - poslednjih iz zimske zalihe, kako rekoše devojke.

"Hajde da ti naberem malo bobica", skočila je Senara, osvrćući se, i Eilan je prsnula u smeh.

"Ludice, pa proleće je. Zar misliš da je naš gost koza pa da ga hraniš cvećem?"

Gaju je bilo svejedno šta ima za jelo; bio je iscrpljen.

Imali su malu mešinu soka od voća, i drugu sa sveže spravljenim pivom. Devojke ga nisu pile, tvrdeći da je suviše gorko; ali Gaju je veoma prijalo. Bilo je i slatkih kolača, koje je napravila Dieda. Ona i Sinrik delili su rog za piće, a Gaja su prepusitli ostalim sestrama.

Kada su se svi najeli do grla, Senara je napunila činiju vodom sa izvora sa ivice livade i rekla Eilani da pogleda hoće li se unutra pojaviti lice njenog dragana.

"To je staro sujeverje", rekla je Eilan, "a ja nemam dragana."

"Ja je imam", rekao je Sinrik, uzeo činiju i zagledao se u nju. "Hoće li mi voda pokazati tvoje lice, Dieda?"

Ona je prišla i provirila mu preko ramena. "Sve je to glupost", rekla je. Gaj je pomislio kako joj lepo stoji kad porumeni.

"Jesi li pogledala u vodu, Eilan?" navaljivala je Senara, vukući je za rukav.

"Mislim da je svetogrđe prizivati Boginju da nam ovako govori! Šta bi rekla Lianon?"

"Zar neko od nas mari za to?" upitala je Dieda uz čudan, okrutan osmeh. "Svi znamo da ona ne govori ništa što joj nisu naredili sveštenici."

"Tvoj otac mari", ozbiljno je rekao Sinrik.

"Tačno", rekla je Dieda, "pa onda sigurno moraš i ti."

Senara nije odustajala. "Reci mi šta si videla u vodi, Dieda",

piskavo je zahtevala.

"Mene", rekao je Sinrik. "Ili se bar nadam."

"Znači, ti ćeš nam stvarno biti brat", nasmešila se Senara.

"Zašto misliš da ću se oženiti njom?" nasmejao se Sinrik. "Prvo ćemo morati da razgovaramo sa vašim ocem."

"Zar misliš da će se on protiviti?" Dieda je odjednom bila puna strepnje, i Gaj je shvatio da biti kći Vrhovnog druida može biti možda još gore nego biti prefektov sin. "Da me je obrekao nekom drugom, dosad bi mi već rekao!"

"A za koga ćeš se ti udati, Eilan?" upitala je Senara. Gaj se nagnuo napred, sav pretvoren u uvo.

"Nisam razmišljala o tome", porumenela je Eilan. "Ponekad mi se čini da čujem Boginju - i možda bi trebalo da uđem u Šumsku kuću kao jedna od devica Proročanstva."

"Bolje ti nego ja", rekla je Dieda. "Nikad ti ne bih zavidela na takvom životu."

"Uf!" Senara je odmahнула glavom. "Zar bi zaista želela da živiš sasvim sama?"

"To bi bila ogormna šteta", usudio se da kaže Gaj. "Zar ne postoji neko za koga bi želela da se udaš?"

Eilan ga je ćutke pogledala pre nego što je odgovorila. "Niko za koga bi me roditelji rado dali. A život u Šumskoj kući može da bude vrlo ispunjen. Svete žene uče sve vrste mudrosti i veštinu isceliteljstva."

Tako znači, pomislio je Gaj, želela bi da bude sveštenica-isceliteljka. Kao što je maločas i rekao, smatrao je da bi to bila grdna šteta za nekoga ko je obdaren tolikom lepotom. Eilan je bila potpuno drugačija od svega što je slušao o britanskim devojkama, za koje je mislio da su sve odreda iste kao Klotinijeva kći. Njegov otac je ponekad pominjao da ga je obrekao za ženidbu sa kćerkom nekog starog prijatelja, ali tu devojkicu nikada nije video.

Sada mu se činilo da bi bilo daleko korisnije da se oženi devojkicom kao što je Eilan. Uostalom, i njegova majka je bila Britanka. Tako se zagledao u Eilan da je devojci postalo neprijatno.

"Imam li neku mrlju na licu?" upitala je. "Trebalo bi da počnemo da pravimo vence za svečanost." Naglo je skočila i pošla preko

livade, koja je bila bukvalno prekrivena plavim, purpurnim i žutim cvećm. "Ne, nemoj zvončiče", rekla je Senari, koja ju je pratila u stopu. "Oni suviše brzo uvenu."

"Pokaži mi onda koje da berem", rekla je Senara. "Sviđaju mi se ove crvene orhideje - prošle godine sam videla da ih nose i sveštneice."

"Mislim da su njihove peteljke suviše krute za uplitanje, ali pokušaću", rekla je Eilan i uzela od Senare buket cveća. "Ne. Ne mogu da ih upletem; Lianonine devojke svakako znaju neku posebnu veštinu", zaključila je. "Da probamo sa jagorčevinom."

"To je tako obično", požalila se Senara, a Eilan se namrštila na nju.

"Šta se dešava na svečanosti?" upitao je Gaj da je odobrovolji.

"Goni se stoka između vatri, a Lianon priziva Boginju da prenese Proročanstva", objasnila je Eilan, ruku punih cveća.

"I ljubavnici se sreću kraj vatri", dodao je Sinrik, gledajući Diedu. "A obrečeni parovi objavljuju svoj zavet. Evo, Senara, probaj ovo."

"Njih sam već pokušala da upletem", požalila se Eilan, "ali drške su suviše krute. Dieda, da pokušam sa ovim pupoljcima?"

Starija devojka je klečala pred žbunom belog gloga u punom cvatu. Na pitanje se okrenula i ubola prst na trn. Sinrik je brzo prišao da joj poljubi prst, a ona je pocrvenela. "Da ti napravim venac, Sinriče?" brzo je upitala.

"Kako želiš." Tog časa je odnekud zagraktao gavran i Sinrik se naglo uozbiljio. "Šta to govorim? Sad ne bih smeo da razmišljam o vencima."

Gaj je primetio da je Dieda zaustila da ga upita zašto, i da se predomislila; upitao se da li je to zbog njegovog prisustva. Bacila je pupoljke i počela da sakuplja tanjire iz kojih su jeli. Eilan i Senara su dotle dovršile svoje vence.

"Reis će se jako ljutiti ako zaboravimo ijedan od ovih tanjira", naglasila je Dieda. "A vas dve bolje dokrajčite kolače."

Senara je uzela kolač, prelomila ga na pola i deo pružila Gaju.

"Sada kad smo podelili isti kolač, ti si gost na mom ognjištu", rekla je. "Kao da si mi brat."

"Ne budi smešna, Senara", ukorila ju je Eilan. "Gavene, ne daj joj

da te gnjavi."

"O, paпусти je", rekao je Gaj, "ne gnjavi me uopšte." Ponovo je pomislio na svoju mrtvu sestru, upitavši se kako bi mu izgledao život da je ona poživela. Dok je ustajao, malo se zateturao i Eilan je priskočila da ga uzme pod ruku, prepustivši vence Diedi.

"Bojim se da smo te izmorili, Gavene", rekla je. "Evo, osloni se na mene. Pazi, nemoj da zakačiš rame o nešto", upozorila ga je i blago ga udaljila od drveta.

"Eto, Eilan, pa ti si već postala sveštenica-isceliteljka", rekao je Sinrik. "Gavene, možeš da se osloniš na mene ako hoćeš. Doduše, Eilan je mnogo lepša od mene, pa je možda bolje da pomognem Diedi." Sav je sinuo i uzeo Diedu za ruku kad su krenuli stazom. "Mislim da treba da ideš pravo u krevet, čak i pre večere, Gavene. Eilan će ti doneti jelo. Suviše sam se trudio oko te ruke da bih te pustio da pokvariš sve moje napore."

3.

Obitavalište sveštenice Proročanstva bilo je kvadratno, nalik na oltar, okruženo pokrivenom verandom i malo izdvojeno od ostalih zgrada unutar zidova Vernemetona. Iako je običan svet čitavo mesto nazivao Šumskom kućom, zapravo je to bilo čitavo selo sa brojnim zgradama međusobno povezanim pokrivenim prolazima. Između njih su se nalazile bašte i dvorišta, pa je sve zajedno ličilo na lavirint. Samo je obitavalište Vrhovne sveštenice bilo izdvojeno od ostalih, baš kao što je samo ona bila okružena potpunom jednostavnošću koju je teže održati nego najstroži ritual.

Kada je Vrhovni druid Ardanos stigao, unutra ga je uvela sveštenica na dužnosti, visoka i crnokosa žena po imenu Kaileja. Bila je obučena slično Vrhovnoj sveštenici, u haljinu od tamno plave tkanine, ali Lianon je oko vrata i ruku imala ukrase od čistog zlata, a Kaileja je nosila srebro.

"Možeš da ideš, dete", rekla je Lianon Kaileji.

Ardanos je sačekao dok Kaileja nije navukla za sobom zavesu umesto vrata, a onda se nasmešio. "Ona više nije dete, Lianon. Mnogo je zima prošlo otkako si je dovela u Šumsku kuću."

"Imaš pravo, izgubila sam pojam o vremenu", odgovorila je Lianon.

Druid Ardanos je mogao mirno da zaključi kako je ona i dalje veoma lepa žena. Poznavao ju je već mnogo godina i verovatno mu je bila najbliži preostali prijatelj po godinama. Kada je bio mlađi, to ga je koštalo mnogo besanih noći; sada je već zašao u godine i vrlo retko se prisećao koliko ga je nekada uznemiravala njena lepota.

Sve sveštenice u Šumskoj kući Vernemeton, Najsvetijem gaju, bile su birane po lepoti koliko i po ostalim odlikama. To ga je uvek čudilo. Mogao bi da razume da jedan bog želi da ga služe lepe žene, pogotovo ako je u pitanju neko bezvredno rimljansko božanstvo, ali da Boginja želi oko sebe lepote, to se nije slagalo sa onim što je znao o ženama.

Kraj vrata je stajao div po imenu Hju, sa buzdovanom u ruci, spreman da smesta prospe mozak svakome - čak i samom

Vrhovnom druidu - ko bi pokušao da podigne ruku na Vrhovnu sveštenicu ili da joj se grubo obrati. Ardanos, naravno, nije smerao ništa slično; Hjuovo prisustvo je jednostavno garantovalo Lianoninu bezbednost i omogućavalo joj slobodu da razgovara sa posetiocima, što ostalima nije bilo dozvoljeno.

Ardanos je bio svestan da ne izgleda dovoljno produhovljeno za jednog Vrhovnog druida, kao i da nije otelotvorenje Merlina od Britanije. Ali tešio se mišlju da ni Lianon više ne liči mnogo na otelotvorenje niti proročicu Velike Boginje mudrosti i inspiracije. Bila je ljupka i nežna i lice joj je bilo produhovljeno, ali po svemu ostalom bila je žena u godinama, mada joj je kosa bila toliko plava da je bilo prosto nemoguće primetiti sede vlasi koje je svakako imala. Njena tamna haljina padala je u krutim i nezgrapnim naborima. Čvrsta ramena počela su da se opuštaju od umora. Ardanos je mnogo više osećao sopstvenu starost dok je gledao njenu.

Poslednjih godina, kad je počela da je sustiže starost, Lianon je počela da nosi veo, kao i većina starijih žena, osim kad bi joj kosa bila raspletena zbog rituala. Pa ipak, razmišljao je Ardanos, već dvadeset godina - a on ju je poznavao gotovo sve to vreme - lice ove žene bilo je središte njihove vere, a preko njenih usana prelazile su, ako ne bukvalno reči bogova, onda reči koje su tumačili sveštenici Proročanstva.

I zato je možda i ostalo nešto božansko na njenom ostarelom licu, neki pečat onoga što se zadržava kao miris. Možda su joj to ostavila mnoštva ljudi pred kojima se pojavljivala kao sama Boginja; za njih ona nije bila samo simbol vere, nego Boginja lično - plemenska Devica-Majka, Gospa od Zemlje od krvi i mesa.

Lianon je podigla glavu. "Ardanose, zuriš u mene dovoljno dugo da se pomuze krava! Jesi li došao ovamo da mi kažeš nešto, ili da pitaš? Pričaj, čoveče! Najgore što mogu je da odbijem. A kada sam mogla tebi nešto da odbijem?"

I to su reči božanstva, pomislio je Ardanos, zadovoljan što može cinizmom da suzbije raspoloženje koje je postajalo sve mračnije.

"Oprosti mi, Gospo Svetosti", skrušeno je rekao. "Misli su mi odlutale."

Video je da se iznenadila pa je opet ustao, nemirno prešao

nekoliko koraka i naglo progovorio: "Zabrinut sam, Lianon; čuo sam glasine iz Deve, i to ni manje ni više nego od prefektovog sina; Rim će možda povući svoje legije. To je već treći put da čujem nagoveštaje, i sigurno postoji mnogo ljudi koji su spremni da urliču 'Dole Rim!', ali..."

"Suviše mnogo onih koji bi da urliču i koji pronose glasine sada očekuju - ili se bar nadaju - da ćemo ustati da urličemo sa njima. Ne verujem u te tvoje glasine", oštro je rekla Lianon. "Ali ako i bude tako, sigurna sam da ćemo preživeti bez njih. Zar se nismo baš za to molili još otkako je Karaktakus okovan prošao ulicama Rima?"

"Imaš li predstavu kakav bi kaos tada nastao?" upitao je Ardanos. "Isti ti koji urliču 'Dole Rim'..." očito mu se metafora jako dopala.

"...svakako ne razumeju šta će se desiti ako im se želja ispuni", dopunila ga je Lianon.

Kako me dobro poznaje, pomislio je Ardanos. Čak i sada dopunjavamo misli jedno drugom. Ali nije želeo da se sada zabavlja dopunjaljkama.

"Takvo raspoloženje postoji još otkako je Cezar osvajanjem Britanije stekao slavu koja mu je bila potrebna da zavlada Rimom! Čak i sada očekuju od nas, iz Svetog gaja, da se pridružimo njihovim uzvicima", rekao je, "i neće razumeti naše ćutanje. Sad me najviše brine mogućnost izbijanja nemira za Beltan..."

"Ne, mislim da će Beltan proteći sasvim mirno", rekla je Lianon. "Ljudi dolaze radi zabave, vatre i svečanosti, i svega ostalog. Da dolazi Samen, to bi bilo..."

"Ovi poslednji kulučari samo su pogoršali stvari", rekao je Ardanos. "Uzeli su trideset Bendeigidovih ljudi, sve robove oslobođene kada je prognan, i čak i njegove slobodnjake. Prognan!" gorko se nasmejao. "On nema pojma koliko je sreće imao; samo mu je zabranjeno da živi u krugu od dvadeset milja oko Deve! A još nije saznao sve o kulučarima, a kada sazna - pa, i ranije me je nazivao gorim imenima od izdajnika; njegovo nadevanje imena mi ne smeta. Imam dozvolu da održim Beltanske svečanosti - išao sam kod samog Macelija Severusa i zamolio ga za dopuštenje da se održi miroljubiva svečanost - isto kao i proteklih sedam ili osam godina - u ime Cerere, i pošto me on poznaje i veruje mi neće poslati legionare

da paze da se stvari ne otrgnu kontroli ukoliko bismo - da tako kažem - odlučili da umesto toga poštujemo Marsa."

Lianon je uzdahnula, i znao je da se priseća onih dana krvi i vatre kada je Boudika žrtvovala muškarce Boginji kako bi osigurala pobedu. Svi su tada bili tako mladi, tako sigurni da će hrabrošću i oštrim mačevima povratiti dane slave.

"Ako bude bilo nemira", rekao je Ardanos, "čak i najmanjih, znaš dobro koliko i ja da će ovaj deo zemlje biti rastrgnut na komade. Ali kako sam mogao znati da su njihove legije upravo izmarširale i uzele za kuluk trideset ljudi da istrunu u onim prokletim rudnicima Mendipa?"

Ali mogao je da zna; on bi trebalo da zna sve što Rimljani nameravaju, čak i pre nego što to oni sami saznaju. Morao je da uvek bude speman za naredni incident, kakav god bio.

"Otkazivanje svečanosti u poslednji čas verovatno bi stvorilo nemir i tamo gde ga nije bilo", rekla je Lianon. "Hoćeš li da pokušam? Je li bilo nekih problema, reakcije na uzimanje kulučara?"

"Nisam siguran", rekao je Ardanos. "Izgleda da je neko pokušao da udesi da prefektov sin... nestane."

"Prefektov sin?" Lianon je podigla tanku obrvu kao da se pita kome je do toga stalo. "Iz protesta, ili da bi naše ljude uvukli u nevolju? Zar ne bi više ličilo na Bendeigida da pobije ljude koji su došli po kulučare?"

"On je našao momka na dnu jame za veprove i spasao mu je život, i dečko je sada gost u njegovoj kući."

Lianon se zagledala u njega, a onda je prsnula u smeh. "A tvoj zet ne zna koga gosti?"

"Momak dovoljno liči na Silure, odakle mu je majka, da bi prošao kao jedan od naših, i dovoljno je oprezan da se ne oda. Ali moraće još da se leči pre nego što pođe na put. Ako se išta desi tom mladiću koji do sada, koliko ja znam, nije učinio ništa ni dobro ni loše, jasno ti je koliko i meni ko će biti okrivljen za to. Krivili su nas za sve drugo, još od opsade Troje, kao i za činjenicu da su legije ovde a ne u Galiji, gde im je mesto. To traje još od vremena obogotvorenog Julija - neka bi počivao u miru", dodao je uz surov osmeh i Lianon je bila sigurna da zapravo misli sasvim suprotno.

"Ipak, postoji opasnost od pobune", rekao je on. "Ti to ne vidiš, jer si tu gde si; ni ja ne vidim mnogo, jer već dugo živim među Rimljanima. Ali posao mi je da pratim vetrove. Da vidim znake i predskazanja. Na primer - gde gavranovi lete u ponoć; govorim o tajnom udruženju koje obožava Gospu od Bitaka."

Na to je morala da se nasmeje. "Oh, Ardanose! Ti poluludi starci koji prinose žrtve Katubodvi, predskazuju i traže predskazanja u utrobi mrtvih ptica - isto kao i legije sa svojim kokošarnicima - niko nikada nije obraćao nikakvu pažnju na njih."

"Takvi su nekada bili", rekao je Ardanos. Prijalo mu je što će moći da kaže Lianon nešto što dosad nije znala. Nekada davno sveštenice su bile ravne druidima na svim savetovanjima, ali od pada Mone naučile su da se prikrivaju kako bi preživele. Povremeno je čak Vrhovni druid morao da deluje samostalno. Ardanos se ponekad pitao da nisu preterali u tome - da li bi sveštenice možda bolje sprovodile odluke Saveta kad bi učestvovala u njihovom donošenju. Tada se ne bi osećao tako sam pred svakim problemom.

"Takvi su bili još pre tri godine. A sada odjednom, umesto matorih vračeva-pogađača, pretvorili su se u skupinu mladića, svi su odreda ispod dvadeset jedne godine, od kojih je većina rođena na Svetom ostrvu, i koji misle da su otelotvorenje Svete Grupe..."

"Ta deca! S obzirom na to kako su rođeni, to me ni ne čudi." Lianon se namrštila kad je počela da shvata.

"Baš tako", nastavio je Ardanos. "Onaj dečko kog je Bendeigid usvojio, Sinrik, jedan je od njih, a moj zet, koji je oduvek bio pomalo fanatik, nije propustio priliku da uputi dečaka u svoja politička shvatanja!"

Lianon je prebledela. "A kako se to desilo, ako smem da pitam?"

"Nisam mislio da će biti imalo bitno; to je bilo pre nego što se moja kći Reis udala za Bendeigida, onda ga još nisam tako dobro poznavao. Kad sam shvatio koliko nevolja svaki od njih dvojice može da izazove, bilo je već prekasno. Sinrik je rešen da nastavi tamo gde je njegov poočim stao. Zajedno sa Bendeigidom uspeo je da pronađe većinu ostalih mladića - a bili su tu i Gavranovi, sa imenom i organizacijom spremnim za upotrebu... Ako se išta desi meni ili tebi..." Zavrteo je glavom i iskrivio lice. "Ko će ih sprečiti da pokušaju

da se osvete Rimu za sudbinu svojih majki? Narod ovde oko jezera već ih smatra za ovaploćene heroje."

"Što bi i mogli da budu", rekla je Lianon.

"Najgore je što tako i izgledaju", gundžao je Ardanos.

"Ja sam rekla da bi ih sve trebalo udaviti, sećaš li se, a ne samo devojčice", rekla je Lianon, savladavši se. "Ma koliko okrutno zvučalo, to bi nas poštedelo ovih nevolja. Ali bilo je nekih koji su imali druge ideje; bili su mekog srca, ili su, kao Bendeigid, želeli da odgaje dečake tako da osvete sveštenice. I tako su još u životu i već je dvadeset godina prekasno da se porekne njihovo postojanje. Sada ne bih mogla da kažem ni da nemaju prava na osvetu."

To nikako, pomislio je Ardanos. Ne sme joj nikada reći da je Lianonina reč njena reč, ili reč sveštenika, a ne reč same Boginje. Ne sme je podsetiti da se Lianonina reč nikada nije ni po čemu bitnom razlikovala od odluke Saveta druida, ili reči Boginje - ako ona uopšte i postoji, cinično je pomislio, a i tada je odavno prestala da mari za svoje poštovaoce ili da im pomaže, kao i bilo kom drugom, osim, možda, svojim sveštenicama.

"Nisam ni pomislio da se uplićem", oprezno je rekao. "Samo te podsećam... zašto ne sedneš? Tvoj čuvar me jako sumnjičavo posmatra... rekao sam samo da ako Boginja odgovori na tvoje molitve za mir, ona u istom času čuje a ne mari za molitve većine naroda za pobunu ili rat. Koliko dugo će Ona slušati tvoje molitve a ne njihove? Ili da budem otvoreniji", mada ne dovoljno otvoren, pomislio je, "oprosti mi, ali ti više nisi mlada - šta će biti onog dana kada prestaneš da služiš Boginji?"

Kad bih barem mogao da joj kažem istinu. Grlo mu se steglo od strasti za koju je mislio da je davno zaboravljena. Ona i ja slabimo zbog godina, ali Rim je još jak. Ko će naučiti mlade kako da sačuvaju naše drevne običaje dok i Rim ne ostari, i dok naša zemlja ne pripadne ponovo nama?

Lianon je konačno sela i pokrila lice dlanovima. "Zar misliš da nisam razmišljala o tome?"

"Znam da jesi", rekao je. "I znam do kakvog si zaključka došla. Možda će Vernemetonom upravljati neko ko će, da tako kažem, odgovoriti na bojne pokliče većine, umesto na molitve sveštenika. A

onda će biti rata. A ti znaš šta će se onda desiti sa nama."

"Mogu da služim Boginji samo dok sam živa", gorko je rekla Lianon. "Čak ni ti ne možeš da tražiš više od toga."

"Dok si živa", ponovio je stari druid. "O tome sad moramo da razgovaramo." Lianon je prešla šakom preko očiju. "Zar ne biraš sama svoju naslednicu?" blago ju je upitao.

"Na neki način." Duboko je uzdahnula. "Kažu da ću znati kada mi je vreme da umrem i da ću tada preneti svoje moći i svoju mudrost na naslednicu. Ti znaš ko zaista vrši izbor. Helva nije izabrala mene. Volela me je, to da, ali nije me izabrala. Njena izabranica - ime nije bitno; imala je samo devetnaest godina, i nije bila pri zdravoj pameti. Na nju je pao Helvin izbor; toj devojci je dala oproštajni poljubac, pa ipak nju niko nije ni uzeo u obzir niti je podvrgnuta iskušavanju bogova. Zašto? Ti to svakako znaš bolje od mene. Konačan izbor vrše sveštenici. Ono što bih ja imala da kažem o svojoj naslednici nije nimalo bitno - osim ako budem dovoljno pažljiva da imenujem nekoga ko je i za njih prihvatljiv."

"Da", rekao je Ardanos, "to se može urediti - da tvoj izbor bude i njihov."

"Misliš, tvoj."

"Kako hoćeš." Uzdahnuo je. Ona je uvek bila u stanju da ga prozre, i to mu nije bilo mrsko - pogotovo sada.

"Pokušala sam to jednom", umorno je rekla Lianon, "sa Kailejom; a znaš kako je taj pokušaj ispao."

"Znam li?"

Lianon ga je čudno pogledala. "Trebalo bi da obraćaš više pažnje na događaje u Šumskoj kući. Verujem da bi ti bilo teško da stekneš poverenje u nju; ona ima izuzetno nezgodnu naviku da razmišlja, i to obično u potpuno pogrešno vreme."

"Ali je starija sveštenica. Ako bi ti sutra umrla, znaš da bi Kaileja bila izabrana - osim", nastavio je naglašavajući reči, "osim ako bi umrla za vreme iskušavanja." Lianon je prebledela, a on je nastavio. "Ti najbolje znaš je li ona prihvatljiva bogovima..."

Lianon je oćutala, a on je ubedljivo nastavio. "Ali ako bi bila neka druga sveštenica, manje poznata, koju bi mogla sama da obučavaš... ako Savet ne bi posumnjao u pripreme..."

"Ako je devojka pogodna i pametna, ne vidim zašto bi bio zločin ili svetogrđe pripremati je za izbor bogova... pa čak i za iskušenja od njihove ruke", zamišljeno je rekla stara Vrhovna sveštenica.

Ardanos je ćutao; znao je da je samo dovde mogao da je dovede. Čuo je napolju vetar u drveću, ali u sobi se čulo samo njihovo disanje.

"Koga si odabrao da odaberem?" upitala je Lianon.

Tokom tri dana pred svečanost na kojoj će postati Glas Boginje, Vrhovna sveštenica živi izdvojeno, pohađaju je samo sveštenice na dužnosti, i odmara se, meditira i pročišćava. Kaileja, koja je skoro uvek ostajala sa njom, jedva je dočekala ovo izdvajanje. Zaklon Šumske kuće može da se pretvori u zatvor, a kada god zajedno živi toliko žena, ma koliko svete bile, povremeno moraju da izbijaju sukobi.

Ali sada joj je bilo teško da ostavi za sobom sećanja na spoljašnji svet. Sipala je ječmenu kašu - obogaćenu dodatim lešnicima i orasima, pošto Vrhovna sveštenica tokom pročišćenja ne sme da uzima životinjsko meso - u drvenu činiju i ponudila je Lianon.

"Šta je Ardanos hteo?" Čula je gorčinu u sopstvenom glasu, ali nije mogla da se zaustavi. "Mislila sam da neće dolaziti do dana svečanosti."

"Ne smeš tako govoriti o Vrhovnom druidu, dete", namrštila se Lianon i odmahнула glavom. "On nosi na ramenima veliki teret."

"Kao i ti", odvrátila je Kaileja. "A on ti nimalo ne olakšava sa svim tim zahtevima koje postavlja."

Lianon je slegnula ramenima, i Kaileja je ponovo pomislila koliko su ta ramena suviše krhka da nose težinu mnogih nada i strahova.

"On čini najbolje što može", rekla je Vrhovna sveštenica kao da je nije čula. "Brine ga šta će se desiti kad mene više ne bude."

Kaileja ju je uplašeno pogledala. Govorilo se da sveštenica, pogotovo visokog ranga, zna kad joj dođe vreme. "Jesi li videla znake - ili ih je on možda video?"

Lianon je nestrpljivo odmahнула glavom. "Govorio je uopšteno, ali neko mora da misli na te stvari. Niko nije besmrtni, i ko god me bude nasledio mora uskoro da počne obuku."

Kaileja ju je za trenutak posmatrala, a onda se nasmejala.

"Pod time se podrazumeva da nijedna od nas koje smo već obučene nije prihvatljiva - pogotovo ne ja? Ne trudi se da odgovoriš", brzo je rekla. "Znam da bi ga samo branila, a ionako mi nije stalo. Položaj Vrhovne sveštenice nije dovoljan da opravda ono što sam videla da si propatila za sve ove godine." Pogotovo, pomislila je, što je počast prazna reč sve dok Lianon ne odluči da upotrebi svoju moć.

Lianon se promeškolljila i Kaileja je shvatila da se suviše približila zabranjenom tlu. Bila je bliža Vrhovnoj sveštenici nego da joj je rođena kći, još od pre nego što su joj počele mesečnice, a to je bilo pre više od dvadeset godina; zato je dobro znala koliko Lianon zavisi od privida koji joj ublažava stvarnost.

Neka druga žena bi upitala Kaileju šta bi onda želela. Kaileja je gorko stezala usne dok je sklanjala dopola pojedenu kašu, jer, zapravo, to ni sama nije znala. Ali srce joj je govorilo da u služenju Boginji mora biti nečega više sem ovih zvaničnih rituala sa izazovnim nagoveštajima moći.

Tajna učenja druida uključuju i priče o davnim vremenima kada su u Britaniju došli sveštenici iz izgubljene zemlje, sada potopljene duboko pod morem. Oni su bili gospodari magije, i kako su se venčavali sa vladajućim porodicama naroda koji su tu zatekli, a kasnije i sa porodicama svake nove skupine osvajača, sačuvali su staro znanje i staru krv. Ali oni najučeniiji u tim veštinama poginuli su na Moni, i poneli su svoje znanje sa sobom.

Kaileji se ponekad činilo da je ono što su uspeali da povrate u Šumskoj kući samo delić negdašnje veličine. Većina ostalih žena bila je zadovoljna svojim malim magijama, ali Kaileja je povremeno osećala neobično ubeđenje da sigurno postoji još nešto. Rekla je istinu Lianoni - nije želela da postane Vrhovna sveštenica Proročanstva. A ako to ne želi, šta bi želela da radi?

"Vreme je za jutarnje pobožnosti", trgao ju je Lianonin glas. Starija žena je čvrsto uhvatila sto da bi se uspravila.

Boginjo ne daj da propustimo ni najmanji delić rituala! pomislila je Kaileja dok je pomagala Vrhovnoj sveštenici da iziđe u baštu i postavi se pred običnim kamenim oltarom. No, dok je Kaileja palila

lampu postavljenu na oltar i donosila cveće da ga položi pod nju, shvatila je da joj se u dušu vraća mir.

"Gle, Tvoja veština stiže sa jutrom, ukrašena cvećem", tiho je rekla Lianon, podižući ruke u pozdravu.

"Tvoji zraci plamte u sve jačem suncu i u svetoj vatri", odvratila je Kaileja.

"Sa istoka što se budi, Tvoja moć stiže da donese novi život svetu." Glas Vrhovne sveštenice kao da se podmladio, pročistio, i Kaileja je znala da bi, ako pogleda, videla da su bore sa Lianoninog lica nestale i da joj iz očiju plamti lepota Boginje Device.

Ali ista moć ispunila je i njeno srce.

"Cveće niče za Tvojim stopama; zemlja ozeleni tamo gde Ti prođeš..." I kao i toliko puta ranije, dozvolila je da je ritual prenese na mesto gde je postojao samo sklad Gospe.

Na dan Beltanske svečanosti, Eilan se probudila pre zore u ženskoj kući, gde je spavala zajedno sa sestrama. Eilanin krevet, drveni okvir presvučen kožom i prekriven krznima i vunenim ćebadima, bio je namešten tik ispod zakošenog krova, tako da je mogla da pruži ruku i dodirne ga. Tokom godina proširila je pukotinu u malteru od blata, tako da je mogla da viri. Napolju je tek počelo da se pomalja prvo svetlo letnjeg praskozorja.

Uzdanhula je i ponovo legla, pokušavajući da se seti šta je sanjala. Bilo je nešto o svečanosti, a onda se prizor promenio. Sećala se da je videla orla, a ona je bila labud, a onda se, izgleda, i orao pretvorio u labuda, i oboje su odleteli.

Mala Senara je još dremala; ona je spavala uza zid, jer je još bila dovoljno mala da padne iz kreveta. Eilan je osećala na slabinama njena mala, šiljata kolena. Na drugom kraju sobe je sa detetom spavala Mairi, koja se privremeno vratila u roditeljsku kuću dok ne sazna šta se desilo sa Rodrijem; kraj nje je bila Dieda, sa raspletenom plavom kosom preko lica, a košulja joj je bila raskopčana toliko da je Eilan mogla da vidi lanac na kome je oko vrata nosila Sinrikov prsten.

Reis i Bendeigid nisu znali da su se njih dvoje zarekli jedno drugom. Ta tajanstvenost je smetala Eilani. Ali nameravali su da

objave vest na današnjoj svečanosti, i da zamole porodicu da započne sa komplikovanim pregovorima oko miraza i ostalih pojedinosti, kako bi mogli da se venčaju. Barem Sinrik nije imao živih rođaka, što je olakšavalo stvar.

Jedini komadi nameštaja u sobi, osim kreveta, bili su klupa pričvršćena za zid i hrastov sanduk u kome su devojke držale rezervne košulje i prazničnu odeću. Pripadao je Reisi pre nego što se udala, i ona je uvek govorila da će to biti deo Diedinog miraza. Eilan nije bila ljubomorna, jer je znala da stari Vab drvodelja već pravi drugi, jednako lep sanduk za nju. A kad dođe vreme, napraviće i jedan za Senaru. Gledala je kako Vab glača hrastove daske dok ne sinu, i kako boji drvene klinove tako da se uopšte ne vide.

Beba je sanjivo zacvilela i počela da plače, i Mairi je sa uzdahom sela, sa kovrdžavom kosom oko lica nalik na oreol. Ustala je da promeni detetu pelene, a onda ga je položila na krevet. Mali je počeo da guče i ona ga je pomazila.

Eilan je sela i nazula klompe. "Slušaj, čujem majku napolju. Izgleda da je vreme da ustanemo." Obukla je haljinu, a Dieda je takođe otvorila oči. "Obući ću se za minut", rekla je.

Mairi se nasmejala. "Pomoći ću Reisi čim nahranim bebu. Ti i Eilan ostanite unutra i lepo se udesite za svečanost. Ako neki mladić privuče vašu pažnju, bolje da budete spremne da zasijate." Prijatno se nasmešila mladoj rođaci. Dieda, koja je kod kuće imala dva mlađa brata, nije bila naviknuta da joj iko ugađa, i svi su se zaverili da je malo razmaze dok bude kod njih.

Kad je Mairi izišla sa detetom, Dieda se sanjivo nasmešila. "Je li dans zaista svečanost? Mislila sam da je sutra."

"Danas je", nasmejala se Eilan. "Danas ćete ti i Sinrik objaviti svoju veridbu."

"Šta misliš, hoće li Bendeigid pristati?" upitala je Dieda. "On je ipak Sinrikov poočim."

"Oh, ako pristane tvoj otac, neće biti mnogo bitno šta misli moj otac", odgovorila je Eilan. "A ako misli da vas dvoje ne treba da budete zajedno, dosad bi to već sigurno rekao. Osim toga, noćas sam sanjala tebe i Sinrika na svečanosti."

"Jesi stvarno? Pričaj mi!" Dieda je sela i obmotala se čebetom, jer

još je bilo sveže.

"Ne sećam se baš mnogo čega. Ali tvoj otac je bio srećan. Jesi li zaista sigurna da hoćeš da se udaš za tog mog brata?"

"Jesam, zaista", osmehnula se Dieda, i Eilan je znala da ne treba više da pita.

"Možda bi trebalo da pitam Sinrika", nastavila je, "on bi možda imao da kaže nešto više!"

"A možda i ne bi", rekla je Dieda. "Ni on nije neka pričalica. Da nisi možda ti želela da se udaš za njega?"

Eilan je odmahнула glavom. "Pa on mi je brat!" Ako već mora da se uda, svakako ne bi izabrala ogromnog dripca koji joj je stavljao žabe u krevet i vukao je za kosu!

"Nije zapravo, znaš", podsetila ju je Dieda.

"On mi je usvojeni brat, a to je isto kao da smo rod", ispravila ju je Eilan. "Da je otac želeo da se venčamo, ne bi ga usvajao." Uzela je češalj izdeljan od roga i počela da raspliće blistavu kosu.

Dieda je opet legla i uzdahnula. "Lianon će verovatno biti na svečanosti..." rekla je posle nekog vremena.

"Naravno da hoće. Šumska kuća leži kraj izvora u podnožju brega. Zašto?"

"Oh, ne znam. Sad kad razmišljam o udaji prosto zadrhtim od pomisli da tako protraćim život", rekla je Dieda.

"Niko to nije ni tražio od tebe."

"Ne tim rečima", rekla je Dieda. "Ali otac me je jednom pitao da li sam razmišljala da se zareknem bogovima."

"Pitao te je?" Eilan je raširila oči.

"Rekla sam da nisam", rekla je Dieda, "ali posle toga sam nedeljama imala košmare u kojima smo se posvađali i on me zatvorio u šuplje drvo. A Sinrika zaista volim. Ionako ne bih podnela da provedem čitav život u Šumskoj kući - niti u bilo kojoj drugoj kući, tako zatvorena. A ti?"

"Ne znam", rekla je Eilan. "Da me je neko pitao, možda bih pristala..." Setila se kako se sveštenice kreću za vreme svečanosti, tako ozbiljne u tamno plavim odeždama. Poštuju ih kao kraljice. Zar to ne bi bio lepši život nego da bude služavka nekom muškarcu? A sveštenice uče razne tajne veštine i znanja.

"A videla sam kako gledaš mladog stranca", bocnula ju je Diedo, "onog što ga je Sinrik spasao. Mislim da bi bila još gora sveštenica od mene!"

"Možda si u pravu." Eilan je okrenula glavu da sakrije rumenilo. Brinula se za Gavena jer je toliko vremena provela negujući ga, i to je sve. "Nikada nisam mnogo razmišljala o tome. Ali sad se sećam", zamišljeno je dodala, "da sam sanjala i Lianon."

4.

Kasnije istog jutra, porodica je krenula na svečanost. Bio je vedar majski dan, sa vazuhom još svežim od noćasnje kiše, ali vetar je odneo poslednje oblake ka istoku i nebo je bilo čisto. Po takvom jutru sve boje sveta izgledaju kao nanovo stvorene da ulepšaju dan.

Gaj je još hramao, ali Sinrik mu je skinuo zavoj sa članka i rekao da će mu dobro činiti da hoda. Oprezno je koračao, duboko udišući svež vazduh, dvostruko uživajući posle toliko vremena provedenog u krevetu, među četiri zida. Pre dve nedelje mu se činilo da više nikada neće hodati po otvorenom. Ovog časa mu je bilo dovoljno što je živ, što gleda sunčevo svetlo na zelenom lišću, prolećno cveće i jarke boje na odeći ljudi oko sebe.

Eilan je obukla dugu i široku haljinu sa utkanim kvadratima u bojama zlata, zemlje i mladog lišća, a ispod toga je nosila bledozelenu košulju. Kosa joj je bila začešljana preko ramena, blistavija od zlatnih broševa i narukvica koje je nosila. Činilo mu se da je na ovom blistavom svetu ona najlepša od svega.

Nije mnogo obraćao pažnju na njihov razgovor o svečanosti. Video je nekoliko proslava u majčinom narodu dok je bio dete, i verovao je da će i ova biti slična. Čuo je zvuke proslave pre nego što su stigli, jer velike keltske svečanosti obično su spojene sa vašarima. Svečanosti zapravo počinju nekoliko dana ranije, i trajaće još danima, ali ovo - Beltansko veče - bilo je središte svečanosti. U predvečerje će se pojaviti sveštenica Proročanstva.

Šuma je bila prošarana šatorima i tezgama spletenim od granja, jer mnogi su putovali više dana da bi stigli ovamo. Većina naroda pripadala je Kornovima, ali Gaj je prepoznao plemenske tetovaže Dobuna, Ordovika, pa čak i neke Deceangle iz okoline Deve. Posle dve nedelje u Bendeigidovoj kući lako je govorio majčin britanski jezik, a Deva i legija počeli su da mu izgledaju daleki i nestvarni.

Oko podnožja stare tvrđave na bregu bile su zbijene tezge za prodaju posuđa i sitnog alata; nešto je izgledalo kao da su ga napravili seljaci iz okoline, a nešto bi moglo mirno da se prodaje i u samom Rimu. Možda je u Rimu i napravljeno, jer trgovina između

Rima i Britanije je rasla, a grčki i galski trgovci su svuda stizali. Bile su tu i tezge sa jabukama i slatkišima, sajmište za trgovinu konjima, i tržište radnika na kome se mogao unajmiti svako, kako reče Sinrik, od svinjara do dojilje.

Ali kada je Gaj stigao do zaravnjenog vrha brega koji se izdizao kao ostrvo nad morem šume, iskolačio je oči. Vašar je zauzimao veliku čistinu, toliko punu tezgi i naroda da se kraj nije nazirao. Ali na dalekom kraju glavnog prolaza uzdizala se velika zemljana mogila, sa kamenim ulazom. Sinrik je načinio gest poštovanja dok su prelazili put.

"Je li vam to hram?" upitao je Gaj.

Sinrik ga je čudno pogledao. "To je grob velikog poglavara iz doba naših praotaca. Ako neki stari bardovi i znaju ko je bio, njegovo ime je izgubljeno, a ako je i postojala pesma o njemu ja sam je zaboravio, ili je nikad nisam ni čuo."

Druga, šira ulica vodila je do zgrade nalik na mali četvrtasti toranj okružen verandom, i Gaj ju je radoznalo pogledao. "To je oltar gde se drže svete stvari", šapnula je Eilan.

"Liči na hram", odgovorio je Gaj, a Eilan ga je zbunjeno pogledala.

"Svakako znaš da se bogovi ne mogu poštovati u kući načinjenoj ljudskim rukama, nego samo pod otvorenim nebom! Na nekim zapadnim ostrvima, gde ne raste drveće, održavaju rituale u šumama od kamena; ali moj otac kaže da su tajne velikih i drevnih kamenih prstenova, ovde na jugu, izgubljene sa starim druidima koji su pobijeni po dolasku Rimljana."

Pogled joj je privukla tezga sa grivnama od grčkog stakla, pa je začutala. Gaj je uzdahnuo. Bolje da više ne postavlja pitanja, inače će se potpuno odati. Ima mnogo toga što se očekuje da zna jedan Silur.

Prolazili su pored gomila metli i četki, i pored lepih devojaka što su prodavale vence - gotovo svi su nosili vence - cveće i još mnogo šta, a Gaj dosta toga nije mogao ni da prepozna. Mlađi svet je lunjao između tezgi, ovlaš zagledajući robu. Sinrik se raspitivao za svinjara, ali je zaključio da svi traže suviše mnogo.

"Prokleti Rimljani odveli su toliko ljudi u kulučare da sad moramo

da unajmljujemo radnike da se brinu o stoci i njivama", rekao je. "Ali toliko sveta je oterano sa svojih ognjišta da se ponekad mogu naći ljudi koji će raditi samo za stan i hranu. Da sam farmer, bilo bi mi drago zbog toga. Ali neka me bogovi spasu od kopanja njiva!"

Reis je u podne okupila porodicu pod velikim hrastom u podnožju brega, da ručaju hladno meso i hleb. Na vrhu brega su se sticale mnoge staze. Odavde su mogli da vide široki i dobro održavani put ka zapadu, oivičen dostojanstvenim hrastovim drvećem. Na samom kraju puta nazirali su se zakošeni krovovi Šumske kuće, a spoljašnje zgrade su se, onako blede, ocrtavale na pozadini zelenila Svetog gaja.

Sinrik i Gaj su pošli da pogledaju konje, a Reis se udaljila da porazgovara sa poznanicom. Devojke su pakovale hranu, a Eilan se odjednom ukočila. "Gledaj, eno Lianon", šapnula je.

Vrhovna sveštenica, sa pratnjom od nekoliko sveštenica na dužnosti, približavala se Svetim putem ispod dugog niza krošnji. Njena krhka prilika svetlucala je pod sjajem koji se probijao kroz lišće, a kretala se kao da lebdi, korakom obučene sveštenice, tako da kada se malo približila uopšte više nije ličila na ljudsko biće. Lianon se zaustavila kao da bi da im poželi veselu svečanost, i zagledala se u devojke. "Vi ste Bendeigidov rod", rekla je i zagledala se u Diedu. "Koliko ti je godina, dete moje?"

"Petnaest", šapnula je devojka.

"Jesi li već udata?" pitala je Lianon. Eilan je osetila da joj srce ubrzano kuca. Ovo je bilo lice Vrhovne sveštenice koju je videla u snu.

"Nisam", rekla je Dieda jedva čujno. Zurila je u Vrhovnu sveštenicu kao opčinjena.

"A jesi li obrečena za brak?"

"Nisam... još, ali sam mislila..." glas ju je izdao.

Reci joj, pomislila je Eilan. Obrekla si se Sinriku! Moraš da joj kažeš! Ali iako je pomerala usne, Dieda je ukočeno stajala, kao mladi zec pod senkom sokola.

Lianon je otkopčala teški plavi ogrtač koji joj je bio na ramenima. "Onda te uzimam u ime Boginje; od sada ćeš služiti Onu kojoj ja

služim i nijednu drugu..." Ogrtač se rastvorio kao tamno krilo kad ga je sveštenica zanjihala, i blesnulo je svetlo kad su se grane pomerile pred strujanjem vazduha.

Eilan je zažmirkala. Sigurno je po sredi bio samo sunčev sjaj - ali za trenutak joj se učinilo da se unutar ogrtača nalazi svetleća prilika. Zatvorila je oči, ali i dalje je pred sobom videla Lice sa nežnim majčinskim osmehom i sa oštrim pogledom ptice grabljivice, i činilo joj se da te oči gledaju nju, a ne Diedu. Ali Lianon nije govorila njoj, i kao da je uopšte nije primećivala.

"Od sad pa nadalje, obitavaćeš sa nama u Šumskoj kući, dete moje. Dođi kod nas - pa, možeš i sutra." Lianonin glas kao da je dopirao izdaleka. "Neka bude tako."

Eilan je otvorila oči i ugledala senku kako se zajedno sa ogrtačem spušta na Diedina mršava ramena.

Žene koje su pratile Lianon progovorile su uglas: "Ona je ljubimica Boginje; njen izbor je učinjen. Neka bude tako."

Lianon je skinula ogrtač sa devojkice i sveštenice su joj pomogle da ga ponovo zakopča. Potom je pošla dalje, prema svečanosti.

Eilan je i dalje zurila za njom. "Izbor Boginje... bićeš jedna od njih... Šta ti je?" Pribrala se i shvatila da je Dieda samrtno bleđa, i da grčevito steže prepletene prste.

Dieda je drhtala. "Zašto nisam mogla da govorim? Zašto joj nisam rekla? Ne mogu da uđem u Šumsku kuću - obrekla sam se Sinriku!"

"Nisi još, bar ne zvanično", rekla je Eilan, još ošamućena od onog što je videla. "Lična obećanja ne vezuju, i nije se desilo ništa što bi trebalo razvrgavati. Mislim da bi svaka devojkica radije bila sveštenica nego da se uda za mog brata..."

"To ti misliš", besno je rekla Dieda. "Da, trebalo bi da ponekad misliš - to bi bilo nešto sasvim novo za tebe..." Zapala je u nešto nalik na očajanje. "Kakvo si ti dete, Eilan!"

Eilan je zurila u nju, odjednom svesna da Dieda ne deli njeno oduševljenje. "Dieda, zar hoćeš da kažeš da ne želiš da budeš sveštenica?"

"Kakva šteta što nije odabrala tebe", bespomoćno je rekla Dieda. "Možda bi trebalo da kažemo da si i bila ti. Možda nas je pobrkala, kao moj otac. Možda je zapravo želela tebe..."

"Ali to bi bilo svetogrđe, ako je Boginja izabrala tebe", pobunila se Eilan.

"Šta ću reći Sinriku? Šta mogu da mu kažem?" Dieda je izgubila kontrolu i počela bespomoćno da se smeje.

"Dieda", zagrlila ju je Eilan, "zar ne možeš da razgovaraš sa svojim ocem? Da mu kažeš da ne želiš to? Da je uzela mene bila bih srećna, ali ako je tebi mrsko..."

Diedu je obuzeo jad. "Ne smem. Otac nikada ne bi razumeo, niti bi se protivio Vrhovnoj sveštenici. Ima tu nečeg..." počela je da šapuće toliko tiho da ju je i Eilan jedva čula. "Otac je tako dobar prijatelj sa Lianon... kao da su nekada bili ljubavnici..."

Eilan je zaprepašćeno pogledala Diedu. "Kako možeš? Pa ona je sveštenica!"

"Ne mislim da su uradili išta loše, ali tako dugo se znaju. Ponekad mi se čini da mu je više stalo do nje nego do ikoga živog - svakako više nego do nas dve!"

"Pazi malo šta govoriš", upozorila ju je Eilan, porumenevši. "Mogao bi da te čuje neko drugi i da te ne razume, baš kao ni ja!"

"Oh, ionako nije važno. Volela bih da umrem!"

Eilan nije znala kako da je teši. Čutala je i držala je za ruku. Nije mogla da razume kako Dieda može i pomisliti da odbije toliku čast. A kako će Reis biti srećna što je odabrana njena najmlađa sestra...

I Bendeigidu će biti milo; Dieda mu je bila kao kći i oduvek ju je voleo. Eilan je pokušala da zaboravi sopstveno razočaranje.

Gaj i Sinrik su se pobijali kroz masu, zastajući povremeno da razgledaju nekog konja. Posle izvesnog vremena Sinrik se zagledao u njega. "Je li istina, prijatelju, da zaista ne znaš šta se desilo na ostrvu Mona? Mislio sam... živeo si blizu Deve..."

"Nikada nisam čuo priču", rekao je Gaj. "Ja sam iz zemlje Silura, daleko na jugu. A s obzirom da mi se majka udala za Rimljanina, pomislio je, bila bi potrebna ogromna hrabrost da mi neko i kaže. "Je li to opšte poznata priča?" upitao je. "Rekao si da druid Ardanos može da je otpeva."

"Slušaj sada, i ne pitaj više zašto nemam ništa lepo da kažem o Rimljanima", ljutito je rekao Sinrik. "Bilo je jednom - u vreme pre

dolaska Rimljana - svetište žena na mestu gde je sad ostala samo zagađena bara. Jednog dana došle su legije i učinile ono što uvek čine; posekle su gaj i pokupile sve dragocenosti, pobile sve druide koji su im se suprotstavili, i silovale sve žene - od najstarije sveštenice do najmlađe iskušeničice. Neke su po godinama mogle da budu bake, neke su bile devojčice od devet ili deset godina, ali to njima nije bilo važno!"

Gaj je zinuo. Nikada nije čuo taj deo priče. Rimljani su govorili samo o druidima koji su bacali baklje i o ženama u crnini koje su vrištale kletve, i kako su se legionari plašili da pregaze uskovitlane vode rukavca Menai sve dok ih komandant nije izgrdio i postideo. Mona je bila poslednje druidsko uporište. Dok nije upoznao Bendeigida i Ardanosa, Gaj je mislio da su gotovo svi zbrisani. Po vojnoj logici, bilo je jasno da je Mona morala da bude uništena. Ali dobar komandant, ljutito je pomislio, može da kontrolise svoje vojnike. Jesu li legionari tako reagovali zato što su im žene uterale strah u kosti?

"Šta se desilo sa ženama? Slobodno pitaj", rekao je Sinrik. Gaj, naravno, nije pitao; ali znao je da Sinrik priča priču onako kako ju je čuo, i da će svakako stići i do toga.

"Većina ih je ostala trudna", nastavio je Sinrik. "Kada su se bebe rodile, sve devojčice su udavljene u svetom kladencu koji su Rimljani već zagađili, a dečake su usvojile porodice druida. Kada su dorasli do muškosti, ispričano im je otkuda potiču, i obučeni su za ratovanje. Jednog dana oni će osvetiti svoje majke i svoje bogove; veruj mi da hoće! Hoće - kunem se Gospom od Gavranova koja me sluša!" silovito je dodao. Potom je začutao, i Gaj je sa nelagodnošću čekao nastavak. Sinrik je govorio o podzemnom pokretu nazvanom Gavranovi. Da li im i sam pripada?

Sinrik je nastavio. "Tada su sve žene dovedene ovamo, u Šumsku kuću, gde su mogle da budu bezbedne."

Gaj je slušao, pitajući se da li Sinrik ima dublje razloge što mu to priča. No, Sinrik nije znao da je on Rimljanin, i to je Gaju bilo veoma milo. Tog trenutka nije bio siguran da li želi da bude Rimljanin, mada je to za njega oduvek bio izvor ponosa.

Kad je počeo da se hvata sumrak, mladići u belim odeždama i sa

zlatnim ukrasima oko vrata počeli su da slažu dve velike gomile granja na otvorenom prostoru pred mogilom, pazeći - kako je Sinrik šapatom objasnio - da se na svakoj gomili nađe granje od devet svetih vrsta drveća. Gaj nije imao pojma koje su to vrste, ali bojao se da prizna, pa je samo klimnuo. Između gomila postavljena je drvena platforma sa uspravno usađenom motkom nalik na stožer. Devet druida, starih i dostojanstvenih, u dugim belim odeždama, naizmenično su okretali stožer u ritmu bubnjeva. Kako je nebo tamnelo, sve više ljudi se skupljalo oko njih, i kroz masu se prostirala tišina.

I onda, baš kad je sunce nestalo iza drveća, Gaj je ugledao crvenu iskru. I drugi su je videli. Kroz masu se pronelo mrmljanje, i tog časa jedan druid bacio je u podnožje stožera neki prah koji kao da je eksplodirao u plamen.

"Vatre će goreti do zore, a narod će igrati oko njih", rekao je Sinrik. "Odabrani mladići će čuvati Beltansko drvo." Pokazao je visoku motku koja je stajala sa druge strane brda. "Ostali će biti napolju do svitanja sa svojim draganama, i skupljaće zelenilo, ili se barem tako kaže", značajno se nasmešio, "i doneće ga ujutro da ukrase drvo i da igraju po danu."

Nova vatra je odnešena do gomila granja, koje je počelo veselo da pucketa. Spuštala se noć; Gaj je ustuknuo kad mu je prvi talas vreline dotakao kožu.

Oko vatri su počeli da kruže igrači. Neko je dodao Gaju bocu sa vinom. Masa je postajala sve glasnija, i na sve strane su se točili pivo i medovina. Viđao je i ranije ovakve svečanosti i znao je šta će se desiti. Primetio je da malu decu odvođe dalje; ni mlade sveštenice u plavoj odeći i sa velovima Šumske kuće više se nisu videle među svetom.

Gaj i Sinrik su zajedno lutali kroz nasmejanu masu sve dok, blizu vatre, nisu sreli Eilan i Diedu.

"Tu ste!" uzviknuo je Sinrik i požurio napred. "Dieda, hodi da igramo."

Dieda je strašno prebledela i oslonila se o Eilaninu ruku.

"Zar nisi čuo?" veselo je upitala Eilan.

"Šta to, sestro?" namrštio se Sinrik.

"Odabrana je za Šumsku kuću - odabrala ju je sama Lianon, danas popodne!"

Sinrik je pružio ruke ka Diedi, a onda ih polako spustio. "Boginja je progovorila?"

"Kako možeš to da prihvatiš?" Diedi se malo vratilo prisustvo duha. "Znaš da ne smem da se udam ako joj položim zavet."

"A ti znaš kakvi zaveti mene već obavezuju", ozbiljno joj je odgovorio. "Bio sam sav rastrzan i nisam znao šta da odlučim. Volim te, ali ne mogu da se opteretim ženom i decom još godinama, ako uopšte ikada budem mogao. Možda su bogovi ovako odlučili umesto nas."

Drhtavo je uzdahnuo, i sad kad je pružio ruke Dieda mu je prišla. Ona je bila visoka devojkica, ali u njegovim snažnim rukama delovala je vrlo krhko.

"Slušaj, voljena, ipak postoji način", tiho je rekao on. "Boginji moraš dati tri godine - ne moraš se zavetovati za ceo život. Postoji škola ratništva na severnim ostrvima, i tamo sam obavezan da idem. Ali ti nisi ratnička žena; čak i kad bi se javno obrekli, ne bi mogla da pođeš tamo sa mnom. Možda je zaista najbolje da to vreme provedeš u svetilištu - tamo ćeš biti bezbedna. A ako izbije rat..."

Dieda je tiho zajecala i zagnjurila mu lice u rame. Gaj je primetio da je Sinrik steže za ruku.

"Drugi zaveti će nas vezivati tri godine", šaputao je Sinrik, "ali ova noć pripada nama. Eilan, ostani ovde sa Gavenom", dodao je, glasa prigušenog Diedinom kosom.

Eilan je oklevala. "Majka je rekla da Dieda i ja ne treba da se razdvajamo... Beltan je..."

Dieda je podigla glavu; oči su joj divlje sevale. "Imaj malo milosti! Reisa se ne usuđuje da naljuti tvog oca... a moj otac..." Progutala je knedlu. "Ako saznaju, uskratiće nam i ovo malo vremena!"

Eilan je klimnula, ozbiljna i zbunjena.

"Jesam li pogrešila što sam ostavila Eilan samu sa strancem?" šapnula je Dieda dok ju je Sinrik odvodio. "On je ipak živeo među Rimljanima i možda se ponaša prema ženama isto kao oni."

"On je gost naše kuće; čak i da je sin samog prokuratora..."

"To sigurno nije", ubacila se Dieda. "Moj otac kaže da prokurator ima samo jednu kći."

"I da jeste, svakako bi poštovao kći svog domaćina. A Eilan je samo dete", završio je Sinrik.

"Ona i ja smo rođene iste godine", rekla je Dieda. "Misliš da je dete zato što ti je sestra."

"Pa šta si očekivala?" nervozno je upitao Sinrik. "Da pred njima dvoma kažem koliko te volim?"

"Šta tu ima da se kaže? Svakako ništa dovoljno..." I tu je prekinula, jer ju je on zagrlio i učutkao poljupcem.

Za trenutak se privila uz njega, a onda se, oklevajući, odvojila. "To ne pomaže", rekla je. "A ako nas neko vidi..."

On se kiselo nasmejao. "Nisu ti još nametnuli zavet, zar ne? A uvek mogu reći da sam zapravo ljubio Eilan." Uhvatio ju je oko struka, podigao je na vrhove prstiju i ponovo je poljubio. Trenutak kasnije sav njen otpor se istopio, i pustila ga je da je čvrsto zagrlji i da je ljubi koliko želi. Kada se odvojio, glas mu je bio promukao. "Kako sam razumno zvučao malopre! Ali pogrešio sam. Ne mogu te pustiti da odeš!"

"Kako to misliš?"

"Ne mogu pustiti da te zatvore sa svim tim ženama."

"Šta drugo mogu da uradim?" Sada je ona morala da bude razumna. "Sinriče, tebe je odgajio druid, poznaješ zakone isto koliko i ja. Lianon je odabrala. Tamo gde se spusti ruka Boginje..."

"Imaš pravo, znam, ali ipak..." Grubo ju je zagrlio, ali glas mu je bio nežan. "Beltan je. Lezi sa mnom noćas, i tvoja porodica će nas rado pustiti da se venčamo."

Njene usne su bile suviše mlade za izraz gorčine koji se pojavio na njima. "Možda bi voleo da lepo objasniš mom ocu šta se desilo? Ili tvom?"

"Bendeigid nije moj otac."

"Da, znam. Ali to ne znači ništa. Bio on tvoj otac ili ne, Ardanos jeste moj otac, i mene bi zadavio a tebe izbičevao. Učinjeno je, volela ja to ili ne. Sada sam devica Svetog gaja, a ti si druidski sin - pa, barem si tako vaspitan - a svakako si sin sveštenice", brzo je dodala. "Sinriče, sam si rekao. Mogu tražiti da me puste po isteku tri

godine. A tada..."

"A tada ću te odvesti na drugi kraj sveta ako budem morao."

"Ali rekao si da ne smeš da se opteretiš ženom i decom", pobunila se, znajući šta će joj odgovoriti.

"Baš me briga šta sam rekao; želim te."

"Onda sedi kraj mene", rekla je na to. "Hajde da gledamo vatre. Možda će nam to biti poslednji put. Barem za tri godine", očajno je dodala, "što je gotovo isto."

Vrhovni druid Britanije stajao je na ulazu u Šumsku kuću, gledajući kako na nebu zamire poslednja svetlost. Sa vrha brega čuli su se mnogi glasovi, zbog udaljenosti svedeni na žamor nalik na jezero puno ptica selica, a ispod svega probijao se duboki zvuk bubnjeva. Uskoro će se upaliti Beltanske vatre.

Iako je vreme odmicalo, Ardanosu se nije kretalo. Tog jutra je bio u Devi da sasluša prefekta. Večeras će slušati žalbe naroda kojim prefekt vlada u ime Rima. Nije bilo načina da ih sve zadovolji. Najbolje čemu se mogao nadati bilo je da održava nesigurnu ravnotežu sve dok - na šta on to zapravo čeka? - da sve stare rane zacele?

Kad se to desi, bićeš odavno mrtav, starče, rekao je samom sebi. A i Lianon. Uzdahnio je, i tog časa ugledao prvu zvezdu na večernjem nebu.

"Gospa je spremna", rekao je tihi glas iza njega. Ardanos se okrenuo i ugledao jednu od devojaka, Mielin, učinilo mu se, kako pridržava otvorena vrata.

Lianonina odaja bila je osvetljena visećim bronzanim lampama. Pod treperavim svetlom ugledao ju je već skljojkanu u stolici, sa Kailejom tik kraj nje. Mlađa sveštenica ga je za trenutak prkosno pogledala, a onda se uklonila.

"Uzela je sveto bilje", rekla je Kaileja mirnim glasom.

Ardanos je klimnuo. Bio je svestan devojčinog neprijateljstva, ali dok god Kaileja iskazuje potrebno poštovanje, nije mnogo mario šta misli o njemu. Bilo je dovoljno što je odana Lianoni.

Kaileja ih je ostavila same, i dalje se mršteći. U ovakvim trenucima, kada je Vrhovna sveštenica gotovo pod senkom Boginje

kojoj služi, nije smeo da bude prisutan čak ni telohranitelj.

"Lianon", tiho je rekao Ardanos, i primetio kako se njenim krhkim telom proneo drhtaj. "Da li me čuješ?"

Nastupila je duga tišina. "Uvek te čujem..." konačno je rekla Vrhovna sveštenica.

"Znaš da radije ne bih ovo činio, mila", rekao je, više za sebe, "kad bi postojao neki drugi način. Ali čuo sam da su izbili novi nemiri zbog kulučara. Bendeigidov zet Rodri pošao je za ljudima uzetim iz njihovog klana i napao je vojnike koji su ih čuvali. Došlo je do borbe i Rodri je zarobljen. Macelije je uspeo da prikrije njegovo ime, ali nema načina da ga spase. Ta budala je podigla oružje protiv Rima. Ako se to pročuje, svakako će doći do pobune. Moraš savetovati mir, mila." Glas mu se spustio do jedva čujnog šapata. "Neka bude mir u zemlji - Boginja tako želi. Proći će vreme Rima, ali ne sada, i ne kroz rat. Ljudi se moraju međusobno pomagati u strpljenju - reci im to, Gospo. Neka se mole bogovima za mir."

Dok je govorio, primetio je da je počela da se njiše, i znao je da njegove reči dopiru do onog dubokog mesta van sećanja, mesta preko kojeg stižu reči Proročanstva. Ma šta Kaileja mislila, Ardanos nikada nije sumnjao da se nešto oglašava kroz Vrhovnu sveštenicu kad zapadne u ovakav trans. Ali druidi su dobro znali da je sposobnost duha da govori posredstvom ljudi direktno povezana sa sadržajem i prefinjenošću uma koji služi kao posrednik. Glupa devojka, bez obzira koliko osetljiva, mogla bi da govori samo običnim, prizemnim rečima. To je bio jedan od razloga što su sveštenice tako pažljivo odabirane i obučavane.

Neko bi ga možda optužio za uplitanje, ali Vrhovnom druidu je to izgledalo kao da dodaje svoja saznanja o potrebama zemlje u izvore koje će koristiti Proročanstvo. Mada se trudio koliko je god mogao da joj utisne u sećanje određene podatke, Boginja, ako to zaista ona govori, svakako će sama odabrati šta će da kaže.

"Mir i strpljenje..." tiho je ponavljao. "Rim će pasti kad bogovi to odluče, ali to neće biti od naše ruke..."

5.

Gaj je gledao za Diedom i Sinrikom koji su nestali u masi, obuzet željom da ih pozove nazad. Eilan je, odjednom sva postićena, zurila u zemlju. Pitao se šta da joj kaže. Pošto je upravo čuo priču o sveštenicama sa Mone postao je neočekivano snebivljiv; uopšte se nije osećao kao gospodar sveta, kao što bi Rimljanin trebalo da se oseća. Hvala bogovima što Sinrik nije posumnjao ko je on zapravo. Imao je neprijatan osećaj da je stari Ardanos to pogodio, ali i ako jeste, očito je rešio da ćuti, što je na neki način bilo još neprijatnije.

Tragao je za nekom bezopasnom temom za razgovor. "Pričaj mi kako tvoje pleme održava ovu svečanost", konačno je rekao. "Običaji Silura su nešto drugačiji, i ne bih želeo da negde pogrešim." Pomislio je da je to bezbedan način da prikrije kako je bio samo na jednoj Beltanskoj svečanosti, i to kad mu je bilo šest godina.

Eilan je porumenela. "Zaista?" Sada joj je bilo zaista neprijatno. "Ovo je veoma drevna svečanost. Možda su je nekada sva plemena držala na isti način. Ardanos kaže da ju je narod doneo sa sobom kad smo došli na ova ostrva. A on verovatno zna."

"Verovatno", složio se Gaj. "Toliko je star, taj tvoj deda, šta misliš, je li došao sa prvim brodovima iz Galije?" Ona se zakikotala, i Gaj je odahnuo od olakšanja, jer osetio je da napetost između njih nestaje.

"Video si kako se stvara sveti plamen", nastavila je Eilan. "Večeras, kada sveštenica iziđe da blagosilja vatre, pozdravićemo je kao Boginju. Ne znam kako je u južnim plemenima, ali na severu, nekada davno, žene su bile slobodnije nego sada. Pre dolaska Rimljana, kraljica je ponekad vladala plemenom sama po sebi. Sada imamo sveštenice i druide. Zato je Kartimandua mogla da vlada Brigantima, a Iceni su sledili Boudiku."

Gaj se ukočio. Rimljani su još plašili decu imenom Boudike, Kraljice ubice. U Londiniumu su se videli tragovi na mestu gde je izgorela bazilika, a radnici koji kopaju temelje za nove zgrade kako se grad širi ponekad nalaze kosti onih koji su pokušali da se sakriju od krvoločnih hordi Icena.

Eilan nije ništa primetila pa je i dalje pričala. "Samo bi u vreme

ratova odredila vojskovođu da upravlja vojskom; ponekad je to bio njen brat, a ponekad ljubavnik, ali ko god bio u pitanju, imao je vrlo malo vlasti nad plemenom. Kraljica je imala svu vlast u svojim rukama, i ma šta ti rekao, žene znaju mnogo više o vladanju, jer svaka žena upravlja svojim domaćinstvom. Zar nije zbog toga spremnija da vlada od muškarca koji radi samo ono što mu kaže vojskovođa?"

"To je možda tačno kada je reč o plemenu", rekao je Gaj. "Ali zaista bi bilo glupo da žena komanduje legijom - ili da vlada velikim carstvom kao što je Cezarovo."

"Ne vidim zašto", odgovorila je Eilan. "Žena koja može da upravlja velikim domćinstvom svakako je spremna da vlada imperijom koliko i neki muškarac. Zar Rimljani nisu imali moćne kraljice?"

Gaj je iskrivio lice, prisećajući se istorije koju mu je grčki tutor uporno ponavljao. "U vreme pre Klaudija", oprezno je rekao, "čuo sam da je postojala zla starica po imenu Livija, majka obogotvorenog Tiberija. Potrovala je sve svoje rođake. Možda zato Rimljani ne vole ženske vladare."

Šetnja ih je dovela do mesta daleko od vatri, gde se mogila stapala sa tlom.

"Gavene, zar misliš da su žene zle?" upitala je Eilan.

"Ti svakako nisi", rekao je, gledajući je pravo u oči. Ličile su na izvor čiste vode u koji bi mogao da zaroni zauvek. Izvor istine - i tog časa mu se činilo čudovišnim što mora da je laže. Mada to nije imalo nikakvog smisla, osećao je da bi mogao da joj poveri svoj život; a ako joj kaže ko je zaista, stvarno bi joj ga poverio.

Iza njih se začulo komešanje. Približavali su se uzvici i pesma. Gaj se okrenuo i ugledao ljude kako nose lutke od slame. Neke su ličile na ljude, a druge kao da su pobegle iz košmara. Jedna je čak bila obučena u prepoznatljivu imitaciju legionarske opreme.

Osetio je da se naježio. Ranije je rekao Eilani da se ne seća ničega o Beltanskim svečanostima, ali sada, da li zbog bubnjanja, ili zbog plamsaja vatre, ili zbog mirisa trava koje su bacali u plamen, iznenada je znao da je nešto slično već video. Zatvorio je oči i u sećanju ugledao tetovirane zmije na snažnim mišicama i začuo

smeh mladića. Za trenutak ga je bubnjanje zaglušilo; pred očima je video samo krv, i obuzeo ga je dugo suzbijani bol koji ni sada nije umeo da imenuje.

Snažnije je stegao Eilan za ruku.

"Ne budi smešan!" nasmejala se ona kad mu je videla izraz lica. "To su samo lutke. Čak i u stara vremena je samo svake sedme godine žrtvovan Letnji Kralj ili njegov zamenik, kako bi se zemlja obnovila."

"Ti si kći druida", rekao je i seo u travu. "Pretpostavljam da znaš istinu."

Nasmešila se i sela kraj njega na ivicu kruga. "Ne znam mudrosti koje se uče u Šumskoj kući, ali čula sam priču. Kažu da su se prema Odabranom svi ponašali kao prema kralju godinu dana pre onog što mu je suđeno. To je za njegovu porodicu bila velika čast. Ispunjavali su mu svaku želju, imao je nabolju hranu i vino, i dovodili su mu najlepše mlade žene. Bila je čast roditi dete jednog boga; čak ni žene iz svetilišta mu nisu bile zabranjene, iako za svakog drugog posezanje za sveštenicom donosi smrt. A po isteku tog vremena..." zastala je. "Predavali su ga vatri."

Eilan je sedela tik do njega. Mogao je da oseti sveži miris divljeg cveća u njenoj kosi.

"Čuo sam da u Rimu postoji novi kult, zovu se sledbenici Nazarena, i veruju da je njihov prorok bio sin njihovog boga i da je umro zbog njihovih greha", rekao je Gaj. On je lično najviše cenio Mitru, vojničkog boga.

"Nema ih samo u Rimu", rekla je Eilan. "Moj otac kaže da je jedna grupa došla u Britaniju kad su imperatori počeli da ih ubijaju. Druidi su im dopustili da izgrade svetilište na Jabukovom ostrvu, daleko na jugu, čak u Letnjoj zemlji. Ali ovde imamo samo ljubavnika Boginje - ili njegovog zamenika, koji daje zemlji svoju krv."

Grupe mladića su, uz viku, pobacale lutke u vatru, radujući se kad je plamen suknuo ka nebu. Eilan se trgla kad je kraj njih projurila još jedna grupa, i Gaj ju je zaštitnički zagrlio.

"Sada spaljuju sve zle duhove, i kasnije će proterati stoku između vatri kako bi bila bezbedna tokom letnje paše u brdima. Vatre su veoma moćne..." Iznenada je pocrvenela od nečega što nije bila

vrelina plamena.

"Šta se još dešava oko vatri?" blago ju je upitao, podrhtavajući od napora uloženog da je ne privuče bliže. Čak i kroz odeću je osećao vitku mekoću njenog tela. Kad ju je prvi put video, mislio je da je dete, ali sada, ma koliko vitka bila, znao je da je žena, i želeo ju je.

"Pa", rekla je ona nesigurno, zagledana u plamen, "u ovoj noći, dok gore vatre Boginje, obrečeni parovi skaču preko njih, držeći se za ruke, u čast Boginji i da je zamole za decu. A potom odlaze sami u šumu. Možda se u davna vremena nije znalo kako nastaju deca; ali Ardanos kaže da su приметili kako se kasnije rađaju deca i da su zato ukazivali čast Gospi - a narod je još poštuje održavajući drevni običaj..."

"Razumem", nežno je rekao Gaj, i osećao je kako mu srce brže udara.

"Naravno", brzo je dodala Eilan, "to nije nešto što rade kćeri poglavara ili druida..."

"Naravno", vrlo tiho se složio Gaj. Njegovo telo mu je govorilo da bi se sin prefekta rado bavio time, ali nadao se da Eilan to neće приметiti. Kao kći njegovog domaćina, trebalo bi da mu je sveta koliko i sestra. "Pa ipak, bilo bi lepo kad bismo..." duboko je uzdahnuo, "kad bismo mogli da tako ukažemo poštovanje Gospi..."

Osetio je da je porumenela, iako je bilo gotovo suviše mračno da bi je video. Ukočila se pod njegovom rukom.

"Nikad nisam pomislila..." počela je tiho, pa prekinula i uzdrhtala. Ali nije se odvojila od njega.

"Tako bih mogao da ti pokažem šta osećam prema tebi", rekao je još tiše, kao da se pobojavao da će uplašiti divlju pticu koja mu je sletela na dlan. Tako mu je nedužno ispričala celu priču! Klotinijeva kći mu je jasno stavila do znanja da bi njegove pokušaje pozdravila dobrodošlicom; Gaju se od njene otvorenosti samo smučilo, ali činilo mu se da nikada ranije nije osećao prema nekoj devojci ovo što je sad osećao prema Eilan, koja je tako puna poverenja sedela kraj njega. Bila mu je tako blizu da je osećao toplotu njenog tela. Sa svakim dahom udisao je cvetni miris njene kose.

Kad su uzvici zamrli, začuo je tihe noćne zvuke: životinjice kako šušaju po travi oko mogile; pucketanje vatri, daleki zov ptice. A

sada, uzbuđen njenom pričom, mogao je da čuje i druge zvuke u prolećnoj noći. Na padini iza njih, muškarci i žene vodili su ljubav.

Dotakao je Eilanin obraz; bio je kao latica cveta. Blago je okrenuo njeno lice ka sebi. Oči su joj bile raširene i začuđene, a usne blago rastavljene. Osetio je da se iznenađeno trgla kad ju je poljubio, ali nije se povukla. Usne su joj bile slatke, tako slatke da ju je zagrlio i ponovo je poljubio, i posle trenutka otpora osetio je kako se njena usta otvaraju pod njegovim kao cvet.

Gaj je uronio u tu slast. Onako opijen, uzburkane krvi, nije odmah shvatio šta se dešava kad ga je odgurnula.

"Ne smemo!" šapnula je. "Moj otac bi nas oboje ubio!"

Gaj je naterao sebe da rastavi ruke kako bi je pustio. Položiti ruke na kći domaćina smatralo se za najgoru gadost. Eilan bi trebalo da mu bude sveta, kao rođena sestra. Sveta... iznenada je shvatio da je to što oseća prema njoj takođe sveto. Kad ju je pustio, nesvesno je zario prste u travu, i sad je ustao brišući ruke.

"Istina je." Začudio se što može tako mirno da govori. Čula su mu još bila uskovitlana, ali osećao je u sebi toplinu sigurnosti. Još od prvog trenutka kad ju je ugledao kako viri u jamu gde je upao, onako optočena svetlom, izgledalo mu je da je ovaj trenutak bio predodređen.

"To bi nas oboje osramotilo, ali u ovom što osećam prema tebi nema ničeg nečasnog. Volim te, Eilan, onako kako muškarac voli ženu koja će se udati za njega."

"Kako možeš?" šapnula je, zagledana u vatru. "Ti si stranac. Do pre dve nedelje me nisi ni video. Jesi li i ti mene sanjao?"

"Više sam stranac nego što slutiš", mračno je odgovorio. "Ali dokazaću ti svoju ljubav..." Sakupio je hrabrost. "Polažem život u tvoje ruke. Ja sam Rimljanin, Eilan. Nisam sasvim slagao", brzo je dodao kad se ona trgla. "Gaven je ime koje mi je dala majka; ali moje pravo ime je Gaj Macelije Severus Silurikus, i ne stidim se svog porekla. Moja majka je bila princeza Silura, a moj otac je prefekt logora Druge legije Adiutriks. Ako me sad mrziš, pozovi stražare neka me ubiju."

Ona je porumenela, pa opet prebledela. "Nikad te ne bih izdala."

Zagledao se u nju. Moja majka jeste... Naglo je shvatio koliko je

to čudna misao, jer njegova majka svakako nije želela da umre i ostavi ga samog. Tek sada, vraćen u njen topli i slikoviti svet, počeo je da shvata koliko je bio bolan šok što je, bez nje, podvrgnut strogoj disciplini vojnog logora. Da li zato nikada nije bio u stanju da se otvori pred nekom devojkom Rimljankom ovako kao sada pred Eilan?

"Sutra moram da se vratim svojim, ali dajem ti reč da ću, ako odem odavde neditnut i ako ti to nije mrsko, časno zatražiti od tvog oca tvoju ruku!"

Osećao je udare njenog srca o svoje grudi, ali nije mogao da smisli šta bi još rekao.

"Neće mi biti mrsko, Gavene... Gaje", konačno je rekla ona. Glas joj je bio vrlo tih, ali pogled nije odvajala od njegovog. "Ali mislim da moj otac neće pristati da me da Rimljaninu, pogotovo sinu legionara. A čak i kad bi pristao, moj deda ne bi; a Sinrik..." Reči su joj prosto izletele. "Sinrik bi te ubio da je znao!"

"To možda ne bi bilo tako lako", odgovorio je Gaj, probuđenog ponosa, mada je ista pomisao i njemu padala na pamet. "Ali zar je zaista tako nemoguće? Otkako smo došli na ovo ostrvo, dosta naših oficira ženilo se Britankama iz dobrih porodica kako bi učvrstili savezništva. I ja sam, ipak, polu Britanac."

"Možda je tako", sumnjičavo je rekla, "ali ne za našu porodicu!"

"Pa, moja krv sa obe strane svakako je dobra koliko i tvoja!"

Čudno ga je pogledala, i shvatio je da to iz njega govori ponos Rimljanina. Izgleda da joj to nije bilo mrsko, ali takođe nije bila ubeđena, a još teže će mu biti da smekša njenog strogog oca.

"Nikada nisam srela nikoga ko bi mi se toliko dopao kao ti", bespomoćno je rekla, "i to za tako kratko vreme. Uopšte ne razumem", priznala je, "ali nekako mi se čini da te znam od početka sveta."

"Možda i jeste tako", rekao je Gaj gotovo šapatom. Za trenutak je bila u njegovom naručju nedužna kao devojčica. "Neki grčki filozofi veruju da se svaka duša vraća, ponovo i ponovo, dok ne ispuni svoj zadatak na zemlji, i pritom ponovo prepoznaje one koje je volela ili mrzela u drugim životima. Može biti da je neka sudbina iz prethodnih života htela da se sretnemo, Eilan." Čak i dok je govorio, sumnjao je

u to. Kako je moguće da on, Gaj Macelije Severus, tako govori nekoj ženi? Ali Eilan nije 'neka žena', branio se u sebi; nikada u životu nije bio toliko blizak sa nekim. Po prvi put otkako zna za sebe, ono što je osećao prema nekoj devojci bilo je gotovo mistično, nešto što nije znao kako da objasni.

"I druidi tako kažu", tiho je rekla ona. "Naši najveći sveštenici proveli su mnoge živote na ovom svetu, živeli su kao jeleni, lososi, medvedi, kao bi mogli da razumeju sva živa bića; a junaci čiji je život prekraćen često se ponovo rađaju. Ali za mene i tebe..." Namrštila se, i sad mu je bilo teško da je pogleda u jasne oči.

"Jednom sam pogledala u jezerce i videla sebe sa drugačijim licem, a ipak sam to bila ja. Mislim da sam tada bila sveštenica. Sad gledam u tebe, i ne vidim ni Rimljanina ni Britanca. Srce mi govori da si ti bio veliki čovek u svom narodu - kao kralj."

Gaj je porumeneo. Od ovakvih razgovora uvek mu je bilo neprijatno. "Sad nisam kralj", odgovorio je, "a ti nisi sveštenica. Želim te u ovom životu, Eilan!" Uzeo ju je za ruku. "Želim da te vidim ujutro, kad se probudim, i da spavam grleći te. Osećam kao da mi je čitavog života nešto nedostajalo i da si me ti iscelila! Da li razumeš?" Činilo mu se nemoguće da će se sutra vratiti u legiju, i da je više nikada neće videti.

Ona je neko vreme zurila u vatru, a onda se opet okrenula ka njemu. "Sanjala sam te pre nego što sam te srela", tiho je rekla. "U mojoj porodici mnogi su vidoviti, i ja ponekad vidim u snovima istinite stvari. Ali ovo nikom nisam rekla. Ti si već u središtu mog srca. Ne znam kakva sila nas je spojila, ali mislim da sam te volela i ranije."

Sagnuo se da je poljubi u dlan, a onda je drhtavo uzdahnula.

"Volim te, Gaje. Među nama postoji veza. Ali ne vidim kako možemo da budemo zajedno..."

Trebalo bi da je uzmem, sada, pomislio je Gaj, i onda bi morali da nas puste da se venčamo! Već je nameravao da je privuče bliže kad je neko prošao između njih i svetlosti. Prostor oko vatri se ispunjavao svetom. Pogled na zvezde mu je kazao da je blizu ponoć, jer mesec je bio visoko. Kako su proleteli toliki sati? Eilan je tiho uzviknula i počela da ustaje.

"Šta je bilo?" upitao ju je. "Šta se dešava?" Iz daljine su se čuli

promukli uzvici i smeh, ali raspoloženje mase oko njih bilo je vedro i mirno. Koža mu se naježila od osećanja iščekivanja.

"Psst!" šapnula je Eilan kad je ustao i stao kraj nje. "Dolazi Boginja..."

Odnekud iza kruga svetlosti oko vatri začule su se flaute, i Eilan se potpuno umirila. U iznenadnoj tišini jasno se čulo pucketanje vatre. Plamen se sada smirio i davao je nepomičan sjaj, obojen mesečinom do bledozlatne boje drugačije od svake svetlosti koju je Gaj ikada video.

Iza kruga svetlosti nešto je blesnulo. Dolazili su druidi u belim odeždama; muškarci sa lepršavim bradama, ovenčani hrastovim lišćem, i sa zlatnim ukrasima oko vrata. Obišli su oko vatri u pravcu sunčevog kretanja i stali, iščekujući. Bili su ravnomerno raspoređeni po krugu kao stražari oko logora, ali u njihovim pokretima nije bilo vojničke preciznosti na koju je Gaj navikao. Jednostavno su se zaustavili tamo gde bi trebalo da budu, baš kao zvezde.

Začula su se srebrna zvonca i napetost unutar kruga je porasla. Gaj je zažmirkao, ali nije uspeo ništa da vidi, mada se nešto kretalo, nekakva velika senka koja je išla ka njima. Trebalo mu je malo vremena da shvati kako gleda u žene, žene obučene u tamnoplavo, iste boje kao ponoćno nebo. Spustile su se u krug i oko njega, sa srebrnim ukrasima koji su pomalo svetlucali, i sa licima jedva vidljivim ispod vela.

Sada je razumeo. Ovo su sveštenice Šumske kuće, svete žene koje su izbegle silovanje na Moni. Naježio se i od prisustva tolikih druida, a sad ga je pogled na senovite prilike sveštenica ispunio užasom, i iznenadnim osećanjem sudbine. Je li njegova sudbina nekako prepletena sa sudbinom sveštenica iz Šumske kuće? Od toga mu se krv sledila i čvršće je stegao Eilan za ruku.

Poslednje tri sveštenice pošle su prema tronošcu postavljenom između vatri. U sredini je išla vitka, pomalo pognuta žena, a pored nje jedna visoka i jedna zdepastija. Obe su imale tamnu kosu i srebrne ukrase. Nisu nosile veo, i na čelu im se video tetovirani plavi polumesec. Gajeve prva pomisao bila je da bi visoka devojka bila dobar takmac u borbi, a u očima one druge osetio je nekakvo nezadovoljstvo.

Žene su zastale, i izvele su nekakav ritual sa zlatnom posudom koji nije razumeo. Potom su pomogle sveštenici da sedne na tronožac, i iznele je na vrh brdašca između vatri. Svetlucavi zvuk zvonaca dostigao je vrhunac, a onda se prekinuo.

"Deco Donina, zašto ste došli ovamo?" upitala je visoka žena, izgovarajući ime mitske pramajke svih plemena.

"Tražimo blagoslov Boginje", odgovorio je jedan druid.

"Onda je prizovite!"

Dve žene bacile su pune šake bilja u ugljeglje. Gaj je raširio nozdrve od slatkastog dima koji je odmah suknuo napolje, ispunjavajući prostor svetlucavom maglom. Bio je naviknut na tamjan, ali nikada ranije nije osetio ovako neobičan pritisak. Rado bi to objasnio promenom vremena, ali nebo je bilo vedro.

Šapat oko njega pretvorio se u mrmljanje mnogih glasova, tiho prizivanje i molbu. Ispod svega čulo se mrmljanje druida, i činilo mu se da i sama zemlja pod njegovim nogama odgovara pulsiranjem. Opet se uplašio. Pogledao je Eilan i video da je njen pogled, uzbuđen i zanesen, uperen u tri prilike između vatri.

Žena pod velom tiho je jeknula i primetio je da se njiše.

Ona je kao Sibila, pomislio je, ili kao Pitija iz Delfa o kojoj mi je pričao tutor. Nikada nije ni pomislio da će i sam videti nešto slično. Mrmljanje se pojačalo, i žena pod velom se iznenada ukočila; druge dve su se povukle. Zaustavio je dah, jer učinilo mu se da je žena postala nekako viša. Ispravila se i okrenula kao da se osvrće. Potom se tiho nasmejala i uklonila veo.

Gaj je čuo da je Vrhovna sveštenica u Vernemetonu stara, ali ova žena je blistala od lepote, i kretala se nemirnom snagom koja nije mogla da se poveže sa starošću. Sav rimski cinizam ga je napustio i u njemu se uzburkala majčina krv. Istina je - sve priče su tačne - Boginja je ovde...

"Ja sam zelena zemlja koja vas njiše i materica voda..." rekla je glasom tako tihim i zvučnim da mu se činilo kako mu govori na uvo. "Ja sam beli mesec i more zvezda. Ja sam noć iz koje se rađa prva svetlost. Ja sam majka bogova; ja sam devica; ja sam crna zmija koja guta sve. Da li me vidite? Da li me želite? Da li me prihvatate?"

"Vidimo", začulo se mrmljanje u odgovor. "Vidimo i divimo se...."

"Radujte se, jer život se nastavlja. Pevajte, igrajte, gostite se i vodite ljubav, i imaćete moj blagoslov; stoka će se množiti i usevi bujati."

"Gospo!" iznenada se prolomio ženski glas. "Odveli su mog muža u rudnike i moja deca gladuju. Šta da radim?"

"Uzeli su i mog sina!" uzviknuo je muški glas, a začuli su se i drugi. "Kada ćeš nas izbaviti od Rimljana? Kada će poleteti ratna strela?" Podigla se bura protesta i Gaj se ukočio, osećajući narastanje napetosti. Samo jedna reč od Eilan, i rastrgnuće ga na komadiće. Ali kada ju je pogledao, video je da joj oči sijaju od suza.

"Jeste li vi moja deca, kad čujete plač svoje sestre i ne pomažete joj?" Kad se Boginja okrenula, oko nje su se zatalasali tamni nabori. "Starajte se jedni o drugima! U ogromnim prostranstvima nebesa pročitala sam ime Rima, i uz njega i to da njegovo ime znači Smrt! I zaista, Rim će pasti, ali nije naše da mu mi određujemo sudbinu! Tako sam rekla, i slušajte moju reč! Setite se kruga života. Svi koji sada gube jednog dana će naći, i ono što vam je uzeto ponovo ćete steći. Pazite, donosim vam moć sa nebesa, kako bi svet mogao da se obnovi!"

Podigla je ruke pod mesečinom, i Gaju se učinilo da je svetlost postala jača, čak toliko jaka da ju je zaklonila. Sveštenice su se okupile oko nje i počele da pevaju:

Na ovo drvo drevno i sveto,
baci svoje svetlo u noći;
Otkrij lice da vidimo
Svetlost koja mora doći...

Gaj se stresao. Nikada nije ni pomislio da ženski glasovi mogu biti toliko lepi. Za trenutak kao da je čitav svet bio uronjen u tišinu; potom je Vrhovna sveštenica pružila ruke. Njene dve pomoćnice požurile su ka njoj, a istog časa su i vatre besno zaplamtele. Da li su bacili nešto u žar? Nije video - jedva da je mogao i da misli, jer su svi vikali.

"Igrajte!" podigao se nad njima glas Boginje. "Radujte se, primite moj zanos!" Za trenutak se izvila naviše, ruku pruženih kao da bi da

zagrli svet. Potom se skljkala u naručje visoke sveštenice.

Ali Gaj nije video šta se potom dešavalo, jer neko je naleteo na njega. Snažno je stegao Eilan za ruku i osetio da ga je nepoznata osoba uhvatila za drugu. Začuli su se bubnjevi i odjednom su se pokrenuli, čitav krug se kretao, i ništa više nije postojalo na svetu sem ritma bubnjeva. Dok ga je nosio ritam, za trenutak je na drugo strani kruga ugledao Sinrika i Diedu, i učinilo mu se da Diedino lice sija od suza.

Mnogo kasnije, kako mu se činilo, ples se završio i Sinrik i Dieda su ih našli, ali kada je zanos nestao, njihovo očajanje ih je sprečilo da upitaju o čemu su Gaj i Eilan našli da razgovaraju tokom Beltanske noći. Bilo je veoma kasno kad su stigli do Bendeigidove kuće, i izgleda da niko tamo nije ni pomislio da su dva para i za trenutak bila razdvojena. Gaju je bilo milo zbog toga - mnogo je bolje da zatraži Eilaninu ruku iz Deve, podržan moćima svog oca, nego da pusti druida da posumnja kako je njegov gost zaveo njegovo dete dok mu je Gaj još nadohvat ruke.

Ali da je već bio Eilanin zvanični udvarač, barem bi ga pustili da se pozdrave. Ovako je Reis objavila da je dan za veliko spremanje, i sve žene su prionule na posao. Jedino što je Reis obećala da će isporučiti njegov pažljivo sročeni pozdrav i što je za trenutak ugledao Eilaninu blistavu kosu, i to ga je održavalo kad je pošao drumom ka Devi i ka rimljanskom svetu.

6.

Macelije Severus stariji, logorski prefekt Druge legije Adiutriks u Devi, bio je čovek na pragu srednjih godina, visok i naviknut da naređuje, a umeo je da sakrije ozbiljan gnev pod maskom potpune smirenosti. Njegova blagost bila je varka. Iako krupan, nikada nije padao u vatru; govorio je mirno, gotovo kao naučnik, i oni koji ga nisu poznavali povremeno bi ga pogrešno smatrali za neefikasnog.

Ta prividna blagost bila je vredna odlika zbog položaja na kome se nalazio: logorski prefekt u Devi. Osim što je bio na stalnoj dužnosti u logoru, služio je i kao neka vrsta veze između legije i stanovništva; nije odgovarao komandantu legije, nego samo guverneru provincije, i novoosnovanom Legatusu juridikusu; ali pošto je guverner bio na terenu, u Kaledoniji, a juridikus je imao sedište u Londiniumu, to je značilo da na ovoj dalekoj ispostavi njegova reč vredi koliko građanski zakon. Na sreću, dobro je sarađivao sa komandantom legije, pod kojim je još davno služio u nekoliko pohoda, i koji je podsticao njegove napore da ispuni finansijske uslove potrebne da postigne rang pripadnika konjičkog staleža, srednje klase koja je bila osovina rimske države.

Macelije Severus je obezbeđivao snabdevanje i zalihe za čitavu legiju, upravljao je konačenjem i služio je kao oficir za vezu između stanovništva - i Rimljana i Britanaca - i vojske. Teorijski je, osim toga, zastupao interese civilnog stanovništva. Pri rekviziciji potreba za legiju, od njega se zahtevalo da pazi da narodu ostane dovoljna količina hrane i radne snage kako ne bi izbile pobune. Zato je istinska uprava zemljom Ordovika oko Deve bila više u njegovim rukama, izuzev u vreme ratova, nego u rukama komandanta legije.

Njegova kancelarija, mala i stroga, vrlo ekonomična u prostoru, nekako je uspevala da primi celodnevni protok civila i vojnog osoblja sa gomilama žalbi, zahteva i molbi. Ponekad je Macelije, koji uopšte nije bio nizak, izgledao kao da je sateran u ugao.

Već je gotovo završio sa poslom za ovo jutro. Sedeo je u nekoj vrsti stolice na sklapanje i mrštio se na komad pergamenta koji je držao u krilu, pretvarajući se da sluša punačkog i ženskastog

muškarca u togi rimskog građanina koji je neprekidno pričao već oko dvanaest minuta. Macelije je mogao da ga prekine kad poželi, ali zapravo je čuo možda svaku dvadesetu reč; čitao je spisak za snabdevanje. Bilo bi neučtivo odbiti molioca samo da bi pregledao spisak; nije ga ništa koštalo da pusti čoveka da priča dok on čita. U svakom slučaju, čuo je dovoljno da bi znao da Lucije Varulus stalno ponavlja jedno te isto sa mnogim oratorskim varijacijama.

"Svakako ne želiš da odem do legata, Macelije", svadljivo je ponavljao njegov piskavi glasić. Macelije je smotao spisak i sklonio ga, zaključivši da je dovoljno dugo slušao.

"Možeš to da učiniš ako želiš", blago je rekao, "ali sumnjam da bi te on i ovoliko saslušao, ako bi uopšte i imao vremena za tebe." Dobro je poznavao svog komandanta. "Verovatno znaš da su ovo nemirna vremena. Izvesna mala žrtvovanja..."

Čovek je napućio punačku donju usnu. "Da, svakako", rekao je, graciozno mahnuvši rukom. "Dagi moj druže, niko, baš niko nije spremniji od mene da to shvati, ali kako da vodim svoja imanja i moje bašte ako svi muškarci iz čitavog kraja odu u kulučare? Mir i udobnost rimskih građana svakako su prva briga. Zamisli, morao sam svoje baštovane za travnjak da premestim da neguju lale! Treba da vidiš na šta mi liči bašta!" žalosno je zaključio.

"Ma hajde", nemarno je rekao Macelije. "Nisam zadužen za raspored lokalnih radnika." U sebi je proklinjao senku imperatora koji je dao građanska prava Rima čak i ovakvim budalama. "Žao mi je, Lucije", rekao je - a lagao je, jer nije mu bilo nimalo žao - "ne mogu ništa da učinim za tebe."

"Oh, ali dragi moj druže, svakako ćeš morati."

"Slušaj", kratko je rekao Macelije, "goniš pogrešnog konja. Idi kod legata ako želiš, pa ćeš videti šta će ti on odgovoriti; ne verujem da će biti ni upola tako strpljiv kao ja. Dovedi robove iz Galije, ili ponudi bolje nadnice." Još bolje, pomislio je, uzmi sam motiku i skini malo tog sala. "A sad, ako me izviniš, jutros imam veoma mnogo posla." Ponovo se zagledao u svitak i diskretno se nakašljao.

Varulus je zaustio da se pobuni, ali Severus se već obratio svom sekretaru, mršavom mladiću tužnog izraza lica. "Ko je sledeći, Valerije?"

Pošto je Varulus izišao, gundajući, sekretar je uveo goniča koji je legiju snabdevao stokom. Držao je kapu u ruci i na trapavom pijačnom latinskom molio Ekselenciju za izvinjenje što ga uznemirava, ali putevi su puni razbojnika...

Macelije mu se obratio na tečnom silurskom narečju. "Govori, čoveče, šta te muči?"

Kada je domorodac izneo svoju priču, pokazalo se da je unajmljen da odvede stado do obale, a uz put ima lopova i pljačkaša, a stoka već pripada legiji, a on je siromašak koji ne može da nadoknadi gubitke koje bi mu naneli odmetnici...

Macelije je podigao ruku. "U redu", rekao je, nimalo neljubazno, "želiš vojnu pratnju. Daću ti poruku za jednog od centuriona. Postaraj se za to, Valerije." Klimnuo je sekretaru. "Daj mu poruku za Paulija Apija i reci mu da se postara za transport vojnog mesa. Nemoj, čoveče, ne izvinjavaj se, to mi je posao."

Kada je gonič izišao, morao je da odgundā. "Šta taj Paulije sebi zamišlja? Zašto je ovo moralo da stigne pred mene? Pa svaki dekurion je mogao sve da sredi!" Duboko je uzdahnio i povratio uobičajenu smirenost. "Pa, pošalji sledećeg."

Sledeći je bio Britanac po imenu Tascio, koji je došao zbog prodaje neke raži. Macelije se namrštio. "Njega neću da primim; poslednji tovar koji nam je prodao bio je potpuno truo. Ali raž nam je potrebna; žitarica ima vrlo malo. Slušaj. Ponudi varalici polovinu onoga što zatraži; a pre nego što potpišeš nalog za isplatu, dovedi pet-šest kuvara da pregledaju raž. Ako je trula ili plesniva, spali sve; od trule raži trupe dobijaju bolove u truhu. Ako je dobra, plati mu polovinu dogovorene cene, a ako se bude bunio, zapreti mu bičevanjem što je hteo da vara legiju. Sekstilije mi je rekao da se prošli put od njegove proklete raži otrovalo pet ljudi. Ako nastavi da galami, predaj ga Apijusu", nastavio je, "a ja ću poslati žalbu druidskom Savetu, i ono što će mu oni prirediti neće biti ni upola tako ljubazno. E da, ako je i ovaj tovar truo stavi ga na crnu listu i kaži mu da se više ne pojavljuje. Je li jasno?"

Valerije, žalosniji nego ikada, samo je klimnuo. Ma koliko izgledao mršav i jadan, bio je veoma efikasan u ovakvim stvarima. Kad je pošao da iziđe, Macelije je začuo njegov prigušeni, promukli glas

kako se iznenađeno diže.

"Pozdrav, mladi Severuse. Opet si se vratio?"

Odgovorio mu je dobro poznati glas. "Salve, Valerije. Hej, polako, ruka mi je još bolna! Je li mi otac tu?"

Macelije je toliko žurno ustao da je preturio stolicu. "Gaje! Dragi moj dečko, već sam počeo da brinem za tebe!" Obišao je sto i za trenutak zagrlio sina. "Šta te je toliko zadržalo?"

"Došao sam čim sam mogao", izvinjavao se Gaj.

Macelije je osetio da se mladić trgao od malo jačeg zagrljaja, pa ga je brzo pustio. "Šta ne valja? Jesi li ranjen?"

"Više ne, skoro je zacelilo. Jesi li zauzet, oče?"

Macelije se osvrnuo po malenoj kancelariji. "Nema ništa što Valerije ne bi mogao sam." Sa prebacivanjem je odmerio sinovljevu prašnjavu odeću. "Zar moraš da ideš po logoru obučen kao slobodnjak ili domorodac?"

Gaj je za trenutak stisnuo usne, kao da ga je pogodilo pominjanje domorodaca. Ali odgovorio je mirno i bez prizvuka izvinjenja. "Ovako je bezbednije putovati."

"Hmf!" Ali i Macelije je znao da je to tačno. "Pa dobro, zar nisi mogao makar da se okupaš i pristojno obučeš pre nego što si izišao pred mene?"

"Mislio sam da si možda birnuo zbog mene, oče", rekao je Gaj, "jer sam prekoračio odsustvo za nekoliko dana. S tvojom dozvolom, idem da se okupam i obučem. Ove nedelje sam se okupao samo u nekoj reci."

"Nemoj da žuriš", dobroćudnije je rekao Macelije. "Idem sa tobom." Položio je dlan na mladićevu ruku i stegao je bez reči. Iz nekog naopakog razloga, kad god bi Gaj nekuda otišao brinuo se da se neće vratiti; nije znao otkud mu to, jer momak je oduvek umeo da se snađe. Sad ga je uplašio pogled na previjenu ruku. "Reci mi odmah šta se desilo; otkud ti zavoji?"

"Pao sam u zamku za veprove", rekao je Gaj. "Jedan kolac mi se zario u rame." Njegov otac je prebledeo, i Gaj je požurio da ga umiri. "Gotovo je zacelilo; čak me ni ne boli, osim kada se udarim o nešto. Nosiću ponovo mač za šest nedelja."

"Kako...?"

"Kako sam izišao?" Momak je iskrivio lice. "Neki Britanci su me našli i lečili dok se nisam ponovo digao na noge."

Na Macelijevoj licu se videlo i ono što nije mogao da kaže. "Nadam se da si ih pristojno nagradio." Ali Gaj je shvatio šta je ovaj zapravo mislio.

"Upravo suprotno, oče, gostoprimstvo mi je vrlo plemenito ponuđeno i ja sam ga isto tako prihvatio."

"Razumem." Macelije nije dalje navaljivao. Gaj je obično bio osetljiv na svoje britansko poreklo.

U vojnom kupatilu tik izvan ograde, Macelije je seo na nisku stolicu dok su vojni poslužitelji svlačili i ribali Gaja. Pošto je poslao ličnog roba kući po čistu odeću, Macelije se zavalio u stolici pitajući se šta li je dečko sada smislio. Bilo je nečeg novog u njemu, nečeg što se nije moglo objasniti samo ranjavanjem. Za trenutak je poželeo da se nalazi u kancelariji i da se bavi pitanjima koja se mogu začas razrešiti.

Kad je izišao iz kupatila, Gaj je izgledao veoma mlad i veoma čist u kratkoj vunenoj tunici, sa vlažnom kosom ukovrdžanom oko ramena. Poslao je po roba berberina, koji mu je skratio kosu do vojnički kratke i ostrugao mu retku bradu, a za to vreme je pričao svoju avanturu. Očito je dosta izostavljao, zaključio je Macelije. Zašto Klotinije Albus nije prijavio nesreću? Za trenutak je osetio zahvalnost što je bio pošteđen neprijatnosti koje bi mu to donelo.

"Trebalo bi da ti pravi vojni lekar pregleda tu ruku", rekao je kad je priča okončana.

Gaj se pobunio. "Sasvim mi je dobro." Ali Macelije je bio uporan, i posle malo odlaganja došao je stari Manlije i odvio uredni Sinrikov zavoj, pa je čačkao i istežao i pritiskao Gaja koji je prebledelo i preznojavao se. Potom je pribrano izjavio da je ruka zalečena kao da se on starao o njoj od samog početka.

"To sam mogao i ja da ti kažem", promrmljao je mladić, izbegavajući da pogleda oca u oči. Dobro je, pomislio je ovaj, zna da sa mnom ne treba da se raspravlja...

Gaj je legao, izmožden, i posle kratkog nespretnog pokušaja da zakopča tuniku zdravom rukom potpuno je odustao, ali ipak se nasmešio kad je Macelije prišao da mu pomogne; uhvatio je oca za

ruku.

"Rekao sam ti da sam dobro, tata, matori jedan stoiče", grubo je rekao, i Macelje se opet trgao. On je pristao mladić; pitam se kakvu je to nepodopštinu sad smislio? Pa, ima i on prava na određenu količinu gluposti. Ipak, bolje da mu to ne kažem... Nakašljao se, zadovoljan što niko drugi u ovo doba dana nije bio u kupatilu.

"Pa, kakav izgovor imaš spreman što si prekoračio odsustvo, sine?"

Gaj je pogledom pokazao ruku.

"Razumem; naravno, nisi mogao putovati sa tom povredom, i razgovaraću sa Sekstilijem. Drugi put računaj na moguće nezgode. Ali ti nisi neko patricijsko štene koje može da brlja. Tvoj deda je bio seljak kraj Tarentuma, i ja sam mnogo truda uložio da bih dospao dovd. Gaje, šta bi rekao da se ne vratiš u Glevum?"

"Misliš da bi me izveli pred vojni sud zbog prekoračenja odsustva, uprkos povredi?" Toliko se uznemirio da je Macelije požurio da objasni.

"Ne, ne, nisam tako mislio. Hteo sam da kažem, da li bi voleo da dobiješ premeštaj u moje osoblje? Treba mi neko da mi pomaže, i kad sam razgovarao sa guvernerom koji je bio na proputovanju za sever on se složio da načini izuzetak i da ti dozvoli da služiš sa mnom. Vreme je da počnem da te upoznajem sa mojim vezama ovde. Provincija raste, Gaje. Inteligencija i energija mogu čoveka daleko da dovedu. Ako ja uspem da postanem pripadnik konjičkog staleža, samo jedan korak ispod plemstva, ko zna dokle bi ti mogao da doguraš!"

Video je da je Gaj još uznemiren, i upitao se trpi li njegov sin bolove. Dugo je potrajalo dok nije odgovorio. "Nikada nisam shvatio zašto si ostao u Britaniji, oče. Zar se ne bi brže uzdigao da si pristao da odeš negde drugde? Ovo je veliko carstvo."

"Britanija nije čitav svet", priznao je Macelije, "ali ja je volim." Naglo se uozbiljio. "Ponudili su mi jednom položaj juridikusa u Hispaniji. Trebalo je da ga prihvatim, makar samo tebe radi."

"Zašto u Hispaniji, oče? Zašto ne u Britaniji?" Čim je to izgovorio, Gaj je shvatio da je pogrešio. Macelije je osetio da mu se lice ukočilo.

"Imperator Klaudije bio je toliko zaposlen pokušavajući da uvede reforme kod kuće, od Senata i novca do državne religije, da nikada nije stigao da reformiše i vojne zakone", objašnjavao je Macelije, "a imperatori koji su došli posle njega izgleda da su mislili kako je on, kao zvanični osvajač Britanije, znao šta radi."

"Ne razumem, oče."

"Samo jednom sam bio u Rimu", rekao je Macelije. "A Londinium više liči na Rim kakav sam naučen da poštujem nego sam Rim, sada. Carstvo je u grdnoj zbrci, Gaje; to ne bi trebalo da te mnogo iznenadi." Namršio se, a onda se iznenada okomio na roba koji je stajao kraj njih. "Šta zijaš, donesi nam nešto da jedemo."

Kad su ostali sami, opet se obratio Gaju. "Ono što ću ti sad reći moglo bi se shvatiti i kao izdaja; kada završim, zaboravi da sam ti išta rekao, dobro? Ja kao oficir legije imam izvesne odgovornosti. Ako ikada bude bilo neke reforme, ona će morati da krene iz provincija, kao što je Britanija. Tit... ovo je opasno reći... Tit misli najbolje, ali više mu je stalo da poveća svoju popularnost nego da upravlja carstvom. Domicijan, njegov brat, manje je efikasan, ali čuo sam govorkanja da će mu možda ambicija nadržati strpljenje. Ako on postane naredni imperator, možda će nestati i ono malo moći što još imaju Senat i narod Rima. Ja bih voleo da moja porodica napreduje na stari način, vernom službom i čvrstim dostignućima, generaciju za generacijom. Pitao si me zašto sam ostao u Britaniji. Julije Klasikus je pokušao da stvori galsko carstvo pre jedva desetak godina. Pošto ga je Vespazijan zdrobio, uveo je pravilo da plaćena vojska ne može da služi u zemlji rođenja, i da se legije moraju stvarati mešanjem ljudi iz čitavog carstva. Zato mi je bilo tako teško da dobijem dozvolu da ti služiš u Britaniji, i zato bi možda bilo mudrije da smo potražili sreću u Hispaniji, ili negde drugde. Rim se najviše plaši novog ustanka pokorenih naroda..."

"Ali ti si me vaspitao da poštujem stare vrline Rima. Šta to hoćeš, oče - pošto otvoreno govorimo - i čega se plašiš?"

Macelije je pogledao glatko mladićko lice pred sobom, tražeći na njemu neki nagoveštaj čvrste snage svog oca. Bilo je neke sličnosti u obliku vilice, ali mladićev nos bio je keltski, kratak, gotovo prćast, na majku. Nikakvo čudo da je izgledao kao Britanac kad je ušao. Je

li slab, upitao se, ili je samo mlad? Kome je istinski odan?

"Haosa..." ozbiljno je odgovorio. "Bojim se da će se svet okrenuti tumbe. Bojim se da će se vratiti vreme četiri imperatora, ili Kraljice Ubice. Ti se ne sećaš, ali one godine kad si se rodio činilo nam se da se sprema smak sveta..."

"Misliš da su pobune Rima i Britanaca podjednako opasne?" radoznalo je upitao Gaj.

"Jesi li čitao Valerija Maksimusa?" iznenada ga je upitao otac. "Ako nisi, pokušaj; u našoj vojnoj biblioteci postoji nekoliko prepisa. To je skandalozna knjiga; nije trebalo ni da je napiše. Gotovo je izgubio glavu u vreme Nerona, i to me nimalo ne čudi. Počeo je da piše u vreme obogotvorenog Tiberija, ali ima nekoliko dobrih stvari o imperatorima koji su ga nasledili - recimo da su neki bili veliki kao G... pa, kao svi bogovi, i to nije izdaja - barem ne sada. Činjenica je da je čak i loš imperator bolji od građanskog rata."

"Ali, rekao si da reforma mora da potekne iz provincija..."

Macelije je iskrivio lice. Momak bar ima odlično pamćenje.

"Reforma, a ne pobuna... možda se sećaš i da sam rekao kako je danas Londinium onakav kakav je Rim bio nekad. U provincijama su preživele drevne rimske vrline, daleko od korupcije koja okružuje imperatore. Ovdašnja plemena po mnogo čemu liče na narod u kraju gde sam rođen. Ako dobiju ono najbolje od kulture Rima, možda bi Britanija mogla da postane ono što je trebalo da bude Rim."

"Jesi li se zato oženio mojom majkom?" iznenada je upitao Gaj.

Macelije ga je zapanjeno pogledao, i po ko zna koji put ugledao devojačko mršavo lice i tamnu kosu, setivši se kako je običavala da peva dok se češljala rožnatim češljem, i kako su joj teške kovrdže svetlucale crvenkastim odsjajima vatre. Moruad, Moruad... zašto si me ostavila samog?

"Možda je to bio jedan od razloga", jedva je odgovorio. "Ali možda je bio i pravi. Tada smo se nadali da ćemo združiti naša dva naroda. Ali to je bilo pre Klasikusa... i pre Boudike. Možda se to još može izvesti, ali će potrajati mnogo duže, i moraćeš da budeš veći Rimljanin od Rimljanina da bi preživeo."

"Šta si čuo?" namrštio se Gaj.

"Imperator Tit je bolestan. To mi se ne sviđa. On je još mlad.

Možda će umreti u krevetu, ali posle njega, ko zna? Ne verujem Domicijanu. Evo ti savet, sine: pokušaj da živiš ne privlačeći nikada pažnju dvora. Da li si ambiciozan?"

"Bogovi saklonite", rekao je Gaj.

Ali Macelije je primetio ponos u njegovom pogledu. Pa, ambicija nije loša za mladog čoveka, ako se dobro usmeri. Kratko se nasmejao. "U svakom slučaju, vreme je da načinimo naredni korak u podizanju porodice. Ništa što bi smetalo imperatoru... ali tebi je sad, koliko ono, devetnaest godina? Vreme je da se oženiš."

"Za nekoliko nedelja ću napuniti dvadeset, oče", sumnjičavo je rekao Gaj. "Imaš li nekoga na umu?"

"Pretpostavljam da znaš da Klotinije - da, matora stenica - ima kći..." počeo je Macelije, ali ga je Gaj prekinuo smehom.

"Bogovi saklonite. Morao sam da je silom teram iz svoje postelje dok sam tamo bio gost."

"Klotinije će biti veliki čovek u ovoj provinciji, makar da je Britanac. Da si se namerio na njegovu kći, rado bih pristao, ali ako je tako nepristojna, ne dolazi u obzir. Moj otac je bio samo plebejac, ali je mogao da nabroji sve svoje pretke. Porodična čast nas obavezuje da naši sinovi budu zaista naši."

Podigao je pogled kad se na vratima pojavio rob sa poslužavnikom punim tvrdih biskvita i vinom. Nasuo je, dodao čašu Gaju, i sam dobro otpio pre nego što je nastavio.

"Postoji ideja koja će ti se verovatno više dopasti. Možda se ne sećaš, ali kada si bio dete sklopljen je neobavezan dogovor koji se ticao tebe i kćeri mog starog prijatelja. On je sada prokurator. Licinije."

"Oče", brzo je rekao Gaj, "jesi li govorio s njim u poslednje vreme? Nadam se da stvari nisu otišle predaleko..."

Macelije je začkiljio u njega. "Zašto? Postoji neka druga devojka koju si poželeo? To neće ići, da znaš. Brak je društveni i ekonomski savez. Pusti da te ja vodim, sine, te romantične veze ne traju dugo." Primetio je da mu je sin pocrveneo.

Gaj je oprezno otpio još jedan gutljaj vina. "Postoji devojka, ali nisam je poželeo. Ponudio sam joj brak", mirno je rekao.

"Šta? Ko je ona?" dreknuo je Macelije i nagnuo se ka sinu.

"Kći Bendeigidova."

Macelije je spustio čašu uz glasan tresak.

"Nemoguće. On je prognanik, i ako ne grešim, takođe i druid. Iz dobre je porodice, i ne bih mogao da kažem ništa loše o devojci pošto je iz njegovog roda, ali to samo pogoršava stvari. Takvi brakovi..."

"Ti si sklopio upravo takav brak", prekinuo ga je Gaj.

"I to umalo nije uništilo karijeru! Tvoja devojka je možda divna žena kao i tvoja majka, ali u porodici je sasvim dovoljna jedna greška takve vrste", uzviknuo je Macelije. Oprosti mi, Moruad, jecalo je njegovo srce. Voleo sam te, ali moram da spasem našeg sina.

"Stvari su tada bile drugačije", nastavio je nešto smirenije. "Od Boudikine pobune, takva veza sa bilo kojom sem najodanijih britanskih porodica predstavljala bi katastrofu. Pogotovo ti moraš da budeš oprezan, baš zato što si sin svoje majke. Zar misliš da sam izdržao trideset godina u legijama samo da bih video kako ti to sve odbacuješ?" Usuo je sebi još vina i iskapio ga.

"Ne postoji granica svemu što bi mogao da postigneš ako stekneš prave veze, a prokuratorova kći je prava premija. Porodica je, na kraju krajeva, u srodstvu sa Julijancima. U međuvremenu, ako si raspoložen za romantičnu avanturu, ima dosta robinja i slobodnjakinja; drži se podalje od Britanki." Prostrelio je sina pogledom.

"Eilan je drugačija - ja je volim."

"Ta tvoja Eilan je kći druida! Jednom je već optužen da je podsticao pobunu u Auksiliji. Nisu mogli da dokažu, pa su ga prognali; imao je sreće što nije obešen ili raspet. Ne smeš ni na koji način doći u dodir sa njegovom porodicom. Da nije ona trudna?"

"Eilan je nevinna kao Vestalke", kruto je rekao Gaj.

"Hmf; ne bih se kladio; oni ne gledaju na te stvari isto kao mi", primetio je Macelije. Kad je video da se Gaj smračio, požurio je da nastavi. "Ne gledaj me tako - ne sumnjam u tebe. Ali ako je devojka čedna, još gore po tebe ako se zagreješ za nju. Shvati, momče, nije ona za tebe."

"To njen otac treba da odluči", planuo je Gaj, "a ne ti!"

Macelije je zastenjao. "Slušaj me dobro, njen otac će o vašoj vezi

misлити isto što i ja, znaće da bi to bila propast za oboje. Zaboravi je i počni da misliš na neku dobru devojkę Rimljankę. Ovde imam dovoljno dobar položaj da ti isprosim koju god odabereš."

"Pod uslovom da se zove Julija Licinija", gorko je rekao Gaj. "Šta ako Licinijeva kći ne želi muža koji je polu Britanac?"

Macelije je slegnuo ramenima. "Suta ću pisati Liciniju. Ako je ona valjana devojkę Rimljankę, smatraće da je brak deo njenih obaveza prema porodici i carstvu. Ali oženićemo te pre nego što nas sve osramotiš."

Gaj je tvrdoglavo odmahnuo glavom. "To ćemo tek videti. Ako je Bendeigid voljan da mi da svoju kći, oženiću se sa Eilan. Obavezuje me čast."

"Ne; ne dolazi u obzir", rekao je Macelije. "Osim toga, ako išta znam o Bendeigidu, on će reagovati isto kao ja." Prokletstvo, pomislio je, problem je upravo u tome što on suviše liči na mene. Zar misli da ću popustiti? Mladić možda misli da ga otac nije razumeo - mlad svet uvek misli da su jedini koji su se ikada zaljubili - ali činjenica je bila da ga Macelije suviše dobro razume. Moruad je bila vatra u njegovoj krvi, ali nikada nije bila srećna, zatočena među kamenim zidovima. Žene Rimljanke su joj se podsmevale, a njen narod ju je proklinjao. Neće dozvoliti da njegov sin živi sa bolom saznanja da je i sam doneo samo tugu ženi koju obožava.

Macelijeve premije od pohoda bile su dobro uložene, i bio je dovoljno bogat da udobno živi kad se penzioniše, ali nije bilo dovoljno i za Gaja ukoliko sam ne napravi karijeru. Ako dozvoli da Moruadin sin odbaci svoju budućnost, time bi pokazao nepoštovanje prema Moruad.

"Oče", nastavio je Gaj, glasom kakav Macelije nikad nije čuo od njega, "ja volim Eilan; ona je jedina žena kojom ću se ikada oženiti. A ako njen otac ne pristane da mi je da, Rim nije čitav svet, samo da znaš."

Macelije ga je prostrelio pogledom. "Nisi imao prava da se tako obavezuješ. Brak je porodično pitanje; ako zatražim njenu ruku za tebe, to bi bilo protiv svih mojih ubeđenja."

"Ali učinićeš to?" navaljivao je Gaj, i Macelije je morao da omekša.

"Ne možeš ubediti budalu da se mane gluposti; mogu da pišem Bendeigidu. Ali kada te odbije, nećemo više govoriti o tome. Tada ću pisati Liciniju, i oženiću te pre nove godine."

Trebalo bi odati poštovanje starim danima, pomislio je, kada su očevi posedovali život i smrt čak i odraslih sinova. Takav zakon je još važio - ukoliko ikome može da koristi; već stotinama godina se nijedan otac nije pozvao na njega, i suviše dobro je poznavao sbe da bi i pomislio da on bude prvi. Ali neće ni morati. Eilanin otac će izvršiti udarac mnogo efikasnije od njega.

7.

U danima posle Gajevog odlaska, blistavo sunce Beltana sakrilo se iza kišnih oblaka, kao da je leto odlučilo da uopšte ne dođe. Eilan se vukla po kući kao duh. Proticali su dani, a od Gaja ni reči. Pre nego što je otišla u Šumsku kuću, Dieda joj je rekla da je trebalo da legne sa Gajem. Da li bi je tada lakše ili teže zaboravio?

Uostalom, velike svečanosti postoje same za sebe. Ta noć koju su proveli sedeći, zagledani u vatre, činila joj se kao san sa Drugog sveta. U vreme kada se otvaraju vrata između svetova sve se čini mogućim - čak i brak između druidske kćeri i rimskog oficira. Ali sada, okružena poznatim slikama i zvucima svog doma, počela je da sumnja u sebe, u svoju ljubav, a najviše u Gavena - ili Gaja, jer pretpostavljala je da treba tako da ga zove.

Najgore je bilo to što joj se činilo da niko ne primećuje njen bol. Mairi je rešila da se vrati svojoj kući i da tamo čeka muževljev povratak, a Reis je bila zauzeta mnogim poslovima koje donosi leto. Mogla bi se poveriti Diedi, ali ova je otišla u Šumsku kuću, gde je sigurno okupirana svojim tugama i žaljenjima. Nebesa su plakala, Eilanino srce plakalo je s njima, a izgleda da nikome nije bilo stalo do toga.

Konačno je došao dan kada je otac poslao po nju. Sedeo je kraj ognjišta u trpezariji - sada je u njemu bio samo pepeo, jer mada je nebo bilo sivo i oblačno bilo je dovoljno toplo i vatra im nije bila potrebna. Umesto uobičajenog strogog lica, imao je neobičan izraz mešavine ljutnje i iznenađenja. "Eilan", tiho je rekao, "smatram da treba da ti kažem ovo; upravo sam dobio bračnu ponudu za tebe."

Gaj, smesta je pomislila. Pogrešno sam sumnjala u njega!

"Ali, naravno, o takvoj ponudi se ne može ni razmišljati. Koliko znaš o onom mladiću koji je rekao da se zove Gaven?"

"Kako to misliš?" Sigurno je mogao da čuje njeno srce, toliko je glasno tuklo.

"Da li ti je rekao svoje pravo ime? Da li ti je rekao da je njegov otac Macelije Severus, prefekt u logoru Deva?"

Sada je ispod Bendeigidove blagosti prepoznala bes, i borila se

da obuzda drhtanje; ali klimnula je.

"Onda te bar nije lagao." Otac je uzdahnuo. "Ali moraš ga istisnuti iz svojih misli, kćeri. Ti nisi još dorašla za brak..."

Podigla je glavu da se pobuni. Kako to da nije pomislila da je mnogo verovatnije da se otac protivi, nego je sumnjala u Gaja?

"Mogu da čekam", šapnula je, ne usuđujući se da podigne pogled.

Otac je nastavio. "Nisam navikao da budem tiranin prema svojoj deci, Eilan; istinu rečeno, bio sam suviše popustljiv prema tebi. Da me se plašiš, ne bi tako govorila. Ali ovo ne može biti, kćeri - ne, sačekaj", naredio je, "imam još nešto da ti kažem."

"O čemu to?" uzviknula je Eilan, otrgavši ruku kad je pokušao da je uhvati. "Odbio si ga, zar ne?"

"Hoću da shvatiš zašto." Glas mu je ponovo postao blag. "Ne zameram ništa mladiću, i da je jedan od naših, rado bih mu te dao. Ali ulje se ne meša sa vodom, niti olovo sa srebrom, niti Rimljani sa Britancima."

"On je samo napola Rimljanin", pobunila se. "Majka mu je bila iz plemena Silura. Dok je bio ovde, izgledao je sasvim kao Britanac."

Otac je odmahnuo glavom. "To samo pogoršava stvari. On je kopilan iz braka - za mene je to nezakonit brak - sin izdajice, jer Siluri su bili izdajice čak i pre nego što su Rimljani došli preko mora, krali su nam stoku i zalazili u naša lovišta. Bilo bi još gluplje i pomisliti da se udaš za sina naših drevnih neprijatelja. Razgovarao sam sa Ardanosom i mada je on govorio da bi iz toga mogao da se izrodi mir, kao da si ti kći neke naše kraljice a on sin samog Cezara, ja znam da to ne može biti."

Eilan je raširila oči od pomisli da je Vrhovni druid, baš on od svih ljudi, držao njenu stranu. Ali otac je govorio dalje.

"Po tonu pisma mi se čini da se Maceliju Severusu cela stvar ne sviđa ništa više nego meni. U takvom braku oboje ne bi stekli ništa sem pokidanih veza. Ako je Gaj spreman da zaboravi Rim zbog tebe, onda ga ne želim u svom rodu. A ako se bude držao svojih, onda ćeš ti biti izgnanik iz svog naroda, a neću da to doživiš."

Eilan nije podizala pogled. "Za njega bih to podnela", rekla je jedva čujno.

"Da, ovako opsednuta, verovatno i bi", oštro je rekao otac. "Mladi su uvek spremni da idu protiv čitavog sveta. Ali naša krv nije krv izdajica, Eilan. I svakog trenutka koji bi provela sa njim, izdajući svoj rod, gavranovi bi ti krišom ključali srce." Glas mu je opet postao blag. "Osim toga, ne samo ti, nego i svi naši rođaci morali bi da podnesu taj teret. Eilan, moraš razumeti; ne zameram ništa Gavenu; on je bio gost moje kuće, i bilo bi nepravedno reći da je lagao jer ga niko nije upitao za pravo ime. Ako nešto treba da mu zamerim, onda je to što je krišom pokušavao da te okrene protiv tvog roda."

Eilan je opet jedva čujno progovorila. "On se ponašao časno i otvoreno i sa mnom i sa tobom."

"Jesam li sumnjao u to? Ali onaj ko pita mora da podnese odgovor. Pošteno i časno su tražili od mene tvoju ruku; pošteno i otvoreno sam ih odbio. I to je kraj svemu tome."

"Neko manje častan", rekla je Eilan prigušenim glasom, "možda bi se poneo prema meni tako da bi jedva dočekao da me se otarasiš."

Očevo lice je pocrnelo od gneva i prvi put u životu ga se uplašila. Povukao ju je prema sebi i udario je - mada ne grubo - preko usta.

"Ni reči", rekao je. "Ni reči! Da sam te češće tukao dok si bila mala, sada ne bih morao da te udarim zbog tih besramnih reči."

Eilan se skljkala na klupu kad ju je pustio; da je tako govorio sa njom pre deset dana, rasplakala bi se; sada joj se činilo da je više ništa ne može naterati da pusti ijednu suzu.

"Dok sam ja živ", nastavio je otac, "nećeš se udati za Rimljanina; a nećeš ni potom ako bude po mome. A ako mi kažeš da su stvari otišle tako daleko da se moraš udati za tog pola Rimljanina pola izdajicu, ili da ćeš mi roditi kopilana koji će me zvati dedom, niko živi uzduž i popreko Britanije ne bi mi zamerialo da te udavim sopstvenim rukama. Poštediti me tog crvenjenja, kćeri, malopre nisi bila nimalo stidljiva!"

Eilan bi radije razgovarala sa ocem stojeći, ali kolena su joj toliko drhtala da nije mogla da ustane. "Zar zaista tako loše misliš o meni?"

"Nisam ja to prvi pomenuo", uzvratio je otac. Potom mu je glas ponovo postao blag. "Dete, dete, govorio sam obuzet besom", priznao je. "Ti si dobra devojka, prava moja kći, i molim te za

oproštaj. A sad je dosta priče. Sutra putuješ na sever; tvojoj sestri Mairi će trebati pomoć ženske ruke, jer uskoro će roditi, a u ovo doba godine tvoja majka ne može da pođe. Sada je već sasvim verovatno da su Rimljani zarobili njenog muža Rodrija kada je pošao za kulučarima. Čak i da je sve ispalo drugačije, ovo svakako ne bi bio dobar trenutak da mi ponudiš Rimljanina za zeta."

Eilan je tupo klimnula. Bendeigid ju je zagrljio. "Mudriji sam i stariji od tebe, Eilan. Mladi misle samo na sebe. Zar misliš da nisam video kako patiš? Mislio sam da ti nedostaje Diedo, ali najviše se ljutim na to polurimljansko kopile što ti je zadao toliki bol."

Klimnula je, ukočena u njegovom zagrljaju, zadubljena u svoje misli. Rekao je da bi joj gavrani kljuvali srce kad bi se udala za Gaju, i mislila je da je to samo poetska figura. Ali sada je shvatila da joj je rekao živu istinu, jer bol koji je osećala u srcu bio je oštar kao da ga zaista ubadaju oštri kljunovi.

Otac je osetio njen otpor. "Tvoja majka je rekla istinu kad je kazala da si predugo neudata. Ove zime ću ti potražiti muža. Nekoga od našeg naroda."

Eilan se otrgla od njega, usplamtelog pogleda. "Nemam drugog izbora do da ti se pokorim", gorko je rekla, "ali ako ne mogu da se udam za koga želim, neću se udati ni za koga na licu zemaljskom."

"Kako hoćeš", mračno je rekao on. "Neću pokušavati da te prisilim. Ali Senaru ću obreći pre nego što začješlja kose kao devojka. Neću da se upuštam u ovakve borbe sa još jednom kćeri!"

Kiša je padala danima, reke i potoci su nabujali i izlili se preko njiva, puteva i staza. Vreme Mairinog porođaja se primicalo, ali sudbina njenog muža i dalje se nije znala. Priznala je da bi možda bilo bolje da je ostala pod očevim krovom do rođenja deteta, ali po takvom vremenu bilo bi mnogo opasnije putovati nego ostati kod kuće. I tako je Eilan otputovala kod sestre, u pratnji dvojice očevih ljudi.

Mada je noću još mislila na Gaju i plakala, bilo joj je drago što je došla. Ovde je bila od koristi; njenoj sestri je nedostajao neko za razgovor, a mali sestrić je bio nervozan i zbunjen jer je mati prestala da ga doji, a otac mu je nestao. Mairi je sada bila suviše nespretna

da bi ga mnogo pazila; ali Eilan je imala dovoljno strpljenja da satima sedi i da ga hrani koštanom kašikom, i da se igra sa njim sve dok ne počne ponovo da se smeje.

Kako je kiša nastavljala da pada, Eilan se povremeno pitala hoće li biti primorana da sama pomogne sestri da rodi. No, Mairi je već pozvala u pomoć sveštenicu. "Sve žene iz Šumske kuće znaju to da rade, sestro", rekla joj je Mairi, trljajući krsta koja su je sada neprekidno bolela. "Ne treba da se plašiš." To joj je bilo četvrto veče kod sestre, i počela je da se oseća kao kod kuće.

"Zar ne bi bilo divno da nam pošalju Diedu?"

"Ona je nova u Šumskoj kući i tokom prve godine ne sme da izlazi. Obećali su mi da će poslati sveštenicu najbližu Lianoni, ženu iz Hibernije po imenu Kaileja." Govorila je takvim glasom da je Eilan pomislila da joj se ta žena ne dopada, ali smatrala je da je bolje da ne pita.

Tri dana kasnije stigla je i Kaileja; bila je visoka, umotana u šalove i marame iz kojih su joj virili samo oči i teška, crna kosa. U poređenju sa kosom i obrvama koža joj je izgledala mlečno bela, ali oči su joj bile plave. Dok se oslobađala odeće, promena vetra podigla je oblak dima sa ognjišta i sveštenica je počela da kašlje. Eilan je požurila da ispuni pehar pivom i da ga ćutke ponudi.

Sveštenica je odgovorila tihim glasom. "Hvala ti, dete, ali nije mi dozvoljeno; ako bih mogla da dobijem malo vode..."

"Naravno", promrmljala je Eilan, pocrvenevši, i žurno prišla vratima da zahvati vode iz kofe. "Ili da donesem sa izvora svežu..."

"Ne, ova je sasvim dobra", rekla je sveštenica, uzela pehar i iskapila ga. "Hvala ti. Ali ko je trudna žena? Ti si gotovo još dete."

"Mairi će roditi bebu", promrmljala je Eilan. "Ja sam Eilan, srednja kći Bendeigidova. Imamo još jednu sestru, Senaru, njoj je tek devet godina."

"Moje ime je Kaileja."

"Videla sam te na Beltan, ali nisam ti znala ime. Mislila sam da će Lianonina pomoćnica biti..." plašljivo je zastala.

Kaileja je dovršila rečenicu umesto nje. "Starija? Dostojanstvenija? Živim sa Lianon otkako me je dovela sa zapadnih obala, iz Eriua. Bilo mi je oko četrnaest godina kad smo došle u

Šumsku kuću, a u njoj boravim već šesnaest godina."

"Poznaješ li moju rođaku Diedu?"

"Svakako, ali ona obitava sa devojkama; ima nas mnogo, i nismo sve u istom redu. Sad kad te vidim, jasno mi je - ali to ćemo kasnije. Sad bih da razgovaram sa tvojom sestrom."

Eilan ju je odvela do Mairi, koja se sad već veoma teško kretala, i povukla se da ih ostavi nasamo. Jedva je čula tihi razgovor dok je Kaileja naširoko ispitivala Mairi. Bilo je nečeg umirujućeg u tihom tonu svešteničinog glasa.

Eilan je videla kako na Mairinom licu popušta napetost, i prvi put je shvatila da se njena sestra plašila. Nije se ni trгла kad je Kaileja počela svojim dugim prstima da joj pritiska trbuh. Kad je završila, Mairi je ponovo legla uz uzdah.

"Mislim da se beba neće roditi danas, a možda ni sutra. Odmaraj se, curo, trebaće ti snaga kad dođe vreme", umirujuće je rekla Kaileja.

Kad je Mairi ponovo legla, Kaileja se pridružila Eilan kraj ognjišta. "Je li istina da joj je muž nestao?" poluglasno je upitala.

"Plašimo se da su ga zarobili Rimljani", odgovorila je Eilan. "Otac me je upozorio da to ne kažem Mairi."

Kaileja se za trenutak zagledala nekako unutra. "I nemoj, jer se bojim da ga više neće videti."

Eilan ju je užasnuto pogledala. "Čula si nešto?"

"Videla sam znake, i nisu govorili dobro."

"Sirota moja Mairi. Kako ćemo joj reći?"

"Zasad ne govori ništa", posavetovala ju je Kaileja. "Reći ću joj ja kad se beba rodi, jer tada će imati razloga da živi, zbog dece."

Eilan je uzdrhtala, jer volela je Mairi i činilo joj se da sveštenica govori o smrti isto kao i o životu, ne osećajući nikakvo žaljenje. Ali pretpostavljala je da jednoj sveštenici život i smrt znače nešto sasvim drugo nego njoj.

"Nadam se da ima muške srodnike da se postaraju za nasledstvo njene dece", nastavila je Kaileja.

"Moj otac nema sinove", rekla je Eilan. "Ali Sinrik će joj biti kao brat ako ustreba."

"Zar on nije sin Bendeigidov?"

"Samo usvojeni sin; zajedno smo odrasli; oduvek je veoma voleo Mairi. Sada je otišao nekuda na sever."

"Čula sam za tog Sinrika", rekla je Kaileja, i Eilan se upitala koliko sveštenica zapravo zna. "A tvojoj sestri će zaista biti potrebna pomoć."

Te noći je sa zapada stigla nova oluja. Eilan se probudila usred noći i slušala je kako zavija oko kuće kao divlja životinja; kad je svanulo, drveće se još povijalo pod vetrom. Iako je nekoliko šindri palo sa krova, kuća od naboja je samo stenjala i drhtala pod svakim novim naletom vetra, dok bi neka čvršća građevina možda i pala. Kiša je neprekidno lila, ali Kaileja je izgleda bila zadovoljna zbog toga.

"Priča se o pljačkašima sa obale", rekla je kad je Eilan upitala zašto. "Ako putevi budu poplavljeni, neće moći da zađu ovako duboko u kopno."

"Pljačkaši?" uplašeno je ponovila Mairi. No, Kaileja nije ništa ponavljala, i rekla je samo da imenovanje zla često samo privlači to isto. Do predvečerja je vetar uglavnom jenjao, ali kiša je i dalje pljuštala, obavivši svet zvukom vode, izvora i prepunih cisterni. Na sreću, imali su lepu količinu drveta iscepanog i poslaganog u šupi kraj kuće, pa su potpalile vatru a Kaileja je otpakovala mali muzički instrument koji je nosila povijen kao dete. Eilan nikada nije videla ženu da svira harfu; nju su kao dete tukli što je dirala dedinu.

"Da, tačno je, među nama ima i žena bardova", rekla je Kaileja, "ali ja sviram samo za svoje zadovoljstvo. Mislim da će Diedo postati bard."

"To me ne čudi", pomalo zavidljivo je rekla Eilan. "Ona divno peva."

"Zavidiš joj, dete? Ima i drugih darova sem muzike, da znaš." Sveštenica se zamišljeno namrštila na Eilan, a onda kao da se odlučila. "Zar nisi znala da je odabrana greškom, umesto tebe?"

Eilan je zurila u nju, prisećajući se koliko se puta kao dete igrala sveštenice, i vizije koju je imala dok se Lianonin ogrtač spuštao preko Diede.

"Zar nikad nisi pomislila na to, malena?"

Eilan nije odgovorila. Naravno da je odavno sanjala o tome, ali onda je upoznala Gaja. Kako da postane sveštenica ako je sposobna za toliku ljubav prema muškarcu?

"Pa, nema potrebe da se sada donosi odluka", nasmešila se Kaileja. "Pričaćemo neki drugi put."

Eilan je i dalje zurila u nju, i iznenada je ugledala njih dve zajedno, kako podižu ruke pozdravljajući mesec. Ali iako ih je tačno poznala, iznenađeno je shvatila da Kailejina kosa nije crna, već riđa, da su im lica slična kao u sestara, i da je njeno lice isto kao ono koje je videla u jezercu u šumi. Sestre... i više nego sestre. Žene, i više nego žene... Reči su doprle do nje odnekud van sećanja.

Potom se zaprepašćeno prisetila da nije razgovarala sa Kailejom sve do juče. Ali kao i sa Gajem, iznenada joj se činilo da poznaje sveštenicu još od početka sveta.

Kaileja je već dugo svirala kada je Mairi naglo ustala i kriknula, zagledana u mokru mrlju koja joj se širila preko haljine. Iznenađeno su je pogledale.

"Vodenjak ti je već pukao?" upitala je sveštenica. "Pa, mila, bebe dolaze kad požele, a ne kad nama odgovara; bolje da te smestimo u krevet. Eilan, idi nađi pastira i traži da nam unese još drva za ognjište. Potom podstakni vatru, napuni kazan vodom i neka proključa. Trebaće nam čaj za Mairi pre nego što sve bude gotovo, a trebaće i nama."

Kao što je Kaileja svakako i očekivala, konkretan zadatak je smirio devojkju. "Je li ti sad bolje?" upitala je sveštenica kad se Eilan vratila. "Često sam viđala koliko je pogrešno pustiti žene koje nisu rađale decu da prisustvuju porođaju; to ih samo preplaši. Ali ako ćeš nam se pridružiti u Šumskoj kući, pre ili kasnije ćeš morati da naučiš."

Eilan je progutala knedlu i klimnula, rešena da opravda Kailejino poverenje. Tokom prvih sat ili dva Mairi je dremala između trudova, probudivši se samo nekoliko puta sa uzvikom, gotovo kao da sanja. Eilan je dremala na klupi kraj vatre; kad je Kaileja prišla da je probudi, bila je mrkla noć i kiša je gotovo stala.

"Hodi sada, bićeš mi potrebna; podstakni vatru i napravi Mairi čaj

od kupinovog lista. Ne znam koliko će ovo trajati, i biće mi potrebna tvoja pomoć."

Kad je čaj bio gotov, Kaileja se nagnula nad Mairi, koja se nemirno trzala, i prinela šolju njenim usnama. "Evo, popij ovo. Osećaćeš se snažnijom."

No, trenutak kasnije Mairi je odmahнула glavom, a lice joj se zgrčilo i pocrvenelo.

"Neće biti još dugo, mila", ohrabrila ju je Kaileja. "Nemoj sad pokušavati da sedneš."

Kad se Mairi posle kontrakcije opustila, dahćući, Kaileja je počela tiho da izdaje uputstva. "Eilan, obriši joj lice vodom dok ja sve pripremim." Prišla je vatri i odatle se obratila Mairi. "Pogledaj, imam spremne pivoje za malecku, i uskoro ćeš je imati u rukama. Ili misliš da će opet biti sin, lep kao ovaj što ga već imaš?"

"Svejedno mi je", stenjala je Mairi. "Samo hoću - da se završi - ahhh - hoće li još dugo?"

"Neće, neće. Samo još malo, Mairi, i držaćeš dete u naručju... e, tako je, samo još malo... novi počinje čim se prvi završi; znam da je teško, ali to znači da će beba utoliko brže izići..."

Eilan je bila gotovo ukočena od straha. Mairi više nije ličila na sebe. Lice joj je bilo crveno i oteklo, vrištala je kao da ni ne zna šta čini. Potom je počela da dahće, izvivši leđa i odgurujući se nogama o ogradu kreveta.

"Ne mogu... oh, ne mogu", zajecala je promuklo, ali Kaileja ju je i dalje hrabrila. Eilani se činilo da porođaj traje čitavu večnost, ali sunce jedva da je zašlo.

Potom se Kailejin ton izmenio. "Mislim da smo sada spremni. Uhvati je za ruke, Eilan; ne, ne tako - neka te drži za doručja. Mairi, napni se sad još jednom. Znam da si umorna, dete, ali uskoro će sve biti gotovo. Diši - tako je, diši duboko, i opusti se. Evo, evo, gledaj!" Mairi se skljkala, a sveštenica se uspravila držeći nešto, neverovatno crveno i sićušno, što joj se trzalo u rukama uz tiho cviljenje. "Gledaj, Mairi, rodila si divnu malu kći."

Mairino crveno lice se opustilo i sinulo od blaženog osmeha kad joj je Kaileja položila novorođenče na trbuh.

"Oh, Gospo", uzdahnula je sveštenica, zagledana u njih dve. "Ni

ne pamtim više koliko sam puta ovo videla, i uvek mi je kao čudo!" Cviljenje se pretvorilo u oštar krik, i Mairi se nasmejala.

"O, Kaileja, tako je divna, tako je divna..."

Sveštenica je brzim i veštima pokretima preseklala pupčanik i oprala dete. Kada je Mairi krenula da izbacuje posteljicu, Kaileja je predala bebu Eilan.

Činilo joj se nemogućim da ljudsko biće bude tako krhko; prsti na rukama i nogama bili su mu tanušni, a glava pokrivena tamnim paperjem. Kad je Mairi, iscrpljena, zaspala, Kaileja je stavila bebi oko vrata metalnu amajliju i počela da je povija.

"Sada je ne mogu ukrasti vilenjaci, a gledale smo je svakog trenutka otkako se rodila, pa znamo da nije zamenjena", rekla je Kaileja. "Ali čak ni Dobri Narod ne bi izišao po ovakvoj kiši. I eto vidiš, čak i od ovakvog potopa ispadne nešto dobro."

Kaileja je protegnula bolna neđa, shvativši da je crvenkasto sunce provirilo kroz oblake, prvi put posle mnogo dana.

Beba je bila duga i krhka. Kad joj se kosa malo prosušila, pokazalo se da će biti crvenkasta.

"Izgleda tako nežna - hoće li preživeti?" upitala je Eilan.

"Ne vidim zašto ne bi", odgovorila je Kaileja. "Bila je prava milost bogova što nismo sinoć pošle odavde. Mislila sam da bi bilo bezbednije skloniti se u Šumsku kuću; a tada bi se beba rodila pod nekim drvetom ili nasred polja, i moglo se desiti da izgubimo i majku i dete. Moj Vid nije uvek tačan."

Sveštenica se sa uzdahom spustila na klupu kraj vatre. "Eto, već je opet svanulo; nikakvo čudo što sam umorna. A dečko će se sigurno brzo probuditi, pa ćemo mu pokazati novu sestricu."

Eilan je još držala bebu, ali kad ju je Kaileja pogledala kao da je između njih pao veo, nalik na dašak hladne magle sa Drugog sveta. Dok se kovitlala, Kaileja je osetila da joj kosti ispunjava strašna tuga; iznenada je ugledala jednu stariju Eilan, u plavoj odeždi Šumske kuće, sa plavo tetoviranim polumesecom na čelu, znakom sveštenice. U rukama je držala detence; a u njenim očima Kaileja je ugledala toliku tugu da joj se srce cepalo.

Kaileja je zadrhtala, potresena tolikim bolom, i pokušala da zadrži suze. Kada je ponovo pogledala, devojkica ju je začuđeno gledala.

Sveštenica je nehotice priskočila i gotovo joj otela Mairino dete, koje je tiho zacvilelo i nastavilo da spava.

"Šta se desilo?" upitala je Eilan. "Zašto si me tako gledala?"

"Promaja", promrmljala je Kaileja. "Obe bismo se smrzle." Ali obe su videle da žišci mirno gore. Moj Vid ne govori uvek istinu, rekla je u sebi, ne uvek...

Odmahnula je glavom. "Nadajmo se da su potoci i dalje nabujali", rekla je. Čak i pomisao na razbojнике bila je dobrodošla da joj odvрати misli od one slike.

"Zašto to govoriš, Kaileja? Moj otac će sigurno želeti da što pre dođe, i moja majka, da vide novo unuče. Pogotovo ako je, kao što kažeš, Mairi sad udovica..."

Kaileja se trгла. "Zar sam tako rekla? Pa, vreme će svakako biti onakvo kakvo će biti; nikad nisam čula da je čak i Vrhovni druid mogao da prizove sunce ili kišu po volji. Ali stalno mislim da tvoji rođaci nisu jedini koji bi išli putevima. Hajde", dodala je, "beba mora da se vrati mami." Pošla je ka Mairinom krevetu, noseći u naručju povijeno dete.

8.

Kiša je nad rimljanskim logorom u Devi padala izluđujuće uporno. Ljudi su čučali u barakama, kockali se i popravljali opremu, ili su se probijali do vinarije da provedu popodne u piću. Usred opšte vlage Macelije je poslao po svog sina.

"Ti poznaješ zapadne krajeve", počeo je. "Šta misliš, možeš li da povedeš patrolu mimo puteva do Bendeigidove kuće?"

Gaj se ukočio, puštajući da mu kiša kaplje sa nauljenog kožnog ogrtača po popločanom podu. "Da, oče, ali..."

Macelije je pogodio unapred njegove misli. "Ne predlažem da špijuniraš prijateljsku kuću, dečache, ali u okolini Segotinuma su primećeni razbojnici iz Hibernije. Ako se provuku pored patrola, biće ugrožene sve britanske porodice u čitavoj oblasti. Ovo činim za njihovo dobro, mada bi Britanci verovatno mislili drugačije. Kad već moram da pošaljem odred da vidi šta se dešava, bolje da ga predvodi prijatelj a ne neko ko mrzi Kelte, ili neki idiot upravo pristigao iz Rima koji misli da Britanci još boje lica u plavo..."

Gaj je osetio da je pocrveneo. Mrzeo je način na koji je otac još umeo da ga natera da se oseća kao dete.

"Tebi na usluzi, oče - i na usluzi Rimu", dodao je trenutak kasnije, osećajući da je drevna fraza toliko cinična da je gotovo očekivao oštar odgovor. Kako samo izopačen postajem, ali barem znam da sam dvoličan. Hoću li se toliko navići da izigravam dobroćudnu nadmoćnost da ću, dok dođem u očeve godine, početi i da verujem u to?

"Ili se možda plašiš da ćeš izgubiti kontrolu zato što je Bendeigid odbio da ti da svoju kći?" upitao je otac. "Rekao sam ti da će tako biti."

Gaj je nehotice stegao pesnice i ugrizao se za usnu. Nikada se nije suprotstavio ocu i znao je da ni sada ne bi imao šanse. Ipak, očeve reči su pale kao so na ranu.

"Rekao si mi, i bio si u pravu", procedio je kroz zube. "Izaberi mi udavaču po svojoj volji - neku sa širokim kukovima i dobrim poreklom, može i ta tvoja Julija - i izvršiću svoju dužnost."

"Ti si Rimljanin i očekujem da se tako i ponašaš", rekao je Macelije nešto blaže. "Časno si se poneo, i nastavićeš tako da se ponašaš i dalje. Za ime Junonino, dečko, devojka koju si voleo možda je u opasnosti. Mada ne možeš da se oženiš njome, zar ne želiš da proveriš je li ona bezbedna?"

Na to, naravno, nije mogao ništa da odgovori, ali dok se pozdravljao i izlazio osećao je da mu se želudac grči od stepnje koja nije imala nikakve veze sa fizičkim strahom.

Možda se samo bojim da ih ponovo pogledam u oči, razmišljao je Gaj dok je predvodio malu patrolu konjanika kroz kapiju tvrđave, pa dalje niz brdo. Na neki način sam izdao njihovo poverenje, a svi su bili tako dobri prema meni. Tokom zbrke oko odabira ljudi i pakovanja mogao je da suzbije osećanja, ali sada ga je ponovo zapljusnula mučnina iščekivanja.

Sinrika je video samo jednom otkako je otišao iz Bendeigidove kuće... Jednog dana na tržnici u Devi slučajno se okrenuo i prepoznao plavokosog diva koji se cenjkao sa kovačem oko mača. Sinrik je bio toliko zadubljen u pregovore da nije primetio Gaja, a Gaj se, uprkos svemu što su ga odmalena učili, okrenuo i pobegao. To je bilo neposredno pošto je dobio Bendeigidov odgovor. Ako čitavo druidovo domaćinstvo zna za ponudu, to je značilo sramotu za Gaja, a ako niko i ne zna, šta bi pomislio Sinrik ako vidi dojučerašnjeg druga u uniformi rimskog tribuna? Svakako bi zaključio da je izdajica.

Pitao se ko je napisao druidov odgovor na dobrom latinskom. Gaj je spalio voštane tablice na kojima je pismo stiglo, ali reči su mu ostale urezane u sećanje. Bile su sasvim jednostavne. Druid smatra da ne treba da udaje kći, jer je suviše mlada, a ne odgovara mu ni Gajevo poreklo.

Gaj je odlučio da potpuno zaboravi na čitavu stvar. Uostalom, on je Rimljanin, naučen da vlada i duhom i telom. Ali to se pokazalo mnogo teže nego što je očekivao. Tokom dana je lako kontrolisao misli, ali noćas je ponovo sanjao kako on i Eilan zajedno jedre na zapad u belom brodu. Čak i kad bi na zapadu bilo neke zemlje u koju bi mogli da pobegnu, nije imao predstavu kako da otme čak ni devojku koja pristaje na to, a ni da li bi Eilan pristala na bekstvo. Nije želeo da sramoti svoju porodicu, njenu još manje. Od svega toga

samo bi oboje strašno propatili.

Možda je Eilan dosad već obrečena nekom drugom, iako se njen otac izgovarao njenom mladošću. Većina rimskih devojaka je u tim godinama već udata. Macelije samo neka izvoli i neka ugovori njegovu ženidbu sa kim god mu je milo. Licinijeva kći je takođe mlada, pa možda neće sve ići baš tako brzo. Zaključio je da je najbolje da sasvim prestane da razmišlja o ženama. Bogovi znaju koliko se trudio. Ali povremeno, kad bi primetio kod neke galske robinje blesak plave kose i sivih očiju, video bi pred sobom Eilaninu sliku, toliko jasno da bi ga dovela na ivicu suza.

Želeo je da čuje od Sinrika kako je čitava porodica. Ali, kad je skupio hrabrost i vratio se, mladi div je već nestao. Sve u svemu, možda je tako bilo i najbolje.

Eilan se naglo probudila, žmirkajući, i pokušala da se seti gde je. Je li to beba plakala? Ili je sanjala nešto? Mairi i novorođenče mirno su spavale u krevetu sa druge strane vatre. Kad se okrenula da ih pogleda, Mairin stariji sin, Vran, promeškoltio se u snu i pripio se uz nju. Sveštenica, Kaileja, ležala je nepomično do zida. Eilan je cele noći nemirno spavala. Ako je i sanjala nešto, sad se nije sećala; znala je samo da je sad budna i da zuri u crveno ugljevlje poluzgasle vatre.

"I ja sam čula", tiho je rekla Kaileja iz mraka. "Neko se kreće oko kuće."

"U ovo doba?" Eilan je oslušnula, ali čula je samo kapanje vode sa strehe i pucketanje vatre.

Ali Kaileja ju je žurno prekinula. "Ne miči se." Iskliznula je iz postelje i bešumno proverila rezu na vratima. Bila je čvrsto nameštena, ali Eilan je odmah ponovo začula zvuk koji ju je probudio i videla je da se reza blago krivi dok neko spolja pritiska vrata.

Zadrhtala je. Naslušala se priča o razbojnicima, ali uvek je živela u velikom Bendeigidovom domaćinstvu, okružena i zaštićena naoružanim ljudima. Ovde su dvojica naoružanih ljudi spavali u susednoj kući, a domovi ostalih iz Rodrijevog klana bili su rasuti po bregovima.

"Ustani, tiho, i obuci se što brže možeš", šapnula je Kaileja. Vrata

su se ponovo zatresla, i Eilan je poslušala, drhteći.

"Otac je uvek govorio da se sakrijemo u šumi ako dođu razbojnici..."

"To nam sada ne bi koristilo, a Mairi je još slaba od porođaja", promrmljala je Kaileja. "Čekaj."

Vrata su zaškripala kad ih je neko jače gurnuo, i Mairi se probudila, mrmljajući. Kaileja, sad već potpuno obučena, položila joj je dlan na usne. "Ni reči, ako želiš da ti i deca ostanete živi", šapnula je. Mairi je zastrašeno ućutala, a beba je, na sreću, spavala i dalje.

"Da se sakrijemo u ostavi?" upitala je šapatom Eilan kad su se vrata ponovo zatresla. Ko god da je pred njima, rešen je da svakako uđe.

"Ostani tu", rekla je Kaileja, "i šta god da se desi nemoj vrištati." Potom je otišla do vrata. Mairi je uzviknula kad je Kaileja pomerila rezu. Sveštenica ju je oštro pogledala. "Da li želiš da praviš nova vrata kad ova budu razvaljena? Ja ne želim."

Čim je povukla rezu, vrata su se otvorila uz tresak. Unutra je upalo desetak ljudi i ukočeno zastalo kad je Kaileja uzviknula neku reč nalik na naređenje. Svi su bili krupni, sa divljom, čupavom kosom preko ramena, obučeni u kože i dlakave vunene ogrtače preko tunika još jarkije šarenih od britanskih. Kaileja je pred njima izgledala krhka kao vrbova grančica. Tamna kosa joj se rasula sve do pojasa raspuštene plave haljine, njišući se pomalo zbog vetra koji je dopirao kroz vrata. To je bilo jedino na njoj što se micalo.

Mairi se pokrila preko glave, grleći bebu. Jedan od razbojnika se nasmejao i kazao nešto jedva čujno, i Eilan se stresla. Rado bi pošla za Mairinim primerom, ali bila je ukočena od straha i nije mogla da se makne.

Kaileja je ponovo uzviknula zvonkim glasom i zakoračila unazad, ka ognjištu. Razbojnici su izgleda bili opčinjeni njenim pogledom. Stajali su i zurili kad je ona kleknula i zarila ruke u ugljevlje. Potom je naglo ustala i počela obema šakama da baca ugljevlje na uljeze. Ponovo je povikala, i razbojnici su se trgli i počeli da se povlače; a onda su nestali, spotičući se preko praga, proklinjući na nekom čudnom britanskom narečju i na jeziku koji Eilan nije poznavala, i naletajući jedni na druge.

Sveštenica je pošla za njima do vrata i povikala nešto visokim glasom, nalik na kliktaj sokola. Potom je zalupila vrata, vetar je stao i sve se ponovo smirilo.

Kada su razbojnici otišli, Kaileja je sela kraj ognjišta, a Eilan, koja se tresla celim telom, sela je kraj nje. "Ko je to bio?"

"Razbojnici, neka mešovita banda, sa severa i iz mog kraja", rekla je Kaileja. "Samo stamota po mene, jer ja potičem iz Eriua, a Lianon me je dovela ovamo." Ustala je u počela da briše vodu koja je upala kroz otvorena vrata.

Eilan je bila uporna. "A šta si im rekla?"

"Rekla sam im da sam bean-drui, žena druid, i ako dotaknu bilo mene bilo moje sestre prokleću ih vatrom i vodom; i pokazala sam im da imam tu moć." Kaileja je ispružila ruke. Vitki prsti koje je Eilan videla da se zarivaju u ugljevlje bili su beli i neozleđeni. Je li sve to samo sanjala?

"Sestre?" zbunjeno je upitala.

"Po zavetima koje sam dala, sve žene su moje sestre." Iskrivila je usne. "I još sam rekla, ako odu i ostave nas na miru, da ću ih blagosloviti."

"I jesi li ih blagoslovila?"

"Nisam; oni su divlji šumski vukovi, ili i nešto još gore. Da ih blagoslovim? Kao kad bih blagoslovila vuka koji mi je već zario zube u grlo."

Eilan se opet zagledala u Kailejine prste. "Kako si to izvela? Je li to neka druidska iluzija, ili si zaista uzela vatru u ruke?" Već je počela da misli da su je oči zavarale.

"Oh, to je bilo sasvim stvarno", nasmejala se Kaileja. "Svaka sveštenica može to da izvede."

Eilan je piljila u nju. "A ja?"

"Svakako, ako naučiš", pomalo nestrpljivo je rekla Kaileja. "Ako poseduješ poverenje i volju. Ali sada ne mogu da ti pokažem kako. Možda u Šumskoj kući, ako dođeš tamo."

Eilan je tek sad shvatila šta su zapravo izbegle i ponovo je počela da drhti. "Oni bi... oni bi nas..." Progutala je knedlu. "Dugujemo ti živote."

"Oh, ne bih rekla", odvratila je Kaileja. "Porodilja je malo

iskušenje čak i za takve. A ja bih lako mogla da ih zaplašim; ali ti da; čekalo bi te u najmanju ruku silovanje. Oni ne ubijaju lepe devojke; ali mogla bi da završiš kao zarobljena žena, ako se to tako kaže, na divljim obalama Eriua. Ako bi ti takva sudbina godila, izvini što sam se uplela."

Eilan se stresla, setivši se divljih lica. "Mislim da ne bi. Jesu li u tvojoj zemlji svi ljudi takvi?"

"Ne znam. Bila sam veoma mlada kada sam otišla odande." Kaileja je za trenutak začutala. "Ne sećam se ni svojih roditelja", nastavila je, "sećam se jedino da je u kolibi gde smo živeli bilo sedmoro dece mlađe od mene. Jednog dana smo otišli na tržnicu i tamo je bila i Lianon. Nikada nisam videla nekog tako lepog... Nešto - ne znam šta - nešto ju je podstaklo da prebaci preko mene svoj ogrtač, i da me time zatraži za bogove najstarijim od svih rituala. Godinama kasnije, upitala sam je zašto je baš mene odabrala od tolikih devojčica koje su tamo bile. Rekla je da je videla da su sve ostale devojčice čisto obučene i da su kraj njih roditelji. Kraj mene nije bilo nikog", rekla je sa gorčinom. "Za moje roditelje ja sam predstavljala samo još jedna gladna usta. Kaileja uopšte nije moje ime; moja majka - nje se zapravo i ne sećam - zvala me je Lon-dubh, Crna Ptica".

"Je li Kaileja onda tvoje sveštениčko ime?"

Kaileja se nasmešila. "Nije. Na našem jeziku Cail-lean znači 'moje dete, moja mala'. Tako me je Lianon zvala kad god bi mi se obratila; sada i sama tako mislim o sebi."

"Da li i ja treba da te tako zovem?"

"Trebalo bi, mada imam i drugo ime koje su mi dale sveštenice. Zarekla sam se da ga nikada ne izgovorim, ni šapatom, osim drugoj sveštenici."

"Razumem." Eilan je zurila u nju, a onda je zatreptala, jer za trenutak je u njenom umu odjeknulo ime, tako jasno kao da je izgovoreno. Izarma... kada si mi bila sestra, ime ti je bilo Izarma...

"Pa, daleko je još do zore", uzdahnula je Kaileja. "Vidi, tvoja sestra je već ponovo zadremala. Sirota cura, izmorio ju je porođaj. Trebalo bi i ti da spavaš..."

Eilan je odmahнула glavom, pokušavajući da se pribere. "Posle

ovakvog buđenja, teško bih zaspala čak i kad bih probala."

Kaileja ju je pogledala i odjednom se nasmejala. "Pa, iskreno rečeno, ne bih ni ja! Ti razbojnici su me toliko prepali da sam jedva mogla da govorim. Mislila sam da sam zaboravila njihovo narečje - vrlo davno sam ga poslednji put čula."

"Nisi izgledala uplašeno", rekla je Eilan. "Izgledala si kao boginja dok si stajala pred njima."

Na to joj je opet odgovorio smeh sa prizvukom gorčine. "Stvari nisu uvek onakve kakve izgledaju, mala moja. Moraš naučiti da ne sudiš o ljudima prema njihovom izgledu, niti na osnovu njihovih reči."

Eilan se zagledala u vatru, koju je Kaileja podstakla, pa je pucketala i plamsala na ognjištu. Čovek koga je zavolela kao Gavena bio je varka, ali čak i kao Rimljanin Gaj bio je isti i volela ga je i dalje. A rekao joj je istinu. Prepoznala bih ga, pomislila je, i kad bi mi došao kao gubavac ili divljak. Za trenutak kao da je nazirala nešto što nije bilo ni lice ni oblik ni ime. A onda je iskočila varnica, i to je nestalo.

"Pričaj mi onda istinu", rekla je da prekine ćutanje. "Kako je to dete iz kolibe o kome si mi pričala postalo sveštenica koja ume da drži vatru u rukama?"

Pričaj mi istinu... Kaileja je zurila u devojku, koja je spustila plave trepavice preko onih promenljivih očiju kao da se uplašila sopstvene smelosti. Kakve bi još istine mogle doći da je progone, kao što joj se maternji jezik vratio na usne pred onim strašnim ljudima? Bila je dvostruko starija od Eilan - mogla joj je biti i majka da se mlada udala, a ipak u ovom trenutku devojka joj je bila kao sestra, kao duša blizanac.

"Jesi li odmah došla sa Lianon u Šumsku kuću?" pitala je Eilan.

"Nisam; mislim da Vernemeton tada još nije bio ni izgrađen." Kaileja se jedva dovoljno pribrala da odgovori. "Lianon je otišla u Eriu da uči sa ben-druim ženama, sveštenicama u svetilištu Brigidinom, u Druim Kliadu. Kada se vratila u Britaniju, isprva smo živele u okrugloj kuli na obali daleko, daleko na sever odavde. Sećam se da je oko kule bio položen krug od belog kamenja, i da je svaki muškarac osim Vrhovnog druida - ne Ardanosa, nego onog pre

njega - bio osuđen na smrt ukoliko bi tu ušao. Uvek se ponašala prema meni kao prema usvojenoj kćeri; jednom je nekome rekla, kad su je pitali, da me je našla napuštenu na obali. To je sasvim moglo da bude tačno; nikada više nisam videla nikoga od svoje porodice."

"Zar ti majka nije nedostajala?"

Kaileja je oklevala, uzdrmana naletom sećanja. "Verujem da je tvoja majka dobra i puna ljubavi. Moja je bila drugačija. Ne bih rekla da je bila zla, ali nisam mnogo marila za nju, a ni ona za mene." Tu je prekinula, oprezno odmeravajući devojkicu. Kakva je to moć u tebi, devojkicu, pomislila je, kad izvlačiš iz mene ova sećanja? Uzdahnula je, pokušavajući da nađe prave reči.

"Za nju, ja sam bila samo još jedna usta koja treba hraniti. Jednom, mnogo kasnije, na tržnici u Devi videla sam staricu koja me je podsetila na majku. Nije bila ona, naravno, ali nije mi bilo žao kad sam to shvatila. Tada sam postala svesna da nemam nikakvog roda osim Lianon i, kasnije, ostalih sveštenica u Šumskoj kući..."

Nastupilo je dugo ćutanje. Videla je da Eilan pokušava da zamisli kako bi izgledalo odrastati bez porodice. Kaileji je bilo jasno da se ona i Mairi lepo slažu, a prema onom što je čula od Diede, njih dve su bile kao blizakinje. Pa ipak, shvatila je, kao što ona nikada nije otvorila srce pred nekom sveštenicom, tako ni Eilan nikada nije ovako razgovarala sa nekim iz svoje porodice.

Kad njoj govorim, kao da govorim samoj sebi, pomislila je Kaileja kao krivac, ili kao da razgovaram sa sobom kakva sam mogla biti, zauvek nevinna i čista.

"Ova tama i vatra podsećaju me na najranije detinjstvo", počela je sveštenica, i dok je govorila vid joj se ispunio slabim svetlom i kao da je počela da pada kroz tunel vremena, a reči su navirale iz nje kao da je začarana.

"Jedino čega se sećam o kolibi jeste to da je bila mračna i uvek zadimljena. Grlo me je peklo, i uvek sam bežala napolje, na obalu. Uglavnom se sećam krika galebova; bilo ih je i oko kule, i kada sam došla u Šumsku kuću više od godinu dana nisam mogla da spavam bez zvuka mora. Volela sam okean. Moja sećanja na... dom..." počela je da okleva, "puna su dece; uvek je majka neko dojila, uvek se čulo cviljenje i plač, uvek je neko cimalo njenu suknju, ili moju,

ako ne bih uspela da pobegnem. Ali ni batine nisu mogle da me zadrže kod kuće da tucam ovas, ili da me vuku polugola derišta. Čudno da nisam omrzla decu", dodala je, "ali i sada volim ovakve bebe kao što je Mairina, koje su željene i o kojima će se roditelji lepo starati. Verovatno sam imala i oca, ali čak i kad sam bila mala, videla sam da ne čini ništa za moju majku osim što pazi da uvek ima bebu na grudima." Malo je oklevala. "Možda se Lianon sažalila na mene kad je videla da sam izgladnela."

Kaileja je slušala sopstvene reči, čudeći se što u njima nema gorčine; kao da je sve to još odavno prihvatila.

"Zato ne znam tačno ni koliko mi je godina. Moje telo je pokazalo prve znake ženskosti tek posle godinu dana pošto me je Lianon uzela. Mislim da mi je tada bilo oko dvanaest godina." Naglo je prekinula, i Eilan ju je začuđeno pogledala.

Ja sam žena, sveštenica, govorila je u sebi Kaileja, čarobnica koja ume da otera naoružane ljude! Ali vatra ju je odvela preduboko u trans sećanja, i opet se osećala kao prepadnuto dete. Šta je istina? Ili je varka samo u svetlucanju vatre?

"Mora da sam bila potresenija nego što sam svesna", rekla je prigušenim glasom, "ili je to možda zbog ovog doba noći, i zbog tame, kao da smo iskoračile negde van vremena." Pogledala je Eilan, nateravši sebe da bude iskrena. "Ili je to možda zato što pričam sa tobom..."

Eilan je progutala knedlu i okuražila se da pogleda sveštenicu u oči. Istinu... reci mi istinu... Kaileja je čula reči kao da su njene, i nije znala kojoj od njih je to potrebnije.

"Nikada nisam rekla Lianon, a Boginja me nije ubila..." Osećala je da joj se reči otimaju. "Ali posle ovoliko godina čini mi se da bi neko ipak trebalo da zna."

Eilan joj je pružila ruku, i Kaileja ju je snažno stegla.

"Izgled i zvuk ovih pljačkaša naterali su me da se setim. Blizu mog nekadašnjeg doma živeo je čovek koga sam ponekad sretala na obali. Sad mislim da je živeo tamo kao prognanik iz klana, daleko od ljudi. Tada mi nije ništa bilo čudno", gorko je dodala. "Isprva sam mu verovala; davao mi je male poklone, lepe stvarčice koje je nalazio na obali, školjke, šareno perje." Zastala je. "Bila sam glupa

što sam mislila da je bezopasan; ali kako sam mogla da znam? Zar me je iko ikad upozorio čega da se čuvam?"

Zagledala se u vatru, ali u kolibi nije bilo svetlosti, i nikakva toplota nije mogla da dosegne u njeno sećanje. "Ništa nisam posumnjala, nisam ni imala predstavu šta želi kada me je jednog dana odvuкао u svoju kolibu..." Stresla se, uzdrmana sećanjima koja, čak ni sada, nije umela da pretoči u reči.

"Šta si uradila?" dopro je Eilanin glas odnekud izdaleka, nalik na daleku zvezdu.

"Šta sam mogla da uradim?" oštro je upitala Kaileja, zgrabivši to maleno svetlo. "Ja... pobegla sam, plačući - plakala sam toliko da sam pomislila da ću se rastopiti, i bila sam toliko preplašena i zgađena - ni sad ne mogu da govorim o tome. Izgledalo mi je da nemam kome da se poverim, nikoga kome bi bilo stalo do mene." Dugo je ćutala. "Do dana današnjeg sećam se zadaha u njegovoj kolibi - đubre, trulež, morska trava - i sećam se kako me je gurnuo na naramak morske trave - samo sam cvilela, bila sam suviše mlada da bih znala šta smeru. Još mi je muka od mirisa morske trave", dodala je.

"Zar niko nikada nije saznao? Zar ništa nisu učinili?" upitala je Eilan. "Mislim da bi moj otac ubio svakoga ko bi mi tako naudio."

Kaileja je konačno nekome rekla, i sad joj je mogla malo lakše da diše. Ispustila je deo bola dugim, drhtavim uzdahom. "Ma koliko divlje bilo naše pleme, žene niko nije smeo da zlostavlja, pogotovo tako mlade devojke. Da sam optužila tog čoveka, bio bi zatvoren u kavez i ispržen na laganoj vatri. On je to znao. Ali ja nisam - tada." Sada je govorila nekako odsutno, kao da se sve to dešavalo nekom drugom.

"To je bilo otprilike godinu dana pre Lianoninog dolaska. Ona nikad ne bi ni pomislila da tako mlada devojka već može da bude nečista - a do vremena kada sam stekla poverenje u njenu dobrotu, bilo je već prekasno; plašila sam se da će me oterati. I tako je, na kraju krajeva, ono božansko što si videla u meni obična laž", oštro je rekla. "Da je Lianon znala, nikada ne bih postala sveštenica - ali pazila sam da nikada ne sazna." Odvratila je lice. Tišina je vladala veoma dugo.

"Pogledaj me..."

Kaileja je poslušala protiv svoje volje i ugledala Eilanino lice, sa jedne strane blistavo kao u Boginje, a sa druge u senci.

"Ja verujem u tebe", ozbiljno je rekla devojka.

Kaileja je drhtavo uzdahnula, a Eilanino lice se razlilo u njenim suzama.

"Živim samo zato što sam verovala da mi i Boginja oprašta", rekla je. "Kad sam shvatila kolika je moja laž, već sam prošla prve zavete. Kada su me proizveli u sveštenicu očekivala sam munje i gromove, ali nije ih bilo. Tada sam se upitala da li možda bogovi uopšte i ne postoje, ili možda i postoje, a uopšte ne mare za ljudska bića."

"A možda su milostiviji od ljudi", rekla je Eilan, a onda zatreptala kao da se čudi sopstvenim rečima. Nikad joj nije palo na pamet da dovodi u pitanje mudrost ljudi kao što su njen otac ili deda. "Zašto ste napustile onu kulu kraj mora?" upitala je posle nekog vremena.

Kaileja, izgubljena u sećanjima, sad se trgla. "Zbog uništenja svetilišta u Moni - znaš li tu priču?"

"Pevao ju je moj deda - on je bard. Ali to je svakako bilo pre tvog rođenja..."

"Ne baš", nasmejala se Kaileja. "Ali još sam bila dete. Da Lianon nije tada bila u Eriu, koji vi zovete Hibernija, sigurno bi stradala. Nekoliko godina posle propasti preostali britanski druidi bili su suviše zauzeti gubicima da bi mnogo razmišljali o svojim sveštenicama. Tada je Vrhovni druid sklopio neku vrstu sporazuma sa Rimljanima i obezbedio sklonište za preživle svete žene unutar zemalja pod Rimljanima."

"Sa Rimljanima!" uzviknula je Eilan. "Ali upravo oni su pobili ostale!"

"Ne, samo su ih obeščastili", gorko je rekla Kaileja. "Sveštenice sa Mone su živele dovoljno dugo da rode kopilad koju su im napravili Rimljani, a onda su se ubile. Decu su usvojile porodice nalik na tvoju."

"Sinrik!" uzviknula je Eilan sa izrazom naglog prosvetljenja. "Zato je on toliko pun gorčine prema Rimljanima, i uvek želi da sluša priču o Moni, mada se desila tako davno. Uvek su me učutkivali kad bih počela da se raspitujem o tome!"

"Tvoj Sinrik, mrzitelj Rimljana, ima isto toliko rimske krvi koliko i onaj dečak za koga ti otac nije dozvolio da se udaš", nasmejala se Kaileja. Ali Eilan se obgrlila oko ramena i zagledala se u vatru.

"Zar mi ne veruješ?" upitala je sveštenica. "Potpuno je tačno. Pa, možda se Rimljani osećaju pomalo krivim zbog onog što se desilo, ali tvoj otac je ista lukava politička životinja kao i neki senator Rimljanin, i nagodio se sa Cerealisom, koji je bio guverner pre Frontinusa. U svakom slučaju, u Vernemetonu je izgrađena Šumska kuća, kao dom za sve sveštenice iz čitave Britanije. A onda je Lianon postala Vrhovna sveštenica i među njima se našlo mesto i za mene, uglavnom zato što nisu znali šta bi sa mnom. Bila sam sa Lianon od detinjstva, ali neću je ja naslediti. To mi je jasno rečeno."

"Zašto?"

"Prvo sam mislila da je takva volja Boginje... zbog onog što sam ti ispričala. Ali sada verujem da je to zato što sveštenici ne veruju u moju pokornost. Ja veoma volim Lianon, ali suviše dobro je poznajem, i znam da se ona povija prema vetru. Jedini put kad se suprotstavila Veću bilo je kada je zahtevala da me zarži. Ali ja vidim njihove zavere i govorim šta mislim, mada ne onako kako sam govorila sa tobom."

Eilan je sad mogla da se nasmeši. "To mora da je istina, jer ne mogu da zamislim da prepričam makar polovinu ovoga u kući mog oca!"

"Ne bi se usudili da me puste da govorim glasom Boginje - uvek bi se pitali šta li ću im reći!" I Kaileja je sad mogla da se nasmeje. "Trebaće im neko odaniji. Neko vreme sam mislila da će to biti Dieda; ali načula sam nešto od onog što je Ardanos rekao kada su nju doveli. Sve mi se čini da su zapravo planirali da dovedu tebe."

"Rekla si nešto o tome još pre, ali mislim da moj otac namerava da me uda."

"Zaista?" Kaileja je podigla jednu obrvu. "Pa, možda sam i pogrešila. Znala sam samo da je sin prefekta logora u Devi tražio tvoju ruku."

"Otac se tako naljutio..." Eilan je porumenela, setivši se svega što joj je rekao. "Kazao je da će udati Senaru pre nego što stigne da mu pravi takve probleme. Mislim da isto to namerava i sa mnom. Ali nije

ni pomenuo da će me poslati u Vernemeton. Ako ne mogu da budem sa Gajem", dodala je, "pretpostavljam da i nije važno šta ću raditi."

Kaileja ju je zamišljeno pogledala. "Nikada nisam bila u iskušenju da se udam; tako dugo sam zavetovana Boginji. Možda nisam poželela da pripadnem nekom muškarcu zbog onog što sam doživela kao dete. Da sam bila nesrećna u svetilištu, Lianon bi verovanto pokušala da me uda; ona je oduvek želela da me usreći. Nju stvarno volim", dodala je. "Bila mi je više nego majka... Bilo bi mi muka da učestvujem u Ardanosovim planovima, ali možda i Boginja ima udela u ovome. Da li bi želela da pođeš u Vermeneton sa mnom kad se budem vraćala?"

"Mislim da bih", odgovorila je Eilan, i u njenim neobičnim, promenljivim očima, koje su ponekad bile boje tamnih lešnika, a nekada sive umesto žalosne, zaigrala je iskra zanimanja. "Ne znam šta bi me drugo toliko zanimalo. Nikada nisam ozbiljno verovala da bi me dali Gaju. Nekad davno, pre nego što sam ga upoznala, sanjala sam da postanem sveštenica. Ovako ću barem imati častan život i naučiću mnoge zanimljive stvari."

"Mislim da bi to moglo da se uredi", suvo je rekla Kaileja. "Bendeigid će svakako biti oduševljen, kao i Ardanos. Ali i Lianon mora da se složi. Da razgovaram sa njom?"

Eilan je klimnula, i sveštenica ju je uzela za ruku. Od dodira devojčine glatke kože osetila je poznatu vrtoglavicu izmene vida, i ugledala je Eilan stariju i još lepšu, obavijenu velovima Proročanstva. "Sestre, i više nego sestre..." Reči su zvučale kao odjek.

"Nemoj se plašiti, dete. Mislim da je bilo..." zastala je malo, "suđeno da dođeš među nas." Srce joj je poskočilo. "I verovatno ne moram ni da kažem da ćeš biti dobrodošla." Uzdahnula je kad je vizija nestala, i začula, kao odjek, galeba na nebu kako pozdravlja zoru. "Sviće." Uz napor je naterala ukočene mišiće da je usprave i nekako odnesu do vrata. "Pričale smo čitavu noć. Nisam to uradila još otkako sam bila mlađa nego ti sada." Otvorila je vrata, kako bi izlazeće sunce osvetlilo odaju. "Pa, barem je kiša stala; hajde da vidimo je li štala preživela noć - barem razbojnici nisu mogli da je potpale po onolikoj kiši - i jesu li nam ostavili ijednu kravu, i nekoga da ih pomuze."

Naredna četiri dana Gaj je predvodio odred vojnika iz Dacije čijeg bolesnog dekuriona je zamenjivao, uz Priskusa, njihovog optiona, i svi su u glas proklinjali blato i vlagu koji su se zavlačili kroz svaki otvor uprkos nauljenim ogrtačima, i zbog koje su im oružje i oklopi rđali gde god su došli u dodir sa mokrom kožom. Šume su bile skroz skvašene, a polja pretvorena u blatišta u kojima je trunulo korenje mladog kukuruza. Kraj leta će doneti lošu žetvu, mračno je mislio. Moraće da dovoze žito iz delova imperije gde su bogovi bili bolje volje. Ako je vreme bilo slično i u Hiberniji, nikakvo čudo da su pljačkaši pošli u pohode.

Uprkos sporom napredovanju, sredinom petog dana već su zašli u kraj u kome je doživeo svoju avanturu. Tu noć proveli su kod Klotinija. Sutradan su prošli kraj same jame za veprove u koju je upao i skrenuli stazom koja je vodila ka Bendeigidovoj kući. Kiša je konačno jenjavala, i na zapadu se iza oblaka pomaljalo zlatasto nebo.

Gaj je osetio da mu srce brže bije kad je prepoznao pašnjake i šume po kojima je sa Eilan tražio jagorčevinu. Uskoro će ga primetiti, ogrnutog veličanstvom Rima, uprkos mrljama od blata. On neće ništa reći; iz dubine njegovog ćutanja shvatiće koliko je patio. A onda će ga, možda, potražiti, pa će...

"Bogova mi! Je li ono novo nevreme?" To je iza njega progovorio option, Priskus. "Nadao sam se da ćemo imati bar jedan dan da se malo prosušimo!"

Gaj se vratio u stvarni svet i video da se nebo na jugu razvedrilo, ali da je pred njima i dalje bilo zlokobno sivo. Njegov konj je počeo nervozno da trese glavom, a koža mu se naježila od strepnje.

"Nije to oluja", rekao je jedan Dačanin. "To je dim..."

Tog trenutka nalet vetra doneo je do njih zadah paljevine. Sada su svi konji frktali, ali i ranije su se susretali sa vatrom tako da su vojnici uspeli da ih zadrže pod kontrolom.

"Priskuse, sjaši i povedi dva izviđača kroz šumu donde", rekao je Gaj, pomalo iznenađen hladnom preciznošću sopstvenog glasa. Da li ga je obuka sprečila da podbode konja i jurne napred, ili je jednostavno otupeo od pomisli na ono što bi mogao da vidi? Izviđači

kao da su se istog časa vratili.

"Razbojnici", izvestio je option, a lice izbrazdano ožiljcima bilo mu je kao od kamena. "Oni Hibernijci za koje smo čuli, rekao bih. Ali već su otišli."

"Ima li preživelih?"

Priskus je slegnuo ramenima i Gaj je osetio da mu se grlo steže.

"Topla dobrodošlica, ali bez prenoćišta, a? Izgleda da ćemo jahati dalje", rekao je neki vojnik, a ostali su se nasmejali. Na to se Gaj okrenuo, i izraz njegovog lica ih je ućutkao. Podbo je svog konja, a odred ga je ćutke sledio.

Bilo je tačno. Još dok su izlazili iz šume na uzvišicu gde se nekada nalazila Bendeigidova kuća, Gaj se nadao da je Priskus nekako pogrešio. Ali sve je nestalo - ostalo je samo nekoliko pocrnelih greda na krajevima onoga što je nekada bilo velika trpezarija. Nije bilo ni traga od zgrade u kojoj se oporavljao, i nije bilo nikakvog znaka života. Zgrade od drveta brzo gore.

"Vatra mora da je bila jaka kada je spalila i slamnate krovove natopljene kišom, rekao je Priskus.

"Očito", tupo se složio Gaj, zamišljajući malu Senaru, Eilan, čitavu porodicu, kao roblje u rukama divljih razbojnika sa obala Hibernije, ili još gore, kao hrpe ugljenisanih kostiju usred zadimljenog pepela koji je nekada bio dom. Ne sme dozvoliti da vojnici vide koliko ga je ovo pogodilo; brzo je navukao kapuljaču preko lica, kašljući kao da mu smeta dim što se još dizao iz ruševina. Priskus je bio u pravu. Ovaj plamen ništa nije moglo preživeti.

"Hajdemo", oštro je rekao. "Nemamo vremena da stojimo i zurimo u ruševine ako hoćemo da ovu noć provedemo na suvom!" Glas mu se slomio pa je ponovo odglumio kašalj, pitajući se da li je možda option nešto zaključio po njegovom glasu. Ali Priskus je bio stari vojnik i dobro je znao kako na mlade ljude deluju prizori ruševina i ubijanja.

Priskus ga je za trenutak ljubazno pogledao. "Kad smo pokorili ove ljude, obećali smo im mir - to valjda podrazumeva da bi trebalo i da ih štitimo. Ali naći ćemo kopilane koji su to počinili, nesumnjivo, i naučićemo ih da ne čačkaju Rim. Kakva šteta što bogovi nisu smislili neki drugi način da se svet civilizuje. Pa dobro, mogli smo da

budemo odgajivači repe; no, odabrali smo vojnički poziv, a ovo je deo toga. Ovo su vam bili prijatelji?"

"Bio sam tu jednom gost", kruto je odvratio Gaj. "Ovog proleća." Sad je makar kontrolisao glas.

"E, tako je to u svetu", odvratio je Priskus. "Jednog dana si tu, a drugog te nema. Ali verujem da su bogovi znali šta rade."

"Da", odgovorio je Gaj, u nadi da će prekinuti ovaj izliv filozofije. "Naredi pokret; da sklonimo ljude sa kiše čim stignemo do nekog grada."

"Razumem. Formiraj kolonu!" proderao se. "Ko zna, možda je porodica bila na sigurnom, u nekoj poseti. Dešava se ponekad."

Dok su odmicali kroz sve gušću maglu koja se ponovo pretvarala u kišu, Gaj se setio da je neposredno pre odlaska iz Deve video Sinrika na tržnici; bilo je reči da će mladić ići u neku vojnu školu na severu, i moguće je da je makar on preživeo. Smrt uglednog druida kao što je Bendeigid svakako bi dovela do komešanja. Gaj je podozrevao da njegov otac ima neke izvore informacija koje drži u tajnosti. On će svakako znati. Moraće da sačeka.

Pokušao je da probudi u sebi neku nadu. Priskus je bio u pravu. To što je kuća izgorela ne mora značiti da su ukućani mrtvi ili zarobljeni. Mairi se možda vratila svojoj kući; Diedo i nije bila član Bendeigidovog domaćinstva. Ali Eilan... verovatno je bilo preterano nadati se da su Eilan, ili mala Senara, ili ljubazna Reisa, ostale u životu. Tog trenutka ne bi dao ni najmanji bakarni novčić za svoju karijeru, niti za čitavo carstvo.

Da sam odveo Eilan, razmišljao je, još bi bila živa - da sam se suprotstavio ocu, ili da sam je oteo...

Grlo mu se steglo od iznenadnog sećanja - ugledao je svoju majku kako leži, bleđa i hladna, i žene kako nariču nad njenim telom. On je cvileo sa njima, ali onda ga je otac poveo sa sobom i naučio ga da Rimljanin ne plače. Plakao je za njom sada, kao što je plakao za ovim ženama koje su ga, makar na kratko, primile u svoju porodicu.

Nije smeo dozvoliti da ga vojnici vide kako plače. Prebacio je ogrtač preko glave i pokušao da se pravi kao da mu niz lice klize kišne kapi, a ne suze.

9.

"Hoću mog muža." Sredinom prepodneva, dan posle porođaja, Mairi se probudila i počela da kuka. "Gde je Rodri? On bi nas zaštitio od onih ljudi..."

Kuća je bila topla posle spoljašnje hladnoće. Eilan, koja je počela da oseća posledice probdevene noći, bespomoćno je pogledala sestru i sela kraj vatre. Bilo je dovoljno loše i to što su im razbojnici pokupili sve krave muzare, pa je Eilan morala da pešači nekoliko milja kroz mokru šumu kako bi pozajmila jednu životinju, da bi Mairi, kojoj mleko još nije krenulo, mogla da hrani bebu. Barem je glavno stado bilo na letnjoj paši u planini, pa Mairi nije ostala bez miraza ukoliko se bude ponovo udavala, mada je Eilan bila dovoljno osećajna da joj to zasad ne pominje.

"Da je Rodri bio tu, ne bi nam uzeli krave!"

"On bi najverovatnije pokušao da se bori sa razbojnicima, i ti bi opet bila..." Eilan se ugrizla za usnu, uplašena od onoga što je umalo izrekla. Zaboravila je da Mairi još ne zna. "Kaileja..." Molećivo je pogledala sveštenicu.

"Opet bi bila udovica", grubo je rekla Kaileja, donoseći sa ognjišta posudu sa mlekom.

Mairi je iskolačila oči. "Šta to govorite..." Pogledala je sveštenicu i prebledela od onog što je videla.

"Želela sam da čekam, ali više nemamo vremena. Rodrija su zarobili Rimljani dok je pokušavao da oslobodi kulučare. Pogubili su ga, Mairi."

"Nije istina... lažete me. Nemoguće da je mrtav a da ja to ne znam! Boje da su me razbojnici ubili... zašto ih nisi pustila, Kaileja? Oh, da sam bar mrtva - želim da umrem!" Mairi se skljkala natrag u krevet, jecajući, i beba je počela da plače. Kaileja je dodala dete Eilani i nagnula se nad mladom majkom, tiho mrmljajući.

"Hajde, hajde, nikakve koristi od plakanja. Imaš dvoje lepe dece pred kojima je život. Moraš sakupiti snagu, Mairi, i odvesti ih na sigurno pre nego što Škoti ponovo dođu!"

Mairi je raširila oči i žurno pružila ruke. Eilan, potresena, negde

između suza i smeha, položila joj je bebu u naručje. Kaileja je bila u pravu. Čim se bude isplakala, Mairi će nastaviti da živi za svoju decu. Kaileja poznaje ženska srca.

Nešto kasnije, dok je Mairi još spavala, izmorena plačem, Eilan je začula šljapkanje konjskih kopita po blatu pred kućom. Koraci su se zaustavili pred vratima. Razbojnici! preplašeno je pomislila. Ali nijedan napadač ne bi tako polako i teško lupao po vratima. Srce joj je udaralo kao ludo dok je podizala rezu. Kad je provirila napolje, ugledala je svog oca.

U tom času je mogla da misli samo na Rodrija. Je li otac došao da saopšti Mairi vesti? Mladić je bio jedan od njihovih najboljih ratnika, živeo je u njihovoj kući kao sin i ponašao se prema njoj kao prema sestri i pre nego što mu je to postala. Sad kad je Mairi znala šta se desilo, i Eilan je mogla da ga žali.

Otvorila je vrata. Bendeigid se spotakao ulazeći, kao da ga je jahanje izmorilo ili kao da je naglo ostarilo. Osetila je njegove teške ruke na svojim ramenima. Dugo je stajao zagledan u nju.

"Kaileja je baš rekla Mairi za Rodrija", tiho je rekla. "Jesi li i ti znao?"

"Znao sam", rekao je otac sa velikom gorčinom. "Nadao sam se da vest koju sam dobio nije tačna. Nadam se da će Rimljane zbog toga sustići mnoge kletve. Razumeš li sada, Eilan, zašto nisam dozvolio da se udaš u taj prokleti narod?" Pustio ju je i sručio se na stolicu kraj vatre.

Gajev narod možda jeste kriv za ovo zlo, ali ona nije verovala da je Gaj imao udela u tome. No, pošto je videla očev izraz lica, rešila je da oćuti.

"Ali to nije najgore zlo koje nam se desilo." Bendeigidovo lice se iznenada zgrčilo, i Eilan je osetila pravi užas. "Ne znam kako da ti kažem, Eilan."

"Može biti da aj već znam", javila se Kaileja iza njih. "Ponekad mogu da predskazujem, a noć pre odlaska iz Šumske kuće sanjala sam kuću pretvorenu u pepeo, i znala sam da je vaša. Ali onda sam ovde zatekla Eilan i pomislila sam da sam sigurno pogrešila. Noćas su nas posetili razbojnici. Znam u kolikim grupama haraju ti vuci - i plašila sam se. Da li je glavna grupa pošla na jug, do vas?"

"Bili su i ovde?" jeknuo je Bendeigid.

"Samo njih nekoliko, i uspela sam da ih oteram."

"Onda tebi imam da zahvalim što još imam žive dece!"

Eilani nije bila potrebna moć da predskazuje da bi to razumela, ali ono što je čula bilo je suviše užasno da bi poverovala. Osećala je da je prebledela. "Oče..."

"Dete, dete, kako da ti kažem? Stigao je glas da banda razbojnika napada Konmorovo imanje. Poveo sam svoje ljude da mu pomognemo. Ali razbojnika je bilo više nego što smo mislili da može da stigne po ovakvom vremenu. Dok nas nije bilo..."

"Jesu li majka i Senara mrtve?" Glas joj se slomio, a Mairi se probudila, odgurnula zavese oko kreveta i nesigurno ustala, zureći u oca. Kaileja joj je prišla dok je druid govorio dalje.

"Nadam se da jesu." Lice mu se grčilo od bola. "Jer da nisu, značilo bi da su odvedene kao robovi preko mora, što je još gore. Kad samo pomislim da su možda tako obeščašćene..."

"Više bi voleo da su mrtve nego zarobljene?" tiho, napeto je upitala Kaileja.

"Bih!" uzviknuo je Bendeigid. "Bolje brza smrt, čak i u plamenu, i dobrodošlica na Drugom svetu, nego život sa sećanjima na smrt najmilijih, kao što ja sada moram da živim. Sami bogovi znaju da ta čudovišta moraju platiti životom za njihovu smrt; da sam samo bio tamo!"

Začutao je i počeo naizmenično da gleda Eilan i Mairi, koja je načinila nekoliko nesigurnih koraka ka njemu. Eilan je zajecala i zagrlila sestru. Nekada bi našla utehu u očevom zagrljaju, ali od ovog bola nije mogao da je izbavi.

"Senarino telo nije nađeno u pepelu", slomljeno je rekao on, "a nije joj bilo ni deset godina..."

Možda je još živa, pomislila je Eilan, ali nije se usudila išta da kaže.

"Hteo sam da povedem Mairi kući kad se potvrde vesti o Rodriju, ali sada nemam dom za nju. Nikoga više ne mogu da štitim..."

"Možda jedan druid ne može", tiho je rekla Kaileja, "ali njegov red može. Šumska kuća će pružiti zaklon Mairi i njenoj deci dok god im bude potreban. A želim da pitam da li bi dopustio Eilan da nam

pristupi kao iskušenaica."

Bendeigid se uspravio u stolici i oštro pogledao Eilan. "Da li to želiš, dete?"

"Da", rekla je. "Ako ne mogu da se udam za onog koga volim, onda ću posvetiti život Gospi. To bih zaista volela, jer sanjala sam o životu sveštenice još pre nego što sam dovoljno odrasla da pomišljam na udaju."

Na to se otac prvi put osmehnuo, mada drhtavo. "To će svakako usrećiti tvog dedu. Nisam planirao takav život za tebe, Eilan, ali ako to zaista želiš, i ja ću biti srećan."

"Ali šta će reći..." Eilan je brzo prekinula rečenicu. Kako je mogla da zaboravi? Njena majka više nikada neće ništa reći. No, otac je izgleda osetio šta je htela da kaže. Ponovo se skljkao na stolicu i pokrio lice rukama. Nikada nije ni pomislila da bi otac mogao da plače, ali kada je podigao glavu lice mu je bilo vlažno od suza.

I Eilan je bila ojađena, ali nije mogla da plače. Hoće li Gaj misliti da sam mrtva kad čuje za ovo? Hoće li plakati za mnom? Možda je i bolje da misli da je mrtva nego da ga je zaboravila. Ali to nije bilo važno; ona će postati sveštenica u Šumskoj kući. Dalje od toga nije mogla da misli.

"Biće osvećeni!" uzviknuo je druid, zagledan u plamen. "U čitavoj Britaniji nisu se mogli nameriti na živote skuplje od ovih! Čak ni Rimljani nisu bili toliko drski, i spreman sam da primim pomoć čak i od njih da bih se osvetio! Ovo će značiti rat! Jer nije to samo pljačka i ubistvo, Eilan; to je svetogrđe. Napasti dom jednog druida, ubiti kći, ženu i unuku druida; uništiti svete predmete - kako su samo mogli? Severnjaci su nam srodnici, i nekada sam učio zajedno sa druidima iz Eriua."

"Naša plemena su se uvek međusobno borila kad nije bilo zajedničkog neprijatelja", tiho je primetila Kaileja.

"Ali sada imamo zajedničkog neprijatelja", uzviknuo je Bendeigid. "Zar ne mrzimo svi Rim?"

"Možda divlja plemena sada i nas smatraju za Rimljane..."

Druid je odmahnuo glavom. "Bogovi će ih svakako kazniti; a ako to ne učine oni, učiniće naš narod. Sinrik mi je bio kao sin, i kažem ti da će pobesneti kada čuje za ovo! Ali on je daleko, na severnim

ostrvima. Sada ste mi ostali samo ti i Mairi, Eilan."

Ostalo mi je tako malo porodice, pomislila je Eilan. I Dieda je izgubila sestru. Hoće li se radovati kad dođem u Šumsku kuću?

Pa, kako god bilo, ona će postati sveštenica. Ocu ostaju Mairi, njen sin i tek rođena kćerkica; nadala se da će unuci moći da pruže utehu njenom ocu. On još nije bio star; mogao bi da se oženi i da ima još dece; ili će, što je verovatnije, Mairi naći novog muža i radati dalje. Ali ako Eilan ode u Šumsku kuću, od nje otac neće dobiti unučad.

Bendeigid je ustao i namrgođeno pogledao Kaileju. "Potrebne su mi tvoje veštine, sveštenice; moramo dozvati Sinrika. Možeš li da mi ga pozoveš? I hoćeš li?"

"Uz Lianoninu pomoć, mogu", odgovorila je Kaileja. "U svakom slučaju, on treba da zna..."

"Takođe mi je potrebna tvoja veština da pronađem te ljude", prekinuo ju je Bendeigid.

"To je lako učiniti; videla sam ih kad su upali ovamo, i ako možda i nisu u istoj grupi sa onima što su ti spalili kuću, svakako su pod istom komandom. Neki od njih bili su iz Kaledonije, a ostali su Škoti iz Eriua."

"Ako su noćas dolazili ovamo, Škoti će krenuti natrag na svoje obale a Kaledonjani dalje na sever." Bendeigid je ustao i nemirno se ushodao; potom je opet seo kraj vatre. Kaileja mu je donela vrč piva i on je poprilično otpio pre nego što je nastavio. "Treba nam Sinrik, brže nego što jahač može da hita. Pošalji poruku, Kaileja, tvom magijom..."

"Hoću", rekla je sveštenica. "Ostaću ovde sa tvojim kćerima dok ti odeš da kažeš Lianoni. Potom pođi u Devu, jer ovo mora saznati i Vrhovni druid."

"U pravu si; moja žena Reis bila je njegova kći", rekao je Bendeigid, zamišljeno trljajući čelo. "Možda će i on moći da nas posavetuje."

Vest o pljaškašima brzo se širila kroz čitav kraj. Putovala je sa lutajućim torbarima, sa kuririma iz legija; kao da su i ptice nosile glasove na svojim krilima.

Tri dana po napadu, Vrhovni druid Ardanos je ujutro izašao iz svoje kuće u Devi, začuo graktanje gavrana sleva i prepoznao predskazanje nesreće. Ali on je svoj položaj dosegao uz pomoć mudrosti koja mu je omogućavala da nadmudri Rimljane i podrije protivnike unutar svog naroda. Mnogo puta je zažalio što njegove moći imaju granice. A onda je ugledao kako mu prilazi neki blatnjav čovek i znao je da neće morati da čeka da mu gavran kaže vesti, jer se u crvenim očima njegovog zeta jasno videla tuga.

Kada se Ardanos malo oporavio od šoka zbog Bendeigidovih vesti, požurio je do Macelija Severusa, koji je zatražio prijem kod komandanta legije Adiutriks.

"Ti prekomorski pljačkaši postaju suviše drski", ljutito je rekao Macelije. "Britanci su i naš narod, podanici Rima. Dok sam ja živ, niko ih neće tlačiti. Porodica jednog od druida, ovde u blizini, Bendeigida..."

"Prognanik", prekinuo ga je komandant legije, mršteći se. "Ne bi uopšte smeo da bude ovde!"

"To sad ništa ne znači! Zar ne shvataš, Rim je ovde da štiti sve stanovnike ove zemlje - i naše građane i domoroce", nastavio je Macelije, još zgrožen prizorom Ardanosovog bola. Tokom godina počeo je da poštuje starca, a Vrhovni druid je pred njim dosad uvek bio savršeno pribran. "Kako da ih ubedimo da polože oružje ako ne možemo da ih štitimo? Sa dve legije mogli bismo da pokorimo Hiberniju..."

"Možda si sasvim u pravu, ali moramo da sačekamo dok Agrikola završi sa Novantom. Uvek je bilo tako - kad god osvojimo novu provinciju, moramo da osiguravamo granice. U vreme guvernera Paulinusa, druidi sa Mone su razbijeni kako ne bi mogli da pobune zapadne krajeve. Sada su tu Kaledonjani koji moraju naučiti da ne smeju da pljačkaju Brigante. Kad se imperija protegne sve do daleke Tule, pretpostavljam da ćemo imati mirne granice, ali pre toga ... ne verujem. U međuvremenu, možemo samo da požurimo gradnju novih obalskih utvrđenja", cinično je nastavio komandant legije, "i da opremimo par odreda konjice da iziđu čim razbojnici budu ponovo opaženi. Tvoj sin je i sada napolju sa jednim odredom, zar ne? Objasni mu novu dužnost kad se javi." Komandant je prešao na

gundanje. "Narod Britanije smemo da tlačimo samo mi, i niko drugi sem nas."

No, izgradnja utvrđenja i planiranje kampanja zahtevaju vreme. Mnogo pre nego što su završeni zidovi od brvana i pre nego što je požnjeveno žito koje je preživelo kiše, Bendeigid se vratio da isprati svoje kćeri u Šumsku kuću. Doveo je sasvim pitome mazge da nose Mairi i decu. Eilan je jahala sa Mairinim starijim detetom pred sobom, dobro umotana zbog kiše koja je sipila. Nije bila navikla na jahanje i morala je potpuno da se usmeri na održavanje ravnoteže sa uzbuđenim detetom. Odredište nije bilo daleko, ali njoj se putovanje oteglo.

Već se hvatao sumrak kada su pristigli među visoke zidove od uspravnih brvana. Unutra se nalazilo nekoliko velikih zgrada; Kaileja je odvela Mairi i decu u gostinsku kuću, podigavši dečaćića sa sedla ispred Eilan, i pokazala joj je prostranu zgradu od brvana sa krovom koji je gotovo dodirivao tlo.

"To je Kuća devojaka", rekla je. "Sveštenica zadužena za devojke, Eilid, zna za tvoj dolazak, i dočekaće te tamo. Doći ću kasnije, kad budem mogla; ali prvo moram da odem i vidim jesam li potrebna Lianoni."

Mladi mesec - prvi od rođenja Mairine bebe - stajao je nisko na zapadu. Kad ju je služavka uvela u zgradu pa preko dvorišta, Eilan se iznenadila kad je utvrdila da joj sestra već nedostaje.

A onda su se otvorila vrata i žena ju je uvela u unutrašnje dvorište. Pred njom se nalazila dugačka kuća, nalik na veliku trpezariju u očevom domaćinstvu. Dok je ulazila, okružilo ju je more nepoznatih lica. Osvrtala se, pomalo izgubljena. Služavka ju je ostavila samu kraj vrata. Odaja je izgledala veoma velika, a u vazduhu se osećao blagi miris nekog bilja. Ubrzo joj je prišla jedna sveštenica.

"Ja sam Eilid", rekla je.

"Gde je moja rođaka Dieda?" nervozno je upitala Eilan. "Nadala sam se da ću je videti ovde..."

"Dieda je na dužnosti kraj Lianon i sad je sa njom izdvojena zbog priprema za svečanost Lugasada", rekla je sveštenica. "Ona ti je

rođaka? Pomislila bih da ti je rođena sestra, možda i bliznakinja. Kaileja me je zamolila da te preuzmem, pošto će ona morati da bude kraj Lianon. Lepa si gotovo kao što mi je ispričala."

Eilan je stidljivo porumenela i oborila pogled. I sama sveštenica je bila veoma lepa; plavokosa, kovrdžava i kratko podšišana, tako da joj je kosa okruživala lice i svetlucala pod svetlošću lampi kao mali oreol. Bila je obučena kao sve mlađe sveštenice, ne u tamne haljine kakve se nose van zidova nego u haljinu od nebojenog lana, veoma starinski krojenu, opasanu zelenim pojasom.

"Mora da si polumrtva od umora", ljubazno je rekla Eilid. "Pridi vatri, dete, da se ugreješ."

Eilan je poslušala, pomalo ošamućena od toliko nepoznatih lica. Dosad nije ni razmišljala o onom što je ovde čeka. Sada se pitala šta će je snaći, i da li je donela odluku zbog koje će žaliti čitavog života.

"Nemoj nas se bojati", rekao je ozbiljan glas iza nje. Ova devojka je bila visoka i krupna, sa crvenkastom kosom. "Nema nas ni upola toliko kako ti se čini. Trebalo je da me vidiš kad sam tek stigla ovamo, samo sam se osvrnula i plakala kao divljakuša. Zovem se Mielin. Ovde sam već pet ili šest godina i ne mogu ni da zamislim da drugačije živim. Ovde su sve moje prijateljice, i jednog dana ćeš ih imati i ti, ma koliko ti sada sve izgledale čudno." Uzela je Eilanin ogrtač i sklonila ga.

"Mislim da Lianon želi da najpre govori sa tobom", rekla je Eilid. "Pođi sa mnom." Povala je Eilan preko dvorišta do izdvojene kućice i kucnula na vrata. Odmah su začuli korake i provirila je Kaileja.

"Eilan? Uđi, dete", rekla je i dala znak nekome iza sebe. "Evo, Dieda, konačno sam ti dovela Eilan."

"Stvarno", rekla je Dieda, pojavivši se iz senki. "Tu je i moj otac, Vrhovni druid, i Bendeigid, pa se može reći da je većina porodice na okupu." Nasmejala se, i Eilan je pomislila da nikad nije čula toliko ciničan smeh. "A ako bude po njegovom, doći će i Sinrik. Čula sam da žele da koriste tvoj Vid, Kaileja."

"Ili možda tvoj", rekla je Kaileja, i Dieda se opet nasmejala. Eilan je osetila neprijateljstvo između njih dve i upitala se otkud to.

"Mislim da znaju šta bih im rekla na to", rekla je Dieda. "Ako treba potražiti Sinrika, dobro; ali praviti proročanstva za Lianon koja će ona

izgovoriti poslušno kao da je rimska marioneta..."

"Za ime Boginje, bilo koje boginje, ćuti, dete", naredila je Kaileja, a onda se začulo zatvaranje neke kapije. "Šta je to? Ko je ovde?"

"Samo njegova svetost, moj otac", promrmljala je Dieda, "i najveća sveštenica čitave Šumske kuće, koja će poslušno isporučiti proročanstva po njegovoj želji."

"Ćuti već jednom, ti izopačeno stvorenje", zasiktala je Kaileja. "Dobro znaš da je to što govoriš svetogrđe."

"A možda se ovde odvija i veće svetogrđe, u kojem ja ne učestvujem", odvrtila je Dieda. "Možda žele, uz pomoć Vida, da upute Rimljane protiv pravih neprijatelja. Ako je tako, šta ćeš ti raditi, Kaileja?"

"Radiću ono što mi naloži Lianon", rekla je Kaileja oštro. "Tako radimo sve."

Kaileja je pokušavala da urazumi gnevnu Diedu, ali ova je izgledala bešnja nego ikada ranije. Dieda je oduvek imala oštar jezik, ali Eilan je nikada nije čula da govori sa toliko gorčine.

"Znam šta hoćeš da svi mislimo..." počela je Dieda, ali Kaileja je pocrvenela od besa. Ipak, uspela je da mirno odgovori.

"Sasvim dobro znaš da nije važno ono što ti misliš, ili što ja mislim", počela je, "nego ono što želi Vrhovna sveštenica; a ja ću slušati nju."

"Ako je to njena volja", odgovorila je Dieda nešto tiše, "ali u ovim uslovima, kako da vršimo njenu volju - čak i kad bi nekako uspeli da odredimo šta je njena volja ili da li ona uopšte više ima svoju volju."

"Sve sam to već čula", umorno je rekla Kaileja. "Zar je toliko loše pozvati Sinrika kako bi mogao dostojno da ožali svoju pomajku?"

"To smo mogli da uradimo još davno", opet je počela Dieda.

"Možda, ali to je jedino što se traži od mene - i tebe", ponovila je Kaileja. "Zašto si se sad toliko uskopistila protiv toga?"

"Zato što znam, ako ti možda ne znaš", rekla je Dieda, "da ćemo koristiti moć da bi ubedili Sinrika da radi ono što je celog života učio da ne treba; da radi ono što bi Bendeigid radije umro nego da učini: da radi pod ruku sa Rimom. Zar ne znate da je njega radi Bendeigid dozvolio da bude prognanik?"

"Oh, devojko, za ime Boginje! Poznajem i ja i Sinrika i

Bendeigida", ljutito je rekla Kaileja. "Verovala ti ili ne, poznajem pomalo čak i Rimljane; bar sam živela pod njihovom vlašću duže nego ti. I kažem ti da tvoji dragoceni etički nazori ničim neće biti narušeni, kao ni Sinrikovi. Ili možda misliš da si jedina osoba u čitavoj Britaniji koja zna šta Sinrik želi da radi?"

"Dovoljno znam..." počela je Dieda, ali Kaileja ju je grubo prekinula. "Ćut! Čuće nas. A Eilan mora da je već potpuno zbunjena..."

Diedin izraz lica se ublažio. "Verovatno, a ovakva rasprava nije lepa dobrodošlica za nju." Prišla je i zagrlila Eilan, koja je znala da ne sme da se pobuni, inače bi rasprava ponovo počela.

Tog časa su se otvorila unutrašnja vrata i pred njima se pojavila Lianon. "Deco, vi se to svađate?"

"Naravno da ne, majko", brzo je rekla Kaileja.

"Svakako ne, Sveta Majko", dodala je i Dieda. "Samo smo dočekale novu iskušenicu."

"Oh, da; čula sam da će Eilan doći", rekla je Lianon i zagledala se u mladu devojkicu koja je ćutke stajala pred njom. Eilan je osetila da joj srce glasno bije dok je gledala u ženu koju je poslednji put videla kako stoji kao Boginja kraj Beltanske vatre.

"Znači, ti si Eilan?" Lianonin glas bio je umilan mada malo tanak, kao da je toliko godina izgovarala reči Boginje da je izgubila snagu glasa. "Istina je, veoma ličiš na Diedu; verujem da ste to često slušale. Ali moramo smisliti neki način da vas razlikujemo u svetilištu." Nasmejala se, i Eilan se osetila nekako zaštićenom.

Lianon je priužila ruku Eilani, koja je još nervozno stajala kraj vrata. "Uđi, dete. Znaš, ovde su ti i otac i deda." Eilan se upitala zašto bi to trebalo da je začudi, kad ju je otac dopratio ovamo. Da li on sad živi sa sveštenicama?

Lianon je blago uhvatila Eilan za ruku i povelala je u unutrašnju sobu, obrativši se dvema sveštenicama umilnim glasom: "Uđite i vi. Obe ćete nam biti potrebne."

Unutrašnja soba izgledala je mala, ili je možda u njoj bilo previše sveta. U sredini se nalazio mangel na kome se dimilo bilje; Eilani se od mirisa zavrtelo u glavi. Za trenutak joj je, zbog dima i gužve, bilo teško da diše.

Brzo se pribrala i ugledala oca, lica izmoždjenog tugom, tako da je izgledao star gotovo kao Ardanos.

Njen deda, koji je nešto dodavao u vatru, pogledao je žene. "Znači, svi smo tu. I opet sam zbunjen; koja je koja?"

Eilan je ćutala, čekajući da odgovori neko stariji, ali Dideda je bila odvažnija. "To je bar lako videti, oče. Eilan još nije dobila haljine sveštenice."

"I znači, tako treba da razlikujem ćerku od unuke! Pa, možda je to samo zbog dima. Ali i dalje su suviše slične", govorio je stari druid. "Pa, Eilan, došla si ovamo u tužan čas; moramo prizvati Sinrika na naše Veće, a pošto je odrastao sa tobom kao tvoj usvojeni brat možeš nam biti od pomoći. Jesi li spremna, Kaileja?"

"Ako Lianon želi", tiho je rekla Kaileja.

"Želim", odgovorila je Lianon. "Šta god se desilo, Sinrik mora sanati za smrt svoje pomajke i za nove nemire. Rimljani nam nisu jedini neprijatelji..."

"Da li bi voleo da to kažeš Mairi, oče?" upitala je Dieda kroz zube.

"Mir, dete", rekao je Ardanos. "Šta god ti mislila, Macelije Severus je dobar čovek; kad sam mu rekao, pobesneo je kao da je spaljena njegova rođena kuća."

"Čisto sumnjam", promrmljala je Dieda, ali toliko tiho da su je čule samo Kaileja i Eilan.

Stari druid se namrštio na nju. "Kaileja, dete moje..." pozvao ju je.

Kaileja je pogledala Lianon, a potom je prišla ormančetu i izvadila malu srebrnu činiju, jednostavnog oblika ali sa složenim šarama na spoljašnjoj strani. Napunila ju je vodom iz krčaga i postavila je na sto. Ardanos je privukao tronožac kako bi mogla da sedne, a Lianon se smestila u stolici sa duborezom.

Ardanos je mahnuo rukom Kaileji. "Čekaj", rekao je. "Dieda, ti si najbliža Sinriku; ti moraš pogledati u vodu da ga prizoveš."

Dieda je porumenela i Eilan se upitala hoće li otvoreno odbiti. Dieda je oduvek bila odvažnija od nje - ili ih je deda opet pobrkao? Gledao je u nju; onda je ipak potražio pogledom Diedu. "Zarekla si se", rekao je. "Molim te, dete..." i glas mu je bio nežniji nego što je Eilan ikada čula. "Molim te to tvoje sestre radi; ona mu je bila pomajka pre nego što si se ti i rodila."

Koristi nas kao vešt svirač harfu, pomislila je Eilan. No, Dieda nije mogla da odbaci nežnost tog glasa. "Kako želiš, oče", promrmljala je i sela pred činiju.

"Dakle", počeo je Ardanos, "okupili smo se ovde na mestu koje je već zaštićeno i pročišćeno, da prizovemo Sinrika, usvojenog sina Bendeigidovog. Svi vi, koji ste mu najbliži živi rod, morate prizvati u sećanje njegov lik, i dodati mom pozivu poziv svog srca." Udario je štapom po podu, i Eilan je začula prigušeni zvon srebrnih zvončića.

"Sinriče, Sinriče, sada te prizivamo!" iznenada je odjeknuo snažan glas pravog barda, i Eilan je žmirnula, jer soba kao da je odjednom postala tamnija, a Ardanos je zasvetleo - ne samo belom odeždom, nego čitavim telom. "Snažni sine, voljeni dečaće, tvoj rod te zove... Ratniče, sine Gavrana, prizivamo te moćima zemlje, hrasta i vatre!"

Dok je odjek poziva zamirao, u sobi se čulo samo Diedino disanje, sve glasnije kako je udisala punim plućima mirisni dim. Eilan je prigušila kašalj. Čak i od male količine dima vrtelo joj se u glavi; mogla je da zamisli kako je Diedi, koja je nepokretno zurila u vodu.

Tek sad je primetila da Diedina duga kosa visi sa obe strane, zaklanjajući činiju. Svi su se namestili u krug. Eilan je sa svog mesta videla površinu vode. Naježila se kad se Dieda zanjihala, ili se to njihala ona? Možda se kretao čitav svet; žmirkala je na odjednom nejasne prilike oko sebe, ali mogla je da se usmeri samo na površinu vode u činiji.

Dok je gledala, voda se polako zamaglila, i za trenutak se video samo sivi kovitlac koji je u prvi mah potamneo; potom se razbistrio. Eilan je dahnula; lice, dobro poznato lice - lice njenog usvojenog brata Sinrika - gledalo je iz vode.

Dieda je prigušila uzvik; potom je progovorila, tiho i jasno, kao da se obraća nekom veoma dalekom. "Sinriče, moraš da dođeš. Ovog puta nisu u pitanju Rimljani, nego severnjaci; spalili su tvoju kuću i ubili ti majku i sestru. Vрати se u zemlju Ordovika. Tvoj poočim je živ i potreban si mu."

Lice je uskoro nestalo, voda u činiji se ustalasila i potamnela, i Dieda je ustala, pomalo ošamućeno se držeći za ivicu stola. "Doći će", rekla je. "Od tamošnje škole sveštenica dobiće sve što mu je

potrebno za put. Uz dobre puteve i dobro vreme, biće ovde za nekoliko dana."

"Ali šta je sa varvarima koji su nam spalili kuću?" upitao je Bendeigid. "Ako nisi suviše izmorena, dete, moramo ih videti da bi znali kuda da pođemo kako bi ih kaznili..."

"Neću", rekla je Dieda. Kosa joj je još visila oko lica. "Uvek me možete naterati, ali neka ovo uradi Kaileja; njena je želja da ovo radimo sa Rimljanima, nije moja. Biće mi teško da vam oprostim."

"Dete moje..."

"Oh, znam dobro da je to neophodno; ali kako ste mogli da me iskoristite da dovučete Sinrika ovamo?"

Kaileja je preuzela činiju i izbacila vodu kroz vrata, pustivši unutra prijatan dah svežeg vazduha. Uprkos toploti letnje noći, Eilani je uskoro postalo hladno. Kaileja je ponovo napunila činiju i nagnula se nad njom, potpuno nepokretna.

Kao da je slici ovog puta trebalo više vremena da se pojavi, i uskovitlana magla je duže ostala u vodi. Kailejino napeto lice postalo je bleđe, a zatim bledo kao smrt; potom je progovorila, sasvim tiho, strašno umornim glasom: "Gledajte, ako želite."

Eilan nikada nije saznala šta su videli ostali, ali kada se površina vode raščistila, pred njenim očima se stvorila mala slika: razbojnici, onakvi kakvi su bili kada su upali u Mairinu kuću, ukočeni na ulazu; obučeni u šarene i ofucane krpe. Neki su nosili mačeve, koje onomad nije videla, a neki su imali koplja. Slika je bila toliko jasna da je videla i kišne kapi kako svetlucaju u njihovim plavim ili crvenkastim bradama i u dugoj, prljivoj kosi. Potom su se svi okupili oko činije, zaklonivši sliku koju je Eilan još videla u sećanju, i znala je da će moći da je prizove pred oči sve do smrti.

Sećala se kako je Kaileja jurnula napred, kako je zgrabila pune šake žara i kako ga je bacila na strance. Otac i deda su verovatno videli nešto slično, jer očevo lice se ukočilo. "Crveni Rajan", rekao je kroz zube. "Prokleti bili njegov mač i njegova senka! A još su na obali..."

"Neka bude tako, i dodajem svoju kletvu tvojoj u punoj snazi", rekla je Lianon, pomerivši se u stolici. "Objavljujem da tvoj narod i Rimljani treba zajednički da ih kazne."

Bendeigid je zaustio da nešto kaže, ali Lianon ga je učutkala jednim pokretom. "Dosta; rekla sam svoje. Sada idite; neka bude kako je videla Kaileja i kako sam ja objavila. Uhvatićete Crvenog Rajana na obali."

"Gospo, kako to znaš?"

"Zar si zaboravio da ja i moji možemo da vladamo vetrovima kada odlučimo tako?" upitala je Lianon. "On neće dobiti ni daška da ga ponese sve dok ga ne stignete. Jesi li sad zadovoljan?"

"Radi osвете nad tim đavolima - ako tako mora biti", izjavio je Bendeigid, "kunem se da ću se udružiti i sa Rimljanima ako mi oni mogu pomoći u osveti, mada je to protiv mojih želja - a trebaće nam njihova pomoć da oteramo razbojnice i ubice sa naših obala, zauvek!"

Dieda je duboko uzdahnula. "Hoćete li sačekati da se Sinrik vrati?"

"O tome će morati da odlučuje i Macelije", odgovorio je Bendeigid gundanjem. Lianon je pogledala Eilan.

"Pogledajte, naša najmlađa iskušénica je promrzla", rekla je. "Gde ti je ogrtač, dete?"

"Ostavila sam ga u velikoj sali, tamo gde su ostale devojke", promrmljala je Eilan, neuspešno pokušavajući da prestane da drhti.

"Moraš brzo u krevet. Bilje je sad sagorelo, priđi mangalu da se ogreješ, dete. Kaileja će te brzo odvesti u spavaonicu za iskušénice, i daće ti posteljину i haljinu sveštenice."

"Dobro rečeno", javio se Ardanos, "a vreme je da i mi pođemo."

Lianon je povelala Eilan do vatre, i devojka je postepeno prestala da drhti. No, u sebi se još tresla. Kaileja ju je zagrlila.

"Proći će, dete, znam... Između svetova može da bude veoma hladno; osetila sam da putuješ sa mnom, mada nam to nije bila namera. Drugi put to nećemo dozvoliti."

Bendeigid se umotao u ogrtač, ali pre nego što je pošao za Ardanosom zastao je pred Eilan. "Kćeri." Kad ga je Eilan pogledala u oči, nakašljao se. "Ne znam kad ćemo se opet sresti. Ali ostavljam te ovde u bezbednosti, i to mi je uteha. Neka te Boginja čuva ovde." Zagrlio ju je.

"Moliću joj se za tvoju bezbednost, oče", tiho je rekla, stegnutog

grla.

Bendeigid je nežno dotakao vlasi koje su joj pobegle iz pletenice nad čelom. "I tvoja majka je imala takvu kosu", šapnuo je i žurno je poljubio u čelo. Eilan je od suza jedva videla vrata kako se zatvaraju za njim.

"Pa, to je gotovo, a zaista je kasno", rekla je Kaileja uz prizvuk olakšanja. "Eilan, ima li nešto što želiš da me pitaš?" Prišla je i zagrlila devojkicu. "Ako si se sad ugrejala, hodi da te smestim u spavaonicu za iskušenicice."

Eilan je sa njom ponovo prešla preko vetrovitog dvorišta koje je delilo Lianonino obitavalište od sale u kojoj je prvi put videla sveštenice. Mnogo godina kasnije, kada je poznavala svaki detalj obeju zgrada kao da je tu rođena, sećala se prvog pogleda na Šumsku kuću i pitala se zašto joj je te noći izgledala tako ogromna.

Eilid je sa još nekoliko žena još sedela u sali gde su prvo doveli Eilan. Sve su je radoznalo pogledale, ali Kaileja ih je jednim pokretom sprečila da išta pitaju.

"Još ne možemo tražiti od tebe da daješ zavete", rekla je Eilani, "ali za prvu godinu koju ćeš povesti među nama moraš da daš obećanja." Uspravila se i lice joj se izmenilo. Eilan ju je oprezno posmatrala, pitajući se šta će sad biti.

"Pre svega - da li si došla među nas svojom slobodnom voljom? Da li te je neko pretnjom ili silom naterao da tražiš da dođeš ovamo?"

Eilan ju je iznenađeno pogledala. "Pa znaš da nije."

"Šššš - ovo je običaj. Moraš odgovarati svojim rečima."

"Dobro. Došla sam ovamo po svojoj želji." Ovo joj se činilo vrlo glupo. Pitala se jesu li to pitali i Diedu, i šta im je odgovorila na to.

"Da li obećavaš da ćeš se prema svakoj ženi među nama ponašati kao prema sestri, majci ili kćeri, kao da ti je rod?"

"Hoću." Više nije imala majku, a ako se bude zarekla zauvek, neće imati ni kći.

"Da li obećavaš da ćeš se povinovati svakom naređenju koje ti daju sveštenice i da nećeš leći sa muškarcem..." Kaileja je zastala i malo iskrivila usne, "osim što ćeš smeti da legneš sa Letnjim Kraljem, ako njegov izbor padne na tebe."

Eilan se nasmešila. "Poslušaću, i nije teško obećati da se neću dati nijednom muškarcu." Pošto mi je zabranjen jedini muškarac koga sam mogla da volim.

Kaileja je klimnula. "Neka tako bude", rekla je. "U ime Boginje, koja je jedna iako ima mnogo imena, prihvatam te."

Zagrnila je Eilan, a to su učinile i ostale sveštenice, jedna po jedna. Kad su se izređale, Eilan je već bila u suzama, kao da je nekako ponovo stekla izgublenu porodicu.

Kaileja joj je prebacila preko ramena ogrtač i povelala je pokrivenim hodnikom do kućice sa desetak kreveta - ne ograđenih zidovima, kao što je navikla, nego daščanih i poređanih u krug. Neki su već bili zauzeti. Par devojaka je selo, sanjivo žmirkajući, kad je Kaileja povukla zavesu oko kreveta najbližeg vratima, a potom su ponovo legle.

"Ovde ti je pripremljeno mesto", šapnula je Kaileja. Obukla je Eilan u belu košulju od grubog platna koja joj je bila malo prevelika. "Neko će te probuditi za službu u praskozorje. Nemoj očekivati da me vidiš - biću izdvojena sa Lianon zbog priprema za svečanost punog meseca. Ovde je haljina koju ćeš nositi sutra." Iz sanduka je izvadila zamotuljak sa odećom.

Eilan je legla u usku postelju i Kaileja ju je ututkala pod debelo ćebe. Potom se sagnula da je zagrlila, i Eilan je sela da joj uzvratila zagrljaj.

"Šta god možda pomislila, seti se da si nam dobro došla", rekla je Kaileja. "Čak i Diedi; ona je sada vrlo nesrećna, ali doći će dan kad će joj biti vrlo milo što si tu."

Poljubila je Eilan u čelo. "Sutra će ti neka od devojaka pomoći da se obučeš u haljine sveštenice; najverovatnije će to biti Eilid. Par dana će ići svuda sa tobom i pokazivaće ti šta treba da radiš."

Eilan je ponovo legla. Čaršav je bio grub, ali mirisao je na neko bilje. Želela je da što duže zadrži ovaj trenutak. "Na šta to miriše čaršav?" upitala je.

"To je lavanda; stavljamo je među rublje posle pranja."

Eilan je pomislila da ne treba da se čudi. I sveštenice su žene, mada ne liče na one koje je dosad poznavala; naravno da i one misle na branje bilja i na pranje rublja, kao i sve druge. I ona će

naučiti sve to.

"Spavaj sad", tiho je rekla Kaileja, "i nemoj da brineš. Dobro je što si došla ovamo. Mislim da te među nama čeka naročita sudbina."

Nijedna od njih dve nije ni slutila koliko je to proročanstvo tačno.

10.

"Zašto krijemo od običnog sveta imena onih biljaka koje su najmoćniji iscelitelji?" Stara Latis, najveštija u biljarstvu, zagledala se, držeći u ruci ubranu čauru tatule, u devojke koje su sedele pod hrastovim stablom.

"Zato da bi se obraćali nama i poštovali sveštenice?" upitala je jedna od mlađih devojaka.

"Njihovo poštovanje moramo zaslužiti, dete", strogo je rekla Latis. "Ma koliko neuki, oni nisu glupi. Razlog tajnovitosti je mnogo dublji - ono što je moćno u dobru moćno je i u zlu, ako se pogrešno upotrebi. Tatula može da pomogne oslabljenom srcu, ali ako je date suviše srce će podivljati kao poplašeni konj i na kraju će stati. Za iscelitelja je najvažnija procena."

Eilan se namrštila, jer nikad dosad nije razmišljala o tome. Kasnije, kad bi razmišljala o godinama provedenim u Šumskoj kući, pitrala se šta je očekivala. Mir, možda, ili tajanstvenost, i možda malo dosade. Nije očekivala da će dani provedeni u učenju sa drugim devojkama biti jednostavno zanimljivi.

Noći su bile teže, jer je prvih meseci često sanjala Gaja. Ponekad bi ga videla kako jaše sa vojnicima, ili kako vežba sa mačem. Ponekad bi proklinjao kad bi se oštrica zarila u drvenu metu u obliku čoveka: Ovo je za Senaru, a ovo za Reis. Ovo je za Eilan! Kad bi završio, čelo mu je bilo orošeno znojem, ali obrazi bi bili vlažni od suza.

Eilan bi se budila uplakana zbog njegove tuge. Sada je razumela kako bol preživelih može da muči umrle. Pomišljala je da mu pošalje poruku, kako bi znao da je još živa, ali nije bilo načina da to izvede, a potepeno je počela da shvata da je za njega zaista mrtva, i što pre on to prihvati, toliko bolje za oboje.

Tih prvih meseci bila je samo jedna u grupi potencijalnih sveštenica. Provodila je dosta vremena učeći napamet čitave odeljke druidskog znanja. Kao što se bogovi ne mogu poštovati u hramu načinjenom ljudskim rukama, tako božansko znanje ne sme da se zapisuje. Ponekad je mislila da je to čudno, jer ljudsko pamćenje je

vrlo nepostojano. Ali videla je da njeni učitelji imaju fantastično pamćenje. Većina starog znanja bila je izgubljena pri uništenju Mone, ali mnogo je i ostalo. Ardanos je, na primer, morao napamet da recituje čitav Zakon.

Bila je srećna uz ostale sveštenice. Najbolje je poznavala one dve koje su je prvi put dočekale u Kući devojaka: Eilid i Mielin.

Eilid je bila starija nego što je izgledala i bila je u Šumskoj kući od ranog detinjstva. Mielin je bila bliža Eilaninim godinama. Osim njih dve, najbolje je poznavala ženu po imenu Celimon, kojoj je bilo oko četrdeset, a glavni posao joj je bio da podučava najmlađe sveštenice i da izvodi neke manje važne rituale.

Njen prvi zadatak bio je da nauči do najsitnijih pojedinosti one rituale u kojima učestvuju device, jer ako tu bude neke greške ceremonija mora da počne iz početka. I ona je dva ili tri puta izazvala takve prekide. Osećala se kao glupača, ali Mielin ju je uveravala da su sve prošle kroz to.

Takođe su je učili pokretima meseca i zvezda. Provela je mnoge noći ležeći između Mielin i Eilid u zatvorenom dvorištu, gledajući Velikog Medveda kako se beskonačno okreće oko Severnjače, i prateći lagane pokrete planeta naviše i naniže po nebu, i Severna Svetla kako svetlucaju i kruže po letnjem nebu. Naučila je da se zemlja okreće oko sunca - u to je bilo najteže poverovati od svih čuda. Tokom prvih godina u Šumskoj kući te noći su joj najviše uposlile maštu; ležala je toplo umotana u vlažnoj travi, a Kailejin glas je lebdeo nad njima u tami, pričajući duge priče o zvezdama.

Ponekad je želela da nauči da prati pevanje, ali u jednoj od retkih prilika kad su joj dopustili da provede neko vreme sa Kailejom, čula je da žene ne sviraju pri ceremonijama.

"Ali zašto? Žene sada mogu da budu bardovi, kao Dieda, zar ne? A i ti sviraš harfu, zar ne?"

Bilo je toplo, a u gaju iza zida vežbao je neki mladić iz druidskog učilišta sa druge strane polja. Nije bio naročito vešt, ali veoma je teško svirati harfu toliko loše da to slušaocu smeta. Mada melodija nije valjala, svaki ton je bio čist i jasan.

"Moj instrument je lira, prvi poklon koji sam dobila od Lianon, i svirala sam je godinama, pa se niko ne usuđuje da se buni. A dar

kao što je Diedin niko ne može da porekne." Kailejine crne oči su blesnule.

"To nema nikakvog smisla. Zašto ne mogu da učim?" upitala je Eilan. Ma koliko loše svirala, svakako je mogla bolje od onog momka napolju, koji nije primetio da su mu se zbog sve toplijeg jutra gornje žice raštimovala.

"Naravno da nema smisla", odgovorila je Kaileja. "Mnogo šta što sveštenici čine nema smisla; i oni to znaju. To je jedan od razloga što mi neće dozvoliti da nasledim Lianon. Ardanos je svestan da i ja to znam."

"Da li želiš da budeš Vrhovna sveštenica?" upitala je Eilan, raširivši oči.

"Nebesa saklonite", žurno je rekla Kaileja. "Svakog dana bih glavačke srijala protiv volje sveštenika - a ta volja je kamena. Neka muškarci slobodno zadrže za sebe vođstvo. Mislim da su se stvari pogoršale od dolaska Rimljana. Žele da zadrže oružje, i harfe, i sve drugo osim rađanja i rintanja oko kuvanja i razboja. Usuđujem se da kažem da bi oni rado rekli kako žene ne smeju ni da služe bogovima, ali niko ne bi bio toliko glup da im poveruje. Ali zašto ti želiš da sviraš harfu?"

"Zato što volim muziku, a ne umem da pevam."

"Tvoj glas je tih ali umilan, jer dobro ga poznajem."

"Deda kaže da u poređenju sa Diedom krekećem kao žaba", gorko je rekla Eilan. "U našoj kući je oduvek samo ona pevala."

"Mislim da je tu pogrešio; ali ovog puta neću da se svađam, jer čak i ja priznajem da je on jedan od naših najvećih bardova. U poređenju sa glasom tvoje rođake gotovo svi krekeću kao žabe, dete, i nemoj da žališ zbog toga. Ti možeš naučiti priče o bogovima, makar ne umela da ih pevaš tako kao ona; mislim da ti neće biti teško da naučiš da pevaš čaranja. Ne možemo svi da imamo najlepše glasove, čak ni svi među bardovima."

I Eilan je zaista naučila da peva mnoge čarolije koje je morala da nauči, i saznala je, već te prve godine, i nekoliko jednostavnih Reči Moći.

Jednog dana, dok ju je Kaileja učila činima, upitala ju je: "Sećaš li se one noći posle Mairinog porođaja, kada sam oterala razbojnice

bacajući vatru na njih?"

"Nikada to neću zaboraviti", odgovorila je Eilan.

"Sećaš se kako sam ti rekla da i ti to možeš da naučiš, ako budeš učila kako treba?"

Eilan je klimnula, osećajući da joj srce ubrzano udara; nije znala je li to od uzbuđenja ili od straha.

"Pa, sad ću te naučiti. Najvažnije je da znaš da ti vatra ne može nauditi; videla si da je ja uzimam, i zato znaš da se to može učiniti." Uzela je devojčine vitke, bele prste u svoju hladnu šaku i dunula joj na dlan.

"A sad", rekla je, "najvažnije je da veruješ u sebe. Brzo posegni u vatru i uzmi šaku živog žara; vatra može da ti naudi samo zato što veruješ da joj je u prirodi da peče; kad jednom spoznaš njenu duhovnu prirodu, moći ćeš da je uzimaš kao da je šaka suvog lišća. Vatra gori i u tebi, isto kao na ognjištu. Kako može jedan plamen da naudi drugom? Pusti da iskra u tebi susretne vatru!"

Eilan se plašila, ali zaista je videla Kaileju da to čini i bespogovorno joj je verovala. Pružila je šaku ka mangalu punom žara; vreline joj je dotakla lice, ali Kaileja je progovorila odmah kraj nje. "Ne oklevaj - brzo uzmi!" I Eilan je gurnula šaku u plamen.

I dalje je osećala vrelinu na obrazima, ali začudo, ugljevlje je bilo hladno kao sneg. Kaileja je videla izraz čuđenja na njenom licu. "Sad brzo baci", rekla je. Eilan je otvorila prste i iznenada vreli žar se skotrljao u ognjište. Zapanjeno je zurila u svoje šake.

"Jesam li zaista to učinila?"

"Jesi", rekla je Kaileja. Žar je dotakao krpu ostavljenu u ognjištu, i ova je počela da se dimi. Podigao se snažni zadah nagorele tkanine i Kaileja ju je brzo uzela i ugasila.

Eilan ju je zapanjeno gledala. "Kako si znala da će sledećeg časa početi da peče?"

"Videla sam da počinješ da razmišljaš i da se čudiš - i da sumnjaš. Sumnja je neprijatelj magije. Naučile smo da radimo ovakve stvari kako bi zapanjile običan svet čudima i magijom, i da bi se zaštitile u slučaju opasnosti. Ali moraš zapamtiti", upozorila ju je, "da nemamo prava da činimo čuda samo da bi zadivile jednom rođene. Čak i da bi se zaštitila od opasnosti, moraš biti oprezna

čineći ta naizgled čuda. Možda nije bilo savim mudro to što sam učinila u Mairinoj kući, ali što je učinjeno učinjeno je. Sad kad znaš da je to moguće, naučićeš kada valja činiti takve stvari, a kada ne valja."

Proticanje godine bilo je označeno svečanostima, a devojke nisu učile samo šta svaka svečanost znači, nego i šta leži iza priča, od kojih su mnoge bile neistinite, mada su služile kao simboli. Raspravljale su o devičanstvu boginje Arianrod, i o sudbini blistavog sina koga je rodila iako to nije želela; analizirale su promene kod Gvione, koja je okusila piće iz pehara saznanja. Učile su tajna znanja Svetog Kralja i Gospe od Samostalnosti. A u najtamnijim danima zime razmatrale su misterije senovitih boginja čija krvava lica i smežurana tela otelovljuju strahove muškaraca.

"Ali zašto se muškarci plaše starih žena?" upitala je Eilid. "Zašto se ne plaše starih muškaraca?"

"Kad muškarac ostari, postaje mudrac, a to je nešto što svi muškarci žele", objasnila je Kaileja. "Starica se plaše zato što su one van njihove moći. Kad dobije mesečnicu, devojka postaje žena. Potreban joj je muškarac da bi postala majka, a majci je potreban muškarac da štiti njenu decu. Ali starica poznaje sve tajne rođenja i smrti; ona je ponovo rođena i ništa joj nije potrebno. I zato se muškarac, koji poznaje samo prvu promenu koja ga je učinila muškarcem, nje boji."

Lianonino ime bilo je duboko poštovano, čak i kad bi se devojke noću u Kući devojaka kikitale na račun starijih, ali Eilan se stalno pitala da li je Vrhovna sveštenica prošla kroz ponovno rođenje o kojem je govorila Kaileja. Bila je toliko stara da je čovek morao da se pita da li su je ikada dotakle neka ljudska tuga ili strast. Nije legala sa muškarcem, nije rodila dete; lebdela je kroz Šumsku kuću u oblaku mirisa lavande i ustalasanih haljina, smešeći se blago i odsutno kao da se kreće kroz neku svoju ličnu stvarnost.

A Kaileja ju je ipak volela. Eilan je pazila da ne zaboravi kako je starija sveštenica, sa kojom je od one noći kad se rodila Mairina beba bila povezana dubokim vezama, videla u Vrhovnoj sveštenici nešto što Eilan nije videla; ali bila je spremna da veruje da nečeg

ima.

Kada su devojke počele da uče veštine koje će im otvoriti pristup u unutrašnje ravni, Eilan se vredno bacila na učenje. Takve stvari - snovi i nagoveštaji - uvek su joj dolazili lako i bez upozorenja. Sada je učila da voljno priziva vizije, a kada je potrebno i da ih sprečava da dođu.

Učila je prizivanje vizija u činiji vode i veštinu čarolija za daleki vid. Jedna od prvih stvari koju je videla u činiji bila je bitka sa razbojnicima koji su joj uništili dom.

"Blagoslovena bila Gospa od Vernemetona, ako je ona poslala ovaj vetar!" rekao je Sinrik, njuškajući maglu koja je hitala kraj njega, puna mirisa mora.

"Održala je reč", rekao je Bendeigid kraj njega. "Ovaj vetar duva od trećeg dana pošto mi je spaljen dom. Kada su se rasute bande vratile na obalu da natovare plen na brodove, vetar je bio protiv njih." Iskezio se bez radosti. "Prikovaćemo ih između obale i mora!"

Odněkud se začula oštra neredba, i ritmično trupkanje potkovanih sandala naglo se prekinulo. Sinrik je iskrivio lice, zadovoljan što vetar nije mogao da odnese zvuk do neprijatelja. Bolje je juriti sa ratnim pokličem nego da razbojnici čuju ovo zlokobno trupkanje. Britanci nisu ni izbliza toliko disciplinovani, ali barem umeju da budu tihi.

I dalje se ježio kad god bi kroz maglu ugledao krestu rimljanske kacige. Nikada nije ni pomislio da će se boriti rame uz rame sa neprijateljem. No, ako je čak i Bendeigid mogao da suzbije svoj gnev, verovatno može i on.

Bendeigid mu je spustio šaku na mišicu i Sinrik se zaustavio, provirivši kroz niz kržljivih jova koje su se našle između njega i obale. Mogao je da oseti dim i kiseli zadah nužnika - nisu ga dobro održavali. Spustio je štit sa ramena i čvršće stegao koplje.

Srce mu je ubrzano tuklo, a usta su mu se osušila. Čezuno si za pravom bitkom, kako sad možeš da se plašiš? upitao je samog sebe. Da si bio tamo kad su napali kuću, da li bi se krio iza Reisinih sukanja? Od te pomisli, panika se pretvorila u bes.

A onda su se oglasile rimljanske trube. Bendeigid je odgovorio

grlenim krikom i Sinrik ga je nehotice sledio. Britanci su jurili, urlajući. Sinrik se probio kroz drveće, uperenog koplja, i začuo kako se povicima Britanaca pridružuje rimljanski poziv na juriš.

Kad su se Rimljani okomili na neprijatelja, Britanci su napali njegovu pozadinu. Jedan ratnik se okrenuo, zbog magle pretvoren u čudovište. I bio je čudovište! Sinrik se prepustio onom što je naučio i zamahnuo kopljem naviše; osetio je udar i čuo krik kad se oštrica zarila. Ali nije imao vremena da misli dalje, jer je na njega išao drugi čovek. Mač je zveknuo o njegov štit. Krajičkom oka primetio je vojnike Rimljane kako se sa mehaničkom efikasnošću probijaju kroz glavninu neprijatelja. Sinrik je istrkao koplje i okrenuo se, videći neprijatelja u svakom zgrčenom licu.

Nije znao da li je prošlo pola dana ili pola života kada je shvatio da ga više niko ne napada. Svuda unaokolo ležala su tela, i Bendeigid je sistematski dokrajčivao one koji su još bili živi. Bio je obliven krvlju, ali izgleda da nijedna kap nije bila njegova. Jednom je pao i pomislio je da je gotov, ali nad njim se nadneo legionar i pokriva ga onim velikim ovalnim štitom dok nije uspeo da ustane.

Sada je shvatio da nekoga možeš da mrziš i da mu se u isto vreme i diviš. Nikada neće voleti Rimljane, ali sada je video da se od njih može dosta naučiti. U ovom trenutku mu se nije činilo tako strašnim što u venama nosi rimljansku krv. Začuo je pucketanje plamena i video da Ardanos nadgleda spaljivanje neprijateljskih brodova. Dim je zaudarao na spaljeno meso, ali zaobljeni brodići od kože veselo su goreli. Sinrik je odvratio pogled, pitajući se da li će mu pozliti.

No, jedan brod je sačuvan, i jedan razbojnik je ostavljen u životu, mada oslepljen, da ga poveze.

Ardanos je digao ruke ka nebu, uzviknuvši nešto na starom jeziku koji poznaju samo druidi. Vetar je za trenutak zamro, a onda je dunuo sa kopna. Ardanos je spustio ruke na ivicu brodića kako bi ga zadržao.

"Prizvao sam vetar da te ponese", rekao je čoveku koji je bio unutra. "Ako te bogovi vole, stići ćeš još jednom u Eriu. Budi naš glasnik, i prenesi im ove reči. Ako dođete ponovo na ove obale, svi ćete isto proći."

Vizija je izbledela, i Eilan se zavalila u stolici, drhteći. Nikada nije videla ozbiljnu borbu, i prizor ju je ispunio užasom, ali ipak se divlje radovala smrti razbojnika. Neko od njih je sigurno ubio njenu majku i verovatno i njenu mlađu sestru, i zapalio je kuću u kojoj je bila rođena.

Ponovo je pogledala u vodu, tražeći Gajevo lice, ali nije ga videla. Da li je pao u nekom ranijem okršaju sa neprijateljem, verujući da je ona ostala mrtva u ruševinama svog doma? Pa, bolje da misli da je mrtva nego da je neverna, rekla je sebi, ali čudila se koliko je, čak i sada, žalosti pomisao da je on možda mrtav. One noći kad su sedeli kraj Beltanske vatre bili su kao jedno biće. Da je poginuo, ona bi to sigurno znala.

No, smireni tok njenog života u Šumskoj kući polako je uklonio bol čak i iz sećanja na Gaja i na ono što se moglo desiti među njima.

Zajedno sa ostalim devojkama skupljala je sveto bilje i lekovite trave, učeći koje od njih treba prikupljati u određenoj meni sunca ili meseca.

"Ovo znanje je starije od druida", poverila joj je Mielin jednom kad su radile u paru. Mada je Mielin odavno došla u Šumsku kuću, nije bila mnogo starija od Eilan, i njih dve su, kao najmlađe, često bile određene da rade zajedno. Mielin je odabrala da postane sveštenica isceliteljka, i već je učila mnogo o tome. "Dosta toga potiče iz starih vremena, čak i pre nego što je naš narod došao u ovu zemlju."

Proleće je bilo vlažno, i duž obala potoka koji je tekao kroz polja iza Šumske kuće broć im je dopirao do pojasa. Oštar, snažan miris njegovog lišća gotovo ih je ošamutio dok su ga brale. Sveštenice su ga koristile za prizivanje vizija, i u rastvoru za lečenje bolnih mišića.

"Kaileja mi je pričala ponešto o tome", odgovorila je Eilan. "Nekad davno, kako kaže, u Britaniji nije bilo druida. Kada je naš narod došao, pobili su sveštenike pokorenih plemena, ali se nisu usudili da ubijaju sveštenice Velike Majke. Naše svete žene učile su od njih, i svom znanju dodale njihovo, još drevnije."

"Tako je", rekla je Mielin, koračajući duž obale. "Kaileja je učila o tome više od mene, a ona je sveštenica Proročanstva. One potiču iz vremena mnogo pre nego što je izgrađena Šumska kuća i čak pre

nego što su druidi stigli na ostrva Britanije. Kažu da su prve sveštenice došle ovamo sa ostrva daleko u zapadnom okeanu, koje je sada potonulo duboko pod talase. Sa njima je došao sveštenik po imenu Merlin, koji ih je naučio mudrosti zvezda i kamenja u krugu."

Za trenutak su razmišljale o toj gotovo nezamislivoj davnini. Potom im je povetarac zanjihao suknje i vratio ih nazad u lepotu zelenog sveta.

"Je li ovo kaloper ili krabljika?" Eilan je pokazala bokor niskog, jarko zelenog lišća sa malim, neravnim listovima.

"Krabljika. Vidiš kako su stabljike nežne? Tek što su nikle. Kaloper opstaje i preko zime, i stabljika mu je drvenasta. Ali listovi su im zaista veoma slični."

"Toliko toga treba zapamtiti!" uzviknula je Eilan. "Ako naš narod nije oduvek živeo ovde, kako smo naučili sve to?"

"Ljudi su po prirodi lutalice", rekla je Mielin, "mada ti se možda ne čini tako, sad kad smo pustili koren. Svaki narod je odnekud došao, i morao je da nauči sve o zemlji od naroda koji je već bio tu. Naša poslednja plemena došla su ovamo tek stotinjak godina pre Rimljana, i to iz otprilike istog dela sveta."

"Ako smo bili susedi, onda bi Rimljani trebalo da nas bolje poznaju", rekla je Eilan.

"Dovoljno znaju da se plaše naših ratnika", namrštila se Mielin. "Možda zato šire tako strašne priče o nama. Reci mi, Eilan, jesi li ikada videla da nekog spaljuju na našim oltarima? Muškarca ili ženu, svejedno?"

"Ne; ne znam da je iko ikada smaknut sem kriminalaca", odgovorila je Eilan. "Kako Rimljani mogu to da pričaju o nama?"

"A što ne bi? Oni su neznalice", ljutito je rekla Mielin. "Svo svoje znanje natrpali su na tablice od drveta i voska, ili od kamena, i misle da je to mudrost. Kakve koristi komad kamena može imati od znanja? Čak i ja, mlada sveštenica, znam da ljude čini mudrim shvatanje urezano u srce. Možeš li iz knjige da naučiš umešnost biljarenja? Nije dovoljno ni da ti neko priča. Moraš sama da tražiš biljke, sama da ih bereš i čuvaš, sama da gledaš kako rastu. Tada možeš da ih koristiš za lečenje, jer ćeš čuti kako ti govori njihov duh."

"Možda njihove žene znaju više od njih", rekla je Eilan. "Čula sam

da Rimljani ne dopuštaju svim svojim ženama da uče veštinu pisanja slova. Pitam se kakva znanja majke prenose svojim kćerima bez znanja muškaraca..."

Milein je iskrivila lice. "Možda se boje da bi, ako i žene nauče pisanje, bilo manje posla za pisare po tržnicama."

"I Kaileja je rekla nešto slično, još kad sam došla ovamo", rekla je Eilan i stresla se, mada je dan bio topao, jer setila se hladnog vetra tokom vizije. "Ali kasnije je nisam često viđala. Ponekad mislim da se naljutila na mene."

"Ne treba da mnogo obraćaš pažnju na ono što Kaileja kaže, ili što ne kaže", upozorila ju je Mielin. "Ona je mnogo propatila, i ponekad je... neumerena u mišljenjima. Ali istina je da Rimljani ne mare mnogo čime se bave njihove žene."

"Onda su glupi."

"To znam. I ti znaš. Ali ima Rimljana koji to ne znaju. Nadajmo se da će naučiti dovoljno za našeg života. I naši sveštenici umeju da budu glupi. Neko mi je rekao da si poželela da naučiš da sviraš na harfi. Jesi li slušala Kaileju kako svira na liri?"

Eilan je odmahнула glavom. "Vrlo retko." Iznenanda se setila trenutka kada ju je Kaileja učila da drži vatru, i stresla se.

"Zaista ne smeš da se uznemiruješ zbog njenih čudnih navika; ona je navikla na usamljenost. Ponekad danima ne govori ni sa kim, osim možda sa Lianon. Znam da te Kaileja voli; čula sam je kad je to rekla."

Eilan ju je pogledala, a onda je brzo odvratila pogled. Stvarno je izgledalo tako one noći kod Mairi, pošto je Kaileja oterala razbojнике. Sada je shvatala koliko je neobično da se starija žena toliko otvori. Možda je zato otada izbegavala Eilan.

Mielin je primetila mesto gde je majčina dušica rasla pod nekim drvetom, pa je uzela mali srpasti nož da odseče stabljike. Do Eilan je dopro prijatan, oštar miris, pa se sagnula da pomogne.

"Pričaj s njom o njenoj harfi", predložila je Mielin.

"Mislila sam da to nije harfa...."

"Ma da, Kaileja je uvek spremna da naširoko objašnjava razliku", nasmejala se Mielin. "Strune ulaze u kutiju u podnožju umesto sa strane, ali zvuk je uglavnom isti. Zna mnogo pesama iz Eriua.

Veoma su neobične; sve nekako zvuče kao more. Zna i sve stare pesme, mada zbog obuke mi svi znamo više pesama od običnog sveta. Da su pristali da žene uče za bardove pre nego što je toliko sveštenika izginulo, možda bi odabrali i nju." Mielin je počela da se kikoće. "Ili bi postala Vrhovni druid - ako nije svetogrđe govoriti tako - posle tvog oca."

"Ardanos je Diedin otac, a ne moj. Meni je deda", objasnila je Eilan, prikupkljajući poslednje biljčice.

"A tvoj usvojeni brat pripada Svetoj Grupi?" upitala je Mielin. "Zaista dolaziš iz uzvišene porodice. Verovatno će pokušati da od tebe jednog dana načine sveštenicu Proročanstva."

"Niko mi nije ni pomenuo tako nešto", rekla je Eilan.

"Zar ne bi volela?" nasmejala se Mielin. "Svaka od nas ima svoje dužnosti, i ja sam srećna sa svojim biljem. Ali narod obožava vidovnjakinje. Zar ne bi volela da budeš glas Boginje?"

"Ona mi nije ništa rekla", oštro je odgovorila mlađa devojka.

Mielin se nije ticalo za čime Eilan krišom čezne, niti kako se sve u njoj uzburkalo dok je gledala Lianon kako podiže ruke prizivajući mesec. Što je duže živela ovde, sve jasnije se sećala snova iz detinjstva, i kad god je nosila ponude na izvor zurila je u vodu, nadajući se da će opet ugledati Gospu.

"Biću ono što mi kažu da treba da budem. Stariji znaju o bogovima više od mene."

Mielin se nasmejala. "Oh, neki možda i znaju; ali nisam sasvim sigurna. Kaileja se ne bi složila sa tobom. Jednom mi je rekla da je znanje druida namenjeno svim ljudima, i muškarcima i ženama, kao u stara vremena."

"A ipak se i Vrhovni druid pokorava Lianon", rekla je Eilan, sagnuvši se da odseče nekoliko listića mišjakinje koje je našla na sunčanoj strani velike stene.

"Ili tako izgleda", rekla je Mielin. "Ali Lianon je drugačija, i mi je naravno svi volimo..."

Eilan se namrštila. "Čula sam neke žene kako govore da se čak ni moj deda ne usuđuje da je naljuti."

"Ponekad se pitam da li je tako", rekla je Mielin dok je slagala listiće koje je Eilan odsekla. "Seci ih bliže grani; peteljke se ne

koriste. Znaš, čula sam da su u davna vremena zakoni zahtevali da svaki čovek koji poseče drvo mora da zasadi novo umesto njega, kako se šume nikada ne bi smanjile. To je prestalo od dolaska Rimljana; oni seku drveće a ništa ne sade, pa jednog dana u čitavoj Britaniji uopšte neće biti drveća..."

"Meni izgleda da ga ima mnogo kao i pre", rekla je Eilan.

"Dosta ga raste samo od sebe." Mielin se okrenula i pokupila bilje koje su nabrale.

"A bilje?" upitala je Eilan.

"Nismo nabrale dovoljno da bi bilo bitno; za dan ili dva će izbiti novi izdanci umesto ovih koje smo uzele. Ovo je dovoljno. Čini mi se da će kiša; da požurimo nazad. Sveštenica koja me je učila biljarstvu govorila je da je divljina bašta Boginje, i da ljudi ne mogu brati iz nje a da ne obnove ono što uzmu!"

"Nisam to još čula, tako rečeno, ali mislim da je divno", rekla je Eilan. "Znaš, ako razmišljaš o stolecima, onda je obaranje drveta jednako glupo kao ubijanje noseće srne..."

"A ipak neki ljudi, izgleda, veruju da imaju pravo da rade šta god žele svemu što je slabije od njih", rekla je Mielin. "Ne razumem kako Rimljani mogu to da rade."

"One bolje među njima svakako bi razbesnelo njihovo ponašanje isto kao i tebe i mene", usudila se da kaže Eilan. Mislila je na Gaja. Kada je čuo priču o Rimljanima na Moni, izgledao je jednako besan kao Sinrik. Nije mogla da zamisli Gaja kako ubija bespomoćne, ali on svakako zna koliko kratak i užasan život očekuje kulučare u rudnicima; biće loše hranjeni, loše obučeni, udišće otrovnu prašinu rude koju kopaju. Bilo bi dovoljno loše i da je taj posao dodeljen prestupnicima i ubicama, ali zašto kravarkin muž?

Pa ipak, Gaj je verovao da Rimljani pretvaraju varvare u civilizovan svet. Možda nije nikada ozbiljno razmišljao o rudnicima, pošto nije poznavao nikoga ko je odveden da tamo kuluči. Ni ona nije razmišljala o tome dok nisu uzeli ljude iz njenog klana. Ali ako ona nije znala šta se dešava, njeni otac i deda svakako su znali, a ni oni nisu ništa preduzeli da to prekinu.

Vetar se pretvorio u zapadnjak i oblaci su odlučili da se oslobode kiše. Mielin je ciknula i navukla šal preko glave. "Ako ostanemo

ovde, udavićemo se!" uzviknula je. "Uzmi kotaricu i hodi! Ako potrčimo, stići ćemo kući pre nego što prokisnemo!"

No, dok su stigle u glavnu dvoranu obe su bile potpuno mokre. Eilan je verovala da je Mielin jednostavno iskristila izgovor da malo trči.

"Idite da se osušite, cure, ili ćete dobiti reumu a ja ću potrošiti sve svoje lekove na vas!" Latis, koja je bila toliko stara da više nije mogla da ide u sakupljanje bilja, promuklo se smejala i gurala ih ka vratima. "Ali pazite da se vratite i sredite bilje koje ste mi donele, ili će se orositi, a onda će i bilje i vaš trud potpuno propasti!"

Kad su se Mielin i Eilan vratile u biljarsku sobu, koža im se još sijala od trljanja. Soba je bila izgrađena iza kuhinje, kako bi je toplota iz peći grejala i sušila. Grede pod tavanicom bile su pune svežnjeva bilja. Pod njima su se lenjo njihali pleteni poslužavnici sa korenjem i lišćem koje se takođe sušilo. Duž jednog zida stajale su police sa glinenim posudama, a duž drugog vreće i korpe sa pripremljenim biljem; sve je bilo uredno označeno simbolima biljarske veštine. Vazduh je bio pun mirisa.

"Ti si Eilan, zar ne?" začkiljila je Latis. I sama izgleda kao osušeni koren, pomislila je Eilan; sva je smežurana i naborana od starosti. "Boginjo pomози nam, svake godine postaju sve mlađe!"

"Ko to, majko?" upitala je Mielin, pazeći da se ne nasmeje.

"Devojke koje šalju da služe sveštenicu Proročanstva."

"Rekla sam joj da će je uskoro poslati na obuku kod Gospe", rekla je Mielin. "Pa, Eilan, da li mi sad veruješ?"

"Oh, verovala sam ti i pre", rekla je Eilan, "ali sam mislila da će svakako odabrati nekog starijeg i vičnijeg od mene."

"Kaileja bi rekla da sveštenici ne žele kraj Lianon nikoga suviše učenog, iz straha da bi postavljao suviše pitanja. Ako Vrhovna sveštenica počne da razmišlja o onome što čini, možda njena proročanstva neće uvek odgovarati sveštenicima."

"Psst, Mielin!" uzviknula je Latis. "Znaš da ne smeš tako da govoriš - čak ni šapatom!"

"Govoriću istinu, a ako se sveštenici pobune, upitaću ih kojim pravom zahtevaju od mene da lažem." Ali i Mielin je spustila glas. "Pazi malo, Eilan; nakrivila si kotaricu. Namučile smo sa da

prikupimo to bilje, nemoj da padne na pod i da se uprlja."

Eilan je brzo poravnala kotaricu.

"Ima nekih istina koje nikada ne treba glasno izgovoriti, čak ni šapatom", ozbiljno je nastavila Latis.

"Da", rekla je Mielin, "to sam čula; a to su obično one istine koje bi trebalo vikati sa krovova."

"Po merilima bogova to je možda i istina", odgovorila je Latis, "ali ti dobro znaš da se oko nas ne nalaze bogovi, nego ljudi."

"Pa, ako se istina ne može izreći u kući koju su izgradili druidi", tvrdoglavo je nastavila Mielin, "gde može da se kaže, za ime bogova?"

"To znaju samo bogovi! Poživela sam ovako dugo baš zato što sam se držala svog bilja, a poživćeš i ti ako me budeš sledila. Ono barem uvek govori istinu."

"Eilan nema prava da bira", rekla je Mielin. "Sledećih šest mesečevih mena biće vezana za Vrhovnu sveštenicu."

"Budi ono što jesi, dete." Stara Latis je uhvatila Eilan za bradu, tako da nije mogla da odvrti pogled. "Ako poznaješ svoje srce, uvek ćeš imati jednog prijatelja koji ne laže."

Sveštenica je bila u pravu. Kad je nastupio naredni mesec, Eilan su odveli kod Lianon i tu se učila svečanom ponašanju u prilikama kada prati Vrhovnu sveštenicu u javnost - a to je zapravo značilo svaki put kad bi Lianon izlazila iz svog obitavališta unutar Šumske kuće. Naučila je ritual oblačenja Lianon za ceremonije, što je bilo daleko složenije nego što je izgledalo, jer od samog početka rituala sveštenicu nije smeo ni da dodirne ljudski prst. Zajedno sa Lianon delila je dugo ritualno izdvajanje kojim se Vrhovna sveštenica priprema za rituale, i pomagala joj je tokom fizičke iscrpljenosti kojom se sve završavalo.

Tada je shvatila koliku cenu Lianon plaća za veliko poštovanje kojim je okružena. Iznošenje reči bogova tražilo je visoko iskupljenje. Ma koliko Lianon, sama po sebi, bila ponekad odsutna ili zaboravna, kada bi stavila oznake Proročanstva postala bi sasvim druga osoba. Eilan je shvatila da je Lianon odabrana ne toliko zbog mudrosti ili snage volje, nego zašto je umela da, kad ustreba, zaboravi na svoju

ličnost.

U takvim prilikama, kada bi ljudskost bila odbačena zajedno sa svakodnevnom odećom, Lianon se otvarala kako bi Boginja govorila kroz nju. I u tim trenucima zaista je bila velika sveštenica - gotovo nadljudska, po Eilaninom mišljenju. Cena koju je plaćala što je prenosila tako ogromnu moć bila je i fizička i mentalna, i Eilan je osećala da sve više poštuje Vrhovnu sveštenicu kad je videla da sve podnosi bez patnji, ili barem bez žalbi.

Kad je Eilan prvi put izišla iz Šumske kuće i šume oko nje, pratila je Lianon. Tada je shvatila koliko se izmenila proteklih nedelja. Čak i Kuća Devojaka činila joj se daleka i nepoznata. Kada su joj se najnovije iskušenice žurno sklonile s puta jedva ih je primetila, i tek kasnije se setila da su u njoj videle onu nadzemaljsku smirenost koju je ona videla u Lianon.

Pretpostavljala je da je to bila sasvim obična svečanost Dugodnevice. Videla je igre, tržnicu i veličanstvenu sunčevu vatru i mnogo puta pre toga, ali posle meseci koje je provela zatvorena u Šumskoj kući tolika gužva joj je gotovo nanosila bol, i trzala se od oštrog mirisa ljudi i konja. Čak i šarena odeća koju su trgovci izložili na tezgama vređala joj je čula.

Dugodnevica je vreme kada ljudi odmeravaju snagu u takmičenjima, kako bi zabavili bogove i ljude, i da bi ojačali useve tako da oni bujaju. Ali dok je Eilan posmatrala trke i rvanje, oznojena tela takmičara činila su joj se ogromna i deformisana. Nije mogla ni da zamisli zašto je ikada mogla poželeti da legne sa muškarcem.

Pobednik igara dobio je venac od letnjeg cveća i bio postavljen na počasno mesto. Setivši se šta je naučila o Misterijama, Eilan ga je posmatrala sa dodatnim divljenjem. U vreme velike potrebe, ili kod nekih plemena svakih sedam godina, novi Godišnji Kralj je posmatrao spaljivanje svog prethodnika, i čak i sad je u njemu bilo nekog daha svetosti. Imperija je pogubila ili romanizovala naslednike svih britanskih vladara, ali dok god su ljudi spremni da žrtvuju svoj život naroda radi, neće moći da ukinu Svete Kraljeve, koji svake godine osiguravaju bezbednost onima koji više ni ne shvataju njihovu ulogu.

Ako nastupi neka velika nesreća, i ako tokom naredne godine

bude bila potrebna žrtva uprkos zabranama koje je doneo Rim, izbor će pasti na ovog mladića. A u znak poštovanja riziku koji je preuzeo na sebe, imao je prava da legne sa svakom ženom koju poželi - čak i sa devicom iz Šumske kuće ako na nju baci oko.

Eilan se držala blizu Lianon dok je gledala ratnike kako uzimaju zapaljene grane iz velike vatre i bacaju ih uvis kako bi im usevi bujali. Narod se razgalamio od pića i opuštenosti, ali niko je neće dirati dok god bude bila uz Vrhovnu sveštenicu. Čak ni Godišnji Kralj nikada nije pokušao da se probije tako daleko.

Sedela je sa Kailejom i Diedom, zadovoljna zbog zaštite koju joj pruža Lianonino prisustvo i preteće obličje njenog telohranitelja, Hjua, i nadala se da su i druge sveštenice koje su sa njima došle na svečanost tako dobro prošle.

Tek posle nekoliko sedmica saznala je zašto se njena prijateljica Mielin vratila sa svečanosti tako bleđa i zamišljena, i zašto joj je često bilo muka. Rekla joj je Eilid, onog dana kada je Mielin nestala, ali tada je već čitava Šumska kuća brujala od novosti.

"Trudna je, Eilan", promrmljala je Eilid i odmahнула glavom kao da se još čudi. "Sa pobednikom igara. Lianon je bila uznemirena i veoma ljuta kad je saznala, i poslala je Mielin da samuje u kolibi kraj belog izvora, i da meditira."

"To nije pošteno!" uzviknula je Eilan. "Ako je odabrao nju, kako je mogla da ga odbije? To bi bilo nepobožno." Zar su sveštenici zaboravili sopstvenu teologiju?"

"Starije sveštenice kažu da je trebalo da se drži podalje od njega. U ovom delu Britanije ima dosta žena. Ja bih našla načina da ga izbegnem da je počeo da me zagleda!"

Eilan je morala da prizna kako bi i ona potražila načina da ne bude izabrana. Ali kada se Mielin vratila među njih, tela toliko zaobljenog da ni široke haljine nisu mogle to da prikriju, bila je dovoljno razumna da joj ništa ne kaže.

I tako je proticalo leto, i stigao je dan kad su se napunile dve godine otkako je stigla u Šumsku kuću.

Dotle je pomagala Vrhovnoj sveštenici na nekoliko svečanosti, i izgubila je svako interesovanje da postane Prorok, ali znala je da je niko neće pitati šta želi ukoliko druidi odaberu nju. Naravno da je

znala da pre svakog rituala kod Lianon dolaze sveštenici; da je pripreme, govorili su. Ali jednom, kada su se pritvorena vrata slučajno otvorila, videla je sveštenicu skljkšanu u transu i Ardanosa kako joj šapuće na uvo.

Te noći, kad je Boginja pozvana u telo Vrhovne sveštenice, Eilan ju je posmatrala sa posebnim zanimanjem, trgavši se kad se Lianon zgrčila i počela da mrmlja; neki odgovori bili su nerazumljivi, drugi sasvim jasni. Kao da je gledala konja kako se otima skraćenoj uzdi, kao da se nešto unutar sveštenice otimalo moćima koje su strujale kroz nju.

Vežali su je, užasnuto je shvatila dok je sedela kraj Lianoninog kreveta kad se sve završilo. Začarali su je kako bi izgovorila samo one reči koje odgovaraju njihovoj volji!

Možda se zato, uprkos ritualima, ponekad dešavalo da Boginja ne dođe, i Lianon je odgovarala po svojoj mudrosti, ili možda rečima koje su joj šaputali sveštenici. Eilani se činilo da takve situacije najviše iscrpljuju Lianon. A čak i kada bi trans bio stvaran, Proročica je odgovarala samo na postavljena pitanja; kako je vreme proticalo, Eilan je počela da podozreva da druidi kontorlišu i ko će postavljati pitanja. Čulo se nekoliko pravih Proročanstava; ali samo kad su u pitanju bile sitnice. Čak i ako su zaista poticala od Boginje, nisu mogla mnogo značiti ni onima koji pitaju ni onima koji čuju odgovore.

Eilan je prvo pomislila da se pobuni, ali pred kim? Kaileja je bila daleko, nosila je Lianoninu poruku novoj kraljici nekog plemena, a Mielin je bila toliko obuzeta budućim detetom da Eilan nije htela da je uznemirava. Postepeno joj je postalo jasno da i Kaileja i Dieda svakako znaju isto što i ona. To bi objasnilo neke njihove rasprave, i pomalo preteranu nežnost sa kojom se Kaileja brinula za Lianon.

A i Vrhovna sveštenica svakako razume šta joj se dešava. Lianon je odabrala da dođe u Šumsku kuću i da ostane podređena sveštenicima. Ako oni od nje načine svog govornika, to je svakako sa njenim pristankom i po njenoj volji.

Tako su stajale stvari kada je Eilan pošla sa Lianon na svečanost Beltana, gotovo tri godine pošto je stupila u hram.

11.

Gaj nije bio u zemlji Ordovika gotovo dve godine; bližio se treći Beltan otkako je izgubio Eilan. Otac mu više nije pominjao onaj predloženi brak sa Licinijevom kćeri, ali ga je prebacio u guvernerove odrede. Protekle dve godine proveo je marširajući Albom sa Agrikolom, zaposlen onim za šta su se svi od srca nadali da je umirivanje tamošnjih plemena. Razbojnici nalik na one koji su pobili Bendeigidovu porodicu bili su dovoljno gadni, ali na severu je bilo još i slobodnih plemena, koja su ugrožavala rimsku vlast nad Britanijom. Za oficira rimske armije tuga je gubljenje vremena. Gaj je vršio svoju dužnost, i ako bi mu pogled na plavu kosu i ozbiljne oči neke devojke otvorili stare rane, pazio je da plače tamo gde ga niko neće videti.

Tako se dobro pokazao da je, kada je kampanja u Kaledoniji privremeno prekinuta, za nagradu poslat da isprati kolonu ranjenika u stalno sedište legije, u Devu, dok je ostatak ljudstva radio na novoj tvrđavi u kaledonskim visoravnima. I tako se ponovo našao na jugu; kaskao je niz Devojačko brdo sa centurionom i grupom legionara iza sebe.

"Trebao nam čovek od poverenja da pripazi na tu svečanost, a ti si u ovom trenutku jedini na raspolaganju koji govori njihov jezik dovoljno dobro da te ne otkriju. Moraćeš da se suočiš sa time jednog dana, momče", rekao mu je otac kad se pobunio. "Što pre, to bolje." Ali tek kad je ugledao tvrđavu na brdu kako se uzdiže nad šumskim morem i kad je začuo glasove okupljene stoke Gaj je postao svestan koliko će mu biti teško. Zaustavio je konja, zureći u prazno, i centurion je žurno zaustavio vojnike.

"Izgleda sasvim mirno", rekao je centurion. "Kuda god pošli, vašari su obično isti. Doduše, mogu da postanu gadni kad se umeša religija." Vojnik se nasmejao. Gaj je već naučio da ima posla sa pričalicom kojoj ne treba mnogo odgovarati. "Prve tri godine službe proveo sam sa legijom u Egiptu. Imaju po jednog boga za svaki dan u nedelji, i svečanost za svakog od njih. Kad bi se dve procesije susrele u centru grada, imali smo prilično gadne nemire."

"Oh", učtivo je rekao Gaj, mada mu je bilo prilično svejedno je li centurion služio u Egiptu ili na kraju sveta. Ovo je kapija kroz koju su pre tri godine ušli na vašarište. Setio se kako se mala Senara zatrčala putem ispred njih, smejući se.

Kao i prošli put, nosio je lokalnu odeću, jer posao mu je bio da nadgleda odvijanje svečanosti, ali ona srećna porodica sa kojom je bio prošli put više nije postojala. "Kako izgleda u Egiptu?" brzo je upitao, pokušavajući da otera sećanja.

"Oh, isto kao i svuda drugde", rekao je centurion i zevnuo. "Veliki hramovi i užasno bogati kraljevi, i isto tako ogromno siromaštvo po tržnicama. Ali bilo je toplo", dodao je, stresavši se. "Voleo bih da sada dobijemo malo njihovog sunca; u Britaniji je tako hladno i kišovito."

Gaj je pogledao oblačno nebo. Čovek je bio u pravu; dosad nije ni primetio kakvo je vreme. Barem se to razlikovalo. Verovatno ne bi mogao podneti ponovni pogled na ovo mesto pod blistavom sunčevom svetlošću.

"Tebi to izgleda ne smeta", zavidljivo je rekao centurion. "Ti si ovde i rođen, zar ne? Ja sam iz Etrurije. Sve je teže naći nekog pravog Latina u legijama. Služio sam po čitavom carstvu - Egipat, Hispanija, Persija. U Persiji su moju kohortu uništili, i kada su me unapredili u centuriona - verovatno zato što sam bio jedan od retkih preživelih - poslali su me ovamo. Ako je ovu zemlju zaista otkrio Apolon, nimalo mi se ne sviđa njegov ukus."

"Ovde ćemo sjahati." Gaj je naprasno odlučio. "Vojnici ostaju sa konjima. Unutra za njih nema mesta."

Začuli su mukanje kad ih je sustiglo novo krdo stoke. Centurion je povikao naređenje vojnicima da se sklone, a sklonili su se i on i Gaj.

"Nema smila da te izgaze", lenjo je rekao. "Ne znam za tebe, ali ja imam lepše planove za svoje noge nego da ih spljeskaju krave. Jesi li spreman da pođeš?"

Gaj je uzdahnuo. Nikada neće biti spreman, ali on je Rimljanin i više ne može da beži od sećanja. Stresao se i prebacio kraj ogrtača preko glave.

"Šta se ovde zapravo dešava?" upitao je centurion dok su prolazili kroz kapiju iza stada. "Je li to neka seljačka svečanost? To

je bilo i u Egiptu - imali su velikog belog bika koga su zvali bogom. Vodali su ga ulicama sa cvećem oko vrata, i palili su tamjan nad stokom dok ne bi pomislio da više ne možeš da dišeš. Govorili su da to štiti od bolesti."

"Ovde bacaju bilje u veliku vatru i vode stoku između vatri da je blagoslove", odgovorio je Gaj.

"Smešna stvar, ljudi se toliko bore zbog vere, a sve izlazi na isto. Meni se čini da sve probleme prave sveštenici; većina sveta želi samo dobre žetve i zdrave bebe, i pokušavaju da opstanu. Ako stoka ne pobesni, onda sveštenici podbadaju narod. Da li ovu svečanost vode druidi?"

"Ne baš", rekao je Gaj. "Imaju sveštenicu, nešto nalik na vestalke, koja priziva blagoslove njihovih bogova." Za trenutak je zatvorio oči, i ponovo je video priliku umotan u velove kako podiže ruke ka mesecu.

"Hoće li se prinostiti žrtve?" Polako su napredovali ka središnjem trgu, jer stoka je još bila pred njima, nervozno mučući i zbijajući se zbog nepoznatih prizora i mirisa.

Gaj je odmahnuo glavom. "U današnje vreme i druidi i ostali koji se bave verom prinose na žrtvu samo cveće i voće."

"Čuo sam da su prinostili mnogo žrtvi - čak i ljude", rekao je centurion.

"Tako mi kapije Tartarove, ne." Gaj se setio kako se uvredila Eilan kad joj je postavio isto pitanje. "Ova svečanost je sasvim miroljubiva. Bio sam jednom tu, i..."

"Oh, Kaligulinih mu jaja! Neko je poplašio krave", uzviknuo je centurion, gledajući napred. "Toga sam se i bojao."

Neki krupajlija u kockastom ogrtaču zaljuljao je lampu, i krave su počele da se guraju i nervozno muču.

Iza njega je neki starac držao govor. Slušalo ga je stotinjak ljudi. Gaj se približio da oslušne. Zato je i došao ovamo, za slučaj da neko pokuša da na miroljubivom okupljanju podstiče pobunu. Ljudi u gomili odgovarali su vikom, ne primećujući sve veći nemir u stadu.

Naišao je momak sa kofom vode i u prolazu je zapljusnuo jednog od slušalaca. Čovek se okrenuo i počeo da viče, a najbliža krava je uplašeno podigla glavu i pritom ubola rogom drugu.

"Oh, Hada mu, eto ga; krave će pobesneti", povikao je Gaj, i tog časa je jedna od prvih krava u stadu prešla u trapavi galop, oborivši goniča nekuda u masu.

Govornik je nastavio da podbada okupljene, ali njegova publika je sad imala druga posla. Dvojica ili trojica ljudi su pali, neka žena je vrisnula, a onda je čitavo stado prešlo u trk. Jedna krava je veoma glasno zamukala i Gaj je video da joj je rog okrvavljen. Neko je vrisnuo. Muškarci, žene, čak i neka deca, počeli su da uzmiču, vičući.

Sad su se svi gurali, pokušavajući da se što pre sklone. Središnji trg se začas pretvorio u zbrku jurnjave i vike. Majke su podizale rasplakanu decu; jedan legionar, nenavikao na stoku, bio je oboren s nogu i pao je uz urlik. Gaj se trudio da se održi na nogama, i pritom se našao odvojen od svojih ljudi.

Neko ga je zgrabio za ruku. "Evo, ti izgledaš snažan, moraš mi pomoći; Gospi je loše." Visoka, tamnokosa žena u plavoj odeždi vukla ga je za ruku ka ivici trga, gde se starica u plavom ogrtaču jedva držala u rukama dveju devojaka u haljinama od nebeljenog lana, opasanim zelenim lišćem.

Gaj je oprezno pružio ruke i devojke su mu predale teret. Žmirnuo je kad je prepoznao sveštenicu koja je pre dve godine prizivala Boginju. Pažljivo ju je podigao, čudeći se krhkom telu ispod teških haljina. Većina sveta se razbežala, ali stoka je još besnela u krdu, a odvajale su se i po dve-tri krave sa oborenim rogovima i uzmahanim repovima, ljutito mučući na svakog ko bi pokušao da im priđe.

Malo dalje je ležalo nepokretno telo diva koji je svuda pratio Vrhovnu sveštenicu. "Šta je sa njim?"

"Hju? Oh, nije mu ništa", nemarno je rekla starija sveštenica. "Jedna krava je probola nekoga; on se plaši krvi."

Malo jači telohranitelj, nehotice je pomislio Gaj. "Moramo se skloniti kravama s puta", rekao je naglas. "Kuda da je ponesem?"

"Ovuda." Viša od dveju mladih sveštenica brzo ga je povela između razorenih tezgi. Gaj je premestio ženu tako da joj je glava počivala na njegovom ramenu, i osetio je olakšanje kad ju je čuo da diše. Nije smeo ni da pomisli šta bi mu se desilo ako mu Vrhovna sveštenica Vernemetona umre u rukama.

Raširio je nozdrve od iznenadnog mirisa i shvatio je da ga sveštenice vode ka travarskoj tezgji. Travarka, punačka i zabrinuta, sklonila je u stranu razapeto čebe kako bi Gaj mogao da unese Vrhovnu sveštenicu u kakav-takav zaklon. Kleknuo je i spustio je na gomilu krzna za spavanje.

Sobica je bila mračna i prašnjava, puna jakog mirisa bilja koje je visilo sa tavanice ili stajalo u lanenim vrećama. Gaj se uspravio, i pritom mu je skliznuo ogrtač. Iza sebe je začuo uzvik zaprepašćenja. Osetio je da mu srce ubrzano udara. Okrenuo se, veoma polako, jer sad mu je trebalo više hrabrosti nego za juriš na kaledonska plemena.

Niža od dveju mladih sveštenica podigla je veo. Ispod tamnih nabora ugledao je Eilanino lice. Potpuno je prebledeo; svet se smračio, a potom je zaplamteo novim bojama kad je ponovo udahnuo. Ti si mrtva... pomislio je. Izgorela si u kući! Potom je sve nestalo, i ostale su samo Eilanine oči zagledane u njega. Osetio je na licu njen dah i postepeno se pribrao.

"Jesi li to stvarno ti?" jedva je uspeo da upita. "Mislio sam da si izgorela... video sam ostatke tvoje kuće, posle razbojnika."

Ona je uzmakla, dajući mu znak da pođe u ugao, dok su ostale sveštenice bile nagnute nad Lianon; Gaj je ustao i pošao za njom. Još mu se vrtelo u glavi.

"Bila sam u sestrijoj kući, pomagala sam joj oko nove bebe", tiho je rekla da ih niko ne bi čuo. "Ali majka i Senara su bile kod kuće." Glas joj se slomio. Brzo je bacila pogled na ostale sveštenice.

U polumraku, onako sva u belom, ličila je na duha. Pružio je ruke ka njoj. Jedva je mogao da poveruje da je tu, živa, neozleđena. Prsti su mu za trenutak dotakli hladnu tkaninu, ali ona se brzo izmakla.

"Ne možemo da razgovarujemo ovde", rekla je zadihano, "da bar nisi u uniformi."

"Kada mogu da te vidim, Eilan?"

"To je nemoguće", rekla je. "Ja sam sveštenica u Šumskoj kući, i ne smem..."

"Ne smeš da razgovaraš sa muškarcima?" Vestalka, pomislio je. Devojka koju volim mi je zabranjena kao da je vestalka...

"Nije baš tako strašno", rekla je uz bleđi osmeh. "Ali ti si

Rimljanin, i znaš šta bi na to rekao moj otac."

"To zaista znam", rekao je, a onda je pomislio šta bi rekao njegov otac. Da li ga je pustio da pati, znajući da za to nema razloga? Uz čuđenje što je vidi osetio je i bes.

Zaagledan u Eilanine kestenjaste oči, iznenada je postao svestan da se nikada posle odlaska iz Bendeigidovog doma nije osećao toliko živ.

Ona se nelagodno promeškolljila. "Dieda nas gleda; može da te prepozna. A Kaileja, starija sveštenica..."

"Sećam se Diede", grubo je rekao Gaj. "A i ja moram da se vratim po svog centuriona. Bogovi! Drago mi je što sam video da si živa", rekao je, ali se nije pomerio. Sada su ih već obe sveštenice gledale, i Eilan je podigla ruku u znak blagoslova.

"Zahvaljujem ti", rekla je glasom koji je jedva primetno podrhtavao. "Lianon je suviše teška da bi mi mogle da je nosimo. Ako vidiš Hjua i ako mu je bolje, hoćeš li ga poslati ovamo?"

"Da mu krave ne bi naudile", rekao je, i nagradio ga je Eilanin kratki osmeh.

"Sad pođi."

"Moram", složio se. Tog trenutka se Lianon promeškolljila; jedna od žena se sagla da je umiri, i tek kad je začuo tihi, duboki glas Gaj je postao svestan da je Eilan sada sveštenica.

Zateturao se ka ulazu, i tek kad se našao napolju, žmirkajući na svetlu, shvatio je da se nije oprostio niti joj poželeo sreću. Da li je srećna u Šumskoj kući? Da li je odabrala takav život, ili su je naterali? No, zavesa na vratima se spustila za njim. Dok se udaljavao, začuo je za sobom Diedin glas. "Eilan, šta si pričala sa tim čovekom? Hoda kao Rimljanin!"

"Oh, ne bih rekla", polako je odgovorila Eilan. "Zar ne bi nosio uniformu? Svi oni je nose."

Usporio je, iznenađen njenom dosetljivošću. Isprva ga je privukla upravo njena bezazlenost.

Gde je sad, dođavola, nestao centurion? Naterao je sebe da pođe dalje. Hoće li centurion ispričati Maceliju za ovo? I još, mnogo važnije, hoće li Gaj uspeti da ponovo vidi Eilan? Sad kad ju je ponovo našao, nije mogao tek tako da je ostavi.

Iza njega, u šatoru, Eilan je pritisla obe šake na uznemireno srce. Nemoguće da ga ostale sveštenice ne čuju, pomisli ona.

Lianon se opet promeškolljila. "Šta se desilo? Je li neko povređen?"

"Neka budala je poplašila krave pa su pobesnele", odgovorila je Kaileja.

"Kako... kako sam dospela ovamo?"

"Doneo te je neki prolaznik. Hju se onesvestio - ogromna budala", oštro je rekla Kaileja. "Ne, tvoj spasilac je otišao; Eilan ga je blagoslovila u tvoje ime."

Eilan je na to pomislila kolika je sreća što Gaj nije nosio uniformu, i upitala se otkud to. Pitala se i kako bi izgledao u legionarskoj uniformi. Veoma lepo, pretpostavljala je, ali on je ionako lep momak. Odmahnula je glavom, svesna da ne bi trebalo tako da misli o njemu, pogotovo ovde. Taj deo njenog života je završen.

"Prvo proverite je li Hju dobro, onda ga dovedite ovamo", naredila je Lianon. "Ako je stoka pobesnela, verovatno neće moći da je skupe svu odjednom, i zato ćemo ostati ovde još neko vreme."

Eilan je izišla na sunce. Našla je Hjuja kako sedi na zemlji, sav rastrojen, i ošamućeno trese glavom.

"Je li Sveta Gospa na sigurnom?"

"Jeste, ali ne zahvaljujući tebi", ljutito je rekla Eilan. "Onesvestila se, i jedan prolaznik ju je odneo iza travarkine tezge."

"Gde je sva ona stoka?"

Eilan se osvrnula i shvatila da je Lianon pogrešila. Trg je bio pun ljudi zauzetih podizanjem srušenih tezgi i pričom, ali nigde nije bilo ni jedne jedine krave.

"To samo bogovi znaju, i možda njihovi goniči; bile su pobesnele." Proburaženog čoveka su takođe odneli, primetila je. "Zato su proburazile onog čoveka; poplašile su se", oštro je dodala.

"To su ih Rimljani uplašili", mrmaljao je Hju, ustajući uz napor. "Marširali su, zveckali i presijavali se. Čitavo mnoštvo ih je bilo; zašto su uopšte dolazili? Zar misle da je blagosiljanje stoke nezakonito? Pa, danas svakako neće biti blagosiljanja", nastavio je, odmahujući glavom. "Najbolje da odnesem Gospu kući. Pošto su Rimljani tu,

lako može doći do nevolja", dodao je poluglasno.

Eilan se, ne prvi put, upitala kako Lianon podnosi ovog ogromnog magarca. Kao telohranitelj joj nije bio od koristi; Eilan zapravo nije videla da je od bilo kakve koristi. Ako ona ikada postane sveštenica Proročanstva - ma koliko to malo želela - prvo što će učiniti biće da se otarasi ovog glupaka.

Oko mesec dana po Beltanu, Eilan su pozvali kod Lianon, i tamo je zatekla čoveka koji je neobično ličio na Sinrika, i devojčicu od osam ili deset godina, crvenkaste kose prošarane zlatnim vlasima.

Eilan se nasmešila detetu, koje joj je stidljivo uzvratilo pogled. "Hadron pripada bratstvu Gavranova", rekla je Lianon. "Ispričaj joj svoju priču, Hadrone."

"Sasvim je kratka", rekao je čovek. "Imam usvojenog brata koji je prišao Legijama kao dobrovoljac, i zauzeo se za mene inače bih bio odveden u rudnike olova. Posle njegovog zauzimanja život mi je pošteđen, i dobio sam samo deset godina izgnanstva sa svih teritorija pod Rimom. Stoga moram da odem na sever, a ne mogu da vodim sa sobom žensko dete."

"Pa u čemu je problem?" Eilan je znala da Lianon ima dovoljno vlasti da primi devojčicu u Šumsku kuću ne posavetovavši se ni sa kim. Činjenica da to nije uradila značila je da postoji neka teškoća.

"Meni se čini da je suviše mlada da nam pristupi", rekla je Lianon, mršteći se. "Ne znam kako da mu odgovorim."

"Ako je to sve", rekla je Eilan, "rado bih se starala o njoj dok ne bude mogla da bude negde usvojena. Ili možda postoji neka rođaka kojoj bismo mogli da je poverimo?"

"Ne postoji", rekao je čovek. "Jer moja žena je bila Rimljanka, i vrlo malo znam o njenom rodu."

"Znači dete je pola rimljansko? Zar nisi mogao da je pošalješ njima?" upitala je Lianon.

"Žena se posvađala sa svojim da bi se udala za mene", mračno je rekao čovek. "Poslednjim dahom me je preklinjala da dete nikad ne padne njima u ruke. Mislio sam da bi bilo najbolje da je ostavim na staranje sveštenicama..."

"Mi nismo sirotište", strogo je rekla Lianon. "Mada za pripadnika

bratstva Gavranova možda možemo da načinimo izuzetak."

Eilan je pogledala devojčicu i pomislila na svoju rođenu sestru, koju su ubili razbojnici pre tri godine. Da je Senara ostala živa, ko bi se starao o njoj? Radovala se što će moći da neguje Mielininu bebu kao zamenu za izgubljenu sestru, ali ova je pobacila dete Godišnjeg kralja.

"Rado bih se starala o njoj, Lianon."

"Zato sam te i pozvala. Ti još nisi dobila neku zahtevniju dužnost", odgovorila je Lianon. "Mada je ovo mimo svih uobičajenih zaduženja. Ipak, ako pristaješ, dodeliću tebi ovu malu izbeglicu." Zastala je i obratila se Hadronu. "Kako se zove?"

"Moja žena joj je dala ime Valerija, Gospo."

Lianon se namrštila. "To je rimljansko ime; ovde ga ne može nositi."

"Moja žena se odrekla čitave porodice da bi se udala za mene", rekao je Hadron. "Najmanje što sam mogao bilo je da joj dozvolim da detetu da porodično ime."

"Svejedno, mora imati novo ime ako će živeti među nama", odlučno je rekla Lianon. "Eilan, hoćeš li joj ga ti dati?"

Eilan je pogledala devojčicu, koja ju je uplašeno gledala. Izgubila je sve ostalo; sad će izgubiti oca, pa čak i ime. "S tvojim dopuštenjem, zvaću je Senara."

"To je sasvim dobro", rekla je Lianon. "A sad idi; nađi joj mesto za spavanje i odgovarajuću odeću. Kada bude dovoljno odrasla, može postati zavetovana sveštenica, ako bude želela."

Kada je Hadron otišao, Eilan je ponovo pogledala devojčicu, koja je stajala i napeto posmatrala Gospu.

"Žao mi je što sam te ovim opteretila, Eilan. Nikada nisam imala posla sa ovako malom decom. Šta ćemo sad s njom?" upitala je Lianon.

"Možda može da obavlja sitne poslove." Eilan je obgrlila devojčicu oko ramena i nasmešila se.

Lianon je klimnula. "Pošto nije pod zavetima, možda bi mogla da nosi poruke van zidova."

"Premala je za to, ali ako zaista ne znaš treba li da ostane ovde, možda bi trebalo da se raspitamo kod Rimljana", predložila je Eilan.

"Uprkos onome što je rekao Hadron, možda je porodica njene majke ipak želi. Trebalo bi bar da pitamo."

"Dobra ideja", složila se Lianon pomalo odsutno, jer već je mislila na nešto drugo. "Postaraj se za to, Eilan, ako hoćeš."

Eilan je osetila da ju je devojčica sa poverenjem uhvatila za ruku, i u srcu je počela da joj zaceljuje rana koja je krvarila otkako je izgubila sestru. Dok su prelazile preko dvorišta, obratila se detetu. "Da li ti smeta što ćemo te zvati Senara? To je ime moje sestre."

"Ne smeta mi", rekla je devojčica. "Gde ti je sestra? Je li umrla?"

"Mrtva je ili je odvedena preko mora", odgovorila je Eilan. "Na žalost, ne znam." Upitala se zašto nije zamolila Kaileju da sazna nešto o sudbini svoje sestre, i čak i majke, kad je vraćala. Da li zato što je više volela da smatra kako je Senara mirna u smrti, umesto da pati u ropstvu?

Pogledala je devojčicu, tražeći na njoj rimljanske crte, i pomislila je na Gaja. Kao prefektov sin, on bi mogao da sazna ako ima šta da se sazna. Dugovala je Valeriji makar to, pre nego što zauvek postane Senara.

Pokazala joj je mesto gde će spavati i našla joj haljinu za iskušenice koju će lako skratiti, i za to vreme je razmišljala o Gaju koliko i o devojčici.

Gde li je on sada? Da li misli na nju onako žarko kao ona na njega? Je li bacio na nju neku čaroliju, pa ne samo da ne možeda misli ni na šta drugo, nego ni ne želi? Uzdahnula je, setivši se njegovog snažnog glasa, njegovog pristalog lica i tela; blagog naglaska sa kojim je izgovarao njeno ime, njegovog poljupca punog oklevanja kraj Beltanskih vatri.

Tada nisam sasvim shvatila šta želi od mene, pomislila je. Bila sam suviše mlada da znam - ili da marim. Ali sada sam starija, i počinjem da shvatam. Šta sam to odbacila? Sada je prvi put postala svesna: Hoću li ostatak života provesti nevoljena - sve dok postanem kao Lianon, stara i bez ljubavi u sebi?

Koga da pita? Kome da kaže? Dieda bi je razumela, ali pošto je i sama odvojena od svog voljenog, teško da bi saosećala sa njom. Kaileja, iskorišćena i nevoljena kao dete, naljutila bi se. A ako Kaileja ne bi mogla da je razume, kako to da očekuje od bilo kog drugog?

Nikome nije mogla da opiše duboku glad u srcu, želju da ga samo još jednom vidi, makar ga posle toga više nikad ne srela.

Sutradan ujutro, dok je sekla Senari hleb i sir, počela je da je ispituje: "Da li se sećaš ičega o svojim rođacima u gradu?"

"Nisu oni u gradu, Eilan. Milsim da je mamin brat neka vrsta službenika; piše pisma za prefekta u logoru, i radi slične stvari."

"Zaista?" Eilan je zurila u nju. Bogovi su se svakako nasmešili, jer taj čovek mora da je sekretar Gajevog oca.

Pomislila je na trenutak da se poveri detetu, ali brzo se predomislila. Ako sveštenicu iz Šumske kuće otkriju u društvu Rimljanina, bez obzira na valjane razloge, to bi donelo nevolju svima koji su umešani. A da li bi sve bilo zaista nedužno i valjano?

12.

Tog istog dana je Valerije, sekretar Gajevog oca, stigao zadihan i potresen. "Upravo sam čuo da mi je umrla sestra", rekao je Gaju.

"Pričaj mi o tome", predložio je Gaj dok su prelazili preko vežbališta prema očevoj kancelariji.

"Duga je to priča. Izgubio sam kontakt sa njom kada se udala; nisam je viđao čak ni jednom godišnje."

"Odselila se nekud daleko?"

Valerije se kratko nasmejao. "Samo u Devu, ali udala se za domoroca, i moj otac ju je razbaštinio."

Gaj je klimnuo. Bilo je dovoljno loše i kad se Rimljanin oženi lokalnom devojkom, makar i iz plemenite porodice. Suviše dobro je znao šta Rimljani misle o kćeri koja pobegne sa domorocem.

"Starica koja je bila sestrina i moja dadilja javila mi je za sestrinu smrt", nastavljao je Valerije, "i kad sam se malo raspitao, saznao sam da je i njen muž u nevolji. Video sam ga svega par puta, ali njegov usvojeni brat je dobrovoljac u legiji i rekao mi je da Hadron pripada Gavranovima i da je prognan. Nevolja je što imaju kćerkicu, i ne znam šta se sa njom desilo. Ti, čini mi se, poznaješ neke Gavranove?"

"Poznajem neke od njih, da", rekao je Gaj, misleći na Sinrika. S obzirom na uslove pod kojima je rođen, nikakvo čudo što se pridružio tajnom udruženju posvećenom odmazdi. U sličnim okolnostima verovatno bi i on tako postupio.

"Moram da saznam šta se desilo detetu moje sestre. Hadronov usvojeni brat pripada dobrovoljcima, to sam ti rekao, i nema ženu kojoj bi mogao da poveri žensko dete, i tako sam maloj ja najbliži rođak. Možeš li me zamisliti kao staratelja jednoj devojčici? Nisam je video otkako je izišla iz pelena; sad joj je valjda oko osam godina."

"Prvo moraš da je nađeš..." zamišljeno je rekao Gaj. Možda Sinrik zna kuda je otišao Hadron sa svojim detetom. A osim toga bi možda, pošto zna kako izgleda biti razdvojen od voljene devojke, mogao da mu pomogne da vidi Eilan.

"Stvarno možeš da mi pomogneš?" Valerije je zastao. Sad su bili

pred samom prefektovom kancelarijom, a Valerije je dobro znao da Macelije ne voli da se njegov sin meša sa majčnim narodom.

"Možda", oprezno je rekao Gaj. "Možda znam nekoga ko bi mogao da se malo raspita."

Čuo je da je Sinrik pozvan na jug kako bi se pridružio legionarima određenim za odmazdu nad razbojnicima koji su spalili Bendeigidovu kuću. U prvi mah se zaprepastio, ali osveta spaja i čudnije ljude. Čuo je i da Sinrik sada radi sa dobrovoljcima kao vodič i prevodilac. Gaj se pitao je li promenio mišljenje ili još pripada Gavranovima.

Ako bi pokušao da ga nađe preko vojnih kanala, otac bi to najverovatnije saznao; ali verovatno će ga sresti i ovako, samo ako bude obilazio krčme oko utvrđenja.

"Neka te Bona Dea blagoslovi!" uhvatio ga je Valerije za ruku. Tog časa su se otvorila vrata, i obojica su se ukočili u stavu mirno.

Već nekoliko dana kasnije Gaj je, probijajući se kroz zakrčenu tržnicu u Devi, ugledao Sinrika, koji je bio za glavu viši od svih ostalih. Kosa mu je malo potamnela, i počela je da mu niče brada. Gaj je povikao i primetio kako se Sinrik mršti, zaključuje da ne poznaje tog mladog oficira, i sprema se da ode dalje.

Gaj je opsovao i počeo da se probija kroz gomilu kako bi ga stigao. "Čekaj, čoveče - zar me ne poznaješ?" Zaustavio se i ukočio kad se pogled plavih očiju spustio na njega i polako smrknuo. Pa neće valjda sad da se okomi na njega, kad i sam služi Rimu! "Mislim da ti još dugujem piće što si me izvukao iz one jame za veprove", prijateljski je rekao. "Eno tamo vinarije; idemo da isprobamo šta nudi."

Odahnuo je kad se Sinrikovo mrštenje pretvorilo u osmeh. "Sad sam te poznao", rekao je, "ali ime ti sigurno nije Gaven. Kako da te zovem, tribune?"

"Istinu rečeno", rekao je Gaj, "moja majka mi je dala ime Gaven i tako me je zvala sve do smrti. Rekao sam ti onoliko istine koliko sam se usuđivao. Ali u rimljanskom gradu nosim rimsko ime: Gaj Macelije Severus. Moja majka je pripadala Silurima; zato sam dobio i ime Silurikus."

"Da sam to znao onomad, sigurno bih te ubio", priznao je Sinrik.

"Ali otada se mnogo šta desilo. Piću sa tobom, Rimljanine, ili već šta si."

U polumračnoj, prašnjavoj vinariji Gaj je nastavio razgovor. "Bilo mi je jako žao kad sam čuo da ti je kuća spaljena; bilo mi je kao da su ti hibernijski kopilani spalili kuću mojih rođaka. Drago mi je što ti otac nije stradao, i strašno mi je žao što ti je majka ubijena."

"Ona mi je bila pomajka", primetio je Sinrik, "ali zahvaljujem ti, nje radi. Na severu postoji izreka da krv vezuje tri generacije, a usvojenje sedam. I zaista, žena mog usvojenog oca bila mi je dobra majka kao da me je sama rodila."

"Ona je zaista bila plemenita gospa", složio se Gaj, "i žalim za njom zbog tebe." Da se oženio sa Eilan, ovaj mladić bi mu postao brat. Pa ipak, igrom rođenja, sve do sad su se nalazili na suprotnim stranama. Barem još neko sem Rimljana izaziva nemire, pomislio je. "Video sam pepeo tvog doma, ali otac me je odmah potom poslao na sever. Možda sam nje radi udelio koji udarac Kaledonjanima. Drago mi je što čujem da su hibernijski razbojnici kažnjeni."

"Barem sam imao prilike da i ja učestvujem u tome. To je bilo prvi put u životu da se nisam stideo rimske krvi u svojim venama", priznao je Sinrik. "Mislim da je onaj Beltan koji si proveo sa nama bio poslednji put kad smo svi zajedno bili srećni. Svi koji su preživeli sada su rasuti."

"Bio sam na Brdu devojaka ovog Beltana", oprezno je rekao Gaj. "Video sam tamo Diedu, i Eilan, tvoju usvojenu sestru. Bilo mi je mило što sam saznao da je preživela."

"Da", kratko je rekao Sinrik. "Ona je sada u Šumskoj kući, i sveštenica je Velike Boginje. Dieda jeste Eilanina rođaka, ali moja nije. A verovatno neće ni biti ako ostane tamo!"

"Imam prijatelja u legiji..." počeo je Gaj.

Sinrik se nasmejao. "Pa, to me nimalo ne čudi!"

Gaj je odmahnuo glavom. "Njegova sestra se udala za Britanca, i zato su je njeni odbacili. Dobili su kćerku, ali sestra je sada mrtva, i kažu da joj je muž u bekstvu. Moj prijatelj bi želeo da nađe tu devojčicu."

"U bekstvu..." zamislio se Sinrik. "Zašto mene pitaš?"

"Mnoge ptice lete u ponoć."

Sinrik se zagledao u svoje vino. "Kako se taj čovek zove?"

"Hadron. Žena mu se zvala Valerija."

"Ne znam mnogo o pticama", rekao je Sinrik, "ali mogu da se raspitam."

"Možda su odveli dete u Šumsku kuću? Da li bi tvoje rođake to znale?"

"Mogu da pitam", rekao je Sinrik.

Radije bih je pitao sam, pomislio je Gaj, ali nije znao kako to da kaže. A kako da zna želi li Eilan uopšte da ga vidi? Ako je srećna u Šumskoj kući, da li bi samo poremetio njen mir ako pokuša da je vidi? Ispunio je obećanje dato Valeriju. Treba li da smisli neki izgovor i da se izgubi?

Shvatio je da je predugo ćutao, jer Sinrik mu je napunio pehar iz krčaga i gurnuo ga ka njemu.

"Nije u pitanju samo to dete", rekao je mladi Britanac. "Šta si zaista želeo da kažeš?"

"Moram ponovo da vidim Eilan", priznao je Gaj. "Kunem se da ne mislim ništa loše. Samo želim da saznam je li srećna tamo."

Sinrik je za trenutak zurio u njega, a onda je zabacio glavu i počeo tako gromoglasno da se smeje da su se svi okrenuli ka njima. "Zaljubljen si!" povikao je kroz smeh. "Trebalo je da prepoznam znake. Zar nije i moja devojka zatočena iza tih zidova?"

"Ali ti si im rođak", ozbiljno je rekao Gaj. "Tebe će pustiti da pričaš sa njom. Možeš li da mi urediš da je vidim?"

"Zašto da ne?" iskezio se Sinrik. "Nikada nisam shvatao zašto bi sveštenice trebalo držati kao u tamnici. To mi više liči na nešto što bi radili vi Rimljani. Dieda neće ni da me vidi ni da govori sa mnom otkako je tamo otišla, ali Eilan nije zatvorenica. Videću šta mogu da ti sredim." Iskapio je pehar. "Budi na početku staze za Šumsku kuću kroz tri dana, sat iza podneva."

Dok je čekala u šumi kraj Svetog gaja pod neobično blistavim letnjim suncem, Eilan se iznenadila kad je shvatila da drhti. U prvi mah, kad joj je Sinrik rekao da je sreo Gaja, to joj se činilo kao odgovor na njene usrdne molitve. Ali uskoro je shvatila da je uslišena molitva najopasnija stvar na svetu. Nije bilo ni govora da

ugovoreni sastanak zadrži u tajnosti. A ako ih otkriju, niko joj neće verovati.

Na kraju je otišla Kaileji po savet.

"Ne možeš ništa da učiniš; kad si ga već pozvala, dočekaj ga", rekla je Kaileja. "Ali biću sve vreme dovoljno blizu da sve čujem; ako me kasnije budu ispitivali, moći ću da se zakunem da vas dvoje niste izgovorili nijednu reč koja se nije mogla izgovoriti i pred vašim roditeljima. Da li prihvataš?"

Eilan je pognula glavu, a onda se okrenula da pođe. Zapravo, čak je osećala olakšanje. Ako mora da govori sa njim u prisustvu sveštenice, nije dolazilo u obzir da zatraži od nje išta... opasno.

"Čekaj", zaustavila ju je Kaileja. "Zašto si došla kod mene s tim? Nisi valjda mislila da ću se složiti!"

"Ne činim ništa protiv svojih zaveta." Eilan ju je pogledala u oči. "Ali znam kako dokoni jezici mogu da izmisle bajku. Verujem da ćeš me posavetovati onako kako misliš da je najbolje, ma šta osećala!" Ponovo se okrenula i otišla. Ali osećala je zadovoljstvo dok se sećala kako su Kaileji porumeneli obrazi.

I tako je čekala, znajući da nema čega da se plaši jer je Kaileja tu blizu. Da su je ranije upitali plaši li se Gaja, bez oklevanja bi rekla ne; ali kako su se senke skraćivale, obuzimao ju je prvo strah, a potom i užas.

"Oh, Kaileja." Okrenula se ka starijoj sveštenici, koja je sedela na steni na ivici čistine, vezući. "Šta da mu kažem?"

"Zašto mene pitaš? Ja nisam osoba koja bi mogla da savetuje devicu kako da se ponaša prema muškarcima", sarkastično je rekla Kaileja.

Eilan je uzdahnula. Kako je vreme prolazilo, shvatila je da će potrajati dok Gaj prevali put od Deve. Ali dok je čekala, gotovo nesvesno je uhvatila Kaileju za ruku.

Da li se uplela u nešto što je se zapravo nimalo ne tiče? Ne, odlučno je rekla u sebi. Svakako joj je bila dužnost da sazna sve što može o preostalim rođacima devojčice. Tako osnažena, čekala je dalje; i srce je počelo ubrzano da joj udara kada je konačno ugledala njegovu senku na stazi.

To je bilo prvi put da vidi Gaja u uniformi i pod kacigom rimske

legije; iznenadila se koliko mu lepo stoje. Pod purpurnom krestom kacige izgledao je viši, i boja je odgovarala njegovim tamnim očima. Ako se i iznenadio što vidi dve žene umesto jedne, to se primetilo samo po kratkom blesku u očima. Dok ih je pozdravljao, podigao je kacigu sa glave i stavio je pod mišku.

Eilan je uhvatila sebe kako pilji u njega. Nikada ranije nije duže od trenutka gledala u rimljanske oficire u punoj uniformi; ovo je naglašavalo razlike između njih. Pa ipak, pomislila je, po njihovim zakonima svi smo Rimljani. To joj je došlo kao otkrovenje.

Pogledao ju je i nasmešio se, i sve što je smislila da će mu reći odjednom joj je iščilelo iz glave.

Gaj je potom pogledao onu drugu sveštenicu, pitajući se šta bi trebalo da kaže. Nijednom nije ni pomislio da bi njihovom sastanku mogao da prisustvuje neko treći. Nije rizikovao da naljuti svog oca niti njenog, samo da bi razmenio nekoliko opreznih reči u prisustvu zmaja čuvara.

Ali kada je susreo Kailejin veseli pogled, malo se smirio. Ako je Eilan devica vestalka ili nešto najbliže tome što može postojati na ostrvima Britanije, ne može je kriviti što je želela da ima svedoka da nije prekršila zavete. Pitao se kako da joj stavi do znanja da mu je sada sveta i nedodirljiva kao device u Vestinom hramu. Setio se kako ga je dirnulo njeno poverenje dok su sedeli kraj Beltanskih vatri, kako je bio raznežen njenom nevinošću.

Kaileja je, naravno, nešto drugo; smesta je video da mu ona neće verovati - a možda ni oboma - dovoljno da ih i za trenutak ispusti iz vida, i bio je uvređen u Eilanino ime. Ali pretpostavljao je da sveštenice kljukaju pričama o pokvarenosti Rimljana. Za žene iz Šumske kuće bila je sasvim dovoljna i činjenica da je on Rimljanin.

Zaista, da Kaileje nije bilo, možda bi i poljubio Eilan; izgledala je vrlo privlačno u svetloj lanenoj haljini koja je naglašavala njenu zlatnu kosu. Pomislio je da je to uobičajena odeća za sve sveštenice, jer i Kaileja je bila slično odenuta, mada je njena haljina bila tamno plava i neprivlačna. Obe su nosile oko pojasa male, zakrivljene bodeže.

Eilan se pribrala i počela da mu priča o devojčici u kući sveštenica, ne baš sasvim povezano, ali smesta je znao da je to

sigurno kći Valerijeve sestre. "Pa to je neverovatno", uzviknuo je. "To je sigurno ista devojčica za koju sam ja došao da se raspitam, sestričina sekretara mog oca. Koliko joj je godina?"

"Mora da nas je vodila Boginja", rekla je Eilan. "Mislim da još nije napunila desetu."

"Dobro, znači nije dovoljno odrasla za brak", rekao je Gaj, jer rimski zakoni ne dozvoljavaju udaju pre navršenih dvanaest godina. "Dobro je", dodao je brzo; inače bi Valerije verovatno mislio da ga čast obavezuje da joj odmah traži muža. Sada će on morati da se oženi kako bi joj pružio dom."

"To nije neophodno", rekla je Eilan. "Devojčica je sasvim dobro i srećna je tu gde je, i možeš mu tako i reći."

Gaj se namrštitio; znao je da za Valerija, koji potiče iz dobre i stare porodice, ne bi bilo prihvatljivo da rođaka živi daleko od porodične zaštite. Ali Valerije nije imao nikog drugog ko bi se starao o devojčici, i možda bi se zadovoljio Eilaninom izjavom da se ona lično stara o zdravlju i bezbednosti deteta.

Uostalom, u Rimu se smatra najvećom čašću da devojčicu prime u Vestin hram. Dok god je tamo, ponašaju se prema njoj kao prema kraljici, ili barem kao prema carici. Možda će uspeti da to objasni Valeriju.

Shvatio je da i dalje uprazno pričaju o devojčici koju nikada nije ni video, kada ga je Kaileja prostrelila pogledom. Rado bi se valjano oprostio, ali nikako pred Kailejinim ostrim pogledom. A ionako ne bi trebalo da popusti tom iskušenju. Ali Eilan ga je još upitno gledala.

"Eilan..." zamucuo je, jer Kaileja ih je i dalje gledala. "Znaš šta bih voleo da ti kažem..." Pružio je ruku, ne usuđujući se da je dodirne, a onda, kad se Kaileja nakašljala, pretvorio je to u zvanični pokret pozdravljanja. Ali u Eilaninom osmehu je video njen odgovor.

Kada se udaljio, Eilan je pritrčala Kaileji.

"Znači, to je taj Rimljanin zbog koga toliko sanjariš da ti se ne može poveriti ni da napuniš madrac mahovinom. Ne razumem; meni se on ne čini ni po čemu poseban."

"Pa, nisam ni mislila da će ti se svideti", pobunila se Eilan, "ali zar nije lep?"

"Ne vidim da je imalo drugačiji od ostalih Rimljana", odgovorila je

Kaileja. "Ili bilo kog muškarca. Meni se tvoj usvojeni brat Sinrik čini mnogo lepšim. Ima blaže lice i ne misli da se svet okreće oko njegovih poslova."

Eilan je znala da o ukusima ne vredi raspravljati; njoj se Sinrik nije činio nimalo privlačnim, ali Diedi svakako jeste. Ali Gaj je bio nešto drugo; njoj se nije činio kao tipičan Rimljanin, ni u kom pogledu. A nije ni mislio da je njegovo rimsko poreklo nešto naročito. Svakako ne misli tako, inače ne bi pomišljao da sve ostavi kako bi se oženio sa mnom, pomislila je.

Nikada ni za trenutka nije pomislila da se uda za ikoga drugog; a svet je ionako pun muškaraca. Sve do sada nije shvatala koliko je razmišljanje o Gaju izmenilo njen način života.

"Eilan, opet sanjariš", oštro je primetila Kaileja. "Idi, nađi Senaru i reci joj šta si otkrila; a onda idi do Latis da učiš dalje. Ako budeš uspela da se usmeriš na to, jednog dana bi mogla da postaneš vešta sa biljem kao Mielin."

Dobro ukorena, Eilan je pošla za svojim poslovima; ali ipak je neprekidno ponavljala u sebi sve što je rekla Gaju i sve što je on rekao njoj. Nije mogla da poveruje da ga više nikada neće videti niti govoriti sa njim; činilo joj se da je on prirodan deo njenog života čak i pošto su se oprostili.

Te noći, kad je na nju došao red da dežura kraj Lianon, Vrhovna sveštenica ju je ljutito odmerila. "Šta se to priča? Da si izišla iz hrama na sastanak sa muškarcem? To nije ponašanje dostojno jedne sveštenice iz Šumske kuće. Razočarala si me", grdila ju je.

Eilan je ljutito porumenela. Baš zato je i pozvala Kaileju da prisustvuje razgovoru. "Nisam mu rekla nijednu reč koju ne bih smela da izgovorim pred svima vama."

Lianon je uzdahnula. "Nisam ni rekla tako nešto, ali činjenica je da to nije rečeno pred nama svima, i da će početi govorkanja. Boginji hvala, barem je Kaileja bila tamo; ali trebalo je barem ona da zna da ne smemo dozvoliti sebi čak ni sumnju u skandal, i stoga će biti kažnjena ona, a ne ti. Sad pazi, i kad sledeći put budeš htela da učiniš nešto slično, pomisli da time donosiš kaznu nekom drugom. Ti si mlada, Eilan, a mladi su uvek nepromišljeni."

"Kažnjena? Ali to nije pošteno! Šta ćeš joj uraditi?" uplašeno je

upitala Eilan.

"Neću je tući, ako si na to pomislila", nasmešila se Lianon. "Nisam je tukla ni kad je bila mala; a možda je trebalo. Što se tiče kazne, ona će ti reći ako bude želela." "Ali Majko", pobunila se Eilan, "ti si mi rekla da saznam ima li devojčica neke rođake."

"Nisam rekla da se raspituješ kod Rimljana", ljutito je rekla Lianon. Eilan se upitala kako li je mislila da nađu detetove rođake Rimljane, ako ne preko samih Rimljana.

Kasnije, dok su bile među sveštenicama, Eilan je ugrabila priliku da razgovara sa Kailejom. "Lianon mi je rekla da će te kazniti. Možeš li da mi oprostiš? Hoće li biti strašno? Rekla je da te neće tući."

"I neće", rekla je Kaileja. "Postoji jedna kuća u šumi, i verovatno će me poslati da tamo provedem neko vreme meditirajući o svojim gresima, dok raskršujem grmlje i korov kojim je sve zaraslo i dok sve dovodim u red. To i nije neka kazna; Lianon verovato ne shvata da je za mene zapravo uživanje da malo budem sama, prepuštena svojoj muzici i svojim mislima. I zato nemoj misliti da je bila nepravedna prema meni."

"Sama u šumi? Zar se nećeš plašiti?"

"Čega? Medveda? Vukova? Skitnica? Poslednji medvedi u ovom kraju sveta uhvaćeni su pre tridesetak godina. Kada si videla na tržnici neku vučju kožu? A što se tiče muškaraca, i sama znaš da mogu da preplašim i oteram svakog živog muškarca. Ne, ne bojim se."

"Ja bih bila prepadnuta", priznala je Eilan.

"Sigurno; ali ja se ne plašim da budem sama sa sobom. Moći ću da se posvetim muzici koliko god želim, bez predavanja i dužnosti da mi smetaju. I biću sasvim zadovoljna", uveravala ju je Kaileja. "U ovoj kazni - ako je možemo tako nazvati - nema ničeg neprijatnog za mene."

Eilan više nije pitala, i znala je da će, kada dođe na red da služe Lianon, ona i Dieda pošteno podeliti među sobom Kailejine dužnosti. Pa, to nije nimalo teško; volela je Lianon uprkos njenim manama, i znala je da je voli i Dieda. Ipak, Kaileja će joj nedostajati.

Sada joj je sinulo da bi Lianon, da je drugačija ličnost, mogla i nju da strogo kazni, ili i izbičuje. Ma šta Kaileja govorila o svojoj kazni,

Eilan je snosila krivicu za sve. Osećala se krivom što starija sveštenica ispašta zbog nje, ali ipak nije zažalila što se sreća sa Gajem. Žalila je samo što nije stigla da mu kaže ni polovinu svega što je želela, mada ni sama nije znala šta je to sve bilo.

Kada je Kaileja otišla iz Šumske kuće, Eilan je shvatila da je ostale žene ne vole baš mnogo. Samo su Eilid i Mielin volele stariju sveštenicu - i naravno Lianon.

Vreme se menjalo, i leto je prelazilo u jesen. Kiše su počele oko ravnodnevice, i jedne večeri, kad su se žene iz Kuće devojaka smestile oko vatre, Eilan je pomislila na Kaileju u izgnanstvu. Da li krov kolibe prokišnjava? Kako joj je tamo, samoj u tihoj šumi?

Žene su izmišljale zagonetke, a kada su se umorile, zamolile su Diedu da im peva ili priča.

Dieda je pristala. "O čemu da vam pričam?"

"Pričaj priču o Drugom svetu", rekla je Mielin. "Pričaj nam kako je Bran, sin Febalov, putovao u zemlje na zapadu. Svi bardovi znaju tu priču."

I tako je Dieda pola pričala, a pola pevala priču o Branu i njegovom susretu sa morskim bogom Manananom, Gospodarem iluzija, koji je pretvorio more u rascvetali voćnjak, ribe u ptice koje lete vazduhom, talase u rascvetalo grmlje, i morska bića u ovce; izgledalo je kao da jedre kroz rasvjetani zabran. A kada je Mananan ispao iz čamca, unutra su jurnuli talasi, pa je morski bog izbačen na obalu a ostali ljudi su se utopili.

Kada je završila, zamolile su još jednu priču, sedeći očarane kao mala deca.

"Pričaj o kralju i tri veštice", predložila je jedna žena, i Dieda je počela onako kako se počinju sve bajke.

"Nekad davno, vremena su bila bolja nego sada, i bilo je više kapija između nas i Drugog sveta, i da sam bila tamo, sad ne bih bila ovde... pa, to je bilo davnije nego što se seća i najstariji deda, u kući na granici Drugog sveta, i tu su živeli kralj i kraljica..."

Bila je nova godina, kada se otvaraju kapije između svetova, i u trenutku između vremena, između ponoći jedne godine i svitanja sledeće, na njihova vrata došle su tri veštice. Prva je imala njušku

kao svinja, i donja usna joj je visila do kolena i zaklanjala joj odeću; druga je imala usne sa obe strane glave i bradu tako dugu da joj je pokrivala grudi; a treća je bila užasno stvorenje sa jednom rukom i jednom nogom. Pod tom rukom nosila je prase koje je bilo toliko lepše od nje da je izgledalo kao princeza."

Sad su se već sve žene smejale.

I Dieda se nasmešila pre nego što je nastavila. "Tri veštice su ušle i zauzele su sva tri sedišta kraj vatre, pa kralj i kraljica nisu mogli da se ogreju, i morali su da sede kraj vrata.

Onda je progovorila prva veštica, ona sa usnama do kolena. 'Gladna sam', rekla je. 'Šta imate za jelo?' Pa su požurili da joj naprave lonac kaše; i kada je sve pojela, a bilo je dovoljno za tuce ljudi, povikala je: 'Baš ste cicije; još sam gladna.'

Onda je druga veštica, ona bradata, počela da se žali. 'Žedna sam', rekla je. Kada su joj izneli bure piva, popila je sve u jednom gutljaju i počela da kuka kako je još žedna. I kad su počeli da se plaše kako će im veštice pojesti i popiti sve zalihe pripremljene za zimu, kraljica i kralj su izišli i počeli da se savetuju šta da rade sa gostima. A onda je sa brda sišla vila i pozdravila kraljicu.

'Neka bi te svi bogovi čuvali, dobra gospo; zašto plačeš?' upitala je. A kraljica joj je ispričala o tri strašne veštice i kako će im pojesti i zalihe i krov nad glavom, i kako će onda sigurno pojesti i kralja i kraljicu. Onda joj je vila rekla šta da radi.

Kraljica se vratila unutra, sela i počela da plete; prva veštica nije mnogo izdržala. 'Šta to praviš, bako?'

'Pletem pokrov, draga tetkice', odgovorila je kraljica.

A druga veštica je počela da gundđa kroz bradu. 'A za koga je pokrov, bako?'

'Oh, za bilo koga ko u ovoj noći nema dom, draga tetkice.'

A onda je treća veštica poljubila prase i upitala: 'A kada ćeš upotrebiti pokrov, bako?'

Tog časa je u sobu upao kralj i počeo da viče: 'Crna planina i nebo nad njom počeli su da gore!'

Kad su to čule, sve tri veštice su počele da nariču. 'Avaj, avaj, našeg oca više nema!' i pojurile su kroz vrata, i nikada ih u toj zemlji niko živ nije video; a ako i jeste, ja za to nisam čula."

Dieda je začutala. Dugo su sve ćutale, dok je vetar zavijao oko kuće. Na kraju je progovoirala Mielin. "Ćula sam, nekad davno, da Kaileja prića sličnu priću; jesi li je naućila od nje?"

"Ne", rekla je Dieda. "Prićao mi je otac dok sam bila mala."

"Sigurno je jako stara", rekla je Mielin, "a on je svakako jedan od naših najvećih bardova. Ali ti si je prićala dobro kao da si druid. Ti ili Kaileja mogle biste da podučavate mlade bardove isto kao on."

"Da, sigurno", frknula je Dieda. "Zašto ne bismo postale i sudije?"

A zašto ne bi, zaista? upitala se Eilan. Kaileja bi imala odgovor na to, ali Kaileja nije bila sa njima.

13.

Čim je ubedio Valerija da mu je nećaka bezbedna dok se Eilan stara o njoj u Šumskoj kući, Gaj je počeo da planira ponovni odlazak, pre nego što otac počne da ga gnjavi ženidbom. Otkako je ponovo video Eilan, bio je još odlučniji da se ne ženi nikakvom devojkom Rimljankom. Od smrti imperatora Tita i ustoličenja Domicijanovog, prilike su bile nestabilne, i Gaj je znao da njegov otac traga za saveznicima.

Posle nekog vremena je izašao u grad. Jutro je bilo toplo i prijatno, ali sada su se na zapadu skupljali crni oblaci, i osećao je da mu hladan vetar mrsi kosu. Jednom mu je neki stari centurion rekao kako u ovoj zemlji postoje dva načina da se odredi kakvo je vreme: ako vidiš bregove, znači da će kiša; ako ih ne vidiš, znači da već pada. Čovek je pritom uzdahnuo, željan plavih nebesa nad Italijom, ali Gaj je sa zadovoljstvom udisao vlažni vazduh. Čim je pala prva kap kiše, Rimljani su požurili u zaklon. Samo je jedan čovek ostao nepomičan, kao i Gaj, lica okrenutog ka nebu.

Nije se nimalo iznenadio kad je prepoznao Sinrika.

"Hoćeš sa mnom na pehar vina?" Pokazao je ka vinariji gde su jednom već sedeli.

Sinrik je odmahnuo glavom. "Hvala, ali neću. Više bih voleo kad bi mogao da kažeš da me nisi ni video. Zapravo, najbolje bi bilo kad bi kazao da nemaš predstavu kuda se ja krećem. Tako ne bih morao da te molim da lažeš."

Gaj je podigao obrve. "Je li to neka šala?"

"Voleo bih da jeste. Ne bih smeo ni da stojim i pričam sa tobom; ali svakako se možeš zakleti da si me slučajno sreo."

"Ne brini", rekao je Gaj i osvrnuo se. Nalet vetra poneo je kišne kapi preko ulice, podižući oblačiće prašine kako bi koja pala. "Svi dobri Rimljani su lepo na suvom, i boli ih briga za dve budale koje stoje napolju na kiši! Slušaj, Sinriče, hteo sam da govorim sa tobom o Eilan..."

Sinrik je iskrivio lice. "Molim te, nemoj mi to pominjati. To je izgleda bila najveća graška koju sam načinio ove godine; Lianon je

bila strašno besna na mene. Nije bilo nikakve štete, ali ne pokušavaj da ponovo vidiš moju usvojenu sestru." Nervozno se osvrnuo. "Tebi to možda i ne bi smetalo, ali mene ne smeju videti da razgovaram sa oficirom legije. Ako se ponovo sretnemo, najbolje se pravi da me ne poznaješ... neću se uvrediti. Neko je konačno shvatio da još radim za Gavranove, i sinulo im je da mi dodir sa dobrovoljcima daje odličnu priliku da pravim nevolje kada dođe pravo vreme. I tako su me prognali, i ako me vide na dvadeset milja od nekog rimskog grada, biću osuđen na rudnike - ili na nešto gore - ako postoji išta gore. Zbogom!" Okrenuo se i pošao.

Gaj je treptao za njim, jer tek sada je shvatio da Sinrik više ne nosi oznake Rima. Mora da je zato bio spreman da tako otvoreno govori. Još je smišljao šta da mu kaže kad je Sinrik skrenuo u bočnu ulicu i nestao, ostavljajući ga samog na kiši. Gaj je obuzdao poriv da pođe za njim. Ako je Sinrik istinski neprijatelj Rima, bolje da umre brzom smrću nego da dospe u rudnike olova Mendip.

"Ne pokušavaj da ponovo vidiš moju usvojenu sestru."

U glavi su mu odjekivale Sinrikove reči. Je li to, znači, kraj svih njegovih nada da će ponovo videti Eilan? Njegov otac i Sinrik svakako su bili u pravu. No, dok je prebacivao preko glave kraj ogrtača i polako polazio niz ulicu, kapi što su mu klizile po obrazima nisu bile samo kišne.

Kaileja je zastala na ulazu u glavnu salu, trgavši se kad joj je do ušiju dopro kikot. Posle više od dva meseca usamljenosti, zaboravila je koliko buke prave žene kad ih je mnogo na okupu. Za trenutak je poželela da se okrene i pobegne natrag u usamljenost svoje šumske kolibe.

"Tako znači, vratila si se", rekla je Dieda kad ju je konačno primetila. "Pitam se zašto, posle načina na koji se Lianon ponela prema tebi. Kad si nas se jednom oslobodila, mislila sam da ćeš zauvek ostat tamo!"

"A zašto si ti još ovde?" upitala je Kaileja, pogođena. "Čovek koga voliš je na severu, i gone ga Orlovi. Zar ti nije mesto uz njega?"

Na Diedinom licu je za trenutak planula srdžba, ali smesta ju je zamenilo nešto veoma nalik na očajanje.

"Zar misliš da ne bih pošla istog časa kad bi me pozvao?" gorko je upitala. "Ali on je položio zavet Gospi od Gavranova, i ako ne mogu da budem prva u srcu čoveka koga volim, zareći ću se za sveštenicu i neću da imam nikakvog posla sa njima!" Glas joj je zadrhtao pa su se druge žene okrenule. Kaileja ju je sažaljivo gledala, zadovoljna što nikada nije bila zaljubljena.

"Kaileja..." Eilid je žurila ka njoj. "Nadala sam se da ćeš se danas vratiti. Lianon je u svojim odajama. Pođi odmah tamo. Ona se nikada ne žali, ali znam da si joj nedostajala."

Pravo joj i budi, pomislila je Kaileja dok je žurila preko dvorišta, zaklanjajući se šalom od kiše. Pa ona me je i oterala!

Kao i uvek posle odsustvovanja, Kaileju je iznenadila Lianonina krhkost. Neće stići da ostari, pomislila je sada, gledajući je. Na njoj nije bilo upadljivih znakova bolesti, samo sve jača prozirnost, ali nagon izoštren učenjem sveštenice rekao joj je da Vrhovnu sveštenicu nešto proždire iznutra.

"Evo me, majko", tiho je rekla. "Da li si želela da me vidiš?"

Lianon se okrenula, i Kaileja je ugledala njene izbledele oči pune suza. "Čekala sam te", tiho je rekla. "Možeš li da mi oprostiš što sam te oterala?"

Kaileja je odmahнула glavom, jer i njoj se grlo steglo, i brzo je prešla preko odaje kako bi kleknula kraj Vrhovne sveštenice.

"Zar imam šta da opraštam?" upitala je slomljenim glasom, polažući glavu Lianoni u krilo. Osetila je da i sama plače dok joj je Lianon gladila kosu. "Nije ni trebalo da postanem sveštenica, uvek sam ti pravila samo probleme!" Kao da je taj blagi dodir po kosi iznenada počeo da slama zid koji je podigla oko onoga što je nekada davno poverila Eilani.

"Nikad nisam mogla da ti kažem", šapnula je, "isprva nisam shvatala, a posle me je bilo stid. Ja nisam devica. U Eriu, pre nego što si me našla, napao me je jedan čovek..." Glas joj se prekinuo. Nastupila je tišina, a onda su mršavi prsti ponovo počeli da je glade po kosi.

"Oh, malena, zar te je to mučilo? Mislila sam da ima nečeg, ali nisam htela da te ispitujem. Kad sam te pavela iz Eruia, nisi ni postala žena. Kako si mogla da zgrešiš? Mi ne govorimo o takvim

stvarima, jer ima onih koji ne bi razumeli. Moramo da čuvamo spoljašnji izgled. Zato sam te kaznila što si pomogla Eilani. Ali slušaj me, Kaileja, draga moja - šta god ti se desilo pre nego što si došla ovamo uopšte nije važno, pogotovo Boginji, a svakako ni meni, dok god obitavaš u Njenoj kući i služiš joj dobro i predano!"

Još plačući, Kaielja je podigla ruke i zagrlila svoju pomajku. Uprkos povremenim prebacivanjima, sada je znala da je ono što oseća prema njoj duboko kao ljubav koju je mogla da oseti prema nekom muškarcu, mada je bilo druge vrste. A volela je i Eilan, čije saosećanje joj je pomoglo da se suoči sa davnim sećanjima. Ali barem joj nijedna od tih ljubavi neće smetati da održi zavete sveštenice.

Ponekad, za vreme Kailejinog izgnanstva, kapi kiše sa streha Šumske kuće kao da su bolno udarale pravo u Eilanino srce. Gaj je otišao i ona ga više nikad neće videti, to joj je bilo jasno. Bilo je pravo olakšanje što su joj se mračne misli prekinule kad ju je Kaileja pozvala.

"Vratila si se!" uzviknula je, prolazeći kroz vunenu zavesu na Kailejinoj sobi. "Niko mi nije rekao! Otkad si tu?"

"Samo jedan dan. Bila sam sa Lianon."

Eilan ju je zagrlila i uzmakla za korak da odmeri Kaileju od glave do pete. "Zaista ti nije škodilo." Bila je zdrava i preplanula, a tanka bora koja je ponekad kvarila plavi polumesec tetoviran između obrva sada je sasvim nestala. "Jesu li ti sasvim oprostili zbog mog zločina?"

Kaileja se nasmešila. "Sve je zaboravljeno. Zato sam i poslala po tebe, dete. Ti si ovde već tri godine i dobro si učila. Došlo je vreme da odlučiš želiš li da istinski postaneš jedna od nas i da položiš zavete."

"Zar je već toliko prošlo?" Bilo joj je teško da poveruje kako Mairina kći već ima tri godine, a njen stariji brat gotovo pet. A ipak joj se činilo da je ovde provela čitav život. Stari život je bio zaboravljen, a kada bi sanjala Gaja uvek je sanjala njegovu ruku preko svojih ramena i njegov tihi šapat. Nije mogla ni da zamisli da živi sa njim u svetu Rimljana.

"Hoće li i Dieda sada položiti zavete?" Sve su bile svesne koliko je Dieda ogorčena zbog onog što je smatrala Sinrikovom izdajom, a sad kad je on još i prognan, ko zna hoće li ikada moći da se vrati. Njemu su i dalje na prvom mestu bili obuka za ratnika i osveta. Kao što je Gaju na prvom mestu njegov svet, pomislila je Eilan.

"To se tiče samo nje i Boginje", strogo je rekla Kaileja. "Sada govorimo o tebi. Želiš li i dalje da ostaneš među nama, malena?"

Dieda će položiti zavete, a i ja ću, pomislila je Eilan. A zašto da ne, kad nijedna od nas ne može da bude sa čovekom koga voli?

"Da, svakako. Barem..." oklevala je malo, "ako me Boginja još želi, jer Ona zna da sam prvo volela muškarca."

"To nije bitno", vedro se osmehnula Kaileja. "Boginja oprašta sve što ti se desilo pre nego što si položila zavete. Konačno sam rekla Lianoni šta mi se desilo kao detetu, i ona mi je rekla da je tako. Dugujem ti zbog tog velikog olakšanja, mila moja, i drago mi je što mogu i tebi da ga pružim!"

"Ima i onih koji ne bi tako mislili", gorko je rekla Eilan.

"Ne smeš dozvoliti da te to muči." Kaileja joj je položila dlanove na ramena i zagledala joj se u oči. Eilani se učinilo da tamne oči starije sveštenice liče na sveti izvor, u kome se mogu videti prošlost i budućnost.

"Slušaj, mala sestro, i reći ću ti tajnu koja počiva u srcu Misterija. Svi bogovi, čak i sve boginje, svi su jedno, bez obzira zovemo li je mi Arianrod ili Katubodva ili Don. Svetlo Istine je jedno, ali mi je vidimo kao da se prelama kroz kristal ili prizmu, u mnogo boja. Svaki način na koji muškaci i žene vide svoje bogove - ili boginje - sadrži delić te istine. Mi iz Šumske kuće imamo preimućstvo da vidimo Boginju na mnogo načina, i da je zovemo mnogim imenima, ali znamo tu prvu i najveću od svih tajni: da su bogovi, ma kako ih zvali, Jedno."

"Znači li to da su bogovi Rimljana isti oni bogovi i boginje kojima mi služimo?"

"Tako je - zato urezuju u svoje oltare na našem tlu likove sa odlikama obeju strana. Ali činjenica je da mi iz Šumske kuće verujemo da, mada su bogovi svi Jedno, upravo mi poštujemo Boginju u njenom možda najčistijem vidu, kao oličenje svih žena. I zato se zaričemo da ćemo joj služiti kao Majci, Sestri i Kćeri. Zato

ponekad govorimo da vidimo lice Boginje na licu svake žene."

Eilan je za trenutak bila ponesena Kailejinim rečima, a onda je osetila gnev. Ako su svi bogovi isti, što su se svi toliko naljutili kad je zavolela Rimljanina? Kaileja je prisustvovala njenom razgovoru sa Gajem i znala je šta ona oseća prema njemu. Kako može da kaže da ta osećanja neće biti važna pošto položi zavete? Ona su deo nje, sveta koliko i zanos kakav je ponekad osećala kad bi je obuzelo prisustvo Boginje, nalik na svetlucanje mesečine na površini svetog izvora.

"Šta će se zahtevati od mene?"

"Zareći ćeš se da ćeš zauvek ostati čedna, osim ako te izabere bog. Daćeš reč da nećeš nepromišljeno govoriti svete tajne nezaređenima, i da ćeš uvek ispunjavati volju Boginje i svakoga ko ti bude naređivao u neko od Njenih imena."

Kaileja je zastala, gledajući je, i Eilan se setila koliko je voli, i koliko je ona zavolela nju i život u svetilištu. Pogledala je sveštenicu pravo u oči. "To ću se rado zareći..."

"I dokazaćeš da gospodariš veštinama kojima smo te učile, i da je Boginja voljna da te prihvati. Jasno ti je da ne mogu da opišem kako to izgleda - jer kažu da je za svaku kandidatkinju zadatak drugačiji, pa ne bih mogla ništa da ti kažem čak ni da me zavet ne sprečava."

Eilan je savladala drhtaj strepnje. Dok je živela u Kući devojaka naslušala se priča o kandidatkinjama koje nisu uspele pa su bivale otpremljene, ili bi, još gore, nestale. "Razumem, i spremna sam", tiho je rekla.

"Neka tako bude", rekla je Kaileja. "U Njeno ime te pozdravljam kao kandidatkinju za sveštenicu." Poljubila je Eilan u obraz; Eilan se setila da je to isto učinila i jedna mlađa sveštenica kad je tek došla u Šumsku kuću. Dva poljupca su se za trenutak pomešala; zatreptala je, ošamućena osećanjem da se ponavlja trenutak koji je doživela već mnogo puta.

"Pri punom mesecu pred Seman, izgovorićeš svoju zakletvu pred svim sveštenicama. Lianon i tvoj deda biće veoma zadovoljni."

Eilan je piljila u nju. Svakako nije činila ovo njih radi! Kaileja je zatražila od nje da odabere, ali njena odluka je već donešena pod pritiskom porodice, a možda i drugih sila koje lebde negde u

mračnim senkama van opažaja.

"Kaileja..." šapnula je, pružajući ruke. "Ako se zareknem Boginji, to neće biti zato što sam kći i unuka druida, niti zato što više nikad neću videti Gaja. Tu mora da postoji nešto više."

Kaileja ju je pogledala. "Kada smo se prvi put srele, činilo mi se da će te sudbina dovesti među nas", polako je rekla. "Sada to još jače osećam. Ali ne mogu da ti obećam da ćeš biti srećna, dete."

"Ni ne očekujem to..." Eilan je savladala jecaj. "Samo da postoji neki smisao, neka svrha u svemu ovome!"

Kaileja je uzdahnula i zagrlila je, a Eilan se oslonila o nju, osećajući da joj stisak u grlu polako popušta dok joj je starija žena gladila kosu.

"Uvek postoji smisao, mila moja, mada može dugo potrajati dok ga shvatimo - to je sve čime mogu da te tešim. Da Boginja ne zna šta radi, šta bi se desilo sa svetom?"

"To mi je dovoljno", šapnula je Eilan, osluškujući otkucaje Kailejinog srca, čvrste i spore. "Ako imam i tvoju ljubav."

"Imaš je..." Kailejin glas je bio gotovo nečujan. "Volim te kao što je Lianon volela mene..."

Pun mesec je gledao sa nebesa kao oprezno oko, kao da je lično Arianrod odlučila da posmatra svečanost. Kad je zamrla pesma sveštenica koje su je dovele ovamo, Eilan je osetila da joj ruke obuzima jeza, mada je noć bila topla. Da li se nadala kiši? Ne bi bilo razlike; kad bi druidi dozvolili da vremenske prilike utiču na njihove svečanosti, ne bi imali neku naročitu religiju. Znala je da bi trebalo da joj je milo što su nebesa odlučila da blagosiljaju njeno posvećenje, ali od mesečine se osećala nelagodno.

Barem će joj svetlost olakšati da prati stazu, a sveštenice su tražile od nje jedino da prođe kroz šumu nazad do hrama, što joj se nije činilo naročito teškim. Rešena da sve što pre obavi, Eilan je požurila u senke ispod drveća, dalje od nepomičnog mesečevog pogleda.

Hodala je možda onoliko koliko je potrebno da se isprede lakat vunene niti, a onda je shvatila da se izgubila.

Okrenula se, pazeći na disanje. Možda je ovo prva proba

naučenog - da se vidi može li da upotrebi unutrašnja čula kako bi našla put. Upila je mirnu snagu zemlje ispod sebe - barem to se nije promenilo. Mesec i zvezde brujali su od energije nad njom, i kada se otvorila kako bi postala stub koji ih vezuje, pravilno dišući sve dok nije znala da se nalazi u središtu vaseljene, strah je nestao.

Opet je otvorila oči. Panike više nije bilo, ali mesečina koja je prodirala kroz lišće kao da je dolazila iz svih četvrti istovremeno, i nije imala pojma u kom pravcu se nalazi hram. Ipak, ako odabere jedan pravac i pođe njime bez skretanja, pre ili kasnije će izići iz šume. Pričali su joj da su nekada ostrva bila potpuno prekrivena šumama, ali sada je bilo mnogo puteva, pašnjaka i njiva. Sigurno neće dugo potrajati dok sretne nekoga ko će joj pokazati put.

Tiho pevušeći, pošla je napred, i tek kasnije je shvatila da peva pesmu kojom sveštenice pozdravljaju izlazak meseca.

Dok je hodala, prigušeni mesečev sjaj je izmenio svet, i sad je shvatila zašto ju je to uplašilo. Svaka grančica bila je oivičena srebrom; lišće je svetlucalo, a svaki kamičak se presijavao... ali sada je Eilan shvatila da vidi još nešto osim mesečine. Svaka živa stvar u šumi imala je svoj sjaj - koji je rastao sve dok nije videla podjednako dobro kao na dnevnom svetlu. Ali nije bio dan, jer svetlo nije bacalo senke, nego je bilo rasuto, tako da su boje šume sijale kao tamni dragulji. Stresla se kad je shvatila da je nekako prešla granicu koja odvaja ljude od Drugog sveta.

Zaista je bilo onako kako su joj govorili: Zemlja Živih i svet ljudi leže kao nabori na plaštu, i tamo gde se dodiruju lako se može preći iz jednog u drugi svet. Ili se ponekad svetovi gotovo stapaju - u ovakvim trenucima, kada sveštenice pevaju svete pesme.

Šuma u koju je ušla bila je puna hrasta, leske i trnja kao i svaka druga. Sada joj je neko drveće izgledalo poznato, ali drugo je pripadalo njoj nepoznatim vrstama. Kraj nakrivljenog hrasta primetila je drvo srebrnaste kore, sa malim zlatastim cvetovima. Oskoruša je nosila istovremeno i bele cvetove i zrele crvene bobice, mada je u ljudskom svetu vreme cvetanja prošlo a bobice još nisu počele da zru.

Vazduh je bio ispunjen teškim mirisom cveća. Sad kad je mogla da vidi kuda ide, koračala je sa više pouzdanja, i od divljenja je

gotovo zaboravila zašto je došla ovamo. Bila je nejasno svesna da ovo otupljivanje čula možda predstavlja najveću opasnost, i pokušala je da se seti svog cilja. Neodređeno osećanje dužnosti, jače od svakog drugog, nateralo ju je da se zaustavi na maloj čistini gde su breze i oskoruše šušcale na mirisnom povetarcu, nalik na devojke što gledaju svečanost. Zatvorila je oči.

"Gospo, pomози mi! Moći što obitavaš na ovom mestu, ja te poštujem..." tiho je rekla. "Učini mi milost, pokaži mi kuda da pođem..."

Kad je opet otvorila oči, ugledala je između drveća širok prolaz oivičen grubim kamenjem. Pošla je tuda, koračajući lakim korakom koji su devojke učile da koriste na svečanostima. Put je prolazio između dva visoka stuba prošarana spiralama i zavijucima. Iza njih je ugledala jezerce koje se presijavalo kao da odražava svetlost skrivenog meseca.

Jedva se usuđujući da diše, Eilan je prošla između kamenova i zagledala se u jezerce. To je svakako znala, jer jedna od prvih veština koju je naučila bila je da gleda u činiju sa vodom. Površina jezercica se ustalasala od iznenadnog vetra, a kada se umirila, shvatila je da je činija u poređenju sa ovim jezercem isto kao i sveća u poređenju sa suncem.

U dubini je ugledala more, smaragdno i safirno pod nebom nalik na prozirno plavo staklo. Dok je gledala, jezerce, šuma i stenje su nestali i sada je lebdela nad talasima kao ptica na krilima. Vode su zapljuskivale ostrvo sa liticama od crvene stene, prošarano belim hramovima okruženim gajevima mračne šume. Na najvišem bregu stajao je hram veći od svih ostalih, s krovom koji je sijao poput zlata.

Eilan se spustila niže, i ugledala ženu u belom kako šeta bedemom, zagledana u more. Imala je zlato oko vrata i ruku, zlatnu traku oko čela, a kosa joj je bila kao plamen, ali imala je Kailejine oči. Iz hrama je izišao mladić i kleknuo pred nju, proslonivši čelo o njen trbuh. Dok ga je sveštenica blagosiljala, Eilan je ugledala na njegovim podlakticama tetovirane zmiје. Činilo joj se da čuje pesmu, tihu kao kiše kapi:

Avaj za zemlju iza talasa,

Avaj što ne beše za nju spasa,
Avaj za znanjem Boginjina glasa...

Dok je pesma zamirala, prizor se promenio. Činilo joj se da je prošlo mnogo godina. Središte ostrva iznenada je eksplodiralo u ogromni stub usijanog plamena, a vode su se podigle kao zid od zelenog stakla i progutale i drveće i hramove i sve ostalo. Još dok je ostrvo tonulo, flota brodova pohitala je što dalje odatle, lebdeći preko vode kao uplašeni galebovi. Pošla je za jednim od njih, sa zmajevima na jedru, koji je sekao talase ka severu sve dok srebrnasta izmaglica nije zaklonila sunčev sjaj, a more je postalo sivo i zeleno kao ono koje je poznavala.

Sada je ponovo ugledala kopno, bele litice i travnate visoravni. Letela je preko brda i dolina i stigla na visoku, prostranu ravnicu gde su duge kolone ljudi vukle debelu užad, tegleći ogromno kamenje. Deo kruga se već video i lako je mogla da zmaisli ostatak. Dovoljno često je slušala opise Plesa Divova tako da je mogla da prepozna upravo taj kameni krug. Čovek koji je upravljao radovima ličio je na njenog oca, a pomagao mu je mladić nalik na Gaja, niži i tamnopus kao Silur, ali pun moći. Taj drugi pokazao je ka krugu, i ugledala je na njegovim podlakticama tetovirane zmajevе kako se talasaju sa svakim pokretom mišića.

Vetar je zanjihao visoku travu ravnice, a kada je uminuo, prizor se ponovo izmenio. Opčinjena, Eilan je pratila jednu sliku za drugom. Boje i oblici su se menjali kad god bi u zemlju došao neki novi narod. Ali stalno je prepoznavala po neki izraz ili pokret - dedine prste na harfi; Lianoninu kraljevsku ljupkost; pa čak i sebe, posađenu u kočije kao da je kraljica. Kraj nje je jahao visok muškarac, i znala je da joj je njegov dodir otvorio pristup moćima koje je posedovala.

Sve što je bilo uvek će biti;
Zmaj će iz mora izroniti;
Samo mudrost će te osloboditi...

začuo se jasno glas odnekud van sveta.

Poslednja slika prikazivala je granitni breg prekriven crvenim

vresom. Hladni istočni vetar duvao je sa mora, talasajući trave. Na tom vetrovitom mestu pravo drveće raslo je samo duž mesta gde je ostrvo bilo okrenuto ka stenovitom kopnu. Tek što je shvatila da vidi ostrvo Mona, prizor se promenio, i Eilan je ugledala ljude svoje rase, obučene u belo, i žene u haljinama tamnim kao ponoćno nebo; lica su im bila mračna dok su dodavali drva na ogromne lomače.

Za trenutak nije shvatila. A onda se na obali preko puta ustalasalo svetlo. Zatreptala je i prepoznala oklope Rimljana. I ljudi sa Mone su ih videli, i lomače su iznenada zaplamtele. Sveštenice su plesale sve bliže obali, a senke su im se divlje grčile dok su bacale čini vrištavim glasovima. Rimljani su neko vreme oklevali i oficiri su ih grdili, a onda su prvi redovi ušli u vodu. Plićak se zapenušao dok je legija prelazila preko njega. Izišli su potpuno mokri, ali mačevi su im se crveno presijavali zbog vatri. Mračno i precizno gonili su druide, i uskoro su im mačevi bili još blistavije crveni od krvi onih koje su našli.

Potom je neko vreme vladala tišina. Sve slabije vatre ustuknule su pred sivim praskozorjem. Gavranovi su se već jatili oko leševa. Dok je Eilan gledala, iznenada su uzleteli, grakćući, i nebo se zacrnelo od njihovih krila.

Dok Orlovi lebde, spava Zmaj,
Kad Gavrani prhnu, suzu mi daj,
gde mržnja padne, nije kraj...

Dok je slušala pesmu, srce joj se grčilo od tuge, i od suza je jedva videla dalje.

Kad se smirila, opet je stajala kraj jezerca, ali više nije bila sama. U vodi je preko puta svog odraza videla još jedan, i kad je podigla pogled ugledala je muškarca ogrnutog kožom šarenog bika, i sa kapom krunisanom sokolovim krilima i jelenskim rogovima. Raširila je oči, jer tako su se druidi oblačili samo za najsvetije svečanosti.

"Gospodaru..." obratila mu se sa puno poštovanja, "ko ste vi?" Za trenutak joj je ličio na dedu, ali sad je videla da je mlađi, uprkos prosedoj bradi, a u očima mu je sijala mudrost i moć kakve se kod smrtnika mogu samo naslutiti.

Ovakav je Ardanos trebalo da bude! pomislila je, setivši se kako je ponekad za vreme svečanosti naslućivala u Lianon veliku sveštenicu. Ovo je bila stvarnost.

On joj se nasmešio, i učinilo joj se da se oko njih pojačala svetlost, toliko da je i jezerce sinulo. "Bio sam u mnogim obličjima, i imao sam mnoga imena. Bio sam Sunčev Soko, i Beli Pastuv, Zlatni Jelen, Crni Vepar. Ali ovde i sada sam Merlin od Britanije."

Eilan je progutala knedlu. Slušala je o ovome dok je učila, jer Merlin je nekada bila titula Vrhovnih druida. Ali duša kojoj je to ime istinski pripadalo nije se javljala u svakom naraštaju, i govorilo se da ga i na Drugom svetu sreću samo najveći druidi.

Liznula je usne. "Šta želiš od mene?"

"Kćeri Svetog Ostrva, hoćeš li služiti svom narodu, i svojim bogovima?"

"Ja služim Gospi od Života", smireno je odgovorila. "I činiću po Njenoj volji."

"Ovo je čas predznaka, kada se susreću mnoge staze, ali samo uz tvoj pristanak, jer put koji se otvara pred tobom zahtevaće da daš sve, a ako pođeš njime nećeš dobiti mnogo razumevanja ni nagrade." Pošao je oko jezerca.

"Šta znaci kažu, za šta je dobar ovaj čas?" Kad joj je prišao bliže, potpuno ju je savladala snaga njegovog prisustva. Bilo joj je milo što je po starim pričama znala šta treba da kaže.

"Dobar je da se postane sveštenica na stari način", blago je rekao on. "Pričali su ti da sveštenica mora da bude telesna devica, ali to nije tačno. Sveštenica Boginje podaje se u svoj čas i svoje doba, i kada moć prođe kroz nju, ostaje svoja. Ona daje, ali nikad je niko ne uzima. Ona je pokretač koji posvećuje Svetog Kralja, kako bi mogao da prenese blagoslov na svoju kraljicu, i da se život u zemlji obnovi."

"I to želiš od mene?" Eilan je shvatila da drhti. "Kako to da učinim? Ne znam kako se to..."

"Ne ti, nego Boginja u tebi." Eilani je zastao dah kad joj se nasmešio. "Dužnost mi je da probudim Nju."

Otkopčao je kožu, i kad je kruto pala na tlo Eilan je shvatila da je ispod nje nag, i videlo se da je svakako i bog plodnosti. Zagladio joj je pramenje koje joj se kovrdžalo na slepoočnicama, a njoj se učinilo

da bi jednostavno pala da nema njegovih snažnih ruku da je drže. Onda se sagnuo da je poljubi u čelo.

Boginjo! kriknula je njena duša, i osetila je kako se u njoj pali svest pretvorena u beli plamen, hitajući naniže, kad joj je poljubio usne, pa grudi, i kad je kleknuo da joj blagosilja matericu. Tog trenutka je kao nikada ranije bila svesna svoje srži, ali u isto vreme je znala da je njena ličnost pretopljena u Drugo, i nije znala je li to Prisustvo deo nje ili je ona deo njega, ili Nje. Nesumnjivo je znala jedino da više nije sama, u smislu koji je prevazilazio čak i utehu Gajevog zagrljaja.

Plamtela je a nije izgarala, i činilo joj se da glas koji čuje peva u tonu plamena.

Neprijatelja koga želiš da pokoriš, prvo moraš voleti...

Zakon koji želiš da ispuniš, prvo moraš poreći...

Ono što želiš da zadržiš, sada moraš dati...

Tako ćeš steći pobedu...

Kćeri druida, kroz tebe će se ponovo roditi Zmaj.

U svesti su joj plamtele slike krvi i lepote, bitaka i kamenih gradova i visoko brdo nad kopnenim morem, vatra i mač i konačno plavokosi muškarac sa Gajevim očima koji je jahao u bitku noseći na štitu Gospin lik.

"Hoću!" začula je svoj odgovor. "Ali ne ostavljaj me samu..."

"Kćeri, ja sam uvek ovde", začuo se odgovor. "Ti si Moja, od razdoblja do razdoblja, dok god Vreme traje."

Znala je da je ranije već čula te reči, da je ovo samo obnavljanje drevne veze, ali ljubav koja ju je zapljuskivala prevorila se u more u kom se davila, svetlost u kojoj je nestajala sva svest.

Sledeća svesna pomisao joj je bila da lebdi u hladnoj vodi. Osećala je oko sebe tamno drveće, i mesečinu, i sledećeg trenutka su je uhvatile mnoge ruke i podigle je na obalu. Začudeno je zažmirkala kada je shvatila da leži kraj jezera za kupanje, načinjenog na potoku ispod Kuće devojaka.

Pokušala je da govori, ali nije mogla. Tek tad je shvatila da je ono što joj se desilo bilo Misterija, suviše duboka da bi se izgovorila, čak i

ovde. I pitala se kako to da ne vide, jer Božanska Vrelina još je plamtela u njoj, i koža joj se osušila istog časa kad su je izvadili iz vode. Žene su je ćutke obukle u novu lanenu haljinu, obojenu tamno plavo, boju koju nose sve zaklete sveštenice.

"Putovala si između svetova; videla si svetlo bez senke; pročišćena si..." rekao je glas koji je Eilan prepoznala kao Kailejin. Podigla je pogled, ali pred njom je stajala žena koju je videla kako šeta bedemom. "Kćeri Boginjina, ustani, da te sestre pozdrave..."

Sveštenice su joj pomogle da se dignu na noge, a onda su zaostale dok je Eilan išla sa Kailejom stazom što vodi ka Svetom gaju.

Pod svetlošću baklji koje su plamtele među drvećem, Eilan je videla Lianon kako čeka, i Eilid kraj nje. Do njih je stajala Dieda, očiju ogromnih i ošamućenih, i Eilan je znala da su sigurno i njene takve; kosa joj je visila u mokrim pramenovima. Šta li se njoj desilo? upitala se Eilan. Pogledi su im se sreli, i sve ograde nastale između njih poslednjih godina sad su iščezle; znale su jedino da su sada sestre.

Drago mi je što ćemo zajedno položiti zavete... pomislila je Eilan. Proba je uvek bila ista, ali svakoj sveštenici su bogovi slali vizije po svojoj volji. Dieda je verovatno našla muziku. Pogledala ju je, i učinilo joj se da joj se iz Diedinih očiju smeši Boignja.

Eilan se osvrnula i videla da su sve tu - Mielin, Eilid i ostale koje su učile sa njom protekle tri godine. Ali na licu svake žene videla je odraz svetlosti Drugog sveta, a kod nekih i više, nagoveštaj lica koja je videla u vizijama, uvek drugačijih a ipak uvek istih.

Zašto se muškarci plaše smrti kad ćemo ponovo živeti? upitala se Eilan. Po učenju druida, duša može da poprimi mnoga obličja tokom kruženja godina, i uvek je smatrala da veruje u to, ali sada je znala da je to istina.

Sad je konačno razumela Kailejinu ozbiljnost, i svetost koju je, uprkos krhkosti i odsutnosti, osećala u Lianon. I one su bile tamo gde i ona, i nikakva smrtnička nezgoda nije mogla da izmeni tu istinu.

Slušala je svećane reči kao u snu, i bez oklevanja je položila sve zavete, jer je najvažnije obećanje, ono koje uključuje i nadvišava sva ostala, već dala Boginji u Drugom svetlu. Krv joj je još pevala u

venama, a svetlost Gospe joj je poigravala u pogledu, i jedva je osetila ubode trna dok su joj između obrva tetovirali plavi polumesec koji ju je označavao kao sveštenicu.

14.

Po tradiciji koja je vladala u Šumskoj kući, sveštenice se posle polaganja zaveta povlače u izdvojenost. Eilani je bilo drago zbog toga. Tokom nekoliko dana posle uvođenja ležala je iscrpljena kao Lianon posle Proročanstva, i čak i kad se telesno oporavila stalno je bila usmerena ka unutra, pokušavajući da shvati šta se desilo.

Ponekad joj se ono što je druid rekao činilo nemogućim - kao naopaki san rođen iz njene osujećene ljubavi prema Gaju. Ali kada su se sveštenice okupljale u mrazovitoj tami da pozdrave zimski mesec, Eilan je osećala da joj glasovi podignuti u pesmi uzdižu duh. U takvim trenucima, kada ju je mesečina ispunjavala kao srebrni plamen, znala je da ono što je iskusila nije bio san.

Ponekad bi uhvatila Kaileju kako je radoznalo posmatra, ali čak ni dok ih je poučavala tajnama Mudrih donešenim preko mora - a učenje toga bilo je dozvoljeno samo zarećenim sveštenicama - Eilan se nije usuđivala da pomene Merlina i sudbinu koju joj se činilo da joj je ponudio. Postepeno je shvatala da je, bez obzira šta su druge sveštenice iskusile tokom probe, ova Misterija samo njena. I tako su proticali mračni zimski dani i polako prelazili u proleće, a znak Boginje na Eilaninom čelu polako je zaceljivao.

Gaj je sedeo na klupi u očevoj kancelariji u Devi, duboko udišući povetarac koji je dopirao kroz otvoreni prozor i pitajući se koliko brzo će uspeti da ode. Već godinu dana pripadao je očevom osoblju, i dosadili su mu zidovi utvrđenja. U šumama i poljima počinjalo je proleće. Mogao je da oseti miris jabučara u cvetu, i to ga je teralo da misli na Eilan.

"Većina ljudi dobiće odsustvo za Floralije, ali ne želim da mnogo oficira bude odjednom odsutno." Očev glas kao da je dopirao izdaleka. "Kad dobiješ odsustvo, kuda ćeš poći?"

"Nisam razmišljao", odgovorio je Gaj. Neki oficiri koristili su slobodne dane za lov, ali ubijanje životinja iz zabave više ga nije naročito zanimalo. Zapravo, nije imao kuda da poželi da ode.

"Mogao bi da odeš u posetu prokuratoru", predložio mu je otac.

"Još nisi video njegovu kći."

"Ako bogovi budu milostivi, ni neću je videti." Gaj se naglo vratio u stvarnost. Ocu kao da je naneo bol.

"Ma hajde, neće ti ništa faliti", rekao je Macelije, očito se savlađujući. "Samo da vidiš devojkicu. Mislim da joj je sada petnaest godina."

"Oče, znam da je došla u godine za udaju. Zar misliš da sam toliko glup?"

Otac se samo nasmešio. "Nisam ni pomenuo ženidbu."

"Nisi ni morao", durio se Gaj. Ako ne može da dobije Eilan, neka bude proklet ako se oženi bilo kojom ženom u Britaniji - a pogotovo ovom koju mu predlaže otac.

"Ne moraš da budeš grub", rekao je otac. "Zapravo, pomišljao sam da provedem praznike u Londiniumu, i..."

"E, pa ja nisam", rekao je Gaj, ne mareći više šta će otac misliti o njegovom ponašanju. Nije znao kuda da pođe, ali to će biti što je dalje moguće od Londiniuma.

"Nadam se da ne misliš ponovo na onu Britanku", rekao je Macelije, i Gaju se učinilo da mu otac čita misli. Da je bar ostao na tome! Ali Macelije je nastavio. "Sigurno si bio dovoljno razuman da je zauvek istisneš iz misli."

To ga je nateralo da se odluči. "Zapravo", polako je rekao, "razmišljao sam da odem u posetu Klotiniju." Posle boravka kod tog romanizovanog Britanca je i sreo Eilan, i tako će barem moći da uživa u sećanjima.

Uživao je u putovanju na jug, misleći na Eilan, i na Sinrika koji je mogao da mu bude prijatelj a sad ga je izgubio, mada nijedan od njih nije bio za to kriv. Proleće je napredovalo kao armija osvajača, i vreme je bilo divno; jutro jasno i hladno, tako da mu je bilo drago što je toplo obučen, a dani topli, blistavi i gotovo suvi osim poneke blage kiše kasnije popodne. Klotinije ga je sa zadovoljstvom primio i dočekao, i mada je Gaj znao da je to uglavnom zbog Klotinijeve želje da ostane u najboljim mogućim odnosima sa moćnim Rimljanima, ipak je uživao. Gvena se udala i otišla, pa ga niko nije gnjavio. Utvrdio je da Klotinijevo domaćinstvo, zapravo, i nije loše mesto da se provede odsustvo. Hrana je bila dobra, a čak je i preostala

Klotinijeva kći, od dvanaestak godina, bila dobro društvo, i dovoljno je saosećala kad joj je pričao kako otac pokušava da mu ugovori brak sa nepoznatom devojkom. Možda bi mu na neki prefinjen način i stavila do znanja kako je spremna da ga uteši, ali Gaj je dobro pamtio - mada prekasno - očevo upozorenje da se više ne petlja sa domaćim devojkama. Ako mu je devojka i slala neke tajne signale, on se pravio da ih ne primećuje.

Ali osim molitvi neodređeno upućenih Veneri, nije mogao da smisli nikakav način da se približi Eilani. U snu je gužvao ćebad, trljao se o njih, ječao i budio se, znajući da je sanjao Eilan.

Volim je, razmišljao je, obuzet samosažaljenjem, kad bi postao svestan u koliko je beznadežnoj situaciji. To nije kao da sam namerno zaveo pa ostavio devojku. Rado bih se oženio njome, samo kad bih mogao da dobijem dozvolu svih ljudi koji se smatraju pozvanim da kontrolišu njen i moj život. Njemu su ipak dvasdeset tri godine, i oficir je - mada nisko na lestvici - u svojoj legiji. Ako ga to ne čini dovoljno zrelim da se oženi po svojoj volji, kada će to postati?

Jednog dana, kad je pošao na jahanje praveći se da ide u lov, uhvatio je sebe kraj pocrnelih zidova koji su nekada bili Bendeigidovo domaćinstvo, i shvatio je da se nalazi u blizini Šumske kuće. Noga ga je zbolela kad se setio jame za veprove - činilo mu se tako davno - i prvog puta kad je ugledao Eilan.

Ne mogu da ostanem ovde... iznenada je pomislio. Svako drvo i svaki kamen budiće mi bolna sećanja. Mislio je da će moći to da podnese. To što je povremeno u Devi sretao starog Ardanosa nije mu remetilo mir. Možda bi trebalo da ode na jug i da poseti majčin narod. To ne bi prijalo Maceliju, ali ovog trenutka mu nije bilo naročito stalo do očevog mišljenja.

Te večeri je kraj vatre saopštio Klotiniju svoju odluku, a ovaj ga je pozvao da ipak ostane još koji dan.

"Do svečanosti će na putevima biti suviše sveta", naglasio je Klotinije. "Ostani barem dok to ne prođe, a onda ćeš udobnije putovati."

"Narod mi neće smetati, ali možda ne bi trebalo da putujem u uniformi", rekao je Gaj. "Ići ću brže i privlačiću manje pažnje ako se obučem kao običan Britanac."

"To je tačno", kiselo se osmehnuo Klotinije. "Ti si, u izvesnom smislu, jedan od nas. Verujem da ću ti naći nešto prihvatljivo."

Sutra ujutro sluga mu je doneo odeću koja mu je sasvim dobro pristajala: kožne pantalone i zeleno obojenu tuniku, sve novo, čisto i pristojno, ali ne preterano otmeno, a uz to i prostrani tamnosmeđi ogrtač od teške vune. "Noći su još ledene, momče", rekao je Klotinije. "Trebaće ti ovo kada padne mrak."

Kad se Gaj presvukao, kao da je nestalo njegovog rimljanskog porekla.

"U ovoj odeći više nisi Gaj Macelije Severus." Starac ga je čudno gledao.

Gaj se iscerio. "Mislim da sam ti već rekao, majka me je zvala Gaven dok god je bila živa; sada izgledam upravo tako i treba da nosim samo to ime."

Klotinije je spremno uzviknuo kako mu odeća divno pristaje, ali Gaj je slutio da ovaj pomalo žali zbog nestanka onog uglednog gosta Rimljanina.

"Ako pođem na svečanost, biću samo još jedan Britanac", nastavio je Gaj. "Možda bi trebalo da pošaljemo poruku Maceliju da putujem prerušen!" Pretpostavljao je da ocu ne bi bilo milo zbog maskarade, a izgovor kako prikuplja informacije možda bi mogao da ga opravda.

Kad se probudila na Beltan, Eilan je imala čudno osećanje da je Gaj negde u blizini. Možda i on misli na mene, pomislila je. Ipak je bio Beltan, a svi njihovi važni susreti odigrali su se upravo na toj svečanosti. Svakako je bilo prirodno da pomisli na njega ovog dana kada, širom semlje, svi muškarci i žene misle samo na ljubav.

Ovde, u čednom zaklonu Kuće devojaka, ona ne bi smela da misli na takve stvari, a ako baš i misli, trebalo bi da ih posmatra izdvojeno i pokroviteljski, kao osoba koja je daleko iznad telesnih želja. Tokom zime to je bilo lako. Činilo joj se da ju je strast sa kojom ju je dotakao druid u viziji pročistila kao oltarski plamen, i da zaveti čednosti nisu velika žrtva.

Ali sada, kada se budio sok u drveću i kada je svaki pupoljak žurio da se otvori, počela je da sumnja. Kada je razmišljala o viziji,

telo joj je plamtelo, a noću je sanjala kako leže sa ljubavnikom koji je ponekad bio onaj druid a ponekad Gaj, a ponekad stranac sa očima kralja. Telo mi je još netaknuto, iznenada je pomislila, ali u duhu više nisam devica. Boginjo, kako da podnesem ovaj slatki bol?

"Eilan, da li ti pomažeš Lianoni u pripremama za večeras?" Mielinin glas ju je vratio u stvarnost, i odmahнула je glavom. "Pođi onda sa nama ostalima da uživamo u svečanosti", nastavila je Mielin. "Prijaće ti da udahneš malo svežeg vazduha."

"Mi ostali", značilo je Senaru, koja je bila oduševljena što je izišla na otvoreno. Dan je bio vedar i prohladan, i po ivicama puteva blistalo je cveće belog gloga, kao da se na grane spustila sama sunčeva svetlost. Sveta je bilo toliko da se Eilan, naviknuta na mir i tišinu posle više meseci izdvojenosti, stresla. Kako brzo se navikla na ćutanje i mir, ili ju je možda uvođenje izmenilo... Oduvek joj je bilo pomalo neprijatno u masi, ali sada se osećala kao da hoda bez kože.

No, Senara je bila oduševljena dok je išla između njih dve. Svemu se divila: tezgi sa okruglim sirevima; stolu na kome je putujući trgovac staklom izložio svoju svetlucavu robu; i cveću, cveću na sve strane.

Eilan nije videla toliko sveta još od prošlog Beltana, kada je ponovo srela Gaja. Činilo joj se da se čitava Britanija sjatila ovde, da se gura, smeje, jede i pije; i da su tu sve vrste zanatlija, od kolačara do plesača na konopcu.

"Hoće li Lianon biti ovde preko dana?" upitala je Senara.

Mielin je klimnula. "Ardanos će je pratiti. To je deo njene dužnosti - da se pokazuje masi na svečanostima." Mielin je zastala. "A to nije prijatno. Čini mi se da je ona veoma umorna. Svake godine se pitam hoće li joj to biti poslednja svečanost."

Primetila je da je Eilan prebledela i požurila je da nastavi. "Zar te to plaši? Smrt je deo života koliko i rođenje; jedna sveštenica to svakako zna."

No, gužva je bila tolika da ju je Eilan jedva čula. Gomila sveta je posmatrala mečkara; Senara je povikala da hoće i ona da vidi, pa su se progurale napred. Ljudi su se razdvajali pred njima čim bi primetili plave haljine Šumske kuće, i brzo su se našle kraj same ograde u

kojoj je životinja igrala - ili barem trapavo poskakivala na zadnjim nogama, što je verovatno bilo najbliže plesu što takva zver može da izvede. Njuška joj je bila čvrsto obmotana konopcem; Eilan je smatrala da vrlo jadno izgleda.

"Sirota životinja", rekla je, a Mielin je uzdahnula.

"Ponekad mi se čini da je Lianon kao taj medved", rekla je. "Uvek na otvorenom, nikada ne govori svojim rečima." Eilan je glasno dahнула od pomisli da se Vrhovna sveštenica poredi sa dresiranom životinjom.

"A ko je vodi?" zakikotala se Senara. "Mielin, ne bi smela da govoriš takve stvari."

"A zašto? Obično se smatra vrlinom kad neko govori istinu", kiselo je rekla Mielin, i Eilan se setila Kaileje. Način na koji se njen deda ponašao prema Vrhovnoj sveštenici bio je daleko od samosvojnosti o kojoj je govorio druid u njenoj viziji.

"Govorim istinu onako kako je vidim; a kada vidim kako Lianon polako malaksava, pitam se..."

Mielin nije dovršila rečenicu, jer tog trenutka medved se spustio na sve četiri i pošao pravo prema njima. Senara je vrisnula i odskočila, ali masa ih je pritiskala sa svih strana. Eilan se povukla, nagazivši na haljinu neke žene, i začula je cepanje tkanine.

"Pazi gde staješ!" ljutito je rekla žena. Eilan se izvinila, pokušavajući da se što više smanji, i tog časa medved je opet krenuo ka njima, uže je popustilo i neko je uplašeno uzviknuo. Čitava gomila je ustuknula, i kada je Eilan povratila ravnotežu Senare i Mielin nigde nije bilo.

To je bilo prvi put posle mnogo godina da Eilan ostane sama. Sasvim se navikla na stalno nadgledanje u Šumskoj kući. Sad joj je postalo jasno da to nije bilo samo pristojnosti radi; prisustvo sestara pomagalo joj je da drži ljude na odstojanju i fizički i psihički. Ovako usamljenu, zbrka stranih misli i osećanja udarala ju je kao jak vetar. Pokušala je da se zaštiti izvlačeći snagu iz zemlje, ali nepoznata lica oko nje ispunila su je zbrkom. Kako je Lianon mogla da podnese da hoda između ljudi kad je već bila napola u transu i otvorena moćima bogova? Eilan je bila toliko zarobljena u masi i izložena pritisku stranca da nije uspevala da vidi ništa poznato; čak ni drvored koji je

vodio ka Šumskoj kući, niti brdo na kome se davalo Proročanstvo.

Jednom je za trenutak ugledala u masi nešto što joj je ličilo na poznatu plavu odeždu; ali kada se probila bliže, to je bio samo ogrtč potpuno nepoznate osobe. Drugi put joj se učinilo da je ugledala grupu sveštenica; ali njih je bilo četiri, a do trenutka kad se setila da su njene pratilje mogle da sretnu drugu grupicu iz Šumske kuće i da može biti da je upravo tako traže, ove su već ponovo nestale u masi nepoznatih. Izgled tržnice joj je bio stran kao da je sa Drugog sveta. Ovo je smešno - pa prvo što su me naučili bilo je da se štitim od osećanja drugih ljudi! Trebalo bi da prosto pitam nekog, ponavljala je u sebi, ali bila je toliko ranjiva da se nije usuđivala da se obrati nekom nepoznatom; a šta bi ljudi mislili o sveštenici koja ne ume da nađe put do sopstvenog obitavališta?

Prolazila je kroz masu, pokušavajući da obuzda nerazumni užas. Kad bi mogla da povрати odbranu, zapitala bi nekoga u kom pravcu se nalazi Šumska kuća. Jednog dana će se sigurno smeјati kad se seti ovoga, i ličićе joj na pustolovinu. Ali ovog časa joj je bilo jasno da se izgubila i da je preplašena.

Iznenadan pokret gomile gotovo ju je oborio s nogu; izgubila je ravnotežu i sudarila se sa muškarcem u tamnom ogrtaču. On je nešto promrmljao, a onda se trgao. "Eilan? Jesi li to zaista ti?" Snažne ruke su je uhvatile za laktove, i tek sad je prepoznala glas. "Otkuda si se pojavila?"

Podigla je pogled prema jedinom licu koje uopšte nije očekivala da će videti: licu Gaja Macelija.

Bez reči se privila uz njega. On je osetio njeno drhtanje i privukao je bliže. Gužva oko nje iznenada je postala daleka, umirena njegovim zaštitničkim zagrljajem.

"Eilan..." ponovio je. "Nisam se usuđivao ni da sanjam da ću te naći ovde!"

Ali ja jesam, pomislila je Eilan. Kad sam se jutros probudila prva pomisao mi je bila da si u blizini; zašto nisam poverovala?

Čvršće ju je obgrlio; tog časa je zaboravila sva Kailejina upozorenja, sve svoje sumnje i strahove. Znala je samo da je srećna.

Pomalo drhtavo se nasmejala. "Izgleda da sam se izgubila;

pokušavala sam da se vratim u Šumsku kuću, ili barem da nađem druge sveštenice koje su došle na svečanost, ali nisam znala kojim putem da pođem."

"Put je tamo preko", počeo je on, ali kad je osetio njen nehотиčni pokret, prekinuo je. "Zar zaista moraš odmah da pođeš? Došao sam u ovaj - ovaj kraj sveta samo zbog nade da ću te videti..."

Čula mu je misli kao da ih je izgovorio naglas. Ne mogu da podnesem da je sada pustim!

"Ako odeš, možda se više nikada nećemo sresti", rekao je drhtavim glasom. "Mislim da to ne bih mogao da podnesem, da te ponovo izgubim. Eilan..." Polako je izgovarao njeno ime kao da ga miluje; osetila je da joj kožu zapljuskuje talas ledene vatre. "Ne možeš me ostaviti..." promrmljao je u njen veo. "Sudbina te je dovela ovamo samu..."

Ne baš samu! pomislila je, smešeći se na gomilu oko njih. Ali bilo je istina: samo je Sudbina, ili Boginja, mogla da je dovede ovamo, u njegov zagrljaj. Odlučno je zaboravila pravila koja zahtevaju da sveštenica drži pogled oboren pred muškarcem koji joj nije otac, deda ili brat; pogledala ga je.

A šta je mislila da će videti? Šta su oči mogle da joj kažu, upitala se, gledajući njegovu kosu ukovrdžanu nad čelom, tvrdooglavo isturenu vilicu pod kratkom bradom koju je pustio u poslednjem pohodu, i jasnu glad u tamnim očima, a što njeno srce nije već znalo? Unutrašnji i spoljašnji vid su se iznenada stopili, i videla je istovremeno upalo lice dečaka koga je negovala pre četiri godine, snažne crte muškarca u koga je izrastao, i još nešto, lice izmoždano iskustvom i nezadovoljstvom, sa mladalačkim obećanjima prerovanim tokom godina.

Sirota moja ljubavi, pomislila je, zar ćeš biti takav?

"Zar zaista moraš da ideš?" ponovio je on, i ona je tiho rekla "Ne."

Gaj je progutao knedlu i podigao joj veo sa čela. Primetila je da se ukočio, i shvatila da tek tada primetio plavi polumesec između njenih obrva.

"Ja sam sveštenica", tiho je rekla i osetila kako se trgao, shvativši. Ali nije je pustio, a ona se nije povukla.

Od same pomisli da ga možda nikad više neće videti nebo kao da

je izgubilo boju. Kaileja bi joj svakako rekla da smesta ode; ali ovog puta nije mogla da učini ono što bi starija sveštenica smatrala najmudrijim, nego ono što joj govori srce. Šta god se ovog puta desilo, bar Kaileja neće biti kažnjena zbog toga.

Dva goniča su naletela na njih i povukla se, čudno ih gledajući zbog Eilanine plave odežde. Gaj se namrštio i prebacio preko nje svoj smeđi ogrtač, a onda joj povukao veo tako da joj je sakrivao plavu kosu.

"Hajdemo dalje od ove gomile", promrmljao je. I dalje ju je grlio, snažno i smirujući, i kad su pošli, nisu tačno znali kuda idu, nego samo da su zajedno i da se udaljavaju od mase. "Pričaj mi kako si dospeo ovamo. Nisam ni znala da si u ovom delu sveta!"

"Mislim da sam došao da te vidim", počeo je on, a Eilan se oslonila o njega i pažljivo slušala.

"Bila je to Sudbina, ili možda moj otac. Barem sam pošao u pravcu suprotnom od onog koji mi je on predložio! Je li mala Valerija dobro?"

"Senara - tako je zovemo u Kući devojaka. Da, sasvim je dobro i srećna je."

"Drago mi je da to čujem", rekao je on, ali Eilani je bilo jasno da je već zaboravio Senaru. "Sinrik je prognan, znaš li? Sreo sam ga pre polaska, i rekao mi je da se držim dalje od tebe..."

Glas ga je izdao. Šta je hteo da čuje od nje? Možda je samo očekivao zvuk njenog glasa, da sazna da je mislila na njega. Pa zar ne zna i sam? Bila ga je svesna svakim čulom, svakim delićem kože.

"Možda je imao pravo. Moj otac je uvrteo sebi u glavu da treba da se oženim nekom devojkom Rimljankom, kćerkom prokuratora u Londiniumu..."

"Hoćeš li ga poslušati?" oprezno je upitala Eilan, ustreptalog srca. Brak! Zašto joj to govori? Znala je da to ništa ne menja, ali zašto je i sama pomisao toliko boli?

Nekako su stigli do ivice vašarišta. Još jedan korak, i sakriće ih leskovo drveće. Protekle noći su muškarci i žene lutali ovuda da sakupljaju zelenilo i cveće i da leže jedni s drugima na mladoj travi. Šuma ih je još pamtila; Eilan je osećala sećanje na njihovu strast kao odjek oko sebe, sukobljen sa žamorom izdaleka.

On se okrenuo ka njoj. "Znaš da se nikada neću oženiti nijednom osim tobom!"

"Ja ne mogu da se udam", odgovorila mu je. "Moj život je obrečen bogovima..."

"Onda se nikada neću oženiti", čvrsto je rekao on.

Oh, hoćeš, hoćeš... Čak i dok ju je obuzimao nerazuman talas sreće, u Eilaninoj svesti se javila vizija. U umu joj je blesnula slika one koja će mu biti žena. A zašto bi se Eilan ljutila na nju? Zar je toliko sebična da poželi da Gaj zauvek ostane sam? Ili je želela da je on otme, da pokrene nebo i zemlju kako bi je oslobodio zaveta? Kakve ljudske reči mogu da izbrišu polumesec sa njenog čela?

Spotakla se o neki koren, i Gaj je pružio ruke da je pridrži. Žmirnula je i shvatila da su zašli u šumu. Žamor gomile je bio sasvim prigušen, kao da su putovali miljama, kao da su stupili u Drugi svet. Veliko drveće ih je skrilo u lisnate senke. Sunce je zašlo za oblak i počeo je da duva hladan vetar. Hoće li početi kiša? Kao u odgovor, nekoliko kapi je palo na njih, kao početak kiše ili kao višak vlage sa gornjih listova.

"Eilan", šapnuo je on i jače je stegao. "Molim te, Eilan..."

Okrenula se i osetila snagu njegove želje, i svet kao da je stao. Od trenutka kad ju je gužva odvojila od Mielin pa do sada, pomislila je Eilan, lutala je kroz san. Ali sada je bila budna, i mogla je sa užasnom jasnoćom da vidi i prošlost i budućnost. Možda ih je Sudbina oboje dovela ovamo, ali ono što odluči u ovom trenutku odrediće i njegovu i njenu budućnost - a možda će odlučiti i o drugim životima. Svest joj se proširila, zahvatajući druga vremena u sve širem krugu, sve dok nije opet ugledala plavokosog ratnika iz vizije, sa zmajevima na podlakticama i orlovskim pogledom koji je zavolela u Gajevim očima.

Sada je on drhtao. Nespretnim pristima podigao joj je veo; dok je spuštao ruku dotakao joj je obraz, zadržao se na njemu za trenutak, a onda, kao da ga vuče neodoljiva sila, pošao dlanom niz njen meki vrat i položio šaku na njenu dojku pod haljinom. Pred njima se prostirala mahovina, meka i zelena. Eilan je začula nešto nalik na odjek: "Boginja se ne poštuje u hramu načinjenom ljudskim rukama..."

Ali ovo je bilo zabranjeno - pre jedva šest meseci zarekla se da će podariti svoje devičanstvo samo Svetom Kralju. Umesto odgovora, obuzela ju je sigurnost. Od ovog muškarca dveju krvi poteći će budući Kralj... Merlin ju je zbog ovoga posvetio. Ovo je njena sudbina.

Kada su se tek upoznali, Gaju je morala izgledati kao dete, ali znala je da je sada neizmerno starija. Opet je začula odjek Merlinovog glasa:

"Sveštenica Boginje podaje se u svoj čas i svoje doba, i kada moć prođe kroz nju, ostaje svoja."

"Ne možemo se venčati po pravilima ljudi", tiho je rekla. "Da li si spreman da me uzmeš za ženu na stari način, kao sveštenicu koja leže sa kraljevskim potomkom, pred licem bogova?"

On je zastenjao, milujući joj dojku, i osetila je da joj se bradavica ukrotila pod njegovim dlanom. "Do smrti i posle nje, pred Mitrom i Majkom", promrmljao je. "Eilan, oh, Eilan!"

Kada ju je dodirnuo Merlin, vatra je planula u njoj od temena do nožnih prstiju; ali ovaj plamen kao da je stizao iz zemlje, spaljujući sve ostale misli.

Dotakla mu je lice i on je posegnuo ka njoj. Nespretni prsti su joj se upleli u kosu i veo je skliznuo na zemlju. Potom su se njegove usne spojile sa njenim, ne više nežno nego zahtevno, kao kod izgladnelog čoveka. Za trenutak je ostala nepomična, zbog iznenađenja; a onda je postala svesna jednake gladi u sebi, i razdvojila je usne pred njim.

Dok su se ljubili, zagrlila ga je oko vrata; kosa, oslobođena pažljivog poveza, rasula joj se niz leđa, a ukosnice su letele na sve strane. Gaj je zastenjao i privukao je bliže. Sada je osećala čvrstu snagu njegovog tela, i njegovu želju. Prešao joj je rukom preko leđa, privlačeći je još bliže.

Eilan je osetila da je kolena izdaju. Pripila se uz njega, i njena težina ih je oboje spustila u zelenu travu. Ljubio joj je obraze, oči i vrat kao da će je proždrati, a ona se privijala uz njega, drhteći. Kad su pali, suknje su joj se zadigle; prelazio je rukama preko njenog tela, zastavši za trenutak kad je osetio meku kožu, a onda je nastavio uvis ispod tkanine sve dok nije stigao do svetog mesta

između butina i tu se zaustavio.

Gaj je iznenada stao, sav zadihan. Potom se odvojio od nje, raširenih i ošamućenih očiju, kao da je gledao u prejako svetlo.

"Gospo", šapnuo je. Videla je da sav drhti, ali nekako je smogao snage da postupa promišljeno, snalazeći se sa njenom odećom i milujući joj telo sa umešnošću koja je rasla sve dok je nije ispunila svetlost, i shvatila je da pred njom više nije samo Gaj.

"Kralju moj!" šapnula je kad joj je plamen koji je on užegao suknuo kroz svaki živac. "Dođi mi!"

On je uzdahnuo i potonuo u njen zagrljaj kao sunce u more, pokoravajući joj se i dok mu se davala. U daljini je čula uzvike, kao da potuču sa drugog sveta, i znala je da su sveštenici zapalili Beltanske vatre.

Ali u njoj je blistao veći plamen, i da su tog časa i Kaileja i sve žene iz Šumske kuće stajale oko njih i gledale, Eilan ne bi to znala i ne bi ni marila.

Dan je već poodmakao i sunce je zalazilo kad se Gaj konačno promeškoltio. Eilan se sa oklevanjem odvojila od njega; on ju je ponovo zagrlio i glasno je poljubio.

"Moram da se vratim u Šumsku kuću", rekla je veoma nežno. "Tražiće me." Mielin je dosad sigurno već van sebe od brige. Ali ako Eilan uspe da se nekako ušunja neprimećena, možda će svi verovati da u gužvi nisu uspele da se sretnu i da se Eilan vratila nazad sama.

Čak i sada, kad se strast stišala pa je mogla razborito da razmišlja, Eilan nije žalila što je prekršila zavete; Boginja je znala i nije se umešala, što je bio dovoljan dokaz da je služila višem zakonu. Deo tajnih učenja kojima ju je učila Kaileja otkako je postala sveštenica, glasio je da su pre dolaska Rimljana sveštenice birale ljubavnike po svojoj želji, i čak se i udavale. Tek po dolasku Rimljana muškarci su uzeli sebi neverovatnu slobodu da kontrolišu lične živote svojih žena. Kaileja nikada nije sreća muškarca koji bi je doveo u iskušenje da prekrši zavete, ali možda bi mogla da je shvati. Sa druge strane, Kaileja se ne bi složila sa Eilaninim izborom ljubavnika, pa je onda možda ipak bolje da ništa ne kaže starijoj sveštenici.

"Nemoj ići, Eilan." Gaj se podigao na lakat i pogledao naniže u

nju. "Bojim se za tebe."

"Ja sam unuka Vrhovnog druida; šta misliš da će mi uraditi?"

Otac joj je jednom rekao da bi je ubio sopstvenim rukama ako bi dozvolila ono što je Gaj upravo učinio, ali ovo nije bio dobar trenutak da to pominje. Ona je sada žena, i obrečena sveštenica, i odgovorna je samo svojim sestrama i bogovima.

"Kad bih mogao da budem tamo da te zaštitim, ne bi bilo važno šta će pokušati", mračno je rekao on.

"A da li bih bila bezbedna kad bismo pobjegli? Kuda bi pošli? Divlja plemena na severu mene bi možda prihvatila, ali ti bi bio u opasnosti; a kuda drugde da pobjegnemo van domašaja Rima? Ti si vojnik, Gaje, vezan zavetima koliko i ja. Prekršila sam jedan zavet da ispunim nešto više, ali to me ne oslobađa. I dalje pripadam Boginji, i moram joj verovati da će se starati o meni..."

"To je više nego što ja mogu", rekao je, trljajući oči.

"Glupost. Ako se vratiš u aktivnu službu, svakako ćeš biti u većoj opasnosti nego ja." Eilan ga je još jednom zagrlila pri pomisli na hladno gvođže kako probija srce koje je sada tuklo tako blizu njenog, i kad ju je on poljubio sve misli o budućnosti su nestale. Na neko vreme.

15.

Uprkos šaputanjima punim nagađanja kojih se Eilan sećala iz Kuće devojaka, to što je legla sa muškarcem nije joj uništilo magiju. Ili je barem čarolija skrivanja koju je šapnula dok se šunjala kroz kuhinjska vrata, pa stazom do Sale sveštenica, izgleda sprečila ono malo sveta što je sreća da je primete u prolazu.

Kad je stigla u svoju sobu, brzo se svukla i oprala, sakrivši umrljanu haljinu dok ne bude imala vremena da sama očisti devičansku krv sa nje. Kad je to obavila, obukla je spavaćicu i potpalila vatru, iznenada svesna da se napola smrznula, i da je izgladnela. Prošlo je više od sata od večernjeg obroka. Trebalo bi da ode u kuhinju i potraži nešto za jelo; ali trebalo joj je vremena da razmisli o svemu što se desilo njoj i Gaju. Ili je zapravo, pomislila je sa neobičnim podsmehom na sopstveni račun, samo želela da zažmuri i ponovo proživi u sećanju vođenje ljubavi sa njim.

Mogla je očekivati da će Gaj biti spreman, ali ne i da će biti tako nežan, da će čekati sve dok ne počne da drhti kao list samo da ne bi krenuo suviše brzo i povredio je. Ali iako joj je telo bilo nevino, zadovoljstvo koje je pulsiralo kroz nju potpuno je odgovaralo njegovom. A u trenucima vrhunca, kada je ekstaza postala gotovo prevelika za smrtnike, opet joj se činilo da je to Boginja vodi i prihvata dar Boga.

Uzdahnula je, primećujući neobičan bol i slatki zamor u otežalim udovima. Hoće li me Boginja ubiti na mestu što sam prekršila zavet, pitala se, ili će me kazniti da plačem svake noći, sećajući se onoga što više nikada neću imati? Zar nije i to bolje nego da ga nikad nisam imala? Žalila je Kaileju, ranjenu još u detinjstvu jedinim saznanjem o onome što muškarci zovu ljubavlju.

Proticao je dan za danom i počela je da se uspostavlja neka vrsta ravnoteže. Eilan je pomagala Lianon prilikom svečanosti punog meseca, i nije je pogodila munja. Dalja obuka posle zaveta se nastavljala, i u veštinama i u znanju, i kako su dani postajali duži, sedele su sa starijim sveštenicama u nekoj bašti ili u svetom gaju

kad god je vreme bilo dovoljno lepo.

U gaju je bilo trinaest svetih hrastovih stabala, dvanaest u krugu, a najstarije u središtu, zaklanjajući kameni oltar. Eilani se činilo da čak i u sanjivoj popodnevnoj vrućini drveće još ima nešto od magije koju je mesec ulio u njih pre nekoliko noći. Kailejin glas se pretvorio u šaputanje u pozadini dok je Eilan gledala uvis. Svetlost koja se presijavala u lišću svakako je bila nešto više od sunčevog sjaja. Od Beltana kao da su joj sva čula bila izoštrana.

Ponovo je čula glas sveštenice. "U stara vremena postojalo je sestrintvo od devet visokih sveštenica, po jedna za svaku oblast ove zemlje. One su podržavale kraljice svih plemena, savetovale ih i stajale iza njih."

Eilan se oslonila o čvrsto hrastovo stablo, povezujući se sa njegovom mirnom snagom, i pokušala da drži oči otvorene.

"Znači, one nisu bile kraljice?" upitala je Dieda.

"Njihova uloga je bila manje javna, mada su često poticale iz kraljevskih porodica. Ali one su uvodile kraljeve, jer kada bi kralj došao na posvećenje, sveštenica je postajala kanal preko koga je Boginja prihvatala njegovu službu, i predavala mu moć koju je on zauzvrat predavao svojoj kraljici."

"One nisu bile device", gorko je rekla Mielin, i Eilan je odjednom bila potpuno budna, setivši se Merlinovih reči. Da li je ona bila Boginja za Gaja? Kakva je onda njegoova sudbina?

"Sveštenice su legale sa muškarcima kada je to zahtevala služba Boginji", odgovorila je Kaileja neutralnim glasom. "Ali nisu se udavale, i rađale su decu samo kada je to bio jedini način da se očuva kraljevska loza. Ostajale su slobodne."

"Mi u Šumskoj kući se ne udajemo, ali ne bih rekla da smo baš slobodne", namrštila se Dieda. "Iako sveštenica Proročanstva bira svoju naslednicu, Savet druida mora da odobri njen izbor."

"Zašto su se stvari promenile?" upitala je Eilan, a u glasu joj se pojavila napetost zbog ličnog zanimanja. "Da li zbog Mone?"

"Druidi kažu da je naša trenutna izdvojenost samo radi naše zaštite", odgovorila je Kaileja jednako oprezno i neutralno. "Kažu da će nas Rim poštovati samo ako ostanemo čiste kao Vestalke."

Eilan je zurila u nju. Pa onda ono što sam učinila sa Gajem nije

narušavanje zakona Gospe, nego samo druidskih propisa!

"Ali, hoćemo li morati uvek ovako da živimo?" žalosno je upitala Mielin. "Zar nema mesta gde bismo mogle da govorimo istinu i služimo Boginju bez uplitanja muškaraca?"

Kaileja je sklopila oči. Eilani se za trenutak učinilo da se i drveće umirilo, čekajući da čuje ono što će sveštenica reći.

"Samo na mestu van vremena..." šapnula je Kaileja. "Zaštićenom od sveta maglom magije." I Eilan je za trenutak videla isto što i ona - maglu kako lebdi kao veo preko srebrnih voda, i bele labudove kako pevaju dok uzleću.

Potom se Kaileja trгла i otvorila oči, zbunjeno se osvrćući, a kroz drveće je dopro gong koji je pozivao na večernji obrok.

Eilanine strepnje su za neko vreme bile umirene, ali kako su dani postajali sve duži ka Dugodnefici, počela je da nagađa zašto je Boginja nije odmah zgromila. U prvi mah, kada je došlo uobičajeno vreme da se izdvoji i podvrgne pročišćenju prema običajima Šumske kuće, a krvarenja nije bilo, nije se brinula; kod nje to nikada nije bilo pravilno. Ali kada je došao i prošao i drugi mesec, bila je sigurna da je magija plodnosti Beltana i kod nje uspela, i to suviše dobro.

Prva, nagonska radost bezo se pretvorila u užas. Šta će reći Bendeigid? I šta će uraditi? Plakala je, želeći da se vrati kroz vreme i potraži utehu u majčinom naručju. Potom, kako su dani proticali, pitala se da li ju je možda, umesto trudnoće, snašla neka ozbiljna bolest kao kazna za počinjeno svetogrđe.

Čitavog života bila je zdrava i snažna, ali sada bi joj se smučilo čim bi pokušala da jede ili pije; mučile su je drhtavice i upošte nije imala apetit. Čeznula je za žetvom i željno čekala njene plodove, kao u nejasnoj nadi da joj od toga neće biti muka. Jedino što je mogla da proguta bez povraćanja bila je razređena surutka. Njena sestra Mairi se tokom trudnoće nije toliko mučila, i to svakako nije imalo veze sa njenim stanjem. Čak i vode Svetog kladenca, kada su se sveštenice sakupile u najdužem danu da ih piju i vide budućnost, protresle su je ledenim drhtajima.

Ponekad je osećala da je Kaileja posmatra, ali i njoj je bilo loše; Eilan, koja joj je možda bila najbliža od svih, nije znala šta je muči.

Kada je upitala, Kaileja je rekla da joj je mesečni ciklus poremećen, ali to je samo pojačalo Eilanin strah. Kaileja svakako nije trudna! Ponekad se pitala da li je zbog njenog greha prokleta čitava Šumska kuća, da li se njena bolest prenela prvo na Kaileju, i da li će ih postepeno sve poubijati. Nije se usuđivala da pita.

Kaileja je otkinula nekoliko listića majčine dušice iz leje koju je Latis negovala u unutrašnjem dvorištu i protrljala ih među prstima, duboko udišući slatki miris koji je lebdeo u vlažnom jutarnjem vazduhu. Majčina dušica je dobra kod glavobolje, i možda će i njoj pomoći. Danas je barem prestalo bolno povremeno krvarenje iz materice koje ju je mučilo čitavog leta, a možda će ovaj dodir sa zemljom olakšati i stalno osećanje užasa koje ju je takođe mučilo.

Čula je da neko povraća u klozetima sa druge strane zida. Sačekala je, pitajući se ko li je to budan ovako rano ujutro. Ubrzo je ugledala priliku u beloj haljini kako se šunja ispod svoda kao da se boji da će je neko videti. Po prvi put za više nedelja Kailejina unutrašnja čula su se probudila i znala je ko je to, a takođe, sasvim jasno, i šta je muči.

"Eilan, dođi ovamo!" To je bio naređivački glas sveštenice, a devojka je bila dovoljno uvežbana da se pokori. Eilan se vratila, nesigurnim koracima, i Kaileja je primetila njene ubledele obraze i neobično zaobljene grudi. Izgleda da su me suviše obuzele moje nevolje, gorko je pomislila.

"Koliko dugo si takva? Od Beltana?" upitala je. Eilan je piljila u nju, a lice joj se grčilo. "Siroto moje dete!" Kaileja je ispružila ruke i Eilan joj je jurnula u zagrljaj, jecajući.

"Oh, Kaileja, Kaileja! Mislila sam da sam bolesna... mislila sam da ću umreti!"

Kaileja ju je gladila po kosi. "Jesi li imala mesečnicu od tada?" Eilan je odmahнула glavom. "Onda u sebi nosiš život, a ne smrt", rekla je, i osetila izdajničko popuštanje napetosti u mršavom telu privijenom uz sebe.

I njoj su se oči ispunile suzama. Ovo je bilo strašno, svakako, ali ipak je osećala i očajničku zavist, svesna da je sopstveno telo postepeno izdaje, i ne znajući da li je to što joj se dešava samo kraj

plodnosti koju nikada nije iskoristila ili kraj čitavog života.

"Ko ti je to učinio, mila?" mrmljala je u devojčinu meku kosu. "Nikakvo čudo da si bila tako ćutljiva. Zašto mi nisi rekla? Nisi valjda mislila da te neću razumeti!"

Eilan ju je pogledala crvenim očima, i Kaileja se setila da ta devojka nikada ne laže. "Nije bilo silovanje..."

Kaileja je uzdahnula. "Onda je sigurno onaj mali Rimljanin." To nije bilo pitanje i Eilan je nemo klimnula. Kaileja je opet uzdahnula i zagledala se u prazno. "Siroto dete", konačno je rekla. "Da sam odmah znala, možda bi mogle nešto da izvedemo, ali sad si već u trećem mesecu. Znaš, moraćemo da kažemo Lianon."

"Šta će mi uraditi?" zadrhtala je Eilan.

"Ne znam", rekla je Kaileja. "Ništa jako strašno, mislim." Postojao je drevni zakon prema kome je sveštenicu koja prekrši zavete čekala smrt, ali to svakako neće važiti za Eilan. "Verovatno će te poslati odavde - pretpostavljam da si već pomišljala na to. Ali sigurna sam da će to biti najgore", dodala je.

A ako pokušaju da je oštrije kazne, pomislila je Kaileja sa naletom svoje stare energije, imaće posla sa mnom!

"Ti pokvarena, prljava, mala životinjo!" kriknula je Lianon. Obrazi Vrhovne sveštenice dobili su boju purpura i Eilan je ustuknula. "Ko ti je to učinio?"

Eilan je odmahнула glavom. Oči su je pekle.

"Uradila si to namerno - nisi vrištala? Izdajice! Zar si htela da baciš sramotu na sve nas, ili samo nisi razmišljala? Pariti se kao životinja, posle svega što smo učinile za tebe..." Lianon je zastala da udahne vazduh, strašno šišteći.

Kaileja je očekivala scenu kada Vrhovna sveštenica sazna, ali ovo je bilo gore od svih očekivanja. Lianonino zdravlje i narav postali su jednako nepredvidljivi, i Kaileji je bilo jasno da je ovo jedan od gorih dana. Ali sada je bilo prekasno. Lianon je ošamarila devojku. "Zar misliš da je to bila sveta strast? Nisi ništa bolja od kurve!"

"Lianon..." Kaileja je obgrlila Vrhovnu sveštenicu oko ramena i osetila da napetost u njoj popušta. "Ovo nije dobro za tebe. Smiri se, Majko; hajde da ti donesem čaja." Prešla joj je šakom preko čela, i

Lianon joj se skljkala u naručje. Kaileja je jednom rukom usula čaj u čašu i prinela je Lianoninim usnama. Kroz sobu se raširio slatkasti miris. Vrhovna sveštenica je popila čaj, a onda duboko, drhtavo uzdahnula.

Eilan je stajala pred njom, neosetljiva i bez suza. Bila joj je potrebna sva snaga da dođe ovamo. Ono što će se dalje desiti je u rukama bogova, a u ovom času, još zgroženoj Lianoninim besom, očito joj nije bilo stalo do toga. Kada se Lianon pribrala, izgleda da je zaboravila na bes.

"Sedi", džangrizavo je rekla. "Boli me vrat dok te tako gledam."

Kaileja joj je pokazala tronožac, i Eilan je poslušala, još ukočena i vrelih očiju.

"Pa dobro", rekla je Lianon glasom nešto bližim normalnom. "Šta sad da se radi? Izvini što sam te udarila, ali ovo nam remeti planove..." Zastala je, mršteći se. "Pa, nešto ćemo morati da sredimo. Najbolje da kažemo Ardanosu."

"Života mi, ne vidim kakve veze on ima sa ovim", rekla je Kaileja. Osim, pomislila je, ako je Eilanino ponašanje poremetilo njegove planove. "Nije ona prva koju su zanele Beltanske vatre, a verujem da neće biti ni poslednja. Bilo bi lakše da je Eilan kći nekog drugog čoveka. Ali Ardanos i Bendeigid će ipak morati da se pomire sa tim! Sudbina sveštenice iz Vernemetona se ipak tiče samo nas. Ili hoćeš da kažeš da mi ne možemo da smislimo šta da uradimo?"

"To nisam rekla", ljutito je odvrtila Lianon, "ali Ardanos treba da zna."

"Zašto? Kakav zakon, osim rimljanskog, zahteva da žene budu vlasništvo muških srodnika?" I Kaileja je počela da se ljuti. "Zar zaista toliko poštuješ njegovu mudrost?"

Lianon je prevukla šakom preko očiju. "Zar moraš tako oštro da govoriš, Kaileja? Dobiću glavobolju. Do sada si valjda postala svesna da to nije pitanje mudrosti, nego moći. Po ugovoru koji štiti ovo mesto, sve u vezi sa Šumskom kućom je u njegovoj nadležnosti."

"Da, što je šteta", gorko je rekla Kaileja. "Reci mi, ko je njega odredio za boga?"

Lianon je počela da trlja levu ruku kao da je boli. "U svakom

slučaju, on je jedan od Eilaninih živih srodnika, i pravo je da mu kažem", umorno je rekla.

Kaileja je osetila neočekivani talas sažaljenja. Lianon je očito jedva čekala da prebaci teret na nečija druga pleća. S obzirom na njeno narušeno zdravlje, možda to i nije toliko čudno.

Eilan je dalje ćutala, kao da joj je priznanje oduzelo svu snagu. Gledala je nekuda unutra, kao da ono što se govori nema nikakve veze sa njom, ili kao da joj više nije važno.

Reci nešto, dete! Kaileja ju je prostrelila pogledom. O tvojoj sudbini odlučujemo! Kaileja je znala da Ardanos neće ništa učiniti njoj; pokušavao je već, ali Lianon je volela svoje posvojče, pa su na kraju došli do sporazuma po kome su se oboje pažljivo pretvarali da Kaileja ne postoji. Ona je, sa svoje strane, pokušavala da ne privlači njegovu pažnju i da mu se ne protivi; ali Eilan radi bila je spremna da se sukobi čak i sa starim druidom.

"Pa dobro, onda pošalji po Ardanosa", rekla je glasno. "Ali razmisli dobro pre nego što mu je predaš u ruke."

"Pa?" Ardanos se namrštio na tri žene koje su ga dočekale u obitavalištu Vrhovne sveštenice. "Šta se to toliko važno desilo da ste morale da pošaljete po mene?" Lianon je delovala krhko i umorno, a Kaileja je lebdela iza nje kao senka. Je li to zbog njenog zdravlja? Osetio je kako ga probada strepnja kad je primetio Eilan kako sedi kraj prozora. Jesu li poslale po njega zato što Vrhovna sveštenica umire? Nije izgledala toliko bolesna, i svakako nisu već rekle Eilan...

"Da razjasnimo nešto", jasno je rekla Kaileja. "Ja nisam poslala po tebe. I na smrtnoj postelji ću ti poricati bilo kakvu vlast nad sveštenicama."

"Ženo!" zagrmeo je Ardanos. "Šta...?"

"I ne govori mi 'Ženo!' takvim glasom, kao da nemaš nikakve veze sa njima, kao da i tvoja majka nije bila žena", besno je odvratila Kaileja. "Muškarci koji se ne plaše Boginje... otkuda im pravo da govore u Njeno ime?"

Ardanos je iskrivio lice i opet pogledao Lianon. "Pa, najbolje da mi kažeš o čemu se radi", rekao je, nimalo blago. "Od Kaileje očito neću saznati ništa."

Ovo nije bio dobar trenutak da ode iz Deve, nervozno je mislio. Guverner je bio odsutan zbog borbi u Kaledoniji, i neki lokalni službenici počeli su da precenjaju svoje moći. Morao je da bude tamo, gde će dobijati sve potrebne podatke, a ukoliko je neophodno, moći će i da upotrebi veze sa Rimljanima kako bi sprečio nevolje.

Lianon je ispustila čudan, grleni zvuk, zakašljala se i pokušala ponovo. "Eilan je trudna sa prefektovim sinom, i ne znamo šta da radimo."

Ardanos je zapanjeno pogledao najpre nju, a onda Eilan. "Je li to istina?"

"Ja uvek govorim istinu", tiho je rekla Eilan.

"Da", progundao je Ardanos, a u umu su mu se kovitali proračuni. "To ti priznajem; ti, devojko, nisi lažov."

Izgledala je kao da mu najradije ništa ne bi rekla. Kaileja joj je prišla i zaštitnički je uzela za ruku. Osetio je da u njemu narasta bes. Zar ove glupe kvočke ne znaju da nam to može doneti propast? Opstanak Šumske kuće zavisi od održavanja mita o njihovoj čistoti! Moraju to nekako da shvate!

"Zašto mene pitate?" U glasu mu je odzvanjala sva moć koja se stiće obukom za barda. "Znate kaznu dobro kao i ja. Obrečenu sveštenicu koja legne sa bilo kojim muškarcem osim Svetog Kralja čeka smrt."

Smrt. Ta reč je izazvala tišinu, čak i u mirnoj sobi. Onda je Lianon zaječala i Kaileja je brzo prišla da je uhvati u naručje.

"Ti okrutni, bezdušni starče!" planula je. "Kad samo pomislim da je ona odlučila da ti kaže!" Zagrlila je sveštenicu, tražeći na vratu puls. "Boginjo! Srce joj poskakuje kao uplašeni konj! Ali nisi je popuno ubio, za sada." Ispravila se kad se Lianon promeškolljila i zaječala. "Znaš da joj je srce slabo. Hoćeš li da pokušaš ponovo?"

Ardanos se nagnuo nad njom. "Samo se onesvestila", tiho je rekao. "Oporaviće se." Nije očekivao da će biti toliko potresen. "Nisam znao da ću je toliko uznemiriti."

Pomogao je Kaileji da je podignu, iznenađen lakoćom ispod odežde, i položio ju je na krevet, podigavši joj glavu na jastuke kako bi lakše disala. Kaileja je usula nekoliko kapi nekog napitka u čašu vode i prinela to usnama Vrhovne sveštenice. Ardanos je video kako

se mišići u Lianoninom grlu grče dok je pila, i malo kasnije kapci su joj zatreperili i podigli se.

Oči su joj i dalje divne, iznenađeno je pomislio, čak i sada, zamagljene bolom. Žaliće kada je smrt odnese, ali to saznanje ga ne sme ometati u onome što mora da učini.

"Ne smrt", šapnula je ona. "Zar ne postoji neki drugi način?"

Ardanos je pogledao Eilan, koja je sedela zgrčena na klupi, sa prstima na usnama, zureći u Lianon.

"Isto bih rekao da je u pitanju moja kći, Dieda. U prvi mah sam i pomislio da je ona..."

"Dieda nije važna", rekla je Lianon nešto jačim glasom. "Ne smemo dozvoliti da naude Eilan!"

"Naravno", umirujući je rekla Kaileja. "Ardanos zna, isto tako dobro kao i ti i ja, da ta kazna nikada nije bila primenjivana. Uostalom, ovo i nije baš toliko neobičan slučaj."

"Pa", oprezno je počeo Ardanos, "šta predlažete da uradimo?" Osećao je izopačeno zadovoljstvo što gleda Kaileju tako nesigurnu. Možda će odsad praviti manje problema.

"Mielinino dete je začeo Godišnji kralj, ali ionako je pobacila, pa se problem nije ni postavljao. Ali pre pet ili šest godina imali smo takav slučaj i devojka je u tišini poslata odavde."

"To je tačno", rekao je Ardanos. "Ali ta devojka nije bila kći uglednog druida..."

"A ni unuka Vrhovnog druida", obrecnula se Kaileja. "I eto na šta izlazi: bojiš se da će se ovo odraziti na tebe!"

"Tiho, Kaileja", rekla je Lianon. "Kako možeš da sediš i svađaš se sa Ardanosom dok to siroto dete", pogledala je Eilan, "sluša, ne znajući hoće li živeti ili umreti?"

Ardanos je pogledao svoju unuku; nije mogao da vidi ništa na njenom licu. Da li je tvrdoglava ili joj je zaista svejedno? Očajno je odmahnuo glavom. Posao koji su ovde obavili ne sme biti ugrožen zbog jedne lakomislene devojke. "Da li ostale znaju?" upitao je, i Kaileja je odmahnuo glavom. "Pazite da tako i ostane, i možda ćemo naći načina..."

"Oh, kako je to ljubazno!" sarkastično je rekla Kaileja. "Učinićeš za svoju unuku ono što bi učinio i za nepoznatu devojku..."

"Tiho, dete", umorno je ponovila Lianon. "Ne bi smela tako da govoriš sa Vrhovnim druidom. Sigurna sam da on pokušava da učini što je najbolje za Eilan - i za sve nas."

Kaileja je delovala sumnjičavo, ali je oćutala.

"U svakom slučaju, niste u pitanju samo vi", mračno je rekao Ardanos. Silovanje sveštenice, jer odlučio je da to tako zove, moglo bi da bude baklja koja će zapaliti čitavu Britaniju. Navukao je ogrtač i pogledao ih. Postoji barem jedan Rimljanin koji će isto koliko i on želeti da se sve obavi što je diskretnije moguće. "Idem u Devu da razgovaram sa Macelijem; možda ću videti i tog mladog Rimljanina."

Tokom narednog meseca Eilanine mućnine su prestale i uglavnom se osećala dobro kao i pre. Široke haljine su prikrivale promene na grudima, a u prvoj trudnoći će potrajati dok joj se stomak ne zaobli.

Pitala se šta je rekao Gaj kada je saznao za njenu trudnoću. Nije joj bilo žao što je legla sa njim, ali sada je videla da su se mnoge moći udružile protiv nje, i činilo joj se da je bila glupa što je mislila da stvari mogu da se promene. Njene vizije kako će biti Vrhovna sveštenica kao u stara vremena polako su bledele. Sada je želela samo da bude majka Gajevog deteta. Ali čak i tako, uprkos Ardanosovih poslednjih reći, nije se usuđivala da veruje da bi ih pustili da se venčaju.

Barem Kaileja i Lianon izgleda nisu mislile da je zbog svog stanja nesposobna da učestvuje u svećanostima. Većinu vremena provodila je ućeći napamet svećanost punog meseca, zajedno sa ostalim obrećenim svećenicama.

Za nju je postalo pitanje ponosa da pokaže kako gubitak nevinosti nije uticao na njene sposobnosti sveštenice, pa se trudila da naući svećanosti do poslednjeg detalja. Od svih njih, po inteligenciji joj je bila najbliža Dieda. Kad su bile deca, takmićile su se koja će ispresti najbolju nit vune ili napraviti najuredniji vez i time zadobiti Reisine pohvale. U to vreme Eilan je žalila svoju rođaku što joj je majka umrla, dok ona uvek ima majčinu ljubav, i zato se često povlačila iz takmićenja. Diedi je bilo potrebno da bude prva; Eilani nije. Ali sada je imala razloga da se istiće.

Eilan je imala dobar um, a podstaknuta takmičenjem sa Diedom koristila ga je u najvećoj meri. Diedino pamćenje je bilo preciznije, i naravno, niko joj nije bio ni prineti u pevanju; ali, Eilan je često mnogo bolje shvatala stvari.

Dok im je Lianon govorila, Eilan bi upijala svaku reč. Vrhovna sveštenica postala je toliko krhka da je bilo teško setiti se kako ima tek nešto preko pedeset godina.

Eilan se ponekad pitala ko će je naslediti. Mogla je Kaileja, ali Irkinja je rekla da je sveštenici nikada ne bi prihvatili. Mielin je bila suviše otvorena, i ogorčena otkako je izgubila dete, a Eilid je bila suviše stara. Mogla je biti i Dieda, pomislila je, i upitala se kako bi izgledalo da živi pod vladavinom rođake.

Kad je mesec opet postao pun, Lianon je izgledala mnogo bolje, ali kako je svečanost odmicala, čuli su da joj glas postaje sve slabiji. Dopršla je svečanost, ali svima je bilo jasno koliko ju je to koštalo. Sutradan se onesvestila, i ovog puta, kad su je smestili u krevet, nije smogla snage da ga više napusti.

16.

Ardanos bi možda našao i malo zadovoljstva govoreći Maceliju Severusu šta je učinio njegov sin, ali, bez obzira na njegove nade, u prefektu je našao dostojnog protivnika. Macelije ga je veoma učtivo saslušao, a onda ga je tiho obavestio da je Gaj otišao u Londinium radi ženidbe. A čim je Vrhovni druid otišao, potrudio se da tako i bude.

Macelije nije sumnjao da mu Ardanos govori istinu. Jedino se čudio kako je mogao toliko da se prevari u pogledu strasti svog sina. Dečko je imao crtu tvrdoglavosti koja je poticala od njega, i crtu romantike koju je nasledio od majke. Macelije je protrljao oči. Moruad je podnela prezir svih svojih rođaka da bi se udala za njega. Nije smeo da potceni snagu te divlje, keltske krvi.

Da je imao tako neposlušnog konja ili roba, spremno bi primenio oštre mere. Možda mu je bilo teže da ukroti Gaja zato što je često viđao Moruadin pogled u njegovim očima. Ali ženidba sa dobrom devojkom Rimljankom će skrasiti momka. Dok su se druidovi koraci udaljavali kroz popločani hodnik, Macelije je pozvao sekretara.

Pogled na gazdino mračno lice sprečio je mladog Valerija da napravi neku od svojih uobičajenih šala. Odsečno je pozdravio i pošao u potragu za Gajem. Našao ga je u biblioteci, zadubljenog u opise Cezarovih galskih ratova.

"Odmah dolazim." Gaj je spustio svitak. "Imaš li pojma šta otac želi?"

"Ne. Ni najmanjeg. Ali mislim da je besan", upozorio ga je Valerije. "Jutros ga je posetio stari druid, Ardanos, i izašao je odatkle nalik na olujni oblak, gospodaru Gaje."

"Oh? Pitam se šta li je hteo matori momak", mrmljao je Gaj, osećajući blago podrhtavanje duž kičme. Ardanos je još od njegovog detinjstva stalno dolazio u logor sa ovim ili onim problemom domaćeg stanovništva. Ljudi su uvek imali zahteve, opravdane ili ne, a kada bi postali suviše nerazumni, to je često ljutilo njegovog oca. Nema nikakvog razloga da ovaj poziv bude u ikakvoj vezi sa

činjenicom da je Ardanos Eilanin deda, ali dok je koračao popločanim hodnikom, ipak ga je obuzimala strepnja.

Severus stariji je držao u rukama raspored dužnosti. "Polaziš smesta za Londinium", odsekao je.

Gaj ga je zapanjeno pogledao. Zaustio je da upita zašto, i tek tad je shvatio da mu je otac užasno besan.

"Rekao sam ti da ostaviš tu devojkicu na miru!"

Sad je počelo da mu sviće - Ardanos je sigurno rekao prefektu da su njih dvoje bili zajedno. Da li ih je neko video? Eilan sigurno nikom nije rekla. Gaj bi najradije objavljivao svoju ljubav sa krovova; ona je insistirala na tajnovitosti.

"Uz dužno poštovanje, ne mislim..."

"Baš tako, ne misliš. To je polovina nevolje", rekao je Macelije. "Verovatno nisi svestan da nisi mogao da izazoveš veće nevolje sve da si tragao po čitavoj Britaniji, sem možda da si silovao njihovu Vrhovnu sveštenicu u po bela dana na njihovom najsvetijem oltaru, ili da si posekao njihov Sveti hrast. Zar hoćeš da nas sve pobiju?"

Macelije nije čekao na odgovor. "Narodu oko nas ne treba izgovor za pobunu. Ne, ni reči", rekao je sa pretećim pokretom kad je Gaj zaustio da progovori. "Jednom sam ti verovao na reč - i nikad više. Ni za trenutak nisam poverovao da si silovao devojkicu, ali mogu da verujem, i to sasvim lako, da je zatrudnela sa tobom. Ne sumnjam da je ona vrlo dobra devojkica na svoj način, i da je zaslužila od tebe nešto bolje nego ovo. Obrečena devica, i unuka Vrhovnog druida!"

Gaj je polako zatvorio usta. Eilan trudna! Eilan nosi njegovo dete! Setio se slasti njenih usta i mekoće njenog tela pod sobom i progutao knedlu, jedva čuvši naredne očeve reči.

"Neću ti brzo oprostiti što si me doveo u položaj da ne mogu čak ni da se časno iskupim, ali, kako stvari trenutno stoje, ne mogu čak ni da ti naredim da se oženiš njome."

"Ali ja hoću..." počeo je Gaj.

Macelije je odmahnuo glavom. "Jug bi eksplodirao kao pre dvadeset godina kad bi se ovo pročulo, i starac je veoma dobro svestan te činjenice. Već mi je izvukao sporazum o kulučarima, i ne verujem da će tu stati. Rekao sam Ardanosu da si u Londiniumu, i tamo ćeš sad i poći, momče. Daću ti pismo za Licinija, i uz malo

sreće neću te više videti dok ne budeš oženjen kako treba."

Gaj ga je slušao sa nevericom. "Oženjen? Ali to je nemoguće!"

"To ćemo tek da vidimo", obrecnuo se otac. "Možeš li da smisliš nek drugi način da se popravi ova glupost? Ardanos je obećao da neće nauditi devojci, pod uslovom da joj više nikad ne priđeš ni blizu, a ovo je najbolji način koji sam mogao da smislim da joj više nikad ne priđeš ni blizu. Znaš da smo Licinije i ja pričali o ovom, a miraz i ugovori neće biti nikakav problem. Oženićeš se tom devojkom, ako ona pristaje i posle svega."

Gaj je odmahnuo glavom, pokušavajući da nađe reči pobune, a otac ga je prostrelio pogledom.

"Hoćeš", naredio je tiho, ali sa toliko prikrivenog gneva da se Gaj nije usudio da se buni. "Suviše sam problema imao da te sačuvam od te tvoje gluposti, da bih dozvolio da sad samog sebe uništiš. Polaziš za pola sata." Brzo se potpisao na svitak papirusa i ponovo pogledao Gaja. "Ako odbiješ, ne znam šta će biti sa devojkom. Pokušaj da za promenu misliš malo na nju."

Gaj je piljio u njega, pokušavajući da se seti kakva je u Rimu kazna za Vestalku koja prekrši zavet; koliko se sećao, zakopavaju je živu. Iznenada je shvatio da bi sve što kaže bilo shvaćeno kao pravdanje. Zaista time možda dovodi u opasnost Eilanin život. Od straha za nju reči su mu zastale u grlu.

Macelije je savio pismo, zapečatio ga i predao sinu. "Oduzi ovo Liciniju", rekao je. "Moj posilni, Kapelije, poći će sa tobom", dodao je. "Već sam mu naredio da spakuje tvoje stvari."

Gaj je kroz jedan sat već bio na putu prema Londiniumu, a pratio ga je krupni Kapelije. Svi pokušaji da započne razgovor sa njim bili su učtivo, ali odlučno odbijeni. Kada je, gotovo očjan, ponudio i mito - morao je da se zaustavi, morao je nekako da dospe do Eilan - krupajlija je samo frknuo.

"Bez uvrede, ali tvoj otac mi je rekao da ćeš vetovatno pokušati ovo, i dobro mi je platio da se postaram da ne ideš nikuda sem pravo u Londinium. A ja radim za tvog oca i ne želim da ostanem bez posla, razumeš? Sad se lepo opusti, i uradi kako prefekt kaže. Kad malo razmisliš, tako će biti najbolje za sve, razumeš?"

Putovanje do Londiniuma potrajalo je gotovo šest dana. Trećeg dana Gaju je počeo da se vraća urođeni optimizam, pa je sa zanimanjem gledao uredne vile koje su nicalle okolo. Sad je video koliko je zapadni deo zemlje još divalj. No, ovaj uređeni predeo je onakav kakva treba da bude čitava imperija. Divio mu se, ali nije bio siguran da mu se dopada.

Već se mračilo kada su prošli kroz gradsku kapiju i zaustavili se pred prokuratovom kućom, postavljenom između Foruma, gde su bile poreske kancelarije, i nove palate koju je gradio Agrikola, sa ukrasnim bazenima. Bio je u Londiniumu nekoliko puta kao dete, i kada je dobio prvu togu i zvanično postao čovek, ali nije dolazio otkako je Agrikola postao guverner.

Grad je u prvom sumraku ljupko sveltucio, a sveži vetar sa reke razgonio je letnju vrućinu. Ožiljci od Boudikinih paljevina sad su bili uglavnom skriveni, a guvernerovi graditeljski planovi nagoveštavali su plemenite odlike budućeg grada. Naravno, nikada neće postati suparnik Rimu, ali u poređenju sa Devom bio je metropola.

Gaj je predao pismo ogromnom slobodnjaku na kapiji, koji ga je pozvao da uđe i sedne u centralnom dvorištu. Tu je još bilo toplo, i mirisno od grmlja i cveća poređanog u saksijama na sve strane. Od fontane je dopirao zvuk tekuće vode, a iz neke sobe u dubini muzika smeha mlade devojke. Posle nekog vremena pojavio se stari baštovan i počeo da bere cveće, verovatno za sto, ali nije znao, ili je glumio da ne zna nijedan od jezika na kojima je Gaj pokušavao da započne razgovor. Gaj je neko vreme lunjao unaokolo, željan da protegne noge posle dugog dana u sedlu. Potom je seo na kamenu klupu, savladao ga je umor od puta, i zaspao je.

Zvuk devojačkog smeha mu se nekako uvukao u san... Gaj se trgao iz dremeža i osvrnuo se, al nije video nikoga sem čvrsto građenog, sredovečnog čoveka na štakama, obučenog u zvaničnu togu. Gaj je skočio na noge, pocrvenevši od stida.

"Gaj Macelije Severus?"

"Da, gos..."

"Trebalo je da znam." Starac se nasmešio. "Ja sam Licinije; tvoj otac i ja smo prijatelji još od mladosti. Veliko mi je zadovoljstvo da

ugostim njegovog sina. Je li ti otac dobro?"

"Bio je kad sam ga poslednji put video, pre nekoliko dana."

"Dobro je. Dobro je. Pa, mladiću, nadao sam se da će me posetiti i on, ali umesto njega dobili smo tebe. S obzirom na naš dogovor, možeš verovati da sam bio željan da te upoznam."

Gaj je čitavim putem od Deve govorio sebi da neće dozvoliti da ga na brzinu primoraju na nekakvo nepromišljeno venčanje, ali nije mogao da se buni pred očevim starim prijateljem. Pristao je na ovo zbog opasnosti po Eilan i znao je da bi trebalo da je zahvalan Liciniju što je tako ljubazan.

"Da, gospodine", rekao je, savladavši se. "Otac mi je govorio nešto o tome..."

"Pa, tome sam se i nadao", dobroćudno je zagundao Licinije. "Kao što rekoh, pomišljali smo na to otkako si se rodio. Mitre mi, momče, da ti Macelije nije ništa rekao, pitao bih se šta ovih dana koristi umesto glave." Uprkos gundavom tonu, ovo je bio prvi iskreno ljubazan glas koji je Gaj čuo za popriličan broj dana, i, gotovo preko volje, to mu je prijalo. Bilo je lepo biti dobrodošao. Prokurator je uzeo zdravo za gotovo da mu on bude dobar prijatelj i mogući zet, a prošlo je mnogo vremena otkako se Gaj poslednji put osećao delom neke porodice. Uz nalet bola setio se da se poslednji put tako osećao u Bendeigidovoj kući. Eilan, Sinrik, šta će biti sa njima? Hoće li ikada saznati? Brinuo je o tome čitavim putem do Londiniuma - sad je morao da prestane.

"Pa, sine", rekao je Licinije, "sigurno jedva čekaš da upoznaš svoju nevestu."

Progovori, rekao je Gaj samom sebi. Ali nije mogao da natera sebe da zagasi svetlost u starčevom pogledu, pa je umesto toga prormljao nešto neodređeno. Kazniće Eilan ako pokušam da je opet vidim, strogo je rekao u sebi. Najbolje što bi mogao da učini za nju je da prođe kroz ceremoniju koja mu je namenjena. Ili je to samo izgovor da izbegnem sukob? Nije bio siguran.

No, Licinije je već pozvao dobro obučenog višeg slugu. "Pošalji po gospu Juliju", naredio je.

Gaj je znao da je sad pravi trenutak da kaže kako on neće ništa da ima sa ovom farsom od ugovorenog braka - ali prokurator ga nije

čekao, nego je sa naporom ustao.

"Brzo će ona. Ostaviću vas dvoje mladih da se upoznate nasamo." Pre nego što je Gaj stigao da nađe reči kojima bi ga zaustavio, Licinije je već othramao.

Julija Licinija vodila je domaćinstvo svog oca otkako joj je umrla majka, pre tri godine. Bila je jedinica i od detinjstva je znala da će se udati za čoveka koga joj odabere njen otac. Pričao joj je da je ugovorio brak sa Macelijevim sinom; barem je znala da je neće udati za nekog patricija koji bi mogao da joj bude otac, što se desilo nekim njenim prijateljicama. Dok joj je otac prilazio, pokušavala je da izgleda nezainteresovano, pa je ubrala dozrelu smokvu sa drvceta u saksiji pod kolonadama atrijuma.

Otac se široko smešio. "On je ovde, mila moja, Gaj Macelije mlađi, tvoj obećani muž. Idi i vidi šta misliš; ipak se ti udaješ za njega. Ali mislim da će ti, ako ti se taj momak ne sviđi, biti teško udovoljiti."

Julija je zurila u oca. "Nisam očekivala to tako brzo."

Ali ipak joj je bilo jasno da nema smisla odlagati. Jedva je čekala da ima nešto svoje; a kada rodi sina ovom mladom tribunu, on će je svakako ceniti više od svega na svetu. Već se navikla da upravlja domaćinstvom, ali želela je decu da je vole. Bila je odlučna da ne izneveri muža rađajući kćeri, kao što je učinila njena mati.

"Nisam ni ja", dobroćudno je rekao otac. "Hteo sam da još malo zadržim svoju devojčicu. Sada ću verovanto morati da se oženim nekom matorom udovicom da mi vodi kuću. Ali mladić se izgleda spetljao sa nekom domaćom ženom, i Macelije smatra da će ga brak skrasiti. I tako..."

Domaća devojka? Julija je podigla obrve. Bila je svesna da većina drugih očeva ne bi tako otvoreno razgovarali sa kćerkom, ali ona je Liciniju oduvek bila i dete i sagovornik. "I tako?"

"I tako se mladić pojavio pred našim vratima, i vreme je da se vas dvoje upoznate. Verovatno jedva čekaš da ga vidiš."

"Priznajem da sam radoznala." Kakvog je muža dobila? Jedan ispad se može oprostiti, ali ako je on tip koji po navici juri žene, nije bila sigurna da želi takvog.

"Onda pođi, kćeri", rekao joj je otac. "Moram još da kažem, ako se ti ne sviđaš njemu, onda je i njemu teško ugoditi."

Iznenada obuzeta panikom, Julija se setila da nosi staru tuniku, i da je vrlo ovlaš očešljana.

"Ovakva?" upitala je. Zbunjena, pokušala je da popravi nabore na haljini kako bi sakrila mrlju od voća.

"Siguran sam da on želi da vidi tebe, a ne tvoj ukus za haljine", sa ljubavlju ju je umirivao otac. "Izgledaš savršeno ljupko. On zna da si moja kći, i to je zapravo najvažnije. Pođi i vidi šta ćeš misliti o njemu. Nemoj biti smešna, dete."

Julija je znala da nema izvlačenja. Licinije je bio dobar otac, čak spreman da ugađa, ali kad se jednom odlučio, nije bilo načina da ga odgovori od toga.

Gaj je ponovo začuo prigušeni devojački smeh, i zbog nečeg je pomislio na Odiseja koga su na plaži iznenadile Nausikaja i njene devojke; mogao je samo da zuri u devojku koja je izišla iza nekog drveta u cvetu i pošla ka njemu.

Devojka? Pa ona je dete, pomislio je u prvi mah; jer mada ni on nije bio visok, devojka koja mu je prilazila jedva da mu je dosegala do ramena; imala je malu, lepo oblikovanu glavu sa gustim tamnim uvojcima, ovlaš povezanim iza vrata. I oči su joj bile tamne, i odvažno ga je gledala. Očito je jela neko voće, jer na lepoj beloj tunici od vune, i na usnama, ostale su joj ružičaste mrlje od soka. Otac mu je rekao da ona ima petnaest godina, ali izgledala je kao da joj je najviše dvanaest.

"Ti si Julija Licinija?"

"Jesam." Odmerila ga je od glave do pete. "Moj otac me je obećao nekom pola Rimljaninu pola varvarinu, i došla sam da ga vidim. Ko si ti?"

"Bojim se da sam ja taj pola Rimljanin pola varvarin", rekao je pomalo kruto.

Devojka ga je hladno odmeravala, i osetio se kao da čeka na neku neizmerno važnu presudu; a onda je počela da se kikoće.

"Pa, izgledaš dovoljno rimljanski", rekla je. "Bila sam spremna za nekog ogromnog plavokosog varvarina čiji sinovi nikad ne bi izgledali

kao da su rimskog porekla. Činjenica je da je guvernerova odluka da se sinovi poglavara uče rimskim umetnostima i ponašanju dala lepe rezultate", zamišljeno je rekla, "ali mi sa pravom rimskom krvlju ne smemo zaboraviti kome pripada imperija. Ne želim da rađam bebe čiji portreti bi pored mojih predaka izgledali kao da su na pogrešnom mestu."

Rimska ili toskanska krv? cinično se upitao Gaj, setivši se da Licinije potiče iz iste etrurske provincije kao i njegov otac, i da uspon u hijerarhiji duguje veštini, a ne precima. Zajedničko poreklo svakako je učestvovalo u dogovoru. Gaj je pomislio na Sinrika, koji je takođe polu Rimljanin, iako bez svoje volje. Barem je Gaj Macelije mlađi izgledao onako kako bi trebalo, i njegov otac nije žalio truda da bude prihvaćen kao takav.

"Pretpostavljam da bi trebalo da mi je mило što sam prošao tvoju inspekciju", suvo je rekao.

"Ma hajde", odgovorila je, "sigurna sam da isto koliko i ja želiš sinove koji će izgledati kao valjani Rimljani."

A šta sa Eilaninim detetom? upitao se Gaj u naletu bola. Hoće li biti plavokoso na majku, ili će mu se na licu videti očevo poreklo? Naterao je sebe da uzvрати osmeh Juliji. "Oh, siguran sam da će naši sinovi biti pravi odvažni Rimljani."

Kad se Licinije vratio, smejali su se u glas. Zagledao se u Julijino vedro lice kao da traži potvrdu. "Znači, sređeno je", rekao je.

Gaj je žmirnuo kad ga je budući tast ščepao za ruku, osećajući se kao da ga je pregazila neka ogromna opsadna naprava. Ali kraj njega je bila samo Julija, sitna i nasmešena. Delovala je tako bezopasno, kao dete.

Ali nije, pomislio je. Jedan sastanak je bio sasvim dovoljan da ga ubedi. Daleko od toga. Poslednja stvar koju bih za nju pomislio jeste da je bezopasna.

"Naravno", nastavio je prokurator, "ovakvo venčanje se ne može brzo organizovati." Pokušao je da bude šaljiv. "Svet bi svakako mislio da je Julija negde gadno pogrešila, pa je na brzinu udajem za nepoznatog momka ko zna odakle. Lokalno društvo i moja porodica moraju imati vremena da te upoznaju i procene."

To i jeste svrha ovog venčanja, mračno je pomislio Gaj, osim što

je greška bila njegova. Ali video je da ni Julija ne želi da se na brzinu uda za - kako je prokurator rekao - nepoznatog momka ko zna odakle. Ona mora imati priliku da se uda kao ugledni član lokalnog društva. A odlaganje će njemu pružiti priliku da povrati dah i shvati šta mu je činiti. Možda će, kad se bliže upoznaju, devojka zaključiti da joj se on ipak ne dopada, pa čak ni njegov otac neće moći da mu zameri što se nije oženio njome.

Licinije je kucnuo po svitku od Macelija. "Ovaj dopis te zvanično premešta pod moju komandu. Možda misliš da mladi oficir ne mora da zna ništa o finansijama, ali kada jednom budeš komandovao legijom, videćeš da će ti posao biti mnogo lakši ako budeš znao nešto o sistemu koji oblači i hrani tvoje ljude! Ovo će ti posle granice svakako biti laka dužnost. Londinium nije Rim, ali ipak raste, a žene će te jedva dočekati, pošto je guverner poveo na sever sve mlade oficire."

Zastao je i prodorno pogledao Gaja. "Podrazumeva se da dok si ovde nema nedoličnog ponašanja. Živećeš sa Julijom pod ovim krovom kao da ti je sestra, iako ću ja postepeno razglasiti da ti je od detinjstva obećana za ženu. Ali do posle svečanosti..."

"Oče", pobunila se Julija, "zar zaista misliš da bih tako osramotila i sebe i tebe?"

Licinijev pogled se malo ublažio. "Nadam se da ne bi, dete", zagundao je. "Samo sam hteo da ovom mladiću sve bude jasno."

"I ja se nadam da ne bi", promrmlijao je Gaj. Ali opasnost je bila vrlo mala; bilo mu je teško da poveruje da Juliju uopšte mogu da savladaju osećanja. Svakako je bila potpuno drugačija od Eilan, koja je mislila na njegovo dobro pre nego na svoje, a sada je trpela posledice toga.

Da li će i nju na brzinu udati za nekoga 'pogodnijeg', kao što pokušavaju sa njim? Iznenada ju je zamislio, nateranu na poslušnost batinama ili pretnjom, svu u suzama, izmučenu. Ona je ipak, po britanskim merilima, plemenitog porekla i mnogima bi odgovaralo savezništvo sa njenom porodicom - baš kao što je savezništvo sa Julijinim ocem korisno za Macelija - a verovatno i za njega.

Siguran sam da će odbiti ako pokušaju da je udaju, pomislio je. Ona je doslednija od mene. Ma koliko veza sa Eilan bila čarobna,

bilo je trenutaka kad je se gotovo plašio. Ili se možda plašio svojih reakcija.

Julija mu se naizgled pitomo nasmešila. Učinila je to svog oca radi, pomislio je Gaj; tokom proteklog sata naučio je da bi bilo teško zamisliti išta manje pitomo od Julije - sa izuzetkom, možda, Hanibalovih ratnih slonova. Ali možda je otac i dalje smatra za dete; očevi obično poslednji saznaju kakva su im zaista deca.

To ga je nagnalo da opet pomisli na Eilan; njen otac mu je verovao, i eto šta se desilo; nije mogao da krivi Julijinog oca što je oprezniji.

Ispostavilo se da u dužnosti oficira pri prokuratorovom osoblju spadaju i poslovi koji bi Valeriju verovatno bili laki, ali za Gaja, čiji je tutor penzionisan pre nekoliko godina, bili su jednako naporni za um kao prve nedelje u vojsci za telo. Srećom, te poslove je često prekidao zbog naređenja da bude u pratnji dostojanstvenika koji su dolazili u posetu.

Nije bio navikao na gradove, ali uskoro je naučio da se sasvim dobro snalazi. Gnej Julije Agrikola, guverner, predvideo je program izgradnje čiji je Londinium bio prvi izdanak. Britanci su bili pastoralan narod, dok se Rimljanima život uvek okreće oko gradova, oko radnji i kupatila, oko igara i pozorišta. Londinium je mostom bio povezan sa jugom, a putevi su se protezali i na sever i zapad. Duž tih arterija pristizali su trgovci iz svakog zakutka provincije, a brodovi usidreni na dokovima donosili su robu iz čitave imperije.

Vodanje gostiju davalo mu je izgovor da istražuje, a i upoznao se sa mnogim ljudima na visokim položajima. Kada je jednom skupio hrabrosti da upita Licinija, ovaj mu je rekao da je to i planirao.

"Jer, naravno, ako taj brak uspe..." rekao je, i nije dovršio rečenicu. "Znaš da nemam sinove; jedino dete mi je Julija, i ako stvari budu išle kako treba, ona će smeti da me nasledi, i možda čak i da postane senator. Naravno, jedna žena, ma kako sposobna bila, može jedino da svoj položaj prenese mužu. Zato mi je toliko drago što će se udati za sina moj najstarijeg prijatelja."

Tek tada je Gaj konačno shvatio Macelijev plan. Kada se oženi Julijom, Gaj će imati prava da dospe na položaj kojeg ga je lišio oče

nepromišljeni brak. Samo neko ko nije čovek - i nije Macelijev sin - bio bi ravnodušan prema tome. Život u Londiniumu mu je već izmenio shvatanja, i počinjao je da poima šta bi izgubio da je pobegao sa Eilan. Da li je njoj dobro? Nadao se da ona zna kako ništa na svetu - osim očeve volje ili opasnosti po samu Eilan - ne bi moglo da ga natera da je ostavi.

Nije znao da je Julija svesna njegovih nevolja sve dok sama nije počela razgovor o tome.

"Otac mi je rekao", rekla je kad su sedeli posle večere na terasi, gledajući kako na kupoli bazilike poigrava sjaj letnjeg sumraka, "da su te poslali ovamo zato što si imao neku vrstu veze sa domaćom devojkom, kćerkom prognanika. Pričaj mi o njoj. Koliko joj je godina?"

Gaj je osetio da mu lice plamti, i nakašljao se da prikrije zbunjenost. Nikad nije ni pomislio da će joj otac reći; ali možda je najbolje da njih dvoje razjasne stvari.

"Nekoliko je godina starija od tebe, rekao bih." Zapravo je smatrao da je Julija sada istih godina kao Eilan kada su se sreli. Mada su po svemu ostalom bile potpuno drugačije, Julija je imala onu nedužnost koju je u prvi mah zavoleo kod Eilan.

Prokurator mu je davao mnogo posla, a imao ga je i sa lokalnim društvom. To je bilo teško iskušenje za mladića mešane krvi. Jednom je rekao ocu da nije ambiciozan, ali to je bilo pre nego što je shvatio šta sve mogu da donesu bogatstvo... i prave veze.

Julija mu se prijatno osmehnula. "Jesi li jako želeo da se oženiš njome?"

"Mislio sam tako. Bio sam zaljubljen. Naravno, to je bilo pre nego što sam sreo tebe", brzo je rekao, pitajući se šta ljubav može značiti Juliji.

Dugo i mirno ga je gledala. "Mislim da bi trebalo još jednom da je vidiš pre nego što se venčamo", rekla je, "kako bi bio siguran da nećeš ponovo poći za njom kad ti ja već budem žena."

"Ozbiljno nameravam da budem dobar muž..." počeo je, ali Julija ga je ili pogrešno razumela ili se tako pretvarala. Oči su joj bile suviše tamne; nije mogao da vidi ništa u njima. Eilanine su bile jasne kao jezero u šumi.

"Ne želim čoveka koji bi se radije oženio nekom drugom", rekla je otvoreno. "Zaista mislim da treba još jednom da je vidiš, i da zaključiš kakav život želiš. Onda, kad se vratiš, znaću da zaista želiš brak sa mnom."

Zvuči kao njen otac, mračno je pomislio, kad pregovara o ugovorima; zvučala je kao da brak smatra za karijeru. No, pošto je odrasla u velikom gradu, ona brak verovatno tako i posmatra! A kakvu drugu karijeru može da ima jedna Rimljanka? Šta ona može znati o vatri koja pulsira u krvi kad počnu Beltanski bubnjevi, i o čežnji koja izjeda srce kao muzika gajdi što ih sviraju pastiri po brdima?

U svakom slučaju, njegov otac mu je jasno stavio do znanja da ne sme da vidi Eilan; sigurno bi se čak i Julija zgrozila kad bi čula da je njegova voljena bila neka vrsta britanske Vestalke. Ali Julija je već pravila planove, i Gaj se još jednom osetio kao da preko njega juriša konjica.

"Otac će te poslati na sever sa porukama Agrikoli..."

Gaj je podigao obrvu, jer za to još nije čuo, ali nije se ozbiljno začudio. Julija je bila ljubimica svakog činovnika u tabularijumu, a kada se priprema promena naredbi oni to uvek prvi znaju. A uvek poslednji sazna onaj koga se najviše tiče! pomislio je.

"Uz put ćeš imati vremena da vidiš tu devojkicu. Kada se vratiš bićeš sasvim, sasvim siguran da ćeš se radije oženiti sa mnom."

Gaj je jedva savladao osmeh, jer ona ipak nije znala koliko je mislila ako je smatrala da će u guvernerovoj službi imati vremena za skretanje sa puta. Ali možda će uspeli nešto da sredi; krv mu je već tekla brže od pomisli da će opet videti Eilan.

Hvala Veneri što Julija nije pogodila šta on misli, mada joj je ponekad pripisivao moći jedne Sibile, ili možda sve žene imaju takvu moć. No, Julija je sad već pričala o nevestinskom velu, koji će biti načinjen od fantastične tkanine koju će doneti karavani sa druge strane sveta.

Biće pravo olakšanje vratiti se u redovnu vojsku, pomislio je, pa makar morao putovati kroz divljine Kaledonije.

17.

Kako je leto odmicalo ka Lugnasadu, Eilani se činilo da Lianoni nikako nije bolje. Vrhovnu sveštenicu ponekad je bolelo srce, a uvek je bila umorna. Ardanos je dolazio svakog dana, i isprva je razgovarao sa Lianon, ali kako su dani odmicali, i kako je ona sve više usmeravala pažnju ka unutra, samo bi ćutke sedeo kraj njene postelje, a i kada bi progovorio obraćao se Kaileji, ili samom sebi. Posle takvih poseta Kaileja je bivala ćutljiva i zamišljena, ali ona se uvek oslanjala samo na sebe.

Eilani je bilo vrlo čudno što istovremno njeno telo postaje sud života a Lianonino ide suprotnim putem, spremajući se da oslobodi duh - ali u kojem svetu će se ponovo roditi to niko nije mogao da kaže. Eilanina radost zbog novog života koji je osećala u sebi sprečavala ju je da tuguje. No, tih dana je Šumska kuća postala vrlo tiha, i sve žene su se bavile svojim poslovima uz mešavinu uzbuđenja i užasa. Niko se nije usuđivao da pita ko će biti Lianonina naslednica.

Sreća je što su svi bili suviše zauzeti Lianoninom bolešću da bi obraćali pažnju na išta drugo, ali šta će Eilan učiniti kada više ne bude mogla da širokim haljinama prikriva stomak? Ni za trenutak nije zaboravljala da ju je Ardanos bez razmišljanja osudio na smrt; činilo joj se da je i Dieda posmatra sa jedva prikrivenim prezirom.

Mielin je još žalila bog gubitka svog deteta i nije mogla da je teši. Samo Kaileja se uvek isto ponašala - ali Kaileja je uvek živela po svojim pravilima; jedino što je podržavalo Eilan u trenucima najvećeg straha bila je svest o Kailejinoj ljubavi.

Nije znala kada će, i hoće li uopšte, ponovo videti Gaja; ali kad bi se setila kraljevskog duha koji je naslutila u njemu dok su ležali zajedno, bila je sigurna da će se sresti još. Nije htela da veruje ono što je rekao Vrhovni druid - da se on na brzinu oženio nekom drugom. Čak i među Rimljanima, ozbiljna stvar kao što je brak svakako zahteva više zvaničnosti i vremena.

Prošlo je mesec dana, i na svečanosti punog meseca nastupila je Kaileja. Sada je bilo očito: uprkos svoj nezi i brizi, Lianon je umirala.

Stopala su joj toliko otekla da nije više mogla da ode ni u klozet. Kaileja ju je nežno negovala; nijedna majka nije imala odaniju kći. Ali u telu joj se i dalje nskupljala tečnost.

Kaileja ju je hranila biljnim napicima i govorila o vodenoj bolesti, i jednom su se zaputile daleko u polja da nađu cvetiće tatule, za koje je Kaileja rekla da su nezamenljivi kod oslabljenog srca. Eilan je oprezno okusila napitak koji je Kaileja načinila od njih, i bio joj je gorak kao tuga.

Ali uprkos svoj nezi, Lianon je iz dana u dan bila sve slabija, sve otečenija i sve bleđa.

"Kaileja..."

Za trenutak nije bila sigurna da li uopšte čuje; poziv je ličio na dašak vetra. A onda je zaškripao krevet. Kaileja se umorno okrenula. Lianon je otvorila oči. Kaileja je brzo protrljala oči da se razbudi i naterala sebe da se nasmeši. Bolest je proždrala meso sa Lianoninog lica, i sada su se na njemu sa užasnom jasnoćom videle sve kosti. Skoro je gotovo. Misao je došla neželjena, sama od sebe. Uskoro će ostati samo osnovno.

"Jesi li žedna? Evo sveže vode, ili da podstaknem vatru i napravim čaj..."

"Nešto toplo... bi mi prijalo..." Lianon je sa mukom udahнула. "Suviše si dobra prema meni, Kaileja."

Kaileja je odmahнула glavom. Kada je imala deset godina, skoro je umrla od groznice, a Lianon ju je negovala i povratila, što njeni rođeni otac i mati nikada ne bi učinili. Ovo što je osećala prema Vrhovnoj sveštenici bilo je iznad ljubavi ili mržnje. Kako to pretočiti u reči? Ako Lianon ne može da ih oseti u ukusu napitaka ili u dodiru vlažne krpe na čelu, nikada neće saznati.

"Sigurno ima onih koji misle da radiš ovo kako bih te označila kao naslednicu... Žene sakupljene na gomili mogu da budu vrlo gadne, a činjenica je da si ti najbolja sveštenica među svima njima... ali ti znaš kako je, zar ne?"

"Znam." Kaileja je uspela da se nasmeši. "Sudbina mi je da zauvek živim u senci, ali podržavaću svakog ko bude vladao. Boginja će dati da to ne bude tako brzo."

A ko zna koliko ću poživeti posle tebe, pomislila je. Ona čudna krvarenja konačno su joj prestala, ali udovi su joj bili izmoždjeni kao da su načinjeni od olova iz rudnika Mendip.

"Možda... nemoj biti tako uverena da sve znaš, dete moje. Ma šta ljudi mislili, moj Vid ne dolazi samo kad ga pozovu druidi. A videla sam te sa oznakama Vrhovne sveštenice, i oko tebe je lebdela magla koja kao da nije sa ovoga sveta. Životna staza može neobično da skreće i krivuda, i ne završavamo uvek tamo kuda smo smerali da pođemo..."

Voda u malom bakraču je provrila i zapištala, i Kaileja je umešala u nju mešavinu hajdučke trave, kamilice i bele vrbe. Potom je sklonila sud da postoji na toplom.

"Boginja zna da nisam htela tako!" planula je Lianon. "Toliko smo sanjali kad smo bili mladi, Ardanos i ja - ali on je postao pohlepan na moć... a ja je nisam imala!"

Trebalo je da mu se usprotiviš, pomislila je Kaileja. Ti si bila Glas Boginje, i narod je dvadeset godina živeo ravnajući se prema tvojim rečima. A ti ne znaš ni šta si im govorila! Da si ikada dozvolila sebi da znaš, mogla si nešto da preduzmeš, jer tada bi sve bilo stvarno...

Ali oćutala je, jer Lianon je i ne znajući davala svetu mnogo više nade nego Kaileja sa svim svojim svesnim znanjem, i to je pretezalo nad svim njenim propustima, ma šta govorili cinici kao Dieda.

Uz malo meda da poništi gorčinu, čaj je bio spreman. Kaileja je podvukla ruku pod Lianonina krhka ramena i prinela njenim usnama kašiku. Bolesnica je nemirno vrtela glavom, a niz obraze su joj tekle suze. "Umorna sam, Kaileja..." šapnula je. "Tako sam umorna, umorna..."

"Hajde, hajde, mila; okružena si nama koji te volimo", šaputala je Kaileja. "Popij ovo, biće ti lakše." Lianon je progutala malo slatkogorkog napitka i uzdahnula.

"Obećala sam Ardanosu da ću odabrati svoju naslednicu... u skladu sa njegovim planom. On čeka..." Iskrivila je lice. "Kao što vrana čeka nad bolesnom ovcom. Trebalo je da bude Eilan, ali ona... mora uskoro da ode. Sad on kaže da treba da odaberem Diedu, ali to neću, a ne bi ni ona pristala, osim ako Boginja..." Zahvatio ju je napad kašlja i Kaileja je žurno spustila čaj,

pridržavajući Lianon i tapkajući je po leđima dok se nije smirila.

"Dok ti Boginja ne pokaže svoju volju", dovršila je njenu rečenicu, i Vrhovna sveštenica Vernemetona se nasmešila.

Lianon je umirala. To je svima bilo jasno - svima osim možda Kaileji, koja ju je negovala toliko odano i sa tolikom očajničkom ne no  u, danju i noću, retko izlazeći iz sobe u kojoj je ležala bolesnica. Čak i one sveštenice koje su oduvek bile sumnjičave prema Kaileji zato što je strankinja sada su morale da se dive njenoj odanosti. I Dieda i Eilan su pretpostavljale šta će uslediti - ali bila je potrebna hrabrost mnogo veća od njihove da bi to rekle Kaileji.

"Ali ona je tako vi na le enju", rekla je Dieda dok su nosile na reku Lianoninu posteljину. "Sigurno zna."

"Verovatno", rekla je Eilan, "ali ako prizna, to će postati stvarno." Radoznalo je pogledala svoju rođaku. Osim što je sarkastično rekla da prijavu rublje Vrhovne sveštenice zaudara kao i bilo čije drugo, i da ne razume zašto moraju da ga peru obre ene sveštenice, Dieda je bez žalbi obavljala svoj deo posla.

Činilo joj se čudno što su se toliko udaljile jedna od druge, mada su sestre sveštenice. Radeći proteklih nedelja sa Diedom, pošto je sva Kailejina pažnja bila upravljena na Lianon, Eilan se podsetila koliko su bliske bile u detinjstvu. Zadubljena u misli, spotakla se o koren drveta. Dieda je pružila ruku da je pridrži.

"Hvala ti", iznenađeno je rekla Eilan.

Dieda ju je prostrelila pogledom. " to zuri  u mene? Ja te ne mrzim."

Eilan je osetila da joj obrazi plamte, a potom blede. "Onda znaš", šapnula je.

"Ti si budala, a ne ja", glasio je odgovor. "Stalno sam sa tobom i Kailejom, morala sam da čujem ponešto. Ali  utala sam zbog porodične časti. Ako druge žene znaju tvoju tajnu, sigurno je nisu  ule od mene. Barem izgleda da ti trudnoća prija. Da li se dobro osećaš?"

Za Eilan je bilo olakšanje da govori o nečem drugom sem o Lianoninoj bolesti, i činilo joj se da je tako i sa Diedom. Kad su se vratile u šumsku kuću, bile su bliskije nego ikada proteklih godina.

No, došao je dan kada više ni Kaileja nije mogla da poriče. Ardanos je rekao da se sveštenice moraju okupiti za samrtno bdenje. Izgledao je žalostan i siv, i Eilan se setila da joj je rođaka rekla kako su se njih dvoje nekada voleli. Pomislila je da je to sigurno bilo veoma davno, ili da je bila neka veoma čudna vrsta ljubavi.

Sigurno nije bilo nešto što bi ona nazvala ljubavlju, a ona je sigurno stručnjak. Ali Ardanos je sedeo tik kraj besvesne žene i držao je za ruku; sveštenice su ulazile i izlazile, kako bi bdele po dve ili tri, a Kaileja se bunila da to smeta Lianon.

"Zašto se uznemirava? Mislim da Vrhovnoj sveštenici više ništa ne može da smeta", šapnula je Eilan Diedi, i ova je klimula, ali ništa nije rekla.

Bližilo se večer, i Ardanos je izišao da udahne malo vazduha. Kao i sve bolesničke sobe, i ova je bila pregrejana i tesna, i Eilan mu nije ni trenutka zamerala što je želeo da malo predahne. Iako je Lugnasad bio veoma blizu, bilo je vidno do kasno. Zalazak sunca bacao je crvenkasto svetlo u sobu, ali po uglu pod kojim je ulazilo Eilan je znala da će uskoro nestati. Prešla je preko sobe da upali lampu kada je postala svesna da je Lianon budna i da se, prvi put posle mnogo dana, prisebno osvrće oko sebe.

"Gde je Kaileja?" šapnula je.

"Izišla je da ti napravi još čaja, Majko", odgovorila je Eilan. "Da je pozovem?"

"Nema vremena", zakašljala se Vrhovna sveštenica. "Hodi ovamo - jesi li ti Dieda?"

"Ne, Eilan, ali Dieda je u bašti; da li da je pozovem?"

Začuo se čudan, šuštav, stržući zvuk, i Eilan je shvatila da bolesnica pokušava da se nasmeje.

"Čak ni sad ne mogu da vas razlikujem", šapnula je Lianon. "Zar ne vidiš u tome ruku Boginje?"

Eilan se upitala da li Lianon tone u bunilo za koje su rekli da može doći na kraju. "Zovi Diedu", oštro je rekla Vrhovna sveštenica. "Vreme mi je kratko. Ne buncam; vrlo dobro znam šta činim i moram

to da okončam pre nego što umrem."

Eilan je požurila ka vratima da pozove Diedu. Kada su se vratile, samrtnica im se nasmešila.

"Istina je što govore", šapnula je. "Samrtnici jasno vide. Dieda, sad moraš da budeš svedok. Eilan, kćeri Reisina, uzmi ogrlicu koja leži kraj mene - uzmi je!" Borila se za dah, i Eilan je drhtavom šakom uzela prsten od izuvijanog zlata koji je ležao na jastuku. "I narukvice... A sad ih stavi..."

"Ali samo Vrhovna sveštenica..." počela je Eilan, ali starica ju je pogledala u oči sa takvom užasnom usredsređenošću da je sledećeg trenutka već otkopčavala ogrlicu i stavljala je na sebe. Za trenutak joj je bila hladna, ali onda se namestila oko grla, zagrejavši se kao da joj je milo što se opet nalazi blizu ljudskog tela.

Dieda je ispustila tih, prigušen zvuk, ali Lianonino krkljanje je bilo glasnije.

"Neka tako bude", rekla je. "Device i Majko, vidim u tebi Boginju sada... Reci Kaileji..." Za trenutak je začutala kao da se bori za dah, i Eilan se upitala da li je u delirijumu, ili je možda on nju zahvatio. Ponovo je podigla šaku da dotakne teško zlato.

"Kaileja je napolju, Majko; da li da je pozovem?" upitala je Dieda.

"Idi", šapnula je Lianon sa nešto više snage. "Reci joj da je volim..."

Kad je Dieda žurno izišla, samrtnica je prikovala pogled za Eilan.

"Sada znam šta je Ardanos hteo kada mi je naredio da odaberem tebe, dete, a umesto toga bogovi su do moje ruke doveli Diedu. Nije bio u pravu za tebe, ali ipak je vršio Gospinu volju!" Usne su joj se iskrivile i Eilan je znala da je to smeh. "Zapamti - ovo je važno! Možda čak ni sama Boginja ne može da razlikuje vas dve. Niti Rimljani - sada vidim..." i opet je začutala. Eilan je gledala u nju, nesposobna da se pokrene.

Toliko dugo je ćutala, da je Kaileja, kad se vratila, morala da pita: "Da li spava? Ako može da spava, onda će možda poživeti još jedan mesec..." a onda se prišunjala do Lianon, oslušnula joj disanje i uzdahnula. "Avaj, neće ona više spavati..."

Kaileja je kleknula kraj kreveta i poljubila Lianon u čelo, a onda joj je, vrlo polako, sklopila oči. Svakog trenutka sa lica mrtve žene

nestajao je sve veći deo izraza, i sad više nije izgledalo da spava; čak više nije ni ličila na Lianon. Eilan je obgrlila samu sebe i trgla se kad je osetila tvrdi metal narukvica. Osećala je vrtoglavicu i bilo joj je hladno.

Potom je Kaileja ustala, i kad je ugledala ukrase na Eilan raširila je oči. Onda se nasmešila.

"Gospo od Vernemetona, pozdravljam te u ime Majke svih nas!"

Ardanos, koji je ušao u sobu za Diedom, nagnuo se nad pokojnicom i ponovo se ispravio. "Nema je više", rekao je čudnim, ravnim glasom. Okrenuo se, i nešto je blesnulo u njegovom pogledu kad je video Eilan sa zlatnim ukrasima.

Ostale sveštenice su se okupljale oko njih, ali tek stara biljarka Latis se progurala napred i naklonila se, govoreći neobičnim glasom koji je prepao Eilan: "Molim te, Glasu Boginje, reci nam sve što je Sveta Gospa rekla u poslednjim trenucima."

"Neka bi počivala u miru, ali Lianon je zaista odabrala nezgodan trenutak da umre," oštro je rekao Ardanos. "Moramo imati sveštenicu Proročanstva na svečanosti za Lugnasad, a Eilan očito ne možemo da upotrebimo!" Mračno je gledao dve žene pred sobom.

Prošla su tri dana svečanog žaljenja, i Lianon je položena u grob; Ardanos se čudio koliko još bola oseća dok gleda odaju u kojoj se uvek sretao sa njom i dok se priseća da je više nema. Verovatno će mu još dugo nedostajati, ali nije smeo dozvoliti sebi da sada pokazuje tugu. Kaileja je sedela mršteći se, ali Eilan je piljila u njega raširenim, neprozirnim očima. Ljutito joj je uzrvatio pogled.

"Znaš dobro kao i ja da je priča kako samo device smeju da služe na oltaru obično sujeverje, ali ako Eilan ponese moći Boginje, to bi ovog trneutka bilo opasno i po nju i po dete", složila se Kaileja.

Polno uzdržavanje je neophodno za izvođenje velike magije - magije koja zahteva predavanje čitavog tela i duha kako bi Boginja mogla da govori kroz smrtnika.

Da bi moć slobodno tekla, duh se mora odvojiti od čula. Stoga je zabranjeno raditi one stvari koje bi povećale zanimanje čula i time zakrčile staze, kao što je jedenje mesa nekih životinja, pijenje medovine i drugih pića, ili ležanje sa muškarcem.

"Lianon je trebalo da misli na to kad ju je odabrala", odgovorio je Vrhovni druid. "To jednostavno neće ići. Dovoljno je loše što je ona još tu. Ali trudna Vrhovna sveštenica? Nemoguće!"

"Ja bih je zamenjivala u ritualima..." počela je Kaileja.

"A kako bismo to objasnili narodu? Mogli smo da objasnimo privremenu zamenu Lianoninom bolešću, ali sada se zna da je mrtva. Prelasci su uvek osetljivi. Ljudi će se pitati hoće li nova Vrhovna sveštenica preživeti probu, hoće li im Boginja i dalje dolaziti sad kad Lianon više nema."

Počeo je da trlja čelo. Niko od njih se već dugo nije naspavao. Kailejine oči bile su tamne i uznemirene, a Eilan je, uprkos trudnoći, izgledala napeta i puna strepnje. A ima i zašto, pomislio je Ardanos. Lianon ih je sve stavila u procep kad je odabrala tu devojkicu.

"Slušajte - ma kakvo ludilo obuzelo Lianon na samrti, neću dozvoliti da time uništi sve što smo izgradili sa toliko muke!" Uzdahnuo je. "Tu nema pomoći. Moraćemo da biramo ponovo. Bilo je takvih slučajeva; stara Helva je pokušala da prenese svoje moći na - kako se zvaše? - onu sirotu poluludu devojkicu što je umrla. A onda je Veće odabralo Lianon."

"To bi voleo, je li?" počela je Kaileja, ali Eilan, koja je toliko dugo ćutala da je Vrhovni druid gotovo zaboravio na njeno prisustvo, naglo je ustala.

"Tek posle probe!" glasno je rekla. Njih dvoje su se zagledali u njeno lice sa crvenim pečatima na obrazima. "Novu Vrhovnu sveštenicu imenovali su tek kada ona odabrana nije uspela da prenese moći Boginje u ritualu, zar ne? Šta mislite, koliko priča će se podići ako ja ni ne pokušam? Svi u Vernemetonu znaju da me je Lianon odabrala."

"Ali, opasnost!" povikala je Kaileja.

"Misliš da će me Boginja ubiti na mestu? Ako sam počinila toliki greh, neka samo izvoli! Ali ako preživim, znaćete da me je Ona zaista odabrala!"

"A šta predlažeš da radimo sa tobom ako preživiš?" otrovno je upitao Ardanos. "Uskoro će svi videti u kakvom si stanju, i Rimljani će se siti ismejati kada vide našu Vrhovnu sveštenicu kako se gega okolo sa trbuhom kao u steone krave!"

"Lianon je smislila način", rekla je Eilan. "To je bilo poslednje što mi je rekla. Čim se ritual završi, Dieda mora da zauzme moje mesto, a vi se morate pretvarati da je ona oterana odavde. Ni ti ne možeš da nas razlikuješ, deda, a obe nas znaš još otkako smo se rodile!"

Ardanos ju je pažljivo pogledao, a u mozgu su mu se vrteli proračuni. Možda je to bezobrazno dete zaista rešilo problem. Ako je ritual ubije, što je bilo sasvim verovatno, imaće puno pravo da izaberu njenu naslednicu, a ako Eilan umre na porođaju, Dieda će već biti na svom mestu, spremna da preuzme dužnost. Sasvim dobro će biti, pomislo je, sa bilo kojom od njih, jer nijedna se neće osećati sasvim bezbedno na tom položaju. Ako je Vrhovnoj sveštenici potrebna podrška sveštenika, spremno će raditi ono što joj se kaže.

"Ali hoće li Dieda pristati?" upitao je.

"Ostavite to meni", odgovorila je Kaileja.

Još začuđena pozivom, Dieda je u odajama koje su tako dugo bile Lianonine zatekla Kaileju.

"Ardanos se složio da ti budeš zamena za Eilan posle iskušenja Proročanstva. Dieda - sad nam moraš pomoći", rekla je Kaileja.

Dieda je odmahнула glavom. "Zašto bih marila šta želi Ardanos, kad on nikad nije mario za mene? Eilan je samu sebe uvalila u nevolje. Ne pristajem na prevaru, i to mirno možeš preneti mom ocu!"

"Lepe reči, zaista, ali ako si uvek spremna da činiš upravo suprotno od onoga što odredi Ardanos, onda ipak činiš po njegovoj volji. Da sam ti rekla da se on protivi ovome, verovatno bi pristala?" upitala je Kaileja.

Dieda je piljila u nju, a misli su joj se kovitlale.

"Njemu se ovo uopšte ne sviđa", dodala je Kaileja, pažljivo je gledajući. "On bi voleo da odmah odbaci Eilan i da ti postaneš Vrhovna sveštenica umesto nje. Mislim da se složio sa zamenom samo zato što je mislio da ćeš ovako reagovati..."

"Vrhovna sveštenica?" uzviknula je Dieda. "Onda nikada ne bih pobegla odavde!"

"To bi ipak bilo samo privremeno", odvratila je Kaileja. "Čim se

rodi Eilanina beba, ona će se vratiti na dužnost, a onda bi ti ionako morala da odeš..."

"Da li bi me pustili da odem na sever, kod Sinrika?" sumnjičavo je upitala Dieda.

"Ako to želiš. Ali mislili smo da te pošaljemo u Eriu da učiš za barda..."

"Dobro znaš da sam to oduvek najviše želela!" uzviknula je Dieda.

Kaileja ju je mirno gledala. "Onda ipak postoji nešto što mogu da ti obećam ili zabranim. Ako učiniš ovo za Eilan - i za mene - postaraću se da dobiješ dozvolu da učiš od najvećih pesnika i harfista u Eriu. Ako ne pristaneš, Ardanos će te svakako proizvesti za Vrhovnu, a ja ću se postarati da istruliš među ovim zidovima."

"Ne bi valjda", rekla je Dieda. Ali osetila je jezu.

"Videćeš", mirno je rekla Kaileja. "Nema drugog izbora. To je bila Lianonina želja, a ja ću izvršavati njenu volju kao i uvek."

Dieda je uzdahnula. Nije želela da se Eilan desi išta loše. Nekada ju je volela, ali posle proteklih nekoliko godina bilo joj je teško ikoga da voli. Smatrala je da je Eilan napravila od sebe budalu. Imala je onakvu ljubav kakvu je Dieda odbila i odbacila. Nije znala ni zašto je Kaileji toliko stalo. Ipak, nije htela da je ljuti. Kaileja može da bude dobar prijatelj ili strašan neprijatelj - i njoj i Sinriku. Dieda je dovoljno dugo živela u Šumskoj kući da bi znala koliko uticaja vrši Irkinja na svoj tihi način.

"Neka bude tako", rekla je. "Pristajem da budem zamena za Eilan dok se ona ne porodi, a potom ćeš ti ispuniti moju želju."

"Hoću." Kaileja je podigla jednu ruku. "I neka nam Boginja bude svedok. A niko živi ne može reći da sam ikada pogazila zavet."

Prošlo je pola meseca od Lianonine smrti, i došlo je vreme svečanosti Lugnasada. Eilan je čekala sa Kailejom u izdvojenoj kućici gde se Vrhovna sveštenica priprema za rituale. Strepnja joj je izoštrila sluh, pa je prva čula šuškanje sandala pred vratima. Vrata su se otvorila i ugledala je priliku pod kapuljačom, naizgled nemoguće visoku zbog polumraka. Mogla je da nazre i obrise drugih druida u pozadini.

"Eilan, kćeri Reisina, Glas Boginje je odabrao tebe. Da li si spremna da joj se sasvim prepustiš?" Ardanosov glas odzvanjao je kao veliko zvono, i Eilan je osetila da joj se trbuh grči od straha.

Sada se setila svih priča iz Kuće devojaka, i one su uništile sva razumna objašnjenja. Nije bilo važno da li Boginja mari zbog onog što je učinila sa Gajem. Biće pravo čudo ako preživi ritual nedirnuta. Htela sam samo da se suprotstavim druidima, ali suprotstavila sam se Njoj, i time izazvala Njen gnev. Boginja će me sigurno ubiti! A šta će biti sa mojim detetom? Ali ako Boginja kazni nerođenu bebu zbog onog što je učinila njena majka, onda to nije ono Prisustvo puno ljubavi kome se Eilan zaklela da služi.

Ardanos je čekao njen odgovor - svi su čekali i gledali je očima punim nade ili osude - i polako se smirila. Ako me Boginja ne želi ovakvu kakva sam, ne želim da živim. Duboko je uzdahnula, vraćajući se odluci koju je donela u besanim noćima posle Lianonine smrti.

"Spremna sam." Glas joj je samo malo zadrhtao. Barem je njen otac negde na severu, sa Sinrikom. Bilo joj je drago zbog toga. Verovala je da ne bi mogla da mu pogleda u oči.

"I da li smatraš sebe dostojnim sudom za Njene moći?"

Eilan je progutala knedlu. Prethodne noći je sumnjala u to, i plakala je na Kailejinom ramenu kao preplašeno dete.

"Dostojna? A koja bi mogla da bude, kad tako kažeš?" upitala je Kaileja. "Sve smo mi samo smrtnice; ali ti si odabrana. Zašto bi se inače pripremala tolike godine?"

Vrhovni druid ju je posmatrao kao soko koji traga za nekim izdajničkim pokretom u travi, iščekujući da se oda pa da potpuno bude u njegovoj moći. Postalo joj je jasno da on u ovome uživa.

Lianon je mislila da sam dostojna, pomislila je. Samo prolaskom kroz probu može da potvrdi izbor koji je Lianon napravila na samrtničkoj postelji, i izbor koji je sama izvršila kad se podala Gaju pod drvećem. Tada joj se činilo da postupa po najdrevnijem zakonu Boginje, starijem od onog o očuvanju devičanstva. Ako odbije probu, priznaće da je ta ljubav bila greh. Ponosno je podigla glavu. "Dostojna sam za sveti sud. Neka se zemlja podigne i pokrije me, neka nebo padne i zdrobi me, i neka me bogovi kojima se kunem

kazne ako lažem!"

"Kandidatkinja je ispitana, i zaklela se..." rekao je Ardanos druidima koji su ga pratili. Potom se obratio sveštenicama. "Neka se pročisti i pripremi za ritual..."

Za trenutak ju je pogledao, i u njegovom pogledu kao da su ratovali sažaljenje, očajanje i zadovoljstvo. Potom se odsečno okrenuo i izveo muškarce iz sobe.

"Eilan, ne smeš toliko da drhtiš", blago je rekla Kaileja. "Ne daj da te zaplaši taj matori stršljen, nemaš čega da se bojiš. Boginja je milostiva. Ona je naša majka, Eilan, i majka svih žena, stvorila je sve što je smrtno. Nemoj to da zaboraviš."

Eilan je klimnula, ali znala je da bi bila uplašena čak i da je dovde došla potpuno uobičajenim nizom događaja. Ako mora da umre, bolje da to bude od ruke Boginje, i nema smisla unapred se bojati.

Zavesa se opet pomerila i ušle su četiri najmlađe sveštenice, sa Senarom i Eilid, noseći krčage vode sa Svetog kladenca. Zastale su na samim vratima, zapanjeno je gledajući. Ruka Boginje je već na meni, pomislila je, i učinilo joj se da na njihovim licima vidi nešto od istog onog divljenja koje je sama osećala kad bi gledala Lianon. One su sve mlade; samo je Eilid nešto starija od nje...

Poželela je da krikne: "Ništa se nije promenilo; ja sam i dalje Eilan..." ali činjenica je da se sve promenilo. Ali kad su joj svukle haljinu i kad se pogledala, začudila se što joj se telo tako malo izmenilo.

Ali one su bile device. Nikakvo čudo da nisu primetile prve znake rane trudnoće. Kao što je Eilan često činila za Lianon, devojke su joj pomogle da se okupa. Stajala je drhteći u hladnoj sobi, osećajući ledeni dodir bistre vode na telu kao da je istinsko pročišćenje; kao da spira ne samo poslednje tragove njenog dodira sa Gajem, nego i sav njen dotadašnji život.

Osoba koju su obukle u ritualnu odeću bila je potpuno nova Eilan. Oko čela su joj stavile starinski venac. Kad je osetila kako joj se oko čela stežu povezi od puzavica, za trenutak ju je zahvatila vrtoglavica, i upitala se da li je to prvi nagoveštaj dodira Boginje.

Osećala se čudno, opijeno, potpuno drugačije nego inače;

prepoznala je glad. Sveto bilje u napitku koji su joj dali na početku rituala mora se uzeti na prazan stomak, inače izaziva strašnu mučninu. Kaileja joj je jednom rekla kako veruje da je Lianonino slabo zdravlje delom izazvano dugotrajnom upotrebom tog bilja. Eilan se za trenutak upitala koliko će potrajati dok i njoj ne popusti zdravlje. Potom se nasmešila, pomislivši kako će imati dovoljno vremena da brine zbog budućnosti ako preživi ovo veče.

Potom su uneli zlatnu činiju sa magičnim napitkom Vida. Znala je da su u njoj bobice imele i drugo sveto bilje; mnogo puta je gledala Mielin kako ga bere. U svetom napitku bilo je i nekoliko vrsta pečuraka; običan svet ih je izbegavao, koliko zbog svetosti toliko i zbog verovanja da su otrovne, a kao hrana su ionako bile neupotrebljive. Sveštenice su, pak, znale da u malim količinama mogu da pojačaju običnu vidovitost koja je naučena.

Drhteći, učinila je ono što je često gledala Lianon da čini, i uzela je činiju iz Eilidinih ruku. Kaileja je bila u pravu, pomislila je dok je prinosila sud usnama. Toliko često je pomagala u ovim pripremama da je tačno znala šta treba da radi.

Po onim malim gutljajima koje je uzimala tokom svečanosti znala je i šta da očekuje od napitka. No, kad ga je iskapila, setila se da sveštenica mora da ga popije nadušak zato što je to bio jedini način da se uzme. Bio je užasno gorak, i kad ga je progutala, upitala se nije li i otrovan. To bi bio dobar način da je se Ardanos otarasi. Ali Kaileja ju je uveravala da će lično sve pripremiti, i da neće pustiti nikoga ni blizu, i morala je da joj veruje.

U glavi joj se vrtelo, a želudac se za trenutak pobunio. Možda upravo počinje njena kazna. Ali posle kratke, oštre bitke uspela je da uspostavi kontrolu nad sobom, pa je uzela nekoliko gutljaja vode da očisti usta od ukusa i sklopila je oči, čekajući.

Prolazno osećanje mučnine je brzo minulo. Eilan je čvrsto zažmurila pred naletom vrtoglavice i sela, čekajući da povрати ravnotežu. Nejasno se sećala da je tako bilo i sa Lianon. U to vreme Eilan je mislila da su u pitanju godine. Ali Lianon zapravo nije bila tako stara. Hoće li i ona prerano ostariti? Pa, može samo da se nada da će imati vremena za starenje!

U odaji je došlo do komešanja, i devojke su se povukle. Eilan je

shvatila da pred njom stoji Ardanos. S mukom je podigla kapke da ga pogleda, a on joj je uzvratio pogled bez osmeha.

"Eilan, vidim da si pripremljena. Izgledaš veoma lepo, draga moja. Narod će biti siguran da im je došla Boginja..." Ljubazne reči su čudno zvučale sa njegovih usana.

Hoće li? nesigurno je pomislila Eilan. A šta ti misliš, starče, ako uopšte veruješ u Boginju? Da je po tvome, ovi venci bi mi smesta uvenuli na čelu! Ali to više nije bilo važno; osećala je kao da lebdi iznad svega toga, i kao da se svakog časa sve više udaljava...

"Piće je brzo hvata", promrmljao je on i dao znak devojkama da se odmaknu. "Slušaj, dete moje - znam da me još čuješ..." Dok je nastavljao, glas mu se pretopio u melodiju rituala.

Eilan je znala da joj govori nešto veoma važno, nešto što mora da zapamti... ali nije bila sigurna šta. Vreme je proticalo, i njega više nije bilo. A zar je i važno, upitala se. Osećala se kao da lebdi nad zelenom tamom. Vrhovi drveća bili su duboko ispod nje. Nosili su je u nečemu - nosiljci - a onda su je spustili i pomogli joj da ustane. Osećala je kraj sebe Kaileju i još nekoga, učinilo joj se da je Latis. Uzele su je za ruke i povele je na čelu procesije, ka bakljama koje su okružavale sveto brdo.

Eilan je bila dovoljno svesna da se odupre kad je ugledala tronožac. Postojao je neki razlog zbog koga nije smela da sedne tamo; nosila je na duši neki greh. Ali njene pomoćnice su je povukle dalje, i pomislila je da, ako ni ona ne može da se seti šta je, verovatno nije ni važno.

Sveti bik je već bio žrtvovan i meso razdeljeno narodu. Sveštenici su odigrali ritual u kome je mladi bog oteo žetvu od starog. Sada je bilo vreme da se traže predznaci u plimi jeseni. Na istoku je izlazio žetveni mesec, zlatan kao ukrasi na svešenicima.

Pogledaj me, Gospo, trudila se Eilan da izgovori molitvu. Čuvaj me dobro!

Jedna od sveštenica iz pratnje spustila joj je u dlan mali, zlatni, zakrivljeni ritualni bodež. Podigla je bodež i brzim pokretom ga zabola u vrh prsta. Osetila je oštar bol, i na površini je blesnula teška kap krvi; držala je prst nad zlatnom činijom, pustivši da padnu tri kapi. Činija je bila do ivice ispunjena vodom sa Svetog kladenca, a

na površini su plutali listovi svete biljke, imele. Pošto je ne sadi ljudska ruka, i pošto raste između tla i neba, ona predstavlja samu prirodu munje koja je stvara.

Sada su je okretali; osetila je dodir drveta iza kolena, pa je sela. Nastupio je trenutak vrtoglavice kad su je sveštenici podigli i poneli ka brdu. Sveštenice su se povukle.

Kad su sveštenici počeli da pevaju, Eilan je imala osećaj kao da pada, ili možda uzleće, nošena pesmom u nekom pravcu bez ikakve veze sa običnom stvarnošću. Pitala se zašto se plašila. Na ovom mestu je lebdela; ništa joj nije bilo potrebno, ništa nije želela, bila je zadovoljna što postoji...

Oči su je zbolele od bleska baklji; okupljena masa pod njom kao da se slila u jedno jedino lice. Pogledi upereni u nju bili su kao teret, pozitivni fizički pritisak koji ju je vratio na mesto koje je bilo deo sveta, a ne van njega.

"Deco Donina, zašto ste došli ovamo?" Ardanosov glas delovao je veoma dalek.

"Tražimo blagoslov Boginje", odgovorio je muški glas.

"Onda je prizovite!"

Eilan je raširila nozdrve kad se oko nje uskovitlao dim, težak od mirisa svetog bilja. Nehotice je udahнула i prestala da diše; svet se kovitlao dok se trudila da održi ravnotežu; čula je neko cviljenje i nije znala da je to ona. Iz dubine se podigao zvuk mnogih glasova koji su prizivali:

Crna Lovice... Blistava Majko... Gospo od Cvetova, čuj nas... dođi nam, Gospo od Srebrnog Točka...

Ja sam Eilan... Eilan... šćepala je svoje ime, uzvikujući ga dok ju je napadala potreba u tim glasovima, sve dok nije osetila njihov pritisak kao telesni bol. Za to vreme stvarao se drugi pritisak, iza nje, ili možda unutar nje, zahtevajući da mu se otvori. Borila se, a telo su joj zahvatali grčevi; osećala je užas kao Ličnost za koju je znala da je rastrzana između njih; nije mogla da diše. Pomozi mi! kriknuo je njen duh.

Skljokala se napred, primetivši pred sobom sjaj vatre, a glas koji kao da je dolazio iz nje rekao je:

"Kćeri, ja sam uvek ovde. Da vidiš Mene, treba samo da

pogledaš u Sveto jezero."

"Pogledaj u vodu, Gospo..." naredio je glas odnekud veoma blizu. "Pogledaj u činiju, i vidi!"

U nemirnoj površini vode stvarao se lik, ali kada se voda smirila Eilan je videla da lice u njoj nije njeno. Panično se trгла nazad, i ponovo je začula glas.

"Kćeri moja, počini sada. Tvoj duh će biti bezbedan sa Mnom..."

Uz reči je stigla i plima ljubavi koje se Eilan sećala, i sa istim poverenjem sa kojim se podala Gaju sada je uzdahnula i skliznula u toplu udobnost Gospinog zagrljaja.

Kao iz velike daljine, bila je svesna da joj se telo ispravlja, da podiže veo, da upravlja ruke ka mesecu.

"Gledajte, došla nam je Gospa od Života!" povikala je Kaileja snažnim glasom. "Dočekajmo je dobrodošlicom!"

I zvuk mnogih glasova podigao se kao plima i poneo je na mesto odakle je mogla u čudu, ali bez straha da gleda telo koje je ostavila za sobom kako se kreće i govori.

Kad je klicanje zamrlo, Vrhovna sveštenica se ponovo vratila na sedište; ličnost koja ju je ispunila čekala je bezvremenskim strpljenjem na odgovor čovečanstva.

"Ima pitanja koja ti donosi narod", rekao je Vrhovni druid, i pošto je govorio starim govorom Mudrih, Bogija mu je na tom jeziku i odgovorila.

Posle svakog pitanja sveštenik se okretao narodu i govorio nešto na običnom jeziku. Iz one daleke oblasti odakle je Eilan slušala, činilo joj se čudno što njegove izjave, ako su i prevod, imaju tako malo veze sa onim što je odgovarala Boginja. To joj se činilo pogrešno, ali možda ga nije jasno čula, a na mestu gde je našla utočište bilo je teško brinuti se.

Ispitivanje se nastavljalo, ali kako je vreme proticalo bilo joj je sve teže i teže da ga prati. Učinilo joj se da se Ardanos namrštiio i primakao joj se.

"Zahvaljujemo ti na rečima, Gospo. Vreme je da ostaviš telo kroz koje si govorila. Budi pozdravljena, i zbogom!" Uzeo je izdanak imele iz zlatne činije i poprskao je kapima vode sa njega.

Eilan je za trenutak bila zaslepljena, a onda joj se telo zgrčilo. Bol

ju je probadao dok je padala u tamu, kroz zvuk srebrnih praporaca.

Kad je počela da joj se vraća svest, Eilan je shvatila da sveštenice pevaju. Poznavala je tu pesmu; činilo joj se da ju je i sama nekada pevala, ali ovako bolna i ošamućena, nije mogla da im se pridruži. Sklonili su joj sa čela stegute vence, i neko joj je umivao lice i ruke. Neko joj je dodao da pije vode i u uhu je začula tihi glas. Kaileja... Osetila je da je podižu i smeštaju u stolicu za nošenje.

"Pozdravljena budi", pevao je ženski glas.

"Dragulju noći!" odgovorili su druidi.

"Lepoto nebesa... majko zvezda... usvojenice sunčeva..." Sveštenice su podizale bele ruke ka srebrnom mesecu.

"Veličanstvo zvezda..." pevale su, a svakom stihu odgovarali su duboki muški glasovi: "Dragulju noći!"

Mnogo kasnije, kako joj se činilo, Eilan se našla u svom krevetu u domu Vrhovne sveštenice. Oči joj više nije vređala svetlost baklji, i mora da su konačno nestale posledice svetog napitka, jer je ponovo mogla jasno da misli. Ko zna zašto, u umu joj je zaostao odlomak drevne balade.

"Pošto su joj skinuli ukrase, i spalili njeno sveto cveće..." nije mogla da se seti odakle je to, ali znala je da su njeni venci bačeni u vatru; slatki miris njihovog sagorevanja ispunio je vazduh. Sada se sećala drugih stvari - pesme sveštenica, srebrnog meseca.

Ali iako je znala da su postavljana pitanja, ustanovila je da se ne seća ni jedne jedine reči odgovora. Kakvi god da su bili, narodu su izgleda odgovarali.

A Boginja! pomislila je. Ipak me nije ubila! Barem još nije, mada se još može desiti da požali zbog toga. Stomak joj se još bunio; osdećala se kao da su je premlatili štapovima, a sutra će se svakako osećati još gore. Ali boleo ju je želudac, a ne materica. Suočila se sa probom i preživela.

"Laku noć, Gospo", rekla je Eilid sa praga. "Neka bi dobro počivala."

Gospo... pomislila je Eilan. Znači, istina je. Ona je sada Gospa od Vernemetona.

Nekoliko dana kasnije Kaileja je pozvala Diedu u odaje Vrhovne sveštenice. Eilan je sedela kraj vatre, bleđa i izmučena.

"Došlo je vreme da održiš svoju reč. Eilan se dovoljno oporavila da može da putuje, i šaljem je u sklonište kako bi rodila dete."

"To je besmisleno. Zar zaista misliš da niko neće primetiti promenu?" gorko je upitala Dieda.

"Otkako je postala Vrhovna sveštenica, uglavnom je nosila velove, i malo koja žena će primetiti razliku, a sve će je sigurno pripisati posledicama rituala."

Sinrik bi znao, čežnjivo je pomislila Dieda, poželevši da se on pojavi i ugrabi je. Ali prošlo je više od godinu dana otkako joj se poslednji put javio. Čak i kad bi znao, da li bi došao?

"Tvoj otac ti je zahvalan", rekla je Kaileja.

Dieda je iskrivila lice. I treba da bude. Da sam zahtevala da odem odavde kako bih se udala za Sinrika, šta bi bilo od ove prevare?

"Dieda." Eilan je prvi put progovorila u svoje ime. "Bile smo kao sestre. U ime krvi koju delimo, i zato što i ti znaš šta je ljubav, molim te, pomoz mi!"

"Ja sam bar bila dovoljno razumna da se ne podam muškarcu koji će me napustiti!" otrovno je rekla Dieda. "Kaileja se zaklela da će me poslati u Eriu. Šta ćeš mi ti obećati, sestro?"

"Ako ostanem Vrhovna sveštenica, pokušaću da pomognem tebi i Sinriku. Ako ne uspem u tome, imaćeš znanje dovoljno da me uništiš. Da li ti je to dovoljno?"

"Istina je." Dieda je uhvatila sebe da se smeška. A kada završi učenje kod druida iz Eriua, moći će da izazove jednom rečju plikove na koži muškaraca, i da pesmom začara svaku pticu i zver; imaće veštine o kojima ove pobožne glupače ni ne sanjaju. Iznenada je shvatila da joj smetaju samo ograničenja postavljena sveštenicama. Mogla bi da nauči da uživa u korišćenju moći.

"U redu, pomoći ću ti", rekla je i pružila ruku ka velu.

18.

Uprkos svemu što su Rimljani iz Londiniuma pričali o severu, putovanje po tom delu Britanije, krajem leta, nije predstavljalo teškoću za mladog i zdravog muškarca. Kiša nije padala svaki dan, a vazduh je bio slatkast od mirisa pokošenog sena. Dok je putovao istočnim delom Britanije, kroz sve divljije predele, Gaj je posmatrao bregove i šume sa profesionalnim zanimanjem, jer su tokom prethodne kampanje marširali uz zapadnu obalu, kroz Lenakum, a istok mu je bio nepoznat. Ponovo je uz njega bio Kapelije, očevo posilni, koji je brzo rešavao sve pojedinosti oko postavljanja logora i brige o konjima. Gaj je govorio britanski dovoljno dobro da im obezbedi dobrodošlicu kad su morali da traže zaklon kod stanovništva.

Kako je putovao sve dalje na sever, sve se više govorilo o kampanjama guvernera Agrikole. Od tek penzionisanog veterana koji je upravljao jednom od poštanskih postaja, saznao je da je prošle godine pojava rimljanske flote kraj kaledonijskih obala posejala takvu paniku kod stanovništva da su, obuzeti očajanjem, napali i uspeali da unište već oslabljenu Devetu legiju pre nego što je Agrikola poslao konjicu da ih zaobiđe i napadne im pozadinu.

"Bilo je gadno, dečko moj, stvarno gadno", priznao je domaćin postaje, "ti demoni su urlicali kao vukovi usred našeg logora, a vojnici su padali preko užadi od šatora dok su pokušavali da uzmu oružje. A onda smo ugledali kako nam oznake svetlucaju i znali smo da konačno sviće." Ponovo je otpio retko vino i obrisao usta nadlanicom.

"E, onda smo, kažem, smogli hrabrosti, i kad nam je Dvadeseta konačno došla u pomoć, mogli smo da im kažemo da su zakasnili na zabavu i da im je bolje da se vrate kući! Ali general ih je zadržao da rade dalje. Da se ti nafarbani đavoli nisu povukli u svoje smrdljive šume i močvare, potpuno bismo ih zbrisali. Ali valjda je trebalo da ostavimo nešto i za mlade lovce na slavu!" Nasmejao se i ponudio Gaju još vina.

Gaj je pazio da se ne nasmeši. Čuo je nešto o tom boju od ljudi

koji su poslali kući, u Devu, ali bilo je zanimljivo čuti priču i od nekoga ko je bio baš u logoru kad su Kaledonjani napali.

"Ah, general je veliki čovek! Posle ovog letos, čak i oni koji zaostaju i cvile zbog opasnosti pevaju mu pohvale. Naći će on posla za tebe, ne sumnjaj, i počećeš svoju karijeru obasut počastima! Voleo bih da pođem sa tobom, momče, zaista bih!"

Licinije mu nije pomenuo mogućnost da služi direktno pod guvernerom, ali Gaj se sada upitao da li su poruke koje nosi poslate delom i zato da na njega skrenu Agrikolinu pažnju. Kao guverner provincije, Agrikola je bio neobičan po tome što se dobro slagao sa svojim prokuratorima. Jedna reč od Licinija mogla bi da bude i te kako korisna.

Gaj je u prethodnoj kampanji bio samo jedan u gomili mladih oficira, željan slave ali zavistan od centuriona. Ono što je video od svog komandanta zadivilo ga je, ali nije bilo razloga da ga se general seća. Pri pomisli da zasluži pažnju svog komandanta, ambicija u njemu se uskomešala.

Uskoro je ostavio za sobom lovišta Briganta i prešao u još divljiji kraj, čiji je narod govorio narečjem koje nije poznao. Rim je možda pokorio ove zemlje, pomislio je dok je jahao preko pustih polja i kroz senovite šume, ali pitanje je hoće li ikada moći da vlada njima. Samo potreba da se spreče divlji Kaledonjani i njihovi saveznici Hibernijci u pustošenju bogatijih južnih krajeva - kao što su uništili Bendeigidovu kuću - mogla je opravdati prisustvo Rima u ovim krajevima.

Dugi severnjački sumrak produbljivao je ljubičastu boju neba kada je Gaj ujahao u Pinata Kastru, tvrđavu koju je Dvadeseta legija zidala nad ušćem Tave, na mestu gde je flota tako upečatljivo delovala prethodnog leta. Kameni zidovi su se već podizali nad palisadama od drvene građe, a kožni šatori radnog logora zamenjeni su barakama i hrpama debala koje su izgledale kao da bi mogle da podnesu čak i zimu u ovoj divljini. Sve je izgledalo utoliko prostranije jer je bilo gotovo pusto.

"Gde su svi nestali?" upitao je kad je prošao pored divljeg vepra urezanog na kapiji i predao naređenja dežurnom oficiru.

"Tamo gore." Čovek je neodređeno mahnuo ka severu. "Došla je

vest da su se plemena konačno ujedinila pod poglavarem Votadina po imenu Kalgakus. Starac ih je gonio čitavog leta, ostavljajući za sobom prolazne logore kao odskočno kamenje. Biće ti potrebno još nedelju dana da ga stigneš, ali barem noćas ćeš moći da spavaš pod krovom i da pojedješ nešto toplo. Prefekt će ti ujutro sigurno dati pratnju; bila bi grdna šteta da upadneš u zasedu posle tolikog puta!"

Gaja nije zanimala toliko hrana, koliko mogućnost da upotrebi legionarsko kupatilo, ali čim se upristojio bilo mu je milo što ga čeka večera, a domaćin, koji je očito bio usamljen i pomalo nervozan, ostavljen ovde sa svojim malim odredom, jedva je dočekao nekog novog druga za razgovor.

"Jesi li čuo za pobunu Uspija?" upitao je prefekt kad su sa stola odneti ostaci tetreba u sosu.

Gaj je spustio pehar za vino - a bilo je dobro, falernijsko - i pogledao ga sa iščekivanjem.

"Gomila divljih Germana, znaš, pravo iz njihovih bednih močvara, poslata je u Lenakum za kulučare. Pobunili su se i oteli tri broda - i obišli su čitavu Britaniju, sa zapada na istok, sve oko obale."

Gaj je zurio u njega. "Znači, Britanija jeste ostrvo..." To pitanje je bilo omiljena tema rasprava otkako je znao za sebe.

"Tako izgleda", klimnuo je ovaj. "Suevi su na kraju pohvatali preživeli i prodali ih kao robove na rimljanskoj strani Renusa, i tako smo i saznali za priču!"

"Neverovatno!" rekao je Gaj. Vino je već delovalo, i počeo je da se oseća vrlo prijatno. Imaće lepu priču za Juliju kad se vrati u Londinium. Pomalo ga je začudilo kad je shvatio da misli na susret sa njom - ali ironiju ove priče umeo bi da ceni samo neko iz njegovog sveta. Eilan ne bi uopšte razumela. Shvatio je da u njemu postoje dve osobe - Rimljanin veren sa Julijom, i Britanac koji voli Eilan.

Sutradan je počela da sipi kiša. Gaj je šmrkao i kašljao dok su odmicali kroz natopljeni predeo, pomišljajući da nije nikavo čudo što se priča kako plemenski ratnici umeju da iščeznu u tren oka. Činilo mu se da bregovi tonu u nebo, šume u tlo, a on i njegov konj u blato po kome su gacali.

Barema je jahao, pomislio je obeshrabreno. Žalio je legionare koji

su morali da gacaju putem pod teretom opreme i oružja. Ponekad bi na bregovima primetili po neku ovcu, ili malu crnu kravu kakve su gajili domoroci, ali osim jedne strele koja je prozujala pored Gajeve glave odnekud odozgo dok su prelazili preko nekog potoka, nigde nije bilo ni traga neprijateljskim snagama.

"Dobra vest za nas, ali verovatno loša za armiju", ozbiljno je rekao dekurion koji je vodio njegovu pratnju. "Ako plemena ne čuvaju svoju pozadinu, to znači da su se zaista konačno ujedinila. Niko ne poriče da su dobri borci kad im krv uzavri. Da su plemena mogla da se združe kad je došao Cezar, imperija bi se još završavala na obalama Galije."

Gaj je klimnuo i čvršće se umotao u ogrtač, pitajući se šta je nagnalo Licinija da šalje svoje poruke baš u trenutku kad se najveći savez britanskih plemena sprema da napadne armiju koju Agrikola vodi na sever...

"Nosiš vesti od Marcija Julija Licinija? Reci mi, je li on dobro?"

Čovek koji se pojavio iz prostranog kožnog šatora bio je srednje visine, i bez oklopa gotovo vitak, ali uprkos kišnim kapima koje su mu svetlucale u prosedoj kosi i senkama oko očiju, širio je osećanje autoriteta koje bi govorilo ko je on čak i da nije nosio tamno crveni ogrtač.

"Gaj Macelije Severus Silurikus javlja se na dužnost!" Ispravio se i pozdravio, ne obraćajući pažnju na vodu koja mu je kapala sa ivice kacige. "Prokurator je dobro, i šalje vam najtoplije pozdrave. Kao što ćete videti iz njegovih pisama..."

"Zaista." Agrikola je pružio ruku da uzme paket i nasmešio se. "A najbolje da ih čitam pod krovom dok se ne rastope od vlage. Mora da si i ti mokat posle tolikog puta. Evo Tacita, on će te povesti do oficirske vatre i postaraće se da ti nađe smeštaj." Pokazao je visokog, mrzovoljnog mladića za kojeg je Gaj kasnije saznao da mu je zet. "Sad kad si već ovde, biće bolje da sačekaš kraj borbi, kako bih po tebi poslao kući izveštaj."

Gaj je zažmirkao kad se guverner povukao u svoj šator. Zaboravio je na njegov šarm, ili jednostavno nije stigao da ga iskusi kao jedan od mnogih mladih oficira. Utom ga je Tacit uzeo pod ruku, i Gaj je pošao za njim, trgavši se malo zbog bolnih mišića u

butinama.

Bilo je vrlo lepo opet sedeti oko logorske vatre sa oficirima, jesti toplo sočivo i tvrdi hleb i piti kiselo vino. Gaj je tek sad shvatio koliko mu je nedostajalo ovo drugarstvo. Kad je podsetio ostale tribune da je već bio u kampanjama i da nije samo nalickani vojnik za parade, prihvatili su ga kao svog, i dok je vino kružilo, čak ni kiša koja mu je još kvasila ogrtač nije izgledala više tako hladna. Napetost koju je osećao oko sebe bila je sasvim prirodna, ali moral je bio visok. Oznake dežurnih vojnika bile su oribane i blistave uprkos lošem vremenu, a na izubijanim štitovima blistala je nova boja. Mladi oficiri sa kojima je sedeo izgledali su ozbiljni, ali ne i uplašeni.

"Šta mislite, hoće li general uspeti da navede Kalgakusa na borbu?" upitao je.

Jedan od oficira se nasmejao. "Verovatno će biti obrnuto. Zar ih ne čuješ?" Pokazao je ka vetrovitoj tami. "Eno ih tamo gore, zavijaju i farbaju se u plavo! Izviđači kažu da ih na planini Graupius ima trideset hiljada - ratnici Votadina i Selgova, Novanta i Dobuna, i iz svih onih malih klanova koje smo jurili ove četiri godine, i Kaledonjani iz severih plemena čija imena čak ni oni ne znaju. Kalgakus će se boriti, svakako; moraće, pre nego što svi počnu da se prisećaju starih svađa i da se bore između sebe!"

"A koliko je nas?" oprezno je upitao Gaj.

"Iz legija nas je petnaest hiljada; Dvadeseta Valerija Viktriks, Druga Adiutriks, i ono što je ostalo od Devete", rekao je jedan tribun, koji je, sudeći prema oznakama, pripadao Drugoj.

Gaj ga je pogledao sa zanimanjem. Tribun se pridružio legiji dok je Gaj bio u Londiniumu, ali sigurno ovde ima i drugih iz očeve legije, ljudi koje poznaje.

"I osam hiljada ugovornih pešaka, uglavnom iz Batavije i Tungrije, neki Briganti i četiri krila konjice." To je rekao jedan od dežurnih, koji je uskoro pošao da obiđe straže.

"Pa, nije baš da smo nejednaki", vedro je rekao Gaj, i neko se nasmejao.

"Ne bi bio nikakav problem, samo što oni zauzimaju položaje na uzvisini."

Na gornjim padinama vrha koji su Rimljani nazvali Mons Graupius vetar je bio hladniji. Britanci su planinu zvali drugačije - Starica, drevna i izdržljiva, Smrtonosnica i Zimska Veštica. Kako je noć odmicala, Sinrik je polako počeo da shvata otkud joj to poslednje ime. Kiša koja je u dolini sipila, ovde je padala u mlazevima koji kao da su sekli obraze, a u vatrama su se gasili uz šištanje.

Kaledonjanima to izgleda nije smetalo. Sedeli su oko svojih vatri, prazneći mešine piva i nazdravljajući sutrašnjoj pobedi. Sinrik je navukao kockasti ogrtač preko glave, nadajući se da će tako prikriti drhtanje.

"Lovac koji se suviše hvališe može uveče imati prazan lonac", rekao je tiho neko kraj njega.

Sinrik se okrenuo i poznao Bendeigida, čija je bela odežda u tami delovala avetinjski.

"Naši ratnici su oduvek tako činili pre bitke - to im podiže duh!"

Okrenuo se i pogledao ljude oko vatre. Ovo su bili Novanti, iz klana Belog Konja, sa jugoistočne obale Kaledonije, gde se Salmaes uliva iz Luguvaliuma. Oko vatre odmah iza njih pili su Selgovi, njihovi generacijski neprijatelji. Neko od njih je ustao, i kad se jedan balvan urušio u vatru poznao je njihovog komandanta. Poglavar je zabacio glavu, smejući se, a plamen mu je titravo osvetljavao plave oči i crvenu kosu.

"Na svom smo terenu, momci, i sama zemlja će se boriti za nas! Crvene Ogrtače vodi pohlepa, koja je hladan savetnik, ali mi gorimo vatrom slobode! Kako možemo da ne uspemo?"

Novanti, kad su ga čuli, napustili su svoju vatru i okupili se oko njega, i dve grupe su se odmah pretvorile u masu oduševljenih ljudi.

"U pravu je", rekao je Sinrik. "Ako je Kalgakus uspeo da ubedi ove ljude da se udruže, kako možemo da ne uspemo?"

Bendeigid je i dalje ćutao i Sinrik je, uprkos odvažnim rečima, osetio da se u njemu ponovo meškolji zmija strepnje koja ga je glodala od sumraka.

"Šta je bilo?" upitao je. "Jesi li video neki znak?"

Bendeigid je odmahnuo glavom. "Ne znak - ali mislim da su izgledi za ovu bitku tako uravnoteženi da čak ni bogovi ne znaju njen ishod. Mi smo u prednosti, to je tačno, ali Agrikola je strašan

protivnik. Ako ga Kalgakus, ma koliko bio veliki vođa, potceni, to će biti presudno."

Sinrik je duboko uzdahnuo. Trudio se da se dokaže pred ovim plemenima, čiji ljudi su počeli da mu se podsmevaju kao sinu poraženog naroda jer nisu zali da mu je krv pola rimljanska, i sad mu je prešlo u naviku da se protivi. Ali pred poočimom nije morao da se pretvara.

"Čujem pesmu, ali ne mogu da pevam; pijem, ali stomak mi ostaje hladan. Oče, hoće li me hrabrost ostaviti sutra, kad se suočimo sa rimljanskim čelikom?" U ovakvim trenucima se uvek pitao da li je trebalo da pobegne sa Diedom kad je bio u prilici da to učini.

Bendeigid ga je okrenuo tako da su se gledali u oči. "Neće te izdati", vatreno je rekao. "Ovi ljudi se još bore za slavu. Oni ne razumeju neprijatelja tako kao ti. Tvoje očajanje će te u boju učiniti još strašnijim. Seti se da si Gavran, Sinriče, i da sutra na bojištu nećeš tražiti čast, nego osvetu!"

Gaj je te noći ležao osluškujući disanje ostalih i pitajući se zašto mu san tako teško dolazi. Ovo je bila najsuvlja postelja u kojoj je u poslednje vreme spavao, a i ranije je učestvovao u bitkama. Ali te druge bitke, setio se, bile su neočekivani okršaji koji bi se završili gotovo pre nego što su i započeli.

Tražio je nešto da skrene misli, i iznenada je uhvatio sebe kako se priseća Eilan. Tokom putovanja na sever razmišljao je o Juliji, zamišljao je kako će je zanimati poneko ogovaranje ili vojnička priča. Ali Juliji nikada ne bi mogao da prizna ono što ga je mučilo u ovom času tame...

Okružen tolikim ljudima, osećam se usamljen... želim da ti položim glavu na grudi i da osetim tvoje ruke oko sebe... usamljen sam, Eilan, i bojim se!

Konačno je zapao u nemiran dremež, i sanjao je da je zajedno sa Eilan u nekoj kolibi usred šume. Poljubio ju je, i tog časa shvatio da joj se telo zaoblilo od budućeg deteta. Nasmejala mu se i zategnula haljinu preko trbuha kako bi ga dobro video; položio je dlanove na čvrstu oblinu i osetio pokrete deteta, pomislivši kako ona nikada nije

bila tako lepa. Pružila mu je ruke i povukla ga ka sebi, mrmljajući reči ljubavi.

Potom je zapao u dublji san. Kada se probudio, svi oko njega su se komešali, navlačeći tunike i trudeći se da pričvrste oklope u prvom sivilu praskozorja.

"Zašto nije stavio legije u borbenu liniju?" poluglasno je upitao Tacita.

Sedeli su na konjima sa ostalim generalovim ličnim osobljem na brdu, gledajući kako se laka pešadija širi u dugoj liniji ispod planine, oivičena sa obe strane konjicom. Bleda svetlost se odbijala od uglačanih bronzanih kaciga i vrhova kopalja. Pred njima su se grubi pašnjaci podizali ka donjim padinama, gde je suva trava ustupala mesto paprati i vresu. No, veći deo topografije Graupiusa mogao se samo naslućivati, jer je donji deo planine prekrivala masa naoružanih ljudi.

"Zato što nisu dovoljno jake", glasio je odgovor. "Seti se, imperator je povukao ljude iz svih legija za kampanju u Germaniji. Stoga tri hiljade ljudi iz naših najboljih trupa podbija pete po Germaniji, gde im se Kati i Sugambri smeju, a Agrikola će morati da koristi sva moguća lukavstva da bi to nadoknadio. Zato je postrojio legije pred šančevima, odakle mogu da pruže podršku u slučaju povlačenja, ali nadajmo se da do toga neće doći."

"Ali zar nije upravo imperator naredio da guverner osigura severnu Kaledoniju?" upitao je Gaj. "Domicijan je vojnik. Zar nije znao...?"

Tacit se nasmešio i Gaj se odjednom osetio kao dete.

"Neki bi rekli", poluglasno je rekao, "da on to suviše dobro zna. Tit je dao našem guverneru herojske počasti zbog uspeha u Britanji, a kada se ova kampanja završi, završiće se i Agrikolin guvernerski mandat. Možda imperator smatra da u Rimu nema mesta za dvojicu pobedonosnih generala."

Gaj je pogledao komandanta, koji je sa ozbiljnom pažnjom pratio raspoređivanje trupa. Njegov oklop je sijao na sve jačem svetlu, a kresta na kacigi se blago povijala na vetru. Košulja i pantalone su ispod pancira bili snežno beli, ali pod ranim jutarnjim svetlom

skerletni ogrtač je preteći sijao.

Više godina kasnije, prilikom posete Rimu, Gaj je pročitao odlomak iz Agrikoline biografije u kojem je Tacit opisivao taj dan. Morao je da se nasmeši govorima, koji su radi književnog efekta bili izvedeni u najboljoj retorskoj tradiciji, jer iako su obojica slušali generalove reči, od Kalgakusovog govora vetar im je donosio samo odlomke, koje je Gaj svakako razumeo mnogo bolje nego Tacit.

Kalgakus je prvi počeo; ili su barem videli visokog čoveka sa kosom boje lisičjeg krzna kako korača tamo-amo pred najbogatije obučenim neprijateljima, pa su pretpostavili da je to svakako on. Njegove reči su se odbijale od padina i probijale se na otvoreno.

"...Pojeli su zemlju, i iza nas je ostalo samo more!" Pokazao je ka severu. "... uništimo ta čudovišta koja bi prodala našu decu u roblje!" Kaledonjani su počeli da urlaju, i nastavak se nije čuo. Kada je Gaj mogao da čuje dalje, neprijateljski vođ je izgleda govorio o pobuni Icena. "... pobjegli obuzeti užasom kada je Boudika, jedna žena, podigla Trinobante protiv njih... čak ne rizikuju protiv nas ni svoje ljude! Neka se Gali i naša braća Briganti sete kako su ih Rimljani izdali, i neka ih Batavci napuste kao što su to učinili Uspi!" Među ugovornim vojnicima je počelo komešamnje onih koji su razumeli; Kalgakus je nastavio da bodri Kaledonjane da se bore za slobodu, a njih su komandiri brzo umirili.

Plemena su krenula napred, pevajući i tresući kopljima, i Gaj je uzdrhtao, začuvši u toj divljoj melodiji poziv koji je budio sećanja gotovo suviše davna da bi ih uobličio u reči, sećanja na pesme koje je slušao među Silurima dok je bio beba u poveljima. I skrivena strana njegove duše, majčina strana, zaplakala je od toga, jer Gaj je video rudnike Mendip, i kolone britanskih robova kako se ukrcavaju na brodove radi prodaje u Rimu, i znao je da je to što je Kalgakus govorio sušta istina.

Rimljani, koji možda nisu razumeli reči ali svakako jesu ton, počeli su ljutito da se meškolje. U tom trenutku, kad je izgledalo da će se slomiti njihova disciplina, ako ne i odanost, Agrikola je podigao ruku i naterao konja da se propne kako bi ih pogledao, i oficiri su se primakli da čuju njegove reči.

General je govorio naizgled tiho, kao dobar otac koji umiruje

uzbuđeno dete, ali reči su mu se pronosile nadaleko. Govorio je o daljini koju su prešli, o hrabrosti što su prešli granice imperije, i blago je naglasio kolika bi opasnost čekala one koji pokušavaju da se povuku kroz ovu neprijateljsku zemlju.

"...general koji se povlači nikad nije bezbedan... časna smrt je bolja od života ozloglašenog... Čak i pad na ovoj najdaljoj granici zemlje i sveta ne može se smatrati nečasnim."

Što se tiče Kaledonjana, koje je Kalgakus nazvao poslednjim slobodnim ljudima u Britaniji, po Agrikolinim rečima oni su postali izbeglice, "... preostale kukavice bez duha; njih vidite na dohvat ruke, ne zato što se drže svojih prava, nego zato što su saterani u ugao." Za trenutak, dok je slušao taj mirni i prijatni glas kako uništava kaledonjansku sliku slave, Gaj ga je gotovo mrzeo. Ali nije mogao da se protivi generalovom zaključku, koji je glasio da bi današnja pobeda Rimljana mogla da označi kraj borbi koje traju već pedeset godina.

Gaju se činilo da taj čovek predstavlja srž onog što je Macelije podrazumevao pod Rimljanima. Uprkos činjenici da je Agrikolina porodica galskog porekla i da se on probio preko uspešne javne službe prvo do pripadništva konjičkom staležu a potom i do senatora, Gaja je navodio da misli na drevne junake republikanskog Rima.

Licinijevi činovnici voleli su svog gospodara, ali u načinu na koji su oficiri gledali Agrikolu Gaj je osetio još nešto, duboku odanost koja ih je držala čak i kad su planinski divljaci počeli da ratnim kricima i lupom po štitovima podstiču sopstvenu hrabrost. To raspoloženje se očito prenelo na čitavu vojsku. Gaj je posmatrao taj strogi profil i slušao generala kako govori mirno, kao da se nalazi pod šatorom sa nekoliko drugova. Ovakva odanost stvara imperatore, iznenada je pomislio. Možda Domicijan ima pravo što se plaši.

Kaledonjani su bili postrojeni na uzbrdici, red za redom iznad ravnice. Sada su njihove dvokolice jurnule nizbrdo zajedno sa konjanicima, i živahni konjići galopirali su vukući kočijaše i kopljanike koji su mahali kopljima i smejali se.

Za Gaja, oni su predstavljali oličenje lepote i užasa. Znao je da

upravo gleda ratničku dušu Britanije, kao što su je videli Cezar i Frontinus, i bio je svestan da posle ovoga više nikada neće biti tako veličanstvena. Dvokolice su hitale napred, okrećući se u poslednjem trenutku kada bi se koplja zarila u rimljanske štitove, a ratnici su jurišali između konja, bacajući blistave mačeve uvis i ponovo ih hvatajući. Pošli su u bitku kao na svečanost, i sunce se presijavalo na ogrlicama i narukvicama. Neki su imali pancir i kacige, ali većina se borila u jarko kariranim tunikama ili polugoli, sa plavim spiralnim šarama po bleđoj koži. Gaj je čuo njihove uzvike kroz treštanje točkova dvokolica, i više nije osećao užas nego strašnu tugu.

Jedan od tribuna se glasno pobunio kad je Agrikola sjahao i kad je prišao posilni da odvede konja, ali lica ostalih su se uozbiljila na ovaj znak da Agrikola neće bežati, ma šta zadesilo njegovu armiju. Dali bi život da ga zaštite, pomislio je Gaj, a i ja bih. Deo generalovih ljudi je sjahao, a ostali su, na tiho naređenje, pošli kasom duž stroja. Gaj je povukao uzde, ne znajući šta da učini.

"Ti." General ga je pokretom pozvao bliže. "Otiđi dole do Tungra i reci im da se više rašire. Reci im da znam da time slabe središte, ali ne želim da nas neprijatelj zaobiđe s boka."

Dok je mamuzao konja, Gaj je začuo udar kopalja o štitove tačno iza sebe, i shvatio je da su se to britanske dvokolice povukle i da sada naleću prvi redovi konjice. Pognuo se nad konjski vrat kako bi konj mogao brže da galopira. Prostor između dve armije koji se sužavao u pripremi za prvu razornu razmenu hitaca nije bio dobro mesto za boravak. Ugledao je blistanje oznake Tungra pred sobom i redovi su se razdvojili da ga propuste; brzo je preneo poruku, krećući se iza ljudi kad su ovi počeli da se razmiču pobočke, a krajičkom oka pratio je širenje neprijateljskog napada.

Britanski ratnici su dobri, pomislio je dok ih je gledao kako odbijaju rimljanska koplja ivicom okruglih štitova. Njihovi ogromni mačevi bili su duži čak i od rimljanskih spata, strašnog oružja tupog na vrhu ali veoma oštrog po dužini. Oglasile su se rimljanske trube i Agrikolin centar je krenuo napred, približavajući se neprijatelju.

Gaj je znao da nije ni od kakve koristi ovde sa pešadijom, ali general mu nije dao dalja naređenja; naglo se odlučio i podbo konja duž linije, kako bi se pridružio konjici. Preko glava ugovornih vojnika

video je da se borbeni redovi lome i stapaju u borbi prsa u prsa, tako da Kaledonjani nisu imali priliku da koriste svoje velike mačeve. To je inače bio omiljeni vid borbe Batavaca; jurnuli bi napred, ubadajući gladama i drobeći neprijateljska lica ivicom štita. Začuo se uzvik Rimljana kad je prva neprijateljska linija popustila, i Agrikolin centar je počeo da napreduje uz prve padine.

Pešadija na oba krila pokušala je da ih polako prati, ali sada su britanske dvokolice, uvidevši da se redovi tanje i osetivši u tome slabost, jurnule ka njima, odskačući po neravnom tlu. Sledećeg trenutka su se zarile u pešadiju kao vukovi u stado ovaca, obarajući vojnike mačevima i kopljima. Neko je vrisnuo na vojnike da zbiju redove; ljudi, konji i dvokolice kovitlali su se u opštoj zbrci; Gaj je ugledao plavo obojenog ratnika kako se naginje nad njim, pružajući koplje.

U naredim trenucima stvari su se odvijale prebrzo da bi razmišljao. Gaj je ubadao i izmicao dok je oružje hujalo oko njega. Dvokolice su poskočile ka njemu, i njegov konj se propeo, bacivši ga punom težinom na zadnju jabuku sedla. Osetio je da mu je koplje istrgnuto iz ruke. Nešto ga je tresnulo po kacigi, za trenutak se zadržalo na kresti i potom spalo. Gaj je ošamućeno zažmirkao, shvativši zašto samo oficiri nose krestu na kacigi tokom bitke, ali konj ga je, mudriji od gospodara, već nosio dalje od opasnosti.

Brzo se pribrao; izvukao je spatu iz kanije i ispravio se. Sad je video da su se dvokolice, pošto nisu uspele da se probiju kroz redove Rimljana, sada preplele sa njima. Jedne dvokolice su se po neravnom tlu zanjihale ka njemu; drvo se slomilo pri udaru o kamen i pale su u stranu. Video je da se vozač grčevito drži. Divlje ržući, konji su se oslobodili, pridruživši se drugima koji su panično galopirali kroz bitku, obarajući ljude sa obe strane.

Bitka je sada bila opšta; padine Graupiusa su vrvele od grupica boraca, koji su se tumbali, razdvajali i ponovo spajali u neprekidnom pokretu. No, Gaju se činilo da Rimljani malo po malo ipak napreduju.

Koplje je suknulo naizgled iz zemlje pred njim, a za njim i iskeženo lice; konj se propeo, a Gaj je mačem otklonio koplje i potom zamahnuo naniže. Pod oštricom su se plave šare na licu obojile u crveno, a onda je konj skočio dalje i lice je nestalo, a Gaj je

udarao i odbijao udarce; nije imao vremena da razmišlja.

Kad je ponovo bio u prilici da se osvrne, prilično su odmakli uz planinu. Sleva se čula vika; Kaledonjani koji su sa vrha posmatrali bitku sada su se spuštali u velikim skokovima, neverovatnom brzinom, da napadnu Rimljane s leđa. Da li ih Agrikola vidi? Gaj je ponovo začuo doziv rimljanskih truba, i nasmešio se kad su četiri krila konjice koje je general čuvao u rezervi konačno krenula u akciju. Zaobišli su Britance i naterali ih na pešadiju, kao između čekića i nakovnja; potom je počeo pravi pokolj.

Kalgakusove snage su izgubile vezu. Neki su se još borili, drugi su pokušavali da pobjegnu, ali Rimljani su bili svuda, ubijajući ili zarobljavajući samo da bi ih malo kasnije ipak pobili kad bi naišli na nove ratnike. Gaj je ugledao beli blesak u blizini i prepoznao Agrikolu usred bitke, sa samo dvojicom tribuna i nekoliko legionara da ga štite. Poterao je konja tamo.

Kad im se približio, jedan od tribuna je uzviknuo. Trojica Britanaca, prekrivenih krvlju i naoružanih samo noževima i kamenjem, jurili su na njih. Gaj je snažno podbo konja. Okrenuo se u sedlu i njegov mač je urezao purpurnu crtu preko grudi prvog ratnika. Potom mu se konj sapleo o nešto meko; Gaj je osetio da pada, bacio je štit i uspeo da sjaše dok je životinja padala. Ugledao je blesak noža i osetio bol u butini; konj je pokušao da ustane i nož je ponovo blesnuo, zarivši mu se u vrat; životinja se trгла i ponovo pala.

Gaj se podigao na lakat, zario nož Britancu u grudi i potom prerezao grlo konju na samrti. Potom je počeo da ustaje, kriveći lice od bola u butini, tražeći naslepo mač i štit.

"Jesi li dobro, momče?" Agrikola je gledao dole u njega.

"Jesam, generale!" Pokušao je da pozdravi, a onda je shvatio da mu je nož još u ruci i brzo ga je sklonio.

"Priključite se onda", rekao je Agrikola. "Imamo još posla."

"Da..." počeo je Gaj, ali Agrikola se već okrenuo da izda naređenje nekom drugom. Jedan tribun mu je pomogao da ustane, i pokušao je da dođe do daha.

Vres u kome je stajao postao je od krvi još crveniji. Bojno polje pretvorilo se u zbrku popadalih ljudi i oružja, a preživeli neprijatelji su se razbili pred konjicom koja ih je gonila. Rimljani pešaci polako su

napredovali za Kaledonjanima koji su bežali ka šumi sa druge strane planine. Agrikola je naredio da deo ljudi sjaše i probije se kroz šumu, dok su ostali pošli unaokolo.

Na samoj ivici šume, u prvi sumrak, Gaj se naglo trgao ka čoveku koji je skočio na njega. Okrenuo se nagoni, ali bio je umoran i oštrica mu se nehotice izvrgnula u ruci, tako da je ratnika samo zakačio po slepoočnici i srušio ga na tlo. Brzo je izvukao nož i sagnuo se da ga dokrajči, i opsovao kad ga je šćepala okrvavljena ruka. Izgubio je ravnotežu i pao preko neprijatelja; obojica su se prevrtali jedan preko drugog, boreći se da otmu oštricu.

Gaju je ruka počela da se trese, jer polako su popuštali mišići koji se nisu sasvim oporavili od rane koju je zadobio kad je upao u jamu za veprove. Panika mu je otvorila poslednje rezerve snage, i uspeo je da stegne neprijatelja za grlo. Za trenutak su nepomično ležali, a nož mu se uzaludno pritiskao o oklop. Potom je otpor prestao i neprijateljski ratnik je ostao da nepomično leži.

Drhteći, Gaj se uspravio i izvukao oružje iz neprijateljevih nepomičnih prstiju. Sagnuo se da okonča posao koji je počeo i ustanovio da gleda u ošamućenog Sinrika.

"Ne miči se!" rekao je britanski, i ovaj se ukočio. Gaj se brzo osvrnuo. "Mogu da te spasem - počinje uzimanje talaca. Hoćeš li se sad predati?"

"Rimljanine." Sinrik je opsovao, ali vrlo tiho. "Trebalo je da te ostavim u onoj jami za veprove!" Tek sad je Gaj shvatio da je i on njega prepoznao. "Bilo bi bolje za mene... i za Eilan!"

"Imaš isto toliko rimljanske krvi kao i ja!" Osećanje krivice je ulilo otrov u Gajeve reči.

"Tvoja majka je prodala čast! Moja je umrla!"

Gaj je nehotice počeo da pritiska oštricu, i u poslednjem trenutku je shvatio da Sinrik upravo to i želi.

"Jednom si mi spasao život. Sada ti dajem tvoj, i neka Had nosi tvoj prokleti britanski ponos! Predaj se, i možda ćeš jednog dana moći da se ponovo boriš sa mnom." Znao je da je to glupo; čak i dok je ležao u sopstvenoj krvi, Sinrik je delovao opasno. Ali jedino je to mogao da učini za Eilan - da ga spase.

"Pobedio si..." Sinrik je iscrpljeno spustio glavu, i Gaj je ugledao

mlazeve krvi kako mu teku iz rana po rukama i nogama. "Danas..." Pogledali su se u oči, i Gaj je u njegovom pogledu i dalje video mržnju. "Ali jednog dana ćeš platiti..." Zaćutao je kad su im se približile škripave taljige za ranjenike.

Gaj je gledao dva iskusna legionara kako ga tovare sa ostalima, a zadovoljstvo zbog pobeđe Rima je ćilelo pri pomisli da je izgubio prijatelja, jednako sigurno kao da je Sinrik umro pred njegovim očima.

Kad se spustila noć Agrikola je opozvao poteru, ne želeći da rizikuje ljude na nepoznatom terenu. No, za preživjele Kaledonjane još nije bio kraj. Do duboko u noć Rimljani su ćuli žene kako uz uzvike pretraćuju bojište. Tokom nekoliko narednih dana izviđaći su javljali da se krug uništenja proširuje. Zemlja koja je nekada izdržavala ćitav narod pretvorila se u nemi svet u kome su tela žena i dece, pobijenih rukom oćeva porodice kako ne bi dopali ropstva, prazno zurila u nebesa, a dim sa spaljenih ognjišta zamraćivao je rasplakano nebo.

Kada je sve konaćno sabrano, procenjeno je da je oko deset hiljada neprijateljskih ratnika ranjeno ili poginulo; Rimljani su sa svoje strane izgubili samo tri stotine ljudi.

Dok je jahao duć kolone koja je marširala na jug, ka zimskim logorima, Gaj se setio Kalgakusovih reći: "Pustoše, ubijaju, otimaju pod laćnim izgovorima i to zovu imperijom; a kad negde stvore pustinju, to nazivaju mirom."

Sever je sada svakako bio miran, a poslednja nada u slobodu Britanije bila je mrtva kao i ljudi koji su je branili. Upravo zbog toga, a ne zbog izveštaja koji je nosio i koji je vrlo pohvalno govorio o njegovom drćanju na bojištu, Gaj je shvatio da sada mora postati pravi Rimljanin.

19.

Uprkos Agrikolinim nadama, smirivanje severa nije se moglo ostvariti samo jednom bitkom. I mada se u Rimu igralo po ulicama kada je objavljena trijumfalna vest o bici na planini Graupius, trebalo je još mnogo šta uraditi da bi se obezbedila potpuna pobeda. Poruke koje je Gaj poneo na jug uključivale su i naređenje za njega da se vrati čim mu rane zacele, jer guverner nije hteo da tako korisnog mladića traći u Londiniumu.

Jedna od Gajevih dužnosti bila je da obiđe mesto gde su držani važniji zarobljenici. Sinrik je još bio tamo, prekriven ožiljcima i ogorčen, ali živ, i mračno zadovoljan što Kalgakus nije zarobljen kako bi uvećao Agrikolin trijumf u Rimu. Izgleda da niko nije znao šta se desilo sa britanskim vođom. Govorkalo se da se i druid Bendeigid krije u bregovima.

"Zarobljen sam pod oružjem i ne očekujem nikakvu milost", rekao je Sinrik kad je za trenutak omekšao, "ali ako te tvoj general imalo sluša, zamoli ga da poštuje starca. Ja sam te izvukao iz jame za veprove, ali on ti je spasao život. Zbog toga mu ipak nešto duguješ, zar ne?"

Gaj se složio. Zapravo, dugovao mu je više nego što je Sinrik i slutio, i pošto se nije moglo dokazati da se Bendeigid borio protiv Rima, Agrikola je bio voljan da pošalje po severu vest da druid može mirno da se vrati kući.

Tek kad je guverner pošao na jug kako bi se spremio za povratak u Rim, i Gaj je dobio odsustvo. Bio je već kraj zime kad se opet našao na putu ka ocu u Devi, konačno slobodan da izvrši Julijina uputstva od pre više meseci - da još jednom vidi Eilan.

Zima na severu bila je mračna i ledena, sa strašnim vetrovima i naizgled beskrajnim noćima. Čak i ovde na jugu vazduh je bio oštar, mada su prvi pupoljci već prošarali grane nagoveštajem zelenila, i Gaju je bilo milo što nosi ogrtač od vučje kože. U Britaniji je čak i obogotvoreni Julije nosio po tri tunike, jednu preko druge, zbog hladnoće.

Bilo mu je čudno da jaše kroz mirne predele. Činilo mu se da se

sigurno sve promenilo otkako je poslednji put bio ovde, kao da je bio odsutan godinama. No, kad se primakao Devi, ledeni vetar koji je duvao iz zaliva bio je isti, a tamne planine na zapadnom horizontu bile su iste one preteće senke kakve su ga progonile dok je bio dete. Projahao je duž čvrstih zidova utvrđenja do glavne kapije, a drvena građa na njima bila je tek nešto izlokanija nego što ju je zapamtio. Zapravo se promenio on.

Njegovi koraci odzvanjali su po popločanom podu pretorijuma dok je išao ka očevoj kancelariji. Valerije je podigao pogled kad je ušao, namrštivši se za trenutak - dok Gaj nije počeo da skida ogrtače. Tada se nasmešio. No, tek kada se Macelije pojavio iz unutrašnje kancelarije, Gaj je shvatio da nije samo on ostaro.

"Pa, dečko! Jesi li to zaista ti? Počeli smo da se plašimo da će te guverner povesti sa sobom u Rim. Vrlo pohvalno je pisao o tvom poslu tamo, momče, zaista veoma pohvalno." Macelije je pružio ruke i čvrsto zagrlio Gaja, ali nakratko, kao da se plašio da će se odati ako predugo bude grlio sina.

No, Gaj je ipak osetio kako su ga čvrsto stegli očevi prsti, kao da je morao da se uveri je li to zaista njegov sin, živ i zdrav. Nije morao da pita Macelija je li brinuo; sigurno nije toliko osedeo od presuđivanja u sitnim raspravama ljudstva u zimskom logoru i od popunjavanja zaliha.

"Pa, koliko dugo ćemo imati prilike da uživamo u tvom društvu pre nego što budeš ponovo potreban u Londiniumu?"

"Imam nekoliko nedelja odsustva." Gaj se silom nasmešio. "Mislio sam da je vreme da na neko vreme dođem kući." Tek sad je shvatio da Macelije nije ni pomenuo ženidbu. Sigurno je shvatio da sam konačno odrastao!

A Macelije stvarno nije morao da pita. Od bitke na planini Graupius Gaj je zaista počeo da smatra brak sa Julijom za gotovu stvar. No, sad kad su bregovi oko Deve prizvali stare uspomene počeo je da se pita. Hoće li moći da to izdrži, a ako ne bude, šta onda da radi?

No, tokom poslednjih meseci Gaj je nešto naučio o sebi: ipak je bio ambiciozan. Agrikola je veliki čovek, i bio je izuzetan guverner, ali ko može znati koga će Domicijan poslati posle njega? A u ovoj zemlji

ima stvari koje čak ni Agrikola nije razumeo. Stara, plemenska Britanija sad je mrtva. Njen narod će morati da se promeni, moraće da postanu Rimljani, ali kako će neki Gal ili Španac moći da ih razume? Da bi ova zemlja postala dragulj imperije, bilo bi potrebno vođstvo nekoga ko je i Britanac i Rimljanin. Nekoga kao što je on, ako sada bude vukao prave poteze.

"...pozvao sam nekoliko starijih oficira da nam se pridruže za večerom", govorio je otac. "Ako nisi suviše umoran."

"Dobro sam", nasmešio se Gaj. "Posle puteva po Kaledoniji, bilo je pravo zadovoljstvo jahati dovde."

Macelije je klimnuo. I Gaj je primetio da sav zrači od ponosa. Progutao je knedlu, iznenada svestan da ga Macelije nikada nije posmatrao sa toliko odobravanja - i da je oduvek želeo da vidi taj sjaj u očevim očima.

Bilo je uobičajeno da Vrhovna sveštenica provede neko vreme u izdvojenosti posle svake velike svečanosti, oporavljajući se od Proročanstva. Žene iz Šumske kuće navikle su na to dok je njima vladala Lianon, i niko nije pomislio da je čudno što je Eilan produžila izdvojenost posle prvog pojavljivanja u ulozi Vrhovne sveštenice.

Kad se oporavila i ponovo ustala, verovanto su bile razočarane što nije mnogo učestovala u životu njihove male zajednice, i što je uglavnom pod gustim velom, ali to ih nije čudilo. Većina ih se sećala jedino Lianon kao Vrhovne sveštenice, a ona se poslednjih godina držala uglavnom svojih odaja, gde ju je služila Kaileja ili nekoliko odabranih devojaka. U svakom slučaju, bilo je potrebno vreme povučенosti da bi nova sveštenica Proročanstva mogla da razgovara sa bogovima.

Uostalom, povučенost nove Vrhovne sveštenice bila je mnogo manje zanimljiva od Diedinog nestanka. Neke su bile sigurne da je dobrovoljno otišla, ljuta što nije ona izabrana za Vrhovnu. Druge su mislile da je pobjegla sa Sinrikom, koga su videle kad je jednom sa Bendeigidom došao u posetu Šumskoj kući.

No, kad su od nekog drvoseče saznale da u šumskoj kolibi živi jedna trudna žena, rešenje tajne postalo je potpuno jasno. Dieda je trudna; poslata je da živi sama u šumi sve dok ne bude mogla da se

otarasi svoje sramote.

Istina je, naravno, bila toliko nemoguća da je niko nije naslućivao. Sve u svemu, Diedin udeo u varci nije bio čak ni težak, jer je posle bitke na planini Graupius guverner zabranio sva javna okupljanja kako ne bi podsticala nemire. Ovako daleko na jugu čule su se samo glasine o uništenjima; za većinu sveta bilo je mnogo važnije da nabave hranu za zimu. Za Samen su morali da se zadovolje žrtvovanjem jabuka i oraha na kućnom ognjištu, jer nije bilo vašara, ni svečanosti, ni Proročanstva.

Što se tiče Eilan, provela je zimu ušuškana u okrugloj kolibi u šumi, gde ju je povremeno posećivala Kaileja, a služila ju je starica koja joj nije znala pravo ime. Napravila je kraj ognjišta mali oltar Boginji Majci, i dok joj je trbuh rastao raspoloženje joj se svaki čas menjalo - bila je radosna zbog novog života koji raste u njoj i očajna jer nije znala hoće li ikada ponovo videti detetovog oca.

No, po prirodnim zakonima čak i najstrašnija zima jednog dana prelazi u proleće. Iako je Eilan ponekad mislila da će zauvek ostati trudna, približavala se svečanost Brigante, kada je trebalo da se dete rodi. Nekoliko dana pred svečanost pojavila se Kaileja, i kako je tih dana uvek bila na ivici suza ili smeha, Eilan joj se toliko obradovala da je gotovo zaplakala.

"Evo svežeg raženog hleba, jutros sam ga ispekla", rekla je. "Sedi da ručaš sa mnom..." zastala je. "Osim ako misliš da bih te onečistila svojim kvarnim prisustvom?"

Kaileja se nasmejala. "Nikada", rekla je. "Da nije bilo snegova, došla bih i ranije."

"Kako je u Šumskoj kući?" upitala je Eilan. "Kako se Dieda snalazi na mom mestu? Pričaj mi sve; ovde mi je strašno dosadno, samo rastem, kao povrće!"

"To sigurno nisi." Kaileja se nasmešila. "Možda ličiš na mladu voćku koja će doneti plod u proleće umesto u jesen. Što se tiče Vernemetona, Dieda valjano obavlja tvoje dužnosti, mada verovatno ne tako dobro kao ti. Obećavam da ću doći kad se dete rodi. Kad dođe vreme, pošalji mi poruku po starici."

"Kako ću znati?"

Kaileja se sa ljubavlju nasmejala. "Bila si prisutna kad je tvoja

sestra rađala. Sećaš li se čega?"

"Ono što pamtim od te noći su razbojnici, i kako si držala vatru", priznala je Eilan.

Kaileja se nasmešila. "Pa, mislim da neće biti još dugo. Možda ćeš roditi na dan Device - jutros si imala volju da radiš, a to se često dešava kad se dete sprema da se rodi. Donela sam ti i poklon, venac od brezovih grančica, posvećen Majci. Evo - obesiću ga nad tvojim krevetom, tako da ti donese sreću od Njene ruke." Ustala je i izvukla venac iz vreće.

"Bogovi koje poštuju muškarci kao da su ti okrenuli leđa, ali Boginja voli sve svoje kćeri koje su u stanju kao ti sada. Doći ću ponovo posle svečanosti, mada mi neće biti nikakvo zadovoljstvo da gledam Diedu na tvom mestu."

"Vrlo mi je milo što čujem tvoje mišljenje", rekao je neko sa ulaza, a umiljati glas je samo naglasio otrovne reči. "Ali ako ti se ne dopadam u ulozi Vrhovne sveštenice, sad je malo prekasno da to kažeš!"

Pred njima je stajala prilika umotana u guste plave velove. Eilan je raširila oči, a Kaileja je ljutito porumenela.

"Zašto si došla ovamo?"

"A zašto ne? Zar ne misliš da je lepo od Vrhovne sveštenice što je došla da poseti posrnulu rođaku? Sve naše drage sestre znaju da ovde živi neko, znaš valjda, i zaključile su da sam to ja. Kad se jednom 'vratim', neću imati nimalo ugleda."

"Jesi li došla da uživaš u mojoj sramoti, Dieda?" upitala je Eilan drhtavim glasom.

"Začudo, nisam." Dieda je podigla veo. "Eilan, uprkos svemu što se desilo među nama, ja ti želim dobro. Nisi jedina usamljena. Nisam čula ništa o Sinriku otkako je otišao na sever, i nije mi poslao ni reč. Ništa mu nije važno sem njegovih Gavranova. Kad se ova prevara okonča, možda ću umesto u Eriu otići na sever i postaću žena-ratnik, služiću Boginji rata."

"Glupost", obrecnula se Kaileja. "Bila bi loš ratnik, a za barda si veoma obdarena."

Dieda je bespomoćno slegnula ramenima. "Možda, ali moram naći neki način da se iskupim što služim Ardanosu izdajici."

"Zar zaista misliš da je takav?" upitala je Eilan. "Ja ne mislim. Imala sam vremena da razmislim otkako sam ovde, i meni se čini da je Gospa dozvolila da se ovo desi Njenoj sveštenici kako bih razumela potrebu da štitim svu njenu decu u ovoj zemlji. Kada se vratim, radiću za mir, a ne rat."

Dieda se zagledala u Eilan. "Nikada nisam poželeva dete", polako je rekla, "ni od Sinrika, ni od bilo kog drugog muškarca. A ipak mislim da bih, da nosim Sinrikovo dete, možda i ja tako osećala." Oči su joj se ispunile suzama i ona ih je ljutito obrisala. "Moram da se vratim pre nego što vredni jezici izmisle previše priča. Došla sam samo da ti poželim sreću; ali čini mi se da me je, čak i u tome, Kaileja pretekla."

Okrenula se, ponovo navukla veo na lice i otišla pre nego što su stigle da joj išta odgovore.

Izgledalo je da svetlo svakog dana traje malo duže. Grane su se punile svežim sokovima, a labudovi su počeli udvaranje po močvarama. Mada će se zimske oluje možda još vraćati da šibaju zemlju, osećalo se da dolazi proleće. Zemljoradnici su iz šupa izvlačili plugove, ribari su počeli da krpe mreže, a pastiri su ostajali po čitavu noć na pašnjacima, sa ovcama koje su se jagnjile.

Gaj je izjahao, osluškujući zvuke novog života svuda oko sebe, i počeo je da računa dane. Bio je Beltan kad je bio sa Eilan, a od tada je proteklo devet meseci. Ona će uskoro roditi. Žene ponekad umiru na porođaju. Gledao je barske ptice kako kruže nebom i znao je da, oženio se Julijom ili ne, mora još jednom da vidi Eilan.

Što se više uzdizao među Rimljanima, više je mogao da učini za Eilan i njihovo dete. Ako bude sin, možda će mu Eilan dozvoliti da ga podiže. Svakako neće moći da ga zadrži u Šumskoj kući. To mu se nije činilo nemoguće; majčin narod je njega sasvim spremno predao ocu na staranje.

Dok je jahao nazad u tvrđavu, neprekidno je premišljao. Biće teško reći joj da ne mogu da se venčaju, barem zasad. Ako mu Julija ne rodi sina, pa, ponekad mu se činilo da su u svetu Rimljana razvedeni parovi češći od venčanih. Kada bude imao siguran položaj, možda će i moći da se venčaju; u svakom slučaju, moći će da da svom detetu dobar početak u životu. Da li će mu ona

poverovati? Da li će mu oprostiti? Ugrizao se za usnu, pitajući se šta da joj kaže.

No, srce mu je ubrzano tuklo i od same pomisli da će ponovo videti Eilan, makar izdaleka; samo da vidi da joj je dobro.

Naravno, i dalje je postojao problem kako da udesi da je vidi. Na kraju je shvatio da će morati da prepusti bogovima da mu pomognu.

Legat koji je zapovedao Drugom legijom Adiutriks prethodne zime se povukao, i zamenik je stigao upravo sada. Gaj je znao da će njegov otac imati pune ruke posla pomažući novom komandantu da se smesti. Kada je objavio da ide na nekoliko dana u lov, Macelije je jedva imao vremena da se pozdravi sa njim.

Bio je dan svečanosti boginje koju Britanci zovu Briganta, koji pada krajem zime, kada je Gaj ponovo projahao kraj Brega devica, baš u vreme kada mladići oblače odela od slame i nose sliku Gospe od kuće do kuće da bi dali Njen blagoslov u zamenu za kolače i pivo. Ovde, kako je čuo, sveštenica koja je Glas Boginje izlazi da objavi narodu dolazak proleća. U šumi oko sela Gaj se presvukao u britansku odeću koju je poneo sa sobom. Potom se pridružio ostalima koji su se okupljali da sačekaju sveštenicu. Iz razgovora koje je čuo oko sebe, shvatio je da je ove godine skup veći nego obično.

"Stara Sveštenica je jesenas umrla", rekla mu je neka žena. "Kažu da je nova mlada, i veoma lepa."

"Ko je ona?" upitao je, a srce je počelo da mu tuče sve brže.

"Unuka Vrhovnog druida, kažu, i pričaju da njen izbor nije bio nimalo slučajan. Ali ja kažem da je stara krv najbolja za stare običaje, i ko bi bio prikladniji za takakv položaj od one čiji su očevi i majke služili bogove pre nje?"

Eilan! pomislio je. Kako je to moguće? Zar je izgubila dete? Ako je zaista postala Vrhovna sveštenica, kako da je ponovo vidi? Jedva je savladavao nestrpljenje do sumraka, i začutio je zajedno sa ostalima kada su ugledali kolonu devojaka u belom kako se pojavljuje kroz drvene kapije Šumske kuće i polako polazi ka njima. Na čelu kolone je išla vitka žena sa purpurnim ogrtačem preko bele haljine. Pod tankim velom video je svetlucanje zlatne kose. Prilazila je krunisana svetlošću i praćena muzikom harfi. Eilan... kriknulo je

njegovo srce. Osećaš li da sam blizu, Eilan?

"Iz zimske tame dolazim..." rekla je, a glas joj je bio kao muzika. Suviše kao muzika, pomislio je Gaj; Eilanin glas je njemu bio umilan, ali nije imao ovu zvučnost. Progurao se bliže, da bi bolje video. Glas ove žene zvučao je kao da je učila pevanje.

"Ja donosim svetlost, i blagoslove. Sada dolaze prolećne plime; novo lišće će uskoro nići na granama, i cveće u duginim bojama. Neka vam se životinje množe u izobilju; dobra sreća vašem oranju. Uzmite sada svetlost, deco moja, i uz nju moju ljubav."

Sveštenica se pognula da bi joj skinuli sa glave krunu sačinjenu od sveća. Dok su je spuštali na zemlju pred njom, Gaj je prvi put video njeno lice pod punim svetlom. To je bilo lice koje je sanjao, ali ipak, čak i u jednom trenutku osvetljenja, znao je da to nije Eilan. Sad se setio kako je Dieda lepo pevala.

Povukao se, drhteći. Da li je ona žena pogrešno razumela, ili je Eilan žrtva neke užasne zavere?

"Pozdrav Gospi!" vikao je narod. "Pozdrav Svetoj Nevesti!" Mladići su uz radosne uzvike prinosili baklje svećama iz krune i povelu procesiju koja će odneti svetlost do svake kolibe i farme. Ovo je svakako Dieda, a on mora saznati gde je Eilan. Ali sada nije mogao da joj priđe.

Okrenuo se i prepoznao u masi još jedno lice. U ovom trenutku opasnost nije značila ništa.

"Kaileja", oštro je šapnuo. "Moram da razgovarima sa tobom! U ime milosrđa - gde je Eilan?"

Osetio je u polumraku na sebi oštar pogled; čuo je glas kako odgovara šapatom. "Šta to govoriš?" Osetio je čvrst stisak ruke. "Da se udaljimo iz ove gomile; tu ne možemo da govorimo."

Pošao je bez otpora. Da se smrt nadnela nad njega, to bi lakše podneo. Ali kada su odmakli od mase, zaustavio se i okrenuo ka sveštenici.

Glas mu je bio tih i promukao. "Gospodarice Kaileja, znam koliko te je Eilan volela. U ime svih bogova koje poštuješ, reci mi - gde je sad ona?"

Kaileja je pokazala ka podijumu na kome je žena pod belim velovima vodila svečanost.

"Viči i izdaj me ako hoćeš, ali nemoj me lagati." Gaj ju je pogledao u oči. "Mada svako u gomili može da se zakune da je to Eilan, ja znam da nije. Reci mi je li živa i zdrava!"

Kaileja ga je gledala raširenim očima, i video je u njenom pogledu čuđenje, bes i strah. Potom je duboko uzdahnula i povukla ga za sobom, još dalje od kruga baklji u kome je Dieda podizala ruke da blagoslovi narod. Dok je išao za Kailejom u senke, Gaj je govorio sebi da mu se grlo steže samo od dima.

"Trebalo je da im kažem ko si, pa da te ubiju", konačno je progovorila ona. "Ali i ja volim Eilan, a ona je dovoljno propatila."

"Je li živa?"

"Ne zahvaljujući tebi", odvratila je Kaileja. "Ardanos je bio spreman da je ubije kad je čuo šta si učinio! Ali ubedili smo ga da je poštedi, a ona mi je sve ispričala. Zašto nikada nisi došao po nju? Je li istina da si se oženio drugom, kako su nam rekli?"

"Moj otac me je poslao..."

"U Londinium", složila se. "Znači, Vrhovni druid je ponovo lagao kad je rekao da si se oženio nekom devojkom Rimljankom?"

"Još nisam", rekao je. "Ali bio sam na zadatku i nisam mogao da dođem. Ako Eilan nije kažnjena, zašto nije ovde?"

Kaileja ga je prezrivo pogledala; Gaju je bilo strašno neprijatno. Konačno je rekla: "Zar misliš da će doći ovde da pleše kad ti je upravo rodila sina?"

Gaju je zastao dah. "Je li živa? A dete?" Bilo je već mračno, tako daleko od vatri, ali učinilo mu se da je Kailejin strogi izraz lica omekšao.

"Živa je, ali slaba, jer porođaj je bio težak; već sam se bila uplašila za nju. Ti mi ne izgledaš vredan da se za tebe umre, ali možda će joj najbolji lek biti da te vidi. Bogovi znaju da ja nisam sudija u tome. Nije me briga šta bi rekao Ardanos. Hodi sa mnom."

Kaileja je bila samo tamna senka u noći dok ga je vodila oko mase sveta, pa nazad putem, sve dalje od Šumske kuće i Brega devica. Uskoro više nisu videli vatre. "Kuda me vodiš?" upitao je Gaj.

"Eilan sada nije u Šumskoj kući; obitava u maloj kolibi u najdubljoj šumi još od kako je dete počelo da se primećuje... Jako sam se brinula zbog nje. Žene su ponekad vrlo neraspoložene posle

porođaja, a bogovi znaju da je Eilan imala dovoljno razloga da bude nesrećna; kad te bude videla, kad bude znala da je nisi zaboravio, možda će se brže oporaviti."

"Rekli su mi da joj niko neće nađiti ako ne budem pokušavao da je vidim..." pobunio se on.

Kaileja se nasmejala, kratko i ogorčeno. "Arđanos je bio besan, naravno, pokvareni, matori tiranin. Ubeden je da ćete vi štiti sveštenice samo dok ih smatrate za naše Vestalke. Ali izbor Boginje je pao na Eilan, i on to nije mogao da porekne, jer Lianon je na samrtnoj postelji predložila ovu varku."

Kaileja više nije govorila. Gaj je posle nekog vremena kroz drveće nazro nejasno svetlucanje u sve dubljoj tami.

"Eno kuće."

Kaileja mu je gotovo šaputala na uvo. "Čekaj u senci dok se ne oslobodim starice." Otvorila je vrata.

"Neka te blagoslovi Gospa, Eilan; došla sam da ti pravim društvo. Sad ću ja paziti na nju, Anis. Zašto ne izađeš malo na svečanost?"

Skoro istog časa iz kuće je izišla starica, dobro umotana u šalove, i dok je prolazila stazom on se povukao još dublje među drveće. Kaileja je ostala na otvorenim vratima posle nje, uokvirena svetlošću. Dala mu je znak, i kad se primakao, dok mu je srce udaralo kao konjica u jurišu, okrenula se ka zlatnom sjaju iza sebe. "Dovela sam ti gosta, Eilan." Čuo ju je kao izlazi da čuva stražu napolju.

Gaj za trenutak ništa nije video u jakom svetlu. Kad se malo privikao, ugledao je Eilan kako leži na uskoj postelji, a kraj nje je bio položen zavešljaj, i znao je da je to dete.

Eilan je jedva otvorila oči. Verovatno je lepo od Kaileje što je došla, ali zašto je dovela još nekog? Nije želela da vidi nikoga sem Kaileje, ali bila je sigurna da će ova imati mnogo posla zbog svečanosti. Pošto je radoznalost ipak pobedila, otvorila je oči.

Između nje i svetlosti stajao je neki muškarac. Nagonski je jače stegnula bebu, koja je zacvilela. Muškarac je na to brzo prišao, i kada mu je svetlost pala pravo na lice konačno ga je poznala.

"Gaje!" uzviknula je, i smesta se rasplakala. Videla je da je pocrveneo i počeo da se premešta s noge na nogu, izbegavajući da je pogleda u oči.

"Poslali su me u Londinium; nisam imao izbora", rekao je. "A hteo sam da dođem kod tebe."

"Žao mi je..." rekla je, mada nije bila sasvim sigurna zašto se izvinjava. "Izgleda da ovih dana jako lako zaplačem."

Brzo ju je pogledao, a onda se zagledao u zavežljaj.

"Je li to moj sin?"

"Ničiji drugi", rekla je, "ili možda misliš da sam zato" - sad je toliko plakala da je jedva govorila - "da sam zato što sam ti se podala posle legala sa svakim mušarcem koji je naišao?"

"Eilan!" Po njegovom izrazu lica znala je da to nikad nije ni pomislio, i nije znala da li joj to laska ili treba da se uvredi. Grčevito je stezao i opuštao pesnice. "Molim te! Pusti me da držim svog sina."

Osetila je da joj suze prestaju jednako brzo kao što su i potekle. Pogledala je u Gaja, i prvi put ga je zaista videla kad je kleknuo kraj nje i uzeo bebu u naručje. Izgledao je stariji i ozbiljniji, kao da je pretrpeo mnogo, a u očima je nosio senku kao da je i on spoznao bol; na obrazu je imao nov ožiljak. Ali kad je podigao dete, videla je da mu se lice menja.

"Moj sin..." šapnuo je, zagledan u naborano lišće, "moj prvorodeni sin..." Čak i ako pristane na brak sa devojkom Rimljankom, pomislila je Eilan, ovaj trenutak pripadao je samo njoj.

Kad su bebine plave, nesigurne oči susrele očev pogled i kad kao da se zagledala u njega, Gaj je zaštitnički stegao zavežljaj. Sada je sa njegovog lica nestala sva grubost; za njega je postojala samo beba, kao da bi sve u činio da sačuva detence koje mu je tako bespomoćno i tako puno poverenja ležalo u naručju. Eilan je pomislila kako Gaj, čak ni kad je vodio ljubav sa njom, nije bio toliko divan. Prepoznala je u njemu Očinsko lice Boga.

"Kakav svet će te dočekati, maleni?" šapnuo je Gaj nesigurnim glasom. "Kako da te zaštitim, kako da ti pružim bezbedan dom?" Za trenutak je izgledalo da su i on i dete razmišljali o tome; a onda je beba podrignula i počela da mu glode palac.

Gaj je ponovo pogledao Eilan, i kad je vratio dete na postelju shvatila je da je, ma koliko bolna i iscrpljena, i ona za njega Boginja.

"Pa, kako ti se dopada, mili?" blago je upitala. "Dala sam mu ime Gaven, onako kako je tebe majka zvala."

"Mislim da je divan, Eilan." Glas mu je drhtao. "Kako da ti se ikada zahvalim za ovako divan dar?"

Pobegni sa mnom! kriknulo je njeno srce. Povedi nas oboje u neku zemlju gde ćemo moći da živimo zajedno i da budemo slobodni! Ali svetlost lampe jasno je pokazivala njegov pečatni prsten, i znala je da nema zemlje koja bi bila van domašaja Rima.

"Učini da svet bude bezbedan za njega." Ponovila je njegove reči. Setila se svoje vizije; u ovom detetu su se krv Orla i krv Zmaja pomešale sa drevnom krvlju Mudrih; spasioci Britanije potićaće od te loze. Ali da bi se to desilo, dete mora dorasti do muškarca.

"Ponekad se pitam je li to moguće." Gaj se zamislio, i videla je da mu se senka vratila u oči.

"Bio si u bitkama otkako smo se poslednji put videli", blago je rekla. "Taj ožiljak nisi dobio u Londiniumu... Pričaj mi."

"Jesi li čula za bitku na planini Gruapius?" Gajev glas je postao jači. "Pa, bio sam tamo." Dok je pričao, prisećao se slike po slike, a ona se trgla, obuzeta užasom, sažaljenjem i strahom.

"Znala sam da se nešto desilo", tiho je rekla kad je završio. "Bila je noć, mesec posle Lugnasada, kad sam osetila da si u velikoj opasnosti. Čitav naredni dan provela sam u užasu, ali osećanje je prošlo posle sumraka. Pomislila sam da si možda bio u boju, ali iako više ništa nisam osećala bila sam sigurna da si živ! Ti si deo mene, voljeni. Da si poginuo, to bih sigurno znala!"

Gaj joj je napipao šaku i stegao je. "Istina je. Sanjao sam da me grliš. Nijedna druga žena nikad neće živeti u mom srcu tako kao ti, Eilan. Nijedna druga žena mi neće roditi sina prvenca! Ali..." Glas mu se slomio. "Ne mogu da ga priznam. Ne mogu da se oženim tobom!"

Lice mu se grčilo dok je gledao u dete. "Kad nisam mogao da saznam šta ti se desilo, stalno sam govoio sebi da je trebalo da pobegnemo zajedno dok smo mogli. Trpeo bih život u bekstvu da smo bili zajedno - ali kakav bi to život bio za tebe, i kakav za njega?" Pružio je ruku da dotakne bebu po obrazu.

"Tako je mali, tako mek", začuđeno je rekao. "Kad bi neko pokušao da mu naudi, mislim da bih ga istog časa ubio golim rukama!" Potom je brzo opet pogledao Eilan i pocrveneo, kao da se postideo sopstvenih osećanja.

"Rekla si da učinim svet bezbednim za njega", nastavio je sasvim tiho. "Kako stvari sada stoje, postoji samo jedan način da to učinim. Ali biće ti potrebno mnogo hrabrosti, koliko i drevnim rimljanskim matronama u vreme Republike." Tog trenutka nijedno od njih nije pomislilo kako je čudno što se, uprkos svim velikim imperatorima, Rimljani uvek prisećaju dana Republike kad god žele da se podsete neke velike vrline.

"Pokušavaš da kažeš da ćeš se ipak oženiti tvojom Rimljankom", rekla je Eilan i opet zaplakala.

"Moram! Zar ne vidiš? Planina Graupius bila je poslednje uporište plemena. Jedina nada tvog naroda sada su vladari koji potiču i od britanske i od rimljanske krvi, kao ja, ali moja jedina nada da steknem moć u rimljanskom svetu je da sklopim savez sa uglednom porodicom. Nemoj plakati", preklinjao je. "Nikada nisam mogao da gledam tvoje suze, malena. Misli na njega." Pokazao je usnulu bebu. "Njega radi, moramo da podnesemo ono što se mora podneti."

Ti nećeš morati da podneseš ono što mene čeka, pokušala je da mu kaže kroz suze, ono što sam već podnela!

"Nećeš zauvek biti sama, obećavam ti", rekao je. "Potraziću te čim budem mogao. A svakako znaš da kod Rimljana brak nije večit."

"Da, to sam već čula", kiselo je rekla Eilan, uverena da će u slučaju da postane zet plemenite porodice brak biti onoliko čvrst koliko to mogu da osiguraju devojčini rođaci. "Ali kakva je ta Rimljanka? Je li lepa?"

Pogledao ju je kao krivac. "Ni upola tako lepa kao ti, mila moja. Vrlo je sitna", dodao je, "ali vrlo odlučna. Ponekad mi se čini da sam bačen bez zoružja u arenu, pred ratnog slona, ili pred divlje životinje, kao što sam čuo da u Rimu rade sa prestupnicima."

Znači da ga nikada neće pustiti, pomislila je Eilan, ali uspela je da se nasmeši. "Znači, nije... nije ti stalo do nje?"

"Draga", rekao je, kleknuvši kraj nje, i od olakšanja u njegovom glasu je gotovo poželela da se nasmeje, "da njen otac nije prokurator, dajem ti reč, ne bih je dvaput pogledao. Uz njegovu pomoć mogu da postanem senator, ili jednog dana čak i guverner Britanije. Pomisli šta ću sve tada moći da učinim za tebe i dete!"

Gaj se sagnuo nad dete i pogled mu je opet postao zaštitnički.

Osetio je da ga Eilan gleda i brzo podigao oči.

Zurila je u njega sve dok mu nije postalo neprijatno. Kaileja je u pravu, pomislila je ogorčeno, on se zaljubio u varku i ubedio je sebe da je to stvarnost - kao i svaki drugi muškarac! Pa, tako će mu lakše reći ono što mora da mu kaže.

"Gaje, ti znaš da te volim", počela je, "ali moraš mi verovati da ne bih mogla da te prihvatim čak ni da si u stanju da mi ponudiš brak." Uzdahnula je kad je videla njegovu zbunjenost.

"Ja sam Vrhovna svštenica Vernemetona, ja sam Glas Boginje, zar nisi čuo? Ja sam u mom narodu ono što se ti nadaš da ćeš postati među Rimljanima! Rizikovala sam život da se pokažem dostojnom, i ta proba je bila opasna koliko i tvoja bitka. Ne mogu da odustanem od te pobeđe kao što ti ne možeš da odbaciš čast koju si stekao!"

On se namrštio, pokušavajući da razume, i Eilan je shvatila da su njih dvoje mnogo sličniji nego što slute. Ali činilo joj se da njega goni ambicija, a ona se pokorava volji bogova - osim ako i to nije varka.

"Onda ćemo raditi zajedno, mada to niko neće znati", konačno je rekao Gaj, ponovo zagledan u dete. "A ako bude imao za roditelje guvernera i Vrhovnu sveštenicu, šta li će postići ovaj mališa? Ko zna; možda će jednog dana biti i imperator."

Beba je na to otvorila oči i oboje ih pogledala. Gaj ga je ponovo podigao i nespretno ga zanjihao. "Budi miran, Gospodaru Sveta", šapnuo je kad je beba zacvilela, "i pusti da te malo držim."

Na tu pomisao - da nešto tako malo i crveno ikada može dorasti do imperatora - oboje roditelja počeli su da se smeju.

20.

Gaj se vratio u Londinium obuzet nekom vrstom gorkoslatke ošamućenosti. Našao je Eilan i izgubio je. Morao je da ostavi dete koje mu je rodila, a ipak, imao je sina! Ponekad, dok su se grad i Julija polako primicali, poželeo bi da okrene konja i odgalopira nazad kod Eilan, ali znao je da nema načina da ostanu na okupu kao porodica. A sećao se i kako je njeno lice postalo strogo kad mu je pričala šta za nju znači što je postala Vrhovna sveštenica. Tog časa uopšte nije izgledala kao Eilan. Osetio je jezu pri pomisli kroz šta je morala da prođe da bi se pokazala dostojnom, i kako je pritom rizikovala i život njegovog sina!

A ipak je plakala na rastanku. A i on je. Ako je Eilan mislila da je njemu imalo mило što će se oženiti Julijom Licinijom, jako se varala. Kad se popeo na poslednje brdo i ugledao gradske krovove na popodnevnom suncu, podsetio je sebe da ovo čini samo radi nje i radi njihovog deteta.

Kad je stigao do Licinijeve kuće, bio je već sumrak. Prokurator se još nije vratio iz tabularijuma, ali Juliju je našao u ženskom atrijumu. Oči su joj sinule kad ga je videla; bila je lepša nego ikada. Naravno, nije bila ni prineti Eilan, ali nijedna žena ne može biti tako lepa kao ona. Ipak, i Julija će vremenom postati dosta privlačna.

Smerno ga je pozdravila. "Znači, vratio si se iz zapadnih krajeva, Gaje."

"Pošto stojim pred tobom, šta bi rekla kad bih ti kazao da sam još na severu?"

Zakikotala se. "Pa, čula sam da duhovi ubijenih ponekad posećuju one koje su ostavili za sobom." Odjednom ju je obuzeo strah, i iz glasa joj je nestalo veselje. "Gaje, reci mi da se samo šališ i da te zaista vidim, živog i zdravog!" Sad je shvatio koliko je ona još mlada.

"Od krvi sam i mesa", umorno je rekao. Od kako je poslednji put bio ovde, spoznao je smrt; video je budućnost u očima novorođenčeta. Ranije je bio dečak. Sada je muškarac, i naučio je da misli kao muškarac. Nikakvo čudo da je Julija zbunjena tom

promenom.

Prišla je i dotakla mu mišicu. "Da - živ si", rekla je nešto mirnije. "I video si svoju britansku devojku?" Zurila je naviše u njega.

"Video sam je..." počeo je, tražeći način da joj kaže šta se desilo. Julija ima prava da zna kakvog će muža dobiti ako se uda za njega.

Ali pre nego što je stigao išta da kaže, začuli su se Licinijevi nejednaki koraci po podu od mozaika i pravi trenutak je prošao.

"Znači vratio si se, dragi moj momče." Liciniju je bilo zaista milo što ga vidi. "Pretpostavljam da to znači da ćemo uskoro imati svadbu."

"Nadam se, gospodine", rekao je Gaj, u nadi da će njegovo oklevanje shvatiti kao skromnost. Možda je tako i u redu, jer kad bi Julija odbila da se uda za njega, kako bi mogao da ispuni obećanje da će štiti Eilan i njihovo dete?

Julija se blistavo nasmešila. Možda neće biti ni tako loše ako se oženi njome. Uхватила je njegov pogled i porumenela.

"Hodi da vidiš moj nevestinski veo", rekla je. "Vezem ga već mesecima. Smem da ga pokažem Gaju, zar ne, oče?" upitala je.

"Da, mila moja, naravno, ali i dalje mislim da si mogla da se zadovoljiš i običnim velom. Ako je bio dovoljno dobar za Rimljanke u vreme Republike, svakako bi bio dobar i za tebe", gundao je Licinije.

"Pa pogledaj šta je ispalo od te tvoje Republike", pobunila se Julija. "Htela sam naotmeniji mogući veo - a mislim da si ga hteo i ti!"

Veo je zaista bio divan, od tanke svile boje plamena, a Julija ga je izvezla zlatnim voćem i cvećem.

Kad ih je ostavila, Licinije je poveo Gaja u stranu.

"Odredio sam datum za zvaničnu veridbu, krajem meseca, pre početka nesrećnih dana početkom marta. Tvoj otac neće moći da dođe, ali njegov legat će svakako moći bez njega neko vreme u aprilu, kada su auguri našli povoljan dan za venčanje. To je kratak rok, ali mislim da možemo da se spremimo. Inače bi morali da čekamo drugu polovinu juna kada ponovo počinju povoljni dani, a dok si ti sticao počast među Kaledoncima moja kći je morala da čeka čitavu godinu da bi se udala." Dobroćudno se nasmešio. "Je li tako u redu, momče?"

"O, da, sasvim..." nesigurno je rekao Gaj. A šta bi svi radili da je

rekao da nije? Upitao se zašto se Licinije uopšte savetuje sa njim.

Potom se Julija vratila, i kad je pružila ruku ka njemu, shvatio je da ne može da izda poverenje u tim tamnim očima. On i Eilan zapravo nisu imali nikakve šanse; barem će moći da pruži malo sreće ovoj mladoj Rimljanki.

Kroz vrata šumske kolibe dopiralo je jasno sunčevo svetlo; kiša je padala do maločas. Eilan se polako kretala po jedinoj sobi. Dok se oblačila, osluškivala je bebu koja je spavala. Snaga joj se brže vraćala posle Gajeve posete, ali i dalje ju je svaki pokret boleo. Porodaj ju je izmučio i brzo se umarala.

Beba je dremala u kotarici, umotana u stari šal. Eilan se zaustavila na trenutak da joj se divi. Gaven joj je bio utoliko lepši što joj se činilo da u prćastom nosiću i tamnim obrvama nazire očeve crte.

Sela je i zagledala se u detinje lice. Gaven... pomislila je, moj mali kralj! Šta bi Macelije rekao na to - pod uslovom da ikada sazna da ima unuka? Poželela je da ga uzme u naručje, ali imala je još mnogo posla, a on je mirno spavao. Toliko mirno da se sagnula da oslušne tiho disanje. To ju je umirilo, pa se opet uspravila.

Deo po deo odeće, sa dugim pauzama, uspela je da se obuče, da očešlja i uplete dugu kosu. Obično joj je pomagala Anis, ali ona je otišla u selo da donese zalihe hrane. Pošto je već toliko dugo čuvala svoju tajnu, ne bi valjalo da starica bude tu kada stigne Ardanos.

Eilan je obmotala pletenicu oko čela, kao odrasla žena, što ranije nije činila. Možda će ga mirnije dočekati ako bude u njoj video odraslu ženu, a ne uplašeno dete.

Šta li starac hoće? Razum joj je govorio da dolazi kako bi joj naredio da se vrati u Šumsku kuću, ai ipak je stalno morala da suzbija ledeni strah. Da li ipak hoće da je otpravi nekuda daleko?

Za trenutak je pomisilla da pođe za Gajem, ako se još nije oženio. Ili bi je možda Mairi primila, osim ako joj otac zabrani. Kaileja joj je rekla da se Bendeigid vratio za severa, mršav kao zimski vuk i ogorčen zbog propasti. Ali dok bude mirno živeo kod najstairje kćeri, Rimljani ga verovatno neće dirati.

Čim joj se bude vratila snaga, mogla bi da izdržava sebe i dete radeći na nekom imanju. Zdrav dečak uvek može da zaradi koliko

mu treba za život. Mada bi bilo mudro ne govoriti ko mu je otac. Ona je bila vična svim kućnim poslovima, predenju i tkanju, muži i sirenju; moći će da izdržava sebe i svog sina ako bude morala. Uzdahnula je i ponovo sela na krevet, svesna da su to samo maštanja.

Čula je da rimske Vestalke mogu da napuste hram kad napune trideset godina, ali Vrhovnu sveštenicu oslobađa samo pogrebni plamen. Setila se Ardanosove prve reakcije na vest o njenoj trudnoći - osudio je i nju i njeno nerođeno dete na smrt, a i Bendeigid je pretio da će je zadaviti sopstvenim rukama. Ali da su hteli da je ubiju, to bi dosad svakako već obavili.

Kad je preko ulaza pala senka Vrhovnog druida, Eilan je već dospela u stanje otupelog iščekivanja.

"Drago mi je što vidim da ti je bolje", rekao je neutralnim glasom, gledajući naniže u nju.

"Oh, da, deda, sasvim mi je dobro."

On se na to namrštio. "Ja ti jesam deda, i treba to da zapamtiš!"

Prišao je kotarici, za trenutak pogledao dete, a onda ga je uzeo. "Sama si namestila sebi postelju, i sada svi moramo da ležimo u njoj. Maskarada je trajala dovoljno dugo. Tri dana je svakako sasvim dovoljno da ti mleko presuši, a onda ćeš se vratiti u Šumsku kuću i pripremićeš se za prolećne svečanosti. Što se tiče tvog sina, njega ćemo dati negde na usvojenje." Okrenuo se i pošao ka vratima.

"Stani!" kriknula je Eilan. "Kuda ga vodiš?" Osetila je da joj se grlo steže i setila se kako je njihova lovačka kuja zavijala kada je Bendeigid udavio njene kućice u reci zato što se parila sa susedovim terijerom.

On ju je netremice gledao. "Veruj mi, bolje je da ne znaš. Kunem se da će mu biti dobro. Ako budeš radila sve što ti kažem, možda ćemo te puštati da ga ponekad vidiš."

Eilan se upitala kako nije ranije primetila koliko okrutno Ardanos izgleda kad se nasmeši, i koliko su mu zubi dugi i oštri. "Ne možeš", kriknula je. "Ja ću ga paziti. Ne smeš mi ga uzeti. Oh, molim te, molim te..."

Ardanos je namrštio čupave obrve. "Otkud toliko iznenađenje?" upitao je jedva se savladavajući. "Zar si mislila da ćeš moći da dojiš svoje dete pred svim sveštenicama u Kući devojaka? Budi

razumna."

"Daj mi ga", povikala je. "Ne možeš ga uzeti." Posegnula je za zavežljajem, a beba se probudila i počela da plače.

"Glupačo mala, pusti ga."

Noge je više nisu držale, ali zagrlila mu je kolena. "Molim te, deda, molim te! Ne možeš..." počela je da nepovezano govori, "ne možeš mi uzeti mog sina..."

"Moram, i hoću", oštro je rekao Ardanos, gurnuo je kolenom i oslobodio se. Kad je Eilan pala, poneo je rasplakanu bebu kroz otvorena vrata.

A potom je ostalo samo sunčevo svetlo, nedužno kao osmeh novorođenčeta.

"Je li to tvoja osveta, čudovište jedno?" Kaileja je upala u sobu i zalupila vrata, suviše besna da bi uživala u činjenici da je Vrhovni druid u rimskom gradu imao vrata koja se mogu zalupiti. Kuća je po rimljanskim merilima bila obična i mala; ravni malterisani zidovi i oštri uglovi delovali su neprijatno britanskom oku.

Ardanos je zapanjeno digao pogled sa jela, a ona je izručila sve što se u njoj nakupljalo tokom puta iz Vernemetona.

"Ti pokvareni, okrutni starče! Obećala sam Lianon na samrti da ću ti pomoći. Ali to me ne čini tvojim robom ni tvojim dželatom!"

Zaustio je da odgovori, ali ona je besnela dalje. "Kako si mogao da tako postupiš prema Eilan? Pa ona je kći tvoje kćeri! Kažem ti da neću da učestvujem u tome; pusti je da zadrži dete, ili..." zastala je da udahne vazduh, "ili ću se obratiti narodu, pa neka Boginja presudi između nas."

"Nećeš valjda..." počeo je Ardanos.

"Isprobaj me!" bez kolebanja je rekla Kaileja. "Pretpostavljam da si smislio kako ćeš je upotrebiti, inače je ne bi ostavio u životu", nastavila je nešto smirenije. "E pa, slušaj dobro: ako Eilan ne bude smela da zadrži dete, umreće."

"Pretpostavljam da nije čudo što je devojka tako glupa, ali nisam to očekivao od tebe", rekao je kad je konačno došao do reči. "Prestani da preteruješ. Žene ne umiru tako lako."

"Misliš? Kad sam je našla, Eilan je opet krvarila. Gotovo si je

izgubio, starče, a šta bi onda bilo sa tvojim planovima? Zar zaista veruješ da bi se Dieda tako lako pokoravala tvojoj volji?"

"Za ime Boginje, šta hoćeš od mene, ženo?"

"Ne uzimaj u usta Boginju; mnogo puta si joj pokazao da nemaš pojma o Njoj", ljutito je rekla Kaileja. "Dosad sam ti pomagala zbog Lianon, koja te je - ko zna zašto - volela i verovala u tvoje planove. Ali mene ne možeš zavaravati kao nju, niti me možeš uplašiti; ja nemam šta da izgubim. Spremna sam da odem kod sveštenika, pa neka oni presude između nas. Dogovaranje sa Rimljanima i uplitanje u Proročanstvo je gadan posao, ili bi bar oni tako mislili, pošto ne bi razumeli", zastala je da prezrivo frkne, "tvoje visoke ciljeve."

"Zašto radiš to? Eilan ti nije nikakav rod." Ardanos je piljio u nju kao da zaista ne razume.

Kaileja je uzdahnula. Volela je Lianon kao majku, ali počela je da shvata da joj je Eilan kao sestra, ili kao kći koju nikada nije imala - i nikada ni neće, sad kad su joj mesečnice prestale. Ovako jalova, razumela je Eilaninu strasnu potrebu da zadrži dete mnogo bolje nego dok je bila mlađa.

"Dovoljno je da znaš da nemaš načina da me zaustaviš. Predlažem ti da poveruješ u to, Ardanose, jer ti imaš da izgubiš mnogo više od mene. Zar misliš da ostali sveštenici ne bi pitali zašto to dete uopšte da ostane u životu? Imaćeš vlast nad Eilan dok god zna da joj možeš uzeti dete; ali nada mnom - hvala svim bogovima - nemaš nikakve vlasti."

Vrhovni druid se zamislio, ali iako je počela da se nada da će ga ubediti, Kaileja je shvatila da ne govori istinu. Kada preti Eilani, Ardanos preti i njoj.

"Vrati bebu, Ardanose." Godine provedene sa Lianon su je naučile kako se postižu kompromisi i sad je spustila glas. "Čak i ako bude imala dete uz sebe, Eilan će i dalje biti u tvojoj vlasti. Zar misliš da je malo da imaš sveštenicu Proročanstva koja čini ono što ti hoćeš?"

"Možda sam malo prenaglio..." konačno je rekao Ardanos. "Ali ono što sam rekao devojci je sušta istina. Ako zadrži sina u Šumskoj kući, možemo isto tako da objavimo čitavom svetu njenu stramotu. Kako misliš da održimo varku ako je pustim da tamo drži dete?"

Kaileja je opustila ramena, shvativši da je pobedila. "Smislila sam način..."

Dan određen za Gajevo venčanje osvanuo je vedar i sunčan. Gaj se probudio čim je sunce sinulo kroz njegov prozor, i zažmirkao je kada je osvetlilo belu togu prebačenu preko stolice. Tokom proteklih godinu dana nosio ju je kad su to zahtevale društvene i diplomatske prilike u kojima je pratio budućeg tasta, i donekle se navikao na njene prevoje, ali i dalje se osećao neprijatno u njoj. Agrikola se hvalio da je naučio sinove britanskih poglavara da nose togu, ali Gaj je sumnjao u to. On je odgajan kao Rimljanin, ali se ipak osećao mnogo udobnije u uniformi ili u tunici i pantalonama kakve nose Britanci.

Seo je u postelji, obeshrabreno odmeravajući odeću. Njegov otac, koji je juče došao iz Deve i koji je spavao u istoj sobi, okrenuo se u postelji i upitno ga pogledao.

"Mislim da su mogli da izmisle bolju svečanu odeću", gundžao je Gaj, "ili barem nešto udobnije."

"Toga je više od odeće", rekao je Macelije. "To je simbol." I sam je seo u postelji i, na veliko iznenađenje svog sina, koji ujutro nikad nije bio u formi, počeo je da izlaže časnu istoriju toge.

Gaj je postepeno počeo da shvata. Čak i ovde, ili baš pogotovo ovde, na granicama imperije, pravo na nošenje bele toge bio je način da se naglasi razlika između gospodara sveta i onih koji su pokoreni, a uzana purpurna pruga na ivici označavala je teško stečenu čast. A to je ljudima kao što je njegov otac bilo veoma važno. U poređenju sa tim, udobnost je bila nebitna.

Ma koliko želeo da izbaci togu kroz prozor, ona je bila samo jedna od mnogih stvari koje je morao da prihvati ako hoće da postane pravi Rimljanin. Barem je bila od vune, kao i tunika ispod nje. Aprilski vetar je bio leden, ali on se neće smrznuti.

Uzdahnuo je i prepustio se svom slobodnjaku da ga okupa i obrije, pa je obukao tuniku i sandale i dao se na posao da otkrije kako da namesti prokletu stvar. Posle nekog vremena je otac, lica tako ukočenog da je Gaj bio siguran da se trudi da se ne smeje, preuzeo togu u svoje ruke. Brzo je namestio nabore od bele vune

tako da vise ispred levog ramena, podesio ih na leđima i pod desnom rukom, a onda je ostatak pažljivo razvukao preko grudi i preko levog ramena, u suprotnom pravcu, tako da su nabori lepo padali preko ruke.

"Eto ti." Zakoračio je unazad i sa zadovoljstvom osmotrio sina. "Samo se malo ispravi, i možeš da poziraš za statuu."

"Već se osećam tako", mumlao je Gaj, uplašen da će pri prvom pokretu sve da se raspadne. Otac se ovog puta ipak nasmejao.

"Nije važno; normalno je da mladoženja bude nervozan. Osećaćeš se bolje kad sve bude gotovo."

"A ti?" upitao je Gaj. "Kad si se ženio mojom majkom, da li si se plašio?"

Macelije se ukočio, i oči su mu se za trenutak zamaglile od sećanja na bol. "Bio sam radostan što mi je došla i srećan svakog dana koji smo proveli zajedno sve dok nije nestala..." šapnuo je.

Kao i ja dok sam grlio Eilan... gorko je pomislio Gaj. Ali ja sam pristao na ovu farsu, i nemam drugog izbora do da sad izdržim do kraja.

Pogled na haruspeksa koji je pozvan da prorokuje uspešnost braka nije mu nimalo popravio raspoloženje. Pod podnevnim suncem, čovek je sa svojom crvenom ćelavom glavom i dugim, mršavim nogama izgledao kao neka od njegovih kokošaka, i Gaj je bio cinično uveren da će svi znaci koje bude našao u utrobi nesrećnog pileta predskazivati povoljan dan. Pred skupom većine dostojanstvenika iz Londiniuma, bilo bi veoma nezgodno otkazati svečanost. U svakom slučaju, proroci su već konsultovani pre više nedelja kako bi odabrali odgovarajući dan.

Atrijum, sa stubovima obavijenim zelenilom, bio je pun naizgled ogromnog broja ljudi; prepoznao je nekoliko naboranih, postarijih udovica koje je sretao proteklih meseci u Licinijevoj kući. Primetio je da se istinski smeše, ako ne baš njemu, onda nekuda u njegovom pravcu. Možda su bile sretne zbog Julije; kad bi samo znale koliko nesigurnu pogodbu je Julija sklopila, sigurno bi se mrštile!

Kad je došlo vreme, augur je objavio kako je dan vrlo pogodan za venčanje i požurio je da čestita. Dan na koji je Julija rešila da se uda

ne bi se usudio da bude nepovoljan.

Nastupio je žamor kad su ostaci prorokovanja počišćeni i kad se pojavila nevesta, držeći oca pod ruku. Gaj je pod čuvenim velom mogao da nazre samo ivicu bele tunike. Jedan od Licinijevih sekretara razvio je bračni ugovor i počeo da čita kroz nos. Većina uslova je ispunjena još prilikom veridbe; suma za otkup mlade koju je Gaj ponudio, pa suma koju Julija unosi u brak, činjenica da ona ustaje 'u rukama' svog oca kao pravni član njegove porodice, i da ona zadržava svoje vlasništvo. Objasnili su mu da su u poslednje vreme takve odredbe postale uobičajene, i da niko neće misliti ništa loše o njemu zbog toga. Postojala je i odredba da ne može da se razvede od Julije osim zbog 'žalosno lošeg ponašanja', koje moraju posvedočiti barem dve plemenite matrone. Gaj bi se na to nasmejao, kad bi bio u stanju da se smeje; nije mogao da zamisli osobu koja bi bila manje spremna od Julije da se nedostojno ponaša, a ona mu je suviše jasno stavila do znanja da želi taj brak, a ne da ga ugrožava. Čak ni teški velovi nisu uspeali da sakriju pobedonosni izraz u njenim očima.

"Gaje Macelilje Severuse Siluriče, da li prihvataš uslove iz ovog ugovora, i da li si spreman da uzmeš ovu ženu za svoju suprugu u skladu sa zakonom?" upitao je njegov otac. Gaj je shvatio da ga svi gledaju, ali ipak mu se činilo da je prošlo beskonačno mnogo vremena dok nije uspeo da odgovori.

"Jesam..."

"Julija Licinija?" Otac se okrenuo devojci i ponovio pitanje. Ona je odgovorila mnogo brže. Sekretar je podneo ugovor oboma na potpis, a potom ga odneo u arhiv, da ga zavede.

Gaj se osećao kao da sa ugovorom odlazi i njegova sloboda, ali rimljanska ozbiljnost u nošenju toge nije zahtevala od njega da se smeši. Umiljata gospa, predstavljena kao kći Agrikolina, prišla je Juliji, uzela je za ruku i povelala je do Gaja. Osetio je nalet krivice kad su ga njeni sitni prsti stegli za ruku.

Potom su nastupile molitve, u ogromnoj količini, upućene Junoni i Jupiteru, Vesti i svim ostalim božanstvima koja bi mogla imati veze sa očuvanjem doma i ognjišta. On i Julija dobili su činiju žita i malu mešinu ulja kako bi prineli žrtvu na oltaru. Dok je žrtva pucketala u

plamenu, iz atrijuma je iznenada dopro miris kuvanog jela, prilično mučan u mešavini sa mirisom spaljenog tamjana. Gozba je bila gotovo spremna. Julija je podigla veo. Uzeo je hlepčić od grubo mlevenog žita - nadao se da će na gozbi biti nečeg boljeg za jelo - prelomio ga i stavio mrvicu među Julijine usne. Ona je učinila isto to, izgovarajući propisane reči koje su ih pravno sjedinile. Svečanost je počela da se odvija uobičajenim redom, i od sada treba samo da vrše odgovarajuće pokrete.

Sedeo je u trpezariji tokom čitave svadbene gozbe, bogate koliko god su mogli da obezbede Licinijeva kesa i Julijin ponos, u nekoj vrsti izmaglice. Bio je svestan da su stolovi natovareni najrazličitijim đakonijama. Ljudi su mu se neprekidno obraćali; primio je čestitke od Licinijevog postarijeg prijatelja - da, složio se, zaista je srećan što je dobio tako divnu devojkicu. Stari senator se još malo zadržao, uporno mu pričajući anegdote o Juliji dok je bila mala; poznavao ju je otkad se rodila. Negde u blizini dvojica magistrata poluglasno su pričali o predstojećoj kampanji u Germaniji.

Robovi su, uz tihe čestitke, prinosili jelo, ne meso od žrtvi, nego fino pečene piliće, pečenu svinjetinu i fine kolače od belog pšeničnog brašna. A bilo je i vina u ogromnim količinama; Gaj, koji je pio sve što mu uspu, uskoro je zaključio da je vino bolje nego što je očekivao. Gotovo beskonačna reka gostiju neprekidno je prilazila da mu čestita; retko je viđao Macelija toliko srećnog.

Kako se gozba nastavljala, Gaj je izvlačio poslednje rezerve učtivosti i samokontrole, ali duboko u sebi se pitao šta bi Eilan mislila o svim ovim glupostima, i da li će ikada saznati i ceniti sve što on podnosi radi nje i njihovog sina.

Julija se kikotala prostačkim šalama lakrdijaša koji su ih zabavljali, ali nije bio siguran da ih je zaista razumela. Ovaj deo svečanosti je po tradiciji trebalo da podstakne začinjanje dece; klovnovi su se jako trudili da niko ni slučajno ne propusti poentu. Od pogleda na hranu mu je postajalo muka, ali je nastavio da se pretvara da jede, i po devedeseti put se složio sa nekim da je Julija veoma lepa devojkica i da je on veoma srećan čovek.

Julija je počela da deluje sanjivo; popila je drugu, pa treću čašu vina, a pošto je bilo mnogo jače od onog koje se obično služilo za

Licinijevim stolom, njena uobičajena živahnost je donekle jenjala. Gaj joj je zavideo na tome; on je, na žalost, i dalje bio sasvim priseban.

Padalo je večer. Spolja se začula vika, i Gaj se glupo osmehnuo kada je ceremonijal-majstor objavio da je došlo vreme za nevestinsku procesiju. To je bilo sasvim glupo, jer pošto Macelije nije imao kuću u gradu, mladi par se samo preselio u udaljeno krilo Licinijeve vile, ali Julija je očito rešila da ne propusti nijednu tradiciju na svoj veliki dan.

Baš dobro što ne očekuju da ću odglumiti kako otimam svoju nevestu, pomislio je Gaj kad je sa lažnom grubošću zgrabio Juliju za ruku i povukao je za sobom. S obzirom na priličnu nestabilnost, mogli bi da ga zaustave i baba sa motkom ili hromi pas.

Ceremonijal-majstor mu je dao vrećicu punu pozlaćenih oraha i bakarnih novčića; dao mu je znak da ih baci prosjacima okupljenim napolju, koji su posećivali venčanja samo zbog toga. I Julija je dobila vrećicu, koja je po boji odgovarala velu. Svečano su ih u nosiljci izneli iz Licinijeve kuće, pa avenijom do foruma, pa kraj nove guvernerske palate i tabularijuma, dok su pred njima išli svirači na flauti i pevači, svi zajedno okruženi bakljama, a onda su se vratili drugim putem do ulaza u nove odaje koje su ih čekale spremne. Gaj je suzbio želju da se nasmeje. Rasuo je novčiće i čuo blagoslove gomile. Samo još malo...

Baklja od belog gloga bacala je lelujavu svetlo preko ulaza, terajući senke i zlu magiju. Gaj, kome je svež vazduh donekle razbistrio glavu, poželeo je da baklja rasteruje i sećanja. Neko je dodao Juliji činiju ulja da popraska vrata i niti bele vune da ih ukrasi.

Matore udovice su izljubile Juliju, tiho joj poželevši sreću, i posle malo oklevanja izljubile su i Gaja; to je pokrenulo opšte grljenje, ljubljenje i čestitanja. Macelije, prilično pripit - Gaj je prvi put video oca u tom stanju - zagrlio ih je oboje; Licinije je poljubio i Juliju i Gaja, i rekao da je venčanje bilo divno.

Potom je Gaj podigao Juliju, još jednom se začudivši koliko je laka, preneo je preko praga i nogom zalupio vrata za sobom.

Osećao je miris sveže obojenih zidova, pomešan sa tamjanom i mirisom Julijinog cveća. Stajala je nepokretno pred njim, i on joj je

podigao veo sa više nežnosti nego što je očekivao od samog sebe.

Venac je počeo da joj vene; šest uvojaka, koje joj je služavka tako pažljivo uvila, počeli su da se raspliću oko izreza na vratu. Izgledala je premlada za udaju. Pre nego što je stigao da progovori, povelala ga je ka malom oltaru u središtu njihovog atrijuma i tu stala, iščekujući.

Gaj je podigao kraj toge da se pokrije po glavi i tako pozdravio male glinene kipove koji su predstavljali porodična božanstva.

"Vatrom i vodom te pozdravljam kao svoju ženu i kao sveštenicu svog doma..." promuklo je rekao. Polio joj je vodu po rukama i dodao joj peškir da se obriše; potom joj je dodao nalojeni fitilj da zapali vatru.

"Neka nas bogovi blagoslove za stolom i u postelji; neka bi dali da ti rodim mnogo sinova", odgovorila je Julija.

Bračni krevet ih je čekao kraj zida. Poveo ju je tamo i nespretno razvezao komplikovani čvor kojim je bio pričvršćen njen vuneni steznik, pitajući se koliko je nestrpljivih mladoženja izgubilo živce i prosto pokidalo prokletu stvar. Konačno je mogao da se ispetlja iz sputavajućih nabora toge.

Julija je ležala u prostranom krevetu sa pokrivačima navučenim do brade, gledajući ga. Ujutro će okrvavljeni čaršavi biti svečano izneti pred udovice kao dokaz konzumacije braka; ali Gaj neće morati da prisustvuje tome. U svakom slučaju, nije sumnjao da je Julija - uvek praktična - pripremila vrećicu kokošije krvi za slučaj da on bude suviše pijan da išta učini. Kako su mu rekli, skoro svaka nevesta je bila dovoljno razumna da to učini.

Ali on nije bio toliko pijan, i ako je izvršio svoju dužnost sa više efikasnosti nego strasti, barem je bio nežan, a Julija je bila suviše nevina da bi očekivala išta više.

21.

Eilan se nije vratila u Vernemeton sve do marta, jer uprkos Kailejinom obećanju da će joj vratiti sina, potrajalo je dok se nije oporavila od šoka što ga je izgubila. Kad se najzad isplakala, shvatila je da, čak i kad joj ga vrate, više neće biti isto kao pre.

Posle nekoliko dana grudi su prestale da je bole i znala je da će sada druga žena hraniti njenog sinčića. Druga žena će ga privijati u sebe tokom dugih noćnih sati i tapšati ga po leđima da podrigne, druga žena će ga umirivati i druga će se baviti milim poslom kupanja čvrstog telašca. Neko drugi će se nagingjati nad njegovom kolevkom i pevati uspavanke koje je naučila od majke. Ali ne Eilan. Nije mogla - nije smela - ili će izgubiti sve što je postigla s toliko patnje.

Da bi se prikrila promena, objavljeno je da je Vrhovna sveštenica bolesna, i jedne mračne noći Eilan se vratila u Šumsku kuću a Dieda je nestala, uputivši se na obuku za barda u Eriu, kako joj je obećano. Kad se bude vratila, nadale su se da će svi zaboraviti kako su u Vernemetonu nekada postojale dve devojke koje niko nije mogao da razlikuje. Pošto je Sinrik još bio u zarobljeništvu, bilo je nemoguće da Dieda ode kod njega, čak i da je to želela. Dieda se na kraju izgleda zadovoljila mogućnošću da uči od bardova iz zemlje koju Rim nikada nije ni taknuo.

Tek sada, kad se ponovo primila dužnosti sveštenice Proročanstva, Eilan je shvatila koliko će ubuduće biti izolovana. To je delom bilo posledica izdvojenosti nametnute Diedi tokom varke, ali takođe i njenog izmenjenog položaja. Pošto je imala na to pravo, Eilan je počastvovala Kaileju, Eilid, Mielin i mladu Senaru odabravši ih da je služe, ali ostale sveštenice je uglavnom viđala samo na svečanostima.

Šumska kuća je nekada povremeno pružala zaklon ženama i deci, kao Senari, kojima je bila potrebna pomoć. Stoga je bilo neobično, ali ne i nečuveno, kada su primili mladu ženu po imenu Lia i bebu, kojoj je bila dojilja; Vrhovni druid ih je doveo i smestio u kolibu kraj sušnice za bilje, gde su obično odsedali posetioци. Nije bilo čudno ni što je Kaileja često nosila bebu kod Vrhovne sveštenice,

govoreći da će se možda razvedriti ako podrži malo dete.

Posle prve radosti ponovnog susreta, Eilan je neko vreme neprekidno plakala; činilo joj se da je Gaven, sad kad ga Lia doji, nekako postao više Liino dete nego njeno. Ali ipak joj se činilo kao čudo što je Ardanos, čak i pod pritiskom, ipak održao datu reč. Ponekad se pitala kako ga je Kaileja ubedila, ali nije se usuđivala da pita.

Naravno, njeni česti susreti sa detetom pokrenuli su govorkanja. Kaileja je bila dovoljno oprezna da je poverila staroj Latis - u strogom poverenju - da dete pripada Eilaninoj sestri Mairi, da mu se otac ne zna, i da je poslato ovamo zato što Mairi pomišlja na ponovnu udaju. Priču je za nedelju dana čuo ceo Vernemeton, baš kao što su i želele. Ali iako je poneko još verovao da je beba zapravo Diedina, niko nije ni pomišljao da je Eilanina. A dečko je ubrzo postao opšti ljubimac.

Eilan se osećala krivom što je narušila ugled i svoje sestre i devojke koja joj je bila kao sestra. No, ipak su obe pristale, makar i sa oklevanjem. Mnogo je gora bila patnja što ne sme da prizna svoje dete. Ali to nije smela - i nije htela - i kako je proticala nedelja za nedeljom, priznanje je bilo sve više i više nemoguće.

Eilani se činilo da vreme protiče vrlo polako; Ardanos se vratio iz Deve, i gotovo se cerio dok joj je saopštavao da se Macelijev sin oženio kćerkom prokuratora u Londiniumu. Znala je da se to mora desiti, ali jedva je zadržala suze, mada je odlučila da Ardanosu nikada ne pruži zadovoljstvo da je vidi kako plače.

Morala je da veruje da su i ona i Gaj doneli ispravnu odluku, ali stalno je pomišljala na ženu koju je i nehotice zamišljala kao svoju suparnicu. Da li je lepa? Da li joj on govori reči ljubavi, barem ponekad? Eilan je majka njegovog sina prvenca; da li mu to išta znači? Ili ju je zaboravio? A ako jeste, kako će ona to saznati?

No, vreme je proticalo - kao i uvek, bez obzira šta ljudi činili da to zaborave - i bližila se svečanost Beltana, kada će opet morati da postane glas Proročanstva.

Eilan je mislila da su je sve sumnje napustile kada je postala Vrhovna sveštenica. Možda su joj se sada vraćale zbog deteta. U mračnim noćnim satima pitala se da li će ovog puta biti kažnjena

zbog počinjenog svetogrđa, mada je preko dana tvrdila samoj sebi da, ako je preživela prvi put, Boginja teško da će sada biti uvređena. Ako je Moć koju je osetila prilikom proglašenja samo varka, onda je odbila Gaja bez ikakvog razloga. Ali ako Ardanos zaista ne veruje u Boginju kojoj služi, onda on, a ne ona, čini svetogrđe. Ako namerava da ostane u ovoj ulozi, bilo je neophodno da sazna da li je lažan prevod Vrhovnog druida ili sama Boginja.

Dok se pripremala i pročišćavala, palo joj je na pamet da bi bilo mnogo dramatičnije kada bi iz zlatne činije pila pred okupljenim svetom, pa je odlučila da razgovara o tome sa Ardanosom kad ga vidi sledeći put. On se odmah složio sa promenom, i kao da se čudio što ona razmišlja o takvim stvarima.

Ovog puta je Eilan sama pripremila bilje koje će popiti, i izvršila je neke izmene; zadržala je bilje koje pojačava vizije, a izostavila je ono koje odvaja čula od volje. Ispalo je da je bila živo svesna dubokog ćutanja koje se spustilo na masu. Osećala je njihovo poštovanje i iščekivanje. Mogla je da ih razume. Znala je da ljudi reaguju na njenu lepotu jače nego na Lianonin izbleđeli šarm. Ali mora da je i Lianon nekada bila mlada i veoma lepa. Da li je Proročanstvo ikada bilo nešto više od predstave koju vode sveštenici, na čelu sa njenim dedom? Prvi put kad je ona sedela u stolici Proročanstva, Moć koja je govorila kroz nju bila je stvarna.

Ispila je napitak, i osetila kako je obuzima poznato talasanje transa. Sećala se kako je napitak delovao ranije, pa se skljkala u stolici, držeći oči poluotvorene, kako Ardanos ne bi video u njenom pogledu sjaj razuma. Kad je Vrhovni druid počeo napev prizivanja, ona je bila svesna uputstava umetnutih u čaroliju. Bilo joj je jasno šta on želi - i zašto.

Sada je shvatila zašto Ardanos želi sveštenicu Proročanstva koja se ne oslanja na inspiraciju. I ranije ga je slušala kako govori o dobrobitima koje će snaći Britaniju pod uticajem civilizacije Rima. Zapravo, sećala se da je govorio o tome i ono veče u kući njenog oca, kada još nisu znali ko je zaista Gaj. Pa, barem niko ne može optužiti Vrhovnog druida za nedoslednost.

Kad se poslednji put videla sa Gajem, saznala je dovoljno da bi se složila kako - za sada - Ardanos možda ima i pravo. Ako se

mudro koristi, Proročanstvo može da bude moćno sredstvo za donošenje mira Britaniji. Dok god je Ardanos Vrhovni druid, i dok god njegovu politiku vodi istinska mudrost, možda ovo što čini sa njom i nije veliki greh. Ali ako Eilan želi da bude nešto više od njegovog instrumenta, moraće da sazna šta se dešava u svetu, van zidova Šumske kuće. Vrhovna sveštenica Vernemetona mogla bi da bude mnogo uticajnija od običnog Glasa Proročanstva. Ako shvati šta radi njen deda, i ona će preuzeti odgovornost za odluku da li da sarađuje ili ne, i dokle u tome da ide.

Eilan je verovala da je prošli put kroz nju govorilo nešto više od njene skrivene volje. Ali nijedno ljudsko biće ne može preneti svu snagu Boginje. Kada božanski duh posedne telo, on ne postaje samo bliži smrtnicima, nego i sam preuzima neka od ogrtaničenja koja važe za to telo; mora se raditi sa onim što se ima.

Boginjo, pomози mi! uzviknuo je njen duh. Ako te ima, Gospo, ako nisi samo varka, pokaži mi kako da vršim Tvoju volju!

Ardanosovo prizivanje se završilo, ali iščekivanje u masi je raslo. Kad se sa vatri podigao dim svetog bilja, Eilan je osetila da iza nje narasta Prisustvo.

Gospo, u Tvojim sam rukama. Eilan je udahнула i prepustila se. Učinilo joj se da je grle meke ruke, ali istovremeno je znala da njeno telo čvrsto sedi, i da Ona čija moć sada teče kroz nju posmatra Ardanosa uz blistavi osmeh.

Pazi se, deda! pomislila je. Zar ne vidiš ko je došao? Ali on se okrenuo ka narodu, predvodeći ih u prizivanju, i znala je da ne može da vidi. Potom je usmerila svest ka unutra. Boginjo, imaj milosti! uzviknuo je njen duh. On radi za dobro svog naroda - daj mu mudrosti da učini ono što treba - svih nas radi!

U tišini mesta na kome se obrela, učinilo joj se da čuje odgovor.

"Kćeri, ja čuvam svu soju decu, čak i kad se svađaju; i u svim vremenima je tako, a ne samo u ovom u kome ti živiš. Moja Svetlost može biti vaša tama; vaša zima može biti uvod u Moje proleće. Hoćeš li prihvatiti to, da može doći veće dobro?"

"Hoću, ali ne napuštaj me, jer Ti si sve što imam", odgovorila je, i Glas se ponovo začuo u njoj.

"Kako da te ostavim - zar ne znaš da te volim onoliko koliko ti

voliš svoje dete?"

Okružila ju je Gospina ljubav. Eilan se svesno zagnjurila u nju kao u majčin zagrljaj. Odnekud iz velike daljine bila je svesna Ardanosovih pitanja. Sećala se odgovora koje joj je naložio da izgovori, ali oni joj se više nisu činili važni. Imala je saznanje; znala je šta je odgovarala, ali Ona koja je izgovarala te reči, ovog puta na jeziku naroda, nije bila njoj poznata Eilan.

Nije znala koliko dugo je to trajalo. U stanju u kome se sad nalazila vreme nije uopšte postojalo. Ali ipak, došao je trenutak kad je začula da je zovu po imenu. Jeknula je i pokušala da se okrene. Zašto da se vraća? No, svež vazduh kojim su je hladili i nekoliko kapi vode što su joj pale na lice i ruke nisu se mogli zanemariti. Ponovo su je prizvali u njeno telo.

Stresla se i jeknula, i odjednom je opet postala ona, Eilan, ponovo, zagledana raširenim očima u zadivljena lica naroda oko sebe.

Ardanos je upućivao svet da se mirno razidu. U njegovom zadovoljnom osmehu gotovo se mogla naslutiti izveštačenost.

Ne shvata, pomislila je Eilan. Misli da je sam sve izveo... Ali ako Vrhovni druid ne shvata moć Boginje kojoj tvrdi da služi, nije njen posao da ga prosvetljuje. Mogla je samo verovati da Gospa zna šta radi, i da će nastaviti da bdi nad njima.

Gaj je prve mesece braka proveo boreći se protiv svesti da je sve zasnovano na laži. Podozrevao je da Julija mnogo više voli činjenicu da je udata nego njega, ali bila je vedra i prijatna, i dok god je on posvećivao pažnju njenim rečima, izgledala je zadovoljna njime. Mogao je samo da se zahvali bogovima što je ona toliko nedužna, ili možda toliko neosećajna, da ne shvata kako odnos između muškarca i žene treba da bude mnogo dublji.

Licinije, koji je smatrao da mladi par ne treba razdvajati tokom prve godine braka, uredio je da Gaj bude postavljen za edila, zaduženog za vladine zgrade u Londiniumu, što mu je omogućavalo da stekne iskustvo u javnim poslovima, a što će mu biti korisno za kasniju karijeru. Isprva se bunio jer nije imao potrebna znanja, i pitao se da li mu je tast uredio ovaj posao samo zato da bi Julija i dalje

vodila domaćinstvo, ali ustanovio je da je, mada su robovi i slobodnjaci koje je imao u službi bili sasvim sposobni da sami obavljaju posao, potreban autoritet čoveka na položaju kako bi se upravljalo njima. Postepeno je shvatao kako ga je detinjstvo, provedeno u slušanju oca kako razrešava probleme kakvi nastaju u velikom utvrđenju, sasvim dobro pripremio za ovu vrstu poslova.

"Uživaj u vremenu koje sada provodiš sa Julijom, momče moj", govorio je Licinije, tapšući ga po ramenu, "jer ubuduće ćete prilično često biti razdvojeni, pogotovo ako dobiješ dužnost u Dakiji ili na nekoj drugoj isturenoj granici." Obojica su znali da put unapređenja vodi po čitavoj imperiji; dugotrajna služba na mestu logorskog prefekta ili prokuratora dobijala se samo na kraju karijere.

Ovo su bile ključne godine, kada ime koje mladić sebi stvara - a i veze - određuju koliko visoko će se uspeti. Gaj će uskoro morati da provede neko vreme u samom Rimu; jedva je čekao. U međuvremenu, trudio se da shvati način delovanja vlasti u umanjenoj slici prestonice u kakvu se pretvarao Londinium.

Godina je protekla mnogo brže nego što je očekivao. Iz Rima su povremeno pristizale uznemirujuće vesti. Imperator je uredio da ga izaberu za konzula na narednih deset godina, i za doživotnog cenzora, kao dodatak moćima koje je već imao. Patriciji su mračno mumlali da je to zavera kako bi stekao kontrolu nad Senatom, ali nisu preduzimali ništa drugo, jer u tom času vojska je bila sasvim zadovoljna svojim imperatorom, koji im je podigao plate za trećinu. Kao oficir, Gaj je bio zadovoljan time, ali bilo je jasno odakle vetar duva. Domicijan je, čak i više od svojih prethodnika, smatrao preostale demokratske institucije Rima zastarelim, i svakako neprijatnim.

Nekoliko meseci posle venčanja, Licinije je uzeo tutora - najviše zbog Julije, kako je rekao - kako bi naučila bolje grčki i uglađeniji latinski. Gaj je, na svoju veliku žalost, takođe bio zamoljen da prisustvuje časovima. "Ako pođeš u Rim, biće neophodno da dobro govoriš grčki, a i otmeniji latinski", rekao mu je tast.

Gaj se, pogođen, pobunio. Macelije mu je od najranijeg detinjstva uzimao tutore, i govorio je latinski jednako tečno kao i maternji jezik majčinog keltskog plemena.

"Običan latinski mi je sasvim dobar", izjavio je.

"Za vojni logor je svakako dovoljno dobar", usprotivila se Julija, "ali veruj mi, pred Senatom ti je bolje da govoriš keltski nego tim vulgarnim narečjem iz Deve."

Gaj je već zaustio da kaže kako govori latinski jednako dobro kao Macelije; ali činjenica je da se Macelije nikada nije obraćao senatorima u Rimu. A neće mu škoditi da nauči ni jezik svih obrazovanih ljudi u svetu, a to će uvek biti grčki. No, časovi nisu dugo trajali. Krajem leta Julija je zatrudnela, i toliko često joj je bilo muka da je tutor otpušten.

Gaj je tada već govorio sa kućnim robovima grčki kad god bi bio u prilici, naročito sa Haris, Julijinom služavkom, koja je bila rođena baš na Apolonovom ostrvu, Mitileni. Jedan od slobodnjaka koji je sada radio za njega došao je u Britaniju kao sekretar bivšeg guvernera, i bilo mu je vrlo milo da zaradi nekoliko dodatnih sesteraca popravljajući Gajev naglasak i zadajući mu da prepisuje Ciceronove govore kako bi popravio latinski stil.

Bio je čvrsto odlučio da će, kada Julija rodi dete i dovoljno se oporavi da nastavi sa časovima, biti daleko ispred nje.

I tako je proticala zima. Do prve godišnjice braka, Julijine mučnine su jenjale. Nije se pobunila kad je njen otac predložio da Gaj pođe u lov na veprove po šumama severno od Londiniuma, kao pratnja bogatom senatoru koji se zanimao za trgovinu vinom i koji je tvrdio da je preduzeo rizično putovanje sve dovde samo radi lova. Licinije nije mnogo cenio njegove veštine, ali priznavao mu je političku moć, i odlučio je da mu polaska dodelivši mu kao pratioca rođenog zeta.

Juliji uopšte nije smetalo što će biti odsutan; zapravo, pomalo joj je laknulo što je otišao iz kuće. Kao i većina muškaraca, Gaj je izgleda smatrao kako je svako priznavanje slabosti zapravo molba za pomoć. Pošto nije mogao da joj pomogne, a i pošto je zapravo bio razlog njenog stanja, stalno se vređao kad bi pomenula mučnine ili strepnje. Ni njen otac nije bio mnogo bolji, a bila je suviše ponosna da bi se poveravala robinjama.

I tako je, istog jutra čim je Gaj otišao u lov, Julija potražila Junonin hram. Njena služavka, Haris, bunila se što će ići peške čitavim

čutem, ali Julija je znala da bi joj truckanje u kočijama ili njihanje u nosiljci samo ponovo izazvali mučninu.

Nije joj smetalo ni što je evnuh u hramu rekao da će morati da sačeka dok sveštenica bude imala vremena za nju; unutrašnjost hrama bila je polumračna i sveža posle ulične prašine i buke, i bilo joj je sasvim prijatno da sedi tu neko vreme, zagledana u obojeni kip.

Domina Dea... počela je da se moli. Mislila sam da će biti lako. Ali kad misle da ih ne čujem, robinje pričaju o ženama koje su umrle na porođaju. Ne bojim se toga, Boginjo, ali šta ako moja beba umre? Šta ako sam kao moja majka, koja je rodila samo jedno dete koje je živelo duže od godine? Moj otac ima političku moć a Gaj ume da vodi bitke. Ali ja jedino mogu da im dam naslednika. Spustila je veo na lice da se ne bi videlo kako plače. Pomozi mi da rodim zdravog sina... molim te, Boginjo, molim te!

Trgla se kad joj je evnuh dotakao rame, a onda je brzo obrisala oči i pošla za njim u unutrašnje odaje, ne obazirući se na uporni bol u krstima.

Junonina sveštenica bila je srednjih godina, a bojila je lice da bi izgledala mlađa, i nemo je procenjivala Julijine haljine i nakit. Pozdravila ju je sa tolikom toplinom da je Julija odmah postala oprezna.

"Bojiš se rađanja." Sveštenica ju je potapšala po ruci. "A to ti je prvo dete, i sasvim je prirodno da se plašiš..."

Julija je malo ustuknula, oprezno je odmeravajući. Zar sveštenica ne razume da se ona ne plaši za sebe?

"Želim sina", počela je, i zakašljala se kad ju je zapahnuo oblak mirisa kad se sveštenica nagnula ka njoj.

"Naravno. I ako prineseš ponude, Boginja će ti pomoći."

"Kakvu životinju bi trebalo da kupim za žrtvu?"

"Pa, draga..." Žena je otvoreno pogledala njeno prstenje. "Toga imamo sasvim dovoljno. Ali upravo grade ogroman Izidin hram na dokovima, i bilo bi šteta da Junona ostane kao neka siromašna rođaka. Sigurno će ti dati sve što želiš ako ponudiš bogat dar njenom svetilištu."

Julija je piljila u nju, jer suviše je dobro shvatila, i s naporom je ustala. "Razumem", suvo je rekla. "Sad moram da idem, ali hvala na

dobrom savetu."

Okrenula se, poželevši da je dovoljno visoka da to izvede upečatljivo, i izišla iz sobe, ostavivši sveštenicu da zuri za njom. Dok je prelazila preko praga, bol u leđima pretvorio se u strašan grč od koga je na trenutak izgubila dah.

"Gospo moja..." Haris je pružila ruke da joj pomogne.

"Idi i nađi mi nosiljku", rekla je Julija, držeći se za stub. "Izgleda da ću se ipak voziti kući."

Gaj se vratio u grad tek kasno uveče, pošto se postarao da ugledni gost dobije trofej koji je želeo, i oprostivši se sa njim s dosta olakšanja. Kada je ušao u kuću, zatekao je opšti haos; tokom njegovog odsustva, Julija je imala prevremeni porođaj i rodila mu je kći. Vest je čuo od Licinija, koji je rekao da je sve bilo gotovo za sat ili dva, i da Julija sad spava.

Bio je trenutak da se nazdravi rođenju njegovog prvog deteta, kako reče Licinije, podižući prašnjavu amforu sa grčkim pečatom. Gaju je bilo jasno da je njegov tast već poodavno počeo da slavi.

"Ne znam kako da ti se zahvalim za ovaj veliki dar", rekao je pomalo pripito. "Oduvek sam želeo da postanem deda; i makar da je dete samo žensko, to mi nimalo ne smeta; Julija mi je bila dobra kao četrdeset sinova, i dovela je i tebe u porodicu. Sledeće dete će svakako biti dečak."

"Nadam se da imaš pravo", rekao je Gaj. Ako ne bude tako, neće biti njegovom krivicom, jer on je već začeo jednog sina.

"Sklonio sam ovo vino kad se Julija rodila, da ga popijem kad mi se rodi prvo unučće", rekao je Licinije, skidajući pečat. "Pij sa mnom, sine; i nemoj ga pokvariti sipajući previše vode u njega."

Gaj nije večerao i mnogo radije bi uzeo pehar piva, činiju pasulja i pečeno pile, ali pošto je domaćinstvo bilo u potpunom neredu znao je da će biti srećan ako uspe da uhvati nekog roba koji bi mu doneo hladnog mesa i hleba. Pomirio se da ode u krevet napola pijan, i pridružio se Liciniju.

"Za tvoju kći", rekao je Licinije. "Neka bi ti bila dobra kao što je Julija bila meni."

Gaj je ispio, a onda je starac predložio zdravicu za sina. Gaj se

zagrcnuo, ali njegov tast je mirno nastavio. "Dogodine ćeš sigurno dobiti i sina."

"Pa da, naravno."

No, dok je podizao pehar, Gaj je mislio na Eilan i sina koga mu je ona već rodila. Dečak sada ima godinu dana. Da li je prohodao? Da li mu je ono tamno paperje postalo zlatna kosa?

A onda su, naravno, morali da nazdrave Juliji; da nije došla služavka sa vešću da može da je vidi, Gaj bi se zaista napio. Zadovoljan zbog prekida, pošao je za služavkom u spavaću sobu.

Julija mu se učinila veoma sitna, sitna i bleđa. U rukama je držala čvrsto umotano dete.

Julija ga je pogledala i počela da plače. "Tako mi je žao. Toliko sam želela da ti rodim sina - bila sam tako sigurna..."

Odobrovoljen pomišlju na Eilan i njenog sina, daleko na zapadu, sagnuo se da je poljubi. "Nemoj plakati", rekao je. "Dobićemo sina sledeći put, ako bogovi požele."

"Onda je prihvataš?"

Robinja je podigla bebu i pružila je, i svi su ga gledali sa iščekivanjem. Gaju je trebalo malo vremena da shvati šta treba da čini pa je uzeo bebu, prilično nespretno. Zagledao se u zgužvano lišće, očekujući plimu nežnosti koja ga je zahvatila kad je uzeo u ruke svog sina. Ali sada je osetio jedino čuđenje, jer činilo mu se nemogućim da nešto ovako sitno bude i stvarno. Uzdahnuo je.

"U ime svojih predaka, priznajem ovo dete za svoju kći", glasno je rekao. "Ime će joj biti Macelija Severina."

Odmah po Beltanu, Bendeigid je zatražio prijem kod Gospe od Vernemetona. Eilan se dotle uklopila u ulogu Vrhovne sveštenice, ali ipak joj se činilo čudnim što rođeni otac traži dozvolu da je poseti. Ipak, poslala je jednako zvaničan odgovor da će ga rado primiti, i kada se pojavio u njenoj spoljašnjoj odaji tog popodneva bila je spremna da ga srdačno primi.

Istinu govoreći, Eilan se uopšte nije osećala toliko srdačno. Nije mogla da zaboravi da je upravo zbog očevog odbijanja čak i da razmisli o njenom braku sa Gajem dospela u položaj da, iako uživa sve udobnosti i počasti, polako postaje stranac rođenom sinu.

Udesila je da Gaven to popodne bude daleko od očiju i ušiju. Bendeigid svakako zna da Mairi nije rodila još jedno dete, a Gaven je sve više ličio na svog oca.

Pripremila je krčag vode, koju je Senara upravo donela sa Svetog kladenca, i dala znak Hjuu da pusti posetioca unutra. Pružalo joj je izvesno zadovoljstvo da se njen telohranitelj nadvija nad njima. Mislila je da će se kao predmet gotovo pseće odanosti osećati neprijatno, jer Hju je sa zahvalnošću preneo odanost na nju čim se pojavila iz ritualne izdvojenosti i počela da se ponovo kreće, ali nikada joj nije smetao. Jednostavno je bio tu, i postepeno je počela da joj se dopada lakoća kojom je on mogao da se otrese gostiju, ili, kao sada, da ih zadivi.

"Čime mogu da ti služim, oče?" hladno je upitala, ne ustavši iz stolice. Upotrebila bi taj isti ton pred svakim visokim druidom. I zaista, vreme provedeno na severu promenilo je Bendeigida. I dalje je bio snažan čovek, ali prigodna čvrstina koje se sećala sada se istopila i on je sav bio od kostiju i tetiva.

Bendeigid je naglo zastao, čudno je pogledavši. Upitala se šta li vidi na njoj. Sigurno ne kći koje se sećao. Lice koje je videla kad bi se zagledala Sveto jezerce izgubilo je detinjastu zaobljenost, a patnje i odgovornost dodali su naznake opeznosti njenim senovitim očima. No, ti neprimetni znaci zrelosti sigurno su manje upadljivi nego zlatni ornamenti i polumesec između obrva.

Mada je podigla sa lica široki veo od tankog, tamnoplavog platna, on joj je i dalje ostao prebačen preko ramena. Nastavila je da koristi veo na isti način kao što je činila Dieda da bi potpomogla varku; a kada je došlo vreme da je mogla da ga ostavi, već se navikla na njegovu zaštitu. Kao da joj je davao prizvuk autoriteta; svakako joj je povećavao tajanstvenost.

"Samo sam želeo da ti izrazim poštovanje, kćeri - ili bi trebalo da kažem Gospo", odvratio je druid. "Davno smo se poslednji put sreli. Hteo sam da se uverim da si dobro..."

Trebalo ti je puno vremena, mračno je pomislila Eilan. No, videla je da protekle godine nisu bile nežne ni prema njemu. Nije izgledao sitniji samo zbog prisustva ogromnog Hjuja; kosa mu je potpuno osedela, i imao je nove bore oko usta i očiju. Oduvek je bio strog, ali

sada su mu oči gorele tamnim plamenom.

Bendeigid je prihvatio srebrom okovanu drvenu času koju mu je pružila, pa je seo na klupu. Eilan je sela u veliku izrezbarenu stolicu.

"To sigurno nije jedini razlog što si došao ovamo, oče", mirno je rekla.

"Lianon je bila stara." Zagledao se u času, a onda ponovo u nju. "Mogu da razumem zašto nije želela da joj zemlju rastrza rat - i da je možda baš zato Boginja proteklih nekoliko godina savetovala mir. Ali sada je nastupilo novo vreme i imamo novu sveštenicu. Jesi li čula za bitku na planini koju Rimljani zovu Graupius? Znaš li da su zemlje Votadina pretvorene u pustinju u kojoj jedva opstaje šaćica preživelih, jedino što je ostalo od nekada velikog plemena?"

Eilan je oborila pogled. Zaista je čula za bitku, od jednog učesnika u njoj, a Gaj joj je pričao kako su se u zimu izgladneli preživeli pojavili na kapijama tvrđave moleći za hranu. Činjenica je da su Rimljani okupatori, ali znala je da su poražena plemena u očajanju palila svoja sela i ubijala svoje životinje kako ne bi pali Rimljanima u ruke.

"Ti koja si Glas Boginje, reci mi - suze robinja padaju kao kiša, a krv naših pobijenih ratnika vrišti iz zemlje, kako to da ih Ona ne čuje? Zašto Boginja ne odgovara na naše molitve, i zašto Proročanstva i dalje savetuju da održavamo ovaj bedni mir?"

Naglo je ustao, pružio ruke ka njoj, i Hju je teško koraknuo u sobu. Eilan je duboko udahnila da sakrije zaprepašćenje zbog tog gesta i brzo dala znak telohranitelju da se udalji. Oduvek je smatrala da je njen otac upućen u savete koje daje Vrhovni druid. Je li moguće da on ni ne zna kako je Ardanos sve ove godine manipulisao Proročanstvima?

"Moj otac svakako zna da ja samo izgovaram Proročanstva onako kako su mi data", rekla je umirujućim glasom. Ako zna, rekla sam mu istinu - a ako ne zna, nisam mu rekla ništa što već ne zna.

I zaista, ono što je rekla bilo je veća istina nego što je i Ardanos znao, jer iako je Ardanos prevodio njene odgovore na pitanja onako kako je njemu odgovaralo, kad bi je Boginja ispunila i obratila se pravo narodu, to se Boginja slagala ili se nije slagala sa politikom Vrhovnog druida. Dosad su, u najmanju ruku, Njeni saveti bili

dovoljno miroljubivi, pa ih Ardnos nije dovodio u pitanje.

Bendeigid je ustao i počeo nervozno da hoda po sobi. "Onda te moram ubediti da se moliš Boginji da nas osveti. Duhovi žena sa Mone i dalje traže odmazdu."

Eilan se namrštila. "Je li te Sinrik poslao da mi to kažeš?" Znala je da ga je Gaj zarobio, i da mu je spasao život pretvorivši ga u taoca, ali nije znala šta mu se desilo potom.

"Bio je zarobljen", namrštio se njen otac. "Hteli su da ga pošalju u Rim da zabavi imperatora, ali on je ubio čuvare i pobjegao."

"Gde je sad?" upitala je, pomalo uznemirena. Ako ga Rimljani sada uhvate, najbolje čemu bi se od njih mogao nadati bila bi brza smrt.

"Ne znam", oprezno je rekao druid. "Ali na severu raste veliki gnev, kćeri. Rimljani se povlače. Gavranovi nisu svi pobijeni u tom boju, i rane im se zaceljuju. Ako Boginja ne podigne zemlju protiv Rimljana, budi sigurna da Sinrik hoće."

"Ali ja govorim samo onima koji dođu na svečanosti kod Brda devica", rekla je Eilan sa nelagodnošću. "To su najviše Kornovi i Ordivici, poneki Dement ili Silur, i ponekad divlji narodi iz bregova. Kakve veze mi imamo sa Kaledonijom?"

"Zar je moguće da na shvataš koliki je tvoj uticaj?" Pogledao ju je u lice. "Rimljani su nam uzeli zemlje, preobratali naše poglavare i zabranili većinu naših verskih svečanosti. Proročanstvo, ovde u Vernemetonu, jedno je od retkih stvari koje su nam ostale, i ako ti misliš da se reči Boginje ne ponavljaju sa kraja na kraj Britanije, onda si budala!"

On ne zna da Ardnos utiče na Proročanstvo, pomislila je tog časa Eilan, ali podozreva. Dok glumi neznanje ne može je otvoreno zamoliti za pomoć u podizanju nemira. Ali stvari će svakako doći i dotle.

"Bila sam veoma izdvojena..." tiho je rekla. "Ali naiđe poneki hodočasnik da se pomoli na Svetom kladencu. Neka oni koji imaju novosti dođu da piju vode na svaki mladi mesec, i ako sveštenica pod velom koja im priđe pomene gavranove, neka razgovaraju s njom tamo."

"Oh, kćeri! Znao sam da nećeš izdati svoje poreklo!" uzviknuo je

on, a pogled mu je omekšao. "Reći ću Sinriku..."

"Reći mu da ništa ne obećavam", prekinula ga je, "ali ako želiš da se molim Boginji za pomoć, moram znati šta da tražim! Ne mogu ti obećati šta će Ona odgovoriti..."

Bendeigid je morao da se zadovolji time. Eilan je dugo sedela zamišljena i kada je otišao. Sinrik očito čini sve što može da pokrene pobunu, a bez njene podrške sigurno neće uspeti.

Ali druid je sada očito shvatio da je ona odrasla žena i da će sama donositi svoje odluke. Gotovo da je vredelo tolike patnje susresti se sa njim u tako nadmoćnom položaju. Ali uz tu moć ide i odgovornost koju nije mogla da izbegne, pogotovo što može doći dan kada će njeni otac i usvojeni brat stajati suočeni preko bojnog polja sa ocem njenog deteta.

Kako je Julijina ćerkica rasla, počeli su da je zovu Cela, jer se činilo smešnim da nešto tako sićušno ima tako dugo ime. Ali Gaj je uzalud čekao onu vezu koju je osetio sa malim Gavenom čim ga je prvi put video u Eilaninom naručju. Da li je to možda nešto što se oseti samo između oca i prvorođenog sina? Ili je to zato što ničim nije bio vezan za devojčicinu majku?

No, Juliji izgleda nije bilo čudno što se on ne zanima mnogo za žensko dete. Cela je bila mirna beba, koja je uskoro nagovestila da će biti lepa, i bila je dedina mezimica. Julija je provodila sa bebom mnogo vremena, oblaćeci je u divno vezenu odeću, što se Gaju činilo kao traćenje vremena, a kada je malenoj bilo godinu dana Julija je opet bila trudna. Ovog puta bila je potpuno uverena da će biti dugo željeni sin. Prorok, koga su ispitali u Julijino ime, obećao je rođenje sina, ali Gaj nije bio tako uveren.

Na kraju, doduše, ipak nije morao da se pati sa ženom tokom čitave trudnoće. Ratovi u Daciji su loše krenuli. Gaj je osetio bol kad je čuo da će Druga legija biti povučena i da će uništiti novoizgrađenu tvrđavu na severu. Pretpostavljao je da je postalo jasno kako sever nikada neće moći da zadrži bez velikih ulaganja ljudi i materijala, većih nego što bi imperija mogla sebi da dopusti. Mnogo života bi bilo spašeno, mračno je pomislio Gaj, da su imali dovoljno razuma da to uvide pre tri godine!

Počeo je da provodi slobodno vreme u vojnom odseku, osluškajući novosti. Na imperatorovo naređenje, novi guverner, Salustije Lukulus, naredio je da se najsevernije tvrđave napuste, da se zidovi poruše a drvena građa spali kako ne bi ostalo ništa što bi neprijatelju bilo od koristi. Dvadeseta legija domarširala je sa severa i smestila se u stari logor u Glevumu, ali niko nije znao koliko dugo će to trajati.

Na kraju je Druga legija prebačena iz Deve u Daciju. Macelije je objavio da je prestar da bi tapkao preko pola imeprije, odlučio je da je vreme da se povuče u penziju i da počne da planira novu kuću u Devi. No, Gaja je iznenadio poziv novog komandanta legije, da im se pridurži. Najviše ga je iznenadila činjenica da se čak ni Licinije nije protivio kad je saopštio kako bi voleo da prihvati ponudu.

"Nedostajaćeš nam, momče", rekao je starac, "ali vreme je da se postaraš za karijeru, sad pošto si zasnovao porodicu. Zar nisam upravo zato širio Londiniumom hvalospeve o tebi? Šteta što nećeš biti tu za rođenje tvog drugog deteta, ali to se moglo i očekivati. Nemoj brinuti za Juliju - ja ću paziti na nju. Ti vrši svoju dužnost i vrati se ovenčan slavom!"

22.

Dieda se vratila u Šumsku kuću sredinom maja, nešto više od četiri godine otkako je otišla u izgnanstvo u Eriu. Dan je bio sunčan, i Eilan ju je primila u bašti, nadajući se da će im manje zvaničnma okolina olakšati sastanak, ali ipak je zamolila Kaileju da ostane sa njom. Kad se na vratnicama pojavila Dieda, Eilan je sela malo uspravnije, sa velom preko ramena, a Kaileja je požurila da je pozdravi.

"Dieda, dete moje, baš se radujem što te vidim. Toliko dugo je prošlo..." Svečano su se zagrlile, prislanjajući obraz uz obraz. Dieda je nosila široku odeždu od belog platna, u irskom stilu, bogato izvezenu, sa plavim ogrtačem kakve nose bardovi, oivičenim zlatom i sa zlatnom kopčom. Njena kosa, povezana vezenom trakom, padala je sva u uvojcima, ali, uprkos svečanoj odeći, držala se napeto.

"Oh, zaboravila sam kako je ovde mirno..." rekla je Dieda, osvrćući se po jedrim lejama nane i srebrnastim žbunićima lavande gde su pčele zujale po crvenim cvetićima.

"Bojim se da ćemo ti zaista biti dosadne posle svih onih prinčeva i kraljeva u Eriu." Eilan je jedva progovorila.

"To je lepa zemlja, svakako, i svi veoma cene pevače i pesnike i sve vrste svirača, ali posle nekog vremena počne da ti nedostaje domovina."

"Ponela si naglasak Eriua sa sobom, dete moje", primetila je Kaileja. "Kako je lepo ponovo čuti tu muziku!"

Sad više niko ko nas čuje da govorimo neće moći da nas pobrka, pomislila je Eilan. Nije se radilo samo o naglasku, nego o dubini i rasponu glasa. Diedin glas je oduvek bio prijatan, ali sada ga je koristila kao dobro podešen instrument. Čak i ružne stvari izgovorene takvim glasom lakše se opraštaju.

"Imala sam dovoljno vremena da ga steknem", rekla je Dieda i pogledala Eilan. "Činilo mi se da sam odsutna pola života."

Eilan je klimnula. I ona se osećala kao da je stotinu godina starija od devojke koju je Lianon pre pet godina odabrala za naslednicu. Ali na Diedinim usnama primetila je izraz mrzovolje. Da li je i dalje ljuta

što su je poslali odavde?

"Proteklo je dovoljno vremena da primimo desetak novih devojaka", mirno je rekla Eilan. "Mnogo obećavaju - mislim da će većina položiti zavete."

Dieda ju je pogledala. "A šta si smislila za mene?"

"Nauči te devojke svemu što možeš od veština koje si stekla!" Eilan se nagnula napred. "Ne mislim samo na himne koje će ulepšati naše svečanosti, nego na drevno znanje, na znanje o bogovima i junacima."

"Sveštenicima se to neće dopasti."

"Njih niko neće pitati", rekla je Eilan. Dieda je raširila oči. "U poslednje vreme poglavari kupuju latinske tutore svojim sinovima i uče ih da recituju Vergilija i da vole italijanska vina. Čine sve što mogu da pretvore naše muškarce u Rimljane, ali ne mare šta rade žene. Poslednje utočište stare mudrosti našeg naroda možda je upravo ovde, u Vernemetonu, i ne želim da to sasvim nestane!"

"Stvari su se prilično promenile za vreme mog odsustva." Dieda se prvi put nasmešila. Potom je uperila pogled u nešto iza Eilan, i izraz lica joj se promenio.

Prema njima dolazio je Gaven, sa dadiljom za petama. Eilan je grčevito stegla pesnice pod naborima vela, savlađujući želju da pruži ruke i zagrlji ga.

"Mesečeva gospo! Mesečeva gospo!" povikao je dečko, a onda se naglo zaustavio i zagledao se u Diedu. "Ti nisi Mesečeva gospa!" rekao je sa prebacivanjem.

"Nisam više", odgovorila je Dieda uz čudan osmeh.

"Ova gospa je naša rođaka Dieda", rekla je Eilan, suvih usta. "Peva lepo kao ptice."

Dečko ih je nekoliko trenutaka naizmenično posmatrao, mršteći se. Oči su mu bile iste promenljive boje lešnika kao Eilanine, ali kosa mu je bila crna i kovrdžava kao očeva, i kada odraste imaće isto široko čelo kao on.

"Izvini, Gospo", rekla je Lia zadihano kad je sustigla dečaka i ščepala ga za ruku. "Pobegao mi je!"

Gavenu je počela da drhti donja usna i Eilan je poznala taj znak, pa je dala znak dadilji da ga ostavi. Izgleda da smo ga razmazile,

pomislila je, ali on je tako mali, i tako brzo ću ga izgubiti!

"Jesi li hteo da me vidiš, mili?" blago je upitala. "Sada ne mogu da se igram, ali ako dođeš predveče poći ćemo da hranimo pastrmke dole u Svetom kladencu. Jesi li sad zadovoljan?"

Gaven je ozbiljno klimnuo. Pružila je ruku da ga pomiluje po obrazu, i ostala je bez daha kad se on nasmešio i kad mu se pojavila jamica na obrazu. Potom je, brzo kao što je i došao, otrčao do dadilje i pružio joj ruku da ga odvede. Kad je otišao, dan kao da je izgubio sjaj.

"To je dete?" upitala je Dieda u potpunoj tišini. Kad je Eilan klimnula, u njenim plavim očima planuo je bes. "Luda si što ga držiš ovde! Ako ga otkrij, sve smo propale! Zar sam provela četiri godine u izgnanstvu da bi ti uživala i u materinstvu i u počastima Vrhovne sveštenice?"

"On ne zna da sam mu ja mati", jedva je šapnula Eilan.

"Ali možeš da ga viđaš! Nisu ga ubili, a nisu ni tebe! To duguješ meni, Sveta Mesečeva gospo Vernemetona!" Dieda je počela da korača gore-dole, podrhtavajući kao struna na harfi.

"Imaj milosti, Dieda", strogo je rekla Kaileja. "Dečko će biti usvojen za godinu ili dve, a niko ne zna ko je on."

"Pa šta onda misle, čije je to dete?" dobacila je preko ramena Dieda. "Sirote Mairi, ili možda moje?" Videla je odgovor na njihovim licima. "Tako. Sad kad sam okončala svoje izgnanstvo, takođe imam da snosim i tvoju sramotu. Pa, kad me budu videli sa dečakom možda će govorkanja prestati. Ali pazi se, ja ni malo ne volim decu!"

"Ali ostaćeš, i ćutaćeš?" otvoreno je upitala Kaileja.

"Hoću", rekla je Dieda posle pauze, "jer verujem u ovo što radite ovde. Ali, Eilan, slušaj me, jer jednom sam ti to već rekla, kad sam pristala na zamenu - ako ikada izdaš naš narod, čuvaj se, jer ja ću ti biti dželat!"

Mladi mesec je već bio visoko na večernjem nebu, dodajući srebrnasti odsjaj prozirnim vodama Svetog kladenca. Pastrmke su došle kad su ih pozvali, i uzele su kolač koji im je Gaven ponudio, gotovo pravo iz dečakove ruke. Eilan je čekala dok nije čula kako njegovo brbljanje zamire u tišini večeri, a onda je spustila veo preko

lica i uputila se stazom ka oltaru izgrađenom kraj izvora koji je punio kladenac.

Njene devojke su mislile da je veoma milostivo od njihove Vrhovne sveštenice što se smenjuje sa njima oko onih koji dolaze u Šumsku kuću po savet. Doduše, često je radila upravo to, saosećajno bi saslušala uznemirene, ili bi one sa opipljivijim problemima uputila ženama vičnim magiji ili travarkama. Ali otkako je saznala da Sinrik planira pobunu, penjala se ovom stazom uz drhtaj strepnje, plašeći se onih noći kada neko od okupljenih šapatom pomene gavrane i rat.

U svetilištu je bilo sveže; Eilan je čvršće pritegla ogrtač oko sebe, puštajući da je umiri mrmljanje tekuće vode. Voda je curila iz pukotine u steni iznad koje je u udubljenju bila postavljena olovna figura Gospe, a potom se spuštala u kanal koji ju je vodio do česme i Svetog kladenca.

Izvoru života... pomolila se, saginjući se da zahvati dlanom malo ledene vode i da njime dotakne usne i čelo. Sveta vodo, večito živa, ispuni me svojom smirenošću. Potom je upalila svetiljku pod kipom i sela da čeka.

Mesec je bio visoko na nebu kada je začula kako se stazom uspinju nesigurni koraci nekoga ko je ili bolestan ili izmoren. Grlo joj se steglo kad se na ulazu pojavila tamna prilika. Bio je muškarac, umotan u grube krpe kao bilo koji siromašan seljak, ali pod ogrtačem su se nazirale mrlje od stare krvi. Kada ju je ugledao, uzdahnuo je i kao da je deo napetosti nestao iz njega.

"Odmori se, pij, primi Gospin mir..." promrmljala je. On je pao na kolena i zahvatio vodu iz kanala, očito se trudeći da se savlada.

"Borio sam se... gavranovi lete nad bojnim poljem", šapnuo je, gledajući je.

"Gavranovi lete i u ponoć", odgovorila je. "Šta imaš da mi kažeš?"

"Pobuna... bila je predviđena za sredinu leta. Crveni ogrtači su nekako saznali i napali su nas..." Prešao je šakom preko očiju. "Preksinoć."

"Gde je Sinrik?" upitala je, tiho i brzo. Da li je njen usvojeni brat još među živima? "Šta želi od nas ovde?"

Čovek je bespomoćno slegnuo ramenima. "Sinrik? U bekstvu je,

verovatno. Dolaziće mnogi kao ja, u potrebi za mestom da ližu rane."

Eilan je klimnula. "Iza naših kuhinja vodi staza kroz šumu. Na kraju je koliba koju naše žene povremeno koriste za meditaciju. Idi sad. Tamo možeš da spavaš, i neko će ti doneti hranu." Čovek je naglo opustio ramena, i Eilan se upitala ima li on snage da ode čak donde.

"Blagoslovena bila Gospa", promrmljao je on, "I blagoslovena bila ti, što si mi pomogla." S mukom je ustao, pozdravio kip i potom nestao, mnogo tiše nego što je Eilan mislila da je moguće.

No, Eilan je još dugo sedela, osluškivala šum vode i posmatrala treperenje svetlosti lampe na zidu.

Boginjo, molila se, sažali se na sve izbeglice; sažali se na nas sve! Za mesec dana će biti Dugodnevice; Ardanos će hteti da kažem narodu da prihvati ovaj poslednji udarac, a moj otac će hteti da svi ustanu i osвете Gavranove u krvi i vatri. Šta da im kažem? Kako da donesemo mir ovoj zemlji?

Činilo joj se da je dugo čekala, ali jedina vizija koju je imala prikazivala je vodu kako neprekidno izvire iz stene i teče niz brdo.

Gaj je sedeo i pisao u svojim odajama u tvrđavi Kolonije Agripenzis, osluškujući kišu. Pretpostavljao je da Germanija Inferior zapravo nije vlažnija od Britanije, ali proleće je bilo kišovito. Ponekad su mu se dve godine koje je proveo van kuće, prvo u zemljama severno i zapadno od Italije a potom ovde, gde se klisura Rene završava i reka počinje da krivuda kroz močvarne ravnice prema severnom moru, činile kao dve nedelje. Ali danas se osećao kao da je van kuće već vekovima.

Umočio je pero u mastionicu i počeo da ispisuje slova naredne rečenice u pismu koje je pisao Liciniju. Dve godine redovnog dopisivanja, mračno je pomislio, učinile su da postane vešt u pisanju koliko i njegov rob sekretar; isprva je bilo teško, ali počeo je da ceni vrednost ličnog dopisivanja.

"...i poslednji legionari koji su pre godinu dana pošli za Saturninusom u pobunu sada su već osuđeni i uglavnom rasuti po drugim legijama", pažljivo je pisao. "Imperatorovo novo naređenje da u svakom logoru bude samo po jedna legija izazvalo je neke

probleme, i donelo je mnogo posla vojnim graditeljima. Ne znam hoće li to otežati zavere, ali može biti dobro što su nam snage sada ravnomernije raspoređene duž granice. Da li se ta naredba primenjuje i u Britaniji?"

Za trenutak je zastao, osluškujući pravilno trupkanje potkovanih sandala dok je prolazio stražar, a onda se ponovo pognuo nad pismo.

"Ovde se govorka da su Markomani i Kvadi ponovo nemirni, i da je Domicijan morao da prekine kampanju u Daciji da bi se pobrinuo za njih. Ja bih mu savetovao da, ukoliko je moguće, sklopi savez sa kraljem Decebelusom, i da iskoristi Dačane za borbu protiv Markomana. No, imperator me još nije proizveo za svog tajnog savetnika, i ko zna šta će učiniti."

Nasmešio se, znajući da će Licinije razumeti šalu. Bio je nekoliko puta u blizini imperatora, pre nego što je premešten iz Druge legije u Daciji u konjički odred u Germaniji, ali sumnjao je da Domicijan zna za njegovo postojanje.

"Obuka mog krila konjice ide dobro. Briganti su neustrašivi jahači, i veoma im je milo što imaju komandanta koji im se obraća na njihovom jeziku. Ti nesrećnici mora da su željni doma koliko i ja. Pozdravi Juliju i decu. Cela je sad već sigurno velika devojčica, i teško je poverovati da mala Sekunda ima već više od godinu dana.

Britanija mi se čini kao mirni raj u poređenju sa granicama Germanije", nastavio je, "ali pretpostavljam da je to samo iluzija. Čuo sam kako jedan novi vojnik u mom odred u govori o gavranovima, i počeo sam da razmišljam o tom tajnom udruženju o kome smo slušali pre više godina..."

Opet je zastao, govoreći sebi da je strepnja koja ga je iznenada obuzela samo posledica kiše, ali pre nego što je stigao da se vrati pisanju neko mu je zakucao na vrata sa porukom da legat želi da ga vidi, pa je brzo navukao ogrtač i izišao iz svojih odaja, pitajući se o čemu je reč.

"Nove naredbe, tribune", rekao je zapovednik. "Moram reći da mi je žao što ćemo te izgubiti, jer dobro si se pokazao..."

"Da li je jedinica dobila premeštaj?" Gaj ga je pomalo zbunjeno gledao, jer ovakvim prekomandama obično prethode govorkanja po

logoru.

"Samo ti, momče, što je još veća šteta. Prebačen si u osoblje britanskog guvernera. Izgleda da se tamo digla nekakva prašina, i treba im čovek tvog porekla."

Gavranovi! pomislio je Gaj, i pred očima mu se pojavilo Sinrikovo lice, onako kako ga je poslednji put video, puno mržnje. Odsad ću obraćati više pažnje na predosećanja. U ovom premeštaju je osećao Licinijevu ruku. Kao jedan od mnogih oficira na granici, samo uz ogromnu sreću je mogao privući pažnju nekoga ko bi mu mogao biti koristan zaštitnik. Ali ako bi uspeo da spreči pobunu...

Licinije je verovatno bio vrlo zadovoljan sobom što je našao načina da njegov zet vrši svoju dužnost, a da istovremeno napreduje. Samo će Gaj znati, i mariti, što je zbog toga morao da uništi čoveka koji mu je bio prijatelj. Odgovorio je nešto nepovezano svom zapovedniku, jedva je saslušao njegove reči, i vratio se u svoje odaje da se spakuje.

Kako se bližila Dugodneva, zemljom su se širili šapati o pobuni Gavranova. Eilan se nadala da će guverner zabraniti javne skupove zbog pobune, ali izgledalo je da je on umesto toga rešio da obeshrabri pobunjenike pretvarajući se da je sve u redu. No, Eilan je od izbeglica saznala da se Sinrik vratio prijateljima na severu i podigao pobunu koristeći preživle sa planine Graupius, sa preostalim Gavranovima kao zapovednicima. To je bilo sasvim lako, jer Rimljani su se prosto povukli iz pustinje koju su stvorili, ostavivši narod bez ičega za život osim mržnje.

Ali potom je pokušao da pobuni Brigantiju, gde je posle grubog gušenja Vanucijeve pobune usledio kakav-takav pokušaj obnavljanja provincije. Verovatno ih je izdao neki Brigant, razmišljala je Eilan, ili možda žena - jer setila se Kartimandue - pošto su zaključili da je ograničeni napredak u okovima bolji od rimljanskog mača.

Gavranovi su se, po jedan i dvojica, probijali na jug, puni gneva ili očajanja. Negovale su ih žene u koje je Eilan imala najviše poverenja, davale su im nova imena i odeću i slale ih dalje. Rekli su joj da je Sinrik još na severu, sa ostatkom onih koji nisu ranjeni, i da ga progone specijalni odredi legionara. Kaledonjani su nestali u

svojim brdima, ali Gavranovi nisu imali klan, niti dom kuda bi mogli da pobegnu kad više ne mogu da se bore.

Oni koji su dolazili u Šumsku kuću bili su Sinrikovih godina, ali teškoće su od njih načinile starce. Eilan ih je gledala sa bolom, jer na nekima se, kao na Gavenu, videlo da nose u venama rimljansku krv. Po vizijama je znala da je neophodno da se stope krv plemena i krv Rima. No, Merlin nije rekao da li će se to desiti mirno ili kroz mnoge generacije u kojima će muškarci sejati svoje seme i umirati, ostavljajući žene u žalosti da nastavljaju dalje.

Ardanos i Lianon su, sećajući se silovanja na Moni, odabrali politiku prilagođavanja kao manje zlo; njen otac i Sinrik su izgleda smatrali da je smrt bolja od ropstva. Eilan je gledala Gavenu kako raste i znala je jedino da mora zaštititi svoje dete.

Dani su postajali sve duži, bližila se Dugodneva, i sveštenice iz Šumske kuće izišle na Brdo devojaka da izvedu svečanost.

Eilan je čak i sa prilaznog puta ugledala sjaj velikih vatri na vrhu brda, i plamene lukove od baklji bacanih u noćno nebo. Bubnjevi su tutnjali teško i uporno, a njihov ritam se pretvorio u grmljavinu dok su se mladići sa sela takmičili ko će najviše baciti baklju. Kraljevi i vojske dolaze i odlaze, ali prava borba - Eilani se ponekad činilo da je to jedina borba koja je zaista važna - bila je ona koju muškarci vode svake godine da bi zaštitili svoja polja i odnegovali mlade useve.

Iz daljine se čulo mukanje stoke koja je već prošla između svetih vatri da bi stekla zaštitu; osećala je miris dima i kivanog mesa, i oštar miris pelina i kantariona iz venca koji je nosila.

"Oh, vidi", rekla je Senara kraj nje. "Vidi kako visoko bacaju baklje, izgledaju kao zvezde padalice!"

"Neka bi usevi rasli visoko koliko baklje dopiru!" odgovorila joj je Kaileja.

Doneli su klupu da Eilan sedne dok ne dođe vreme za Proročanstvo; bilo joj je milo što može da se skupi tu i sluša tihe razgovore ostalih žena. Ne rastu samo usevi, pomislila je, slušajući Senaru. Uplašena osmogodišnja devojčica koja joj je predata na brigu pre pet godina postala je je devojčurak čije su duge kosti i kosa

boje ćilibara nagoveštavali buduću lepotu.

Sa brda se začula poslednja tutnjava, a onda vatre kao da su eksplodirale kad su mladići zgrabili zapaljeno granje iz njih i potrčali nizbrdo na sve strane, da prenesu njihovu zaštitničku moć sunca u sva polja. Bubnjanje se svelo na hipnotičke otkucaje srca, i Eilan je osetila poznati drhtaj nailaska transa.

Još samo malo, pomislila je, a onda, šta god se izrodilo iz ove noći, biće kako bude. Po prvi put posle više godina umešala je u napitak najmoćnije biljke za trans, plašeći da se će bez toga njeni strahovi možda sprečiti Boginju da progovori. Znala je da i Ardanos strepi, mada mu se to nije videlo na licu. Izgleda kao isklesan, pomislila je, kao školjka u kojoj duh plamti, i primetila je koliko mu je potrebna pomoć drvenog žezla. Jednog dana ga više neće biti, možda i ubrzo. Mnogo puta ga je mrzela, ali poslednjih godina su došli do prećutnog sporazuma. A nije se moglo ni naslutiti ko bi ga nasledio.

No, sa tim strahom će se suočiti kada protekne ova noć. Procesija je krenula. Eilan je pustila da joj Kaileja pomogne da ustane i pođe uzbrdo.

Druidi su pevali; njihova pesma nasrastala je kroz topli vazduh.

Gledajte, stiže sveštenica,
sa svetim biljem na čelu,
sa zlatnim mesecom u ruci...

Čak i posle pet godina, Eilan bi se uvek iznenadila kad bi osetila prvi talas iščekivanja okupljene mase. A svakako je zaboravila mučninu i bolno grčenje svesti kad su počele da je obuzimaju droge. Suzbila je nalet panike kad se svet zavrteo oko nje. To je želela; nije znala da li iz vere ili iz kukavičluka, ali ovog puta želela je da svet nestane.

Gospo od Života, poveravam ti svoj duh. Majko, budi milostiva prema svoj svojoj deci!

Godine vežbanja su joj dale punu kontrolu nad načinima koncentracije i disanja, čime je oslobodila duh iz tela. Biljke u napitku

ubrzavale su postupak, kao da joj se glava raspada, nalik na razbijenu činiju, kako bi Drugo moglo da uđe u nju, odbacujući njenu svest u stranu kao da je list u potoku.

Eilan je osetila da joj sveštenice pomažu da sedne, a onda je došao neprijatan osećaj pada, iako je znala da je zapravo podižu. Duh joj je lebdeo između zemlje i neba; osetila je blagi trzaj kad su je spustili na vrhu brda, i bila je slobodna.

Lebdela je u zlatastoj magli, i neko vreme joj je bilo dovoljno da uživa u osećanju bezbednosti, zaštićenosti, kao da je kod kuće. Okruženoj tom smirenošću, strahovi koje je ostavila za sobom činili su joj se prolaznim, čak i glupim. No, srebrni lanac koji ju je još vezivao za telo nije je puštao da se sasvim oslobodi, i sada se, iako uz oklevanje, magla polako razišla taman toliko da je mogla da gleda i čuje kroz nju.

Pogledala je naniže, na hrpicu plavih ogrtača u stolici i znala je da je to njeno telo, nejasno osvetljeno ugljevljem velikih vatri sa obe strane. Sveštenici i sveštenice načinili su krug, a iza njih je bio narod; bele i plave odežde stvorile su dva velika polukruga svetlosti i senke. Masa naroda koji je došao na svečanost pritisnula je padine; unaokolo su se videle iskrice vatri oko tezgi i šatora. Iza toga su se prostirale šume i polja, kroz koja su bili prosečeni nešto svetliji putevi. Bez ikakve radoznalosti, primetila je komešanje u jednom delu mase, a malo dalje, na putu iz Deve, pravilno kretanje, i blesak metala na mesečini.

Druidi su prizivali Boginju, preplićući nejasne slike naroda u jednu, moćnu sliku koja je bila istovremeno i promenljiva koliko i narod koji je ponavljao dozivanje. Eilan je moć koju su prizivali videla kao kovitlac višebojnog svetla, i žalila je krhko ljudsko obličje u koje se spuštala. Sada joj je telo bilo gotovo skriveno; energija se uobličavala; ugledala je žensku priliku, veličanstvenog držanja i prelepu, mada crte lica još nisu mogle da se razaberu.

Eilan se primakla, pitajući se kakvo će lice Gospa nositi na ovom skupu.

Tog časa je komešanje u masi stiglo do središta; ugledala je blesak mačeva i začula muške glasove promukle od besa. "Velika kraljice, čuj nas! Katubodva, prizivamo te - Gospo od Gavranova,

osveti naše sinove!"

Ardanos se okrenuo, zgrčenog lica, kako bi ih ućutkao, ali talas osećanja u tom pozivu već je obavio svoje. Kovitlac senki tamnih krila preleteo je nad krugom, a iznenadni ledeni vetar zanjihao je vatre; prilika u stolici kao da se iznenada raširila i sela potpuno uspravno, sklonivši veo.

"Čujem poziv, i evo me", rekla je na jeziku plemena. "Ko se to usuđuje da pozove Mene?"

Uplašeno mrmljanje koje se pronelo krugom pretvorilo se u potpunu tišinu kad je u središte svetlosti vatri, hramajući, ušao jedan muškarac. Eilan je prepoznala Sinrika, sa krvavim zavojem oko glave i isukanim mačem u ruci. "Majko, ja te zovem - a uvek sam te služio! Gospo od Gavranova, podigni se u gnevu!"

Stolica je zaškripala kad se prilika koja je u njoj sedela nagnula napred. Njeno lice i Njena kosa su pod svetlošću vatri izgledali crveni kao i Sinrikov mač. Ardanos je gledao sad jedno sad drugo, trudeći se da ih prekine; ali sila koja ih je vezivala bila je suviše snažna i nije se usuđivao da takne u nju.

"Stvarno si me dobro služio..." Njen glas je prekinuo tišinu. "Obezglavljena tela i odsečeni udovi bili su tvoje ponude, krv je bila žrtva koja se poliva po tlu. Jauci žena i samrtni ropci su tvoja sveta muzika; tvoje ritualne vatre lože se telima ljudskim... Pozvao si me, crveni gavrane. Šta bi hteo, sad kad sam došla?"

Užasno se nasmešila, i mada je bila Dugodnevica, vetar je iznenada postao leden, kao da je Katubodvina tama ubila sunce. Narod je počeo da uzmiče. Samo su Sinrik, Ardanos i sve sveštenice pomoćnice ostali na mestu.

"Uništi okupatore; pobij one koji obesvećuju našu zemlju! Pobedu, Gospo, eto šta tražim!"

"Pobedu?" Boginja bitke počela je grozno da se smeje. "Ja ne dajem pobede - ja sam vojnička nevesta; ja sam majka koja proždire; smrt je jedina pobeda koju ćeš naći u mojim rukama!" Podigla je ruke i nabori ogrtača su zalepršali kao crna krila. Sada je i Sinrik ustuknuo.

"Ali naša borba je pravedna..." zamucao je.

"Pravda! Ima li ikada pravde u ratovima koje vode ljudi? Sve što

Rimljani čine vama, ljudi vaše krvi činili su jedni drugima, i narodima koji su pre njih bili u ovoj zemlji! Vaša krv hrani zemlju kad god umirete, u slami ili na bojištu - Meni je to sasvim svejedno!"

Sinrik je zaprepašćeno odmahivao glavom. "Ali ja sam se borio za svoj narod. Barem mi reci da će i naši neprijatelji jednog dana patiti..."

Boginja se nagnula napred, zagledana u njega, a on nije mogao da skloni pogled. "Vidim..." šapnula je ona. "Sa blistavih ramena boga poleteli su gavranovi - više ga neće savetovati. Umesto toga primio je orla. On će postati orao, izdajnik i izdan, patiće u granju hrasta dok ne postane ponovo bog..."

Vidim orla kako uzleće pred belim konjem koji galopira preko mora. Sada se orao udružio sa crvenim zmajem, i zajedno se bore protiv pastuva, i pastuv se bori sa zmajevima sa severa i lavovima sa juga... Vidim kako jedna životinja ubija drugu i kako se podiže da umesto nje brani zemlju. Krv svih njih natapaće zemlju, i krv svih njih će se stopiti, sve dok niko ne bude znao ko mu je neprijatelj..."

Kada je završila, u krugu je vladala tišina, kao da narod nije znao treba li da se nada ili da strahuje. Odnekud izdaleka dopiralo je mukanje stoke, i zvuk nalik na bubnjanje, mada su muzičari mirovali.

"Reci nam, Gospo..." Sinrik se zagrcnuo dok je pokušavao da izgovori pitanje. "Reci nam šta da radimo..."

Gospa se zavalila u sedištu, i njen smeh je ovoga puta bio tih i veseo.

"Bežite", tiho je rekla. "Bežite odmah, jer neprijatelj vam je za petama." Podigla je glavu i pogledala uokolo po krugu. "Svi vi, idite brzo i tiho, i živećete... neko vreme."

Deo naroda je počeo da se udaljava od vatri, ali ostali su ostali piljeći kao da su začarani.

"Idite!" Podigla je ruke, i crna krila su prešla preko kruga. Poterani strahom, ljudi su počeli da se guraju sa susedima kao prvi kamičci u lavini kamenja. "Sinriče sine Junijev, beži", iznenada je vrisnula. "Beži, jer dolaze Orlovi!"

Dok je narod bežao, daleko bubnjanje pretvorilo se u pravu tutnjavu juriša rimljanske konjice.

Gaj je pustio da ga ponese zanos juriša, želeći da se stopi sa pokretima konja pod sobom, i jahača oko sebe, sa uzbrdicom, sa prilikama koje su bežale, muškarci i žene, i sa blistanjem plamena. Pokušao je da odbaci sećanja koja su mu ometala opažanje, ali stalno je video pun mesec i plesače, Sinrika kako drži Diedu za ruku, i Eilanino rumeno lice osvetljeno vatrama Beltana.

Prednja jabuka sedla mu je žuljala butine kad je padina postala strmija; čvrće je stegao kolena i odvagnuo u ruci koplje i štit, tražeći u masi begunaca naoružane ljude. Naređenja su bila jasna - izbeći ubijanje miroljubivog stanovništva, ali sprečiti pobunjenike među njima da pobegnu. Legat nije objasnio kako to da se izvede u mraku i opštoj zbrci.

Još proklinjući sudbinu što ga je opet poslala na Sinrika i njegove Gavranove, Gaj je ugledao odsjaj metala i blede lice zgrčeno od straha ili besa. Deset godina vojničke obuke pokrenulo mu je ruku bez razmišljanja. Osetio je trzaj i udar kad je koplje probilo meso i opet se oslobodilo, i lice je nestalo.

Juriš se usporavao; stigli su do zaravnjenog vrha i uvideli da je gotovo pust, mada su ljudi hitali na sve strane odatle. Kratka naredba optionu, i jahači su se rasuli u poteri. Njegov konj se upola propeo kad je neka prilika u belom počela divlje da maše rukama, vičući nešto o svetom tlu. Gaj je podbo životinju i poterao je brzim kasom po ivici zaravni, tražeći Sinrika, a onda je začuo udar metala o metal na drugoj strani malog uvišenja u središtu, pa je pošao tamo.

Njegov konj se naglo propeo i užasnuto zanjista kad se oko njega uskovitlalo krilo senke, i neko je vrisnuo. Nije čuo strah, nego bes i gnev; taj krik je sadržao sav užas, strah i bes svih bojnih polja sveta; krik koji pretvara utrobu u vodu i protresa kosti. Svaka životinja koja ga čuje za trenutak poludi, a svaki čovek oseti da mu se duh zgrčio od straha. Gaj je ispustio uzde i koplje i ščepao konja za grivu dok se svet oko njega kovitlao. Lice Gneva lebdelo je pred njim, osvetljeno rasutim pramenovima blistave kose.

Konj je jurnuo dalje i našli su se na svetlu vatri; vojnici su svuda unaokolo ukočeno stajali, kao da su začarani. Potom se konj nesigurno zaustavio i svi su se ponovo pokrenuli, ali u svim pogledima je i dalje video užas. Duboko je udahnuo, shvativši da su

izgubili prednost iznenađenja, i osvrnuo se.

Nekoliko druida je pridržavalo čoveka u belom; zapanjeno je shvatio da je to sigurno Ardanos. Izgledao je vrlo star. Sveštenice u plavoj odeždi podizale su iz stolice na vrhu brda nešto što je ličilo na zavežljaj plave odeće. Kad mu je borbenost iščilela, Gaja je obuzeo ogroman umor.

Kraj njega se pojavio option. "Rasuli su se, zapovedniče."

Gaj je klimnuo. "Ali nisu mogli da stignu daleko. Pošalji ljude da pročešljaju čitav kraj. Neka se po povratku jave meni, ovde."

Nespretno je prebacio nogu preko konjskog vrata, skliznuo na zemlju i pošao napred, a konj ga je pratio. Kad se približio, Ardanos se promeškoltio i molećivo ga pogledao.

"Nije to bilo moje delo", mrmljao je. "Prizivali smo Boginju - a onda se Sinrik prosto stvorio tu!"

Gaj je klimnuo. Dovoljno je poznavao politiku Vrhovnog druida da bi mu verovao. Ona žena koja je vrisnula i time ih paralisala dala je pobunjenicima dodatni trenutak potreban da se stope sa masom. Nastavio je ka grupi žena. Ko zna zašto, nije se iznenadio kad se Kaileja okrenula i prkosno ga pogledala, ali on je hteo da vidi ženu koja je ležala na tlu.

Načinio je još jedan korak i našao se zagledan u ženino lice; belo, besvesno, prepoznatljivo samo u najgrubljim crtama kao Gnev koji mu se prikazao. A ipak, bio je mučno siguran da je to Ona, i da je u isto vreme i Eilan.

23.

U danima koji su usledili posle sukoba na Brdu devojaka, dok su Rimljani progonili Gavranove, Gaj se osećao kao da se pretvorio u dve osobe: jedna je smireno izveštavala zapovednika u Devi o rezultatima operacije, a onda se vraćala u Londinium da ponovi priču guverneru, a druga je pokušavala da pomiri masku gneva koju je tamo video sa likom žene koju voli. Julija je lebdela oko njega puna supružanske odanosti, ali posle prvog košmara su se složili da bi on trebalo da neko vreme spava sam.

Juliji to izgleda nije smetalo. Bila je prijatna kao i uvek, ali tokom dve godine razdvojenosti potpuno se posvetila deci. Devojčice su brzo rasle, u svemu minijaturene kopije majke, mada se Gaju ponekad činilo da u očima starije kćeri vidi blesak Macelijeve odlučnosti. No, on im je ipak ostao stranac. Pomalo ga je bolelo što prestaju da se smeju kad on uđe u sobu, i činilo mu se da bi možda, ako bi našao vremena da ih bolje upozna, udaljenost između njih ipak nestala.

No, nije mogao nagnati sebe da pokuša, pogotovo sada, kada mu je srce govorilo da je svu preostalu ljubav između njega i Eilan unuštila Moć koja ju je zaposela. Ponekad bi poželeo da urliče od bola koji mu je nanosilo prikrivanje patnje. Osetio je olakšanje kada je zapovednik u Devi zatražio da dođe na savetovanje, jer u podstskriptumu je stajalo da se njegov otac nada kako će Gaj, umesto da odsedne u tvrđavi, odlučiti da ga poseti u novoj kući koju je gradio u gradu. Možda će mu tamo biti lakše da se pomiri sa samim sobom.

"Jesu li uhvatili još nekog od zaverenika Gavranova?" Macelije je sipao vino i pružio pehar Gaju. Vino je bilo dobro, ali ne i otmeno, isto kao i trpezarija i čitava kuća. Očeva kuća je spadala u bolje među onima sagrađenim oko tvrđave - što je predstavljalo dokaz da se uspostavlja građanski život u konačno smirenoj zemlji. Gaj je odmahnuo glavom.

"Onaj momak Sinrik - on im je bio vođa, zar ne?" nastavio je

Macelije. "Zar ga nisi već zarobio na planini Graupius?"

Gaj je klimnuo i otpio kiselo vino, trgavši se kad ga je od pokreta zbolela nezarašla rana na boku. Nije je primetio sve dok borba na Brdu nije okončana, ali nije bila ozbiljna, samo mu je smetala; bivao je mnogo teže ranjavan na granicama Germanije. Mnogo goru ranu mu je naneo šok kad je shvatio da je Gnev koji ih je sve prokleo zapravo bila Eilan. Tek sad je shvatio da otac još čeka odgovor. "Jesam - ali kasnije je uspeo da pobegne."

"Izgleda da je vešt u tome", primetio je otac, "kao i ono kopile Karaktakus. Ali njega smo se na kraju dočepali, i na kraju će neko izdati i Sinrika, neko iz njegove okoline..."

Gaj se nelagodno promeškoltio, nadajući se da se otac neće setiti da je Sinrik Bendeigidov usvojeni sin. Da je ubio Sinrika kad je bio u prilici, mračno je pomislio, uštedeo bi svima mnogo nevolja.

"No dobro", nastavio je starac, "niko te ne krivi što ga nisi uhvatio, i ma kuda da su preživeli pobegli, ne verujem da će se vraćati ovamo..." Osvrnuo se oko sebe i nekako izveštačeno uzdahnuo.

"Najverovatnije", složio se Gaj. "Je li ti ovde zaista dobro?" Pošto se povukao iz vojske, Macelije je sagradio ovu vilu, gotovo odmah je izabran za dekuriona i sada je ubrzano postajao stub lokalnog društva.

"Oh, da, mesto je lepo. Poslednjih godina sam se prilično smirio ovde, a grad raste. Amfiteatar je tek u planu, naravno. Svakog dana ima sve više radnji, a upravo sam dao priličnu sumu za novi hram."

"Rim u minijaturi", nasmešio se Gaj. "Nedostaje još samo koloseum."

"Bogovi saklonite", nasmejao se Macelije i podigao ruke. "I za to ću sigurno morati da zavučem ruku u kesu. Položaj gradskog oca je prilično precenjen. Jedva se usuđujem da otvorim vrata, jer uvek se bojim da ću imati čast da dam dobrovoljni prilog za nešto novo!"

Ali ipak se smejaio, i Gaj je pomislio da nikada nije video oca toliko zadovoljnog.

"Ali ima jedna stvar za koju neću žaliti novaca", nastavio je Macelije, "a to je da tebe pošaljem u Rim. Vreme je, da znaš. Posle ovog poslednjeg imaćeš dobru preporuku od guvernera, a uz pokroviteljstvo moje i tastovo nećeš moći još mnogo da se uspneš."

Da li ti je Licinije već govorio nešto?"

"Pominjao je", oprezno je rekao Gaj. "Ali ne mogu da pođem dok svi ne budu uvereni da će ovde sve ostati mirno."

"Stalno žalim što Vespazijan nije duže poživio", namrštio se Macelije. "Tebi se on možda činio kao matori lukavac, ali znao je kako da odabira dobre ljude. Ovaj njegov naslednik, Domicijan, izgleda je rešen da vlada kao istočnjački tiranin. Čujem da je prognao filozofe. Hajde reci mi, kome može da naudi gomila matorih gnjavatora?"

Gaj se setio svog očajanja zbog tutorovog razglabanja o Platonu, pa je osetio i malo razumevanja za imperatora.

"U svakom slučaju, on je osoba na koju moraš ostaviti utisak ako želiš dobar položaj, i mada ćeš mi nedostajati, naredni korak u tvojoj karijeri bi trebalo da bude položaj prokuratora u nekoj starijoj provinciji."

"I ti ćeš meni nedostajati", tiho je rekao Gaj. To je bilo tačno, ali shvatio je da mu uopošte neće nedostajati Licinije, pa čak ni Julija ni devojčice. Zapravo, činilo mu se da će mu prijati da na neko vreme ode iz Britanije, nekuda gde ga ništa neće podsećati na Sinrika i Eilan.

Na avgustovske Ide, Gaj je konačno krenuo za Rim, vodeći grčkog roba po imenu Filo, koji je bio poklon od Licinija; ovaj se kleo da rob ume savršeno da namesti togu i da će svakog jutra poslati gospodara u svet sa pristojnim izgledom. U bisagama je nosio prokuratorov godišnji izveštaj o ekonomiji provincije, što mu je davalo zvanje zvaničnog glasnika, i uz to pravo da se koristi vojnim postajama.

Vreme je bilo lepo, ali put se ipak otegao. Što su išli dalje na jug, zemlja je postajala sve suvlja - Gajevim severnjačkim očima ličila je na pustinju, mada su se oficiri u postajama smejali kad bi to rekao, i zauvrat su pričali o Egiptu i Palestini, gde pustinjski pesak zasipa spomenike starije od Rima. Poželeo je da može, kao Cezar, da zadrži vreme pisanjem memoara, ali čak i ako bi to učinio kroz četrdeset godina, sumnjao je da bi ikoga zanimalo da ih čita.

Čak i Julijine priče bi mu prijale, mada je ona u poslednje vreme

izgleda umela da govori samo o deci. No, zbog dece se njome i oženio, pomislio je; zbog dece i zbog društvenog položaja. Do sada je sve išlo manje-više po planu. Ipak, dok je prolazio kroz beskrajne milje robovskih imanja u Galiji, Gaj se pitao da li je ova potera za položajem vredna truda. A onda bi stigli do sledećeg svratišta, ili do sledeće vile koja pripada nekom od Licinijevih prijatelja. U naručju lepe robinje koju bi poslali da mu zagreje postelju zaboravio bi i Juliju i Eilan, a ujutro bi rekao sebi da je to u njemu govorio samo umor, ili možda prirodna strepnja kako će se snaći u Rimu.

Kad je stigao u Rim počela je kiša, teška i neprekidna, kao da nadoknađuje izgubljeno vreme. Licinijev rođak kod koga je odseo bio je veoma gostoljubiv, ali Gaj se vrlo brzo umorio od šala o tome kako je on doneo sa sobom svoje britansko vreme. A to, uostalom, nije ni bilo tačno, jer u Britaniji su kiše ledene, a Rim nije bio hladan nego natopljen upornom vlagom. U Gajevom sećanju je to vreme zauvek ostalo povezano sa nakiselim zadahom vlažnog gipsa i mokre vune.

Nebo nad Rimom bilo je blatnjavo i zadimljeno; kiseli zadah Tibra mešao se sa egzotičnim začinima nad kuhinjskim vatrama stotinu različitih naroda. Rim je bio beli mermer i pozlata i teški parfemi; česti zovovi fanfara i vriska trgovkinja i večiti, jedva čujni žamor mase ljudi, na toliko jezika koliko Gaj nije ni mislio da postoji, i sve to zbijeno na sedam brda čiji obrisi su davno nestali pod slojem ljudi. Rim je bio pulsirajuće srce sveta.

"I ovo ti je prva poseta Rimu?" Gospa sa kojom je Gaj razgovarao počastvovala ga je smehom koji je zveckao kao srebrne narukvice koje je nosila. Žene sa pažljivo ukovrdžanim frizurama i muškarci u elegantnim togama ispunili su atrijum vile Licinijevog rođaka, koji je priredio zabavu, a razgovor je ličio na zujanje pčela u voćnjaku. "Pa, šta misliš o Gospodaru nacija, o dijademi imperije?" Zavodljivo je spustila obojene kapke. I to pitanje Gaj je čuo toliko puta da je morao da smisli stalan odgovor.

"Mislim da je lepota grada pomračena lepotom njegovih žena", galantno je rekao. Da je razgovarao sa muškarcem, umesto lepote bi pomenuo moć njegovih vođa.

Nagradilo ga je novo zveckanje; potom ga je domaćin spasao i

odveo ga u peristil, gde su muškarci u togama stajali kao figure u grupnom vajarskom delu. Osetio je olakšanje kad im se pridružio. I među muškarcima je bilo opasno, ali njih je bar razumeo. Od rimljanskih žena osećao se paralizovan, kao kad je prvi put sreo Juliju.

No, ona je bila zlato u poređenju s gospama koje je sad upoznavao. Jedna ili dve su ga pozvale sebi u postelju, ali osećanje za sopstvenu bezbednost sprečilo ga je da ne upadne u takvu zamku. U Rimu se stiče sve najbolje, i ako mu treba žena, naći će kurtizanu koja ne zahteva ništa sem novca, i čije veštine mogu da izbrišu sve strepnje, bar za neko vreme.

Kretanje u rimskom društvu ličilo ja na predvođenje juriša konjice preko zaleđenog tla - divno dok traje, ali nikad ne znaš kad ćeš naići na nesigurno tlo i pasti. Gaj se pitao da li bi se Julija ovde snašla. Što se tiče Eilan - kao da je pokušavao da zamisli antilopu, ili možda divlju mačku, u krdu punokrvnih trkačkih kobila: i jedne i druge su lepe, ali potpuno su različita stvorenja.

"Čuo sam da si služio pod Agrikolom u Kaledoniji..."

Gaj je žmirnuo kad je shvatio da se jedan od starijih gostiju obraća baš njemu. Primetio je purpurnu prugu na tunici i ispravio se kao da stoji pred višim oficirom, preturajući po sećanju da mu se seti imena. Većina domaćinovih prijatelja pripadali su konjičkom staležu; nikakvo čudo da je uspeo da dovede i jednog senatora.

"Da, gospodaru, imao sam tu čast. Nadao sam se da ću moći da ga posetim dok sam u Rimu."

"Mislim da on trenutno obitava na porodičnom imanju u Galiji", rekao je senator nekako ravnodušno. Marcelije Klaudije Maleus, eto kako se zvao.

"Teško ga je zamisliti da se odmara", nasmešio se Gaj. "Mislio sam da će sigurno uterivati strah u kosti neprijateljima Rima negde na granicama, i da će uvoditi Pax Romana u neku provinciju."

"Da, čovek bi stvarno to očekivao." Senator se primetno zagrejao. "Ali bilo bi mudrije da ne govoriš tako dok nisi siguran u kakvom si društvu..."

Gaj se ukočio, ponovo pomislivši na zamrzmuto tlo, ali Maleus se i dalje smešio.

"U Rimu mnogi cene Agrikoline kvalitete, kvalitete koji se čine još većim svaki put kad čujemo za nove neuspehe nekih drugih generala."

"Pa zašto onda imperator ne pošalje njega?" upitao je Gaj.

"Zato što je pobeda rimljanskog oružja nevažna u poređenju sa očuvanjem moći imperatora. Što više sveta traži da Agrikola bude poslat da komanduje, to više naš 'bog i gospodar' sumnja u njega. Za godinu dana imaće pravo na postavljenje za konzula, ali kako stvari sad stoje, prijatelji će mu sigurno savetovati da ne prihvati."

"Razumem u čemu je problem", zamišljeno je rekao Gaj. "Agrikola je suviše savestan da bi namerno grešio, a ako se pokaže dobro, imperator će misliti da taj uspeh njega ugrožava. Pa, ma šta se desilo u Rimu, Britanija će ga pamtiti samo po dobrom."

"Tacit bi se radovao da te čuje", rekao je Maleus.

"Oh, zar ga poznajete? Služio sam s njim u Kaledoniji." Razgovor je prešao na rasprave o kampanji na severu, i pokazalo se da ih je senator pažljivo pratio. Ponovo su prešli na lične stvari tek kad su ih pozvali u baštu da uživaju u plesu nekih bitinijskih robinja.

"Kroz tri nedelje priređujem malu zabavu sa večerom." Maleus je prijateljski položio šaku Gaju na rame. "Ništa naročito, samo nekoliko ljudi za koje mislim da bi te zanimali. Hoćeš li me počastvovati svojim prisustvom? Kornelije Tacit je obećao da će doći."

Od tog dana Gaju se činilo da je površinski kovitlac zabava i prijema od kojih je već počeo da očajava poprimio novu dimenziju. Osećao se kao da je konačno prodro kroz velove kojima se rimljansko društvo štiti od stranaca, i makar da je to možda bio samo delić tog društva, možda i opasan, opet je bilo bolje nego da umire od dosade.

Licinijev rođak, zvao se Koraks, nekoliko dana kasnije poveo je Gaja na igre u novi Koloseum koji je Domicijan sagradio na mestu gde je nekada stajala Neronova ogromna palata.

"U tom položaju ima nečeg prikladnog", rekao je Koraks dok su se smeštali u odeljku odvojenom za pripadnike konjičkog staleža, "jer Neron je uveo igre kakve Rim nikada nije video, pogotovo kad je pokušavao da ubedi sve kako je ona smešna jevrejska sekta - znaš

već, hrišćani - izazvala veliki požar."

"A jesu li?" Gaj se osvrtao. Stigli su u pauzi, i robovi su zamenjivali okrvavljeni pesak.

"Skoro da ti i nije potrebna paljevina da bi izazvao požar u ovakvom gradu, momče", mračno je rekao njegov domaćin. "Šta misliš, zašto svaki okrug ima požarnog stražara koga svi tako spremno plaćamo? Ali taj požar je bio posebno gadan, i imperator je morao da nađe žrtvenog jarca kako bi učutkao glasine da ga je sam potpalio!"

Gaj se okrenuo i zapiljio se u njega.

"Nove zgrade, momče, nove zgrade!" objasnio je Koraks. "Neron je zamišljao da je arhitekta, a ljudi koji su posedovali imanja tamo gde je počeo požar nisu hteli da ih prodaju. Požar je izmakao kontroli, i imperator je morao da okrivi nekoga. Igre su bile stvarno užasne - nimalo prefinjenosti, nimalo veštine - samo gomila nesrećnika koji su umirali pre kao ovce nego kao ljudi."

Gaju je odjednom postalo milo što nije zarobio Sinrika. Takav borac bi svakako bio poslat ovamo, a nije to zaslužio, iako se svakako ne bi ponašao kao ovca nego kao vuk ili medved.

Začule su se fanfare i kroz ogromnu publiku proneo se drhtaj iščekivanja. Gaj je osetio da i njemu srce brže udara i setio se, začudo, trenutka pred bitku; to je bilo jedini put da je bio u prisustvu tolike mase ljudi, i da su svi bili spremni da gledaju krv kako lije. Ali u ratu su barem obe strane jednako ugrožene. Rimljani su bili spremni da gledaju tuđu krv, a ne svoju.

Gledao je kod kuće borbe medveda, naravno; to je bila zabava za legije. Svakako da je bilo odličnih parova životinja, dovezenih naročito za Igre. Lav i žirafa, na primer, ili divlji vepar i panter. Koraks mu je ispričao kako se jednom prilikom borila suprasna divlja krmača i kako se u samrtnom ropcu i oprasila. Ali to popodne je u središtu pažnje bila najopasnija životinja - čovek.

"Sad ćemo videti i neku veštinu", rekao je Koraks kad su završene uvodne borbe i kad je na pesak izišao prvi gladijator, sav sijajući od ulja kojim je namazao kožu i metal oklopa. "Zbog ovog vredi gledati Igre. Borbe za koje izvode neobučene ratne zarobljenike ili zločince, čak i žene i decu, to je samo glupi pokolj.

Ovde, na primer, imamo Samnita i Retariusa..." Pokazao je prvog gladijatora, koji je imao štitnike na nogama i kacigu sa perjem na vrhu, a od oružja kratki mač i veliki četvorougli štit, i njegovog mnogo pokretnijeg protivnika, koji je imao mrežu i trozubac.

Gaj, koji je bio obučavan da procenjuje ljude u borbi, zainteresovao se i kao vojnik. Svuda unaokolo sklapale su se opklade sa žarom gotovo jednakim onom u areni. Koraks je neprekidno komentarisao, i tek kad je Samnit bio oboren, sa trozupcem pod grlom, Gaj je shvatio da je čovek koji iz purpurne lože daje znak palcem oborenim naniže zapravo imperator.

Trozubac se zario i Samnit se zgrčio i umirio, a njegova jarka krv je natapala pesak. Gaj se ponovo naslonio, oblizujući suve usne, grla bolnog od navijanja. Mora da se zaista sav usmerio na to, jer nije čuo ni fanfare koje su objavile ulazak imperatora. Sa ove udaljenosti mogao je da vidi samo priliku u purpurnoj tunici, ogrnutu zlatno izvezenim plaštem.

Kasnije uveče, dok ga je Koraksov maser gnječio posle kupanja, Gaj je postao svestan da ga gotovo svi mišići bole; mora da ih je napinjao dok je gledao Igre. Tek sad je to shvatio.

Ali osećao je i ogromno olakšanje. Odlazak u Koloseum zaista je ličio na učešće u boju, kao onaj trenutak u kome je čitavo postojanje svedeno na jednu borbu, i kad zaboraviš na sebe i postaneš deo ogromne celine. Za trenutak mu se činilo da shvata zašto Rimljani tako strasno vole svoje Igre. Ma koliko izopačene ili besmislene bile, pokreće ih ista sila koja je omogućila legijama da pokore pola sveta.

Veče Maleusovog prijema bilo je hladno i vetrovito, ali ulice su bile zagušene, kao i obično, prodavcima hrane i berberima, grnčarima i svim drugim vrstama uličnih trgovaca koji su se nadali da prodaju još nešto pre nego što ih mrak otera pod krov. Dok su se nosači Gajeve nosiljke probijali ka Aventinu, njemu se činilo da se gotovo navikao na tu buku, kao što se navikao na tandrkanje gvožđem okovanih točkova po kaldrimi, zbog koga je noć bila gotovo jednako bučna kao i dan.

No, kad su izišli na glavnu ulicu začuo je novi zvuk. Nosiljka se zaustavila, i on je provirio kroz zavese da vidi šta se dešava. Ulicom

je polako napredovala verska procesija; ugledao je sveštenike obrijanih glava, u belim odorama, i žene pod velovima. Žene su naricale, a njihove žalopojke bile su naglašene ritmom zvečki i bubnjeva.

Uprkos toploj togi, Gaj se stresao, jer naricanje je dotaklo nešto duboko u njegovom gradskom biću, pa čak i laku smirenost osobe kakva je bio kod kuće.

Mada nije razumeo razlog, osećao je kao da je ovaj bol i njegov. Ličilo je na žalost u Mitreumu kada se žrtvuje bik. Prošla je još jedna grupa sveštenika, pa onda opet žene, čiji ga je uznjihani hod podsetio na sveštenice kod kuće, a onda nosiljka na kojoj je ugledao u crno umotanu zlatnu statu krave. Bubnjanje mu je odjekivalo u ušima još nekoliko trenutaka; potom je procesija prošla dalje.

Kada je Gaj konačno stigao, pokazalo se da je na večeri okupljeno društvo kakvo je on smatrao za najbolje u Rimu. Hrana je bila jednostavna, ali dobro pripremljena, zvanice uglađene i dobro obaveštene. Gaj se osećao ništavno, ali od ovih ljudi je mogao da uči.

Predložena tema bila je pieta - pobožnost - a vino je bilo pomešano pola-pola sa vodom kako bi svi ostali usmereni na ozbiljan razgovor.

"Mislim da je jedno od pitanja postoji li više od jedne istinske vere", rekao je Gaj kad je došao na njega red da govori. "Naravno, svaki narod ima svoju veru i treba mu dozvoliti da je zadrži, ali ovde u Rimu izgleda da poštujete više bogova nego što sam i znao da postoji. Evo, baš večeras video sam neku procesiju koja je delovala istočnjački, ali oni koji su u njoj učestvovali izgledali su mi kao Rimljani."

"Mora da je Izida", primetio je Herenije Senecio, jedan od važnijih gostiju. "Sledbenici Izide u ovo doba godine slave njenu potragu za raskomadanim Ozirisovim telom. Kad sakupi sve delove, oživljava njegovo telo i ponovo začinje sa njim sunčevog sina, Horusa."

"Zar nemaju i britanska plemena nekakvu svečanost u ovo doba?" upitao je Tacit. "Kao da se sećam procesija po selima, sa maskama i kostima."

"Tačno", odgovorio je Gaj. "Na Samen, bela kobila ide unaokolo

sa svojim sledbenicima da blagoslovi materice plemenskih žena."

"Možda je upravo tu odgovor", rekao je Maleus. "Iako svi imamo različita imena za bogove, oni su u osnovi svi isti, i stoga je pobožno poštovati ma kog od njih."

"Na primer, bog koga mi znamo kao Jupitera ima za simbole hrastovo drvo i gromove", rekao je Tacit. "Germani ga poštuju kao Dionara, a Britanci kao Tanarusa ili Taranisa."

Gaj nije bio tako siguran. Bilo je teško zamisliti kako neko keltsko božanstvo prima ponude u velikom hramu, kao što je onaj Jupiterov na Forumu. Na jednom prijemu upoznao je ženu za koju su mu rekli da je Vestalka i pažljivo ju je pogledao, ali iako je imala izvesno dostojanstvo i svakako je bila otmenije obučena od većine Rimljanki koje je video, u njoj nije bilo one otmenosti koju je oduvek povezivao sa ženama iz Šumske kuće. Začudo, bilo je mnogo lakše poistovetiti egipćansku Izidu, čiju procesiju je upravo video, sa Velikom Boginjom kojoj služi Eilan.

"Mislim da je naš prijatelj iz Britanije dotakao pravi problem", rekao je Maleus. "Sigurno su se zato naši očevi toliko borili da spreče ukorenjivanje stranih kultova, kao što su Kibela ili Dionizije, kod nas u Rimu. Čak je i Izidin hram bio spaljen."

"Ako uključimo u našu imeprijiju sve narode sveta", odvratio je Tacit, "onda moramo uključiti i njihove bogove. To im nikada ne bih uskratilo, jer mislim da je sala svakog germanskog poglavara mnogo časnija, mnogo čistija po moralu, pa i mnogo pobožnija, od većine kuća u Rimu. U tome nema ničeg lošeg, dok god imaju prednost svečanosti koje čuvaju državu."

"Izgleda da je obogotvoreni Avgust to i imao na umu kada je dozvolio da se imperijom širi njegov kult", odgovorio je Maleus. Natupilo je kratko ćutanje.

"Dominus et Deus..." tiho je rekao neko, i Gaj se setio da je čuo kako imperator u poslednje vreme voli da mu se tako obraćaju. "On ide predaleko! Hoćemo li se vratiti u vreme kada je Kaligula izvodio svog omiljenog konja da mu se svi klanjaju?"

Gaj se osvrnuo i pomalo iznenađeno shvatio da je to rekao Flavije Klemens, daleki imepratorov rođak.

"Pobožnost je osnova poštovanja i obaveze između ljudi i

bogova, a ne ulagivanje smrtnicima!" uzviknuo je Senecije. "Čak i Avgust je zahtevao da se uz njegovo ime obavezno pominje i Rim. Mi ne poštujemo čoveka, već njegov duh, boga u njemu. Kad bi verovali da običan čovek može imati mudrost i moć da vodi ovoliku imperiju, to bi zaista bilo nepobožno."

"Pa, u provincijama njegov kult deluje kao snaga koja ujedinjuje", primetio je vedro Gaj u još neprijatnijoj tišini koja je usledila. "Kada niko ne zna kako izgleda imperator, mogu samo da obožavaju pojam božanskog vladaoca. Kakvu god ličnu veru imali, svi se mogu složiti da pale tamjan imperatoru."

"Svi osim hrišćana", primetio je neko, i svi su se nasmejali, osim Flavija Klemensa.

"Pa, nema potrebe progoniti ih i time stvarati nove mučenike", naglasio je Tacit. "Oni se obraćaju uglavnom robovima i ženama. A imaju toliko sekta da će najverovatnije uništiti jedni druge čim ih ostavimo na miru!"

Utom su posluženi slatkiši i sir, i razgovor je prešao na druge teme. Ovo su ipak bili sve sami civilizovani ljudi, i teško da bi ih zahvatilo versko oduševljenje. Ali Gaj se ipak pitao da li su pobožnost, dužnost i uzajamne obaveze dovoljni da hrane ljudsku dušu. Možda ljude privlače kultovi kakvi su Izidin ili Hristov baš zbog suvoparnosti državne religije, ili su možda krvave svečanosti u Koloseumu ona prava religija Rima.

Takođe je počeo da shvata kako među onima u gradu koji umeju da misle - ljudima čije društvo je počinjao sve više da ceni - narasta otpor protiv imperatora. Ove veze mu neće doneti pokroviteljstvo koje mu je bilo potrebno za napredovanje u karijeri. Ako bude morao da bira između ambicije i časti, šta će odabrati?

Uskoro po Gajevom dolasku, prezauzeti slobodnjaci u imperatorskim kancelarijama za prokuratore počeli su da razmatraju sadržaj Licinijevog izveštaja koji im je doneo i da analiziraju njegov značaj za imperatora. Gradski oci su ipak imali dovoljno vlasti da bi se novi podaci dostavili prvo njima, i Gaj je utvrdio da je uticaj njegovih novih prijatelja dovoljan da mu obezbedi poziv za obraćanje Senatu i potom za prijem kod imperatora.

Onog jutra kad je trebalo da se pojavi tamo, Gaj se sam obrijao, i to posebno pažljivo - iako je ponekad pomišljao da su bradati Ardanos ili Bendeigid manji varvari od njega, to verovatno ne bi mogao da objasni okupljenim senatorima.

Stigao je u Senat prerano, pa je dobio mesto ispod kipa obogotvorenog Avgusta, koji je stajao na svom pijadestalu naizgled smrznut i mrzovoljan koliko i Gaj. Senatori su ulazili po jedan ili dvojica, tiho razgovarajući, a pratili su ih sekretari natovareni voštanim tablicama, spremni da zapisuju rasprave i odluke. Ovde gospodari sveta odlučuju o sudbini naroda, pomislio je Gaj. Na ovom mermernom podu raspravljali su o odbrani protiv Hanibala i o invaziji Britanije. Reka vremena je moćno tekla u ovoj odaji; u poređenju sa tim, čak i ponosni Cezar bio je samo talasić u vodi.

Imperator je stigao baš kad su počeli uvodni govori, ogrnut purpurnom togom, toliko bogato izvezenom zlatnim zvezdama da je Gaj morao da žmirne. Čuo je za togu piktu, ali mislio je da nju nosi samo general za vreme trijumfa. Bilo je prilično uznemirujuće gledati je ovde, i upitao se da li Domicijan želi da izgleda kao osvajač, ili samo voli lepe stvari. Gaj je sada prvi put video svog imperatora iz tolike blizine. Najmlađi sin velikog Vespazijana imao je vrat kao bik i mišićava leđa vojnika, ali Gaj je u lakom krivljenju usana i sumnjičavom pogledu naslutio naopaku ćud.

Već se bližila podnevna pauza kada je Gaj pozvan da pročita Licinijev izveštaj o finansijama Britanije. Bilo je nekoliko pitanja, uglavnom o izvorima finansiranja, a Klaudije Maleus mu je omogućio da pomene ulogu koju je sam odigrao u savlađivanju poslednje pobune. Uprkos nedavnim časovima govorništva, osećao je da ih sigurno gnjavi, ali na kraju govora su ga nagradili aplauzom i - kao što je Licinije i predvideo - odredili su da naredne godine priličan procenat novca od poreza može da ostane u Britaniji. Pošto ga je Licinije u prvom redu zato i poslao, Gaj se nije mnogo čudio.

Sastanak sa Domicijanom bio je sasvim kratak. Imperator je već skidao veličanstvenu togu, spremajući se na neko drugo mesto, ali zastao je koiko da se nemarno zahvali Gaju.

"Jesi li bio u vojsci?" upitao je.

"Kao tribun u Drugoj legiji. Imao sam čast da služim pod vama u

Daciji", oprezno je rekao Gaj.

"Hmmm... Pa, izgleda da ćemo morati da ti nađemo neki posao u provincijama", rekao je imperator bez mnogo zanimanja, okrećući se.

"Dominus et Deus", rekao je Gaj, pozdravljajući, i mrzeo je sebe što to govori.

Kući je pošao u istoj nosiljci sa Klaudijem Mlaeusom. To je bilo prvi put tog dana da su mogli da pričaju nasamo.

"Pa, šta misliš o Senatu?" upitao ga je ovaj.

"Ponosan sam što sam Rimljanin", iskreno je rekao Gaj.

"A o imperatoru?"

Gaj je ćutao. Senator mu je odgovorio uzdahom. "Video si kako stoje stvari", tiho je rekao Maleus. "Pokroviteljstvo kakvo mogu da ti ponudim mora se pružati oprezno, barem zasad. Ali ako si spreman da se suočiš sa rizicima koje takva veza može da ti donese, zajedno sa mogućim nagradama, rado bih te primio među svoje štićenike. Mogu udesiti da služiš kao prokurator za vojno snabdevanje u Britaniji. Inače bi trebalo da dobiješ neki drugi kraj imperije, ali mislim da bi nam bio najkorisniji u zemlji koju najbolje poznaješ."

To 'nam' ponovo je oživelo nešto u Gaju što se sledilo od imperatorove nezainteresovanosti. Rim kakvog su ga otac i Licinije učili da poštuje bio je mrtav, ali činilo mu se da pod vođstvom ovakvih ljudi kao što su Maleus i Agrikola duh Rima ipak može da oživi.

"Bio bih počastvovan", rekao je, i znao je, kao i prilikom odluke koju je doneo posle planine Gruapoius, da će ovaj izbor odrediti tok njegovog života, od sad pa nadalje.

24.

Sveštenice su održavale svečanost mladog meseca u Svetom gaju iza Šumske kuće, koju muškarci nisu smislili i nisu imali pravo da vide. Kaileja je gledala novakinje kako prilaze da ispune krug, osećajući se najviše kao majka kvočka koja broji svoje piliće, ili možda, pomislila je dok je gledala bledo svetlucanje njihovih haljina na polusvetlu, kao ružne pačice spremne da postanu labudovi.

Dok se krug popunjavao, vladala je tišina. Kaileja je prišla kamenoj gromadi koja im je bila oltar, sa Diedom sleva i Mielin zdesna, na mestu koje je inače pripadalo njoj. No, Eilan je večeras dobila grčeve, pa je mesto Vrhovne sveštenice pripalo Kaileji. Bilo joj je čudno što tu stoji, kao i što ne oseća Eilaninu energiju kao ravnotežu svojoj.

Dieda je podigla ruku, i tišinu je prekinuo blagi zvuk srebrnih zvončića.

"Pozdravljena budi, mesečino mlada, ti koja si dragulj blagosti", zapevale su devojke, bilo ih je preko deset, i sve su došle u Šumsku kuću otkako je Eilan postala Vrhovna sveštenica. Poslednje su došle privučene Diedinom muzikom. Kad je Ardanos udesio da dve njegove rođake budu primljene u Vernemeton, učinio je mnogo bolje nego što je slutio. Kaileja je slušala čiste glasove kako pevaju nebesima i uzdahnula od čistog zadovoljstva.

Priklanjam se pred tobom,
Nudim ti svoju ljubav;
Priklanjam se pred tobom,
Pružam ti ruke
Dižem oči ka tebi
Oh, mlada mesečino neba!

Pri svakom stihu su se saginjale, a potom podizale ruke, očiju uprtih u srebrni srp nad sobom, tako da se pesma pretvarala u ples. Sada su polako počele da se kreću u smeru sunca, ruku podignutih ka nebu.

Pozdravljena budi, mesečino mlada,
Vedra device ljubavi!
Pozdravljena budi, mesečino mlada
Vedra device milosti!
Putuješ svojom stazom,
Pokazuješ nam svoj sjaj,
Oh, mlada mesečino neba!

Kaileja je prestala da usmerava pogled i pustila je da je ritam pesme ponese sve dublje u trans. Svaki put joj je bilo sve lakše. U njenom životu postojalo je jalovo razdoblje u kome kao da više ništa nije imalo smisla. No, zahvaljujući Boginji, to je izgleda okončano. Otkako su joj se završili ciklusi krvi, otvorila su joj se vrata duha, i svake godine je sve jače osećala plime moći.

A to je zbog tebe, Eilan, pomislila je, šaljući tok svesti ka tamnom obličju Šumske kuće iza drveća. Čuješ li kako umilno sada pevaju tvoje kćeri?

Nehotice je raširila ruke; devojke koje su kružile oko oltara kao da su se kretale kroz izmaglicu svetlosti.

Ti, kraljice-devo ispomoći,
Ti, kraljice-devo sreće,
Ti, kraljice-devo, voljena mesečino neba!

Zvonca su se još jednom oglasila i pesma je zamrla; ali tišina je sada bila drugačija, puna moći. Kaileja je pružila ruke i osetila šok ispunjenja kad su je uhvatile druge ruke; drugi talas joj je rekao da su se i devojke u krugu oko njih uhvatile za ruke.

"Znajte, sestre moje, da je moć meseca Moć žene, svetlost koja sija u tami, plima koja vlada unutrašnjim ravnima. Mladi mesec upravlja svime što raste i svim počecima, i zato upijamo njegovu moć za one stvari u kojima je potrebna naša pomoć. Sestre, jeste li spremne da mi date svoju snagu za ono što ćemo sada učiniti?"

Iz kruga se začulo tiho mrmljanje pristanka, i Kaileja je čvršće ukopala stopala u prohladnu travu.

"Prizivamo Boginju, Gospu od Života, čija su odežda zvezdana nebesa; Ona je nevesta devica, majka svega živog, mudrost van krugova sveta. Sve su boginje Ona, i Ona je svaka boginja; u svim Njenim licima, u svim našim licima, Ona blista na nebesima, Ona blista u svima nama!" Kao da je pokušavala da diše sa vetrom u lice. "Boginjo, čuj nas..." uzviknula je.

"Boginjo, budi uz nas..." odgovorile su ostale.

"Boginjo, čuj nas sada!" Napetost je bila gotovo nepodnošljiva; osećala je treperenje u rukama koje su je držale.

"Za isceljenje Bretok, majke Ambigatosine, prizivamo ovu moć!"

Začula je Diedu kako počinje prvi ton pesme isceljenja, i kako joj se pridružuje četvrtina kruga, zvukom dubokim i vibrirajućim nalik na strunu harfe, ali još dublje, umilnije, glasnije, neprekidno. Potom se začuo drugi ton; sad je pevala polovina kruga; pa treći, i akord se upotpunio visokim tonom nad kojim se podigao Diedin glas nalik na ševu na nebu. Taj princip su koristili harfisti u Eriu za svoju magiju, ali Eilan se setila da ga primene i na pevanje, a Dieda je razradila tehniku i naučila devojke. Postepeno, kako su se glasovi stapali, Kaileja je počela da oseća njihov duh.

Letim na krilima svetlosti. Kaileja nije znala čija je ta misao, ali nije ni bilo važno, jer u ovom trenutku povezanosti i sama se osećala tako.

Vidim dugu oko meseca... na suncu... u vodopadu... čitav svet se presijava...

Hladna voda... toplota vatre... meko paperje pačeta... majčine ruke...

U stopljenom zvuku stapale su se sve svesti. Samo Diedin um je ostao izdvojen od ostalih - kritičan i još nezadovoljan.

Udahnite, sad, i držite... Tanais je nesigurna. Čekajte, čekajte - Rian sada treba da unese peti ton - tako je bolje. A sada da se podignemo, naviše po lestvici - ostanite sa mnom, sve - dostignite harmoniju!

Nestale su i poslednje nepravilnosti. Stopljeni ženski glasovi poleteli su uvis da postanu Glas Boginje. Čak je i Diedin unutrašnji monolog prestao. Kaileja je osetila kako deo napetosti s njene leve strane nestaje dok akord vibrira sa neljudskom snagom. I mada je

Kaileja bila samouka, i mada nije imala reči kojima bi opisala ispravnost onoga što je čula, bila je dovoljno umešna u pevanju da uživa u ekstazi muzičara koji sluša savršenu harmoniju.

Kaileja je uložila veliki napor da se pribere, da posegne ka energiji koja je pulsirala oko nje i da je prikupi, držeći u umu sliku bolesne žene zbog koje su ovo činile. Sada je videla izmaglicu moći, sve jaču sa svakim dahom.

Kaileja je uvukla Moć unutra, i usmerila je na sliku bolesne žene tako da su je sve videle, svetlucavu nad hrpom kamenja. Zvuk je narastao sve dok nije izgledalo da više neće moći da ga podnesu. Polako je podizala ruke - sve su nehotice podizale ruke dok je Moć izvirala u stubu svetlosti, u plimi čistog zvuka koji je slao snagu bolesnici. A onda je sve nestalo. Spustile su se, zadihane kao da su trčale, i znale su da su uspele.

Te noći su još dvaput podigle moć radi isceljenja, a poslednji put, nešto slabije, da povrate deo energije koju su izgubile. Kada je sve bilo završeno, čak i u Diedinim očima se pokazala smirenost. A onda su se, posle kratke fraze zahvalnosti, uputile ka Šumskoj kući da jedu i spavaju. No, Kaileja, ma koliko umorna, pošla je u izdvojenu kućicu u kojoj je obitavala Vrhovna sveštenica, da bi ispričala Eilani kako je bilo.

"Ne moraš da mi kažeš", rekla je Eilan čim je Kaileja ušla u njenu sobu. "Čula sam vas čak i odavde, osetila sam Moć." Kaileja je izgledala osvetljena iznutra.

"Istina je, Eilan. Za ovakav smo posao stvorene! Kad sam, kao dete, služila sa Lianon, o ovakvim stvarima sam sanjala, ali onda su nas druidi zatvorili ovamo, i vizija je nestala. Uz sve moje znanje, nisam znala kako da je ponovo nađem sve dok mi ti nisi pokazala put."

"Našla bi ga i sama..." Eilan je sela u postelji i naterala sebe da se nasmeši. I dalje je bila bolna, to joj se često dešavalo u ovo doba meseca. Bila je sve uverenija da je u prethodnim životima Kaileja bila najveća od svih sveštenica. Mnogo šta što su radile u Šumskoj kući dolazilo im je u naletu uverenja, kao da ne smišljaju nego se prisećaju. Pretpostavljala je da je i ona sama bila nekakva

sveštenica, ali ona je imala samo vizije, a Kaileja je bila u stanju da prizove ogromnu moć. "Često sam pomišljala da je trebalo da za Vrhovnu sveštenicu izaberu tebe, a ne mene."

Kaileja ju je brzo pogledala. "Nekada sam i ja tako mislila", rekla je. "Sada ne bih želela."

"Vrlo mudro! Ali svejedno, kad bi morala, i ti bi to mogla." U Kailejinoj crnoj kosi sada je mnogo sedih, pomislila je Eilan, ali inače izgleda gotovo isto kao kada je pre deset godina pomagala Mairi na porođaju.

"Pa, sada ne moram da mislim o tome", vedro je rekla Kaileja. "Treba samo da saznajem odluke od tebe! Imamo prilično čudan zahtev. Neki nepoznati čovek iz one rimljanske sekte koju zovu hrišćanima želi da živi u staroj kolibi u šumi. Kaže da je on pustinjač. Da li da mu kažem da sme da ostane ili da ga otpravim odavde?"

"Da znaš da bi i mogao", zamislila se Eilan. "Ne nameravam da tamo šaljem sveštenice za kaznu, a verujem da nećeš ni ti, a Gavranovi su svi našli nova skloništa." Zbolela ju je pomisao da nepoznata osoba živi na mestu gde je ona rodila i dojila svoje dete, ali nije imalo svrhe biti sentimentalna.

"Dobro", rekla je Kaileja. "A ako se Ardanos pobuni, reći ću mu da je već bilo takvih slučajeva, jer je hrišćanima bilo dozvoljeno da sagrade kapelu belog trna na Jabukovom ostrvu, kraj Svetog kladenca."

"Jesi li bila tamo?" upitala je Eilan.

"Vrlo davno, kad sam bila mnogo mlađa", odgovorila je Kaileja. "Letnja Zemlja je čudan kraj, sva je od močvara i jezera i livada. Ako padne imalo kiše, Tor se pretvara u ostrvo. Ima toliko magle da ti se ponekad čini da ćeš na sledećem zaokretu stići u Drugi svet; a onda se kroz oblake probije zrak sunca i vidiš u daljini sveti Tor sa krugom od kamenja."

Dok je slušala Kaileju, Eilan se osećala kao da gotovo vidi sve to. A onda jeste videla, u naletu vizije toliko neočekivanom da je pomislila da je slučajna - ali u viziji je bila i Kaileja, i plovila je kroz izmaglicu ka bregu, na čamcu ravnog dna kojim su veslali mali, tamnopusi ljudi iz planina, a na kormi je bilo sklupčano nekoliko novakinja. Kaileja je bila potpuno uspravna, a na vratu i čelu blistalo

joj je zlato.

"Kaileja", počela je, a po njenom izrazu lica znala je da joj se na licu vidi nešto od onoga što je videla, "bićeš Vrhovna sveštenica na Jabukovom ostrvu. Videla sam te. Vodićeš žene tamo."

"Kada..." počela je Kaileja, ali Eilan je odmahнула glavom.

"Ne znam", uzdahnula je, jer vizija je, kako najčešće biva, bila samo trenutna. "Ali zvuči mi kao bezbedno mesto, skriveno od očiju Rimljana. Možda bi trebalo da razmislimo o premeštanju dela sveštenica tamo."

Gajev novi položaj zahtevao je mnogo putovanja. Pošto je glavni magacin pre nekog vremena smešten u Devi, gde je sada bila Dvadeseta legija, činilo mu se najrazumnije da preseli porodicu na lepo imanje koje su nazvali Vila Severina, južno od grada. Julija nije bila srećna što napušta Londinium, ali navikla se na seoski život sa stoičkom smirenošću, i godinu dana pošto su se doselili rodila je bliznakinje, kojima je dala praktična imena - Tercija i Kvarta. Kvarta je bila toliko sićušna da su počeli da je zovu Kvartila.

"Ali zašto?" upitao je Licinije. Starac je došao da vidi najnovije unuke.

"Zar ne vidiš?" upitala je Julija bez humora. "Da je krčag, zvali bi je politra, a ne četvrtina." Otac ju je čudno pogledao, i shvatila je da to i nije bila neka naročita šala - ali ni Kvartila nije bila neka naročita beba.

Bilo joj je teško da zavoli bliznakinje. Kad joj je trbuh narastao, bila je sigurna da će konačno roditi Gaju toliko željenog sina. Prošla je kroz težak porođaj, a dobila je samo par devojčica, od kojih jednu bolešljivu, pa zar to nije razlog za potištenost?

Polako se oporavljala, jer porođaj je zaista bio težak, i kada je postalo jasno da neće moći da doji decu, predala ih je dojiljama bez mnogo žaljenja. Što pre ponovo postane plodna, pre će moći da pokuša da rodi sina. Grčki lekar pominjao je da bi to moglo da bude opasno, ali on je bio samo rob, i Julija mu je zapretila da ništa ne sme da kaže ni Gaju ni njenom ocu.

Sledeći put, zaricala se, sagradiću Junonin hram u Devi ako budem morala - ali sledeći put će biti dečak!

No, kako su deca rasla, Julija se navikla da provodi vreme u brežuljkastim krajevima oko Deve i da u očevu kuću u Londiniumu odlazi samo preko zime. Licinije je voleo decu, i već je razmišljao u koje porodice da ih uda.

Gaj je bio donekle ravnodušan otac, ali ona nije ni očekivala mnogo više. Znala je da on ponekad, kad joj nije dobro, spava sa jednom od robinja, ali dok god obavlja svoju dužnost u njenoj postelji nije ni pomišljala da se buni. Udala se da bi postala matrona i da bi podarila naslednika svom ocu. Njen odnos sa Gajem sastojao se od uzajamnog poštovanja i ljubaznosti; za devojkicu Rimljanku iz dobre porodice sve drugo bi bilo neprilično.

Kad bi razmišljala o razvodima i skandalima koji su se dešavali čak i u bleđoj imitaciji rimskog društva kakva je bio Londinium, činilo joj se da su ona i Gaj jedan od retkih parova koji su uspeli da očuvaju stare rimljanske vrednosti. Imala je dobar brak, a ponekad, kad bi gledala kćeri kako se zajedno igraju u bašti oko vile, u jarkim tunikama nalik na cvetove u zelenilu, činilo joj se da možda i nije tako loša majka.

A ubrzo pošto su bliznakinje proslavile prvi rođendan, opet je zatrudnela.

Posle mnogo kišnih dana, kada su deca gundala i cvilela što moraju da budu u kući, vreme je konačno otoplilo. Julija je sedela na verandi koju su sagradili ispred kuće kad su sa obe strane dodali po krilo. Pretvarala se da pregleda kućne račune, ali zapravo je dremala na suncu. Položila je ruke na zaobljeni trbuh, i osećala je kako se unutra pokreće beba, svakako sin. U poslednje vreme se nije mnogo ritao, i pretpostavljala je da je beba sanjiva od toplog vremena, isto kao i ona.

Mirno je ležala na suncu, napola sklopljenih očiju, osluškujući ptičju pesmu i glasove kućnih robova koji su radili po imanju. Gaj je često govorio kako Julijino domaćinstvo funkcioniše besprekorno kao legija koja podiže logor. Znala je i bez provere gde se nalazi ko od posluge i šta rade u svako doba dana.

"...igraju se u bašti." To je bio glas kršne galske devojkice čiji posao je bio da pazi gde su deca.

"E, nisu!" odgovorila je stara Lidija, koja je komandovala dadiljama. "Bliznakinje ručaju, a Cela pomaže kuvaru da pravi kolače. Ali Sekunda je sad u godinama kada deca, ako ih ne paziš, polaze u istraživanje..."

"Bila je u bašti..." odgovorila je devojka slabašnim glasom.

"A gde si bila ti? Opet si očijukala sa gospodarevim sobarom?" upitala je Lidija. "Pa, nije mogla da stigne daleko. Idi i nađi je, a ja ću poslati nekoliko ljudi da ti pomognu. Ali obećavam ti da ću te lično išibati ako se detetu išta desilo! Na šta ti misliš? Znaš da gospodarica ne sme da se brine kad joj je vreme tako blizu!"

Julija se namrštila, premišljajući da li da ustane i razgovara sa njima. Ali trudnoća joj je isisala svu energiju i volju, a Sekunda će se sigurno brzo pojaviti.

U daljini je čula druge glasove, i Gaja kako ih ispituje. Dobro je, pomislila je, ići će i on da traži. Krajnje je vreme da se malo više brine za decu.

Ponovo je legla, svesna da mora da se odmara radi nerođenog deteta, ali kako je vreme proticalo, napetost ju je naterala da opet sedne. Sad se dozivanje već jedva čulo. Koliko daleko je Sekunda otišla?

Senka na sunčanom časovniku stigla je gotovo do sledećeg sata kad je začula prigušene glasove i korake po pošljunčanoj stazi. Znači, našli su je - ali zašto su svi tako tihi? Sekunda bi trebalo da plače, ako ju je otac istukao kako zaslužuje. Juliju je obuzela jeza. S mukom je ustala, držeći se za stub, kad se između drveća pojavila mala kolona.

Ugledala je Gajevu crnu kosu i pokušala je da ga pozove, ali reči nisu dolazile. Potom se baštovan sklonio u stranu i videla je da Gaj nosi u rukama Sekundu. Ali njena devojčica nikada, čak ni dok je spavala, nije ležala tako mirno.

"Zašto se ne miče?" Pomerala je usne bez glasa.

Gaj joj je prišao, zgrčenog lica, umrljanog suzama. Sa Sekundine ružičaste haljine još je kapala voda, a crne kovrdže bile su joj prilepljene za glavu. Julija je piljila u nju, a krv joj se sledila u venama.

"Bila je u potoku", promuklo je rekao Gaj, "na samom kraju njive.

Pokušao sam da joj ponovo udahnem život. Pokušao sam..." Progutao je knedlu, zagledan u malo, sada zatvoreno lice, belo kao mermer.

Ne, tupo je pomislila Julija, Sekunda više nikada neće disati. Zatreptala je, pitajući se zašto se svet oko nje tako iznenada smračio. A onda je osetila razdirući bol u trbuhu.

Sledećih nekoliko časova pretvorilo se u zbrku tuge i bola. Sećala se da je čula Gaja kako proklinje i obećava da će izbičevati galsku devojku, i Licinija kako pokušava da ga umiri. Sekundi se nešto desilo... Pokušavala je da ustane i ode kod nje, ali žene su je neprekidno gurale da ponovo legne. A onda bi bol u trbuhu ponovo počeo. U trenucima pribranosti Julija je znala da to ne valja. Poznavala je porođajne bolove, ali sada je bila tek u šestom mesecu. Bogovi, ako imate imalo milosti, učinite da ovo prestane. Uzeli ste mi kći - ne dajte da izgubim i sina!

Već je svitalo kada se zgrčila i osetila vreli mlaz krvi između butina. Lidija se sagnula nad njom, tiho proklinjući. Julija je osetila pritisak dok joj je starica pritiskala platno između nogu da zaustavi krvarenje. No, za trenutak je ugledala još nešto, nešto malo i ljubičasto, potpuno nepokretno.

"Moj sin." Njen šapat je bio jedva čujan. "Daj mi da ga držim, molim te!"

Lidija je zaplakala i donela nešto umotano u okrvavljeno platno, i položila joj ga pod ruku. Lice je bilo obrisano, i videla je sitne, savršene crte, nalik na latice ružinog pupoljka.

Kad su konačno pustili Gaja da je vidi, još je držala dete.

"Bogovi me mrze", šapnula je, a iz očiju su joj tekle suze.

Gaj je kleknuo kraj postelje, podigao joj vlažnu kosu sa čela i poljubio je sa više nežnosti nego što je očekivala. Za trenutak je gledao mrtvorođeno dete, a onda mu je nežno navukao kraj platna preko lica i podigao ga. Grčevito je posegnula da ga zaustavi, ali jedva je mogla da se makne. Gaj je za trenutak stajao sa detetom u rukama, kao i svaki otac koji se sprema da prizna novorođenog sina, a onda je predao nepokretno telo Lidiji da ga odnese.

Julija je zagnjurila lice u jastuk, jecajući. "Pusti me da umrem! Izneverila sam te, pusti me da umrem!"

"Nije isitna, sirota moja draga. I dalje imaš tri devojčice kojima si potrebna. Ne smeš toliko da plačeš."

"Moja beba, moj sin je mrtav!"

"Šššš, ljubavi." Gaj je pokušavao da je umiri, i molećivo je pogledao tasta, koji je ušao za njim u sobu. "Nismo još stari, draga. Ako bogovi odrede, možemo imati još mnogo dece..."

I Licinije se sagnuo da je poljubi. "A ako i ne budeš imala sina, drago dete moje, pa šta onda? Ti si mi bila bolje dete nego deset sinova, to ti se kunem."

"Sada moraš da misliš na našu živu decu", dodao je Gaj.

Julija je osećala da u njoj izvire očajanje. "Nikada nisi obraćao pažnju na Sekundu. Zašto ti je sad stalo do ostalih? Važno ti je samo što sam izgubila tvog sina."

"Ne", vrlo tiho je rekao Gaj. "Ne treba da mi podariš sina. Sada bolje spavaj." Ustao je i pogledao je još jednom. "San leči mnoge tuge, i ujutro ćeš se osećati bolje."

Ali Julija, obuzeta sećanjem na nežno lice svog sinčića, nije ga ni čula.

Tokom sporih nedelja Julijinog oporavka, Gaj je ustanovio da ga više boli njena tuga nego njegova sopstvena osećanja. Bio je daleko od kuće kad se Sekunda rodila, i nije bio vezan za nju. A nije mogao ni da preterano žali za jednom od četiri devojčice.

No, kad bi pomislio na sina koga je izgubio, smesta bi i nehotice pomislio na sina koga mu je rodila Eilan. Među Rimljanima se često pribegavalo usvajanju zdravog dečaka iz druge porodice. Ako Julija ne bude imala muške dece, a posle razgovora sa lekarem to se činilo sasvim verovatnim, teško da bi se protivila ukoliko on uzme Eilaninog sina. A kćeri je voleo, iako nije osećao vezu sa njima kao sa prvorođenim sinom.

Ali za to će biti dovoljno vremena kada se Julija sasvim oporavi. U nadi da će je to odvojiti od bola, pristao je da povede Juliju na hodočašće do svetilišta Boginje Majke u Venti, ali putovanje joj nije popravilo ni zdravlje ni duh, a kada je ponudio da se presele nazad u Londinium, ona nije htela da pođe.

"Ovde su nam sahranjena deca", rekla je. "Neću da ih ostavljam."

Gaj je to smatrao nerazumnim. Uprkos domaćim verovanjima da se u zemlji Silura nalazi ulaz u Drugi svet, njemu se činilo da nijedno ovozemaljsko mesto nije ni blizu ni daleko od Zemlje Mrtvih, ali popustio je pred Julijinim suzama i ostali su tu.

Krajem godine stigla je vest da je i Agrikola umro.

"Kao što Tacit voli da kaže", pisao je Licinije Koraks, "u ljudskoj je prirodi da mrzimo one koje smo povredili. Ali čak ni naš božanski imperator nije našao kod Agrikole opravdanje za svoj bes, i tako je naš prijatelj izbegao javno sramoćenje. Zapravo, tokom Agrikoline bolesti imperator je bio vrlo povučen, i mada se govorka da je general umoren otrovom, ja lično mislim da mu je prepuklo srce pred slikom obeščašćenog Rima. Možda je i dobro što je otišao, a i mi ćemo možda uskoro požaliti što nismo otišli. Budi zadovoljan što si bezbedan, daleko od očiju, u Britaniji..."

Licinije se naredne godine povukao u penziju i došao da živi kod njih, pa su Vili Severini dodali još jedno krilo, i time je počela poslednja godina Gajeve službe na mestu prokuratora za snabdevanje. Nadao se da će po isteku mandata senator Maleus moći da mu izradi viši položaj, ali ta godina je donela uznemirujuće vesti. Imperator je postajao sve samovoljniji i sumnjičaviji. Kao vojskovođa je bio relativno uspešan, ali izgledalo je da svoje uspehe smatra dokazom milosti bogova, pa je činio sve što može, kako je pisao Licinijev rođak Koraks, da uništi ono malo moći što je ostalo patricijima.

Gaj se upitao hoće li to biti iskra koja će podstaći požar pobune, ali uskoro se pročulo da su Herenije Senecio i još nekolicina optuženi za izdaju.

Gaju je bilo jasno da je njegovo napredovanje odloženo na neodređeno vreme. Njegov pokrovitelj, senator Maleus, iako nije optužen, smatrao je za najpogodnije da se povuče na svoje imanje u Kampaniji. I tako, kad je Gaj završio prokuratorsku službu, odložio je planiranu posetu Rimu pa je, kao i njegov pokrovitelj, odlučio da se neko vreme posveti plodnosti svojih imanja.

Sada je konačno počeo da uspostavlja čvršći odnos sa preostalim kćerima, ali Julija je ostala potištena i bolešljiva. Iako su i dalje delili postelju, postajalo je sve jasnije da mu ona najverovantije

neće roditi sina.

Eilaninom detetu je tada bilo oko deset godina. Čak i otac koji nije u velikoj milosti kod imperatora može mu pružiti bolju budućnost nego britanska sveštenica koja mora da krije čak i njegovo postojanje, a Julija bi sigurno radije podizala njegovog sina nego potpunog tuđinca - mada nije mogao da bude sasvim siguran šta će Julija misliti. Ali svakako će je uveriti - a to je i istina - da je dečak začet pre nego što su se njih dvoje uopšte i upoznali.

Šumska kuća bila je udaljena svega pola dana jahanja. Njegov sin živi možda već iza sledećeg brega, razmišljao je Gaj, zagledan kroz drveće ka jugu. Ali začudo, bojao se da se opet suoči sa Eilan. Da li ona mrzi Rim? Da li mrzi njega? Devojka koju je voleo kao mladić sada je nestala, i pretvorila se u strašnu sveštenicu iz Vernemetona. Ponekad mu se činilo da je nestala i devojka kojom se oženio, i da je zajedno sa njenim sinom umrla i veselost koja ga je privukla.

Gaj je imao prilično uspešnu karijeru, mada teško da je ispunio očeve snove. Ali činilo mu se da nema koga da voli. Često je bivao usamljen, ali disciplina koju je imao kod oca, i u vojsci, držala ga je suviše zaposlenim da bi brinuo o tome. No, kako je godina polako proticala, Gaj je ustanovio da briga o imanju upošljava telo, ali ostavlja um slobodan, i počeli su da ga progone snovi o detinjstvu.

Možda je upravo posao oko zemlje podsticao sećanja iz vremena kada mu je čitav svet bio čudesan i nov. Dok je bio dete nije dopuštao sebi da razmišlja o majci, ali sada ju je sanjao. Osećao je kako ga grli, čuo je njene ljupke uspavanke i budio se u suzama, dozivajući je da ga ne ostavlja samog.

Ali ona je otišla u Zemlju Mrtvih, a Eilan ga je ostavila zbog Boginje kojoj je služila, a sada se i Julija udaljavala. Hoće li ikada imati nekoga ko će ga samo voleti, ko neće pokušavati da ga izmeni, čija ljubav će istrajati?

Onda bi se setio kako se osećao kad je držao u naručju svog sina. Ali kad god bi počeo da planira kako da ga nađe, povukao bi se pred mogućnošću da se, kad se sretnu, pokaže da njegov sin opšte ne mari za njega. I tako nije preduzimao ništa.

Gaj je jednog dana jahao u poteri za divljim svinjama koje su mu uništavale baštu, i shvatio je da je stigao do šume iznad Šumske kuće, gde je Eilan rodila njihovog sina, i bez razmišljanja je usmerio konja stazom. Znao je da Eilan neće biti tamo, ali možda će naći nekoga ko bi mu rekao nešto o njoj. Čak i ako ga mrzi, neće mu odbiti da kaže kako je njihov sin.

U prvi mah je pomislio da je koliba napuštena. Prvi znaci proleća pupeli su u granju, jedri i zeleni, a krov kolibe bio je izbledeo i prestareo, dok je tlo bilo prekriveno granjem izlomljenim tokom poslednjeg nevremena i prošlogodišnjim suvim lišćem. Tek potom je ugledao tanki pramen dima kako se probija kroz krov. Konj je frknuo kad je povukao uzde, i iz kolibe je provirio muškarac. "Dobro došao, sine moj", rekao je. "Ko si i zašto si došao?"

Gaj se predstavio, radoznalo odmeravajući čoveka. "A ko si ti?" upitao je. Čovek je bio visok, preplanulog lica i kose crne kao noć, obučen u grubu odeždu od kozje dlake i sa neurednom, gustom bradom.

Gaj se upitao je li to neki lutalica beskućnik koji je našao sklonište u nekorišćenoj zgradi; a onda je ugledao ukrštene štapiće koje je nosio na uzici oko vrata i shvatio da je to svakako nekakav hrišćanin, možda neki od onih pustinjaka koji su poslednjih par godina lutali širom imperije. Čuo je da ih ima u Egiptu i Severnoj Africi, ali bilo je čudno videti jednog i ovde. "Šta radiš ovde?" ponovo je upitao.

"Došao sam da pomažem dušama Božjim", odgovorio je pustinjač. "U svetu su me znali kao Licijasa; sada me zovu otac Petros. Sigurno te je Bog poslao ovamo jer si u nevolji. Kako mogu da ti pomognem?"

"Otkud znaš da me je poslao Bog?" upitao je Gaj. Čovekova jednostavnost ga je zabavljala.

"Pa tu si, zar ne?" upitao je otac Petros.

Gaj je slegnuo ramenima, pa je pustinjač nastavio. "Veruj mi, sine, ništa se ne dešava bez znanja Boga, koji je postavio zvezde na njihova mesta."

"Ništa?" upitao je Gaj s neočekivanom gorčinom. Shvatio je da je tokom protekle tri godine, možda kad je čuo za Agrikolinu smrt, ili dok je gledao Juliju kako pati, prestao da veruje u bogove. "Onda

možda možeš da mi kažeš koje božanstvo bi uzelo sina i kći od majke koja ih je volela?"

"Je li to tvoja nevolja?" Otac Petros je šire otvorio vrata. "Uđi, sine. Takve stvari se ne objašnjavaju u jednom dahu, a tvoj konj izgleda umorno."

Gaj se sa osećanjem krivice setio koliko daleko ga je konj nosio. Sapeo je životinju, ostavljajući dovoljno dug konopac da bi mogla da pase, i ušao u kolibu.

Otac Petros je spuštao činije na grubi sto. "Čime mogu da te ponudim? Imam pasulj i repu i malo vina; vreme je ovde takvo da ne mogu da postim često kao u toplijim krajevima. Ja sam pijem samo vodu, ali smem da ponudim ove ovozemaljske ponude gostima koji mi dođu."

Gaj je odmahnuo glavom, svestan da se namerio na filozofa. "Probaću to vino", rekao je, "ali odmah ti kažem: nikada me nećeš uveriti da je tvoj bog svemoćan ili dobar. Jer ako je svemoćan, zašto ne može da spreči patnju? A ako može a neće, zašto bi ga ljudi poštovali?"

"Ah", rekao je otac Petros, "po tom pitanju vidim da si upućen u stoičku filozofiju; jer reči su njihove. Ali filozofi greše po pitanju prirode Božje."

"A ti si, naravno, u pravu?" ljubazno je upitao Gaj.

Otac Petros je odmahnuo glavom. "Ja sam samo skromni savetnik onima koji dođu po moju pomoć. Jedini Sin Božji bio je raspet na krst, i vratio se iz mrtvih da nas spase; to je sve što mi treba da znam. Oni koji veruju u Njega živeće u večnoj slavi."

To je uobičajena, detinjasta istočnjačka legenda, pomislio je Gaj, setivši se onoga što je u Rimu čuo o njihovom kultu. Razumeo je zašto takva priča privlači robove, pa čak i poneku ženu iz boljih porodica. Sad mu je sinulo da bi ovakve priče mogle zanimati Juliju, ili bi joj barem dale o čemu da razmišlja. Spustio je činiju.

"Hvala ti na vinu, oče, i na priči", rekao je. "Sme li moja žena da te poseti? Ona je izmučena tugom za našom kćeri."

"Biće dobrodošla kad god da dođe", ljubazno je odgovorio otac Petros. "Samo mi je žao što te nisam ubedio. Nisam te ubedio, zar ne?"

"Nažalost, nisi." Gaj je bio pomalo razoružan čovekovim žaljenjem.

"Nisam neki propovednik", rekao je otac Petros pomalo razočarano. "Voleo bih da je otac Josif tu; on bi te sigurno ubedio."

Gaj je smatrao da je to malo verovatno, ali se ućtivo nasmešio. Kad se okrenuo da pođe, začulo se kucanje na vratima.

"Ah, Senara! Samo uđi", rekao je pustinjač.

"Vidim da je neko kod tebe", odgovorio je devojački glas. "Doći ću kasnije, ako smem."

"U redu je, upravo odlazim." Gaj je gurnuo u stranu komad kože koji je pokrivao ulaz. Pred njim se nalazila jedna od najlepših devojaka koje je video, barem posle Eilan, a to je bilo tako davno. Naravno, onda je i on bio veoma mlad. Devojci je bilo oko petnaest godina, procenio je, kosa joj je bila boje bakarnih iskri u kovačevoj vatri, a oči veoma plave, i nosila je nebojenu lanenu haljinu.

Kad ju je ponovo pogledao, setio se gde ju je već video. Uprkos keltskoj boji kože, u linijama nosa i vilice jasno je poznao crte oćevog nekadašnjeg sekretara, Valerija. To je objašnjavalo i otkuda zna latinski.

Tek dok je odvezivao konja, setio se da je mogao da pita - kako ju je ono oslovio pustinjač, Senara? - kako može da dogovori sastanak sa Eilan. No, dotle se koža na ulazu već spustila za njom, a jedna od retkih stvari koje je znao o ženama - nikada nije znao mnogo, a otkako se oženio znao je još manje - bila je da nikada nije mudro pitati jednu ženu za drugu.

Kad je stigao do vile, već se smračilo, ali Julijin pozdrav, iako tih, bio je prijateljski. Licinije ih je već čekao u trpezariji.

Macelija i Tercija su se na verandi igrale malim kočijama; obukle su Julijinog majmunčića kao bebu, i pokušavale su da ga uguraju na malo sedište. Spasao je životinjicu i predao je Juliji. Ponekad se pitao kako tri devojčice i jedna žena, pored sedmoro slugu, mogu da naprave toliki haos po kući.

"Tata! Tata!" zacićale su devojčice, i dotrćala je i Kvartila. Gaj ih je redom izgrlio, pozvao Lidiju da ih preuzme, i pošao sa Julijom u trpezariju.

I dalje je nosila majmuna na ramenu; bio je veličine bebe, i Gaju je, ko zna zašto, smetalo što je obučen kao beba. Nije mogao da zamisli zašto se Julija zagrejala za to stvorenjce; poticalo je iz toplih krajeva i bila mu je potrebna nega kao da je zaista dete. Od svih mesta za držanje takvih ljubimaca, Britanija je svakako bila najgore; verovanto je čak i leti suviše hladno za takvu životinju. "Voleo bih da se otarasiš te odvratne zveri", nervozno se obrecnuo dok su sedali za večeru.

Julijine oči su se ispunile suzama. "Sekunda ju je tako volela", šapnula je.

Gaj se, ne prvi put, upitao da li Julija gubi razum. Sekunda je umrla sa šest godina, i bio je siguran da uopšte nije obraćala pažnju na majmuna. No, ako Juliji prija da tako misli... Primetio je da ga Licinije značajno gleda, pa je uzdahnuo i manuo se te teme.

"Šta si radio danas?" upitala je Julija, očito ulažući napor da govori veselo dok su sluge unosile barena jaja, dimljene ostrige, usoljenu ribu, i razne zelene salate sa maslinovim uljem.

Gaj je prebrzo progutao komad luka i zagrcnuo se, prisećajući se čitavog dana. Pružio je šaku ka sveže pečenom hlebu. "Pokušavao sam da ulovim one divlje svinje i stigao sam na drugu stranu brda", počeo je. "U onoj staroj kolibi usred šume sada neko živi, nekakav pustinjak."

"Hrišćanin?" sumnjičavo je upitao Licinije. On nije imao nijednu lepu reč za kultove koji su preplavili Rim.

"Izgleda", oprezno je rekao Gaj, puštajući da služavka odnese tanjir sa ribom, dok je druga unosila posudu sa pačetinom u sosu od šljiva i vina. Probrčkao je prste u činiji namirisane vode i obrisao ih. "U svakom slučaju, smatra da je njegov bog ustao iz mrtvih."

Licinije je frknuo, ali Juliji su se oči ispunile suzama. "Je li zaista tako bilo?" Gaju se steglo srce od njenog bespomoćnog pogleda, ali u isto vreme je i očajavao. Šta bilo, samo da je uteši. Spustio je pačije krilo i okrenuo se na trpezarijskom ležaju da je pogleda.

"Šta misliš, da li bi me pustio da razgovaram sa njim? Da li bi me ti pustio?" molećivo je upitala Julija.

"Draga moja Julija, želim da uradiš sve što bi ti pružilo utehu." Sasvim iskreno je govorio. "Biće mi milo sve što tebe čini srećnom."

"Tako si dobar prema meni." Oči su joj se opet ispunile suzama. Brzo je sakrila lice i istrčala iz sobe.

"Ja nju ne razumem", priznao je Licinije. "Vaspitao sam je da živi čedno i da poštuje svoje pretke. I ja sam voleo to dete, ali svi ćemo jednog dana umreti, pre ili kasnije. Dobro sam odabrao svojoj kćeri", dodao je. "Mnogo si bolji prema njoj nego što bih ja bio na tvom mestu, makar da ti nije rodila sina."

Gaj je uzdahnuo i uzeo vino. Osećao se kao grozna varalica, ali ostao je smiren. Postao je odgovoran za sreću svoje žene, i od mnogih stvari koje nije želeo najmanje je želeo da je povredi. Ali neprekidno je mislio kako Eilan ne bi bila toliko glupa da je zavede brbljanje nekakvog hrišćanskog pustinjaka.

Kad su odneseni slatkiši, Gaj je prešao u sobu gde je Julija nadgledala pripreme za spavanje devojčica. Gaju je bilo milo kad je video da je majmun nestao; zlobno se ponadao da će pobeći, i da će ga, uz malo sreće, uhvatiti psi lutalice.

Robinja je skratila žižak, i on i Julija su za trenutak stajali i gledali blagi sjaj na glatkim obrazima i tamnim uvojcima. Julija je izgovorila blagoslov i dodirnula amajliju protiv vatre koja je visila na zidu. U poslednje vreme postala je veoma sujeverna. Požar bi bio strašan, naravno, ali kuća je bila nova i nimalo promajna. Uostalom, Gaj se za slučaj požara mnogo više uzdao u sposobnosti kućnih robova nego u bogove i amajlije.

"Mislim da ću poći u krevet", rekla je Julija kad su izišli u hodnik.

Gaj ju je potapšao po ramenu i poljubio je u obraz koji mu je pružila. To je mogao i da očekuje. Plan je bio da do vremena kad on dođe u krevet, ona bude - ili se bar pretvara da je - u dubokom snu, kako je on ne bi uznemiravao. Bilo mu je kao da uopšte nema ženu. A kako može očekivati da mu rodi još dece ako neće da spava sa njim?

No, bilo je besmisleno raspravljati se. Poželeo joj je laku noć i pošao ka svojoj kancelariji u drugom krilu vile, gde ga je čekao svitak sa poslednjom verzijom 'Agrikolinog života' od Tacita.

I tu je otkrio kuda se zavukao Julijin majmun; bio je na njegovom stolu i tu se uneredio, ostavivši smrdljivi majmunski izmet svuda po njegovim papirima. Besno je povikao, zgrabio životinju i svom

snagom je zavitlao u dvorište. Čuo je gadan udar i cviljenje, a onda više ništa.

Dobro. Ako ga je ubio, neže žaliti; a sutra će bez kajanja reći Juliji da ga je sigurno uhvatio pas. Neka je teši hrišćanski sveštenik; mada je čuo da oni ne vole da se petljaju sa ženama. Tog trenutka je želeo da ne mora ni on.

25.

Gaj se probudio rano ujutro. Danas, ma šta se desilo, mora preduzeti nešto da nađe svog sina. Ardanos sigurno zna kako da dođe do svoje unuke. Nije bio oduševljen što će morati da priča sa starcem, za koga je podozrevao da je isti fanatik, na svoj način, koliki je i otac Petros, ali nije bilo drugog izlaza. Jedini problem je bio taj kako da nađe Ardanosa, koji više nije živio blizu Deve.

No, dok je ležao i razmišljao o tome, začuo je oprezno kucanje na glavnoj kapiji, i slugu kako gundđa dok je izlazio da vidi ko je. Gaj se brzo obukao i oprezno skliznuo iz kreveta, kako ne bi probudio Juliju. U prednjem dvorištu čekao je legionar sa Macelijevim pozivom da dođe u posetu. Gaj je podigao jednu obrvu. Njegov otac se zvanično povukao, ali znao je da je ostao poverljivi savetnik mladog zapovednika Dvadesete legije.

Ako ne bude kod kuće kad Julija otkrije smrt svog majmuna, neće morati da gleda njene suze. Gaj je projahao kroz grad pa pravo kroz kapiju tvrđave, pozdravivši stražara, koji ga je dobro znao iz vremena dok je bio prokurator.

"Tvoj otac je rekao da ćeš verovatno stići pre podneva", rekao je vojnik. "Naći ćeš ga u pretorijumu, sa legatom."

Na klupi pred zapovednikovom kancelarijom ugledao je ženu umornog izgleda. Bila je Britanka, tamne kose i blede kože, kao kod naroda njegove majke; procenio je da joj je između trideset i trideset pet godina, a nosila je haljinu od vune boje šafrana, bogato izvezenu zlatom. Gaj se upitao šta li je učinila, i čim ga je dežurni legionar uveo u odaju gde su bili zapovednik i njegov otac, upitao je za nju.

"Zove se Brigita", odgovorio je otac sa gađenjem. "Naziva sebe kraljicom Demeta. Kad joj je umro muž, ostavio je pola svog bogatstva njoj, a pola imperatoru; ona izgleda misli da joj to daje pravo da vlada njegovim kraljevstvom. Da li ti zvuči poznato?"

Gaj je olizao suve usne. Bilo je uobičajeno da bogataši dele imanje između svoje porodice i imperatora, u nadi da će rimljanski naslednik osigurati da ostali dobiju svoj deo. I Agrikola je tako učinio.

Legat je pogledao Gaja, pa njegovog oca. Njemu očito nije

zvučalo poznato.

"Boudika", krato je rekao Gaj. "Njen muž je pokušao isto to, ali lenci su dugovali ponešto nekim prilično uticajnim senatorima. Kada je umro, ubacili su se, a ona je pokušala da se odupre. Ona i njene kćeri bile su prilično... loše dočekane, pa je podigla pobunu u plemenu, i umalo da nas otera iz čitave zemlje!" To je Macelije video u nesrećnoj ženi koja je sedela napolju, pogotovo kada se ima u vidu da Demeti spadaju u plemena koja računaju poreklo po majčinoj liniji.

"Oh, ta Boudika", rekao je legat. Zvao se Lucije Domicije Brut, i Gaju se činio prilično mlad za tako važan položaj, ali pričalo se da je dobar prijatelj sa imperatorom.

"Ta Boudika", ponovio je Macelije sa gađenjem. "Eto, zapovedniče, zašto ju je tribun iz Moridunuma pokupio čim je pročitao testament, i zašto ne možemo da lepo sprovedemo pokojnikovu volju, bez obzira koliko koristila imperatoru."

"Sa druge strane", rekao je Gaj, "jasno je da sa tom ženom treba postupati oprezno kao sa tankim staklom. Siguran sam da svi domoroci u čitavoj zemlji čekaju da vide šta ćemo uraditi." Utom mu je sinula ideja. "Pretpostavljam da nema dece?"

"Ima negde par kćeri, koliko sam čuo", umorno je rekao Macelije, "ali ne znam šta je bilo sa njima; imaju samo tri ili četiri godine, nažalost, inače bih ih lepo poudavao za građanine Rima. Nisam baš ljubitelj ovakvih ratova protiv žena i dece; ali ako žene hoće da se petljaju u politiku, šta da radimo? Priča se da je ona - ili oni koji žele da je iskoriste - slala poruke Hibernijcima tražeći savez sa njima."

Gaj se stresao, setivši se uništenja Eilaninog doma. "Vodite je u Londinium", predložio je. "Ako je pošaljemo u Rim, njen narod će pomisliti da je zarobljena, ali ako je smestimo u lepu kuću u gradu misliće da ih je izdala. Recite joj da neće dobiti ni sesterca od muževljevog zlata ako ne bude živela u gradu."

"To bi moglo da uspe", zamišljeno je rekao Macelije. Potom se obratio legatu. "Slažem se sa predlogom svog sina. Već imaš odred spreman da sredi stvari u Moridunumu; oni neka ponesu i vest."

"Znači, ona će biti talac", rekao je Domicije Brut. Toliko je uspeo da razume.

Dok je izlazio iz kancelarije, Gaj je pomislio da i kćeri, ma koliko mlade, mogu ipak da predstavljaju opasnost. Žena je budila nejasno sažaljenje; delovala je toliko izgubljeno.

"Gde su ti kćeri?" upitao ju je na britanskom.

"Tamo gde ih nikada nećeš naći, Rimljanine, i hvala bogovima na tome", odgovorila je. "Zar misliš da ne znam šta legionari rade sa devojkicama?"

"Ne sa decom!" uzviknuo je Gaj. "Ma hajde; i ja sam otac, imam tri ćerkice istih godina kao tvoje. Barem možemo da im nađemo pogodne čuvare."

"Poštedeću vas tih nevolja", ljutito je rekla ona. "One su poverene pouzdanim ljudima!"

Ušao je legionar i dotakao joj rame. "Pođi bez buke, gospo", rekao je kad se trgla i pogledala ga. "Ne želimo da te vezujemo."

Divlje se osvrnula, i odabrala je Gaja. "Kuda me vodite?"

"Samo do Londiniuma", rekao je umirujućim glasom. Video je da joj se lice grči, nije znao da li od olakšanja ili od razočarenja, ali mirno je pošla.

Dežurni legionar ju je ispratio pogledom. "Kad je ovako pogledaš, nikad ne bi pomislio da bi se udružila sa poznatim buntovnicima; ali kad smo je pokupili, dobili smo izveštaj da je viđana sa jednim upornim: zove se Konmor, Sinrik ili već tako nekako. Kažu da je još u okolini."

"Znam ga", rekao je Gaj. Legionar se zagledao u njega. "Ti?"

Gaj je klimnuo, sećajući se srčanog mladića koji ga je izvukao iz jame za veprove. Da li je Sinrik još u vezi sa Eilan? Ako ga uhvate, pitaće ga kako da ugovori privatni sastanak.

"Bogovi", uzdahnuo je Macelije dok je zatvarao za sobom vrata legatove kancelarije i išao niz hodnik sa Gajem, "od svega ovoga osećam se tako star!"

"Ne budi smešan", odgovorio je Gaj.

"Legat hoće da učinim nešto da smirim narod. Upotrebi stare veze, kaže."

Možda taj Brut i nije tako glup kako izgleda, pomislio je Gaj. Macelijeva sposobnost da osigura saradnju sa plemenima dosad je već postala legendarna.

"Ali umoran sam od vađenja tuđeg kestenja iz vatre. Možda ću se preseliti u Rim. Odavno nisam video grad. Ili ću poći u Egipat; tamo će mi konačno biti toplo."

"Kakva glupost", ljutnuo se Gaj. "Šta će moje devojčice da rade bez dede?"

"Ma hajde, one jedva znaju za mene", rekao je Macelije, ali izgledao je zadovoljan. "Da imaš sina, bilo bi drugačije, naravno."

"Ja... ovaj, možda ću jednog dana i dobiti sina", jedva se izvukao Gaj. Sam Macelije mu je rekao za Eilaninu trudnoću, ali kad ju je video sa bebom u onoj šumskoj kolibi, znao je da je porođaj držan u tajnosti. Ako Macelije ne zna da mu je Eilan rodila sina, bolje da mu sada ni ne kaže.

Eilan je sanjala kako hoda kraj jezera kroz polumrak koji je mogao biti i sumrak i svitanje. Magla je ležala nisko nad vodom, zaklanjajući suprotnu obalu; bila je srebrnasta, a i vode su bile srebrnaste; talasići su blago zapljuskivali obalu. Učinilo joj se da preko vode dopire pesma, a onda je iz magle izronilo devet belih labudova, lepih kao device iz Šumske kuće kada pozdravljaju mesec.

Eilan nikada nije čula nešto tako lepo. Prišla je ivici jezera i pružila ruke, a labudovi su polako plivali u krug.

"Pustite me da dođem, pustite me da plivam sa vama!" povikala je, a labudovi su odogovorili: "Ne možeš poći sa nama; tvoje haljine i ukrasi su preteški..." Počeli su da plivaju sve dalje, i Eilani se srce stezalo dok ih je gledala kako nestaju.

Brzo je svukla tešku haljinu, velove i ogrtač, i odbacila zlatnu ogrlicu i narukvice Vrhovne sveštenice. Kad je ugledala u vodi svoju senku, imala je obličje labuda. Bacila se u jezero...

Kad su joj se srebrne vode sklopile nad glavom, probudila se pod dobro poznatim krovom Šumske kuće, u prvo praskozorje. Nekoliko trenutaka je nepomično sedela, trljajući oči. Ovo nije bilo prvi put da je sanjala jezero i labudove. Svaki put joj je bilo sve teže da se vrati. Nikome nije rekla za to. Ona je Vrhovna sveštenica Vernemetona, a ne neka neozbiljna devojka koju čudni snovi mogu da uplaše. Ali san je svaki put bivao sve stvarniji, a njena uloga u njemu sve

nestvarnija.

Neko je lupao na vrata, i to od njene bašte. Nejasno je čula kako se buni mlada sveštenica koja ih je čuvala.

"Šta ti misliš, ko si? Ne možeš tek ako doći niotkuda i tražiti da vidiš Vrhovnu sveštenicu, pogotovo ne u ovo doba."

"Oprosti mi", odgovorio je duboki glas. "Ja i dalje mislim o njoj kao o svojoj usvojenoj sestri, a ne kao o Vrhovnoj sveštenici. Molim te, pitaj je da li bi razgovarala sa mnom!"

Eilan je prebacila šal preko ramena i žurno izišla na trem. "Sinriče!" povikala je. "Mislila sam da si negde na severu!" Zastala je u pola reči. Sinrik je držao u naručju malo, tamnokoso dete od dve ili tri godine; druga devojčica, od možda pet godina, krila se iza njega. "Jesu li tvoji?"

Sinrik je odmahnuo glavom. "To su deca jedne nesrećne žene, i došao sam da te molim da im pružiš sklonište u ime Boginje."

"Da im pružim sklonište?" glupo je ponovila. "Ali zašto?"

"Zato što im je potrebno", odvratio je Sinrik, kao da je to najnormalnija stvar na svetu.

"Htela sam da pitam zašto ovde! Zar nemaju rođake da se staraju o njima? Ako nisu tvoje, otkud da su ti ih poverili?"

"Njihova majka je Brigita, kraljica Demeta", odgovorio je Sinrik sa nelagodnošću. "Pokušala je da preuzme kraljevstvo kad joj je muž umro, i sad je zarobljenica Rima. Plašili smo se da će kćeri postati taoci, ili i nešto gore, ako padnu Rimljanima u ruke."

Eilan je pogledala decu i pomislila na svog sina. Od sveg srca je žalila njihovu majku, ali šta će reći Ardanos? Ovo je bio trenutak kad bi joj koristio Kailejin savet, ali ova je otišla u Letnju zemlju, da poseti Sveti kladenac.

"Znaš da su premlade da bismo ih uzele za Boginju."

"Samo te molim da ih čuvate!" počeo je Sinrik, ali pre nego što je stigao da nastavi napolju se začula nova buka.

"Gospo, ne možeš sada kod sveštenice; ima gosta."

"Razlog više da budem sa njom", odgovorio je glas, i u baštu je ušla Dieda. Kad je ugledala Sinrika kriknula je, i on se brzo okrenuo da je pogleda. Kada se vratila iz Eriua ispričali su joj šta on radi, ali sada ga je prvi put videla.

"Deca nisu moja!" uzviknuo je on kad je video kako je pobledela, pa pocrvenela. "Kraljica Brigita ih je poslala da ovde potraže sklonište."

"Onda treba da ih odvedemo u Kuću devojaka", rekla je Dieda, savladavši se, i pružila ruku, ali i dalje je gledala Sinrika.

"Čekaj", rekla je Eilan. "Moram da razmislim. Šumska kuća ne sme da se upetlja u politiku."

"Misliš, ne sme bez pristanka Rimljana?" ljutito je upitao Sinrik.

"Lako je ljutiti se", odvratila je Eilan, "ali moraš pamtititi da mi postojimo baš zbog uvidavnosti onih Rimljana koje ti tako prezireš. Treba barem da se posavetujemo sa Vrhovnim druidom pre nego što se upletemo u nešto što bi moglo izgledati kao podržavanje pobune."

"Sa Ardanosom?" prasnuo je Sinrik. "A zašto ne sa legatom u Devi? Možda bi trebalo da odemo do guvernera Britanije i zatražimo njegovu dozvolu."

"Sinriče, mnogo sam rizikovala za tebe i za tvoju borbu", ozbiljno ga je podsetila Eilan. "Ali ne smem ugroziti Šumsku kuću prihvatanjem političkih izbeglica bez Ardanosove dozvole." Tiho se obratila devojci, koja je na to potrčala stazom ka obližnjoj kući, izgrađenoj naročito za Vrhovnog druida.

"Eilan, znaš li kakvoj sudbini prepuštaš ove devojčice?" upitao je Sinrik.

"A ti? Zašto si tako siguran da će Ardanos odbiti?"

"A šta to?" upitao je novi glas. Svi su se okrenuli, Eilan namrštena, Sinrik rumen od gneva, Dieda bleđa od nekog osećanja koje Eilan nije mogla da odredi. "Tvoja devojka me je srela pred ulazom", objasnio je Ardanos.

Eilan je pokazala decu.

"Za Brigitu ne mogu ništa da učinim", rekao je Ardanos kad je objasnila. "Upozorili smo je šta će se desiti ako pokuša da preuzme vlast. Ali neće biti grubi prema njoj; čak ni Rimljani ne prave takvu grešku dvaput u istom stoleću. Što se tiče dece, ne znam. Kasnije bi mogla da predstavljaju problem."

"Ali zasad neće", odlučno je rekla Eilan. "A neću da krivim decu za grehe njihovih roditelja. Senara i Lia mogu da ih paze. Ako im damo nova imena i ako se budemo ponašali prema njima kao prema

običnoj deci, neko vreme će biti sasvim bezbedne. Niko neće ni pomisliti na njih." Gorko se nasmešila. "Na kraju krajeva, za mene se zna da štitim decu bez majki!"

"Valjda", sumnjičavo je rekao Ardanos. "Ali za Sinrika je bolje da što pre ode. Već sam primetio da ubrzo za njim dolaze nevolje." Prostrelio je pogledom mladića, i Dieda je prebledela. "Rimljani možda ne mare za devojčice, ali tebe će svakako tražiti!"

"Ako pokušaju da me uhvate, možda će upasti u više nevolje nego što su želeli", silovito je rekao Sinrik.

Eilan je uzdahnula, pomislivši da bi mu bolje pristajalo da ga, umesto gavranom, zovu pticom burnicom. Ali znala je da ne vredi raspravljati se sa Sinrikom, kao ni sa Diedom. Mogla je jedino da pokuša da održi mir još neko vreme. Ponekad joj se činilo da joj na leđima počiva težina čitave Britanije - i da su se svi njeni rođaci zaverili da tako i ostanu.

Pozvali su Senaru da povede decu u novo obitavalište, a Eilan se vratila svojim poslovima, ostavivši Diedu i Sinrika da se oprostite nasamo. Kasnije popodne začula je kako neko plače u kolibi gde su sušile bilje. Bila je to Dieda.

Trgla se kad ju je videla, usplamtelog pogleda, ali kad je poznala Eilan kao da se malo smirila. Mada više nisu bile bliske, Dieda ipak nije osećala potrebu da se pretvara. No, Eilan se dobro pazila da ne pokuša da je teši ili dodirne.

"Šta je bilo?" upitala je.

Dieda je otrla oči krajičkom vela, i od toga su postale još crvenije. "Tražio je da pođem sa njim..."

"A ti si odbila." Eilan je pazila da joj glas bude potpuno neutralan.

"Da živim kao prognanik, da se krijem po šumama, da se bojim svakog zvuka, da se uvek pitam hoću li sutra videti kako ga odvođe okovanog, ili kako gine od mača Rimljana? Nisam mogla, Eilan! Ovde barem imam svoju muziku, i posao u koji verujem. Kako sam mogla da pođem?"

"Jesi li mu rekla tako?"

Dieda je klimnula. "Rekao je da ga, ako tako mislim, zapravo ne volim; da sam izdala naš cilj... Rekao je da sam mu potrebna..."

To je sigurno rekao, idiot jedan, pomislila je Eilan, a nikad se nije

upitao da li je uopšte on potreban njoj!

"Ti si kriva!" povikala je Dieda. "Da nije bilo tebe, odavno bih se udala za njega. Onda možda nikada ne bi postao prognanik!"

Eilan je uložila veliki napor da se savlada, kako ne bi rekla da je Dieda položila zavete sveštenice svojom slobodnom voljom. Čak i kad se Eilan vratila u Šumsku kući posle Gavenovog rođenja, Dieda je mogla da ode kod Sinrika umesto u Eriu. Sirotici sada nije bila potrebna logika, nego neko koga će okriviti.

"A sada mogu samo da mislim na njegov pogled! Proći će meseci, ili i godine, pre nego što ponovo čujem kako mu je, i šta mu se dešava! Da sam sa njim barem bih znala!" cvilela je Dieda.

"Pretpostavljam da ti ni za šta nije potrebno moje odobrenje", tiho je rekla Eilan. "Šta god mislila o mojim odlukama, znaš da sam naučila da snosim posledice. Ali i ja sam plakala u mraku, pitajući se jesam li ispravno postupila. Dieda, možda nikada nećeš biti sigurna - možeš jedino da radiš posao koji ti je dat, i da se nadaš da će ti Boginja jednog dana objasniti svoje razloge."

Dieda je okrenula lice u stranu, ali Eilani se činilo da se jecanje umiruje.

"Reći ću devojkama da si bolesna i da ih ne možeš večeras izvesti da pevaju", nastavila je Eilan. "Svakako će im biti milo zbog toga."

Eilan je smatrala da je problem Brigistine dece razrešen, ali samo nekoliko dana kasnije, pred samu večeru, devojka joj je rekla da jedan Rimljanin traži da ga primi.

Smesta je pomislila na Gaja, ali odmah je znala da se on nikada ne bi usudio da se pojavi ovde. "Pitaj ko je i šta je", mirno je rekla.

Devojka se brzo vratila. "Gospo, to Macelije Severus moli da govoriš s njim. Bio je prefekt logora u Devi..."

"Znam ko je on." Lianon ga je primila nekoliko puta, ali Macelije se odavno povukao. Šta li hoće od nje, za ime svih bogova? Jedini način da sazna bilo je da ga pita. "Reci mu da uđe", naredila je. Namestila je haljinu, i posle trenutka razmišljanja spustila je i veo preko lica.

Utom je Hju ušao kroz premala vrata sa još jednim muškarcem.

Gajev otac... deda njenog sina... Eilan ga je radoznalo odmeravala kroz veo. Nikada ranije ga nije videla, a ipak bi ga svuda poznala. Videla je istovremeno izborano lice starca i čvrste linije nosa i čela koje je imao i njegov sin, i koje su tek počele da se pojavljuju na detinjem licu njenog sina.

Hju je zauzeo mesto pored vrata, a Macelije je prišao i zaustavio se pred njom. Uspravio se i naklonio, i Eilan je odjednom shvatila od koga je Gaj nasledio svoj ponos.

"Gospo", rekao je Macelije. Izgovorio je rimljansku reč, Domina, ali inače je dobro govorio britanski. "Veoma si ljubazna što si me primila..."

"Nije to ništa", odgovorila je. "Šta mogu da učinim za tebe?" Pretpostavljala je da je došao zbog neke od predstojećih svečanosti, kao i onda kada je dolazio kod Lianon.

Macelije se nakašljao. "Čuo sam da si pružila utočište kćerima kraljice Demeta..."

Eilani je sad bilo veoma mило što je navukla veo. "Ako je to tačno", polako je rekla, očajnički želeći da su tu Aradnos ili Kaileja da joj pomognu, "zašto bi to tebi bilo važno?"

"Ako je tako", rekao je on, "voleli bismo da znamo zašto."

Setila se Sinrikovih reči. "Zato što mi je rečeno da im je to potrebno. Možeš li da smisliš neki bolji razlog?"

"Ne mogu", odgovorio je, "ali njihova majka je pobunjenik; zapretila je da podigne čitav zapad protiv Rima. Ali Rim je bio milostiv. Brigita je poslata na bezbedno mesto u Londinium, i niko joj neće nauditi. A nismo tražili smrt ni za njene rođake."

Devojčice će se radovati kad čuju da im je majka dobro, pomislila je Eilan, setivši se kako su neprirodno mirne bile. Ali zašto? Je li moguće da Macelije želi mir između Rima i Britanije, isto kao i ona?

"Ako je to tačno, mило mi je da čujem", rekla je, "ali šta želiš od mene?"

"Mislio sam da je to jasno, gospo. Te devojčice ne smeju postati oslonac nekog budućeg ustanka. Sama Brigita nije važna, ali u vreme napetosti poslužio bi svaki izgovor."

"Mislim da možeš da budeš miran", odgovorila je. "Ako su one među devicama Šumske kuće, niko ih neće koristiti u političke

svrhe."

"Čak ni kada odrastu?" upitao je on. "Kako da znamo da neće biti udate za ljude koji će pokušati da vladaju Demetima po pravu venčanja sa kraljicom?"

Sasvim je u pravu, pomislila je Eilan. Sinrik bi sigurno pokušao tako nešto. "Kako bi ti to izbegao?"

"Najbolje bi bilo da ih usvoje porodice odane Rimu; a kada odrastu, naći ćemo im dobre muževe koji poštuju Rim."

"I to je sve što bi im Rimljani uradili?"

"Sve", odvratio je Macelije. "Gospo, ne veruješ valjda da mi vodimo rat sa bebama i malom decom?"

Oćutala je. Upravo tako su mi govorili čitavog života.

"Da li želiš da uvek plaćamo za tuđa nedela? Kao na svetom ostrvu?" upitao je Macelije, kao da joj je pogodio misli.

U to veruje Sinrik, ali ovu odluku donosim ja. I meni Boginja mora reći šta da radim. Eilan je još ćutala, tražeći unutrašnji mir u kome će moći da čuje.

"Ne", rekla je, "ali izgubila bih poverenje svog naroda ako bi se pomislilo da sam suviše spremna da ti verujem. Čula sam da su obe Brigitine kćeri suviše mlade da bi se i pomišljalo na brak. Mnogo su prepatile. Svakako bi bilo mnogo bolje kad bi ih ostavili tamo gde su još koji mesec, možda i čitavu godinu, dok se gužva ne smiri. Dotle će već svi znati kako postupate sa njihovom majkom. Strasti će se smiriti, i biće manje buke kad se sazna da su u vašim rukama."

"A onda ćete nam ih predati?" namrštio se Macelije.

"Ako je sve tako kako kažeš, kunem se bogovima mog plemena da hoćemo." Eilan je položila šaku na zlatnu ogrlicu. "Budi spreman da ih primiš u svojoj kući u Devi, na Dan Device iduće godine."

On se razvedrio, i Eilani je stao dah kad je ugledala na njegovom ostarelom licu Gavenov blistavi osmeh. Kad bi samo mogla da mu kaže ko je ona, i da mu pokaže unuka, bezbednog i snažnog!

"Verujem ti", rekao je Macelije. "Mogu samo da se nadam da će legat poverovati meni."

"Vernemeton je talac moje iskrenosti", pokazala je oko sebe. "Ako te izdam, svi smo vam na dohvat ruke."

"Gospo, rado bih ti poljubio ruku", rekao je on, "ali tvoj čuvar me

vrlo sumnjičavo posmatra."

"To ne smeš da učiniš", rekla je, "ali prihvatam tvoju dobru nameru, gospodaru."

"I ja tvoju", rekao je Macelije i naklonio se još jednom.

Kada je otišao, Eilan je još neko vreme ćutke sedela, pitajući se da li je izdala svoj narod ili ga spasla. Da li su je bogovi zbog ovoga doveli ovamo? Je li zbog ovoga rođena?

Kaileja se vratila iz Letnje zemlje sutra uveče, naizgled umorna, ali prosvetljena. Kada se okupala, Eilan je poslala Senaru da je upita da li bi večerala kraj Eilanine vatre.

"Kako je to dete poraslo!" rekla je Kaileja kad je Senara izišla da donese jelo. "Kao da je došla juče, a sad je istih godina kao ti kad sam te prvi put videla... i gotovo je isto toliko lepa."

Eilan se pomalo iznenadila kad je shvatila da je Senara postala mlada žena, dovoljno odrasla za zavete; uskoro će postati svetenica. Već godinama nisu čuli ništa o njenim rođacima Rimljanima, i teško da bi se iko protivio. Ali nije bilo razloga za žurbu.

"A šta si radila po ovako lepom, sunčanom danu, dete moje?" upitala je Kaileja kad je Senara spustila jelo.

Preko devojinog lica prešao je čudan izraz. "Prošla sam kraj one kolibe u šumi. Jeste li znali da tamo sada živi pustinjač?"

"Tako je, dobio je našu dozvolu. On je čudan starac, odnekud sa juga. Hrišćanin je, zar ne?"

"Jeste", rekla je Senara sa onim istim čudnim izrazom. "Bio je vrlo ljubazan sa mnom."

Kaileja se namrštila. Eilan je znala da bi trebalo da kaže kako sveštenica iz Šumske kuće ne treba da ostaje nasamo sa muškarcem, bez obzira koliko trezven i star bio. No, devojka još nije položila zavete, a Eilan je odnekud čula da se hrišćanski sveštenici zariču na čednost. U svakom slučaju, kiselo je pomislila Eilan, ona svakako nije osoba koja bi smela da dovodi u pitanje devojinu čednost.

"Moja majka je bila hrišćanka", rekla je Senara. "Hoćete li mi dozvoliti da posećujem tog sveštenika i da mu nosim hranu iz naše kuhinje? Volela bih da naučim nešto o veri moje majke."

"Ne vidim zašto ne bi", rekla je Eilan. "Među naša najdrevnija

učenja spada i znanje da su svi bogovi jedan Bog. Pođi i saznaj kakvo njegovo lice vide hrišćani..."

Neko vreme su ćutke jele.

"Nešto se desilo", konačno je rekla Eilan, gledajući Kailejino lice zagledano u plamen.

"Možda..." odgovorila je Kaileja. "Ali nisam sasvim sigurna šta to znači. Tor je veoma moćan, a jezero..." Odmahnula je glavom. "Kada budem shvatila šta sam tamo osetila, obećavam da ću ti reći. U međuvremenu..." pogled joj se uozbiljio kad ga je upravela u Eilan. "Čula sam da se nešto dešavalo i ovde. Dieda kaže da si imala posetioca."

"Više njih; ali pretpostavljam da misliš na Sinrika."

"Mislim na Macelija Severusa", rekla je Kaileja. "Šta misliš o njemu?"

Mogla bih da poželim da mi je postao svekar, pomislila je Eilan. No, to ipak nije mogla da kaže Kaileji. "Izgleda i ljubazan i brižan", rekla je umesto toga.

"Eto kako Rimljani otimaju deo po deo našeg sveta", rekla je Kaileja. "Više bih volela da su svi neporecivo zli. Kad čak i ti misliš da je Macelije dobar, ko će se pobuniti?"

"Zašto bi se bunili protiv njih? Govoriš kao Sinrik."

"Mogla bih i gore", rekla je Kaileja.

"Mislim da ne bi", naljutila se Eilan. "Čak i ako moramo da prihvatimo mir sa Rimom, pa šta? Mir je svakako bolji od ma kakvog rata."

"Čak i mir bez časti? Mir u kome nam je oduzeto sve što život čini vrednim?"

"Rimljani mogu da budu časni..." počela je Eilan, ali Kaileja ju je prekinula.

"Mislila sam da ćeš ti poslednja reći nešto tako!" Naglo je prekinula, očito uplašena osećanjem da bi svaka dodatna reč samo pogoršala stvar.

Ali ja kažem tako, pomislila je Eilan, osećajući da joj rumenilo stida polako nestaje sa lica. Gajeva majka se udala za Macelija da bi stvorila mir, a ja sam pustila da se Gaj oženi Rimljankom iz istog razloga. Upitala se kakva je osoba ta njegova žena, i da li ga je

usrećila. Ne žele sve žene mir, to je znala, jer sećala se Boudike, koja je povelala pobunu, i Kartimandue, koja je izgnala Karaktakusa, i Brigitte, čije kćeri sad čuva, ali ona je donela svoju odluku i sad će je se držati.

"Sinrik nije u pravu", konačno je rekla. "Život ne čini vrednim življenja slava o kojoj pevaju ratnici, nego zdrava stoka, obrađena polja i srećna deca oko vatre. Znam da Boginja može da bude užasna, kao divlja krmača kojoj ugroze prasiće, ali mislim da bi Ona više volela da nas vidi kako gradimo i gajimo, a ne kako ubijamo jedni druge. Zar ne pokušavamo upravo zato da obnovimo stare načine lečenja?"

Konačno je podigla pogled i zagledala se u Kailejine crne oči, i iznenadila se kad je ugledala njen molećivi pogled.

"Rekla sam ti zbog čega mrzim muškarce i plašim se onoga što mogu da učine", tiho je rekla starija sveštenica. "Ponekad mi je veoma teško da verujem u život; mnogo je lakše upustiti se u rat. Ponekad me nateráš da se stidim. Ali kad sam pogledala u Sveti kladenac, učinilo mi se da iz njega izvire stotine potočića koji nose isceliteljsku moć po svetu. I onda sam, nakratko, verovala."

"Moramo preduzeti nešto i oko toga", tiho je rekla Eilan i uhvatila Kaileju za ruku; tog časa je, kao odjek, začula pesmu labudova.

Kad se sledeći put našao u Devi, Gaja je pozvao otac. Uz vino se poveo razgovor o Brigiti od Demeta. "Jesi li uspeo da nađeš njene kćeri?" upitao je Gaj.

"Na neki način", odgovorio je otac. "Znam gde se nalaze, i sigurno nećeš pogoditi gde je to."

"Mislio sam da ćeš im naći usvojitelje Rimljane."

"I hoću, kad bude vreme, ali za sada mislim da je Sveštenica Proročanstva najbolji staratelj koga mogu da imaju." Kad je Gaj zinuo, Macelije je nastavio dalje. "Ona je mlada, i plašio sam da će se složiti sa usijanim glavama kao što je Sinrik, kojeg bih, iskreno rećeno, obesio čim ga se doćepam, ali bila je neobićno razumna. Verovatno pogađaš da imam tamo doušnika već godinama, jednu sluškinju, ali ovo je prvi put da sam lićno video Vrhovnu sveštenicu."

"Kako ti se činila?" Gaju je glas zadrhtao, ali Macelije izgleda nije

to primetio.

"Bila je pod velom", odgovorio je, "ali složili smo se da ona zadrži devojčice dok napetost ne popusti, a onda će nam ih predati da im nađemo usvojitelje Rimljane, i da ih verimo sa Rimljanima; mislim da će čak i Brigita pristati na to, ako joj se objasni. A nameravam da joj objasnim. Plašio sam se da bi neki bundžija iskoristio devojčice da podigne novi rat, a to bi nam vrlo teško palo, kao što znaš, posle Domicijanovih poslednjih poraza na granicama."

Zastao je i zagledao se u sina. "Ponekad se pitam jesam li dobro birao za tebe, momče. Mislio sam da će Vespazijan duže živeti; on je bio dobar imperator, i postarao bi se za tvoje napredovanje. Posle sveg našeg planiranja, ipak živiš od zemlje kao neki britanski poglavar. Čak i tvoj brak sa Julijom..." Brzo je prekinuo. "Možeš li da mi oprostiš?"

Gaj je zurio u njega. "Nisam znao da treba nešto da ti opraštam. Stvorio sam sebi život, i ovo je moj dom. Što se tiče karijere, pa, ima još dosta vremena."

Ni imperatori ne žive večno, pomislio je, setivši se šta je Malus rekao u poslednjem pismu, ali to nije mogao glasno reći čak ni ocu. Kad bi pomislio na Rim, setio bi se gužve na ulicama, đubreta i neudobne toge. Ovde u Britaniji bi voleo malo više sunca; ali južnjačka klima mu nije odgovarala.

A što se tiče nedostatka naslednika, pitao se je li ovo pravi trenutak da kaže Maceliju za Eilaninog sina. Da li je otac video baš nju? Osetio je olakšanje što ona ume da bude tako umerena. Čak i ako ne može da je vidi, sad je znao da je živa i zdrava. Ne bi se reklo da ne voli svoje kćeri, a znao je da Licinije voli svu decu. No, zakoni Rima priznaju samo mušku decu. To možda nije pošteno, jer razbaštiniće malu Celu, ali zakon je zakon, voleli ga ili ne.

Na kraju mu se učinilo bezbednije da ne kaže ništa. Zbog onog što ostane neizgovoreno - a to je naučio na najteži način - posle ne mora da se kaje.

26.

Kaileja se trгла iz sna, drhteći, u prvo praskozorje. Samo sam sanjala. Ali slike su još bile tako žive, stvarnije čak i od zavesa oko njene postelje i disanja ostalih žena oko nje. Sela je u krevetu i obula papuče, a onda je, još drhteći, uzela šal sa kuke i čvrsto se umotala.

No, ni topla vuna je nije umirila. Kada bi zatvorila oči, još je videla prostranstvo srebrnaste vode nad kojom su se kovitlale bele magle. Eilan je stajala na drugoj obali, ali voda je svakog časa postajala sve šira, kao da je odnosi neka snažna struja. Najviše ju je plašilo osećanje koje je išlo uz slike, sveprisutna plima strepnje i gubitka.

To samo govore moji strahovi, ponavljala je u sebi, to je samo san koji nestaje u svitanje. Ne znače svi snovi predskazanje. Ustala je i otpila malo vode iz krčaga.

Na kraju je sivi veo oblaka pao između nje i Eilan, odvajajući je od sveta. Smrt je takva... Ta pomisao je nikako nije napuštala. Obični snovi nestaju kao jutarnja magla čim se probudiš. Veliki snovi - snovi moći - postaju sve jasniji dok mozgaš o njima. To se ne sme zanemariti.

Kad su ostale žene počele da se meškolje, Kaileja je shvatila da ne može ostati tu, izložena njihovim radoznalim pogledima. Možda će u bašti naći mir koji joj je potreban da ovo razjasni. Ali već je znala da mora reći Eilan.

Beltanske svečanosti su te godine donele plodno leto, i šume oko Šumske kuće bile su pune cveća. Eilan je dozvolila da je Mielin nagovori da iziđu u prikupljanje bilja, a pošle su i Lia i deca. Pod drvećem su još cvetali jagorčevina i plavi zvončić, ali livade su već prošarali zlatni ljutići, a beli glog je bujao.

Gaven se pravio važan pred Brigitinim kćerima i pričao im je sve što zna o šumi, a one su gutale svaku reč, gledajući ga pune divljenja. Eilan se nasmešila, setivši se kako su ona i Dieda pratile Sinrika u stopu dok su svi bili mali. Dok je slušala njihov smeh, shvatila je koliko je Gavenu nedostajalo društvo druge dece, i znala je da je neće samo devoјčice uskoro napustiti. I Gaven će uskoro

morati da bude usvojen.

Vratili su se u podne, rumeni, raspričani i ovenčani cvećem. "Kaileja te čeka u bašti", rekla je Eilid čim je videla Eilan. "Sedi tamo čitavo jutro. Nije htela da uđe ni na doručak, ali tvrdi da je sve u redu."

Eilan se namrštila i pošla u baštu ne skidajući slamni šešir širokog oboda, jer dan je bio topao. Kaileja je sedela na klupi kraj leje ruzmarina, nepokretna kao da meditira, ali na zvuk Eilaninih koraka otvorila je oči.

"Kaileja, šta je bilo?"

Ova je podigla pogled, i Eilan se trgla od potpune smirenosti u tim crnim očima. "Koliko godina se znamo nas dve?" upitala je Kaileja.

Eilan je pokušala da sračuna; upoznale su se kad se rodilo Mairino mlađe dete. No, njoj se činilo mnogo duže, i ponekad bi se setila onih neobičnih iskri znanja koje bi joj se javljale niotkuda i znala je da su bile sestre u više života od ovog.

"Šesnaest godina, čini mi se", rekla je na kraju, nekako sumnjičavo. Kad su se upoznale, bila je zima; ne, nemoguće, jer divlji Hibernijci su išli u pljačku, a svakako ne bi zajedrili sa svojih obala da su se bojali zimskih oluja. Ono je bilo kišno proleće. Nije padao sneg, nego kiša, sad se sećala. A tog leta je došla u Šumsku kuću kao novakinja.

"Tako dugo? Imaš pravo. Mairina kći je već gotovo dorasla za udaju, a Gavenu je jedanaest godina."

Eilan je klimnula, setivši se kako ju je Kaileja posetila u izgnanstvu, u šumskoj kolibi, i kako ju je držala za ruke i brisala joj čelo dok je rađala dete. Mislila je da ta sećanja neće nikada izbledeti; a sada su više ličila na davne snove. Ovo što je radila sa Kailejom u Šumskoj kući sada je bilo mnogo važnije.

"A sada imamo dve Brigatine kćeri", zamišljeno je rekla Kaileja. "No, kroz godinu dana ćemo ih dati Rimljanima na usvajanje."

"Strašno mi je od pomisli da će Brigita izgubiti decu", uzdahnula je Eilan.

"Ja je ne bih mnogo žalila", odvratila je Kaileja. "Ne verujem da je provela neku besanu noć pitajući se šta će biti sa njenom decom kad je pustila Sinrika da je ubedi da planiraju pobunu."

Eilan je znala da je to najverovatnije tačno; ali kao majka, sećala se užasnog bola kad joj je Ardanos oduzeo Gavena. "Zašto govorimo o tome?" upitala je. "Ne verujem da si čekala ovde pola dana samo da bi preturala po starim uspomenu kao što rimski zelenaši preturaju po zlatnicima!"

Kaileja je uzdahnula. "Ima nešto što moram da ti kažem, a ne znam kako ću. Zato pričam o svim mogućim glupostima. Eilan, imala sam upozorenje kakvo kažu da dolazi svakoj sveštenici pre smrti. Ne, ne mogu da ti objasnim..."

Eilan je osetila da joj se srce leđi, uprkos toplom suncu. "Kako to misliš, upozorenje? Imaš li bolove? Možda Mielin zna neko bilje..."

"Sanjala sam", tiho je rekla Kaileja, "i mislim da taj san najavljuje da će moj život uskoro prestati."

Zar Kaileja da umire? Zapanjena, Eilan nije znala šta da kaže. "Ali kako?" konačno je upitala.

"Iskreno, ne znam kako da ti kažem", tiho je rekla Kaileja. "Možda je to nešto što možeš da razumeš tek kad ti se desi."

Oh, da, pomislila je Eilan, tačno je; ali i ja sam sveštenica, makar i ne bila naročito dobra. U Kailejinom prisustvu uvek je bila svesna toga, mada je inače često sumnjala. Od poslednjeg susreta sa Sinrikom, bila je potpuno svesna da je samo pion u njegovoj borbi protiv Rima, kao što je sa Ardanosom najviše bila svesna da želi da je koristi kako bi održao mir sa Rimom. Poslednjih nekoliko godina plemena su bila mirna, ali čula je priče o nemirima među Rimljanima. Sinrik bi rado iskoristio prednost svake slabosti ukoliko Rimljani reše da se pobune protiv svog imperatora. Da li bi se Gaj pridružio takvoj pobuni? Da li ju je on ikada voleo samo nje radi?

No, sa Kailejom, još od prvog trenutka, Eilan je bila pre svega sveštenica. Kada su bile zajedno, Eilan je osećala da Boginja možda ipak ima neku korist od nje. Ma koliko duboko volela Gaja, stalno se sećala da on nije ostao uz nju. Ali Kaileja je uvek bila tu.

Bespomoćno je pogledala u sestru-sveštenicu. Ovo nam se već dešavalo, iznenada je pomislila, gledala sam je kako umire u bolovima.

Sad ju je obuzeo bes. Ako ne može ničim da joj pomogne, zašto Kaileja hoće da je muči govoreći joj? Gotovo neprijateljski je

pogledala dugu ženu, i ugledala je u njenim crnim očima blesak osećanja, nalik na tihu struju u jezeru. Sada je iznenada shvatila. I ona se boji.

Duboko je uzdahnula, i u njoj se naglo pokrenula moć Boginje koju je Kaileja umela da probudi.

"Kao Vrhovna sveštenica Vernemetona, naređujem ti - ispričaj mi svoj san!"

Kaileja je raširila oči, ali sledećeg trenutka je već pričala. Eilan je slušala zatvorenih očiju, i videla je slike koje je Kaileja opisivala. Ubrzo joj se učinilo da ih vidi i pre nego što bi Kaileja govorila o njima, i kada je ova začutala, nadovezala se pričajući svoj san o labudovima.

"Bićemo razdvojene", konačno je rekla, otvarajući oči. "Ne znam hoće li to učiniti smrt ili neka druga sila, ali i pomisao da te izgubim čini mi se kao smrt, Kaileja."

"Ali ako nije smrt, šta može biti?" upitala je Kaileja.

Eilan se namrštila, sećajući se sjaja srebrnih voda ispod oblaka. "Letnja zemlja", naglo je rekla. "Sigurno je to mesto koje smo obe videle u snovima. Moraš poći tamo, Kaileja, i povešćeš sa sobom dvanaest devojaka. Ne znam da li time ispunjavamo volju Boginje ili joj se protivimo, ali svakako je bolje da učinimo nešto nego da samo sedimo i čekamo da te smrt odnese, čak i ako pri tom grešimo!"

Kaileja je još delovala sumnjičavo, ali u njene oči se vratio život. "Ardanos to nikada neće dozvoliti. On je Vrhovni druid, i želi da sve sveštenice budu ovde, u Vernemetonu, njemu pred očima!"

Eilan ju je pogledala i nasmešila se. "Ali ja sam Sveštenica Proročanstva. Prepusti Ardanosa meni!"

Na jutro Dugodnevice, devojke iz Šumske kuće izišle su u svitanje da sakupljaju rosu sa letnjeg cveća. Rosa ima mnoge moći, i u ulepšavanju i u magiji. Govorilo se da devica koja se umije jutarnjom rosom i potom pogleda u bistru vodu može da vidi lice onoga ko je najviše voli.

Eilan se upitala zašto bi sveštenice, koje su ili pod zavetom čednosti ili bi trebalo da ga daju, želele da vide tako nešto. Da li je većina donela iz dotadašnjeg života uspomenu na nekog momka? Ona u svoje vreme nije samo sanjala o svom mladiću. Ipak, nadala

se da ostale koje služe Boginji mogu da budu odlučnije od nje.

Čula je devojke kako se smeju dok su se vraćale iz šume, ali nije izišla da ih dočeka. Kako je vreme proticalo, sve više je bila svesna potrebe za ritualnim izdvajanjem pred velike svečanosti. Smatrala je da će joj vremenom biti lakše, ali sada joj se činilo da je održavanje ravnoteže između svih koji traže moći Boginje iz godine u godinu sve teže.

Kad god bi Ardanos došao da joj šapuće na uvo uputstva, bila je svesna da održavanjem mira i ona, isto koliko i on, služi Rimljanima; pitala se da li činjenica što oboje rade ono što misle da je dobro za Britaniju može da opravda to savezništvo.

Otvorila su se vrata i ušla je Kaileja. Čak i ona je imala venac od bulki u čast svečanog dana. Obrazi su joj se rumeneli od sunca i izgledala je zdravije nego pre. "Sama si?"

"Ko bi bio sa mnom na ovaj dan? Sve devojke iz kuće otišle su da beru letnje cveće, a Lia je odvela Gavena da posete Mairi", odgovorila je Eilan.

"To je dobro." Kaileja je sela na tronožac. "Moramo da razgovaramo o večerašnjem Proročanstvu."

"Otkako sam se probudila samo na to i mislim!" gorko je rekla Eilan. "Volela bih da ti moraš da sediš ovde u mraku i da se pripremaš. Ti bi bila neuporedivo bolja Vrhovna sveštenica od mene!"

"Bogovi saklonite; ja nisam osoba koja bi se tako lako pokorila Ardanosovoj volji."

Eilan je osetila da je obuzima gnev. "Ako i jesam samo lutka u rukama sveštenika, dobro znaš ko me je takvom učinio."

Kaileja je uzdahnula. "Nisam htela da te kritikujem, mo chridhe." Tepanje je smanjilo Eilanin bes. "Sve smo mi u Njenim rukama", nastavila je Kaileja, "i vršimo Njenu volju što bolje možemo, pa tako i ja i ti. Ne bi trebalo da se ljutiš na mene."

"Ne ljutim se", rekla je Eilan, ne baš sasvim iskreno, ali nije htela da se svađa sa ženom kojoj toliko duguje. Ponekad joj se činilo da će je zgromiti težina svega što duguje Kaileji. "Bojim se", nastavila je, "ali reći ću ti nešto što niko drugi ne zna. Sveto piće koje treba da me drogira nije više isto kao u Lianonino vreme. Izmenila sam ga,

tako da trans nije potpun. Znam šta mi Ardanos govori da kažem..."

"Ali on uvek izgleda sasvim zadovoljan tvojim odgovorima", namrštila se Kaileja. "Zar si još toliko zaljubljena u tvog Gaja da namerno služiš Rimu?"

"Služim miru!" uzviknula je Eilan. "Ardanos nikada nije ni pomislio da bih mogla da ga ne poslušam, a kada se moji odgovori donekle razlikuju od onoga što mi je unapred rekao, misli da sam samo nesavršen prenosnik. Ali reči mira nisu moja odluka. Kada se prepuštam Boginji, ja ne lažem! Zar misliš da je sve ovo što radimo u Šumskoj kući obična laž?"

Kaileja je odmahнула glavom. "Suviše često sam osećala Boginju... ali..."

"Sećaš li se Dugodnevice pre sedam godina, kada je došao Sinrik?"

"Kako bih mogla da zaboravim?" upitala je Kaileja glasom krivca. "Užasno sam se uplašila!" Neko vreme je ćutala. "To nisi bila ti, znam, nego lice Boginje za koje se nadam da ga više nikada neću videti. Je li uvek tako?"

Eilan je slegnula ramenima. "Ona ponekad dođe, a ponekad ne, i tada moram da koristim svoje procene. Ali svaki put kad sednem između vatri nudim se Boginji, i svaki put čekam, pitajući se hoće li me ovaj put Ona ubiti na mestu!"

"Razumem", oprezno je rekla Kaileja. "Oprosti mi što nisam shvatila kad si rekla da ćeš ubediti Ardanosa da me pošalje na jug. Ali šta ćeš učiniti?"

"Ovo je proba..." Eilan se nagnula ka njoj. "Za nas obe. Ako sve što smo ovde stvorile nije laž, sada moram da rizikujem i sebe i tebe. Večeras ću načiniti napitak po starom receptu. Kada me Boginja preuzme, moraš pitati za svoj san. Svi će čuti odgovor, i svi ćemo - ti, Ardanos i ja - biti vezani njime, ma kakav da bude."

Svetlo se приметно izmenilo u predvečerje, kada su se otvorila vrata i pojavio se jedan od Ardanosovih mladih sveštenika, toliko mlad da je brada tek počela da mu niče.

"Spremni smo, gospo", rekao je pomalo bojažljivo. Eilan, koja je već počela da klizi u izdvojeno, meditativno stanje što prethodi

transu, ustala je iz stolice. Eilid i Senara su joj spustile na ramena svečani ogrtač i zakopčale ga pod grlom zlatnim lancem.

Veče je bilo sveže uprkos godišnjem dobu, i Eilan je čak i pod debelim ogrtačem zadrhtala dok je ulazila u nosiljku. Iz tame su se pojavila dvojica sveštenika u belim odorama, koračajući uz nju odmerenim koracima. Znala je da su oni tu da bi je zaštitili od slučajne povrede ili pritiska mase, ali stalno joj se činilo da su to njeni tamničari.

Kroz um joj je proletela misao nalik na zeca koji šuška u grmlju: Svaka sveštenica je zatvorenik svojih bogova...

Bila je nejasno svesna da prolaze dugim drvoredom koji je vodio do brda. U podnožju je gorela ogromna vatra, jedna od mnogih u ovoj noći. Njeni crveni odsjaji poigravali su na lišću drevnog hrasta koji je rastao kraj brda. Kroz masu se proneo zvuk iščekivanja, nalik na tihi uzdah. Nehotice se setila kako ga je prvi put čula kao pozdrav Lianon. Sada je ona bila na Lianoninom mestu, a narod koji ju je gledao nije razumeo ovo što se dešava ništa više od nje u ono vreme.

Dva dečaćića od osam-devet godina, u belo obučeni iskušenicima za bardove, odabrani zbog lepote i nedužnosti, prineli su joj veliku zlatnu činiju. Imali su zlatne ogrlice i zlatom izvezene pojaseve na beloj odeći. Kad je kroz hrastovo lišće prodro zrak mesečine, grančica imele - koju je odsekao sveštenik skriven u granju - počela je da pada naniže. Eilan ju je uhvatila i spustila je u činiju.

Promrmljala je reči blagoslova i spremila se na gorčinu, a onda je iskapila tečnost. Glasovi druida podigli su se u prizivanju; pritisak iščekivanja mase zarivao joj se u svest. Tečnost joj je pržila trbuh; pitala se da li je pogrešila u odmeravanju, a onda se setila da se i ranije tako osećala. Sad je shvatila da se svaki put pomalo truje, i da će umreti isto kao Lianon, mada možda ne tako brzo.

No, svet oko nje je već nestajao; jedva je bila svesna da se spušta u proročku stolicu, niti da je nose na ramenima ka vrhu brda.

Kaileja je sa brigom većom od uobičajene posmatrala priliku skljojkanu u visokom sedištu. Kao i uvek, snaga napeva vukla je i nju u trans. No, u pulsiranju energije oko sebe osećala je neobičnu

napetost. Okrenula se i ugledala Eilaninog oca među druidima u belom. Ardanos nije ništa rekao. Da li je uopšte znao da će i Bendeigid biti ovde?

Eilan se zgrčila u visokom sedištu i Kaileja je uhvatila naslon stolice da je pridrži. Bilo je zabranjeno dodirivati Vrhovnu sveštenicu dok je u transu, ali morali su biti spremni da je pridrže ako padne.

"Boginjo!" molila se u sebi. "Čuvaj je - nije važno šta će se meni desiti!" Učinilo joj se da se Eilan umirila; krajičkom oka videla je belu ruku kako visi preko ivice stolice, vitka kao dečija. Kako može da izdrži toliku moć?

"Gospo od Pehara!" vikao je narod. "Srebrna Preslice! Velika Kraljice! Dođi nam! Velika Boginjo, govori nam!"

Kaileja je osećala pod dlanom podrhtavanje stolice. Eilan je zgrčila prste, i Kaileja je, zaprepašćena, primetila da joj bleđa koža sija. Istina je, pomislila je, Boginja je ovde. Prilika u visokom sedištu se polako ispravila, protežući se kao da se navikava na masu veću od krhkog tela žene koja je u njoj sedela. Kaileja je osetila drhtaj duž kičme.

"Pogledajte, ljudi, došla nam je Gospa od Života! Neka se čuje Proročanstvo! Neka Boginja objavi volju Besmrtnih!" povikao je Ardanos.

"Boginjo! Izbavi nas od porobljivača!" začuo se drugi glas. Istupio je Bendeigid. "Povedi nas u pobedu!"

Zvučali su kao gavranovi, žedni krvi i smrti. Samo je Eilan stajala između Šumske kuće i naroda koji je tražio rat. Zar ne znaju šta će se desiti sa zemljom ako dođe do otvorene borbe sa Rimom i njegovim plaćenicima? Iako je mrzela Rimljane, Kaileja se pitala kako razuman čovek - ili čak i boginja - može poželeći rat u svojoj zemlji. Zar je Bendeigid tako brzo zaboravio svoj dom u plamenu, i smrt svoje žene i male kćeri?

Boginjo, pomislila je, prepustila si mir ove zemlje Eilaninim rukama; neka bi činila volju Tvoju makar izgledalo da je to i volja Rimljana...

Prilika u stolici se stresla i iznenada podigla veo, zagledana u masu, lica hladnog i ravnodušnog kao kod kipova kakve prave Rimljani.

"Ovo je najkraća noć", tiho je rekla, i u narodu je zavládala potpuna tišina. "Ali od ovog časa nadalje, síle svetlosti će popuštati. Vi koji se ponosite da znate sve tajne zemlje i neba..." nemarno je mahnula rukom prema druidima poređanim u krug, "zar ne možete da pročitate znake u svetu oko sebe? Plemena su videla svoje dane i sada postaju sve slabija; tako će jednog dana biti i sa imperijom Rimljana. Sve stvari dožive vrhunac a potom opadaju."

"Pa zar onda nema nikakve nade?" upitao je Bendeigid. "Vremenom se čak i sunce ponovo rađa!"

"To je tačno", odgovorio je mirni, hladni glas iznad njega. "Ali tek kada prođe najmračniji dan. Odložite mačeve i sklonite štitove, deco Donina. Neka se rimski orlovi kolju među sobom, a vi orite svoje njive, i budite strpljivi, jer Vreme će vas svakako osvetiti! Čitala sam tajne spise Nebesa; i velim vam sada, ime Rima nije upisano u njima."

Kroz masu se proneo uzdah olakšanja i razočarenja.

Ardanos se sašaptavao sa još jednim sveštenikom. Kaileja je shvatila da joj je ovo možda jedina prilika da učini ono što je Eilan tražila.

"A šta sa starom mudročću? Kako da Te poštujemo u svetu koji se stalno menja?"

I Ardanos i Bendeigid su je prostrelili pogledom, ali pitanje je postavljeno, i Boginja se već okretala, i Kaileja se stresla, duboko uverena da ona koja je gledala naniže u nju uopšte nije bila Eilan.

"To si ti, kćeri stare rase, koja Mi postavljaš istinsko pitanje?" začuo se tihi odgovor. Nastupila je pauza, jer Boginja kao da se zagledala u sebe; potom se nasmejala. "Ah, i ova ovde takođe pita. Mogla bi da traži od Mene i mnogo više, ali se boji. Kako detinjasto, ne razume da je Moja volja da svi vi budete slobodni." Blago je slegnula ramenima. "Ali deca ste vi, svi vi." Prenela je pogled na Ardanosu, koji je porumeneo i oborio oči. "Neću sad da vam uništavam iluzije. Niste dovoljno snažni da podnesete previše stvarnosti..."

Pružila je jednu ruku, okrećući šaku i savijajući prste kao da uživa u pokretima. "Telo je fino." Tiho se nasmejala. "Nikakvo čudo što ga se tako držite. Ali što se Mene tiče, zar zaista mislite da vaši jadni

napori mogu da učine dobro ili zlo? Bla sam ovde od početka, i dok god sunce bude sijalo nad vodama, ostaću tu. Ja sam koja jesam..." U toj jednostavnoj izjavi bilo je užasne istine postojanja, i Kaileja je uzdrhtala.

"Ali naši životi teku kao vode i nestaju", rekla je Kaileja. "Kako da prenosimo ono čemu si nas Ti naučila onima koji dolaze posle nas?"

Boginja je pogledala nju, pa Ardanosa, pa opet nju.

"Ti već znaš odgovor. U dalekim erama tvoja duša je polagala zavet, kao i njena. Neka jedna od vas pođe u Letnju zemlju, i neka tamo na obalama jezera osnuje Kuću devojaka. Tamo ćete mi služiti, zajedno sa sveštenicima Nazarena. Tako će moja mudrost nadživeti dane što dolaze!"

Skoro istog trenutka, telo sveštenice, dotle napeto kao struna, naglo se opustilo; strela je odapeta, poruka je predata. Eilan se skljkala u stolici, i Kaileja i Mielin su brzo prišle da je prihvate. Trzala se i mrmljala, izlazeći iz transa.

Ardanos je stajao pognute glave, mozgajući o značenju ovog Proročanstva i kako da ga iskoristi. Nije mogao da se protivi - niti bi on, kao pobožan čovek, želeo da ospori reči Boginje - ali imao je privilegiju da ih tumači. Ubrzo je podigao glavu. Pogledao je pravo u Kaileju, i učinilo joj se da se nasmešio.

"Boginja je govorila. Neka bude tako. Nazidaće se kuća za sluškinje Boginje; ti ćeš, Kaileja, poći da osnuješ Kuću devojaka na Toru."

Kaileja mu je uzvratila pogled. U njegovim bledim očima bio je pobedonosni izraz. Za Ardanosa, odluka Boginje bila je sjajna mogućnost da postigne nešto što je odavno želeo, da je odvoji od Eilan.

Uzeo je grančicu imele i poprskao klonulo telo sveštenice, i svi zvuci su nestali u veselom zvuku srebrnih zvončića.

"Za nekoga ko se već odavno povukao izgleda da imaš mnogo posla!" Gaj se nasmešio ocu preko stola pretrpanog svicima pergamenta i gomilama voštanih tablica. Napollju je ledeni februarSKI vetar tresao granje koje je tek počelo da se naliva sokovima. Unutra su cevi grejale popločane podove, a mangali sa ćumuroM su ih

branili od promaje. "Nadam se da mladi Brut ceni ono što činiš za njega."

"On ceni moje iskustvo", rekao je Macelije, "a ja cenim njegovo. On ima sjajne veze, samo da znaš, u rodu je sa pola drevnih porodica u Rimu. Inače, njegov otac je stari prijatelj tvog pokrovitelja Maleusa."

"Ah." Gaj je otpio još malo začinjenog vina. Počelo je da mu sviće. "A šta naš legat misli o trenutnoj politici imperatora?"

"Iskreno, poslednja pisma iz Rima su ga prepala. Krajem godine mu se završava dužnost zapovednika, i pita se kako da se spase od povratka u Rim! Kao pripadnici konjičkog staleža, ti i ja imamo jednu prednost: zakon nas ne obavezuje da živimo u Rimu. Čujem da je Večni Grad ove godine vrlo nezdrav za senatore."

"Kao što je bio Flavije Klemens?" mračno je upitao Gaj. Nikakvo čudo da se senatori neprijatno osećaju. Ako je Domicijan smakao sopstvenog rođaka, šta će biti sa svima ostalima? "Jesi li ikada saznao za šta je bio optužen?"

"Zvanično, za ateizam. Ali priča se da je zapravo bio hrišćanin, i da je odbio da pali tamjan imperatoru."

"Sigurno se naš Dominus et Deus strašno uvredio zbog toga."

Macelije se kiselo nasmešio. "Bogovi znaju da su ti hrišćani grdni gnjavatori, i kada ih ne progoni vlada kolju se među sobom. Da se Neron setio da u areni sukobi njihove različite sekte, mogao je da uštedi čitavo bogatstvo na lavovima - ali obožavanje koje Domicijan zahteva za sebe prevazilazi sve granice!"

Gaj je klimnuo. Od Julije se dosta naslušao o propovedima oca Petrosa, pa je znao da su hrišćani opsednuti mučeništvom, i da imaju mnogo sukobljenih sekti, mada je to Julija smatrala prečišćenjem Crkve od svega nedostojnog. No, hrišćani su sve u svemu ipak bili sitnica. Imperatorova manija veličine postajala je mnogo ozbiljniji problem.

"Hoće li poći Neronovim stopama, ili Kaligulinim?" upitao je oca.

"Još nije pokušao da obogotvori svog konja, ako si na to mislio", odgovorio je ovaj. "On je u nogu čemu veoma efikasan imperator; zato i jeste toliko opasan. Ako Domicijan uspe da uništi poslednje ostatke senatorskog staleža, šta će ostati Rimu kada dođe sledeći

ludi imperator?"

Gaj je pažljivo pogledao oca. "Ti si stvarno zabrinut zbog toga, zar ne?"

"Nije to toliko zbog mene", rekao je Macelije, poigravajući se konjičkim pristenom na ruci. "Ali ti i dalje tek treba da napraviš karijeru. Sa ovim imperatorom, kakve su ti šanse?"

"Oče... nešto se dešava, zar ne? Šta su tražili od tebe?"

Macelije je uzdahnuo i osvrnuo se po obojenim zidovima sobe, po policama punim svitaka, kao da se boji da će sve to nestati. "Postoji... plan..." oprezno je rekao, "da se dokrajči dinastija Flavija. Kada Domicijanu dođe kraj, senatori će izabrati novog imperatora. Da bi plan uspeo, moraju ga podržati provincije. Novi guverner je Domicijanov čovek, ali većina legata po legijama su iz istih porodica kao i Brut..."

"Znači, traže da ih mi podržimo", otvoreno je rekao Gaj. "A šta misle da će plemena raditi dok se mi bavimo promenama imperatora?"

"Ako im obećamo neka popuštanja, podržaće nas... Uskoro će nam predati kćeri kraljice Brigitte, i Valerije mi pomaže da nađem valjane porodice usvojitelja koji će ih podići. Rimljani i Britanci na kraju moraju postati saveznici. Ovako će se to desiti nešto brže."

Gaj je zazviždao bez zvuka. Ovo je bila veličanstvena zavera! Iskapio je ostatak vina. Kada je ponovo podigao pogled, otac ga je posmatrao.

"Dešavale su se i čudnije stvari", tiho je rekao Macelije. "Zavisno od toka stvari, jedan Rimljanin poreklom od kraljevske loze Silura mogao bi da ima veoma zanimljivu budućnost!"

Dok je jahao kući, Gaj je osećao da mu se vrti u glavi - i to ne zbog vina. Dovoljno dugo je ugađao Juliji. Sada mu je bilo savršeno jasno da mora i zvanično usvojiti sina koga mu je rodila Eilan. No, kad je stigao kući, Julija je neprekidno pričala samo o poslednjoj poseti pustinjaku, ocu Petrosu.

"I kaže da je iz Svetog Pisma jasno - i iz svih ostalih proročanstava - da će se svet okončati za života ove generacije", govorila je, blistavih očiju. "U svako svitanje treba da pomislimo da to

možda nije sunce, nego svet počinje da gori. A onda ćemo se ponovo sresti sa svojim voljenim. Jesi li znao za to?"

Odmahnuo je glavom, začuđen što ona, dobro obrazovana Rimljanka, može da veruje u takve stvari. No, žene su ipak lakoverne, i verovatno im je upravo zato zabranjeno da se bave javnim poslovima. Pitao se da li hrišćani znaju za nesloge oko imperatora.

"Hoćeš li postati sledbenica Nazarena - tog proroka robova i pobunjenih Jevreja?" oštro je upitao.

"Ne vidim kako ijedna razumna osoba može da učini išta drugo", hladno mu je odgovorila.

Pa, pomislio je Gaj, ja očitto nisam razumna osoba - ili bar nisam od njene vrste. "A šta će reći Licinije?" upitao je.

"Neće mu se svideti", tužno je rekla Julija. "Ali ovo je jedino u šta sam sigurna otkako... otkako su umrla deca." Oči su joj se ispunile suzama.

To nema nikakvog smisla, pomislio je Gaj, ali nije ništa rekao; traženje smisla nju do sada nije uspelo da uteši. Uostalom, zaista je izgledala srećnija nego ikada od Sekundine smrti. Njega je još, danju i noću, progonila slika udavljene devojčice. Logično ili ne, gotovo joj je zavideo.

"Pa, radi kako hoćeš", uzdahnuo je. "Neću pokušavati da te sprečim."

Pogledala ga je gotovo razočarano, a onda je sinula. "Ako imaš imalo osećanja šta je ispravno, postaćeš i ti nazaren."

"Draga moja Julija, mnogo puta si mi rekla da nemam osećanja za ispravnost", oštro je odgovorio. Ona se zagledala u pod i Gaj je osetio da ima još nešto. "Šta je bilo?"

"Ne mogu pred decom", zamucala je. Gaj se nasmejao, uhvatio je za ruku i odveo je u drugu sobu.

"Pa, šta to ne možeš da kažeš pred našom decom, Julija?"

Ona je opet oborila oči. "Otac Petros kaže da... pošto je kraj sveta tako blizu... " opet je zamucala, "bolje je da sve udate žene - i oženjeni muškarci - polože zavet čednosti."

Gaj je na to zabacio glavu i nasmejao se. "Jesi li svesna da je, po važećim zakonima, odbijanje da spavaš sa mužem dovoljan razlog

za razvod?"

Julija, iako očito uznemirena, bila je spremna na to. "U Carstvu Nebeskom", citirala je, "nema ni braka ni venčavanja."

"Dogovoreno", opet se nasmejao Gaj. "Nije me briga za tvoja nebesa, pogotovo ne za onaj deo kojim vlada otac Petros."

Znao je da će je povrediti kad je nastavio. "Položi sve zavete koje poželiš, draga moja. S obzirom na to da si proteklih godinu ili dve bila u krevetu korisna koliko i komad drveta, ne mogu da zamislim da će mi to išta izmeniti u životu."

Iznenadeno je raširila oči. "Znači, nećeš se protiviti?"

"Ni slučajno, Julija; ali pošto ti više nećeš biti vezana bračnim zavetima, pošteno je da ne budem ni ja."

Shvatio je da joj kvari scenu koju je želela da odigra; valjda je očekivala da će on besneti ili preklinjati.

"Nikad ne bih ni pomislila da tražim od tebe tako nešto", rekla je. "Ionako ne verujem da bi mogao da održiš takav zavet", dodala je prkosno. "Zar misliš da ne znam zašto si prošle godine kupio onu lepu robinju? Bog zna da nije ni od kakve koristi u kuhinji! Kad već nosiš na duši tolike grehe..."

No, Gaju je sad bilo dosta. Nije hteo da raspravlja s njom o stanju svoje duše - ma šta pod tim podrazumevala.

"Za moju dušu sam odgovoran samo ja", rekao je i pošao u kancelariju, gde je našao već namešten krevet. Znači, ona je bila sigurna da će pristati da spavaju odvojeno, ma šta rekao pre toga.

Za trenutak se premišljao da li da proslavi slobodu pozvavši robinju, ali zaključio je da nema želje za to. Želeo je nešto više od pokornosti žene koja nema nikakvog izbora. Opet je pomislio na Eilan. Sada Julija neće moći ništa da kaže ako on odluči da usvoji Gavena. Samo, kako da joj saopšti?

Konačno je bio slobodan da ponovo potraži Eilan. No, lice Gneva koje je video na Dugodnevicu postavilo se između njega i njegovih sećanja, i na kraju je zaspao misleći na lice devojke koju je sreo kod pustinjaka pre godinu dana.

27.

Sredinom februara, oluje su prestale i nastupilo je blago, vedro vreme, hladno ali sunčano. Na zaklonjenijim mestima voćke su počele da razvijaju pupoljke, i grane su se rumenele od nadolazećih sokova. Bregovi su bili puni blejanja mladih jaganjaca, a močvare su odjekivale od doziva labudova koji su se vraćali.

Eilan se zagledala u plavo nebo i shvatila da je vreme da održi reč datu Maceliju. Kad je na poziv došla Senara, Eilan ju je čekala u bašti.

"Lep je dan", rekla je Senara, očito se pitajući zašto ju je Eilan pozivom odvojila od redovnih poslova.

"Zaista", složila se Eilan, "lep vedar dan da se izvrši neprijatna dužnost. Ali ti si jedina koju mogu da zamolim."

"A o čemu se radi?"

"Brigitine kćeri su kod nas godinu dana, i sada je vreme da ih pošaljemo Rimljanima, kao što sam obećala. Oni su održali reč što se tiče Brigitte, i verujem da će lepo postupati i sa decom. Ali to se mora obaviti tiho, kako se ne bi probudila stara neprijateljstva. Ti si dovoljno odrasla da ih povedeš u Devu, a dovoljno govoriš latinski da se raspitaš za put do kuće Macelija Severusa. Hoćeš li da ih odvedeš tamo?"

"Severusa?" Senara se namrštila. "Mislim da se sećam tog imena. Majka mi je jednom rekla da njen brat radi za njega, i da je on oštar čovek, ali pošten."

"Tako sam i ja zaključila." Eilan je klimnula. "Što mu pre devojčice budu predate, pre će ih smestiti u novi dom."

"Ali onda će odrasti kao Rimljanke", pobunila se Senara.

"Zar je to tako loše?" nasmešila se Eilan. "I tvoja majka je bila Rimljanka."

"Tačno..." zamišljeno je rekla devojka. "Ponekad razmišljam o njenoj porodici, i kako izgleda rasti u takvom svetu. Pa dobro", konačno je rekla. "Poći ću."

Potrajalo je dok su pripremile decu, jer Eilan nije htela da iko u rimljanskom gradu kaže da su devojčice bile zanemarivane dok su

živele među druidima; ali konačno je i ona bila zadovoljna, i Senara ih je uhvatila za ruke i povelala prema Devi.

Dan je bio hladan ali vedar, i čak i vodeći jedno dete dok je drugo kaskalo kraj nje, Senara je brzo napredovala. Deca su veselo brbljala, uzbuđena izlaskom. Kada su se umorile, vezala je mlađe šalom oko sebe, i tako je ubrzo zaspalo, a starije je podigla u naručje. Dotle je već videla prve kuće na ivici grada i čvrste zidove tvrđave iza njih. Kada je stigla do centralnog foruma, sela je na klupu kraj fontane da bolje podesi teret pre nego što počne da se raspituje za Macelijevu kuću.

Odjednom je nešto zaklonilo sunce. Senara je podigla pogled i ugledala Rimljanina koga je već jednom srela, prošle godine u pustinjakovoj kući. Kasnije joj se činilo simboličnim što je on stao između nje i sunca; ali tog trenutka to joj nije palo na pamet.

"Već smo se jednom sreli, zar ne?" upitao je on.

"U kolibi oca Petrosa", odgovorila je, porumenevši. Jedna devojčica se probudila i zagledala se u njega, razrogačenih očiju. Nije ga viđala na skupovima male grupe ovdašnjih nazarena; no, pošto je živela u Šumskoj kući, nije mogla često da odlazi tamo. Prvi put je otišla iz radoznalosti, kasnije zato što joj se jezik Rimljana činio kao spona sa mrtvom majkom, a na kraju zato što je kod njih nalazila utehu.

Privlačni Rimljanin ju je i dalje gledao. Bio je mlađi nego što je u prvi mah pomislila, i dopao joj se njegov osmeh. "Kuda si se uputila, devojko?"

"U kuću Macelija Severusa, gospodaru; ove devojčice treba da predam njemu na brigu..."

"Ah, znači to su ta deca." On se za trenutak namrštitio, a onda su mu oči opet sinule od brzog osmeha. "Pa, dobro je što smo se sreli. I ja sam se tamo uputio; mogu li da ti budem vodič?"

Pružio je ruku, i starija devojčica ju je prihvatila, smešeći mu se.

Senara ga je posmatrala u nedoumici, ali on je podigao dete na ramena, i kad je čula detinji smeh, Senara je zaključila da je on ipak prijazan.

"Držite je kao da ste naviknuti na decu, gospodaru", rekla je, i

mada nije ništa pitala, on je objasnio: "Imam tri kćeri; naučio sam da se igram sa njima."

Znači, oženjen je, pomislila je. Da li je jedan od nas? nije izdržala. "Recite mi, gospodaru, da li ste član stada oca Petrosa?"

"Nisam", rekao je, "ali moja žena jeste."

"U tom slučaju, gospodaru, vaša žena je moja sestra po Hristu, i stoga mi je rod."

On je prilično sarkastično iskrivio usta. Suviše je mlad da se tako gorko smeši, pomislila je Senara. Ko ga je toliko povredio?

"Vrlo ste ljubazni što ćete me pratiti", rekla je.

"Nije nikakav problem, Macelije je moj otac..."

Približavali su se veoma lepoj kući kraj zidova tvrđave, belo okrečenoj i popločanoj u rimskom stilu. Rimljanin je zakucao na kapiju, i ubrzo im je otvorio rob, pa su ušli kroz dugi hodnik u zatvorenu baštu.

"Je li moj otac tu?" upitao je Rimljanin.

"On je kod legata", odgovorio je rob. "Uđite i sačekajte ga, ako izvolite; verovatno će se brzo vratiti."

I zaista, Macelije je stigao za nekih pet minuta. Senari nije bilo žao što ga vidi, jer se mlađa devojčica probudila i počela da plače. Macelije ih je obe predao punačkoj, ljubaznoj robinji koja će ih paziti dok ne dođu odabrani usvojitelji. Zahvalio se Senari, i učtivo je zapitao treba li joj pratilac za povratak.

Senara je brzo odmahnula glavom. U Šumskoj kući su mislili da je odvela devojčice kod majčinih rođaka u gradu. Ako se vrati u pratnji rimskih vojnika, smesta bi je razotkrili. No, bilo bi lepo kad bi je otpratio mlađi Severus - ali brzo je potisnula tu misao.

"Hoćemo li se ponovo videti?" upitao ju je on, i nju je obuzeo drhtaj uzbuđenja.

"Možda na nekoj službi." Da ne bi napravila od sebe još veću budalu, brzo je skliznula kroz vrata.

Julija Licinija nikad ništa nije radila polovično. Jedne aprilske večeri zamolila je Gaja da je otprati na večernju službu u nazarenskom hramu u Devi. Iako je njihov brak postao učtiva farsa, ona je ipak vladala njegovim domaćinstvom, i Gaj se osećao

obaveznim da je podržava. Pomišljao je na razvod, ali zaključio je da nema svrhe da povredi Licinija i devojčice, a sve samo da bi se oženio nekom drugom Rimljankom.

Nije bio dovoljno blizak imperatoru da bi sklopio savez sa porodicom koja ga podržava, a bilo bi opasno uključiti se u porodicu koja pripada opoziciji. Iako je Macelije stariji malo govorio o tome, Gaj je znao da se zavera širi. Ako imperator padne, sve će se promeniti. Gaju se činilo bolje da odloži brige o ličnoj budućnosti dok ne bude siguran da je zaista i ima.

Pošto je nazarenski hram bio delimično kupljen i draguljima koji Juliji više nisu bili potrebni, Gaj je bio radoznao da vidi šta je dobila za taj novac. Kad su konačno pošli iz kuće, grupa je bila povelika; nisu išli samo Gaj i Julija, nego i devojčice sa dadiljama, i otprilike pola posluge. "Zašto moramo da vodimo sa sobom toliko sveta?" pobunio se Gaj, nimalo dobroćudno. On i njegova porodica će tu noć prespavati kod Macelija, ali otac svakako nije mogao da smesti ovoliko sveta.

"Zato što su svi oni pripadnici pastve", rekla je Julija nešto ljubaznije. Gaj je zažmirkao. Nikada je nije ispitivao kako upravlja domaćinstvom, ali nije znao da je dovde dospelo. "Vratiće se u vilu kad se sve završi", dodala je ona. "Ne mogu im zabraniti priliku da se spasu."

Gaj je zaključio da je pametnije ćutati. Nova hrišćanska crkva bila je povelika zgrada blizu reke, koja je nekada pripadala trgovcu vinom. Zadah starog vina bio je prigušen mirisom voštanih sveća i ranog cveća nagomilanog na oltaru. Imali su i prilično nevešto naslikane slike - pastir sa jagnjetom u naručju, riba, neki ljudi u čamcu, sve pod belim velovima.

Dok su ulazili, Julija je načinila nekakav neobičan pokret; Gaj se naljutio kad je video da Cela, Tercija i Kvartila pokušavaju da je imitiraju. Zar Julija je preobratala ne samo poslugu nego i kćeri? Upitao se da li hrišćani podrivaju vlast doma.

Julija je našla mesta na tvrdoj klupi prilično blizu uzlaza i sela, okružena služavkama i kćerima. Gaj, koji je stajao kraj nje, osvrnuo se da vidi poznaje li još nekoga. Većina okupljenih vernika su izgleda pripadali siromašnijim slojevima, i upitao se kako Julija, koja je

priličan snob, podnosi takvo društvo. Potom je prepoznao jedno lice: devojku koja je dovela u grad Brigistine kćeri. Rekla mu je da dolazi na sastanke kad može, i sada je shvatio da je popustio pred Julijinim zahtevom samo zbog nejasne nade da će je videti.

Ušao je sveštenik, glatko izbrijan i obučen u dugu mantiju, praćen dvojicom dečaka; jedan je nosio veliki drveni krst, a drugi sveću. Potom su ušla dvojica starijih ljudi za koje mu je Julija rekla da su đakoni; jedan je u ruci nosio tešku, kožom uvezanu knjigu. Taj je bio prilično mračan čovek srednjih godina. Dok je polagao knjigu na masivnu propovedaonicu, sapleo se preko četvorogodišnjeg deteta u prolazu; no, umesto da pobegne vrišteći, dete se glasno nasmejalo. Đakon se sagnuo, podigao ga sa osmehom od koga mu se čitavo lice izmenilo, i predao ga ocu, mračnom čoveku grubih, crnih ruku kao u kovača.

Usledile su molitve i prizivanja; pastva je pročišćena tamjanom i vodom, što je bilo dovoljno slično rimljanskim svečanostima da Gaju ne bi bilo neprijatno, mada je latinski jezik bio daleko od dobrog. Potom su sveštenik i đakoni seli i nastupilo je uzbuđeno meškoljenje kad je istupio novi čovek.

Gaj se nije začudio kad je prepoznao oca Petrosa, neurednog i čupavog u poređenju sa ostalima. Toliko napeto se zapiljio u okupljene da se Gaj nemilostivo upitao da li pustinjak pati od slabog vida.

"Naš Gospod reče jednom: 'Pustite decu malu da dođu meni i ne branite im; jer takvo je Carstvo Nebesko'. Mnogi od vas ovde okupljenih izgubili su dete, i obuzeti ste tugom; ali vaša deca, velim vam, bezbedna su sa Isusom u Raju, i oni roditelji koji žale srećniji su od onih koji su prepustili decu da služe idolima. Velim vam, bilo bi bolje za tu decu da su takođe mrtva i bezbedna, da nisu grešila, nego da žive poštujući lažne bogove!" Zastao je da uzme dah i začuo se opšti uzdah.

Došli su ovamo da se plaše! cinično je pomislio Gaj. Uživaju u pomisli na svoju nadmoćnu vrlinu!

"Jer prva od Deset Zapovesti je ova: poštuj Gospoda svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom; a druga zapovest je ova: poštuj oca svoga i mater svoju", nastavio je otac Petros. "Postavlja se

pitanje: može li mlada osoba da bude odgovorna, ako je njeni roditelji puste da poštuje paganske idole? Neki sveštenici naše crkve vele da su svi, čak i bebe u naručju majčinom, krivi ako prisustvuju obožavanju idola; ali drugi kažu da dete nije krivo ako ga roditelji teraju sa služi idolima pre nego što stigne u godine razuma. Ja smatram..."

Gaja nije zanimalo šta otac Petros smatra. Dosad je već pronašao mnogo prijantiji prizor: devojk, Senaru, nagnutu napred, zadubljen u pustinjakove reči. Potpuno je izgubio nit izlaganja, ali ionako je već zaključio da su hrišćanski obredi suviše dosadni za njegov ukus; nije bilo žrtvovanja, niti bučnih upozorenja, čak ni drame kakve ponekad ima u ritualima posvećenim Izidi ili Mitri. Sve u svemu, ovi hrišćanski obredi su izgleda dosadniji od svega što je dosad čuo, osim možda nekih druidskih filozofija.

Čak i uz pogled na devojčino obasjano lice, činilo mu se vrlo dugo dok je otac Petros konačno završio propoved. Gaj je jedva čekao da ode, i veoma se razočarao kad je čuo da sada on i ostali prisutni koji nisu kršteni treba da iziđu i čekaju napolju dok posvećenici budu učestovali u nekakvom ritualu ljubavi. Toliko glasno je gundđao da je Julija konačno pristala da pođe, ali posluži je dozvolila da ostane.

Podigao je zaspalu Kvartilu, pa su pošli ka Macelijevoj kući. Tek što su krenuli, i Tercija je počela da traži da nose i nju. Gaj joj je oštro odgovorio da se ponaša kao velika devojčica i da ide sama; njena majka je prezdravljala, ali nije bila dovoljno snažna da nosi dete, a Cela je bila premala da je nosi. Kad je Tercija počela da plače, neko im se približio s leđa. "Ja ću poneti vašu devojčicu", rekao je neki tihi glas.

Gaj je zaustio da odbije, ali devojka je već podigla sanjivo dete, koje joj je gotovo istog časa zaspalo u naručju.

"Laka je kao pero", rekla je devojka, "a ja sam navikla na teške poslove."

"Ti si prava sestra po Hristu", uzviknula je Julija. Gaj tome nije imao šta da doda, pa su pošli svi zajedno. Žene su tiho razgovarale, a Gaj je osetio čudno olakšanje kad je shvatio da se njih dve jedva poznaju. Mesec, koji tek što je počeo da opada, dovoljno im je osvetljavao put. Jasno su videli ulicu pred sobom, a drveće je takođe

sijalo od oblaka beličastih pupoljaka.

Dok su otvarali Macelijevu kapiju, u susret im je izišao sluga sa lampom. Kada je Tecija počela da se meškolji, Britanka ju je spustila na noge, i stajali su zagledani jedni u druge na iznenadnom svetlu.

"Moraš ući i večerati sa nama, pošto si svakako propustila večeru", rekla je Julija.

"Oh, ne, ne mogu", stidljivo je rekla devojka. "Veoma ste ljubazni, gospo, ali nisam dobila dozvolu da dođem; moram odmah da se vratim kući, ili će otkriti da me nema, a onda čak i ako me ne kazne neću više moći da dolazim."

"Onda te neću zadržavati; to bi bilo naopako uzvraćanje tvoje ljubaznosti", brzo je rekla Julija. "Gaj će poći sa tobom. Ovaj deo grada je miran, ali dok stigneš do kapije možda bi naišla na ljude kakve pristojne mlade devojke ne treba da vide."

"Nema potrebe, domina..." počela je devojka, ali Gaj ju je prekinuo. "Rado ću te ispratiti; ionako sam hteo da se prošetam pre spavanja, pa mogu da te ispratim do kuće."

Barem će moći da je pita kako to da se devojka iz Šumske kuće našla među hiršćanima. Odgovor će svakako biti veoma zanimljiv. Kada je čvršće stegla oko sebe ogrtač - jednostavan i taman, kakav nose služavke iz boljih kuća - upitao se da li je to zato što ispod njega nosi haljinu sveštenica. Uzeo je baklju; čak i uz mesečinu, znao je da se ne treba uputiti ulicama bez svetlosti, a verovao je da će to umiriti i devojku. Poljubila je sve devojčice, uključujući i malenu u Julijinom naručju, i pošla sa njim niz stepenište. Prolazili su tihim ulicama ne privlačeći ničiju pažnju, ali čak i kada su ostavili za sobom poslednje kuće devojka nije ni pokušala da skine kapuljaču, iako je noć bila topla.

Tišina je postala neprijatna. "Koliko dugo dolaziš na službe u novi hram?" konačno je upitao Gaj.

"Otkako je sagrađen."

"A pre toga?"

"Kada sam bila mala, moja majka me je vodila na sastanke u odajama za poslugu, u kući jednog od gradskih otaca čiji glavni sluga je bio hrišćanin."

"Ali ti živiš u Šumskoj kući", namrštio se Gaj.

"Istina je", tiho je rekla ona. "Njihova sveštenica mi je pružila utočište - ja sam siročić. Ali nisam vezana zavetima. Moj otac je Britanac, u izgnanstvu je, ali majka mi je bila Rimljanica. Krstila me je, i kada sam otkrila da u blizini živi otac Petros poželela sam da naučim nešto o njenoj veri."

Gaj se nasmešio. "A ime ti je Valerija!"

Ona je žmirnula. Odavno nije čula to ime.

"Tako me je zvala moja majka, ali toliko dugo sam već Senara da sam gotovo i zaboravila to ime. Otac Petros kaže da mi je dužnost da slušam svoje staratelje, makar da su pagani. U Šumskoj kući mi se ne može desiti ništa loše. On kaže da druidi spadaju u dobre pagane, kojima će jednog dana biti ponuđeno spasenje; ali ne smem im davati zavete. Apostol Pavle je naredio robovima da se pokoravaju svojim gospodarima. Sloboda je stvar duše, ali ne sme se zanemariti pravno stanje tela, kao ni položeni zaveti."

"Barem su dovoljno razumni", promrmljao je Gaj. "Šteta što ne mogu da budu tako razumni i kad je reč o dužnosti prema imperatoru!"

Senara je nastavila da priča kao da ga nije čula, i on se upitao da li to brbljanjem sakriva strah, ali bio je suviše očaran muzikom njenog glasa da bi se mnogo zanimao za reči. Bila je tako nedužna, kao Eilan kad je bila mlada.

"Naravno, u Šumskoj kući niko neće tražiti od mene da grešim, i to su sve dobri ljudi, ali želim da budem pravi vernik i da dospem u raj. Ipak, bojala bih se da postanem mučenik, i plašila sam se da će mi reći kako mi je dužnost da umrem za svoju veru, kao oni sveci o kojima mi je pričala majka; bila sam vrlo mala, ali sećam se - ponečeg. Sada država više ne progoni hrišćane..." tu je zastala. Dok je Gaj pokušavao da smisli šta da kaže, nastavila je. "Naravno, otac Petros je večeras zapravo govorio o meni. Vrlo malo ljudi u pastvi zna da živim u paganskom hramu, ali preziru me što sam još tamo - ali otac Petros kaže da ne moram da ih napustim dok ne postanem punoletna."

"A šta ćeš onda?" upitao je. "Hoće li ti Valerije naći odgovarajućeg muža?"

"Oh, ne. Najverovatnije ću postati monahinja. Sveštenici kažu da

u raju nema ni braka ni venčavanja."

"Kakva šteta", izjavio je Gaj. To je već jednom čuo. "Verujem da su sveštneici tu ipak pogrešili."

"Oh, nisu; jer kada dođe kraj sveta, niko ne bi voleo da mu se na duši nađu gresi."

"Nikad nisam ni pomislio da se brinem o svojoj duši", iskreno je priznao Gaj, "čak ni da se pitam imam li je ili ne."

Ona se naglo zaustavila i pogledala ga. "Kako je to strašno", užasnuto je rekla. "Ne želiš valjda da budeš bačen u večiti oganj pakla?"

"Vrlo mi je čudna vera koja kažnjava ljude što imaju decu, ili što ih začinju! A što se tiče paklenog ognja, to je verovatno bajka, isto kao i Tartar ili Had. Razumna osoba se ne plaši takvih stvari. Ne misliš valjda da mi kažeš kako stvarno veruješ da će tamo dospeti svi oni koji ne veruju ocu Petrosu?"

Ona se opet zaustavila i podigla ka njemu lice, belo kao ljiljan pod mesečinom. "Naravno da verujem", rekla je. "Moraš misliti na svoju dušu, sada, dok nije prekasno."

Da mu je iko osim ove lepe devojke nametnuo takvu temu, Gaj bi mu se nasmejao u lice. Julijino razglabanje o sličnim temama smrtno ga je gnjavilo. No, sada je odgovorio još blažim glasom. "Ako ti je stalo do moje duše, moraćeš mi pomoći da je spasem."

"Mislim da bi otac Petros mogao da ti pomogne mnogo bolje nego ja", zamišljeno je odogovorila ona. Utom su stigli do početka drvoreda hrastova koji je vodio u Šumsku kuću, i ona se zaustavila, namrštivši se. "Odavde mogu i sama; ti svakako ne smeš dalje. Mogli bi te videti, a onda bi me opet uhvatili i kaznili."

Uhvatio ju je za ramena i rekao, napola u šali, napola molećivo: "Znači, puštaš me da odem bez spasa za dušu? Moramo se ponovo sresti."

To ju je uznemirilo. "Ne bih smela ovo da ti kažem", naglo je rekla, "ali svakog dana u podne nosim hranu ocu Petrosu. Ako se zadesiš tamo... onda... mislim da bi mogli da pričamo."

"Onda ćeš svakako spasti moju dušu, ako se uopšte može spasti", odgovorio je Gaj. Nije mu bilo ni najmanje stalo do te nepostojeće duše; ali znao je da želi da ponovo vidi Senaru.

"Nikada se više nećemo videti..." Eilan se naglo okrenula od Kaileje i zagledala se u baštu.

"To je glupost!" uzviknula je Kaileja, jer ubod straha od tih reči preobratio se u bes. "Sad ti imaš glupa predosećanja. Ti si prva htela da pođem!"

Eilanina mršava ramena su zadrhtala. "Ne ja, ne ja. To je Boginja govorila kroz mene, i znam da moramo činiti po Njenoj volji. Ali, oh, Kaileja, sad kad je došlo vreme, tako je teško!"

"Zaista je teško!" obrecnula se Kaileja. "Ali ja sam ta koja mora da ode, ostavljajući ovde sve što sam ikada volela. Jesi li sigurna da je to bio glas Boginje, a ne Ardanosovo šaputanje na uvo? On je želeo da nas razdvoji još otkako sam ga naterala da ti vrati sina!"

"Njemu to verovatno odgovara", šapnula je Eilan, "ali zar zaista veruješ da je to njegovo delo? Zar je laž sve što sam pokušala da učinim?"

Kaileja je čula njen bol i više nije mogla da ostane besna. "Draga moja - malena moja." Položila je ruku na Eilanino rame, a ova se okrenula ka njoj. Nije govorila, ali obrazi su joj bili obliveni suzama. "Ne smemo se svađati kao deca kad imamo još tako malo vremena! Ima trenutaka kada moć bogova plamti kao sunce, a potom postane mračno i svetlost liči na davni san. Oduvek je bilo tako. Ali verujem u tebe, mila."

"Tvoja vera me održava", promrmljala je Eilan.

"Slušaj", rekla je Kaileja, "ovo nije zauvek. Jednog dana, kad budemo starice, smejaćemo se svojim strahovima."

"Znam da ćemo opet biti zajedno", tiho je rekla Eilan, "ali ne znam da li u ovom životu ili nekom drugom."

"Gospo moja", javio se Hju sa kapije, "nosači čekaju."

"Sada moraš da pođeš." Eilan se ispravila i ponovo postala Vrhovna sveštenica. "Obe moramo služiti Gospi na mestima koja nam je namenila, bez obzira šta osećale."

"Tako je. Vратиću se, videćeš." Kaileja ju je još jednom nakratko zagrlila.

Brzo se udaljila, svesna da ne sme da se okrene i pogleda Eilan, jer će se i sama rasplakati, a to ne sme, pogotovo ne pred nosačima

i mladim sveštenicama. Prepustila se suzama tek kad su se za njom sklopile zavese nosiljke.

Najveći deo dugog, mokrog putovanja do Letnje zemlje provela je zadubljena u misli. Činjenica da putuje u nosiljci nimalo joj nije popravljala raspoloženje, jer taj vid putovanja nikad nije volela.

Pratile su je sveštenice odabrane za novo svetilište. Uglavnom su bile veoma mlade, i sve su bile nove u Šumskoj kući, toliko pune divljenja da se nisu usuđivale da joj se obraćaju, osim ponekom banalnom rečenicom. Kaileja nije imala nikakvog drugog posla do da potpiruje svoj gnev.

Već se mračilo kad je mala kolona našla prolaz kroz brda, ukrcala se na barke i prešla preko plitkih močvara što okružuju Tor. Planina je stajala, oštro ocrtana na sve tamnijem nebu, krunisana krugom od kamena, i čak i izdaleka osećala se njena moć. Druidske kuće stajale su na nižim padinama. Iza njih je uspela da nazre grupicu malih koliba, nalik na košnice, i pretpostavljala je da pripadaju hrišćanima kojima je Ardanos dozvolio da se tu nasele. U vazduhu se osećao miris nekog drveta, vertovatno jabuka.

U podnožju planine dočekali su ih mladi sveštenici postavljeni da čekaju, i pozdravili su je brojnim izrazima poštovanja i dobre volje, mada su izgledali pomalo nesigurni zašto je uopšte došla. Uprkos ljutnji, zabavljala ju je njihova zbunjenost, i polako je počela da se privikava na neizbežno. Sveštenici su je poslali ovamo, ali čak i oni su smotke Boginje koja je, ko zna zašto, odredila da ona treba da dođe ovamo.

Kada su stigle do svetilišta, bio je potpun mrak. Sveštenici su ih pozdravili učtivo, mada ne i srdačno - no, Kaileja i nije očekivala da će im se radovati. Ako je ovo progonstvo, barem je časno progonstvo, i pošto nije mogla ništa da izmeni, najbolje da ga iskoristi kako god može.

Posle svečanog pozdravljanja, našla je svoje devojke, kraj vatre, sklupčane i zbunjene. Jedan mladi sveštenik ih je odveo do niske kuće sa krovom od šindre. Izvinjavao se što zgrada ni u kom pogledu nije pogodna za smeštaj sveštenica, pogotovo tako uglednih kao ona. No, do sada se nisu susretali sa problemom smeštaja

žena. Pošto su imali naređenja od Vrhovnog druida, uveravali su je da će izgraditi pogodnu kuću čim saznaju kakve su im potrebe, i da će im obezbediti poslugu kakva im je potrebna.

Kad je Kaileja proverila jesu li sve devojke bezbedno smeštene u na brzinu oslobođenu spavaonicu koja je ranije pripadala najmlađim iskušenicima, i kad je stigla do svog kreveta, već je padala od umora. Iako su joj i krevet i čitavo mesto bili novi i nepoznati, iznenadila se kad je mirno prespavala čitavu noć i probudila se u praskozorje. Obukla se ne budeći ostale i izišla napolje. Nebo su prošarale prve rumene pruge svitanja. Staza pred njom vodila je uz brdo.

Dok je svetlo jačalo, Kaileja je pažljivo razgledala okolinu. Kuda ju je to sudbina dovela u ovoj dalekoj zemlji?

Dok je sunce izlazilo, videla je da se Tor nadnosi nad ogromnu divljinu, potpuno okruženu gustom maglom koja se dizala sa velike površine vode; sinoć su tako kasno stigle da nije ni primetila, onako iznurena, da su se vozile i barkama. Šumovite padine drugih ostrva promaljale su se kroz izmaglicu samo vrhovima. Sve je bilo vrlo tiho, ali dok je sunce izlazilo a Kaileja razgledala ovu neobičnu zemlju, začula je tihu pesmu, odnekud blizu.

Okrenula se; zvuk je dopirao iz male građevine na samom vrhu brda. Pošla je bliže da bolje čuje. Muzika je bila tiha i spora, a duboki muški glasovi su joj se činili neobičnim posle mnogih godina provedenih isključivo sa ženama. Posle nekog vremena je uspela da u melodiji razabere i reči; činilo joj se da pevaju na grčkom.

Kyrie eleison, Criste eleison. Čula je da se hrišćani tako obraćaju svom bogu; to mora da su izbeglice kojima je Vrhovni druid dozvolio da se ovde smeste. U poslednje vreme se imperijom šire najrazličitije religije.

Zvuk se stišao, i ugledala je sićušnog starca, pogrbljenog pod teretom godina, kako je posmatra. Zatreptala je, jer nije ga videla kad je prišao, a to je bilo vrlo neobično za sveštenicu njenog ranga. Kad ga je pogledala, on je oborio pogled. Mora da je zaista neki hrišćanski sveštenik; čula je da mnogi njihovi sveštenici ne gledaju u nepoznate žene.

No, izgleda da je smeo makar da razgovara sa njom. Obratio joj

se trgovačkim latinskim koji je bio zajednički jezik cele imperije. "Dobar ti dan želim, sestro. Mogu li da te upitam za ime? Znam da svakako nisi iz naše grupe, jer među nama već godinama nema žena osim časnih gospi koje su stigle ovamo zajedno sa nama, a ti si mlada."

Kaileja se nasmešila od pomisli da je iko smatra mladom, ali sveštenik je bio sed i krhak kao suvi list. Po godinama bi svakako mogao da joj bude deda.

"Nisam", rekla je. "Ja pripadam onima koji poštuju šumskog boga. Ime mi je Kaileja."

"Zaista?" učtivo je upitao on. "Znam ponešto o našoj braći druidima, ali nisam znao da među njima ima i žena."

"Među ovima što ovde obitavaju ih nema", odgovorila je, "ili ih barem dosad nije bilo. Poslata sam ovamo iz Šumske kuće na severu, da osnujem Kuću devojaka. Popela sam se uz brdo da vidim na kakvo mesto su me bogovi doveli."

"Govoriš kao osoba koja poznaje istine, sestro. Onda svakako znaš da su svi bogovi jedan bog..." zastao je, a Kaileja je nastavila: "... i sve boginje su jedna Boginja."

Njegovo prastaro lice bilo je veoma ljubazno. "Tako je. Oni kojima je naš Gospod došao kao Sin Božji ne žele da vide Sveti Duh ni u čemu ženskom, tako da njima ne govorimo o boginji, nego o Sofiji, Svetoj Mudrosti. Ali mi znamo da je Istina jedna. Stoga, sestro, mislim da je vrlo prikladno da se nastanite ovde, i da osnujete svetilište Svete Mudrosti po običajima vašeg naroda."

Kaileja se naklonila. Njegovo lice bilo je prekriveno dubokim borama, ali više joj se nije činio ružan, jer prosto je zračio dobrodušnošću.

"Kakav divan posao da se provede kraj ove inkarnacije, sestro." Nasmehio se, a onda se zagledao ka unutra. "Čini mi se ispravnim što si tu, jer kao da smo ranije služili pred istim oltarima..."

Kaileja se začudila, po ko zna koji put za vreme ovog kratkog susreta. "Čula sam da tvoja braća po veri poriču istinu inkarnacija", rekla je. Ali ono što je on rekao bilo je tačno. Poznavala ga je, sa onom sigurnošću koju je osetila i kad je srela Eilan.

"Zapisano je da je Gospod verovao", rekao je stari sveštenik, "jer

je za Johanana rekao da je ponovo rođeni Ilija. Zapisano je da je rekao kako je za bebe mleko, a za snažne ljude meso. Mnogi od nas su bebe, novi po veri, i daje im se hrana kakva odgovara duhovnim novorođenčadima, inače bi zanemarili svoj život, verujući da će Zemlja postojati zauvek. No, Gospod reče da će se tokom ove generacije vratiti Sin Ljudski; zato sam ovde, da narod i pred kraj sveta može da čuje i spozna Istinu."

"Neka bi istina prevladala", tiho je rekla Kaileja.

"Želim ti uspeh u radu, sestro", odgovorio je starac. "Mnogi među nama će pozdraviti dolazak jednog pobožnog sestinstva." Okrenuo se kao da će poći.

"Smem li da te upitam za ime, brate?"

"Ime mi je Josif, i bio sam trgovac u Arimateji. Među nama još žive svete gospe koje su videle Gospodovo lice za života. One će se radovati društvu jedne prosvetljene žene."

Kaileja se ponovo naklonila. Bilo joj je čudno, ali smatrala je za dobar znak što je među hrišćanima, koji ne cene mnogo žene, naišla na topliju dobrodošlicu nego kod svoje druidske braće. Sluga Svetlosti... Titula joj je odjeknula u svesti odnekud izvan sećanja. Dok se prastari sveštenik udaljavo niz brdo, nehotice je načinila dlanovima znak poštovanja, stariji čak i od druida. Ako se ovakva duša pridružila hrišćanima, mora da i za njih ima neke nade.

Kad je starčić nestao u crkvi, Kaileja je ustanovila da se smeši. Sada je znala da će Boginja pomagati njen rad, i da je poslata ovamo sa dobrim razlogom. Počeće još koliko danas.

Dok je doručkovala sa ostalim ženama, postalo joj je jasno da u ovom novom domu, daleko od svega poznatog, ne može da dozvoli opuštenost kakvu su Lianon i Eilan uvele u Šumsku kuću. Donela je svoju prvu odluku: ne smeju ih služiti osobe spolja. To je bio prvi korak u određivanju koliko će imati dodira sa muškim sveštenstvom. Mnogo je lakše bilo odrediti najvišu i najsnažniju novakinju da pronađe mesto pogodno za baštu i da ga što je brže moguće zaseje što većom količinom povrća. Deo hrane će, naravno, dobijati od lokalnog življa, ali htela je da se od početka jasno vidi da one neće zavisiti od sveštenika. Tako im neće pružiti izgovor da pokušaju da

kontrolišu njihov život.

Odabrala je drugu devojku - verovatno najmanje inteligentnu od svih koje je imala - i zadužila je za kuvanje i serviranje hrane, obećavši joj pomoći koliko joj god zatreba. Kasnije je razgovarala sa jednim od sveštenika i zatražila da zgrada bude gotova pre nego što zimski snegovi postanu duboki, i da u njoj bude mesta za grupu četiri do pet puta veću nego što ih sada ima. Učtivo ali odlučno odbacila je predlog da ostanu u trenutnom obitavalištu makar preko zime.

Kada ga je konačno otpustila, sveštenik je delovao pomalo ošamućeno. Verovatno se oseća kao da ga je pregazila konjska zaprega, pomislila je, i prvi put joj se učinilo da može da izvršava svoju volju. Nimalo neprijatno osećanje. Boginja joj zaista pomaže, jer sada će moći da potpuno iskoristi sve svoje talente, što ranije nije uspevala.

Neodostajala joj je Dieda; mogla bi mnogo da joj pomogne u učenju devojaka da pevaju. No, znala je da će joj biti bolje bez neprijateljstava u grupi, pogotovo što će neko vreme biti potpuno upućene jedne na druge. Ovde nije bilo nikoga ko bi se pobunio zbog njenih odluka, ma kakve bile. Odlučila je da odabere devojku najvičniju pevanju i da je nauči da svira na njenoj harfi, a možda čak i da pravi instrumente.

Kada je konačno legla, posle večeri provedene u grupisanju devojaka za prvu lekciju učenja nepisanog znanja Boginje, ponovo je začula tihu pesmu iz daleke crkve. Uz 'Kyrie eleison' zapala je u san, mnogo zadovoljnija mestom kuda ju je Boginja poslala nego što je mislila da je moguće. Te noći je sanjala svetilište koje opslužuju devojke, dvorove i sale na svetom Toru, koji će jednog dana tu nići. To možda neće biti za njenog života; ali jednom će svakako biti.

28.

Dani su se posle Beltana dužili; stoka je odvedena na planinske pašnjake, a u njivama je dozrevalo žito. Došla je Dugodnevica, i Ardanos prvi put nije pokušao da ubeđuje Eilan pre svečanosti Proročanstva. Kada ga je videla na svečanosti, učinio joj se veoma krhak. Kasnije su joj rekli da je Boginja predskazala vreme nesreća i promena, ali obećala je da će potom uslediti mir. Zaista, čitava zemlja je bila puna glasina, ali niko nije mogao da kaže odakle dolazi opasnost.

Eilan je nameravala da poseti Vrhovnog druida čim se oporavi od učešća u ritualu, ali u ovo doba godine u Šumskoj kući je uvek bilo mnogo posla. Dani su promicali, a ona nikako da nađe vremena. Usred leta, čak i devojke iz Šumske kuće izišle su u polja oko Vernemetona da pomažu pri kosidbi. Eilan je nadgledala one koje su tkale za sveštenike, i radila je nad loncima za bojenje, pripremajući tkaninu za nove haljine, ali jako joj je nedostajala Kaileja, koja je oduvek bila najveštija u bojenju. Nikakav zakon nije zahtevao da Eilan učestvuje u fizičkim poslovima, ali njoj se činilo da treba da učestvuje u svemu što se dešava u njihovoj maloj zajednici, jer time stiče puno pravo nad njom.

Nalazila se u bojadžinici, zasukanih rukava i ruku zamrljanih plavom bojom, kada je preko vrata pala senka. Žene su se zaprepašćeno zgledale kad su shvatile da je to jedan od mlađih druida, crven i oznojen u beloj odeždi. Iako se bojadžinica nije nalazila na svetom zemljištu unutar zidova, kuda mogu ući samo najviši sveštenici, nisu bile navikle da viđaju muškarce.

"Vrhovna sveštenica", zadihano je rekao on. "Je li gospa Eilan ovde?" Sve žene su se okrenule ka Eilan, a kad je mladić još više pocrveneo, shvatila je da je nikada nije video bez vela. Progutao je knedlu. "Molim vas, Gospo - Vrhovni druid se razboleo. Morate doći!"

Eilan je zastala na ulazu u Ardanosovu sobu, zaprepašćena, iako su je upozorili. Čula je tihi uzdah Mielin, koja je pošla sa njom, i dala joj je znak da oстане sa Hjuom kraj ulaza. Prišla je i sela na krevet

kraj samrtnika. Bilo je jasno da je samrtnik. U Ardanosovim grudima se čulo zviždanje i čegrtanje pri svakom dahu, a pod zategnutom kožom jasno se ocrtavala lobanja. Osetila je bol kad se setila kako je on presedeo uz Lianon dok je болоvala. Iako ga je ponekad mrzela, nadala se da će se on lakše oprostiti od ovog života.

"Onesvestio se za večerom i bio je bez svesti sve do maločas", rekao je Garik, jedan od starijih sveštenika. "Poslali smo po Bendeigida."

Eilan je podigla veo i uhvatila Ardanosa za ruku. "Ardanose", tiho je rekla. "Ardanose, da li me čuješ?"

Tanki kapci su zatreperili i starac je nekako uspeo da se zagleda u njeno lice. "Dieda", šapnuo je.

"Deda, zar me ni sada ne prepoznaješ? Dieda je na jugu, isprobava devojke koje žele da postanu sveštenice. Ja sam Eilan." Bilo joj je i krivo i smešno što ih on brka i posle toliko godina.

Njegov pogled se usmerio na zlatne ukrase što ih je na brzinu stavila, i uzdahnio je. "Ti si bila prava... ipak."

"Ardanose", odlučno je rekla. "Kao Vrhovna sveštenica, dužna sam da ti kažem da umireš. Ne smeš otići a da ne imenuješ svog naslednika. Reci nam, Vrhovni druidu, ko će poneti zlatni srp kada tebe više ne bude?"

On joj se opet zagledao u lice. "Boginjo, uradio sam najbolje... što sam mogao", šapnuo je. "Merlin zna..."

"Ali i mi moramo da znamo!" rekao je druid koji ga je negovao. "Koga ćeš odabrati?"

"Mir!" rekao je Ardanos neočekivno glasno, kao da im naređuje da ćute. "Mir..." reč je zamrla sa poslednjim dahom; začulo se krkljanje iz dubine grla, a onda se starac umirio.

Za trenutak se niko nije pokrenuo. Potom je Garik uhvatio Ardanosa za ruku da mu opipa puls, sačekao, i pustio da ruka mlitavo padne.

"Otišao je!" rekao je optužujućim glasom.

"Žao mi je", rekla je Eilan. "Šta ćete sada?"

"Moramo prizvati ostale članove našeg reda", rekao je neki drugi sveštenik, preuzimajući kontrolu. "Pođi sada, Gospo. Tvoj posao je gotov. Obavestićemo te kada nas bogovi dovedu do odluke, pošto

izgleda nisu smatrali prikladnim da prosvetle Ardanosa svojom rečju."

Kako je proticalo petnaesto leto Domicijanove vladavine, vreme je ostajalo mirno a nebo nisko, kao da se negde tik iza horizonta priprema oluja. Gaj je, jašući ulicama Deve, nehotice osluškivao, očekujući grmljavinu. A nije bio jedini. Glasovi gradskih trgovaca postajali su piskavi i ljutiti; u barakama i vinarijama rastao je broj tuča, i množili su se glasovi o ustancima i pobunama. Napetost kao da je delovala čak i na njegovog konja, koji se nervozno trzao na svaki šum.

Septembarske ide... septembarske ide... reči su mu odjekivale u umu kad god bi konj spustio kopito na tvrdo tlo. Otkako mu je Macelije rekao utvrđeni datum ustanka, nije mogao da spava. Njegov otac je verovao da će ih plemena podržati, ali Gaj nije bio tako siguran. Ako se orlovi Rima potuku među sobom, jedini pobednik će možda biti Gavranovi. Da li вреди izazvati opšte nemire, makar i da bi se zbacio Domicijan?

Kada se sve ovo završi, jedva ću dočekati da ostatak života provedem upravljajući svojim imanjem, pomislio je trljajući oči. Nisam stvoren za zaverenika.

I baš u ovom trenutku je Vrhovni druid, koji je na svoj način podržavao mir, odlučio da umre. Da je Gaj verovao u hrišćanski pakao o kome je govorila Julija, rado bi poslao starca u tamošnji plamen zbog takvog izbora vremena. Samo Mitra zna koga će druidi izabrati da ga nasledi, a čak i ako naslednik bude prijateljski nastrojen, potrajaće dok se ne uspostavi razumevanje kakvo je Ardanos stvorio sa Macelijem. No, te vesti su makar naterale Gaja da se odluči. Pitanje usvojenja više nije bilo bitno. Ako će u zemlji nastupiti prevrat, morao je da obezbedi sigurnost svom sinu. Obaveštajci Macelija starijeg potvrdili su da je Eilan još Vrhovna sveštenica. Naoružan zvaničnom izjavom saučešća od svog legata, Gaj se uputio kod nje.

Vrlo pažljivo je odabrao odeću za tu priliku, u rimskom stilu ali sa keltskim osećanjem za umerenost - tuniku boje šafrana sa izvezenim listićima duž ivica i tamne kožne pantalone, i laki ogrtač od

kestenjaste vune sa zlatnom kopčom. Barem niko nije očekivao od njega da nosi togu jašući. Uprkos finoj odeći, dok je upravljao konja duž drvoreda koji je vodio u Šumsku kuću, Gaj je shvatio da je nervozan. Upravo je iščupao prve sede vlasi sa slepoočnica. Da li će Eilan ipak misliti da je lep?

Uveli su ga u baštu, gde je u senci drveta sedela osoba zaklonjena plavim velom. Znao je da je to Vrhovna sveštenica, jer je kraj nje stajao isti onaj ogromni magarac od telohranitelja koji se onesvestio kad je stoka pobesnela na onaj davni Beltan. Preteći ga je gledao. No, bilo mu je teško da poveruje da je ta uspravna prilika pod velovima zapravo Eilan.

"Gospo..." zastao je, a onda se, nagnan nečim neshvatljivim, poklonio. "Došao sam da izrazim saučešće u ime legata Deve, povodom smrti Vrhovnog druida, vašeg dede. Veoma će nam nedostajati. On je bio..." za trenutak se zamislio, "... izuzetan čovek."

"Naš gubitak je zaista veliki", odgovorila je ona, i mada joj je glas bio bezbojan, Gajevo srce je počelo ubrzano da udara. "Hoćete li uzeti nešto za osveženje?"

Sledećeg trenutka je devojka u beličastoj haljini novakinje donela poslužavnik sa medenjacima i krčag nekog pića načinjenog od bilja, bobica i vode, verovatno sa Svetog kladenca. Popio je malo, pokušavajući da smisli šta da kaže, a onda je primetio da tkanina njenog vela podrhtava.

"Eilan", tiho je rekao, "dozvoli mi da ti vidim lice. Tako mnogo vremena je prošlo."

Ona se tiho nasmejala. "Baš sam glupa. Mislila sam da smem ponovo da te vidim." Slegnula je ramenima i podigla veo; oči su joj bile pune suza.

Gaj je zažmirkao, je Eilan nije toliko ostarila kao on, kao da je devojka koju je poznavao bila samo ovlašna skica žene u koju će se pretvoriti. Uprkos suzama i vratu suviše mršavom sa težinu zlatne ogrlice, izgledala je snažna. A zašto da ne? pomislio je. Ona ima isto onoliko vlast kao neki zapovednik legije. Ova žena svakako nije bila Gnev koji ga je onoliko uplašio. Pred očima su mu se pojavljivale davne uspomene. Poželeo je da joj se baci pred noge i izjavi joj ljubav, ali onaj grmalj sa maljem bi se okomio na njega čim bi se

makao.

"Slušaj, ne znam koliko dugo ću moći da ostanem ovde", brzo je rekao. "Sprema se rat - ne zbog smrti tvog dede, nego zbog događaja u Rimu. Ne mogu da ti kažem ništa više, osim da će nastupiti ustanak protiv imperatora. Macelije se nada da će nas Britanci podržati, ali nema načina da se predvidi šta će se dešavati. Moram te odvesti na neko bezbedno mesto, Eilan, i tebe i dečaka."

Eilan se zagledala u njega, a njene promenljive oči postale su mirne i tvrde. "Čekaj da vidim jesam li te dobro razumela. Sada, kada će se imperija konačno raspasti, ti hoćeš da mi ponudiš zaštitu Rima. Posle svih ovih godina! Zar nije mnogo logičnije da ću, ukoliko narednih nedelja nastupe nemiri, biti bezbednija ovde", pokazala je zidove i ogromnog Hjuja lakim pokretom ruke, "nego što ti i tvoji uopšte možete da budete?"

Gaj je porumeneo. "Zar si tako sigurna da se tvoj narod neće okomiti na tebe? Tvoja proročanstva su podržavala mir sa Rimom - a sad kad tvog dede više nema, šta misliš koga će kriviti Sinrik i njemu slični ako nešto pođe naopako? Zar ne vidiš da moraš da pođeš sa mnom?"

"Moram?" Njen pogled je planuo. "A šta tvoja žena Rimljanka kaže na taj mudri plan? Je li se umorila od tebe posle dvanaest godina?"

"Julija je postala hrišćanka i položila je zavet čednosti. To je, po rimskim zakonima, dovoljna osnova za razvod. Mogao bih da se oženim tobom, Eilan, i mogli bi da budemo zajedno. Ako to ne želiš, mogu barem zvanično da usvojim našeg sina!"

"Baš lepo od tebe!" Eilanino lice je sad bilo tamno crveno. Naglo je ustala i pošla stazom, a haljina je lepršala za njom. Gaj i Hju su skočili, Gaju se činilo da su obojica jednako zapanjeni, i pošli za njom.

Na kraju bašte nalazila se živica, taman toliko niska da Gaj preko nje vidi prazan prostor između zgrada i spoljašnjeg zida, i tu se nekoliko dece igralo krpenjačom. Gaj je ubrzo primetio da je jedan dečak predvodnik, momak nogat kao mladi ždrebac koji je upravo počeo da se navikava na izrasle kosti. Kovržava kosa mu je na temenu bila crvenkasta od letnjeg sunca, ali inače je bila crna, a

kada se okrenuo da pozove jednog od drugova, na njegovom licu je bilo nešto toliko nalik na Macelija da je Gaju zastao dah.

Eilan je počela ponovo da govori, ali Gaj je piljio u dečaka. Srce mu je toliko tuklo da je bio siguran da se čuje sve do Deve, ali dečak, zanet igrom, nije se okrenuo.

"Kada sam ga rađala u onoj kolibi, gde si ti bio?" čuo je njen glas, tih i besan. "I kada sam se borila da ga zadržim, i svih ovih godina kad sam kradom bdela nad njim, ne usuđujući se da priznam da je moj? On ne zna da sam mu ja majka, ali ovde bezbedno raste. Sada, kad je gotovo postao muškarac, ti bi da se pojaviš i odvedeš ga? Mislim da nećeš, makar da si Gaj Macerlije Severus Silurikus!" siktala je. "Gaven nema pojma o Rimu!"

"Eilan!" odogvorio je Gaj šapatom. Mislio je da je ono što je osetio prema ovom detetu jedini put kad ga je uzeo u ruke možda samo mašta, ali osetio je to opet - čežnju koja je prodirala do kostiju. "Molim te!"

Okrenula mu je leđa i ponovo pošla stazom. "Hvala na saučešću, Rimljanine", glasno je rekla. "Lepo od tebe što si došao. Kao što kažeš, Ardanosova smrt je veliki gubitak. Prenesi naše poštovanje legatu i svom ocu."

Gaj je primetio da ga Hju mrko gleda i pošao je za njom, osvrćući se. Gaven se za trenutak okrenuo ka njemu, zabačene glave, prateći loptu. Potom je odjurio. Gaj je pustio krupajliju da ga gotovo odgura kroz baštu, osećajući se kao da je svetlo nestalo sa sveta.

Eilan je ponovo spustila veo. Poslednje što je video od nje bila je senka koja nestaje u mračnom ulazu. Dok je puštao konja da sam odabere put kući, pitao se kako je sve moglo da pođe tako naopako. Osetio je toliko olakšanje što se Eilan nije promenila, i hteo je da joj kaže da je još voli; ali sada je shvatio da je ona nešto gore od Gneva; ona je nalik na drevne imperatorke, ili Boudiku, žena okružena ponosom i moći.

Odjednom se umesto Eilaninog besnog lica pred njim pojavila Senara, onakva kakvu ju je poslednji put video. Ona je tako dobra i tako nedužna - kao što je bila Eilan kad ju je tek upoznao. Eilan ga nikada nije stvarno razumela, ali Senara je pola Rimljanka, kao i on, i rastrzana je istim sukobima i nesigurnošću. Ako bi mogao da je

osvoji, možda će ponovo postati ceo.

Nije još poražen. Ovako ili onako, dobiće Senaru, a dobiće i dečaka, kakar između njih stajali svi rimski legionari i svi plemenski ratnici.

Eilan je posle Gajeve posete provela neko vreme u izdvojenosti. Sveštenice su mislile da je to zbog žalosti za dedom, ali mada je bila zaprepašćena i užasnuta njegovom smrću, uglavnom joj je donela olakšanje. No, to kako je reagovala na Gaja bilo je sasvim drugačije. I sama se čudila svom gnevu. Sve do sada nije shvatala koliko ju je bolelo što ju je napustio pre toliko godina. Doduše, ona se složila sa tim, ali mogao je makar pokušati da koji put dođe u dodir sa njom! Kako se samo usuđuje da misli kako može da dođe bez ijedne reči ljubavi i odvede njeno dete...

Tu bi morala da prekine, da prošeta ili meditira onako kako je naučila od Kaileje, kako bi povratila smirenost. Prošlo je nekoliko dana dok nije počela ozbiljno da razmišlja o onome što joj je rekao. Zaista, ko će se sada usuditi da joj govori šta treba da kaže u ime Boginje? Kad se poslednji put raspitivala, druidi su još raspravljali. Sad je već bilo jasno da neće izabrati novog Vrhovnog druida do iza Lugnasada, pa nije morala da brine oko priprema za svečanost. No, na Samen će novi Vrhovni već biti ustoličen. A ako to bude neko nalik na njenog oca, zahtevaće da Boginja pozove plemena u rat.

Kada se Dieda vratila u Šumsku kuću i došla da je poseti, hladno je odbacila svako saučešće.

"Nikakva šteta za Ardanosa", bezdušno je rekla. "Moj otac je oduvek bio pod šapom Rimjana. Pitam se ko će sada izdavati naređenja Proročanstvu."

Eilan se još od Gavenovog rođenja nekako ustezala pred Diedom. Ipak, činilo joj se neverovatno da ova ne oseća ništa prema rođenom ocu. Kaileja, koja bi uspela da se razabere u svemu ovome, nedostajala joj je sve više i više.

Dieda je još bila kod nje kada je došla jedna od devojaka da javi da je došao Sinrik. Znači, Gavranovi se okupljaju, mračno je pomislila Eilan, ali kad je Hju uveo Sinrika dočekala ga je ljubazno, kao rođaka. On je preterano ostario, pomislila je sa bolom, ofucan je

kao planinski konj, a njegova nekada glatka koža sada je prošarana ožiljcima.

"Šta radiš u ovom delu zemlje? Mislila sam da si bezbedan na severu, posle svega što je pošlo naopako sa Brigitom i Demetima."

"Oh, mogu da dolazim i odlazim kako poželim", odgovorio je, "čak i pod zapovednikovim nosom. Suviše sam pametan za njih." govorio je oštro i bezbrižno, i to je plašilo Eilan.

"Najponosnija zver najlakše pada u lovčevu zamku", sarkastično je promrmljala Dieda. Pretvarala se da joj nije stalo do Sinrika, ali Eilan je znala da nije tako ravnodušna kako izgleda.

Sinrik je slegnuo ramenima. "Mogao bih reći i da me neki bog pazi više nego što je uobičajeno; činjenica je da izgleda imam magičan život. Mislim da bih mogao da odem u Londinium i povučem guvernera za bradu."

"Ja ne bih pokušala da sam na tvom mestu", rekla je Dieda, i oboje su se nasmejali.

"Ni neću, za sada; ali za mesec ili dva možda će biti sasvim drugačije. Ne žalim zbog Ardanosove smrti; a ne bi trebalo ni ti da žališ, Eilan. On je želeo da sve bude po njegovom."

"To je istina", priznala je Eilan, mada joj se krv sledila u žilama kad je povezala ono što je čula od Gaja sa ovim što je rekao Sinrik.

"Dobro je, bar si iskrena", rekao je on. "Pitam se, usvojena sestro, koliko daleko doseže tvoja iskrenost."

"Ja barem znam šta hoću", oprezno je odgovorila.

"Znaš? A šta je to, Eilan?"

"Mir!" Da bi moj sin mogao da odraste, mračno je dodala u sebi. Ali Sinriku to nije mogla da kaže. Ardanos je uništio njenu sreću, kao i Sinrikovu i Diedinu, ali barem ovde, na zapadu, plemena su već desetak godina bila mirna.

Sinrik je iskrivio lice. "Mir - žene ga suviše cene", frknuo je. "Zvučiš kao Macelijev saveznik; ponekad mislim da je Ardanos bio upravo to. Ali sad ga više nema. Sada možemo imati priliku da oteramo sve Rimljane. Brigita čeka, i zna šta hoćemo od nje."

"Mislila sam da je Brigiti dosta ratovanja", rekla je Eilan.

"Bolje reci da joj je dosta rimljanske pravde", ogorčeno je rekao Sinrik. "Ali ovih dana se čuju čudne glasine. Ako se Rimljani pobiju

među sobom, možda bismo mogli da se oslobodimo onoga što oni zovu pravdom. Onda će svi rimljanski domovi biti pretvoreni u ruševine kao Bendeigidov dom!"

Eilan ga je prekinula. "Zar si zaboravio da dom mog oca nisu uništili Rimljani, niti su oni ubili moju majku, nego Hibernijci i divlja plemena sa severa? Rimljani su ih čak kaznili."

"Za svoje domove treba da se staramo mi sami", odvratio je Sinrik. "Mi treba da kažnjavamo ili ne kažnjavamo, onako kako mi procenimo. Zar da prihvatamo sve kao pitomi psi, i da pustimo Rimljane da određuju protiv koga da se borimo i kada?" Počeo je da crveni od besa.

"Svejedno", tvrdoglavo je rekla Eilan, "mir je dobra stvar."

"Znači, govorićeš kao izdajica Ardanos? Ili su to reči Macelija, ili možda njegovog lepuškastog sina?" frknuo je Sinrik.

Ogromni telohranitelj je počeo da se premešta s noge na nogu. Eilan ga je jedva primetila, toliko je bila uznemirena. "Maceliju je barem na srcu dobro oba naša naroda."

"A meni nije?" prasnuo je Sinrik.

"Nisam to rekla, niti išta slično."

"Ali to si mislila", počeo je da viče. "Znam da je Macelijev balavac dolazio ovamo. Šta ti je rekao? Kad si ti na ovako visokom položaju, Rimljani nam nisu ni potrebni. Ali nećemo više slušati izdajničke savete. Bendeigid je izabran za Vrhovnog druida - to sam došao da ti kažem - i za sledeću svečanost ćeš dobiti sasvim drugačija uputstva!"

Dieda je gledala jedno pa drugo, usplamtelog lica. Eilan se trudila da se smiri, svesna da Sinrik samo želi da je povredi.

"Istina je da mi je Ardanos govorio šta želi i da je prevodio odgovore Proročanstva. Ali ono što Boginja govori dok sam u transu nisu moje reči. Ja ne objavljujem svoju volju, Sinriče", tiho je rekla.

"Hoćeš da kažeš da Boginja želi ovu izdaju?"

"A zašto ne bi želela?" povikala je Eilan. "Ona je majka." Kao i ja. To je uspela da proguta. "Nemaš prava da tako govoriš sa mnom!"

"Ja sam osveta Boginje", obrecnuo se Sinrik, "i govoriću kako ja hoću - i kažnjavaću..."

Pre nego što je Eilan stigla da reaguje, podigao je ruku i ošamario

je. Kriknula je.

"Kako se usuđuješ?" zaprepašćeno je kriknula i Dieda.

"Katubodva zna da ja ovako postupam sa svim romanizovanim izdajicama!"

Iza njega se pojavila senka. Još je besno gledajući, Sinrik je počeo da se okreće, ali Hjuov malj ga je dočekaao usred pokreta i razneo mu glavu u oblak krvi i mozga. Dieda je vrisnula, a Eilan je podigla ruku - ali prekasno.

Sinrikovo telo je za trenutak stajalo, njišući se, sa izrazom iznenađenja na onome što je ostalo od lica. Potom je telo shvatilo da je mrtvo i polako se skljkalo na pod.

Drhteći, Eilan ga je uhvatila za doručje, ali već je znala, po usporenom isticanju krvi iz glave, da neće naći puls. Pogledala je svog čuvara, koji je počeo da se okreće, lica zelenkastog od pogleda na krv.

"Hju - zašto si to uradio? Zašto?"

"Gospo... on te je udario!"

Eilan je pognula glavu. Hju bi udario i Ardanosa da je pokušao nešto slično. Učili su ga da je sveštenica nedodirljiva. No, Sinrikovu smrt će morati da sakriju. Njegovih sledbenika nema mnogo, ali su očajni. Ako bi rešili da ga osvete, stradalo bi dragoceno jedinstvo koje je uspela da izgradi u svom narodu. Sinrik je, mrtav, možda mnogo opasniji nego dok je bio živ.

Dieda je okrenula glavu, plačući. Eilani se činilo da su joj suze presušile. "Odlazi, Hju", umorno je rekla. "Kaži Mielin šta se desilo i zamoli je da pošalje poruku novom Vrhovnom druidu. Mom ocu... tupo je pomislila, ali sada nije imala vremena da razmišlja o tome. "Ne govori nikome drugom", dodala je, "i kada preneseš poruku, zaboravi sve što se danas ovde desilo."

Ustala je, osećajući se kao da joj je stotinu godina. "Dieda, hodi u baštu. Sada više ne možeš učiniti ništa za njega." Prišla je da je teši, ali Dieda se naglo odmakla.

"To je tvoja nagrada za odanost našem narodu? Onda naredi svom medvedu da ubije i mene."

Eilan se trгла. "Pokušala sam da ga spasem. Rado bih dala i sopstveni život..."

"Oh, da, lako je to reći..." Dieda se okomila na nju. "Ali ti uzimaš živote, a ne daješ ih. Hranila si se Kailejinom mudrošću, a onda si je poslala u izgnanstvo kad si je svu isisala. Lišila si me ugleda, a ti se šepuriš okolo, časna i blistava kao novorođenče! A sad si lišila života jedinog čoveka koga sam ikada volela! Tvoj Rimljanin je imao sreće što te se otarasio! Eilan nedodirljiva! Visoka i moćna Gospa! Kad bi samo znali!"

"Niko ti nije držao mač pod grlom da položiš zavet ovde, Dieda", umorno je rekla Eilan. "Kada je postalo jasno da su hteli mene, mogla si tražiti da te puste, a kada si otišla u Eriu, niko te nije primoravao da se vratiš. Govorila sam ti to i ranije, ali izgleda da me nisi čula." Pokušavala je da mirno govori, ali rođakine reči zabilele su je jače od Sinrikovog udarca.

"Rekla sam ti jednom da me se čuvaš ako ikada izdaš naš narod. Je li Sinrik rekao istinu, Eilan? Jesi li sve vreme radila za Rimljane?"

Eilan je podigla glavu i zagledala se u drugo lice, toliko nalik na svoje. "Kunem ti se... da sam služila Boginju što sam bolje mogla", promuklo je rekla, drhteći, "i neka nebo padne na mene i pokrije me, neka se zemlja podigne i proguta me ako lažem." Duboko je uzdahnula. "I dalje sam Vrhovna sveštenica Vernemetona. Ali ti možeš da ideš kod Kaileje, ili kuda god želiš, ako misliš da više ne možeš služiti Boginji u mom prisustvu!"

Dieda je počela da polako odmahuje glavom, a u očima joj se pojavio podmukli izraz koji se Eilani dopao još manje od malopredašnjeg besa.

"Neću te ostaviti", šapnula je. "Ne bih te ostavila ni za šta na svetu. Hoću da budem tu kad te Boginja uništi!"

Kad je Gaj stigao, Senara je već čekala pred kolibom u šumi; njena zlatna kosa izgledala je kao plamen pod tamnim drvećem. "Vidim da si stigla", tiho je rekao.

Senara se okrenula, i mada ga je očekivala, tiho je uzviknula od straha. "Jesi li to ti?"

"Niko drugi", rekao je, gotovo veselo, "uprkos lošem vremenu. Rekao bih da ćemo imati kišu, i to ubrzo." Pogledao je nebo. "Šta misliš, šta bi otac Petros rekao ako dvoje zalutalih zamoli za

sklonište pod njegovim krovom?"

"Za preobraćenike kao što sam ja, rado bi ga pružio. Ne znam da li to važi i za pagane", rekla je sa prebacivanjem.

Zajedno su ušli. Pustinjakov nameštaj se sastojao od nekoliko prastarih klupa i neurednog kreveta uza zid. Ali gde se večeras deo otac Petros? Napolju je počela oluja, uz glasne udare vetra i kiše. Gaj se trgao kad je začuo grmljavinu.

"Vidiš, stigli smo baš na vreme", rekao je. "Belissima!"

"Ne smeš me tako zvati", plašljivo je rekla ona.

"Ne?" Gaj ju je pažljivo pogledao. "A mislio sam da je istinoljubivost jedna od vrлина kod vas hrišćana. Stoici tako kažu, a čuo sam da je i među druidima to cenjena osobina. Ti bi više volela da lažem?"

"Ti umeš sa rečima mnogo bolje od mene", ljutnula se ona. "Došli smo ovamo da razgovaramo o tvojoj duši."

"Ah, da; to je ono što još nisam ubeđen da imam."

"Ja nisam filozof", nastavila je Senara, "ali mislim da čak i stoici, koje si maločas pomenuo, govore o delu čoveka koji se bavi činjenicama koje ne možeš ni da vidiš ni da osetiš."

"Tako je; to je osećanje da si ti najlepša od svih žena na svetu."

Znao je da navaljuje, ali kao da ga je i oluja podsticala. Dane po sastanku sa Eilan proveo je napola izgubljen, čas je besneo, čas očajavao. Hteo je da je povede i izvrši dužnost prema njoj, a ona ga je odbila. I Julija je izdala zavet koji mu je dala. Sada je valjda bio slobodan da potraži utehu na drugom mestu! A kada je rekao Senari da je prelepa, zaista nije slagao.

Ona je porumenela. "Nije dobro da mi se tako obraćaš."

"Naprotiv, mislim da je veoma dobro, a i ti želiš da govorim istinu. Zašto bi inače bila stvorena kao žena?"

Sada je ona bila na poznatom tlu, jer je slušala mnogo propovedi. "Sveto Pismo kaže", odgovorila je, "da smo stvoreni kako bi obožavali Stvoritelja."

"Kako je to dosadno", odgovorio je Gaj. "Da sam ja bog, zahtevao bih od ljudi mnogo više nego da dokono sede i obožavaju me."

"Nije na nama da ispitujemo dela Stvoriteljeva."

"A zašto?"

"Zar ima ičeg boljeg nego poštovati Stvoritelja?" upitala je ona, gledajući ga u oči. Ovako zarumenjena, bila je još lepša.

Svakako ima, pomislio je Gaj, i to bih najradije radio sa tobom. Ako ima boga, on je stvorio i žensku lepotu, i Gaj je verovao da ne bi osudio muškarca koji uživa u njoj. Ali još nije došlo vreme da to i kaže.

"Pričaj mi, onda, o tom Stvoritelju."

"Skoro svaka vera - osim možda rimljanske, jer oni obožavaju samo svog imperatora, koji je oličenje zla - govori o Stvoritelju. On je načinio sve što je načinjeno, i On nas je postavio ovde da Ga obožavamo."

"Tačnije rečeno, mi poštujemo genije imperatora, božansku iskru koja ga vodi, i preko njega čitavu Imperiju, a ne čoveka. Zato se oni koji ne pale tamjan smatraju izdajnicima."

"Možda ima i dobrih imperatora, mada neki sveštenici smatraju da je to nemoguće", nastavila je Senara. "Ali čak i ti ćeš priznati da je Neron, koji je spalio u svojoj areni tolike hrišćane, svakako bio zao."

"Za Nerona priznajem", rekao je Gaj, "i za Kaligulu. A u Rimu ima i onih koji smatraju da je Domicijan u mnogo čemu preterao. Kada se to desi, oni koji nekoga proglašaju imperatorom imaju pravo i da ga smene." I to ubrzo, pomislio je i stresao se. Septembar je brzo odmicao.

"Ti si jako ponosan što si Rimljanin", rekla je ona. "Ja malo znam o majčinoj porodici, i uvek sam se pitala kako bi mi bilo da sam odrastala sa njima. Jesi li rođen u Rimu?"

Morao je da se nasmeši. "Zapravo nisam; ja sam pola Britanac, kao i ti. Moja majka je bila iz kraljevske porodice Silura. Umrta je kad sam još bio mali, rađajući mi sestru."

"Oh, kako je to tužno." Oči su joj se iznenada ispunile suzama; do sada nije primetio koliko su plave. "Šta si onda radio?"

"Prešao sam kod oca", rekao je Gaj. "Ja sam mu jedini sin, pa mi je pružio dobro obrazovanje, uzimao je tutore, i naučio me da pišem i čitam latinski i grčki; potom sam stupio u legije. I to je zaista sve."

"A zar u tvom životu nije bilo žena?"

Video je kako se ona trudi da suzbije sitnu radoznalost; ali

smatrao je da je to dobar znak.

"Moj otac je ugovorio brak sa Julijom još dok sam bio mali", oprezno je rekao. Jednog dana će morati da joj kaže za Eilan i njihovog sina, ali zasad još ne. "A kao što možda znaš, moja žena je dala zavet čednosti, što znači da sam ostao sam", žalosno je rekao. Napolju je besnela oluja.

"Ne bih smela to da ti kažem", počela je Senara, "i sigurna sam da se otac Petros ne bi složio, ali meni se čini da to nije pošteno. Znam da je zavet čednosti najčistiji način života, ali kad je pre toga položila zavet tebi..."

"Da si udata za mene, da li bi položila zavet čednosti?"

Ponovo je porumenela, ali odgovorila je sasvim ozbiljno. "Ne bih. Učeni Pavle je zapisao da oni koji su u braku treba da ostanu tako, a oni koji nisu venčani ne treba da se venčavaju."

"Da sam se oženio tobom, ti bi svoje bračne zavete shvatila mnogo ozbiljnije nego Julija", tiho je rekao Gaj.

"Nikada ne bih izneverila zavet prema tebi."

"A u Šumskoj kući nisi davala zavete?" Ona je još gledala u pod, ali Gaj je prišao malo bliže, osećajući kako mu krv brže struji.

"Nisam", rekla je. "Svi su veoma ljubazni prema meni, i ne traže od mene gotovo ništa, ali ne mogu služiti njihovu boginju ako ne odbacim svoje rimljansko poreklo. Uskoro ću morati da se odlučim."

"Postoji još jedan način." Gajev glas je postao promukao dok je udisao slatki miris njene kose, ali pazio je da govori tiho. "Julija je svojim zavetom čednosti prestala da mi bude žena, jer venčani smo po rimljanskim, a ne po hrišćanskim običajima. Rado bih se oženio tobom, Senara - ili Valerija, kako te je zvala majka. Tvoj ujak Valerije je dobar čovek; bio bi srećan ako bih uspeo da te odvedem odavde."

Čuo je kako joj je stao dah. Ličila je na šarenu ptičicu koja lebdi na dohvata ruke, kao Eilan kada mi je prišla na Beltan, pre toliko godina. Ali Eilan i Julija su ga odbacile; one su sada senke, izbledele od žive stvarnosti ove devojke, koja je sada stajala tako blizu njega.

"Kad bi to samo moglo da bude", šapnula je. "Kuda bi pošli?"

"U Londinium, ili čak i u Rim. Nailaze velike promene. Ne mogu da ti kažem ništa više, ali ako bi pošla sa mnom, nema toga što ne bismo mogli da učinimo!"

Činilo mu se da je napor da je ne dotakne bio nešto najteže što je ikada učinio, jer bio je prenapet od nesigurnosti i želje. Ali znao je da bi je time izgubio. Senara je podigla pogled i zagledala mu se u oči, i on nije krio plamen koji je bujao u njemu.

Nije pobjegla. "Volela bih da znam šta da uradim", tiho je rekla.

Budi moja, poželeo je da kaže Gaj. Pomozi mi da podignem svog sina! Ona će svakako prihvatiti Gavena. Zato mu je i bila potrebna baš ona, a ne neka bogata devojka Rimljanka koja bi prezirala Gavenovu britansku krv. Ovo je sve bilo dečaka radi...

Sada se konačno usudio da je dodirne; nije se povukla, ali osetio je da je zadrhtala. Brzo je sklonio šake, da je ne bi preplašio.

"Oh, šta da radim? Bože, pomози mi", šaputala je ona, okrenuvši glavu tako da mu je položila obraz na dlan.

"Mora da nas je tvoj Bog spojio", šapnuo je Gaj.

"Daj Bože da si u pravu."

"Poći ću kod tvog ujaka i uz njegovu pomoć ću te izvući iz Šumske kuće. Budi spremna da kreneš kad dođem po tebe", rekao je. "U vreme sledećeg mladog meseca bićeš sa mnom, na putu za Londinium."

Opet je morao da uloži ogroman napor da je ne bi dodirnuo. No, sad je bio nagrađen, jer ona se popela na prste i stidljivo šapnula: "Brate, razmenimo poljubac mira."

"Oh, Valerija, ne želim od tebe poljubac mira", šapnuo je u njenu lepo upletenu kosu. "Jednog dana ćeš to i saznati."

Odvojila se od njega; odjednom mudar - ili lukav - pustio ju je da se skloni. U pravi čas, jer sledećeg trenutka su se začuli koraci, i ušao je pustinjač, otac Petros. Senara je, na Gajevo čuđenje, uspela da ga pozdravi ne pocrvenevši. Da li sve žene umeju tako vešto da kriju osećanja? Setio se kako je i Eilan umela brzo da se savlada i prikrije.

"Raduj se, oče", rekla je Senara. "Gaj Macelije je obećao da će me izbaviti iz druidskog hrama i naći mi novi dom, možda čak i u Rimu."

Otac Petros je oštro pogledao Gaja; on nije bio naivan kao devojka. "Senara je pokušavala, dobri oče, da mi objasni da treba da postanem član vaše pastve."

"I hoćeš li?" Sveštenik ga je sumnjičavo odmeravao.

"Bila je veoma ubedljiva", tiho je rekao Gaj.

Otac Petros je sav sinuo. "Primiću te u svoje stado kao sina", oduševljeno je rekao. "Ti ćeš biti dobar primer drugima iz tvoje klase."

Zaista, pomislio je Gaj, pripadnik rimljanskog konjičkog staleža, sa mojim vezama, bio bi dobar ulov za ovog pecača ljudi. Toliko o priči da hrišćani ne obraćaju pažnju na položaj. No, mora da kod njih ima i nečeg dobrog, jer privukli su devojkku kao što je Senara.

29.

"Eilan! Eilan! Imperator je mrtav!" Senara je upala kroz vrata, a onda naglo stala, pokušavajući da povрати dostojanstvo sa kojim se treba obraćati Vrhovnoj sveštenici.

Eilan se nasmešila, spustila preslicu na stočić i pozvala devojkicu da sedne. Pošto je Kaileja otišla, Mielin je patila od povremenih napada depresije, a Eilid je bila zauzeta nadgledanjem devojaka, sve više je zavisila od Senarinog društva. Dieda nije govorila sa njom od Sinrikove smrti. Barem su uspele da ga sahrane bez gužve. Dvojica druida došli su usred noći i odneli telo na Brdo devojaka. Sinrik je možda umro bez časti, ali sahranjen je kao heroj.

"Čovek koji nam donosi jaja čuo je vest u Devi", rekla je Senara, očiju raširenih od uzbuđenja. "Ubijen je pre nedelju dana, baš pred Ravnodnevicu, i čitav svet, od Kaledonije do Persije, bruji kao preturena košnica! Neki kažu da će sledeći imperator biti neki senator, a drugi misle da će neka legija uspeti da progura svog zapovednika do purpura. A najverovatnije će ih biti više i nastupiće građanski rat!"

"Šta se dešava u Devi?" upitala je Eilan kad je uspela da dođe do reči.

"Vojnici Dvedesete su uznemireni, ali do sada su ostali mirni. Zapovednik je naredio da im se organizuje velika gozba, sa neograničenim vinom i pivom. Gospo Eilan, šta misliš da će se sad desiti?"

Eilan je uzdahnula. "Rimski zapovednik se svakako nada da će se svi napiti, i da će ujutro biti suviše mamurni da bi pravili probleme." Ako budu imali sreće tako će i biti, ali ako legionari od pića postanu ratoborni, ko zna šta će učiniti.

Senara se zakikotala i odmahнула glavom. "Mislila sam na imperatora. Misliš da će senatori preuzeti vlast i da će Rim ponovo postati republika?"

Eilan je zurila u nju, pitajući se zašto to dete brine zbog događaja u Rimu. Doduše, ona je napola Rimljanka, kao Gaj, ali do sada se nije mnogo paštala oko svog porekla.

"Mene mnogo više brine šta će se desiti u Britaniji", mračno je rekla. "Sinrik nije jedini koji bi to smatrao divnom prilikom za podizanje ustanka, a onda ćemo i mi imati građanski rat!"

Moj otac, na primer, pomislila je i stresla se. Šta, za ime Boginje, da radi kada on počne da joj naređuje i kao Vrhovni druid i kao otac? Ponovo je očajnički poževela da može da razgovara sa Kailejom.

Senara je raširila oči. "Šta da radimo?"

"Ima nešto što ti možeš da uradiš", zamišljeno je rekla Eilan. "Ponesi novo istkano platno do kuće druida - ti još nisi pod zavetima, pa im se neće činiti čudno. Pitaj, sasvim nedužno, jesu li čuli vesti, i prenesi mi šta ti budu odgovorili."

Senara se zaverenički nasmešila i skočila na noge. Sledećeg trenutka je nestala, ostavljajući Eilan punu zavisti na tolikoj energiji.

Zaista, šta da radim? upitala se. Možda bi trebalo da uhvati Gaja za reč, ali on mora da sada ima dovoljno svojih problema. Gaven je od početka bio Ardanosovo oružje protiv nje. Mislila je da će po dedinoj smrti biti slobodna, ali mada njen otac nije znao za tajnu, znala je Dieda. Pitala se koliko će proći dok Diedu mržnja ne natera da pruži novom Vrhovnom druidu moć nad njom koju on neće oklevati da iskoristi. Osim, naravno, ako je ne ubije na mestu.

Spustila je lice u dlanove, osećajući početak glavobolje koja ju je proteklih dana sve češće mučila. Šta da radim? Boginjo, pomози mi!

Jednog dana, kad svi budu znali šta je učinila - kada u čitavoj zemlji bude vladao mir i kad više ne bude Rimljana i Britanaca - ah, tada će joj možda oprostiti! Umorno je odmahнула glavom, ne znajući odakle da počne.

Tog trenutka je osetila u slepoočnici bol nalik na udar sa neba. Odněkud izdaleka naišla je misao. Dotle ću već odavno biti mrtva... a onda je izgubila svest.

Kad se povratila, ležala je preko stola. Bila je neobično izmoždена i smirena, ali i duboko uverena da se nešto promenilo. Oduvek je bila svesna da neke biljke u svetom napitku koji pije pre Proročanstva mogu da opasno razrede krv, i da ponekad izazivaju slabost mozga. Možda se to dešava upravo sada.

"Kada ti dođe", rekla je nekada davno Kaileja, "znaćeš." Dugo umiranje, kao Lianonino, bilo je neobično. Stara Latis je jednom rekla

da većina Vrhovnih sveštenica umire iznenada. Ali ne bez upozorenja, pomislila je Eilan.

Je li ovo moje upozorenje? upitala se. Ali moj posao neće biti okončan.

"Okončan je." Ponovo se javila svest, kao kad joj se Boginja obraćala u transu.

Ali ko će je naslediti, ko će umesto nje davati Proročanstva? Ne sme ostaviti za sobom zbrku kao Ardanos.

"To nije važno." Uz reči je došla i smirenost. Boginja je govorila. Sve što će biti u Njenim je rukama, a nije više Eilanina briga. Ako umre, to će biti milostiva smrt, a ne osveta. Kaileja je bila u pravu. Druidi nemaju prava da određuju kako treba da žive sveštenice. Sada je jedino važno da što bolje vrši Gospinu volju.

Jesenje magle bile su guste nad močvarama Letnje zemlje i oko Tora. U takva jutra, kada bi se Kaileja uspela do kamenog kruga na vrhu kako bi meditirala, činilo joj se da je Tor zaista ostrvo, i da gleda preko ustalasanog sivog mora. Ali kako je godina odmicala ka Samenu, počela je sve više da misli na Eilan.

Isprva nije obraćala pažnju, znajući da nije dobro za Eilan da se suviše oslanja na nju; a nije dobro ni da ona misli na to. Ali kako su dani kraćali, Eilanino lice joj se pojavljivalo u vizijama toliko često da nije mogla da ga zanemaruje. Bila joj je ozbiljno potrebna, a takve poruke je opasno ignorisati.

Konačno se jednog jutra probudila sa rečima koje su joj odzvanjale u umu:

"Ovde gde stojimo u tami i pod senkom smrti, prizivamo Tebe, o Majko, sestre i više nego sestre..."

I znala je da po zavetima koje su ona i Eilan zajedno položile, ne samo kao sveštenice Svetog gaja, nego i u ranijim životima, mora da pođe kod nje.

Ali tek dve nedelje po Samenu uspela je da uredi sve što je potrebno kako bi mogla da otputuje nazad u Šumsku kuću. Jedna od prednosti njenog položaja u novom hramu, pomislila je, jeste i to što sve što ona smisli da učini ostale smatraju izvršavanjem volje Boginje, kao i Eilani u Vernemetonu. Mana je bila što je morala da se

postara da sve njene dužnosti budu obavljane i dok nje nema.

Stići će u Vernemeton za samo tri dana. Mnogo radije bi putovala u muškoj odeći i pešice, ali hram još nije bio spreman za to; barem ne ove godine. Zato se pomirila sa putovanjem u svečanoj nosiljci i sa svom pompom sveštenice. Sa njom su, kao pratnja, pošla dva mlada sveštenika. Ponašali su se prema njoj sa toliko poštovanja kao da su joj unuci; što nije bilo preterano čudno, jer su po godinama to i mogli da budu.

Dok su se probijali kroz močvare oko Tora, počela je kiša; Kaileja je znala da će je to usporiti, i ljutila se, ali nije mogla ništa da učini. Kiša je gotovo neprestano padala još od Ravnodnevice, kao da nebesa plaču za mrtvim imperatorom, i niko, ma koliko obdaren magijom, nikada nije mogao da kontroliše vreme u Britaniji.

Posle dva dana puta stigli su u Akve Sulis, odakle je rimski put vodio na sever, do Glevuma. Začudo, bio je prilično propao; poslednje kiše su ga izlokale, i bilo je mnogo klimavog kamenja. Bilo joj je drago što ne mora da se vozi takvim putem u kočijama, ili u seljačkim kolima sa volovima.

Gotovo je zaspala kada je, iz dubine šume koja je okruživala put, izletela horda ljudi; bili su prljavi i grubi, u iscepanim krpama umesto odeće. Bakude, pomislila je Kaileja. Horde odbeglih robova i razbojnika harale su mnogim delovima imperije. Čula je za njih, ali do sada ih još nije srela. Mora da su ih ohrabрили nemiri posle imperatorove smrti.

"Sklonite se, momci", rekao je jedan od njenih pratilaca. "Nosimo veliku sveštenicu."

"To nam ništa ne znači", rekao je jedan od razbojnika, kezeći se. "Šta nam može? Da nas gađa vatrom? Na svakom vašaru postoje klovnovi koji to rade."

Kaileja je već zažalila što u nosiljci nema vatre, ali ovi razbojnici su očito bili mudriji od onih koje je jednom time oterala. Provirila je iz nosiljke i obratila se mladom svešteniku. "Zašto samo stali?"

Mladić je još bio zaprepašćen. "Ovi... ovi ovde..." počeo je da muca. Kaileja ih je mirno odmerila, a onda je zavukla ruku u džep na pojasu. Tek kasnije je shvatila da uopšte nije bila svesna onoga šta se zaista dešava. Rimljani su godinama dobro čuvali puteve, i ova

opasnost nije izgledala stvarna.

Izvadila je kožnu vrećicu. "Milostinja je dužnost pred bogovima", rekla je dostojanstveno. "Evo, momče." I pružila mu je nekoliko denarijusa. Razbojnik ih je za trenutak pogledao, a onda je počeo da se grohotom smeje.

"Ne treba nam tvoja milostinja, gospo", rekao je, glumeći preteranu učtivost. "ali možeš početi time što ćeš nam dati čitavu kesu..."

Kaileja je tek sad shvatila šta se usuđuju da traže od nje. Posle čuđenja je nastupio gnev. Iznenada proširenih čula, osetila je energiju u oblacima iznad sebe i njen odjek u sebi. Tog trenutka je spoznala da ipak ima moć nad vremenom. Podigla je ruke i ugledala usporeni pokret razbojnika koji je zamahnuo maljem. A onda je blesnula munja, zaslepevši je, i kad se začula grmljavina, nebo je palo na nju i svet je nestao.

Prošlo je više sati dok se nije osvestila.

U danima posle prvog bola, Eilan je pokušavala da prihvati volju bogova. No, iako je verovala da će Boginja čuvati Vernemeton i njen narod, ipak se plašila za svoje dete. Mogla bi da Gavena poveri Kaileji. Ali Kaileja nije bila tu, radila je na drugom kraju zemlje. Dieda je dečaku bila rod, ali od Sinrikove smrti to je bila poslednja osoba kojoj bi ga Eilan poverila. Znala je da bi Lia dala život za svoje dojenče, ali ona je samo sirota žena koja nema kuda da ode. Možda bi Mairi pristala da primi dete, ali Gaven ne bi bio bezbedan ni sa njom ukoliko Bendeigid sazna ko je on.

Kad bi samo znala koliko joj je još vremena ostalo... No, ma kako Eilan uobličavala pitanje, sile koje su je upozorile na približavnaje smrti tvrdoglavo su ćutale, i da nije povremeno osećala probadajući bol u čelu, možda bi sve proglasila za naopaki uzlet mašte. Sada je mogla samo da provodi sa dečakom koliko god vremena je smela da odvoji.

Gaven je baš otišao na večeru kada je Senara ušla da upali lampe. Kao i obično, Hju je nemo stajao kraj vrata. Godinama je smatrala da je pile u jajetu bolji zaštitnik od njega, ali sada je znala da ume da bude smrtonosan. Pogled na njega vratio joj je

nezalečeni bol od Sinrikove smrti.

"Idi i ti da večeraš", naredila mu je. "Senara će ostati sa mnom dok se ne vratiš."

Senara je polako išla po sobi sa čelikom i kremenom, i glinene lampe - rimljanske izrade, čak i ovde - oživljavale su jedna po jedna. Tek kad je devojka ostala nekoliko minuta zagledana u poslednju, Eilan se setila da pita: "Šta je sa tobom, dete? Jesi li bolesna?"

"Oh, Eilan!" Senara je jedva savladala jecaj.

Eilan je sela na klupu. "Hodi ovamo, dete", nežno je rekla. Kad je Senara prišla, videlo se da joj je lice vlažno. "Mila moja, šta je bilo? Dovoljno me poznaješ, valjda znaš kako nema razloga za strah ako mi se poveriš, ma šta da je u pitanju."

Na Senarinim obrazima presijavale su se blistave kapljice. "Tako si dobra prema meni, oduvek si bila dobra... a ja to ne zaslužujem", rekla je, grcajući, i pala Eilani pred noge, bespomoćno jecajući.

"Oh, mila moja", tešila ju je Eilan, "nemoj da plačeš; nemam dovoljno snage za to. Šta god da je, ne može biti tako strašno." Nežno je podigla devojku na noge. "Hodi, sedi kraj mene."

Senarin plač se malo smirio, ali umesto da sedne kraj Eilan, počela je da hoda po sobi. Kad je konačno progovorila, glas joj je bio prigušen od plača. "Ne znam ni kako da ti kažem."

Eilan je smesta shvatila šta muči devojku. "Došla si da mi kažeš da ne želiš da postaneš sveštenica u Šumskoj kući."

Senara je podigla pogled, a na licu su joj se još videli tragovi suza. "To je samo deo", šapnula je, "najmanji deo." S mukom je tražila reči. "Nisam zaslužila da uopšte budem ovde; nisam dostojna; da si znala, izbacila bi me odavde..."

Ti da nisi dostojna! pomislila je Eilan. Oh, kad bi samo znala! No, glasno je ponovila samo ono što joj je Kaileja jednom rekla. "Možda u očima Boginje nijedna od nas nije istinski dostojna. Pokušaj da ne plačeš više, mila, i reci mi šta te muči."

Senara se malo smirila, mada i dalje nije gledala Eilan u oči. Eilan se setila kako je isto tako stajala pred Lianon, pre tako mnogo godina. Ali devojka sigurno ima neke druge muke; sve vreme je provodila sa hrišćanima, a oni se još više drže čednosti od žena u Vernemetonu.

"Ja... upoznala sam jednog čoveka... i on želi da odem sa njim", jedva je uspela da izgovori Senara.

Eilan ju je zagrlila. "Oh, siroto moje dete", šapnula je. "Ali ti si slobodna da odeš, pa i da se udaš, ako želiš. Bila si tako mala kad su te doveli ovamo. Nikada nismo ni planirali da položiš zavete; ali to je bilo tako davno da smo svi gotovo zaboravili. Pričaj mi sad. Gde si srela tog čoveka? Ko je on? Neću se protiviti ako želiš da se udaš, ali volim te kao da sam ti majka, i volela bih da se uverim da si dobro odabrala."

Senara je piljila u nju, jedva shvatajući da Eilan ne samo što nije ljuta, nego i da će je osloboditi. "Srela sam ga u isposnici oca Petrosa. On je Rimljanin, prijatelj mog ujaka Valerija..."

Prekinula je kad se napolju začuo muški glas. "Senara?" odgovorila je neka od novih devojaka sa druge strane vrata. "Mislim da je tamo unutra."

Moraću da razgovaram sa tom malom, pomislila je Eilan. Ne smeju se tako najavljivati posetioци, pogotovo muškarci. Senara je, setivši se da je u Hjuovom odsustvu ona zadužena za zaštitu Vrhovne sveštenice, stala između Eilan i vrata. Ušao je muškarac, i dok su se vrata zatvarala za njim, Eilan je videla da je iz devojčinih obraza nestala sva boja, i kako potom strašno crveni.

"Ovaj čovek..." zamucala je. "Došao je po mene..."

Sklonila se u stranu, i pod nesigurnim svetlom lampe Eilan mu je najzad ugledala lice.

"Gaje..." šapnula je. Ovo je sigurno nekakav košmar koji se izrodio iz grozničave mašte. Zatvorila je oči, ali kad ih je otvorila on je i dalje bio tu, tupo gledajući čas nju, čas Senaru.

Senara je zakoračila ka njemu. "Gaje!" uzviknula je. "Nisam te očekivala tako brzo! Je li ti moj ujak dozvolio da se oženiš sa mnom?"

Gaj se zbunjeno osvrtao. "Ti glupa devojko, šta radiš ovde?"

Eilan je osetila da se plamen iz lampi pali i u njenim grudima. Polako je ustala. "Šta ti radiš ovde?" Okrenula se Senari. "Hoćeš da kažeš da je čovek koga voliš ovaj Gaj Macelije Severus?"

"Jeste. Zašto, šta ne valja?" Senara je zbunjeno gledala Eilan.

Eilan se obratila Gaju. "Ti joj reci šta ne valja", naredila je. "Reci

joj istinu - ako si još sposoban za to."

"Kakvu istinu?" pobunila se Senara, ali glas joj se slomio. "Znam da ima ženu Rimljanku koja je odbila da poštuje bračne zavete. Naravno da će se razvesti od nje pre nego što se oženi sa mnom..."

"Naravno", rekla je Eilan strašnim glasom. "Znači, Gaje, ona zna za devojčice koje ćeš napustiti. A zna li i za našeg sina?"

"Vašeg sina?" Senara je zaprepašćeno gledala čas Eilan, čas Gaja. "Reci mi da to nije istina", preklinjala je Gaja. Jedva je govorila, stegnutog grla.

"Ne razumeš", promrmljao je Gaj.

"Razumem", slomljeno je rekla Senara. "Želela sam da te spasem, a ti si me gotovo uništio! Razumem da sam ispala budala!"

Tog časa su se vrata širom otvorila i u sobu je upao ogromni Hju, sa podignutim maljem. No, posle Sinrikove smrti su ga strogo kaznili, pa nije hteo da ponovo pogreši. "Gospo", mumlao je, "rekli su mi da je ovde muškarac. Čuo sam viku. Šta da radim?"

Eilan je piljila u Gaja, pomislivši da bi izgledao smešan da nije u tolikoj opasnosti. Ali možda je ovakva situacija najveća kazna koja može snaći ponosnog Rimljanina. Sačekala je trenutak pre nego što je rukom dala znak Hjuu da ostane miran. "Idi", besno je rekla Gaju. "Idi, ili će ti prosuti mozak." Obratila se i Senari. "Idi sa njim, ako želiš - dok još mogu da te štitim."

Senara se za trenutak zagledala u Gaja, a onda je pritrčala da zagri Eilan. "Oh, neću", kriknula je, "ni za čitav svet i sve što je u njemu ne bih sad pošla sa njim!"

Eilan je, iznenađena, uzvratila devojci zagrljaj, a onda se okrenula ka Gaju.

"Gubi se odavde", tiho je rekla. "Gubi se, ili ću pustiti Hjuu na tebe." A onda je izgubila kontrolu. "Gubi se odavde, ili ću te ubiti svojim rukama!"

Gaj nije pokušao da se raspravlja. Prošao je kroz kožnu zavesu odgurnuvši je rukom, i ona se spustila za njim uz glasan udar.

Gaj je sedeo u taverni 'Kod plavog orla' i upravo je pozvao gazdu da mu donese novi krčag kiselog galskog vina. Protekla tri dana je uglavnom proveo pijući, prelazeći iz jedne krčme u drugu kad bi

počeli da ga gledaju popreko. Krčmari su znali ko je on, i čiji je sin. Svakako će biti isplaćeni.

Gaj se povremeno pitao da li nekome nedostaje, ali pretpostavljao je da Macelije misli da je u vili, a Julija da je kod oca u gradu. Uglavnom se pitao samo koliko će vina morati da popije dok bol ne nestane.

Isprva je ostao u Devi zbog političke situacije, a potom zato što nije želeo da se suoči sa Licinijem i obavesti ga da napušta Juliju i beskorisne kćeri koje mu je rodila. Obuzet zakasnelom iskrenošću, pretpostavljao je da bi Licinije, iako odani otac, pokušao da se ubeđuje sa Julijom. Pošto ni sam nije imao sinove, ne bi želeo da se Julija zbog toga razvede. Ali ako bi Licinije ubedio svoju kći da se drži bračnih obaveza, onda Gaj ne bi mogao da se oženi Senarom, a pomisao na nju je predstavljala toplotu koja je mogla da obuzdava sve strahove za budućnost.

Mada to više i nije važno, pomislio je, osećajući kako mu se kroz grlo spušta hladna vreline vina. Senara ga ne voli. Julija ga ne voli. A Eilan - pogotovo Eilan - ona ga uopšte ne voli. Stresao se, jer ponovo se setio lica Gneva kad ga je oterala od sebe.

Vrata taverne su se širom otvorila i upala je nova grupa legionara. Zapovednik se sada već sigurno pita da li je pogrešio u proračunima, mračno je pomislio Gaj. Gozba koju je naredio da se organizuje jedino je umanjila vojnu disciplinu. Da je ovo Rim, imperator bi praznio kase da organizuje igre za narod, ali ova daleka provincija mogla je da im pruži samo po koju borbu medveda. To nije ni izbliza dovoljno da ih razonodi, a vojnici su svakog dana sve više divljali.

No, niko nije obraćao pažnju na čoveka koji je tiho pio u uglu, a Gaju je to sada bilo jedino važno. Uzdahnuo je i ponovo dohvatio krčag.

Neko ga je uhvatio za ruku. Nesigurno je podigao pogled i žmirnuo kad je poznao Valerija. "Merkura mu, čoveče, kakvu sam poteru podigao za tobom!" Valerije se zagledao u njega i iskrivio lice. "Hvala bogovima što tvoj otac ne može da te vidi!"

"Da li on zna...?" počeo je Gaj.

"Jesi li lud? Ja pazim da ga ne povredim, za razliku od tebe. Jedan vojnik mi je rekao da te je video. Šta te je spopalo da se sad

opijaš? Nije važno", rekao je kad je Gaj zaustio da se pobuni. "Pre svega, momče, moramo te skloniti odavde!"

Gaj se još bunio kad ga je Valerije izvukao na ulicu, pa preko celog grada do kupatila. No, tek kad su ga gurnuli u bazen hladne vode Gaj se dovoljno istreznio da razume ono što mu se kaže.

"Sad mi reci", rekao je Valerije kad je Gaj podigao glavu, frkćući, "je li moja sestričina Valerija još u Šumskoj kući?"

Gaj je klimunuo. "Otišao sam tamo, ali ona... predomislila se, nije htela sa mnom." Sad se prisećao događaja. Ukratko je prepričao Valeriju situaciju i dobio njegovu dozvolu da se oženi Senarom - to mu je davalo neka prava - ali zašto je Valerije sada toliko uzbuđen?

"Slušaj", brzo je govorio Valerije. "Nisi se ti jedini napijao. Sinoć sam bio sa nekim legionarima iz kvestorovih kancelarija - imena nisu važna - koji su raspravljali o sveštenicama iz Vernemetona. Jedan je rekao: 'Te žene nisu ni nalik na prave vestalke; to su samo varvarke kao i sve druge.' Pobunio sam se, ali na kraju su sklopili opkladu da će uspeti da otmu jedno od svetih devica, i da to neće biti svetogrđe."

Gaj je podigao peškir i počeo da se briše, pokušavajući da shvati.

"Dođi u parnu sobu", rekao je Valerije i uhvatio ga pod ruku. "Tako ćeš znojem izbaciti otrove." Kad su se smestili, dahćući od vrele pare, sekretar je nastavio. "Mislio sam da je to samo glupa opklada kakve sklapaju pijanci - samo vinska priča, ništa ozbiljno - sve do jutros, kad se na prozivci pokazalo da trojica nedostaju. Jedan iz tog društva mi je rekao da su otišli iz Deve da bi pokušali da dobiju opkladu."

"Centurion..." Gaju je tutnjalo u glavi, ali polako je postajao sposoban da ponovo misli.

"On ima dovoljno briga i bez ovoga, kao i tribuni. Disciplina je posle atentata potpuno nestala. Ti i tvoj otac poznajete Britance bolje od ikog drugog. Šta misliš, šta će se desiti ako naše vojnike uhvate u silovanju sveštenice? U poređenju sa tim, Boudikina pobuna bi bila dečija igra, a mi nismo u stanju da reagujemo!"

"Da... naravno", rekao je Gaj. "Poći ću. Znaš li tačno kada su otišli? Imaš li pojma kojim putem su pošli?"

"Ni jedno ni drugo, na žalost", odgovorio je Valerije. "Verovatno

bih mogao da se raspitam."

"Ne, nema toliko vremena. Moram da odem kući po odeću", trljao je Gaj oči.

"Doneo sam ti je", rekao je na to Valerije. "Pretpostavljao sam da ćeš hteti da se presvučeš."

"Moj otac je u pravu", promrmljao je Gaj, "ti zaista misliš na sve."

Pustio je da ga robovi obrišu i obriju, i potom naterao sebe da nešto pojede. Bio sam glup, ogorčeno je pomislio, što sam pokušavao da utopim tugu u piću dok se svet oko mene raspada. Negde tokom vraćanja svesti shvatio je da je sutra sigurno Samen. U Vernemetonu će se za tu svečanost skupiti pola plemena sa zapada. Nije važno šta Eilan i Senara misle o njemu. Krv mu se ledila od pomisli na opasnost po njih ukoliko izbije rat.

"Odvešću tvoju sestričinu na bezbedno mesto", rekao je Valeriju dok se spremao da pođe iz Deve. I Eilan, i dečaka... a ako me i dalje mrze, moći će da mi pričaju o tome na putu kući. Zabacio je ogrtač da bi oslobodio ruke, i pogladio poslednju stvar koju je pozajmio od Valerija - mač.

Eilani su se sledeća dva dana činila dužim nego sve godine od dolaska Rimljana - i nego sve godine od gradnje velikog Hrama sunca u dolini. Noć pred svetkovinu Samena kao da je trajala hiljadu godina. Pre nekoliko sati je poslala Senaru da se odmori. Dok su se svetiljke gasile jedna po jedna, činilo joj se da narastajuće senke gutaju i njenu dušu.

Upozorenje koje je dobila mora da se odnosilo na ovo: smrt je čekala u njenom srcu i duhu kao seme; sada kao da joj se širila kroz telo, nalik na cvet koji se otvara. Srce joj je snažno udaralo, kao da će se probiti kroz zidove od kostiju. Nije osećala toliki bol ni dok je rađala dete. Ali nije umela da razabere da li bol potiče iz tela ili iz duha.

Kada je zadremala, sanjala je zbrkane snove; videla je Kaileju okruženu zlikovcima. Sveštenica je podigla ruke ka nebesima, sevnula je munja, i kad je Eilan ponovo mogla da je vidi, napadači su beživotno ležali po zemlji. No i Kaileja je nepomično ležala, i Eilan nije znala je li ostala živa.

Probudila se, drhteći, obraza mokrih od suza. Da li je to bila istinska vizija? Kaileja bi trebalo da je bezbedna na svetom Toru, sa svojim sveštenicama. Ali ako nije, kakva je nada ostala čitavom svetu?

Eilan se pred jutro ušunjala u sobu u kojoj je Lia smestila Gavena u krevet. Hju je, bosonog, tiho tapkao za njom. Gotovo prvi put otkako je preuzela dužnost Velike sveštenice, grmalj joj je smetao, kao da joj otima vazduh neophodan za disanje.

Setila se užasne priče koju je čula u Kući devojaka; kako je neku davnu Vrhovnu sveštenicu napao sopstveni čuvar, i kako ga je predala sveštenicima da ga pogube. Po prvi put je shvatila zašto je ta žena, očajnički željna malo ljudske topline, posegnula za jedinim ljudskim što joj je bilo blizu, i kako je njen poziv mogao biti pogrešno protumačen. Stresla se, a onda je naredila Hjuu da čeka kraj vrata.

Oh, bogovi, pomislila je, da je samo Kaileja ovde - ili Lianon - ili makar moja mati - bilo ko, samo da nisam ovako užasno sama. Ali nije imala nikog. Čak je i Senaru, uprkos svim suzama i poricanju, smatrala za neprijatelja. A njen otac? On joj je najveći od svih neprijatelja.

Dugo je gledala u Gavenovo usnulo lice. Činilo joj se nemogućim da ga nisu probudili glasni udari njenog srca. Zar je ovaj veliki dečak zaista nekada bio toliko mali da je stao u očeve sastavljene dlanove? Izrastao je iz nečega manjeg od semenke cveta, začet u onom trenutku u šumi kada je popustila pred Gajevom željom. A ipak je tada bila pobedonosna, sigurna da čini svetu stvar.

A Gaven je bio divan. Kako je iz tolike tuge mogla da nikne tolika lepota? Ponovo se zagledala u dečije lice, i u izduženo telo sa nekako prevelikim rukama i nogama, otkrivajući u njemu nagoveštaj kakav će biti kada odraste. Činilo joj se da baš i ne liči mnogo na Gaja. Nekada ju je to žalostilo, ali sad bar više neće morati da suzbija iskru mržnje kad god primeti nešto očevo u njemu.

No, on je ipak Gajev sin; i zbog njega je pristala da pusti Gaja da se oženi kćerkom rimskog službenika. On je, izgleda, tek sada bio spreman da se razvede od Julije i da pogazi sva obećanja - i to radi Senare, koja je mogla biti i njena mlađa sestra. Senare, koja je mlađa od nje, a Gaju izgleda i lepša.

Eilan je oko struka nosila bodež koji je dobila kad je postala sveštenica. Za trenutak ga je opipala prstom. Tako često ga je na svetkovinama koristila da istisne kap krvi za pehar proročanstva. Zagledala se u svoje doručje. Na zglobu se jasno videlo pulsiranje. Jedan rez, znažan i dubok, okončao bi sve njene nevolje, makar u ovom životu. Zašto bi čekala sudbinu koju joj je Boginja obećala? Ali ako oduzme sebi život, šta će biti sa Gavenom?

Eilan je polako uzela bodež i premestila ga u kanije. Na njenom licu mora da se naslućivala namera, jer Hju je jurnuo napred.

"Gospo?"

"Sad se vraćamo u moje odaje, a onda ćeš mi dovesti Senaru."

Ubrzo se vratio sa devojkom. Senarina haljina bila je izgužvana, oči crvene a obrazi umrljani kao da je plakala. "Gospo, oprost mi!" povikala je čim je ugledala Eilan. "Ni za šta na svetu..."

"Budi mirna", prekinula ju je Eilan. "Nemam više snage za to. Dobila sam najavu smrti; dar je Boginje da Vrhovna sveštenica zna kad joj je vreme." Zadržala je dah, a Senara je ugledala bodež slobodan u kanijama na pojasu i prebledela.

"To nije istina", očajnički je rekla. "U svetim knjigama je zapisano da niko ne može znati šta donosi dan..."

"Tišina", umorno je rekla Eilan. "Moram da ti kažem nešto veoma važno. Ako sam pogrešila, nije važno da li ćeš mi poverovati, ali ako sam u pravu, moram da te zamolim nešto."

"Mene? Samo kaži", smesta je pristala Senara.

Eilan je duboko uzdahnula. "Čula si kad sam rekla da Gaj i ja imamo sina. To je Gaven. Hoću da se udaš za Gaja i da povedeš sa sobom njegovog sina. Obećaj mi..." Glas joj je bio potpuno miran dok je govorila o svojoj smrti, ali sad se slomio. "Obećaj mi samo da ćeš biti dobra prema njemu."

"Oh, ne!" povikala je Senara. "Ne bih se udala za Gaja Severusa pa i da je jedini muškarac na svetu."

"Obećala si da ćeš uraditi ono što te zamolim", tiho je rekla Eilan. "Zar tako držiš datu reč?"

Senara je podigla pogled, očiju opet punih suza. "Samo hoću da ispravno postupam. Ako misliš..." Zastala je, odjednom zadihana. "Ako je Bog odlučio da te uzme sebi, pretpostavljam da je to

Njegova stvar, ali ne smeš podići ruku na sebe, Eilan!"

Eilan se sva zaogrнула dostojanstvom da bi odgovorila. "Svejedno mi je da li mi veruješ ili ne. Ali ako nećeš da mi pomogneš, Senara, onda odlazi."

Senara je zadrhtala. "Ne mogu da te ostavim u takvom stanju."

"Onda, Gaja radi, preuzmi brigu o njegovom sinu."

"Zbog tog sina ti i kažem da moraš živeti", odgovorila je Senara. "Imaš dete, ma kako se to desilo, i tvoj život ne pripada samo tebi. Gaven je divan dečak. Moraš živeti da ga vidiš kako odrasta. A Gaj..."

"Oh, ne pominji mi ga, molim te..."

"Gospo moja", rekla je Senara, drhteći, "velim ti da Gaj i dalje voli i tebe i svog sina."

"Zaboravio me je."

"Sigurna sam da nije", bila je uporna Senara. "Pusti da ga podsetim na dužnost prema majci njegovog sina. Pusti me da razgovaram sa njim o dužnostima oca, i Rimljanina. Sigurna sam da će ga to prizvati pameti bolje od bilo čega drugog."

Da li je to moguće? Da li je Senara u stanju da to učini? I hoće li hteti?

"Verujem u upozorenje koje mi je Boginja poslala", konačno je rekla Eilan, "ali ako preživim Samen, možeš da probaš. Ali pre toga, moraš odvesti Gavenu na bezbedno mesto. Bojim se šta bi moglo da se dogodi na svečanosti. Sutra... ne, još večeras", ispravila se, jer bližila se zora, "napusti Šumsku kuću. Povedi Gavenu u šumu, kod tvog oca Petrosa. Niko se neće setiti da vas tamo traži!"

30.

Kad se Kaileja povratila, znala je da je dugo bila bez svesti, jer joj je haljina bila potpuno mokra. Probudio ju je zvuk seljačkih kola koja su se tumbala po izlokanom putu. U njima se vozilo nekoliko ljudi dobro naoružanih maljevima, a pred njima su sa bakljama išli mišićavi čuvari. Da li su oni uplašili njene napadače? Nešto ih je svakako uplašilo, jer nju niko nije dirao.

Kaileja je nekako uspela da se uspravi, mada se osećala kao da će joj glava otpasti sa ramena. Svuda oko sebe ugledala je tela, a uprkos kiši osećao se jak zadah sprženog mesa.

Jedan od ljudi sa bakljama ju je najzad ugledao i trgao se. "Jesi li duh, gospo? Nemoj nam nauditi..."

"Dajem ti reč da nisam duh", rekla je Kaileja što je pribranije mogla, "nego sveštenica iz hrama u Letnjoj zemlji; napali su me razbojnici."

Sada je ugledala i svoju nosiljku, prevrnutu na stranu; dvojica mladih sveštenika ležali su kraj nje, preklani, bez zlatnih ogrlica, i zurili su u nebo praznim očima. Kaileja ih je žalosno gledala.

A onda je pogledala pocrnele leševe oko sebe i shvatila da su bogovi učinili ono što ona sama nije mogla. Više bi volela da je spasla mladiće, ali sada su barem osvećeni.

"Kuda si se uputila, gospo?" upitao je farmer sa klupe kraj kočijaša.

Pazila je da joj glas ostane miran. "U Šumsku kuću, blizu Deve."

"A, onda je sve jasno; čuo sam da je jedna legija još ostala tamo, i da čuvaju svoje puteve. U ovo vreme niko ne pomalja nos kroz vrata bez dovoljno čuvara. Biće dobro kad dobijemo novog imperatora, jer on će svakako ponovo čuvati puteve."

Kaileja je žmirnula, jer čovek je govorio britanski, kao da je domaći. Ovo je pokazivalo koliko su Britanci postali Rimljani - nedostaje im imperator.

"Vidim da su ubili tvoje čuvarе, gospo", rekao je kočijaš. "Jesi li imala robove da te nose? Pa, više ih nemaš - svakako su potprašili pete." Zaustavio je kola tik do nje, zagledan u tela Bakuda. Potom je

pogledao u nju i načinio drevni znak poštovanja.

"Gospo moja - vidim da te bogovi čuvaju. Mi smo pošli na drugu stranu, ali povešćemo te do prvog sela, i tamo ćeš moći da nađeš nosače i čuvare."

Pomogao joj je da se popne u kola i dao joj suvo ćebe da se ogrne. Ostali su utovarili tela mladih sveštenika. Kaileja, sklupčana pod mokrom odećom i grubim seljačkim čebetom, znala je da će od sada dobiti sve najbolje što ovi ljudi imaju, ali da nema načina da do Samena stigne u Šumsku kuću.

Gaj se iznenadio kad je video da je južni put iz Deve pun putnika. Potrajalo je malo dok se nije setio da sigurno i oni idu na svečanost. No, pogledi koje su mu dobacivali dok je projahivao nisu bili prijateljski, i posle nekog vremena pomislio je da bi bilo mudrije da siđe sa puta i pođe stazom između bregova, kako bi stigao u Šumsku kuću sa druge strane, iz pravca kolibe oca Petrosa.

Ledeni vetar je tresao gole grane kao kosti, mada je za trenutak barem kiša stala. Samen je svečanost mrtvih; Rimljani ga smatraju danom lošeg znaka. Pa, za Gaja je izgleda stvarno bio takav. No, nije ni pomislio da se vrati. Zapao je u stanje pomirenosti sa sudbinom koga se sećao iz vremena kad je bio u legijama; marčna pomirenost koja ljude ponekad spopadne pred bitku, i kada im je opstanak manje važan od časti. Nije bio siguran ima li on još čast, posle ovih poslednjih dana, ali povратиće je koliko uzmogne, bez obzira na cenu.

Lepota jesenjih šuma ga je dirnula, uprkos, ili možda baš upravo zbog mračnog raspoloženja. Gaj je shvatio da je tek u poslednjih godinu dana naučio da voli ovu zemlju. Ko god pobedio u ovim sukobima, on se neće vraćati u Rim. Ma koliko se trudio da ispuni Macelijeve ambicije, nikada nije sasvim pripadao očevom svetlu, mada je sa druge strane bio suviše Rimljanin pa se među plemenima osećao kao uljez. No, ovo drveće ga ne prezire kao varvarina, niti ga kamenje mrzi kao osvajača. Gaj je u ovoj mirnoj šumi bio kod kuće.

Ugledao je pramen dima iz kolibe oca Petrosa, i za trenutak pomislio da svrati. No, na tom mestu bi se sigurno sećao Senare.

Činilo mu se da to ne bi mogao da podnese, a bio je siguran da neće moći da se savlada ako sveštenik počne da ga gnjavi propovedima.

Pretpostavljao je da će se odbegli legionari negde kriti do sumraka. Sapeo je konja dovoljno labavo da bi mogao da se oslobodi ukoliko dugo ostane tu, a onda počeo polako da obilazi oko zgrade, držeći se ivice šume.

Već se hvatao sumrak kada je ugledao pokret u grmlju pred sobom. Oprezan kao mačka, pošao je napred. Dvojica vojnika čučali su u senci leske. Kockali su se da skrate vreme, a sada su raspravljali da li da zapale vatru.

"Flavije Makro!" obrecnuo se Gaj svojim najboljim zapovedničkim glasom. Ovaj je odmah po navici stao mirno, a onda je počeo da se divlje osvrće.

"Ko je..." Drugi vojnik je položio šaku na mač. Gaj je namerno stao na suhu granu da ga upozori, a onda je izišao na poslednju dnevnu svetlost.

"Oh, pa to je Gaj Macelije", rekao je Makro. "Šta radite ovde?"

"Pre bih ja vas trebalo to da pitam", rekao je Gaj. "U Devi znaju da ste nestali. Šta mislite, šta će se desiti ako saznaju da ste došli ovamo?"

Čovek je postao sivobeo. "Nećete im valjda reći?"

Gaj se pretvarao da se premišlja, dovoljno dugo da ovaj zadrhti, a onda je slegnuo ramenima. "Pa, nisam ja vaš oficir. Ako se odmah vratite nazad nećete imati većih problema, s obzirom šta se sve dešava u gradu."

"To ne možemo", rekao je drugi vojnik. "Longus je još unutra."

Gaj je osetio da mu se srce steže. "Nećete mu pomoći sedeći ovde", mirno je rekao. "Videću šta mogu da uradim za njega."

Osetio je da napetost malo popušta kad je čuo legionare kako se udaljavaju kroz šumu, ali čak i jedan vojnik je previše, ako ga nađu tamo gde mu nije mesto.

Krećući se kao da vodi graničnu patrolu, Gaj je prešao preko otvorenog prostora i prišao zidu. Tu negde postoji kapija - zid je predstavljao više simbol odvojenosti nego stvarnu zaštitu. Napipao je rezu, i našao se na otvorenom prostoru gde je jednom video svog sina kako se lopta. Senara je mnogo pričala o životu u Šumskoj kući.

Velika zgrada pred njim mora da je Kuća devojaka. Iza kuhinje je ugledao mračan prostor koji mu se činio kao dobro mesto za osmatranje. Pošao je tamo.

Još neko je slično mislio. Kad je kleknuo, dotakao je голу kožu. Neko je jeknuo i usledila je kratka borba dok Gaj nije savladao čoveka, držeći mu ruku preko usta.

"Longuse?" šapnuo je. Zarobljenik je grozničavo klimao. "Opklada je otkazana. Tvoji drugari su otišli kući, a ako znaš šta je dobro za tebe poći ćeš za njima." Longus je uzdahnuo, a onda je ponovo klimnuo, i Gaj ga je pustio. No, dok je vojnik prelazio preko dvorišta otvorila su se neka vrata i osvetlila čitav prostor. Longus se ukočio kao uhvaćeni zec. "Beži, budalo!" prosiktao je Gaj iz senke.

Longus se uzverao preko kapije, ali čitav prostor je odjednom bio ispunjen ljudima u belim odeždama. Druidi! pomislio je Gaj. Šta će oni ovde? Njegovo skrovište će svakog časa biti otkriveno, jer nosili su baklje. Počeo je da se povlači oko zgrade. Neko je iza njega opsovao na britanskom i Gaj se okrenuo, nagonski izvukavši mač.

Čovek je vrisnuo kad se oštrica zarila u njega i drugi su potrčali ka njima. Gaj se borio što je bolje mogao, i pretpostavljao je da je naneo i neku štetu, barem po grubosti sa kojom su ga mlatili pošto ih se skupilo dovoljno mnogo da ga savladaju.

"Pa, kćeri, jesi li spremna za svečanost?" Bendeigid je u bivoljoj koži i sa zlatnim ukrasima Vrhovnog druida izgledao veličanstveno, ali Eilan je osetila da joj se srce steže dok mu je uzvraćala pozdrav.

"Spremna sam", tiho je rekla. Device su došle kao i svaki put da je pripreme za svečanost. Poslednji put, jecalo je njeno srce dok su je kupale i postavljale joj na čelo sveti venac od žalfije. Barem će otići Boginji očišćena i posvećena.

Bendeigid je stajao za trenutak oslonjen o žezlo, zagledan u nju. Potom je dao znak ostalima da ih ostave same.

"Slušaj, dete, više nema potrebe za pretvaranjem. Rekli su mi šta ti je radio Ardanos, i kako se koristio prevarom da utiče na tebe. Žao mi je što sam te ranije optužio za izdaju."

Eilan je držala oči oborene, bojeći se da bi on mogao da vidi gnev u njima. Ona je već trinaest godina Vrhovna sveštenica, gospodarica

Šumske kuće, najpoštovanija žena u čitavoj zemlji. Zašto se on ponaša kao da je i dalje dete? No, ovo je onaj otac pun ljubavi koji je jednom rekao da bi je radije video mrtvu nego udatu za Rimljanina. Nije htela da se sukobljava sa njim; zbog opšte zbrke bilo je već popodne kada su Senara i Lia uspele da sa Gavenom odu iz Šumske kuće. Mora im pružiti dovoljno vremena da odmaknu.

"Šta želiš od mene?" upitala je neutralnim glasom.

"Rimljani se međusobno glože", krvoločno se nasmešio on. "Nikada nećemo imati bolju priliku za ustanak. Ovo je doba žrtvi, kada se otvaraju vrata između svetova. Hajde da prizovemo Katubodvu, hajde da podignemo protiv njih duhove naših mrtvih. Podigni plemena protiv Rima, kćeri, pozovi ih u rat!"

Eilan je jedva savladala drhtaj. Ma koliko nije volela Ardnaosa, njen deda je bio prefinjen čovek, nikada toliko zaslepljen svojim snovima da ga ne bi mogli nagovoriti da služi nečem drugom. Njen otac je mnogo opasniji, jer je spreman da sve žrtvuje svojim nepromenljivim idealima. No, da bi ostala bezbedna morala je da pristane. Opet je osetila poznati bol u slepoočnici, i setila se da pogodba, ma kakva bila, neće dugo trajati.

"Oče", počela je, "Ardanos je tumačio moje odgovore onako kako je njemu odgovaralo, i pretpostavljam da ćeš i ti tako činiti, ali ti ne razumeš sveti trans i pojavu Boginje."

Začula je gužvu napolju i shvatila da je on više ne sluša. Vrata su se naglo otvorila, i sveštenici raščupane kose i okrvavljene odeće progurali su se kroz gomilu sveta, vukući za sobom nešto što je nekada bilo čovek.

"Šta je ovo?" Eilan je unela u glas sve što je naučila proteklih godina i gužva se smirila.

"Uljez, Gospo", rekao je jedan sveštenik. "Našli smo ga kraj Kuće devojaka. Bio je još jedan, ali taj je uspeo da pobjegne."

"Ubio je Dinana!"

"Mora da je došao po neku sveštenicu!"

"Ali koju?"

Ovog puta je Vrhovni druid udario žezlom da bi ih učutkao. "Ko si ti, momče, i šta radiš ovde?"

Eilan je zažmurila, nadajući se da niko neće приметiti da je

čovekova iscepana tunika načinjena od dobre rimljanske tkanine. Čak i ovako prekrivenog krvlju i prašinom, prepoznala je Gaja, ali možda je ona jedina, i tako će i ostati ako se ne oda. Je li došao po Senaru, upitala se, ili po svog sina?

"Zar ga ne poznaješ, gospodaru?" Dieda se progurala napred. Eilan se zgrčila od njenog smeha. "Pa, sada možda nije tako lep. Tvoji ljudi su ulovili lepo prase za gozbu. Ako dobro pogledaš, videćeš na njegovom ramenu ožiljak od jame za veprove."

Bendeigid je trebalo da bude tvoj otac, histerično je pomislila Eilan, a Ardanos moj! Zarobljeniku su silom podigli glavu i za trenutak su se gledali u oči, a onda je on opet izgubio svest.

"Ti!" U Bendeigidovom glasu mešali su se zaprepašćenje i bes. "Zar nisi naneo dovoljno bola meni i mojima, pa nas ponovo uznemiravaš?" Naglo je promenio izraz lica. "Pa, više nećeš imati prilike. Dieda, pokaži mojim ljudima gde da ga operu i previju mu rane, ali nikako ga nemojte odvezivati. Gariče, Vedrase", pokazao je dvojicu najstarijih druida, "moramo da razgovaramo. Svi ostali, ostavite nas same!"

Sveštenici su odvukli Gaja i soba se ispraznila. Eilan je ponovo sela, pitajući se da li je bol u trbuhu posledica bola u glavi ili straha.

"Vidim da poznaješ tog čoveka", rekao je Vedras, stariji od dvojice preostalih druida. "Ko je on?"

"Zove se Gaj Macelije Severus mlađi", frknuo je Bendeigid.

"Prefektov sin!" uzviknuo je Garik. "Misliš da je zaista došao po neku sveštenicu?"

"Nije važno zašto je došao", rekao je Vedras. "Moramo ga skloniti odavde. Crveni ogrtači nam odriču pravo da kažnjavamo čak i obične legionare. Samo bogovi znaju šta bi nam uradili ako makar dirnemo poglavarskog sina!"

"Zaista", lukavo se nasmešio Bendeigid. "Ali ne verujem da njegovi znaju kuda je otišao. A ovde niko ne zna njegovo ime, čak ni da je Rimljanin, osim nas ovde i Diede."

"Znači, hoćeš da ga ubiješ u potaji?"

"Ne u potaji." Bendeigidov pogled je planuo. "Zar ne razumete? Da nam takakv čovek padne u ruke, pa to je znak bogova. Neka

njegova smrt ima neke svrhe. Nikada nećemo naći plemenitiju žrtvu!"

Obratio se Gariku. "Idi i reci ljudima koji čuvaju zarobljenika neka ga obuku u najbolju moguću odeću."

Eilan je osetila da joj se ruke ježe. Setila se slike Godišnjeg kralja kako šeta Beltanskim vašarom, okićen cvećem i obučen u vezenu tuniku.

"A ako Rimljani saznaju?" upitao je Vedras.

"Ako je tačno, njihov gnev će biti strašan", pobedonosno je rekao Vrhovni druid. "Toliko strašan da će čak i oni koji sada pozivaju na mir morati da pođu sa nama u rat!"

Drugi druid ga je dugo posmatrao. Potom je klimnuo, i izišao za Garikom.

"Da li je Gaj došao uz tvoju saglasnost, Eilan?" upitao je Bendeigid kad su ostali sami. "Jesi li se sve vreme viđala sa tim čudovištem?"

"Nisam", šapnula je, "kunem se Boginjom!"

"Mislim da nije ni važno da li ti verujem", promrmljao je Vrhovni druid. "A istinu ćemo proveriti Samenskom vatrom."

"Gledajte, sveštenica stiže, sa svetim biljem u kosi", pevali su sveštenici, ali ove večeri je u pesmi bilo novih stihova.

Rat! Rat! Neka britanske šume
Kriju ratnika kod svakog drveta;
Kao vukovi kad napadnu ovce
Oteraćemo Rimljane odavde!

Gaj je zastenjao, ali vrh koplja ga je naterao da ide dalje. Da ga samo ta kučka Dieda nije prepoznala! Macelije će žaliti kada čuje za sinovljevu smrt, ali kada se sazna kako je umro, Macelije će biti i osramoćen. Kako je mogao toliko da pogreši, da izazove incident koji je hteo da spreči? Nije uspeo ni da spase one koje voli. Jedini zrak nade bio je što nigde nije video ni Senaru ni dečaka.

Put uz Brdo devojaka nikad mu se nije činio toliko strm. Mnogo više mu se dopadalo kad je poslednji put bio ovde, sa oružjem u ruci i odredom konjice iza sebe! Vezena tunika mu je žuljala rane, a

venac ga je bockao po čelu. Oprali su ga i dali mu neko piće od koga mu se razbistrilo u glavi, ali Gaj se nije zavaravao kakva sudbina ga čeka.

Sa vrha brda dopirao je sjaj velike vatre. Neočekivano jasno se prisetio događaja iz vremena pre nego što se pridružio očevom narodu. Siluri su žrtvovali jednog svog princa u poslednjim danima pre nego što su ih Rimljani potpuno zdrobili. To je bio jedan od Gajevih ujaka, sa kraljevskim zmajevima tetoviranim na podlakticama. Gajeva majka pokušala je da sakrije svoje polurimljansko dete, ali on je ipak video kako odvođe Godišnjeg kralja. Mladić se smešio, uveren da će njegova smrt pomoći narodu.

A zbog čega ću ja umreti? upitao se.

Utom su se našli na vrhu brda. Okružili su ih sveštenici; Gaj je iza njih mogao da nazre more lica, mračnih ili veselih dok su slušali pesmu druida. Da li je Eilan zadovoljna ili žalosna što ga vidi ovde? Poželeo je da joj vidi lice pod velom.

Eilan je stajala pored oca, sa Diedom i još dve sveštenice. Po prvi put se upitao da li je možda i ona zarobljenik. Odavno ga je odbacila. Činilo mu se da bi trebalo da bude zadovoljan što je i ona u nemilosti, ali pomisao na opasnost po nju bila mu je mnogo strašnija od ove u kojoj se sam nalazio.

Uništite ih sve! Osvetite sram žrtvi!
Neka pokolj počne odmah!
Neka Rimljani padaju mrtvi
kao pod kosom žito!

Pesma se završila i ućutali su i bubnjevi, ali kroz masu se pronelo mrmljanje i Gaj je znao da je to samo zatišje pred oluju.

"Deco Donina!" povikao je Vrhovni druid. "Ovo je veče Samena! Vreme promena! Počinje nova godina, i novo razdoblje za ovu zemlju! Neka promena godišnjih doba uništi Rimljane koji su okaljali Britaniju! Večeras ćemo umilostiviti žrtvom bogove rata. Ali moramo očistiti svoje redove od svih izdajnika. Prestupniče", obratio se Gaju, "možemo ti pružiti laku ili tešku smrt. Reci nam zašto si došao u Vernemeton!"

"Ubij me, ako hoćeš, ali ne postavljaljaj glupa pitanja!" promuklo je rekao Gaj. "Reći ću ti samo da nisam nikome smerao zlo." Možda nije dobro živeo, ali barem će se potruditi da dostojanstveno umre.

"Bio si na svetom zemljištu, kuda ne mogu ući muškarci koji nisu druidi. Jesi li zaveo neku od naših devica? Koju si hteo da otmeš?"

Gaj je odmahnuo glavom i tiho jeknuo kad je osetio vrh koplja na boku. Osetio je toplotu i znao je da mu to curi krv.

"Jesi li došao po Rian, Tanais, Betok?" nabrajao je Bendeigid. Pri svakom novom imenu ponovo su ga ubadali. Jednom je pokušao da se natakne na koplje, ali čuvari su znali svoj posao i čvrsto su ga držali. Onako pretučan, osećao je da mu se od gubitka krvi vrti u glavi. Još malo, pomislio je, pa ću se onesvestiti i više neće biti važno šta će mi raditi.

"Senara..."

Gaj se na to ime nehotice trgao. Odmah je pokušao da to prikrije, ali njega niko nije ni gledao. Eilan je istupila i podigla veo.

"Prestanite!" jasno je rekla. "Ja ću vam reći zbog koga je Rimljanin došao. Zbog mene!"

Šta to govori? Gaj ju je užasnuto gledao. Potom je shvatio da ona sigurno hoće da zaštiti Senaru, i možda i dete. Tog trenutka je bila natprirodno lepa. U poređenju sa njom, Senarina nedozrela lepota bila je kao zvezda u poređenju sa veličanstvenim, punim mesecom. Gaj je, kao ponekad pre bitke, jasno video sopstveno srce. Senara mu se dopadala, ali želja koju je osećao prema njoj nije bila i ljubav. U njoj je samo pokušavao da nađe Eilan kakva je bila kad su se tek upoznali, devojkicu koju su vreme i njegove pogreške zauvek udaljili od njega.

U tišini punoj zaprepašćenja, čulo se samo pucketanje vatre. Lice Vrhovnog druida se za trenutak zgrčilo od nekog snažnog osećanja, ali brzo se savladao i okrenuo se ka Gaju.

"Tebe i nje radi, pozivam se na tvoju čast i tražim da kažeš je li to istina."

Istina... Ta reč za trenutak nije imala značenje. Rastrzan između Rima i Britanije, nije znao čak ni ko je on sam. Kako da zna koga voli? Gaj se polako ispravio i pogledao Eilan u oči. Kao da ga je i ona pogledom pitala. Na to je sva napetost nestala uz dubok uzdah.

"Istina je", tiho je rekao. "Oduvek sma voleo Eilan."

Eilan je za trenutak sklopila oči, ošamućena plimom radosti. Gaj ju je razumeo, ali nije govorio samo zbog Senare. Videla je takav izraz lica - takav pogled pun divljenja - ali samo jednom, kada ju je grlio na onaj tako davni Beltan.

"Znači da si sve vreme bila izdajica?" zasiktao je Bendeigid, nagnuvši se ka njoj. "Jesi li lagala kad si mi se zaklinjala da te nije ni pipnuo? Ili je sve počelo kasnije, kad si već bila devica u hramu? Da li ti je sa ljubavnim rečima šaputao i rimljanske laži, i učio te izdaji dok te je milovao? Jesi li legala sa njim na svetom tlu, ili u Svetom gaju?"

Osećala je očev gnev, ali činilo joj se kao da ga gleda kroz zid od rimskog stakla. Sve je na kraju postalo tako jednostavno. Već je bila osuđena na smrt, i suočila se sa tim užasom. Sada je došlo vreme, i nije se nimalo plašila.

"Legla sam sa Svetim kraljem samo jednom", mirno je rekla, "što mi je i pravo, kraj Beltanskih vatri..."

"Kako to misliš?" povikala je Mielin iza nje. "Dieda je morala da ode - Dieda je rodila dete!"

"Nisam!" Talas tihih nagađanja se prekinuo kad je Dieda žurno prišla Vrhovnom druidu. "Naterali su me da pristanem na prevaru. Zamenjivala sam je kad se povukla da rodi dete, a kada se vratila, prognali su mene! Ona je vladala Šumskom kućom kao da je nedirnuta devica, ali to je sve bila laž!"

"Ali ja sam oduvek služila Boginji, a ne Rimljanima!" uzviknula je Eilan, jer smirenosti je nestalo kad se pojavila opasnost po dete. Videla je da se u Bendeigidovim očima umesto pitanja javlja gnev. Narod se primicao da bi bolje čuo; razabirali su se glasovi čuđenja i proklinjanja. Od glasina o nemirima među Rimljajima svi su tinjali kao da će usplamteti od svake, i najmanje iskre. Ako im se obrati, da li će izazvati upravo onu propast koju je želela da izbegne tolikom patnjom?

"Zašto bih ti verovao, kučko?" režao je otac. "Čitav tvoj život je bio laž!"

Podigao je ruku da je udari. Utom se kroz krug druida probila

ogromna prilika; Hju je, sa podignutim maljem, dolazio da je brani po poslednji put. No, između njih su se odmah našli sveštenici. Pre nego što je Hju stigao do Bendeigida, na svetlosti vatre su sinuli mačevi, postali purpurno crveni i ponovo se zarili. Nastavili su da ga ubadaju, ponovo i ponovo, i Hju, koji se još trudio da ide ka njoj, pao je bez zvuka.

Hju bi napao i samog Vrhovnog druida, kad bi mi ovaj zapretio... setila se Eilan svojih misli. Na kraju je tako i bilo.

"Nosite ga odavde", zadihano je rekao Bendeigid. "Oduvek je bio budala." Naglo se okrenuo i ščepao Eilan za ruku. "Da si bila prava, tražio bih od tebe da prizoveš Boginju da nas blagosilja. Ovako ćeš ti biti žrtva za Nju!"

Zašto bih se bojala toga? Moj život odavno pripada Njoj, pomislila je Eilan dok ju je otac vukao preko kruga da bi je postavio kraj Gaja. Na to se iz naroda začulo mrmljanje. Od onih koji su čuli optužbe neki su želeli da smesta poteče krv, a drugi su mislili da je svetogrđe i dodirnuti Vrhovnu sveštenicu, ma kakav zločin da je počinila.

"Eilan, možeš li da mi oprostiš?" tiho je upitao Gaj. "Nikada nisam bio dostojan tvoje ljubavi. Želela si da budem tvoj Sveti kralj, ali ja sam samo običan čovek..."

Okrenula se i pogledala ga, i na njegovom izubijanom licu našla je plemenitost koje ranije nije bilo. Poželela je da može da ga zagrlji, ali sveštenici su je čvrsto držali, a shvatila je i da njemu to nije potrebno; u njegovim očima više nije bilo onog večitog pogleda izgubljenog deteta. Mirno ju je gledao u oči, konačno pomiren sa samim sobom.

"Vidim boga u tebi", rekla je silovito. "Vidim duh koji nikada neće umreti. Učinili smo ono što je bilo potrebno, i ako i nismo postupili onako dobro kako smo želeli, Gospin cilj je ipak postignut. Sigurno će nam biti dato da zajedno hodimo Zemljom leta neko vreme pre nego što se ponovo vratimo."

"Nazvala si ga Svetim kraljem", promuklo je rekao Bendeigid, "i umreće kao takav."

Gledala je kako Gavenova smirenost polako prelazi u čuđenje. Nastavio je da pilji u nju dok su mu prebacivali omču preko glave i dok su je stezali. Još pre nego što mu se mač zario među rebra,

pogled mu je postao prazan, zauvek usmeren na nešto izvan sveta. Kad su ga odneli ka vatri, krv mu je još kuljala iz grudi.

"Reci mi, sveštenice, kakve znake vidiš u ovoj žrtvi?" Eilan je posle vatre ponovo pogledala svog oca, i nešto u njenim očima nateralo ga je da ustukne, iako se nije ni pokrenula.

"Vidim kraljevsku krv koja posvećuje tlo", rekla je mirnim glasom. "U ovom čoveku su se pomešali seme Rima i Britanije, a ti si ga zauvek vezao za zemlju predavši ga svetoj vatri."

Duboko je uzdahnula. Glava ju je toliko bolela da je jedva mogla da gleda, ali to više nije bilo važno. Želela je da poslednje što je videla na ovom svetu bude sjaj u Gajevim očima. U ušima joj je tutnjalo. Osetila je da je obuzima trans, iako nije okusila sveto bilje, i čula je kako odzvanja glas koji nije bio njen.

"Čujte me, Kornovi i Ordovici i svi vi iz ostalih plemena, jer ovo je poslednji put da sveštenica prorokuje sa ovog svetog brda. Sakrijte mačeve, ratnici, i odložite koplja, jer orlovi Rima će otići tek kada se deveta generacija rodi i umre. A kada odlete, zemlju će ostati da brane oni u čijim žilama će teći pomešana vaša krv i njihova!"

"Lažeš! Mora da lažeš!" Bendeigidu se glas gotovo slomio. "Pogazila si svoje zavete!"

Eilan je osetila da se spušta nazad u svoje telo; slepoočnice su je užasno bolele, ali odmahнула je glavom. "Nisam, jer Gaj je bio Godišnji kralj. Ti si učinio da tako bude, i stoga moja ljubav prema njemu nije bila greh!"

Benedeigid se zanjihao, lica zgrčenog agonijom čoveka koji vidi kako se sva njegova uverenja ruše. "Ako je to što kažeš istina", povikao je, "Neka nam Boginja pokaže znak pre nego što te predamo vatri!"

Još dok je govorio, Eilani se učinilo da joj je u glavi počela užasna grmljavina; iznenađena težinom, počela je da pada na kolena. Otac je pružio ruke, ali ona se spuštala sve niže, sve dalje od njega, dugim tunelom. Čula je svoje sve slabije otkucaje srca; potom su prestali, i bila je slobodna.

Znači, Boginja me je ipak oborila, pomislila je. Ali to je bila njena milost, a ne gnev!

U daljini je videla ljude pognute nad njenim nepokretnim telom.

Ovo je bio kraj kakav je očekivala otkako je legla sa Gajem, ali uspela je da ga odloži dovoljno dugo da izgradi most između svog i njegovog naroda. Dvojica druida su pridržavali njenog oca; još je vikao, ali narod se okretao od njega, uplašeni lica, i polako su se razilazili niz brdo.

Videla je sveštenike kako podižu telo koje je napustila i kako ga nose u oganj u kome je već goreo Gaj. Potom se okrenula od tog slabog svetla, ka sjaju koji se otvarao pred njom, blistavijem od vatre, lepšem od meseca.

EPILOG

Govori Kaileja

Kada sam sutradan uveče stigla u Šumsku kuću, vatre Samena su zgasle i ostao je samo pepeo. Potrajalo je dok nisam našla nekoga ko bi mogao da mi smisleno ispriča šta se desilo. Mielin niko nije video; neki su mislili da je stradala pokušavajući da zaštiti Eilan. Eilid je poginula u borbi koja je usledila po žrtvovanju. Dieda je takođe bila mrtva; ležala je u svetilištu, i bilo je jasno da je umrla od sopstvene ruke.

Od Bendeigida nije moglo da se sazna ništa, a osim onih druida koji su ostali da ga neguju, svi ostali su se razišli. A razišli su se, hvala bogovima, i ratnici koji su se okupili na svečanosti. Srećom, narod koji je ostao bio je spreman da mi se pokorava, jer ja sam bila nešto najbliže Vrhovnoj sveštenici što su mogli da imaju.

Kretala sam se kroz zbrku, izdajući naređenja sa smirenošću koja me je i samu čudila, jer nisam se usuđivala da se predam bolu koji bi možda bio neizmeran. U svemu ovome mora da je bilo nekog značenja; život - kao ni smrt - ne mogu biti uzaludni.

Sutradan su me probudili sa vešću da grupa Rimljana zahteva razgovor sa Vrhovnom sveštenicom. Izišla sam i ugledala Macelija Severusa, sa sekretarom, i sa još jednim čovekom za kog su mi rekli da je otac Gajeve žene Rimljanke. Svi su sedeli na konjima pod rasplakanim jesenjim nebom. Iznenadila me je činjenica da je došao bez vojne pratnje. No, i njegov sin je bio hrabar, na kraju.

Bilo je teško suočiti se sa Macelijem, znajući odgovor na pitanje koje se nije usudio da mi postavi, i svesna da nikada neću moći da mu kažem kako je umro njegov sin. Dotle su se zemljom već pronosili najneverovatniji glasovi. Gaj je umro kao Britanac, kao Godišnji kralj, i mada su neki mislili da je Rimljanin, jedine osobe koje su znale njegovo ime imale su značajne razloge da ćute.

Ma koliko neorganizovani bili, Rimljani su i dalje bili dovoljno jaki da udave zemlju u krvi ako nađu dokaz da je oficir Rimljanin žrtvovan na tom bregu. No, naravno, tela nije bilo, ostala je samo

gomila pepela sa nešto ugljevlja vatre Samena.

Kad su već odlazili, Macelije se okrenuo, i videla sam da u njegovim očima još nije umrla poslednja nada. "Čuo sam da u Šumskoj kući živi jedan dečak", rekao je. "Zove se Gaven. Verujem da je on... moj unuk. Možete li mi reći gde je on sada?"

Barem ovog puta sam mogla iskreno da kažem da ne znam, jer Gavena niko nije video od večeri Samena; nestale su takođe i njegova dadilja i Senara.

Senara se došunjala nazad tek trećeg dana, lica izbrazdanog suzama, a za njom je išao vitki momak uznemirenog pogleda.

"Umrta je mene radi", zajecala je Senara kada smo joj rekli šta je bilo sa Eilan. "Osudila je sebe da bi mene spasla - i svoje dete."

Grlo mi se stezalo, ali sam se naterala da govorim mirno. "Onda njena žrtva ne sme biti uzaludna. Hoćeš li da položiš zavete i služiš Boginji umesto nje, sad kad nje više nema?"

"Ne mogu, ne mogu", cvilela je Senara. "To bi bio greh, jer ja sam Nazarenka. Otac Petros se seli u Devu. Pustiće me da ostanem u njegovoj kolibi, i provešću ostatak života u molitvi!"

Zatreptala sam, jer iznenada mi se učinilo da vidim tu malu šumsku kolibu okruženu mnogim drugim. Vremenom, pomislila sam, oko nje će se skupiti druge hrišćanke. A ono što sam videla svakako će se ostvariti, jer to je bilo jedno od prvih ženskih sestristava koje sada služe narodu onako kako je nekada služila Šumska kuća; ali to će biti tek mnogo godina u budućnosti. Da li je i Eilan to predvidela? U svakom slučaju, Senara je odigrala svoju ulogu. Ona može odbiti da postane Vrhovna sveštenica Vernemetona, ali u nekom smislu je ipak bila Eilanina naslednica.

"Hoćeš li odvesti Gavena njegovom dedi?" upitala je Senara. "Ja neću moći da ga zadržim kad položim hrišćanske zavete."

A kojem? mračno sam se upitala, a onda sam shvatila da ne želim da predam dečaka nijednom od tih staraca, jer obojica su još okovani mržnjom mrtve prošlosti.

"Gavene..." Pogledala sam ga, i ugledala stvorenje koje nije ni Rimljanin ni Britanac, ni dečak ni muškarac, nego stoji na pragu mogućnosti. Na kraju krajeva, Eilan je umrla da bi ovo dete moglo da živi u novom svetu. "Ja se vraćam u Letnju zemlju, gde se magle

kotrljaju po dolini koju zovu Avalon. Hoćeš li da pođeš sa mnom?"

"Je li to Zemlja Leta?" upitao je on. "Rekli su mi da je moja majka otišla tamo."

"Nije baš." Oči su mi se ispunile suzama. "Ali blizu je, mnogi bi rekli da jeste."

On se osvrnuo i uzdrhtao, i pomislila sam kako njemu mora biti teško, jer nije još shvatio šta je izgubio. Gotovo jednako teško kao meni, koja sam suviše dobro shvatala.

Potom me je ponovo pogledao, i ugledala sam u njegovim očima duh koji nije ličio ni na njegove dedove, ni na roditelje.

"Vrlo dobro. Poći ću sa tobom u Avalon."

Ovde, u srcu Letnje zemlje, ponekad se pitam zašto sam pošteđena samo ja, od svih koji su igrali neku ulogu u ovoj priči. Znam da samo počinjem da nazirem veliki plan u svemu ovome. Je li moguće da će Eilanino dete, koje predstavlja dve velike loze našeg naroda, biti zasnivač loze iz koje će jednog dana poteći spasilac?

To mi nije rečeno. Nemam ni savet od Merlina, mada je Eilan jednom rekla da joj je on govorio o sudbini koja je čeka. Mora da postoji neki plan. Znam samo da će u našu zemlju jednom doći spasilac, ne od Gavrnaova osvete, nego od mešavine Zmaja i Orla, a možda će se i Merlin otelotvoriti da pomogne tom junaku u njegovo vreme...

Ovde u Letnjoj Zemlji, gde kameni prsten kruniše moćni Tor i gde ostaje obećanje moći, očekujem ishod priče.

Sadržaj

AUTOROVA BELEŠKA

OSOBE U PRIČI

MESTA

PROLOG

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

EPILOG